

Upton Sinclair Petrol!*

Türkçesi: Kıvanç Güney

*SEL

PETROL!*

UPTON SINCLAIR, 1878'de ABD'de dünyaya geldi. Üniversiteye girdiği New York'ta geçimini yazarlıkla sağlamaya başladı. Eleştirmenlerce beğenilen fakat yüksek satış rakamlarına ulaşamayan dört roman yazdıktan sonra, 1906'da yayınlanan *Şikago Mezbahaları*'yla (çev. Kıvanç Güney, Sel Yayıncılık, 2017) büyük bir başarı kazandı. Kitaplarına büyük ölçüde yirminci yüzyıl başlarındaki toplumsal ve ekonomik koşulları, yoksul kesimin ve ezilenlerin verdikleri mücadeleleri konu etti. Yazdığı birçok romanın yanı sıra Sergei Eisenstein ve Charlie Chaplin'le birlikte çeşitli film projelerinde de yer alan Sinclair 1968 yılında vefat etti.

***SEL YAYINCILIK**

Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş – İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

<http://www.selyayincilik.com>

E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ – DAĞITIM:

Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu – İstanbul

E-mail: siparis@selyayincilik.com

Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

***SEL YAYINCILIK: 913**

ISBN 978-975-570-913-0

PETROL!

Upton Sinclair

Roman

Türkçesi: Kıvanç Güney

Özgün Adı:

Oil!

© Upton Sinclair, 1926, 1927 (David Sinclair, 1954)

© Jeffrey Weidman and John Weidman c/o McIntosh and Otis, Inc ve

AnatoliaTif Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Sel Yayıncılık, 2016

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı

Editör: Mısra Gökyıldız

Kapak tasarımı: Gülay Tunç

Teknik hazırlık: Ecenur Sabak

Birinci Baskı: Nisan, 2018

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası

Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203

Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Upton Sinclair

Petrol!

Türkçesi: Kıvanç Güney

Roman

Kâğıtları kar ve pokerde yeni bir el dağıt: Her el bir öncekinden tamamen farklıdır ama iskambil destesi, oyun, ruh, tütün dumanından bir pusla çevrili suratsız ve sessiz oyuncular aynıdır.

Bu roman yazarın on bir yıl yaşadığı Güney California'daki gözlemlerine dayanan bir uygarlık tasviri. Gerçekçi bir tasvir ve kitapta bol bol bulunan ayrıntılar da gerçeğe dayanıyor. Ama kâğıtlar karılmış; isimler, yerler, tarihler, karakterler, olaylar; hepsi yeniden kurgulanmış. Bu kitapta tanıyabileceğiniz kişiler yalnızca on beş yıllık dönem içinde görev yapmış olan Birleşik Devletler başkanları. Gerçeklik hissini bütünüyle bozmadan, bu kişilerin "karılamayacağı" aşikâr. Fakat hangi karakterin hangi petrol devi ya da film yıldızı olduğunu anlamaya uğraşacak olan okurlar zamanlarını boşa harcamış ve belki de, kaza sigortasından para almak için ayak başparmaklarına ateş etmişlerse de, ne kendine metres tutmuş ne de kabineden birine rüşvet vermiş olan birileri varsa şayet, onlara haksızlık etmiş olacaklar.

ARABA YOLCULUĞU

I

Kenarları makasla kesilip dev bir el tarafından vadinin üzerine serilmiş, gri betondan, tam dört metre genişliğinde pürüzsüz ve koursuz bir kurdele gibi uzayıp gidiyordu yol. Zemin uzun dalgalar halinde yavaşça yükselerek aniden alçalıyordu; tırmanıyor, sonra birdenbire dalgayı aşıyordunuz; ama korkmuyordunuz çünkü engelsiz, tümseksiz ve çukursuz sihirli bir kurdelenin, saniyede yedi kez dönen şişirilmiş lastik tekerlerin geçişi için orada bekliyor olacağını biliyordunuz. Soğuk sabah rüzgârı, fonda sürekli değişen seslerle birlikte gürleyip uğuldayan bir devinim fırtınası halinde ıslık çalarak esip geçiyordu; ama siz bu şiddetli rüzgârın başınızın üzerinden geçip gitmesini sağlayan eğimli bir camın ardında oturuyordunuz. Arada bir elinizi havaya kaldırıp soğuğun çarpışını hissetmek hoşunuza gidiyordu; bazen de camın yan tarafından başınızı uzatıp o akımın alnınıza çarptığını, saçlarınızı dağıttığını hissediyordunuz. Ama daha çok ağırbaşlı bir tavırla, sessizce oturuyordunuz; çünkü Baba'nın tarzı böyleydi ve sürücülük etiği Baba'nın tarzına uymak zorundaydı.

Baba'nın üzerinde taba rengi, yumuşak ve yünlü bir kumaştan dikilmiş, kesimiyle göze çarpan, kocaman bir yakasıyla klapaları ve ceplerinin üzerinde koca kapakları olan kruvaze bir palto vardı; diken terzi bütün hünerini göstermişti. Çocuğun üstünde de aynı terzi tarafından aynı yumuşak, yünlü kumaştan dikilmiş, koca yakasıyla klapaları ve koca cep kapakları babasınıninkiyle aynı olan bir palto vardı. Babası sürücü eldivenleri takmıştı; aynı mağazada

erkek çocukları için de sürücü eldivenleri satılıyordu. Babasının kemik çerçeveli bir gözlüğü vardı; çocuk hiç göz doktoruna götürülmemiştir ama bir mağazada aynı babasının gibi kemik çerçeveli, kehribar rengi bir gözlük bulmuştur. Baba'nın şapkası yoktu çünkü rüzgârla güneşin saç dökülmesini engellediğine inanırdı; bu yüzden çocuğun bukleleri de serbestti. Boyları dışında, aralarındaki tek fark Baba'nın ağzının kenarında yakılmadan duran o kocaman, kahverengi puroydu; katırların çektiği arabalarla boraks taşıyıp bütün çiğnediği eski sert günlerden kalma bir alışkanlıktı bu.

Seksen kilometre, diyordu hız göstergesi; yağmurlu havalar hariç, Baba'nın kır yollarında giderken asla değişmeyen kuralı buydu. Yokuşlar için de geçerliydi; sağ ayağının baskısını bir parçacık artırır ve araba hızla gitmeye devam ederek –tırmanır, tırmanır, tırmanır– bayırı aşar, gri betondan sihirli kurdelenin tam ortasından bir sonraki küçük vadiye doğru süzülürdü. Araba yokuş aşağı hızlanmaya başlayınca, Baba ayağının baskısını bir parçacık azaltarak motor direncinin hızı kontrol etmesini sağlardı. Seksen kilometrenin yeterli olduğunu söylerdi Baba, sistemli bir adamdı.

Çok uzaklarda, uzun dalgaları aşşa aşşa gelen başka bir araba olurdu. Minicik siyah bir nokta halinde alçalarak gözden kaybolur, biraz daha büyümüş olarak tekrar ortaya çıkardı; sonraki seferde daha da büyürdü; bir sonraki seferinde... karşınızdaki yokuşun tepesinden gitgide hızlanarak, iki metrelik toptan atılmış güçlü bir mermi gibi üstünüze doğru gelirdi. Bir sürücünün sinirlerini sınan an buydu işte. Sihirli kurdelenin gerilme kuvveti yoktu. Yanlarında acil durumlar için hazırlanmış alanlar vardı ama ne kadar iyi hazırlandıklarından her zaman emin olamıyordunuz ve saatte seksen kilometrelik hızla yoldan çıktığınız takdirde tekerler hiç de hoş olmayan bir şekilde sarsılıyordu; güzelce kesilmiş betonun topraktan beş on santim yüksekte olduğu yerler vardı ve tekrar yola girecek bir yer buluncaya kadar toprağın üzerinde gitmek zorunda kalabiliyordunuz; arada bir yumuşak topraklar yüzünden sağa sola savrulabiliyor, killi ıslak toprağın üzerinde kayabiliyordunuz ve yolculuğunuz aniden sona erebiliyordu.

Bu nedenle iyi sürücülüğün nasıl olacağını belirleyen kanunlar acil durumlar dışında sihirli kurdelenin dışına çıkmanızı yasaklıyordu. Etik açıdan sağ taraftaki on beş yirmi santimlik alan size aitti; karşıdan gelen adamın da eşit miktarda bir alanı vardı; geriye kalan alan da mermiler yan yana geçerken aralarında mesafe olmasını sağlıyordu. Söylerken kulağa riskli geliyor ama semalar da buna benzer hesaplamaların temelinde döner durur ve ara sıra çarpışmalar olsa bile arada evrenlerin oluşmasına, işadamlarının başarıyla basamakları tırmanmasına yetecek kadar zaman hep vardır.

Öteki mermi “Vınnnn!” diye, sona doğru gitgide alçalmayan, sert, kısa bir “Vınnnn!” sesiyle hızla geçip gidiyordu. Sizin gibi kemik çerçeveli gözlük takmış, iki eliyle sizin gibi direksiyonu kavramış, gözlerinde sizinkilere benzer sabit kataleptik bakışlar olan başka bir adamı şöyle bir görüyordunuz. Asla geriye bakmıyordunuz; çünkü saatte seksen kilometreyle giderken, sizin için bir tek önünüzdeki şeyler önemliydi ve geçmiş geçmişti; ya da belki geçenler geçmişti demek daha doğru olur. Hemen ardından bir araba daha gelir ve siz yine beton kurdelenin ortasındaki konforunuzdan vazgeçip size ait olan alanın yarısının eksi on beşine razı olmak zorunda kalırdınız. Yaşamınız her seferinde arabayı o dümdüz çizgide sürebilme becerinize bağlıydı; bir de karşı tarafın aynı şeyi yapabilme isteği ve becerisine. O merminin size doğru atılma anını izlemiş olurdunuz ve karşıdaki gerekli tavizi vermediği takdirde iki bacaklı memeli yaratıkların en tehlikelisiyle, yol canavarıyla karşı karşıya olduğunuzu anlardınız. Sarhoş bir adam ya da yalnızca bir kadın olması da mümkündü; öğrenecek zaman yoktu; direksiyonu bir santimin onda biri kadar kırıp sağ tekerleri toprak yola sokmak için saniyenin binde biri kadar zamanınız olurdu.

Bir günlük seyahatiniz süresince bir ya da iki kez olabilecek bir şeydi bu. Olduğu zamanlarda, Baba’nın değişmez bir formülü vardı; ağzındaki puroyu biraz kaydırıp şöyle derdi: “Lanet olası budala!” Yanında çocuk varken, eskinin katır arabacısının ağzından başka küfürlü söz duyamazdınız; zaten bu söz de küfür içermiyordu; yol canavarlarının, sarhoş adamların ve araba kullanan kadınların

bilimsel adıydı sadece; ayrıca saman yüklü arabaların, mobilya taşıyan kamyonetlerin, dönemeçlerde yolu tıkayan kamyonların; çok hızlı giden ve sağa sola savrulan treylerli araçların; külüstür faytonlarıyla, ait oldukları toprak yoldan değil, sallana sallana beton yoldan giden Meksikalıların. Tam karşıdan bir araba geldiğinde, onların yüzünden ayak frenine basmak, el frenine asılmak, acı bir fren ve sürtünme sesi çıkararak, daha da kötüsü lastikleri kaydırarak arabayı durdurmak zorunda kalırdınız. Bir sürücü için en utanç verici şey “patinaj” yapmaktır; Baba hız limitleriyle ilgili kanunların bir gün tersine döneceğine inanırdı: Eyalet otoyollarında altmış kilometreden düşük hızda gitmek yasaklanacak, kemik karkuşu olmuş atları külüstür faytonlarına koşmak isteyenler ya çayırlardan gitmek zorunda kalacak ya da evlerinde oturacaklardı.

II

Yolda dağlardan bir bariyer vardı. Uzaktan mavi görünen dağların tepesinde sisten bir tente; birbiri ardına gelen zirveleriyle, ötelerde boynunu uzatmış bakan daha soluk renkli ve gizemli başka zirvelerle, art arda yığılmış kütleler halindeydi bu dağlar. Oraya tırmanmanız gerektiğini bilirdiniz ve neresinden yol geçebileceğini kestirmeye çalışmak enteresan bir işti. O muazzam kütleler, yaklaştıkça –yeşil, gri, saman sarısı– renk değiştiriyordu. Üstlerinde ağaç yoktu ama yüzlerce farklı tonda çalı vardı. Siyah, beyaz, kahverengi, kırmızı, benek benek kayalar vardı; bir de kalın gövdesi en az üç metre boy atan ve dev kütleler halinde minik minik çiçeklerle kaplanarak tıpkı mum alevine benzeyen ama rüzgârda hiç titreşmeyen bir bitki olan yukaların soluk alevleri.

Yol ciddi ciddi dikleşmeye başladı; bir tepenin sırtından döndüğünde o kırmızı harfli tabela görüldü: “Guadalupe Geçidi: Dönemeçlerde hız limiti saatte 25 kilometredir.” Baba’da tabelayı ya da hız göstergesini okuyabildiğine dair bir belirti yoktu. Baba’ya sorarsanız, tabelalar araba sürmesini bilmeyenler içindi; seçilmiş

birkaç kişi içinse kural, yolun ortasından gidebileceğin kadar hızlı gitmekti. Bu kez yol geçidin sağ tarafındaydı, dağ sağınızdaydı ve virajları alırken dağın dibinden gidiyordunuz, karşıdan gelense dış taraftan, zamanın şen tabiriyle “cenazesine” gidiyordu.

Baba’nın verdiği başka bir taviz de, sağa dönen virajlarda, yani dağ yüzünden yolun görünmediği yerlerde kornasını öltürmekti. Arabanın geniş kaputu altında bir yerlerde gizli, büyük, buyurgan bir kornaydı bu; işi yüzünden eski bir imparatorluk kadar geniş bölgeleri uçarak aşan bir adamın kornası; yolculuğun sonunda yapılacak işleri olan ve hava koşulları nasıl olursa olsun, gece gündüz hiç durmayan bir adamın kornası. Kornasının keskin ve askeri bir sesi vardı, insani sıcaklıktan yoksundu. Saatte seksen kilometreyle giderken bu türden duygulara yer yoktu, insanların derhal yoldan çekilmesini ister ve onlara bunu söylerdiniz. “Daaaaat!” diye öterdi korna; burundan çıkarılan bir ses gibiydi ve korna da koca bir burundu zaten. Yol aniden dönerdi – “Daaaaat!” – ani virajı alır ve bir dönemece daha girerdiniz – “Daaaaat!” – siz bu şekilde döne döne tırmanır, tırmanırken, Guadalupe Geçidi’nin kayalık duvarları bu tuhaf çığlıkla çınlardı: “Daaaaat! Daaaaat!” Kuşlar alarma geçerek etrafa bakınır; yer sincapları topraktaki deliklerine dalar; yokuş aşağı külüstür Ford’larını süren çiftçiler; civcivleri ve köpekleri, bebekleri ve döşekleri, marşpiyelere bağlı teneke tavalarıyla Güney California’ya gelen turistler, hepsi de yolun en dışındaki riskli birkaç santime savrulur, alçak ve süratli spor araba tam gaz gitmeye devam ederdi: “Daaaaat! Daaaaat!”

Bunu muhteşem bulmayacak çocuk yoktur. Yihuuu! Ne sanmıştınız! Sihirli koşum takımları takılmış, ayağınızın en hafif basışına karşı duyarlı, güçlü kuvvetli bir motorla bulutlara değecekmiş gibi yükseklerde süzölmek. Doksan beygir gücü; düşünün bir! Önünüzde doksan tane, uzun bir sıra halinde kırk beş çift at olsa ve dağ yamacında dörtnala gitseler, sizin de yüreğiniz hop hop etmez miydi? Sizin için serilmiş, oraya buraya kıvrılan, neredeyse diklemesine yokuş yukarı tırmanan, bir dağın sırtından aşip başka bir dağın zirvesini dümdüz geçen, üçüncü dağın karanlık göbeğine dalan,

betondan sihirli bir kurdele; kıvrılan, dönen, virajların dış tarafında içe doğru, iç tarafında dışa doğru yatarak sürekli dengede, sürekli güvende kalmanızı sağlayan, ortasındaki beyaz çizgi sayesinde neresinde olmanız gerektiğini hep bildiğiniz bir yol; bütün bunlar nasıl bir sihirle yaratılmış olabilirdi ki?

Baba anlatmıştı: Yaratan şey paraydı. Paralı adamlar buyurmuş, topograflarla mühendisler, kazmalı kürekli, bronz tenli binlerce işçi, sürüyle Meksikalı ve Kızılderili gelmişti; yukarıdan upuzun sarkan çelik ıstakoz kısıkaçlarıyla, koca buharlı ekskavatörler; upuzun kolları olan hareketli vinçler, kazıyıcılar ve greyderler, çelik sondaj makineleri, dinamit patlatanlar, konkasörler, binlerce çimento torbası yutan, suyunu toz kaplı bir hortumdan içen, yuvarlak çelik karınları gün boyu tangır tungur dönen beton karıcılar. Bütün bunlar gelip bir iki yıl boyunca canla başla çalışmış ve beton kurdeleyi metre metre açmışlardı.

Dünyanın başlangıcından beridir hiç kimse bu paralı adamlarınkine eşit bir güce sahip olmamıştı. Baba da onlardan biriydi, o da böyle şeyler yapabilirdi ve şimdi de böyle bir şey yapmaya gidiyordu. Ben Skutt diye bir adam, Baba'nın "kira avcısı" dediği bir petrol kâşifi, akşam yedide, Beach City'deki Imperial Hotel'in lobisinde onu bekliyor olacaktı; yanında detaylı bir "teklif" ve imzalanmaya hazır kâğıtlar olacaktı. Yani Baba'nın yolu açmaya hakkı vardı; burnundan konuşan kornanın çıkardığı keskin askeri sesin anlamı buydu. "Daaaat! Daaaaat! Baba geliyor! Çekilin yoldan! Daaaaat! Daaaaat!"

Çocuk hevesli gözlerle, tetikte, oturuyordu; dünyayı Harun Reşid zamanındakilerin hayal ettiği gibi görüyordu: Bulutların üstünde dörtnala giden sihirli bir atın, havada süzülen sihirli bir halının üzerinden. Manzara bir devin göreceği şekilde gözlerinin önüne seriliyordu; her dönemeçte yeni bir manzara beliriyor, altınızda vadiler kıvrılıyor, tepenizde dağların dorukları, göz alabildiğine uzanan sıradağlar yükseliyordu. Sıradağların göbeğine geldiğinizde, derin koyaklarda ağaçlar, fırtınalarla boğum boğum olmuş, yıldırımlarla yarılmış, çok yüksek ve yaşlı çam ağaçları olduğunu görüyordunuz; ya da İngiltere'deki parklara benzer hoş ortamlar yaratan, birbirine

sokulmuş, kışın yaprak dökmeyen meşeler. Ama tepelerde yalnızca, o sırada kısa ilkbaharın verdiği tazeliğe yeşillenmiş çalılar vardı; su varken çabucak çiçek açmayı, ardından uzun ve kavurucu kuraklığa dayanmayı öğrenmiş meskitler, ada çayları ve başka çöl bitkileri. Üzerleri yer yer, mısır püskülü gibi uzun iplikler halinde büyüyen, başka bitkilerin üzerine bir giysi gibi oturan küsküt bitkisiyle kaplıydı; küsküt onları öldürüyordu; ama zaten çok fazlaydılar.

Sonsuz çeşitlilikte renklerden ve kayalardan oluşan başka tepeler de vardı. Hayvan kürkleri gibi alacalı ve benek benek yüzeyler görüyordunuz; kahverengi-sarı leoparlar, adlarını bilmediğiniz, kırmızı-gri, siyah-beyaz yaratıklar. Devlerin savaşıırken attığı, oraya buraya saçılmış büyük kayalardan oluşan tepeler; devlerin çocukları oynarken yorulup bırakmış gibi, bloklar halinde üst üste yığılmış kayalar. Kayalar katedral kemerleri gibi yolun üzerinde yükseliyordu; böyle bir kemerden dönüp derin bir boşluğun dibindeki koyakları görüyordunuz ve sağlam beyaz bir bariyer, virajı alırken aşağı düşmenizi önlüyordu. Büyük bir kuş tepedeki bulutların içinden süzülerek çıktı; kanatlarından vurulmuş gibi düşerek uçuşunun içine daldı. “Kartal mıydı o?” diye sordu çocuk. “Akbaba,” diye yanıtladı, romantizmden nasibini almamış Baba.

Gitgide daha yükseğe tırmanırlarken, motorun mırıltısı değişmeyen tek notaydı. Ön camın altında karmaşık bir düzenle dizilmiş göstergeler ve ayarlar vardı: Tam hızınızı gösteren küçük kırmızı koluyla hız göstergesi; bir saat, yağ göstergesi, benzin göstergesi, ampermetre, böyle uzun yokuşlarda yavaşça yukarı doğru çıkan bir termometre. Bütün bunlar Baba’nın –daha da karmaşık bir makinenin– bilincine dahildi. Çünkü, sonuçta, milyon dolarlık gücün karşısında doksan beygir gücü neydi ki? Bir motor bozulabilirdi ama Baba’nın zihni bir güneş tutulmasının tesirine sahipti. Saat on gibi yokuşun tepesine varmış olmaları gerekiyordu; çocuğun tavrı sabahın erken saatlerinde yeni altın saatiyle evinin sundurmasında durmuş, “Güneş üç dakika içinde tepenin ardından çıkmazsa geç kalmış demektir,” diye düşünen yaşlı bir çiftçininki gibiydi.

III

Fakat bir terslik bütün programı altüst etti. Sisine içine dalmıştınız ve soğuk beyaz tüller yüzünüzü yalıyordu. Görüşünüz azalmamıştı ama sis yolu ıslatmıştı. Islaklık yolun üzerindeki killi toprakla birleşince, en becerikli şoförlerin bile eli kolu bağlanırdı. Keskin gözleriyle durumu hemen fark eden Baba yavaşladı; neyse ki; çünkü araba kaymaya başlamış ve yolun dış tarafındaki beyaz ahşap bariyere değmesine ramak kalmıştı.

Yeniden hareket ederek, hemen durabilmek için düşük viteste milim milim ilerlemeye başladılar; hız göstergesi sekiz kilometreyi, ardından dört kilometreyi gösterdikten sonra bir kez daha kaydılar ve Baba, "Lanet olsun," dedi. Bu duruma fazla dayanamayacaklarını biliyordu çocuk; "Zincirler," diye düşündü ve dağın yamacına yanaşıp iki yönden gelenlerin de görebileceği şekilde, bir dönemecin iç tarafında durdular. Çocuk kendi kapısını açıp aşağı atladı; babası ciddi bir tavırla indi ve paltosunu çıkarıp koltuğunun üzerine serdi; çocuk da kendi paltosunu çıkarıp aynı şekilde serdi; çünkü giysiler erkeğin saygınlığının bir parçası, hayattaki yükselişinin bir sembolüydü ve asla kirlenmemeli, kırılmamalıydı. Baba koldüğmelerini açıp kollarını kıvırdı; çocuk da sırasıyla babasının hareketlerini tekrarladı. Arabanın arkasındaki eğimli kapağın altında düz bir bagaj vardı ve Baba bir anahtarla kapağı açtı; hepsini ezbere bildiği, her biri etkin olmanın ve düzenin birer sembolü olan birçok anahtardan biriyle. Baba zincirleri çıkarıp arka tekerlere taktıktan sonra ellerini yol kenarındaki sis yüklü bitkilere sildi; çocuk da aynı şeyi yaparken, o parlak su kürelerinin serinliği hoşuna gitti. Bagajda el kurulamak için tutulan ve sıkça değiştirilen temiz bir bez vardı. İkiisi birlikte paltolarını kuşanıp tekrar yerlerini aldılar ve araba bu kez daha hızlı ama yine de temkinli, programın epey gerisinde kalmış olarak yola koyuldu.

"Guadalupe Geçidi: Doruk Çizgisi: Dikkat: Virajlarda hız limiti yirmi beş kilometredir." Tabelada böyle yazıyordu; şimdi düşük viteste, arabayı kontrol altında tutarak ağır ağır iniyorlar, buna kızan araba sabırsızca sarsılıp duruyordu. Camları sisten buğulandı-

ğı için, Baba gözlüğünü kucağına koymuştu; sis saçlarını da nemle doldurmuş, alnından gözlerine süzülüyordu. Sisi ciğerlerinize doldurup o soğuğu hissetmek, uzanıp korna çalmak eğlenceliydi; Baba artık istediğiniz her şeyi yapmanıza izin verirdi. Aynı şekilde hararetle korna çalarak sisin içinden çıkan bir araba yavaşça üzerlerine doğru geldi; tırmanış yüzünden oflayıp poflayan, radyatöründen buharlar salan bir Ford.

Derken sis aniden azaldı; birkaç tutam daha... ve dağılıverdi; özgürdüler, ve araba öne doğru atılarak bir manzaraya daldı; ah, muhteşem! Birbiri ardına yuvarlanan tepeler ve sonsuza uzayıp giden bir manzara; insan bir yerlere dalmak, tepelerin ve düz ovaların üzerinde süzölmek için kanatları olsun istiyordu. Hız limitlerine, dönemeçlere, vites düşürmeye, frenlere ne gerek vardı ki? “Gözlüklerimi sil,” dedi Baba, duygusuz bir sesle. Manzara güzeldi ama yoldaki beyaz çizginin sağında kalması gerekiyordu. “Daaa-aat! Daaaaat!” diye öttü korna, açıktan alınan virajların hepsinde.

Süzölerek alçaldılar ve manzara yavaş yavaş gözden kayboldu; yeniden yeryüzüne inmiş, sıradan ölümlülere dönüşmüşlerdi. Virajlar genişledi, son tepenin son sırtını da aştılar ve karşılarına aşağı inen, uzun, dümdüz bir bayır çıktı; rüzgâr ıslık çalmaya başladı ve hız göstergesindeki rakamlar yavaşça kırmızı çizgiyi geçti. Kaybettikleri zamanı telafi edeceklerdi. Vayy! Ağaçlarla telgraf direkleri nasıl da vınlayarak gelip geçiyordu! Yüz kilometre; bazılarını korkutabilirdi ama Baba direksiyondayken akıllı olan hiç kimse korkmazdı.

Ama araba aniden hız kesmeye başladı; küçük kırmızı çizgi sekse-ni, yetmiş, altmış gösterirken koltuğunuzda öne doğru kaydığınız hissedebiliyordunuz. Yol dümdüz devam ettiği, görünürde başka araba olmadığı halde Baba’nın ayağı frende-ydi. Çocuk soran gözlerle babasına baktı. “Kıpırdamadan otur,” dedi adam. “Etrafa bakınma. Hız tuzağı var!”

Ah-ha! Erkek çocuklarının kalbini yerinden hoplatacak bir macera! Çocuk tuzağı görmek istese de, kıpırdanmadan durup tamamen masum biri gibi önüne bakması gerektiğini anlamıştı. Hayatlarında saatte elli kilometreden daha hızlı gitmemişlerdi ve herhangi

bir trafik memuru yokuştan daha hızlı indiklerini görmüşse, bu kesinlikle optik bir yanılsama, mesleği yüzünden insan tabiatına inancı kalmayan bir adamın doğal hatasıydı. Evet, “hız polisi” olmak ve bütün insan ırkını düşman gibi görmek korkunç bir şey olsa gerekti! Haysiyetsiz davrananların seviyesine düşmek: Elinizde kronometreyle çalıların içine saklanmak, yolun belli bir mesafe ilerisindeki, yine elinde kronometreyle bekleyen bir işbirlikçiyle, geçen sürücülerini takibe alabilmek için bir telefon hattıyla bağlantıda olmak! Hatta yol kenarına kurulabilen ve arabanın geçtiğini parıltı halinde tek bir adamın görüp zaman tutabilmesini sağlayan, aynalı bir alet bile icat etmişlerdi. Sürücülerin sürekli tetikte olmasını gerektiren bir belaydı bu; en ufak bir şüpheli durumda, sürücü hemen yavaşlamak zorundaydı, ama o kadar da çabuk değil, hayır, kazara, bir an için, güvenli hız sınırını birazcık aştığını fark eden birinin yapacağı gibi, doğal bir yavaşlama olmalıydı bu.

“Bu adam peşimize takılacak,” dedi Baba. Gözlerinin tam karşısına monte edilmiş küçük bir ayna sayesinde insan ırkının bu türden düşmanlarını gözleyebiliyordu; ama çocuk aynadan bakamadığı için diken üstünde oturuyor, eğlenceyi kaçıırıyordu.

“Bir şey görüyor musun?”

“Hayır, daha değil ama gelecek, hız yaptığımızı biliyor. O düz bayırın dibinde erketeye yatmış çünkü öyle bir yerde herkes hızlı gider.” “Hız polisinin” aşağılık doğası burada da kendini belli etmişti! Adam hızlı gitmenin gayet güvenli olduğu, dağdaki virajlar ve ıslak yollar yüzünden ne zamandır kendilerini tuttukları için herkesin sabırsızlanacağını bildiği bir yeri seçmişti! Bu “hız polisleri” eşit şartlarda dövüşmeye bu kadar meraklıydı işte!

Saatte elli kilometreyle tıngır mıngır gittiler; 1912 yılında, o karanlık zamanlarda yasal olan sınır buydu. Sürücülerin bütün heyecanını söndüren, programı altüst eden bir durumdu. Çocuğun gözlerinin önüne Beach City’deki Imperial Hotel’in lobisinde oturan “kira avcısı” Ben Skull geldi; bekleyen başkaları da olacaktı; hep onlarca kişi bekler, “büyük paraların” söz konusu olduğu, ciddi iş meseleleri görüşülürdü. Baba’nın telefonla şehirlerarası görüşme

yaptığını, saatine bakıp kaç kilometre yapılması gerektiğini hesapladığını ve randevuyu buna göre ayarladığını görürdünüz; sonra da orada olması gerekirdi; onu hiçbir şey durdurmamalıydı. Araba bozulacak olursa valizleri çıkarır, kapıları kilitler, yoldan geçen bir arabayı durdurup en yakın şehre giderek bulduğu en iyi arabayı kiralar –ya da gerekirse derhal satın alır– ve eski arabayı çekilip tamir edilmek üzere geride bırakırdı.

Ama şimdi elli kilometreyle tıngır mıngır gidiyordu! “Neler oluyor?” diye soran çocuk şu cevabı aldı: “Yargıç Larkey!” Ah, tabii ya! Korkunç Yargıç Larkey’nin hız yapanları hapse attığı San Geronimo bölgesindeydiler! Çocuk Baba’nın bütün işlerini bırakıp mahkemeye çıkmak ve bu yaşlı otokrattan azar işitmek zorunda kaldığı günü hiç unutmayacaktı. Çoğu zaman bu türden onur kırıcı durumlara düşmezsiniz; “hız polisine” Otomobil Kulübü’nün üyesi olduğunuzu gösteren kartı göstermeniz yeterliydi, o da kibarca baş sallayıp yakalandığınız hız oranında bir “kefaletin” yazılı olduğu küçük kâğıdı uzatırdı, postayla çek göndererek cezanızı öder ve bu olayı bir daha aklınıza getirmezdiniz.

Ama San Geronimo’da işler iyice çirkinleşmiş ve Baba, Yargıç Larkey’ye “hız tuzakları” kurma konusundaki fikirlerini söylemişti; memurların çalılara gizlenip vatandaşlara karşı casusluk yapmaları onursuzca bir davranıştı ve sürücülerin kanun adamlarına düşman gözüyle bakmalarına neden oluyordu. Yargıç zekice bir cevap verme çabasıyla, Baba’ya hırsızların da kanun adamlarına düşman gözüyle baktıklarını hiç düşünüp düşünmediğini sormuştu. Bu olay eyaletteki bütün gazetelerde baş sayfa haberi olmuştu: “Petrol İşletmecisi Hız Kanununa Karşı Çıkıyor: J. Arnold Ross Kanunu Değiştirteceğini Söylüyor.” Arkadaşları Baba’yla dalga geçmiş ama o vazgeçmemişti; er ya da geç o kanunu değiştirtmekte ve tabii ki değiştirtmişti; artık “hız tuzakları” olmamasını, memurların yollarda üniformayla dolaşmak zorunda olmasını, küçük aynanızdan gözünüzü ayırmadığınız takdirde istediğiniz kadar hızlı gidebilmenizi ona borçluydunuz.

IV

Yol kenarındaki küçük bir eve geldiler. Arabayla altına girdiğiniz bir sundurma ve benzin satıldığını gösteren, yarısı cam yarısı kırmızı boyalı, yuvarlak karınlı bir nesne vardı burada. Baba “Bedava Hava” yazan tableye yanaşıp durarak adama zincirleri çıkarmasını söyledi. Adam krikoyu getirip arabayı kaldırdı; araba ne zaman dursa hemen aşağı atlayan çocuk da arka bagajı açıp zincirlerin konacağı küçük çantayı çıkardı. “Yağ tabancasını” da alıp kılıfını açtı. “Yağ çelikten ucuzdur,” derdi Baba. Çocuğun artık ezbere bildiği, böyle birçok özlü sözü ve çağdaş bir Deyimler Sözlüğü vardı Baba’nın. Konu Baba’nın para biriktirmek istemesi değildi; satacak yağı olması ve çeliği olmaması da değildi; prensip olarak bir işi doğru yapmayı ve güzel bir makineye saygı göstermeyi anlatan bir sözdü.

Bacaklarını açmak için Baba da arabadan inmişti. Gösterişli paltosunun içini tam tamına dolduran, iriyarı bir adamdı. Yanakları pembe ve her zaman sinekkaydı tıraşlıydı; ama ikinci bakışta göz çevrelerindeki küçük torbaları ve kırışıklıkların ördüğü ağı görebiliyordunuz. Saçları ağarmıştı; uğraşması gereken çok şey vardı ve yaşlanıyordu. Gözleri, burnu, ağzı büyüktü ve yüzü yuvarlaktı ama çirkin bir kararlılıkla kasabildiği keskin hatlı bir çenesi vardı. Ancak yüz ifadesi çoğu zaman sakın hatta böndü, düşünceler aklına yavaşça gelir ve uzun zaman orada kalırdı. Şimdiki gibi durumlarda candan bir tavır takınurdu; yolda karşılaştığı sıradan, kendine benzeyen, fazlasıyla kaba bir İngilizcesi olduğunu fark etmeyen adamlarla konuşmayı severdi; ondan para koparmaya, en azından önemli bir meblağ koparmaya çalışmayanlarla.

“Dolum istasyonundaki” bu adama geçitteki hava durumunu anlatmaktan keyif alıyordu; evet, yoğun sis vardı –epey gecikmelerine sebep olmuştu–, yol çok kaygandı. Adam da orada çoğu arabanın sorun yaşadığını söyledi; toprak killiydi, cam gibi kaygandı; yolu daha iyi kazmaları gerekirdi. Epey zor iş, diye düşündü Baba; dağın yamacını böyle yontmak. Adam artık sisin azaldığını söyledi; mayıs ayında çok “yüksek sis” olurdu ama genelde öğle vakti dağılırdı. Adam Baba’nın benzin isteyip istemediğini sorunca, Baba hayır dedi, yokuşla cebelleş-

meden önce tedarik etmişlerdi. İşin gerçeğiye, Baba'nın bu konuda çok titiz olduğu, kendi üretmediği benzini kullanmaktan hoşlanmadığıydı; ama bunu benzinciye söylemezdi çünkü adam incinebilirdi.

Baba hizmeti için adama gümüş bir dolar verdi ve adam paranın üstünü çıkarmaya başlayınca kalabileceğini söyledi; adam bundan epey etkilenmiş görünerek teşekkür eder gibi parmağını kaldırırken "büyük" bir adamla karşı karşıya olduğunu idrak ettiği belliydi. Baba böyle durumlara alışkındı tabii ama her seferinde de birazcık yüreğinin yağları erirdi; ruhunun sıcaklığından ilişki kurduğu herkes faydalanabilsin diye cebinde şingirdayıp duran gümüş dolarlar ve yarım dolarlarla dolaşırdı. "Zavallılıklar," derdi, "fazla kazanamıyorlar." Biliyordu çünkü eskiden o da onlardan biriydi ve bunu çocuğa anlatmak için hiçbir fırsatı kaçırmazdı. Onun için gerçek, çocuk için romantik bir şeydi bu.

"Dolum istasyonunun" arkasında, süslü püslü "Bay" yazısıyla bir kabin vardı. Baba'nın buraya "boşaltım istasyonu" demesi ikisini de kıs kıs güldüren bir espriydi. Ama Baba bunun sadece aile arasında bir espri olduğunu söylerdi; başkalarına yapılmamalıydı çünkü öteki insanları şoka uğrattırdı. Öteki insanlar "tuhaftı" ama neden tuhaf oldukları henüz açıklığa kavuşturulmamıştı.

Arabada yerlerini almış tam hareket edecekken, arkalarından kim gelse beğenirsiniz: "Hız polisi!" Evet, Baba haklıydı, adam peşlerindeydi ve onları gördüğünde kaşlarını çatır gibi olmuştu. Onunla bir işleri olmadığı için yola koyuldular; şüphesiz dolum istasyonunda hız yapanları bekleyeceğini söyledi Baba. Haklı da çıktı. Usandırıcı elli kilometrelik hızlarında, daha birkaç kilometre gitmişlerdi ki arkalarından bir korna sesi geldi ve bir araba hızla yanlarından geçti. Geçmesine izin verdiler ve Baba yarım dakika sonra küçük aynasına bakarak şöyle dedi: "İşte, aynasız da geliyor!" Çocuk arkaya dönüp motoru gürleterek yanlarından geçen motosikleti gördü. Koltuğunda sıçramaya başladı. "Yarış! Yarış! Haydi, peşlerinden gidelim, Baba!"

Baba sporcu ruhunu tamamen kaybedecek kadar yaşlı değildi; üstelik, düşmanın önünüzde olup sizi izleyememesi ama sizin onu izleyebilmeniz büyük avantajdı. Baba'nın arabası öne doğru atıldı ve

rakamlar bir kez daha hız göstergesinin kırmızı çizgisini sessizce geçmeye başladı: Elli beş, altmış, altmış beş, yetmiş, yetmiş beş. Çocuk koltuğunda doğrulmuş, yumrukları sıkılmıştı ve gözleri parlıyordu.

Beton kurdele sona ermişti; buğday ekili bir manzaranın, ılımlı tepelerin arasından yumuşak virajlarla kıvrılan, geniş ve düz bir toprak yol vardı şimdi. Yol epey düzleşmişti ama yine de küçük tümsekler vardı ve araba birinden ötekine sığıyordu; araba yaylarla, amortisörlerle, “supaplarla”, rahat sürüş için icat edilmiş her türden araçla donatılmıştı. Rüzgâr öndeki toz bulutlarını alıp tepelerin üzerine savuruyordu; görseniz, orada uygun adım giden bir ordu var sanırdınız. Hızla giden arabayı ve hemen peşindeki motosikleti arada şöyle bir görüyordunuz. “Kaçmaya çalışıyor! Haydi, Baba, bas gaza!” Her seyahatte karşınıza çıkabilecek bir macera değildi bu!

“Lanet olası budala!” diye bir yorum yaptı Baba; küçük bir cezayı ödememek için hayatını riske atan bir adam. Trafik polisinden kaçamazdı; en azından böyle yollarda. Sonra tabii ki toz bulutları dindi ve yolun düz bir bölümünde onları gördüler: Araba sağa çekmiş, memur yanında duruyor ve kalemiyle küçük defterine bir şeyler yazıyordu. Baba masum masum elli kilometreye kadar yavaşlayarak yanlarından geçip gitti. Çocuk durmak ve bu gibi durumlarda kaçınılmaz olan tartışmayı dinlemek isterdi; ama programın öncelikli olduğunu biliyordu ve karşılarına “kurtuluş” fırsatı çıkmıştı. İlk virajı dönüp gazladılar; çocuk yarım dakikada bir dönüp arkaya baktı ama “hız polisini” bir daha görmediler. Yine kendi kanunları geçerliydi.

V

Baba oğul bir zaman önce ciddi bir kazaya şahit olmuş ve tanıklık etmek için mahkemeye çıkmışlardı. Mübaşir “J. Arnold Ross”u, ardından aynı ciddiyetle “küçük J. Arnold Ross”u çağırmış, çocuk tanık koltuğuna tırmanıp yemin etmenin ne demek olduğunu ve trafik kurallarını bildiğini, ne gördüğünden emin olduğunu söyleyerek ifade vermişti.

“Mahkeme bilincine” bu sayede sahip olduğu söylenebilir. Arabayla giderken ne zaman kuraldışı bir şey olsa, çocuğın hayalinde bir mahkeme sahnesi canlanıyordu. “Hayır, efendim, adamın yolun solunda bulunmaması gerekiyordu; biz çok yakınındaydık, önündeki arabayı geçecek zamanı yoktu.” Ya da: “Efendim, adam gece vakti yolun sağından gidiyordu ve karşımızdan gelen arabanın farları göz kamaştırıyordu. Biliyorsunuz, efendim, geceleri yolun sol tarafından yürümeliyiz ki karşıdan gelen arabaları görebilelim.” ocuk bu hayali kazaların ortasında hafifçe yerinden sıırdı; o zaman Baba sorardı: “Ne var, oğlum?” Hayallere dalıp gittiğini söylemek istemeyen ocuk utanırdı. Ama Baba bunu bilir ve çaktırmadan gülümserdi; komik ocuk, durmadan hayaller kurar, aklı oradan oraya sıırdı, hep böyle heyecanlıydı!

Baba’nın zihni böyle değıldi; o bir konuya takılıp orada kalır, fikirler aklına yavaşça gelir, vakur bir geçit töreni yapardı; ısınması uzun zaman alan bir fırın gibiydi duygusal açıdan. Bu seyahatlerde, bazen bir saat boyunca hiç konuşmazdı; bilinç akışı kayalarla kumun içine gömülmüş, gözden kaybolmuş bir akarsu gibiydi; Baba’nın yalnızca sıcak tutan gösterişli bir paltoya sarınmış, her şeyi saran bir refah hissi olduğu, kızgın yağla dolu bir küvetin içinde usulca mırılayarak çalışan, saatte seksen kilometrelik hızla yolları aşan bir motorun aksesuarı olduğu söylenebilirdi. Bu bilinci çıkarırsanız, bulacağınız şey düşünceler değıl, organların, havanın, banka hesaplarının ve yanındaki çocuğın durumuydu. Sözcüklere dökme bir şeyi belirgin kılar ve ayırt edilmesini sağılar; bu yüzden her şeyi ortaya karışık bir cümleyle bir lokmada yutmayı deneyelim: “Ben, bu arabanın sürücüsü, eski katır arabacısı Jim Ross, California, Queen Centre’daki J. A. Ross & Co. mağazasının sahibi, artık petrol işletmecisi J. Arnold Ross’um ve şu anda kahvaltımı sindirmek üzereyim, güneş çıkmaya başladığı için yeni paltomun içinde biraz terledim, Lobos Nehri’nde dört bin fıçı dolduran yeni bir kuyum, Antelope’da petrol veren on altı kuyum daha var, bir kira sözleşmesi imzalamak üzere Beach City yolundayım ve birkaç saat

içinde programa yetişeceğiz, ‘Bunny’* yanımda oturuyor, güçlü ve sağlıklı, benden sonra her şeyin sahibi o olacak, benim izimden gidecek ama o benim yaptığım çirkin hataları yapmayacak, benim gibi acı hatıralara sahip olmayacak, akıllı ve mükemmel biri olacak ve ben ne diyorsam onu yapacak.”

Bu arada “Bunny”nin zihni hiç böyle çalışmıyor, tarlada bir otun sapından ötekine sıçrayan çekirgeler gibi, bilakis konudan konuya atlıyordu. Deliler gibi koşarak kaçan bir kır tavşanı vardı, kulakları katır gibi uzundu ama neden öyle şeffaf ve pembeydiler? Çitin üstüne tünemiş bir örümcek kuşu vardı, kanatlarını sürekli esner gibi açıp duruyordu, ne demekti bu? Bir de koşar guguk kuşu vardı; çok güzel ve parıltılı, siyah-kahverengi-beyaz bir sorgucu, uzun ve oynak bir kuyruğu olan, yarış atı kadar hızlı bir kuştı. Bu kurak tepelerde suyu nereden buluyordu acaba? Yolda ezilmiş bir hayvan ölüsü vardı, bir yer sincabı yoldan geçmeye kalkışmış ve arabanın teki hayvanı dümdüz etmişti, başka arabalarda üzerinden geçecek, sonunda ceset toza dönüşüp rüzgârla birlikte savrulacaktı. Bunu Baba’ya söylemenin anlamı yoktu: Baba sincapların, en azından üzerlerindeki pirelerin salgın hastalık taşıdığını söylerdi; arada bir bu türden salgınlar oluyor ve gazeteler olayı örtbas etmek zorunda kalıyordu çünkü emlak işi için zararlıydı.

Ama çocuğun aklında birdenbire yok olup giden bu küçük yaşam vardı. Hayat nasıl da acımasızdı; bir şeylerin büyüyebilmesi, kendilerini –görünüşe göre– yoktan var edebilme gücüne sahip olmaları ne kadar garipti; bunun açıklamasını Baba da yapamıyor, kimsenin de yapamadığını, hayatın böyle bir şey olduğunu söylüyordu. Derken önlerine, içine ev eşyaları yüklenmiş, üstü açık, eski püskü bir çiftlik arabası çıktı; Baba için yalnızca bir engeldi ama “Bunny” yüklerin arkasına oturmuş, kendi yaşlarında, donuk ve cansız gözlerle ona bakan iki çocuğu gördü. Soluk yüzlüydüler ve iyi beslenmemiş bir halleri vardı; insanların neden yoksul olduğu ve neden kimsenin onlara yardım etmediği de çocuğun anlayama-

* (İng.) Tavşan yavrusu, Tavşancık. (ç.n.)

dığı şeylerden biriydi. Baba'nın açıklamasıysa, bu dünyada insanın ancak kendine yardım edebileceği idi.

Çocuğun takma adı "Bunny" küçükken annesinin taktığı bir isimdi; yumuşacık, esmer tenli, sıcacık bir bebek olduğu ve annesi ona beyaz biyeli, yumuşacık, pofuduk ve kahverengi bir kazak giydirdiği için. Şimdi on üç yaşındaydı ve bu isimden nefret ediyordu ama çocuklar ona kısaltarak "Bun" demeye başlamış, ismin bu şekilde üzerine yapışması hoşuna gitmişti. Rüzgârda dağılan dalgalı kumral saçları, parlak kahverengi gözleri, açık havada çok zaman geçirdiği için güzel bir ten rengi olan, hâlâ esmer ve hoş bir çocuktur. Sonradan babasının yerini alacağı ve babasının işini öğrenebilmek adına bu seyahatlere katıldığı için okula gitmiyordu ama eve gelen bir öğretmeni vardı.

Müthişti, inanılmaz derecede harikaydı bu manzaralar; yeni yeni yüzler, yeni yeni hayatlar su yüzüne çıkıyordu. Kasabalar ve köyler gelip geçiyordu; insanlar, evler, arabalar, atlar ve tabelalarla dolu, olağanüstü kasabalar ve köyler. Yol boyunca tabelalar vardı, dörtyol ağzlarında size coğrafya dersi veren işaret direkleri: Güzergâhların listesi ve mesafeler; programınızı buna göre belirleyebilirdiniz ve bu da aritmetik dersi idi! Sizi tehlikelere –dönemeçlere, yokuşlara, kaygan yerlere, kavşaklara, demiryolu kavşaklarına– karşı uyaran trafik işaretleri vardı. Otoban boyunca flamalar ya da elektrikli tabelalar vardı: "Loma Vista: Şehrimize Hoşgeldiniz." Ardından, az ötede: "Loma Vista, Şehir Sınırı: Güle Güle: Yine Bekleriz."

Özellikle seyahat edenlere farklı seçenekler sunmak için tasarlanmış reklam tabelaları da hiç bitmiyordu. "İlerisi fotoğraflık: Kodak'la İlerleyin," sık sık görülen bir tabelaydı ama neyin fotoğrafını çekmeniz gerektiğini görmeye çalışıyor, hiçbir seferinde anlayamıyordunuz. Bir araba lastiği üreticisi ahşaptan, kocaman, bayrak sallayan çocuk heykelleri yaptırmıştı; Baba çocuğu Bunny'ye benzetiyor, Bunny de bir dergide resmini gördüğü Jack London'a benzediğini söylüyordu. Başka bir lastik üreticisi ahşaptan yaptırdığı kocaman, açık duran kitap heykellerini kasabalara dönen yolların başlarına yerleştirmişti; güya tarih kitabı olan kitaplar o yer hakkında bilgiler

veriyordu; hem yeni hem de öğretici bilgiler: California'daki ilk portakal bahçesinin Citrus'ta olduğunu, Rocky Dağları'nın batısındaki en iyi radyum kaynağının Santa Rosita'da olduğunu, Peder Junipero Serra'nın 1796 yılında Crescent City civarında iki bin Kızılderiliyi Hristiyanlığa geçirdiğini öğrenebiliyordunuz.

İnsanları Hristiyan yapmak için hâlâ uğraşanlar olduğunu öğreniyordunuz: Bunlar yanlarında renk renk boyayla yola çıkmış, kayaların ve demiryolu tünellerinin üzerlerini yazılarla donatmışlardı: "Tanrınla karşılaşmaya hazırlan." Ardından bir trafik levhası gelirdi: "Demiryolu kavşağı. Dur. Bak. Dinle." Baba demiryolu şirketinin Tanrıyla kendi aracılığıyla karşılaşmamızı istemediğini çünkü dini inancı fazla ciddiye almanın tazminat davalarıyla sonuçlanabileceğini söylerdi. "İsa seni bekliyor," diye yazıyordu büyük bir kayanın üstünde; ardından "Tavuklu Öğle Menüsü 1\$" geliyordu. Yenilecek şeylerle ilgili komik komik tabelalar vardı; bütün dünya yemeyi seviyordu ve yemeği düşünmek bile onları eğlendiriyordu anlaşılan. "Bol Kepçe Sosis" bir lokantaydı, "Mide Bozan Tommy", "Midye Fırını", "İstakoz Sepeti" de öyle. Han sözcüğüyle de epey oynamışlardı: "Çiğ Han", "Haydi Han", "Selam Han", "Telaş Han." Buralara girdiğinizde bu neşeli ruhun duvarlardan üzerinize üzerinize geldiğini görüyordunuz: "Bir Tek Tanrıya Güveniriz, O'nun Dışında Herkes Nakit Verir." "Kahvemizi eleştirmeyin, bir gün siz de yaşlanıp bayatlayacaksınız." "Bankamızla bir anlaşma yaptık: Onlar çorba satmıyor, biz de çek bozmuyoruz."

VI

Geniş bir vadiden, güneşte yemyeşil parlayan, kilometrelerce uzayan buğday tarlalarının arasından geçiyorlardı; uzakta ağaçlar, arada bir görünen tek tük evler vardı. "Bir Yuva mı Arıyorsunuz?" diye soruyordu sıcakkanlı bir tabela. "Santa Ynez tam size göre. Kaliteli su, ucuz toprak, yedi kilise. Emlakçı Sprouks ve Knuckleson'la görüşün." Sonra yol hemen genişliyor, ortaya bir dizi ağaç giriyor, iki

yanda evler başlıyordu. “Yavaş giden şehrimizi görür, hızlı giden hapishanemizi” diye yazıyordu büyük bir tabelada; “Santa Ynez Belediye Meclisi Kararınca.” Baba hızı kırk kilometreye düşürdü; motorları kır yollarının hız oranlarıyla coşmuş, şehir dışından gelen sürücülere hız tuzakları kurmak polis şeflerinin ve sulh hakimlerinin en sevdiği numaralardandı; sizi hakim huzuruna çıkarıp yüklü bir ceza yazıyorlardı; bu yeni moda eşkıyaların paranızı debdebeli bir hayat yaşayarak harcayışı geliyordu gözünüzün önüne. Baba değiştireceği şeylerden birinin de bu olduğunu söylüyordu; bu türden cezalar eyalete gitmeli ve yolların tamiratında kullanılmalıydı.

“İş merkezi, hız sınırı saatte 25 kilometre.” Santa Ynez’in anacaddesi iki sıra arabanın çaprazlamasına ortaya, iki sıranın da kaldırım kenarlarına park ettiği çift yönlü bir bulvardı. Yolların birinden yavaşça giderek geri geri çıkan bir araba arıyor, sağınızdaki arabanın çamurluğuna sürtmekten kılpayı kurtararak boşalan yere dalıyordunuz. Baba arabadan inip paltosunu çıkardı ve içi dışa, kolları içe gelecek şekilde özenle katladı; içinde “Erkek Giyim Regionu” da bulunan o mağazayı işletmiş biri olarak, titizlendiği bir konuydu bu. Baba ve Bunny paltolarını güzelce arka bagaja serip arabayı kilitledikten sonra kaldırımda yavaşça yürümeye, Santa Ynez Vadisi’nin çiftçilerini ve mağaza vitrinlerinde sergilenen eşyaları incelemeye başladılar. Burası Birleşik Devletler’di ve mağaza vitrinlerinde sergilenen şeyler herhangi bir anacaddede görecekle-
rinizle aynıydı, “ülke çapında reklamı yapılan ürünler” dedikleri şeylerdi. Çiftçiler şehre ülke çapında reklamı yapılan bir arabayla iner, gaz pedalına ülke çapında reklamı yapılan bir ayakkabıyla basardı; marketin önünde ülke çapında reklamı yapılan dergileri bulur, dergilerin içinde çiftliğe götüreceği ülke çapında reklamı yapılan ürünlerin ülke çapında yayınlanan reklamları olurdu.

Buranın bir Batı şehri olarak ötekilerden ayrılmasını sağlayan birkaç ayrıntı vardı: Caddenin genişliği, mağazaların yeniliği, beyaz boyaların parlaklığı ve caddenin ortasına asılı elektrik lambalarından bir ağ; ayrıca geniş kenarlı şapka takmış bir adam, yürürken kendi kendine bir şeyler mırıldanan bodur ve yaşlı bir Kızılderili,

“eps” giymiş yalnız bir kovboy. Diklemesine beyaz bir tabelada “Elite Caf ” yazıyordu; kafenin penceresinde “Waffle” yazısı vardı ve kapının yan tarafına tutturulmuş menüde burada yiyebileceğiniz yemeklerle fiyatlarını görebiliyordunuz. İçeride, bir duvarın dibine masalar, karşı duvardaki tezg hın önüne küçük tabureler dizilmişti ve taburelerde bir dizi gömlekli ve pantolon askılı geniş sırt vardı; çabucak yiyip kalkmak istiyorsanız oraya oturuyordunuz, bu yüzden Baba’yla ocuk da boş taburelerden ikisine oturdu.

Böyle yerler tam Baba’ya g reydi. Baba kadın garsonlara takılmayı çok severdi, yemeklerle ilgili bir sürü espri bilir, her şeye komik bir isim bulurdu. Yumurtalarını “güneşli tarafları üstte” ya da “lütfen, gözleri açık” isterdi. “Bebeği kundaklayıversinler,” der ve garson bunun yumurtalı sandviç demek olduğunu anlamak için kafa patlatırken kahkahalar atardı. Yanındaki çiftçiyle sohbet ederdi: Buğdayın durumunu, portakal ve ceviz mahsulü için beklenen fiyatları öğrenirdi; ürünlerinden elde ettikleri kazanca göre az ya da çok satın alabilecek adamlara satacak petrolü olan biri olarak, bu türden şeyler ilgi alanındaydı. Baba’nın da toprağı vardı; d şeş bir yeri “kapmaya” her zaman hazırды çünkü bütün Güney California’da petrol olduğunu ve bir gün buralarda bir imparatorluk kurulacağını söylerdi.

Ama şimdi programın gerisindeydiler ve oyalanacak zamanları yoktu. Baba kızar mış tavşan istedi, Bunny ondan yemese iyi olacağını söyledi, yamyamlığı hatırlattığı için değil, o sabah yolda ezilmiş bir tavşan gördüğü için. Onun yerine fırında domuz istedi; hiç domuz  l s  görmemişti. Gelen tabakta iki dilim et ve kepçeyle top gibi konmuş, tepesindeki deliğe et sulu kahverengi bir sos doldurulmuş patates püresi vardı; ayrıca bir kaşık kıyılmış pancar, içine elma sosu konmuş bir lahana yaprağı. Garson kadın ona bol kepçe vermişti çünkü bu al yanaklı, saçları rüzgârda dağılmış, kız gibi dolgun dudakları ve etrafa bakınıp her şeyi –duvardaki tabelaları, ketçap şişeleriyle turta dilimlerini, şişman ve şen garsonu, ona servis yapan yorgun ve zayıf garsonu– inceleyen meraklı gözleri olan neşeli esmer çocuğu sevmişti. Bunny rastladıkları hız polisini ve tanık

oldukları kovalamacayı anlatarak kadını eğlendirdi. Bunun karşılığında o da şehrin hemen çıkışında bir hız tuzağı olduğu tüyosunu verdi; Bunny'nin yanındaki adam tuzağa yakalanıp on dolar ceza yemişti ve bu yüzden Bunny yemeğini, üzümlü turtasını ve sütünü bitirinceye kadar bol bol sohbet edildi. Baba'nın garson kadına yarım dolar bahşiş vermesi tezgâhta yenen yemekler için görülmemiş ve neredeyse ayıp denebilecek bir miktardı; ama kadın yine de aldı.

Hız tuzağını geçinceye kadar dikkatli gittiler; sonra "gaza basıp" Misyon Yolu olarak bilinen, kenarına dikili direklerden bronz çanlar sarkan geniş bir bulvarda ilerlediler. Bu ülkedeki otobanların çeşit çeşit enteresan isimleri vardı; Şeytanın Bahçesi Yolu, Dünyanın Ucu Yolu, Dağ Pınarı Yokuşu, Karlı Dere Yolu, Bin Palmiye Kanyonu, Çakal Geçidi, Kır Tavşanı Yolu. Telgraf Yolu diye bir yer de olması çocuğu heyecanlandırıyordu çünkü iç savaştaki bir muharebenin "Telgraf Yolu" diye bir yerin ele geçirilmesi adına yapıldığını okumuştı; o yoldan giderken çalıların içine gizlenmiş piyadeleri, tarlalardan geçerek hücum eden süvarileri görür gibi oldu; heyecanla irkildi ve Baba, "Ne oldu?" diye sordu. "Yok bir şey, Baba, sadece düşünüyordum." Komik çocuk! Hep böyle hayaller kurardı!

Bir de ülkenin mütedeyyin emlakçılarının saygıyla koruduğu İspanyolca isimler vardı. Bunny bu isimleri anlıyordu çünkü günün birinde Meksikalı işçilerle baş edebilmesi için İspanyolca öğreniyordu. "El Camino Real," Kral Yolu demekti; "Verdugo Cañon," da "cellat" anlamına geliyordu. "Burada ne olmuş ki, Baba?" Ama Baba hikâyeyi bilmiyordu; ülke çapında reklamı yapılan bir otomobilin üreticisiyle aynı fikirdeydi: Tarihin çoğu palavraydı.

VII

Artık yol asfalttı, sıcakta parılıyordu ve ne zaman önünüzde birazcık eğimlense, serap misali su gibi görünüyordu. İki yanı portakal bahçeleriyle kaplıydı; koyu yeşil parıltılı ağaçlar, geçen yılın mahsulünden kalma meyvelerin altın rengi, yeni yılın kar beyazı çi-

çekleri. Bir esintiyle birlikte, ara sıra burnunuza nefis, tatlı bir koku geliyordu. Özenle işlenmiş ceviz bahçelerinde, incecik kahverengi toprağa karanlık gölgeleri vuran gür yapraklı kalın ağaçlar vardı. Uzun mesafeler boyunca uzanan, iki üç metre yüksekliğinde, öbek öbek çiçeklerle kaplı, güllerden yapılmış çalı çitler. Dalgalı uzun yaprakları ve yer yer soyulup gövdelerini çıplak bırakan kabukları olan, yüksek, ince okalıptüs ağaçlarından rüzgârkıranlar; gürbüz meşelerin, yaşlı karaağaçların, serpilmiş kestanelerin, Arap hurmalarının, Lübnan sedirlerinin, senaryonun gerektirdiği başka başka ağaçların yerine geçtikleri için bütün dünyanın Hollywood filmlelerinden tanıdığı ağaçlar.

Burada hız kesip dikkat kesilmek zorundaydınız; kavşaklar, şerit değiştirenler, türlü çeşit uyarı levhası vardı; trafik iki yönlüydü ve karşıdan gelen bir araç sizi sıkıştırıp kısıp almadan önce öndeki arabayı geçip geçemeyeceğinize dair kritik kararlar almak zorundaydınız. Baba'nın bu gibi acil durumlarla baş etmesini izlemek, niyetini okumak ve kararları yerine getirişini görmek heyecan vericiydi.

Artık on on beş kilometrede bir kasabalar vardı ve trafik yüzünden sürekli yavaşlıyor, güçlü kuvvetli bir sümüklüböceğin bile asabını bozacak bir hız sınırına uymak için sürekli uyarılıyordunuz. Otoban bütün kasabaların anacaddelerinden geçiyordu; Baba bunu arabadan inip dükkânlarından bir şeyler almanız umuduyla esnafın ayarladığını söylüyordu, otoban trafik sıkışıklığını önlemek amacıyla kasabanın dışından geçse bütün esnaf derhal oraya taşınırdı! Bazı yerlerde otobandaki bir dönüşü gösteren, sürücülerini alışveriş merkezine çekmeyi amaçlayan işaretler vardı; o yolun sonundan da sizi yeniden otobana yönlendiriyorlardı! Baba bu numaraları, zamanında aynılarını başkalarına yapmış ama kendisine yapılmasına izin vermeyecek bir adamın muzip hoşgörüsüyle karşılardı.

Her kasaba kusursuz dikdörtgenler halindeki onlarca, yüzlerce, binlerce adadan oluşuyordu ve bunlar ev hanımlarının ellerinde hortumlarla içlerinde durduğu bahçeleriyle, fazlasıyla modern ve tek katlı evleri barındıran kusursuz dikdörtgenler halindeki arsalarla bölünmüştü. Kasaba dışında bir iki "parsellenmiş arsa" daha

oluyordu, arsalar parselleniyor, rüzgârda mutlu mesut uçuşan bir dizi kırmızı ve sarı flamayla donatılıyordu, ayrıca sorular sorup ardından hemen cevabı yapıştıran bir dizi kırmızı ve sarı tabela da oluyordu: “Benzin? Evet.” “Su? En kalitelisinden.” “Elektrik? Elbette.” “Sınırlamalar? Olmaz olur mu.” “Okullar? İnşaat halinde.” “Manzara? Alpler’i gölgede bırakır” vs. Yol kenarında bir ofis ya da çadır, önünde bloknotu ve dolmakalemiyle tetikte bekleyen, iki dakikalık sohbetin ardından hemen bir satış sözleşmesi yazmaya hazır genç bir adam duruyordu. Arsaları parselleyip satanlar toprağın yarım hektarını bin dolara alıyor, uçuşan flamaları ve çadırı diker dikmez parselini 1.675 dolara satmaya başlıyordu. Baba bunu da muzip bir hoşgörüyü anlatırdı. Burası müthiş bir ülkeydi!

Angel City’nin çeperlerine gelmek üzereydiler. Burada tramvay ve tren yolları, “sınırlama” altında olmayan parseller vardı; yani üstlerine istediğiniz türden bir ev dikebilir, o evi her ırktan ve renkten insana satabilirdiniz; yani burası da o büyük bir yara gibi yayılan, teneke, katranlı kâğıt ve boyasız kerestelerden yapılmış barakalardan oluşan, çirkin kenar mahallelerden biri olacaktı. Buralarda oynayan çok fazla çocuk vardı; yetişmeleri en zor olan yerlerde, her nedense daha çok çocuk oluyordu.

Baba oraya buraya dalıp sürekli arabaları geçerek gecikmeyi telafi etmişti. Şehrin etrafından dolaşıp merkezdeki yoğun trafikten kaçtılar ve çok geçmeden o tabela belirdi: “Beach City Bulvarı.” Burası binlerce arabanın hızla gittiği, yine parsellenmiş arsaların ve banliyö inşaat alanlarının, sürücülerin ilgisini çekip frene basmalarını sağlamak için kurnazca tasarlanmış reklamların olduğu asfalt bir yoldu. Emlakçılar, *Binbir Gece Masalları*’nı ve Grimm’lerin masallarını okumuştular herhalde, tepeleri sipsivri yükselen ya da sarhoş bir gemici gibi yan yatmış, küçük ve acayip ofisleri vardı, turuncu-pembe, mavi-yeşil ya da kiremitleri farklı farklı renklere boyanmış rengârenk ofisler. “Bol kepçe” ve “barpekü” yazan tabelalar vardı; bu ikincisi tabelacılar okula giderken sözlüklerde yer almayan bir sözcüktü herhalde. Oturmanız için önlerine turuncu hasır koltuklar konmuş, portakal ve elma suyu satılan tezgâhlar vardı. Japonların

işlettiği meyve sebze tezgâhları, sizi “Amerikalılara destek olmaya” davet eden tabelalarıyla başka tezgâhlar vardı. Bakılacak şeyler hiç bitmiyor, on üç yaşındaki bir çocuğun zihninde hepsi farklı bir heyecan yaratıyordu. Bu rengârenk dünya sonsuz derecede tuhaf ve büyüleyiciydi! İnsanlar niye böyle yapmış Baba? Şunu niye şöyle yapmışlar?

Sonra Beach City’ye, okyanus kenarındaki o büyük bulvara geldiler. Arabanın gösterge panelindeki saat altı buçuğu gösteriyordu; tam zamanında gelmişlerdi. Büyük otelin önünde durdular ve Bunny aşağı atlayıp bagajı açarken belboy koşarak geldi; tabii ki gelirdi çünkü Baba’yı tanıyor, Baba’nın ceplerinde dolarlarla yarım dolarların şingirdediğini biliyordu. Çocuk valizlerle paltoları kapıp içeri taşıyan belboyun peşinden giderken kendini sorumluluk sahibi, mühim biri gibi hissetti çünkü Baba henüz gelemezdi, arabayı park yerine bırakmak zorundaydı. Böylece Bunny uzun adımlarla içeri girip Baba’nın “kira avcısı”, petrol kâşifi Ben Skutt’ını arandı. Skutt büyük deri koltuklardan birine oturmuş, gözü kapıda, purosunu tütürüyordu; Bunny’yi görünce ayağa kalkarak uzun ince vücudunu gerdi ve uzun, çirkin yüzüne bir hoşgeldin sırtışı oturttu. Çocuk mühim bir iş görüşmesinde babasını temsil eden küçük J. Arnold Ross olduğunu unutmadan dimdik durarak adamlarla el sıkışıp şöyle dedi: “İyi akşamlar, Bay Skutt. Belgeler hazır mı?”

II. BÖLÜM

SÖZLEŞME

I

Ev Los Robles Bulvarı 5746 numaradaydı ve bir lahana tarlasının ortasında olduğunu ancak bu umutlar diyarını bilenler anlayabilirdi. Los Robles “meşeler” demektir; ve üç dört kilometre ötede, bulvarın Beach City’nin merkezinden başladığı yerde dört meşe ağacı vardı. Burası ise çıplak, oldukça dik bir tepeydi ama sürülüp bellenmeyecek, lahanalarla kaplanmayacak kadar da dik değildi ve aşağıdaki düzlükte şekerpancarı ekiliydi. Umudun eli, topografların da yardımıyla, bir gün bu hattan geniş bir bulvarın geçmesini kararlaştırmıştı; şu andaysa toprak bir yol ve her köşede bir kolu kuzeyi, bir kolu doğuyu gösteren beyaz işaret direkleri vardı: Los Robles Bulvarı, Palomitas Caddesi; Los Robles Bulvarı, El Centro Caddesi vesaire.

İki yıl önce “parselleyiciler” kırmızı ve sarı flamalarıyla buraya da gelmişti; gazetelere tam sayfa ilanlar vermiş, Beach City’den bedava servisler kaldırmış, sosisli sandviç, bir dilim elmalı turta ve bir bardak kahveden oluşan bedava öğle yemekleri sunmuşlardı. O günlerde tarlalardaki lahanalar toplanıp toprak düzlenmiş, arsalar da mantar gibi küçük tabelalar bitmişti: “Satıldı.” Tabii arsalardan söz ediliyordu ama zaman içinde arsaları satın alanların da satıldığı anlaşıldı. Kaldırımlar yapma, kanalizasyonlar açma, su ve gaz getirme işini şirket üstlenmişti; ama biri parayı alıp kaçtı, firma iflas etti ve hemen yeni tabelalar belirmeye başladı: “Sahibinden Satılık,” “Kelepir: Smith ve Headmutton Emlakçılık.” Bu tabelalar bir işe yaramayınca, arsa sahipleri iç çekerek bir gün küçük Willie büyüdüğünde, bu yatırımın onun işine yarayabileceğini düşündüler. Bu arada toprağı mahsulün üçte birine işlemeyi öneren Japonların teklifini kabul ettiler.

Ama iki üç ay sonra beklemedik bir şey oldu. Tepenin sırtında bir ya da bir buçuk hektarlık arazisi olan bir adam Oregon çamından koca koca kare keresteler yüklenmiş iki kamyonu güç bela oraya kadar çıkarttırdı; marangozlar kerestelerle çalışmaya başlayınca, ne türden tuhaf bir ev yapıldığını merak eden bütün mahalle gözünü tepenin sırtına dikti. Bir anda yayılan haber bir heyecan fırtınası yarattı: Bir sondaj kulesiydi bu!

Bir heyet neler olduğunu öğrenmek için arazi sahibini ziyaret etti. Adam yalnızca “vahşi kedicilik”* oynadığını söyledi; bir şekilde riske atacak yüz bin doları vardı ve canı böyle bir oyun oynamak istemişti. Buna rağmen lahana tarlasındaki kelepir tabelaları kalktı ve yerlerine “Petrol Sahasında Satılık Arsa” tabelaları geldi. Spekülatörler arsa sahiplerinin adlarıyla adreslerini bulup teklifler götürmeye başladı; bazılarının bin dolara, yani gerçek arsa fiyatının neredeyse iki katına kadar çıktığı söylentileri yayıldı. Arabalar toprak yollardan hoplaya zıplaya çıkmaya, patikalarda gidip gelmeye başladı, cumartesi ve pazar öğleden sonraları kuyuyu izleyen bir kalabalık toplanıyordu.

Sondaj başladı ve tekdüze, olaysız bir şekilde devam etti. Yerel gazeteler sonuçları bildirdi: D.H. Culver Arama Kuyusu No. 1 450 metrede, sert kumtaşı oluşumundaydı ve petrolden eser yoktu. 600 metrede, 900 metrede de durum aynıydı; ardından haftalar boyu kırılan bir matkapla uğraşılınca herkes ilgisini yitirdi; “bomboş bir delikti” işte, arsalarına verilen iki katı fiyatları reddedenler kendi salaklıklarına lanet etmeye başlamıştı. Zaten “vahşi kedicilik” kumardan başka bir şey değildi; şehir arsalarına yapılan geleneksel yatırımlardan çok farklıydı. Derken gazeteler D.H. Culver Arama Kuyusu No. 1’de yeniden sondaja başlandığını haber verdi, 932 metreye gelinmiş ama arazi sahipleri henüz bir şey bulma umudunu yitirmemişti.

Derken garip bir şey oldu. Üzerleri brandayla sıkı sıkıya örtülmüş birçok şeyle yüklü kamyonlar geldi. İşin içinde olan herkes uyarılmış ya da rüşvetle susturulmuştu ama kamyonlar motorları-

* Petrol çıkacağından emin olmadan, risk alarak arama kuyusu açmak. (ç.n.)

nı gürleterek güç bela tepeyi tırmanırken, brandaların altına bakan küçük oğlanlar kenarlarında cıvataların girebileceği delikler olan kavisli metalden koca levhalar gördüklerini haber verdi. Bunun tek bir anlamı olabilirdi, petrol tankları. O sırada D.H. Culver'ın tepede bir miktar daha arazi aldığı söylentileri çıktı. Bütün bunların anlamı açıktı: Arama Kuyusu No. 1'de petrol kumuna ulaşmışlardı!

Bütün tepede mantar gibi tabelalar bitti ve emlakçılar "sahaya" üşüştü. Sihirli sözcük bulunmuştu: Artık lahana tarlaları ya da şeker pancarı tarlaları yoktu, "saha" vardı! Spekülatörler ya çadırlar kurdu ya da işlerini yol kenarına çekilmiş, önlerine brandadan tabelalar gerilmiş arabalardan yürüttü. Gün boyu insanlar gidip geldi, toplanan kalabalıklar kuyuya bakarak bütün gün dönüp duran ağır matkabın tekdüze öğütme sesini dinledi –"Pam-pam-pam-pam-pam-pam-pam-pam-pam-pam"– arada motorun "paf-paf"ları. "Uzak dur; evet sen!" diyen dikkat çekici bir tabela belirdi; Bay D.H. Culver ve çalışanları her nedense bütün nezaketlerini yitirmişlerdi.

Ama gizlilik aniden imkânsız hale gelmişti, olayı resmen bütün dünya öğrenmişti, çünkü telgraflar ve kablolar haberi uygarlığın en ücra köşelerine bile taşıyordu. Güney California tarihindeki en büyük petrol yatağı, Kuyu Tepesi petrol sahası! O delikten dünyanın içi boşalıyordu sanki; bir uğultu ve fışkırma sesi, Niagara gibi, altmış, belki de yetmiş metre yüksekliğinde –kimse tam olarak bilemiyordu– kara bir sütunun havaya yükselişi ve yoğun, kapkara, yapış yapış, kaygan bir sıvı halinde gürleyerek yeryüzüne yağışı. Aletler ve ağır nesneler oraya buraya savruldu, adamlar canlarını kurtarmak için kaçmak zorunda kaldı. Sıvı kuyuyu doldurdu ve fokur fokur kaynayan bir tencereden taşar gibi tepeden aktı. Siyah sisten bir perde halinde rüzgârla savrulup Culver'ın evine püskürerek her şeyi siyaha boyadı ve evdeki kadınlar dışarı fırlayıp lahana tarlalarına koştu. Bu kadınların milyon dolarlık "siyah altın" seliyle mahvolan giysilerinin ve perdelerinin yasını tutmaları, sonradan destansı kahkahalarla anlatılacaktı!

Haber telefonla Beach City'ye yayıldı, gazeteler tarafından duyuruldu, kalabalıklar sokaklarda haykırdı ve Kuyu Tepesi'ne giden

yollar çok geçmeden arabaların oluşturduğu kesintisiz bir çizgiyle siyaha boyandı. Haber Angel City'ye de ulaştı, oradaki gazeteler "ekstra" baskılar yaptı ve Beach City Bulvarı daha akşam olmadan hepsi iki şerit halinde aynı yöne giden arabalarla doldu. Elli bin kişi fişkırان petrole güvenli buldukları bir mesafede durarak kesintisiz bir çember oluşturdu, acil duruma müdahale eden polis onları daha da uzaklaştırmaya çalışarak, "Ateş yok! Ateş yok!" diye haykırdı. Bu sözler gece boyunca koro halinde tekrarlandı; herkes tehlikenin farkındaydı: Budalanın teki unutup sigarasını yakabilir, yamaçlar olduğu gibi alev alabilirdi; ayakkabınızdaki bir çivi de taşa sürtünüp aynı şeye neden olabilirdi; ya da çelik jantlı lastikleriyle bir kamyon. Petrol fişkırان kuyuların bir anda alev aldığı sıkça duyulan bir şeydi.

Ama kalabalık artmaya devam etti, arabalarının tepesini açıp koltukların üstüne çıkan adamlar yıldızların ışığında mezatlar yönetti. Fahiş fiyatlarla satışa sunulan arsaların bazıları satıldı; kira miktarları belirlendi, şirketler kurulup hisseler satıldı; iş yapanlar kalabalığı yararlanarak rüzgârın estiği yöndeki, kibrit çakabilecekleri, birbirlerinin yüzlerini görebilecekleri güvenli bir mesafeye gidiyor, anlaştıkları konularda çalakalem bir protokol yazıyorlardı. Bu türden görüşmeler gece boyu devam ettikten sonra sabahleyin aslında dini ayinler için yapılmış çadırlar kuruldu, lahana tarlaları kırmızı ve siyah flamalarla canlandı: "Beach Kooperatifi No. 1", "Skite Ortaklığı No. 1, on bin birim, 10\$."

Bu arada işçiler de deliler gibi çalışarak petrolü durdurmaya çalışıyordu; kara serpinti yüzünden yarı körleşmiş vaziyette, oraya buraya sendeliyorlardı; destek alacakları, tutunacakları bir yer de yoktu çünkü her şey petrole kaplıydı, her yerden petrol akıyordu. Karanlıkta el yordamıyla çalışırken, o canavarın yerini ancak kükreyişinden, vücudunuzdaki darbelerinden, yüzünüze tükürüşünden kestirebiliyordunuz. Yoğun baskı altında çalışıyordunuz çünkü teklif edilen ödüller vardı: Geceyarısından önce durdurulursa adam başı elli dolar, daha önce durdurulursa yüz dolar. Bu canavarın nasıl bir serveti boşa harcadığını tahmin edebilen yoktu ama dakikada binlerce dolar olsa gerekti. Bay Culver da yardım etmek için kendini

ortaya attı ve bu gözükarallığı yüzünden iki kulak zarı da patladı. “Petrolü kafasıyla durdurmaya çalıştı,” dedi işçilerden biri, duy-gusuzca. Arazi sahibi buna ek olarak, takip eden haftalarda, zarar gören evler, giysiler, tavuklar, keçiler, inekler, lahanalar, şeker pan-carları ve iyice kayganlaşan yollarda kayarak hendeklere düşen ara-balar için tarafına toplam kırk iki tazminat davası açıldığını öğrendi.

II

Los Robles Bulvarı 5746 no.lu ev, Beach City’deki Altmann Kereste-cilik Şirketi’nin gece bekçisi Joe Groarty’ye aitti. Bayan Groarty yedi çocuğun masrafına katkıda bulunabilmek için “çamaşıra gitmeye” başlamıştı, çocuklar büyüyüp yuvadan uçtuktan sonra da tavşan ve tavuk yetiştirmekle yetinmişti. Joe genelde akşam altıda işe giderdi; fakat petrol “çıkışının” üçüncü gününde cesaretini toplayıp işten ay-rılmıştı ve bu mülayim, kır saçlı ihtiyar şimdi siyah takım elbisesini giymiş, kolalı yakasıyla kravatını takmış, pazar günleri ve tatillerde, düğün ve cenazelerde giydiği giysileriyle ön sundurmada oturuyor-du. Bayan Groarty’nin duruma uygun bir giysisi olmadığı için, o da kocasının Ford’uyla şehre inmiş ve petrolden beklediği paranın birazını sarı satenden bir gece elbisesine yatırmıştı. Şu anda biraz utanıyordu çünkü elbise ne kollarını ve göğüs dekoltesini açıkta bı-raktığı üst kısmıyla ne de tombul baldırlarının yok denecek kadar ince, işlemeli ipek çorapların içinde hapsedildiği etek kısmıyla, vü-cudunu pek fazla örtmüyordu. Satıcı kadın şimdilerde “bu şekilde” giyinildiğine dair garanti vermişti; Bayan Groarty de kasvetle “o şe-kilde” giyinenlerden biri olmaya soyunmuştu.

Geleneksel “bungalov tarzında” olan ev emlak patlaması döne-minde daha zengin bir aile tarafından yaptırılmıştı. Düşük fiyattan satışa sunulmuş ve Bayan Groarty harika salonu yüzünden bu eve takmıştı. Bütün birikimlerini nakde çevirmişlerdi ve kalan parayı ayda otuz dolarlık taksitler halinde ödüyorlardı. Arsanın tapusu onlarda olduğu ve ödemeleri aksatmadıkları için sıkıntıları yoktu.

Kapı eşiğinden geçip eve girdiğinizde, ilk gördüğünüz şey o parıltı oluyordu; gelmiş geçmiş en müthiş ahşap cilası; boyacı etkiyi artırmak için cilayı meşe damarı şeklinde, dalgalı sürmüştü; ahşap yüzeylerde her biri ayrı bir kıvrımlı fırça darbesi şeklinde on binlerce çizgi olsa gerekti. Şömine de güzelce cilalanmış ve birer mücevher gibi parıldayan rengârenk taşlardan yapılmıştı. En göze çarpan unsur salonun arka tarafındaki, yine parlak ve dalgalı bir tırabzanı olan ahşap merdivendi; merdivenin yukarı döndüğü yerdeki sahanlıkta saksılı bir palmiye duruyordu. Bunun da bütün merdivenler gibi ikinci kata çıkmak için yapılmış bir merdiven olduğunu zannederdiniz. Groarty'lerin evine yüzlerce kez gitseniz, merdiveni gece gündüz görseniz de, bir gariplik olduğunu fark etmeyebilirdiniz; ama –herhangi bir gün dışarıda dururken– Groarty'lerin evinin boylu boyunca dümdüz bir çatısı olduğu ve çatının hiçbir yerinde ikinci bir kat olmadığı kafanıza dank ediverirdi. Sonra yepyeni, habis bir merakın etkisiyle içeri girip merdivenle sahanlığı inceler ve ötelerinde bir şey olmadığını, yalnızca estetik işlevleri olduğunu anlardınız.

Bayan Groarty salondaki orta sehpanın yanında durmuş, gelecek misafirleri bekliyordu. Sehpanın üzerindeki bir kabın içinde güller, güllerin önünde elektrik lambasının altında göze çarpan, mavi kumaş ciltli, üstüne altın rengi harfler basılmış güzel bir kitap vardı: “Hanımefendinin Rehberi: Pratik Görgü Kitabı.” Groarty'lerin evindeki tek kitap buydu ve daha iki gündür orada duruyordu; mağazadaki zeki tezgâhtar geleceğin “petrol kraliçesine” sarı elbiseyi sattıktan sonra kitap bölümünde de kaçırılmayacak kadar ucuzlamış bir kitap olduğundan söz etmişti. Bayan Groarty boş anlarında incelediği bu kitabı şimdi de bir kültür göstergesi olarak orada sergiliyordu.

İlk olarak bloğun başındaki küçük bir evde iki çocuğuyla birlikte oturan dul Bayan Murchey geldi; kırılğan, mahcup tavırlı bir kadındı ve siyah bileklikler takmıştı. Bayan Groarty'nin kostümüne ayılıp bayıldıktan sonra tepenin sol yamacında oturup güzel giysiler giyebildiği için onun ne kadar talihli olduğundan dem vurdu.

Hâkim rüzgarların petrolü savurduğu kuzey yamacındaysa her dışarı çıkışınızda ayakkabılarınız mahvoluyordu. Patlama korkusuyla mutfakta ateş yakamayanlar vardı.

Ardından güneybatı köşesindeki arsanın sahipleri, Walter Black çifti ve oğulları geldi, şehirde emlak işindeydiler. Bay Black'in üzerinde kareli bir takım, bir alicenaplık, heybetli göbeğinin üstünde saat kösteği yerine geçen, altından, tatlı bir koruyucu hayvan vardı. Yine heybetli bir kadın olan Bayan Black'in evde Bayan Groarty'ninki kadar iyi elbiseleri vardı ama onları lahana tarlasından geçerken giymeyecek kadar görgülü bir kadındı. Onlardan sonra Groarty'lerin arkasında Eldorado Yolu'na, yani bloğun öteki yanına bakan küçük bir kır evi olan Marangoz Bay Dumpery geldi; ömür boyu çalışıp didinmekten omuzları çökmüş, elleri boğum boğum olmuş, ufak tefek, sessiz bir adamdı Bay Dumpery. Sayılarla arası pek iyi değildi ve hayatını aniden ele geçiren bu belirsizlikler yüzünden canı sıkındı.

Onun ardından şehirde bir şekerçi dükkânı işleten, herkesi memnun etmek gibi imkânsız bir iş için kendilerini harap eden çok kibar bir çift olan Rathiel'lar geldi; "küçük arsalardan" biri onlara aitti. Sonra keskin hatlı uzun bir yüzü olan, sesiyle insanı çileden çıkaran Bay Hank, o da yandaki "küçük arsanın" sahibiydi ve eskiden altın madenciliği yaptığı için kendini petrol konusunda da uzman sayıyordu. Ardından onun düşmanı, kuzeybatı köşesinin bizzat gelemeyen sahibini temsil eden ve avukat olmayanların anlayamayacağı birçok teknik ayrıntıda ısrar ederek baş ağrıtan avukat Bay Dibble geldi; bu adamın bloğun kuzey yarısını ortaklıktan ayırmaya çalışmışlığı vardı ve güney yarıdakiler ona hain gözüyle bakıyordu. Sonra "orta büyüklükteki arsalardan" birinin sahibi olan Bay Golightly geldi. Mesleği bilinmese de, giyimi ve kültürlü tavrıyla herkesi etkileyen biriydi; yuvarlak, kibar yüzlü, uzlaştırmacı bir adamdı ve çok konuşurdu; tek sorun sözü bittiğinde ne dediğinden pek emin olamamanızdı.

Varlıklı yaşlı bir çift olan Bromley'ler büyük bir arabayla geldi. Yanlarında normalde bir tek dükkânlarında görüşecekleri iki Yahu-

di terziyi, Lohlker'ları getirmişlerdi; ama bu müttefiklerle birlikte bloğun tam ortasından geçen "orta büyüklükteki arsalardan" dördünü, bir sondaj kuyusuna yetecek kadar alanı kontrol altına almış, bu sayede ötekileri ayrı bir kontrat yapmakla tehdit etme gücünü elde etmiş oluyorlardı. Peşlerinden kuzeydoğu köşesindeki evlerinden yürüyerek gelen Sivon'lar belirdi; bunlar mahalledekilere tepeden bakan gösterişçi tiplerdi, aslında gösteriş yapacak bir şeyleri de yoktu, üç yıl önce hurdaya çıkmış elden düşme bir arabaları vardı. Bu anlaşmayı ayarlayanlar onlardı ve bir de "avanta" aldıklarından herkes emindi; ama bunu kanıtlamanın bir yolu, yapılabilecek hiçbir şey yoktu çünkü kira sözleşmesi için teklif getiren diğer herkese de el altından böyle bir "avanta" sözü verilmişti.

Sivon'larınkine bitişik "küçük arsadaki" geçici bir "garaj evde" yaşayan sıvacı Bay Sahm da onlarla birlikte geldi. Oturduğu yerin bir değeri yoktu ama buna rağmen evlerin taşınma masraflarını şirketin karşılaması konusunda en çok yaygara koparan o olmuştu; hatta kendi arsasına ektiği fasulye ve domateslerin tazmini için koşul koydurmayı bile denemişti. Ötekiler onu bastırarak susturmaya çalışırken sessiz marangoz Bay Dumpery'nin ayağa kalkıp bunun gayet mantıklı bir talep olduğunu söylemesi herkesi dehşete düşürmüştü; kendisi de yedi sıra mısır ekmiş, fasulyelerin hepsi yeni çiçek açmıştı ve sözleşmede en azından ilk kuyunun ekili olmayan arsalara açılacağına dair bir madde olması gerektiğini, böylece bir şeyler ekmiş olanlara emeklerinin karşılığını almaları için zaman tanınmış olacağını düşünüyordu.

III

Saat yedi buçuktu, toplantı için belirlenen zaman gelmişti; herkes etrafa bakınıyor, söze bir başkasının başlamasını bekliyordu. Niha yet yabancı biri, sözcükleri yaya yaya konuşan, bir seksenlik iriyarı bir adam ayağa kalkıp kendini güneybatı köşesinin sahipleri Bay ve Bayan Black'in avukatı Bay Merriweather olarak tanıttı; tarafı ken-

di tavsiyesine uyarak sözleşme metninde ufak bir değişiklik talep ediyordu.

“Sözleşmede değişiklik mi?” Ayağa fırlayan, uzun yüzlü Bay Hank’ti. “Başka değişiklik yapılmayacağı konusunda anlaştığımızı sanıyordum.”

“Bu çok ufak bir mesele, efendim...”

“Ama Bay Ross sözleşmeyi imzalamak üzere on beş dakika içinde burada olacak!”

“Bu beş dakikada halledilebilecek bir detay.”

Meşum bir sessizlik oldu. “Neymiş bu değişiklik peki?”

“Sadece şu,” dedi Bay Merriweather, “hisselerin paylaştırılması için alan hesaplanırken, kanun hükmüne göre petrol haklarının sokağın ve arkadaki ara sokağın ortasına kadar uzandığı gereğince ve açıkça belirtilmelidir.”

“Ne demek oluyor bu?” Gözler ve ağızlar kocaman açıldı, hayret ve ihtilaf dolu bir uğultu oldu. “Bu nereden çıktı şimdi?” diye haykırdı Bay Hank.

“California Eyaleti’nin kanunlarından çıktı.”

“Ama ne bu sözleşmeden ne de benden böyle bir şey çıkmaz!” Koro halinde bir destek: “Hiç sanmam! Nerede duyulmuş! Resmen saçmalık!”

“Sanırım buradaki çoğunluğun adına konuşuyorum,” dedi yaşlı Bay Bromley. “Böyle bir anlaşmamız yoktu; kiralanacak arsaların şirketin haritalarında yer alanlar olduğunu varsaymıştık.”

“Kesinlikle, kesinlikle!” diye haykırdı Bayan Groarty.

“Sanırım, Bayan Groarty,” diye yanıtladı avukat Bay Dibble, “eyaletin petrol kanunlarına aşına olmadığınız için talihsiz bir yanlış anlaşma olmuş. Kanun hükümleri gayet açık.”

“Ah, tabii, tabii!” diye parladı Bayan Groarty. “Anlatmak için hiç zahmet etmeyin, köşedeki arsalarından birini temsil ediyorsunuz ve köşe arsalar iki katı para alacak!”

“Durum o kadar da kötü değil, Bayan Groarty. Kendi arsanızın yirmi beş metre genişliğindeki Los Robles Bulvarı’nın ortasına kadar uzandığını unutmayın.”

“Evet ama sizin arsanız ara sokağın ortasına kadar da uzanacak...”

“Evet, Bayan Groarty ama El Centro Caddesi yalnızca on sekiz metre genişliğinde.”

“Anlamı gayet açık, hepimiz pes edip büyük arsaların daha çok pay almasına razı olduğumuzda zannettiğimiz gibi, on dokuz metrelik arsaların yerini yirmi sekiz metrelik arsalarınız alacak.”

“Bize imzalatacağın şeye bak!” diye haykırdı Bay Hank. “Orada oturmuş arkamızdan dolap çeviriyordun demek!”

“Beyler! Beyler!” diye gürledi, arabulucu Bay Golightly’nin sesi.

“Şunu iyice bir anlayalım,” dedi terzi Abe Lohlker. “Eldorado Yolu, Los Robles Bulvarı kadar geniş değil ve biz doğu tarafında olanlar ötekiler kadar çok para alamayacağız.”

“Pek de mühim bir şey değil,” dedi Bay Merriweather. “Şuradan anlayabilirsiniz ki...”

“Gayet iyi anlıyorum! Peki, o kadar mühim bir şey değilse, ne demeye tutup bizim sözleşmeyi bunun için bozmaya kalkıyorsunuz?”

“Şu kadarını söyleyeyim!” diye haykırdı Bay Hank. “Bana böyle bir sözleşmeyi asla imzalatamazsınız.”

“Bana da,” dedi eğitimli bir hemşire, gözlüklü ve kararlı, genç bir kadın olan Bayan Snyp. “Bence biz küçük arsa sahipleri olarak kendi hakkımızdan yeterince feragat ettik.”

“Benim teklifim,” diye ekledi Bay Hank, “ilk anlaşmaya, en mantıklı olana geri dönelim, oyladığımız gibi kardeş payı olsun, bütün arsalar eşit pay alsın.”

“Bir noktaya dikkatinizi çekmeme izin verin, Bay Hank,” dedi Bay Dribble. “Arka sokağa bitişik olan küçük arsalarından birinin sahibi olduğunuzu zannediyorum, yanılıyor muyum?”

“Evet, öyle.”

“Pekâlâ, öyleyse, kanunun size o sokak sayesinde fazladan dört buçuk metrelik pay alma hakkı verdiğinin farkında mısınız? Böylece orta büyüklükteki arsaların önüne bile geçmiş oluyorsunuz.”

Bay Hank’in çıkık çenesi uzadı. “Yaa?”

Bayan Groarty kahkahayı patlattı. “Ya! Ya! O zaman durum değişir tabii! Şimdi de enayi yerine konan biz, orta büyüklükteki arsa sahipleri oluyoruz ve yüzde elliyi oluşturuyoruz!”

“Bir de arka sokakla ilişkisi olmayan küçük arsalar!” diye haykırdı, bir beyzbol oyuncusunun karısı olan Bayan Keith. “Kocam ve ben ne olacağız?”

“Bana resmen kazık yemişiz gibi geliyor,” dedi sıvacı Bay Sahm. “Artık kime güveneceğimizi bilemiyoruz.” Salondaki adamların çoğu gibi o da kâğıt kalem çıkarmış, bu yeni anlaşmayı çözmeye çalışıyordu, uğraştıkça da aklı daha çok karışıyordu.

IV

Bu blok için “ortak mal sahipliği anlaşması” fikrini ortaya atanlar Walter Brown’lardı. İki üç arsa bir kuyu için yeterliydi ama bu gibi sözleşmelerde bazılarına çok küçük bir pay düşebilirdi ve bir spekülâtörün eline düşmeye görün, sizi takasa ikna edebilir, belki de bir “kooperatif” iyi niyetinizi suistimal ederek “birimler” halinde satış yapılmasını ya da sözleşme koşullarıyla elinizi kolunuzu bağlayıp arsanızın altından petrol çekilmesine seyirci kalmanızı sağlayabilirdi. Hayır, yapılması gereken, bütün bloğun birlikte hareket etmesiydi; o zaman yarım düzine kuyuyu garantiye alıp büyük şirketlerden birine kafa tutabilir, sondajın çabuk yapılacağından, daha da önemlisi, para gelmeye başladığında hissenizin elinize geçeceğinden emin olabilirdiniz.

Böylece, bol bol uğraşıp didinmeden, itiş kakıştan, tehditler savurup tatlı dille ikna çabalarından, pazarlık yapıp dolap çevirmelerden sonra, yirmi dört arsanın sahibi Groarty’lerin evinde buluşup, evli olanlar tek kişi sayılarak bir “ortak mal sahipliği anlaşmasına” imza atmış, arsalarını ötekilerden ayrı kiraya vermemeyi kabul etmişlerdi. Bu belge usulüne uygun olarak vilayet arşivlerine kaydettilmişti; şimdiyse kendi başlarına nasıl bir çorap ördüklerini gün geçtikçe daha iyi anlamaya başlamışlardı. Anlaşmayı kabul etmişlerdi, o andan itibaren başka hiçbir şeyin altına imza atamazlardı!

Her akşam yedi buçukta buluşup en az geceyarısına kadar didi-şiyorlardı; eve yorgun argın dönüyor ve uyuyamıyorlardı; işlerini, evlerinin bakımını, bahçelerini sulamayı ihmal ediyorlardı; zengin olunacaksa, köle gibi çalışmanın ne âlemi vardı ki? Azınlık toplan-tılar yapıyor, hiziplere ayrılıyor, daha güneş batmadan önce gizlice bozdukları yeminler ediyorlardı. Zayıf doğaları dayanabileceklerin-den çok daha büyük bir gerilime maruz kalmıştı; yüreklerinde ya-kılmış olan harislik ateşi bütün prensipleri ve kanunları eriten beyaz bir kor haline gelinceye kadar körükleniyordu.

“Kira avcıları” peşlerine düşmüş, evlerini kuşatıyor, telefonlarını çaldırıyor, hepsini otomobillerle takip ediyordu. Fakat her yeni teklif doyum yerine endişe, şüphe ve kaygı getiriyordu. Teklifi yapan her kimse ötekilere ihanet ediyor olsa gerekti; teklifi savunanlar onunla işbirliği yapıyor olmalıydı. İçlerinde ihanet ve arkadan iş çevrilmesi olasılığından habersiz olan yoktu. En mülayimlerinin bile: Bir dama binlerce kiremit çivisi çakmaktan parmakları ve sırtı ağrıya ağrıya tramvaydan inmiş, ayaklarını sürüyerek eve giderken, kimseye bir zararı dokunmayan, zavallı marangoz Bay Dumprey’nin bile saray yavrusu gibi bir limuzin önünü kesmişti. “Atlasanıza, Bay Dumprey,” demişti adam. “Güzel araba, değil mi? İnip anahtarlarıyla bir-likte size bırakmama ne dersiniz? Sizin grubu Couch Ortaklığı’yla anlaşma yapmaya ikna ederseniz, bunu seve seve yaparım.”

“Yok, olmaz,” demişti Bay Dumprey, “yapamam, Bayan Snypp’e Owens planına sadık kalacağıma dair söz verdim.”

“Peh, boşversenize,” demişti adam. “Az önce Bayan Snypp’le ko-nuştum ve otomobili almak için can atıyor.”

Daimi bir histeri haline girilmişken, fırtına bulutlarından çıkan bir güneş gibi aniden umut ışığı doğmuştu; Bay ve Bayan Sivon, J. Arnold Ross’u temsil eden Skutt diye bir adamdan şimdiye kadar aldıkları en iyi teklifi getirmişti: Her arsa için bin dolar nakit hava parası, ilk kuyunun otuz gün içinde açılması taahhüdü ve taahhüt yerine getirilmezse arsa başına ödenecek yine bin dolarlık bir ceza-nın bankaya yatırılacağı sözü.

J. Arnold Ross'u hepsi tanıyordu; yerel gazetelerde "büyük işletmecilerden" birinin yeni sahaya gireceğine dair haberler yer almıştı. Gazetelerde Ross'un resmi ve kısa özgeçmişi de yayınlanmıştı: Bu fırsatlar ülkesini bir kez daha yücelten, çekirdekten yetişmiş, tipik bir Amerikalı. Bu haberleri okurken, sıvacı Bay Sahm'ın, marangoz Bay Dumpery'nin, madenci Bay Hank'in, gece bekçisi Bay Groarty'nin, terzi Lohlker'ların yüreklerinin yağı erimişti. Şans ayaklarına gelmişti, artık burası onlar için de fırsatlar ülkesiydi!

Büyük ve orta büyüklükteki arsaların aralarındaki farktan feragat etme kararı üstüne yine cefalı bir çekişme yaşanmıştı; bunlar küçük arsaların aleyhine oy kullanarak her arsanın büyüklüğüyle orantılı bir pay almasını kabul etmişlerdi. Bay Skutt'a haber verilmişti ve Bay Skutt da büyük petrolcü Bay Ross'un ertesi akşam sekize çeyrek kala onlarla buluşup belgeleri imzalamasını ayarlamıştı. Şimdi tam randevu saatinde buradaydılar ve yine çekişmeye başlamışlardı! "Küçük arsalar" dördü beklenmedik şekilde "orta büyüklükte" olanların önüne geçmişti; bunun sonucunda dört "büyük arsa" ile dört "büyük küçük arsa" sözleşmeden yana, dört "küçük küçük arsa" ile on iki "orta büyüklükteki arsa" sözleşmeye karşıydı!

Bayan Snypp hırstan tuğla kırmızısına dönmüş bir suratla parmağını Bay Hank'e doğrultmuştu. "Beni iyi dinle, o kâğıdı bana asla imzalatamazsın; hayatta olmaz!" Bay Hank de ona bağıırıyordu: "Sen beni iyi dinle, oy çoğunluğu varsa, kanunen imzalamak zorundasın!" Bayan Groarty de Pratik Görgü Kitabı'nı falan unutmuş, ateş saçan gözlerle Bay Hank'e bakıyor, adamın boğazına sarılır gibi yumruklarını sıkıyordu: "Daha demin küçük arsaların hakları için tepinen sen değil miydin! Hani eşitlikten yanaydın, seni yılan seni!" Durum tam böyleyken, aniden bütün sesler kesildi, yumruklar açıldı, bakışlardaki öfke dindi. Kapı bir kez sertçe, hükmedercesine tıklatıldı ve salondaki herkes aynı şeyi düşündü: J. Arnold Ross!

Bunların çoğu görgü kuralları üstüne kitap okuyacak adamlar değildi; hayatı yaşayarak öğrenirlerdi; ve bu da o türden, şimdiye kadar karşılarna çıkmış en öğretici fırsatlardan biriydi. Büyük bir adamın salonuna girerken en önden, maiyetini peşine katarak girdiğini öğrendiler. Heybetli, koca paltolar giydiğini ve maiyetinden biri onu tanıtıncaya kadar sessiz kaldığını öğrendiler. “Bayanlar, baylar,” dedi aracı Skutt, “Bay J. Arnold Ross.” Bunun üzerine Bay Ross tatlı tatlı gülümseyerek herkesi şöyle bir süzdü: “İyi akşamlar, bayanlar, baylar.” Beş altı adam ayağa kalkıp sandalyesini ona vermek istedi; Bay Ross hiç itiraz etmeden, lafı dolandırmadan büyük bir sandalyeye oturdu; sandalyelerin yetersizliğine dikkat çektiği takdirde ev sahibesini nasıl utandıracağını farkındaydı şüphesiz.

Arkasında yine iriyarı bir adam duruyordu. Skutt, “Bay Alston D. Prentice,” deyince de bir o kadar etkilendiler çünkü adam Angel City’nin meşhur avukatlarındandı. Salona onlarla birlikte, görünüşe göre Bay Ross’un oğlu olan küçük bir çocuk da girmişti. Salondaki kadınlardan çoğunun küçük oğulları vardı ve büyüdülerinde hepsi de büyük birer petrolcü olacaktı; bu yüzden Ross’un oğlunu gözleyip bu türden çocukların babalarının yanından ayrılmayıp sessiz kaldıklarını, velfecri okuyan hevesli gözlerle hiçbir şeyi kaçırmadıklarını öğrendiler. Kendilerine çabucak tüneyecek bir pencere pervazı bulduklarını, oraya oturup koca adamlar gibi dikkatle her şeyi dinlediklerini.

Bayan Groarty komşulardan toplayabildiği kadar sandalye toplamış, üstüne bir de “cenazecilere” gidip yarım düzine kamp sandalyesi kiralamıştı; ama yine de yeterli sandalye yoktu ve görgü kitabında böyle bir durumda ne yapılması gerektiği yazmıyordu. Ama neyse ki bu sert ve atik Batılı adamlar garajın arkasındaki odunluğu arayıp bulmuş, konserve yapmak için şeftali, kayısı, erik aldığınızda gelen boş kasalardan getirmişlerdi de, sorun böylece çözülmüştü. Kasalar ters çevrildiklerinde oldukça rahat birer tabureye dönüştü ve çok geçmeden herkes kendine bir yer bulup oturdu.

“Pekâlâ, arkadaşlar,” dedi Bay Skutt içten bir sesle. “Her şey hazır mı?”

Bay Hank’in, “Hayır,” diyen alaycı sesi duyuldu. “Hazır değiliz. Anlaşamıyoruz.”

“Ne?” diye haykırdı kira avcısı. “Bana anlaşmaya vardığınızı söylemediniz mi?”

“Evet. Ama yine ihtilafa düştük.”

“Sorun nedir?”

Beş altı kişi hep bir ağızdan sorunu anlatmaya koyuldu. Bay Sahm’in sesi ötekileri bastırdı. “Buraya çok iyi avukatlarla birlikte gelip kanunda yazıyor diye cımbızla buldukları şeyleri bize yutturmaya çalışanlar var.”

“Pekâlâ,” dedi Bay Skutt kibarca, “Bay Prentice de çok iyi bir avukattır ve belki sorunun çözümünde bize yardımcı olabilir.”

Böylece, adeta bir koro halinde sorunu anlatırken buna neden karşı çıktıklarını bildirmeyi de ihmal etmediler. Sonra Bay Ross’un avukatı yetkili bir ağızdan konuşarak kanun hükmünün kesinlikle doğru olduğunu, sözleşmenin mevcut haliyle sokakların ve arka sokakların ortasına kadar olan alanı içereceğini söyledi; ama uygun gördükleri takdirde başka bir anlaşma yapmalarının ve bunu sözleşmede belirtmelerinin önünde hiçbir engel yoktu tabii.

Derken kızılca kıyamet koptu, kimin haklı kimin haksız olduğunu tartışmaya başladılar ve kinleri öyle bir alevlendi ki Bay Ross’la seçkin avukatının varlığını bile unuttular. “Az önce söyledim, tekrar söylüyorum,” diye haykırdı Bayan Snypp. “Asla olmaz! Asla!”

“Oy çoğunluğu olursa, imzalayacaksın!” diye bağırdı Bay Hank.

“Dene de gör bakalım!”

“Anlaşmayı bozabileceğini mi zannediyorsun?”

“Ben söylediğim anda anlaşmayı bozabileceğini söyleyen bir avukatım var diyorum.”

“Ben de şu kadarını söyleyeyim,” diye araya girdi Bay Dibble, “olaya avukat gözüyle bakarsam –ki meslektaşlarım Bay Prentice ve Bay Merriweather da beni onaylayacaktır– o anlaşma hiçbir şekilde bozulamaz.”

“Olsun, hiç olmazsa sizi mahkemelerde süründürebiliriz!” diye haykırdı Bay Sahm. “Bir iki yıl uğraştırırız!”

“Aman, çok işinize yarar!” diyerek burun kıvırdı Bay Hank.

“Evet, siz soymazsanız, nasılsa başka haydutlar soyacak,” dedi Bayan Snypp.

“Tamam, arkadaşlar, tamam!” diyerek araya girdi Ben Skutt. “Hiçbirimiz pire için yorgan yakacak değiliz. Bay Ross planlarından söz etse daha iyi olmaz mı?”

“Evet, Bay Ross’u dinleyelim!” diye haykırdı Bay Golightly, ardından koro halinde haykırdılar, evet, tabii ki Bay Ross’u dinleyeceklerdi. Onları kurtaracak biri varsa, o da Bay Ross’tu!

VI

Bay Ross ciddi bir tavırla, yavaşça ayağa kalktı. Koca paltosunu çoktan çıkarıp katlamış ve düzgün bir şekilde sandalyesinin yanındaki küçük halının üstüne bırakmıştı; ev kadınları bunu gelecekteki aile kavgalarında kullanmak üzere akıllarına not etmişlerdi. İnce yünlü takım elbisesi içindeki heybetli adam şimdi ciddi ama nazik yüzünü onlara dönmüş ve tatlı, neredeyse babacan bir sesle konuşmaya başlamıştı. Dili kullanım şeklinin sizinkinden farklı olması rahatsız edici geliyorsa, bunun İngilizce değil güneybatı Amerikanca olduğunu aklınızdan çıkarmamanız gerekirdi. “Bi kere yaptım, bi daa yaparım,” diyen bir adamın metropolde yaşayan bir banker gibi giyinebileceğini, komuta eden bir tümgeneralin sakın özgüvenine ve bir piskoposun sevecen ağırbaşlılığına sahip olabileceğini idrak edebilmek için bu ülkedeki petrol işini iyi bilmeniz gerekirdi. Bay J. Arnold Ross şöyle konuştu:

“Bayanlar, baylar, bu akşam buriya gelebilmek için eyaletin yarısını kat ettim. Daha erken gelemedim çünkü Lobos Nehri’ndeki kuyumdan petrol çıktı ve o işi halletmem gerekiyordu. O kuyudan şu anda dört bin varil petrol çıkıyo ve bana günde beş bin dolar kazandırıyor. Şu an iki kuyum daha sondajda ve Antelope’da faal

halde on altı kuyum var. Yani, bayanlar ve baylar, size petrolcüyüm diyosam, sözüme güvenebilirsiniz.

Elinize büyük bi şans geçti, bayanlar ve baylar; fekat unutmayın, dikkatli olmazsanız bu şansı kaçırabilirsiniz. Toprağınızda sondaj yapmak için yalvarıp yakaran yirmi adamdan, taş çatlasa biri gerçek petrolcüdür; geriye kalanlar sizinle petrolcülerin arasına girmeye, sizin hakkınız olan paranın birazını kapmaya çalışan spekülâtörlerdir. Parası olan ve sondaj yapmaya niyetli birini bulsanız dahi, adam sondaj hakkında hiçbi şey bilmiyo ve bu işi müteahhit aracılığıyla yapacak olabilir; bu durumda işi çabucak bitirip bi sonraki işe olabildiğince çabuk geçmeye çalışan bi müteahhidin insafına kalırsınız.

Fekat bayanlar ve baylar, ben sondajımı kendim yaparım ve benim için çalışan adamları tanırım. Bizzat işlerin başında dururum. Aletleri kuyunun içinde kaybedip aylar boyunca aramam; çimentolamayı baştansavma yapıp deliğe su sızmasına ve işin berbat olmasına asla müsaade etmem. Şunu da söyleyim, şu anda bu alanda hiçbi adamın ve şirketin olmadığı kadar tedarikliyim. Lobos Nehri'ndeki kuyum yeni petrol vermeye başladığı için kullanılmaya hazır eksiksiz ekipmanım var. Kuyu açmak için gerekli malzemenin hepsini kamyonlara yükleyip bi hafta içinde buraya getirebilirim. İş bağlantılarım sayesinde kuyunun iskeleti için gerekli keresteyi hemen bulabilirim; böyle acil durumlarda, bunlar hatır işidir. Bütün bu nedenler yüzünden sondaja başlamayı ve işin yapılmasını gerektiren parayı koymayı size garanti edebilirim. İnanın bana, ötekiler ne söz verirlerse versinler, bıçak kemiğe dayandığında ortadan kaybolacaklar.

Bayanlar, baylar, hisseleri nasıl paylaşacağınızı söylemek bana düşmez. Fekat şu kadarını söyleyim: Birlikte hareket edebilmek için neden vazgeçerseniz geçin, gecikme ve kumarbazlarla sahtekârların eline düşmek yüzünden kaybedeceklerinizin yanında hiç kalır. Bayanlar ve baylar, bi petrolcü olarak sözüme güvenin, burada, Kuyu Tepesi'nde çok fazla petrol veren kuyu olmayacak; yeraltındaki basınç çok geçmeden durulacak ve petrolü alanlar kuyuları ilk ku-

ranlar olacak. Petrol sahaları çabucak kuruyuverir; iki üç yıl içinde bütün buralar petrol veren kuyularla dolacak; evet, hepinizi çılgına çeviren o keşif kuyusu bile hâlâ çalışıyor olacak. Bu yüzden, sözüme güvenin ve anlaşmayı bozmayın; gerekiyorsa küçük bir paya razı olun, sayemde çok büyük bir pastadan küçük bir pay alıyo olacaksınız ve çok fazla para kaybetmeyeceksiniz. Evet, hanımlar, beyler, söyleyeceklerim bu kadar.”

Büyük adam karşıdan bir cevap gelmesini beklercesine öylece durdu; sonra oturdu ve görüşme kısa bir kesintiye uğradı. Söyledikleri mühim şeylerdi ve o büyüüyü bozmaya hiç kimsenin cesareti yoktu.

Sonunda Bay Golightly ayağa kalktı. “Arkadaşlar,” dedi, “hepimizin güvendiği bir beyefendiden sağduyulu sözler işittik; ben kendi adıma ikna oldum ve hepimiz için çok mühim olan bir konuda akıllıca bir karar verebilmeyi, bir grup iş insanı gibi davranabilmeyi umuyorum.” Böylece Bay Golightly çoğunluğun fikrine uyulmasını savunuyormuş gibi görünen uzun söylevlerinden birine başlamış oldu.

“Ama sorun da bu zaten,” dedi Bay Sahm, “çoğunluk *ne* diyor?”

“Oylama yaparız,” dedi Bay Chaim Lohlker, “ortaya çıkar.”

Avukat Bay Merriweather müşterileriyle fısıldaşarak görüş alışverişinde bulunuyordu. “Bayanlar, baylar,” dedi sonra, “Bay ve Bayan Walter Black tarafından, Bay Ross’un sözlerinden fazlasıyla etkilendiklerini ve uyum sağlanması için gereken her tavizi vermeye hazır olduklarını bildirmek için yetkilendirilmiş bulunuyorum. Bu görüşmenin başında sözünü ettiğim konudan feragat etmeye ve sözleşmeyi mevcut haliyle imzalamaya hazırlar.”

“Peki bunun anlamı ne?” diyerek directti Bayan Groarty. “Yirmi sekiz metrelik arsa sahibi gibi mi pay alacaklar?”

“Teklifimiz, sözleşmeyi mevcut haliyle imzalamak ve nasıl yorumlanacağı konusunu sonraya bırakmak.”

“O-hoo!” dedi Bay Groarty. “Ne büyük taviz verdiniz öyle; hem de Bay Prentice az önce kanun hükmünün sizden yana olduğunu söylemişken!”

“İmzalamayı kabul etmiştik,” dedi Bay Hank, tatlı bir sesle konuşmak için azami çaba harcayarak.

“Hah, diyene bak!” diye haykırdı Bayan Snypp. “Daha en fazla yarım saat önce ilk anlaşmaya geri dönmemiz gerektiğini söyleyen beyefendi; ‘en mantıklı olan, kardeş payı, bütün arsalara eşit pay.’ Sözlerinizi doğru aktarabildim mi, Bay Hank?”

“Ben bu sözleşmeyi imzalamayı kabul ettim,” dedi eski madenci inatla.

“Bana gelince,” dedi eğitimli hemşire, “bir kez söyledim, yine söylüyorum: Katiyen olmaz!”

VII

Bunny’nin ihtiyar babaannesi Bayan Ross bir çocuğun sürekli bu iş seyahatlerine götürülmesine hararetle karşı çıkmayı âdet edinmişti. Bunun çocuğun tatlı mizacını bozmak için birebir olduğunu söyler dururdu; Bunny parayı elde etmek için yaşanan bunca rezillik ve bunca nefret yüzünden daha çocukken insanlara güvenmeyen taş kalpli biri olup çıkacaktı. Ama Bunny’nin babası hayatın böyle olduğunu, kendini kandırmanın bir işe yaramayacağını söyleyerek karşılık verirdi; Bunny de bir gün hayata atılacaktı ve hayatı ne kadar erken tanırsa o kadar iyiydi. Çocuk pencere pervazına tünemiş olanları izlerken babaannesinin sözlerini hatırlamıştı.

Evet, bu insanların sağlam ayakkabı olmadığı kesindi; Baba her an arkamızı kollamamız gerektiğini çünkü birinin mutlaka bir şeyleri elimizden almaya çalışacağını söylerken haklıydı. Ansızın kolay yoldan çok para kazanma umudu doğunca, bu insanların resmen gözü dönmüştü. Öteden beri hep harcayabileceğinden çok parası olan Bunny, insanların eften püften şeylere takılmasına muazzam bir küçümsemeyle tepeden bakıyordu. Bu insanlara arkayı dönme-ye gelmeyeceği sonucuna vardı; bunların yapamayacağı şey yoktu. Tombul kırmızı kolları ve ipeklere sarırmış tombul bacakları olan şu sarı saten elbiseli şişko yaşlı kadın örneğin; tırnaklarını birinin yüzüne geçirmesi an meselesiydi. Sesi daire testere gürültüsüne benzeyen şu uzun suratlı adamın karanlık bir gecede sizi bıçaklaması olmayacak şey değildi!

Baba oğlundan bu iş anlaşmalarının bütün detaylarını anlamasını isterdi: Sözleşmenin koşullarını, kanun hükümlerini, farklı arsaların boyutlarını, söz konusu paraların miktarlarını. Çocuğun ne kadarını anladığını görmek için sonradan onunla ettiği sohbetler bir çeşit sınav gibiydi. Çocuk bu yüzden dikkatle dinliyor, konuyu kafasında toparlıyor, Bay Prentice'in arabasıyla oraya gelirken babasının Ben Skutt ve Bay Prentice'le konuşmalarından duyduğu ayrıntıları aklında tutuyordu. Yine de zihninin farklı karakterlere, onların bakış açılarına, hayatlarıyla ilgili ipuçlarına kayıp durmasını engelleyemiyordu. Şu kamburu çıkmış, parmakları boğum boğum olmuş ihtiyar adam fakir bir emekçiydi ve bu kavgaların onu mutsuz ettiği belliydi; adamcağız güvenebileceği birini bulmak istiyor, oraya buraya bakınıyordu ama salonda öyle biri yoktu. Şu gözlüklü genç kadın sert bir tipti; kavga etmekten başka ne yapıyordu ki? Zengin görünümlü yaşlı çift pek mağrur görünüyordu ama sonuçta onlar da kendi paylarını almaya gelmişti ve "küçük arsalara" karşı hiç de anlayışlı ve cömert davranmıyorlardı!

Yaşlı bey sandalyesini Baba'nın yanına çekti ve fısıltılı bir sohbet başladı. Bunny, Baba'nın başını salladığını gördü ve yaşlı bey geri çekildi. Baba, Skutt'a bir şeyler söyledi, Skutt da ayağa kalkıp şöyle dedi: "Bay Ross bloğun bir kısmının kiralanmasıyla ilgili herhangi bir teklifi kabul etmeyeceğini bildirmemi istiyor. Tespit kuyuları için yeterli yer olmazsa kuyu açmayı düşünmüyor. Anlaşma sağlayamadığınız takdirde kendisi için bulduğum başka bir yeri kiralayacak."

Bunun üstüne salonda soğuk rüzgârlar esti ve kavga dövüş kesildi. Bunu gören Baba başıyla "kira avcısına" bir işaret yaptı ve Skutt devam etti: "Bay Ross, antiklinalin o taraftan geçtiğini düşündüğümüz için fazlasıyla umut vaat eden kuzey yamacından bir teklif aldı. Orada dönümlerce arazi tek bir kişiye ait olduğu için anlaşma sağlanması zor olmayacak." Evet, bu kez cidden ödleri koptu; yeniden kavgaya başlamaları için birkaç dakika geçmesi gerekti!

Bunny pencere pervazında oturduğu yerden bakınca, tankların yapılmasını bekleyen kapatılmış "keşif kuyusunu" görebiliyordu; açık pencereden tankları perçinleyenlerin çekiç seslerini, bayıra

yeni iskeleler inşa eden marangozların gürültüsünü duyabiliyordu. Dikkati oradan oraya atlarken karanlığın içinden, galiba sağ tarafından gelen bir fısıltıyla irkildi: "Hey, çocuk!"

Bunny başını dışarı uzatıp çevirince evin yan tarafına yapışmış bir silüet gördü. "Hey, çocuk," diye bir fısıltı geldi yine. "Beni dinle ama dinlediğini anlamasınlar. Burada olduğumu bilmesinler."

Bunny, "Casus! Sözleşmeyle ilgili bilgi edinmeye çalışıyor!" diye düşündü. Alarma geçti; o yoğun ve etkileyici, hiç teklemeden ısrar eden fısıltıyı dinledi:

"Hey, çocuk! Adım Paul Watkins ve burada oturan hanım benim halam olur. Burada olduğumu bilmesini istemiyorum, anladın mı? Çünkü anlarsa beni eve yollar. San Elido'da bir çiftlikte yaşıyorum ama oradan kaçtım çünkü artık dayanamıyorum, anladın mı? İş bulmam lazım ama önce karnımı doyurmalıyım çünkü açlıktan ölmek üzereyim. Zaten halam da verir çünkü aramız iyidir; ama beni eve yollar ve de buna dayanamam. Onun için mutfaktan yiyecek bir şeyler almak istiyorum ve biraz para kazanınca ona postayla geri ödeyeceğim, yani yalnızca borç almış olacağım. Senden istediğim şey, mutfak kapısının kilidini açman. Yalnızca bir parça turta, belki bir sandviç falan alacağım, tamam mı? Senin tek yapman gereken, halamdan seni mutfığa götürüp biraz su vermesini istemek, sonra da anahtarla kilidi açıp salona dönmek. Doğru söylediğimden emin olmak için, istersen ön kapıdan çıkıp arkaya gelebilirsin. Haydi, çocuk, iyi bir izci ol, çok zor durumdayım, bütün gün bir şey yememek çok zormuş, otostop da yaptım ama daha çok yürüdüm, artık hiç gücüm kalmadı. Dışarı çıkar-san sana her şeyi anlatırım ama buradayken konuşmaya çalışma çünkü dudaklarının hareket ettiğini görürler, anladın mı? Burada olduğumu anlarlar."

Bunny hızla düşündü. Birinin arka kapısını açıp hırsız olması muhtemel birinin içeri girmesini sağlamaya hakkımız olup olmadığı, hassas ve etik bir sorundu! Ama ev halanızınsa ve ev sahibi alacağınız şeyi size zaten verecekse, aslında hırsızlık sayılmazdı tabii. İyi ama hikâyenin gerçek olduğunu nasıl anlayacaktı? Çocuğun dediği gibi

dışarı çıkabilir ve eğer hırsızsa, onu yakalayabilirdiniz. Bunny'nin karar vermesini sağlayan şey hoşuna giden o sest; daha Paul Watkins'in yüzünü görmeden önce güçlü bir kişiliği olduğunu hissetmiş, heyecan verici, derin ve güçlü bir şeyin çekimine kapılmıştı.

Bunny pencere pervazından atlayıp fena bir tiradın ardından alnındaki teri silmekle meşgul olan Bayan Groarty'nin yanına gitti. "Pardon, efendim," dedi, "mutfağa gidip bir bardak su almama müsaade eder misiniz acaba?"

Böylece durumu kurtarabileceğini zannetti ama Bayan Groarty'nin görgülü bir hanımefendi olmaya hazırlandığı ve bu bir bardak su içmek bile olsa, zenginlerin nasıl davrandığını gözlemlemek için hiçbir fırsatı kaçırmadığı gerçeğini gözardı etmişti. J. Arnold Ross'un oğluna içi ısınan Bayan Groarty'nin sirke satan suratı yumuşadı. "Elbette, hayatım," diyerek kalkıp onu mutfağa götürdü.

Bunny etrafa bakındı. "Ah, ne güzel bir mutfak!" dedi hayretle; zaten doğruyu söylüyor sayılırdı çünkü her yer pırıl pırıl ve bembeyazdı.

Ev sahibesi, "Evet, güzeldir, senin de beğenmene sevindim," diyerek raftan bir bardak alıp musluğu açtı.

"Cidden geniş bir mutfak," dedi Bunny; "her zaman için bir konfordur." Suyla dolu bardağı teşekkür ederek alıp biraz su içti. Ne kadar kibar ve doğal, diye düşündü Bayan Groarty. Hiç kibirli değil!

Sonra Bunny arka kapıya gitti. "Burada sineklikli büyük bir sundurmanız vardır herhalde. İçerisi epey sıcak, değil mi?" Anahtarını çevirdiği kapıyı açıp dışarı baktı. "Esinti iyi geliyor," dedi. "Hem buradan bütün kuyuları görebiliyorsunuz. Bu blokta da sondaja başladıklarında çok eğlenceli olacak!"

Ne canayakın bir ufaklık bu böyle, diye düşünüyordu Bayan Groarty, "Evet, yakında başlar umarım," dedi. Bunny üzerindeki harika gece elbisesiyle üşütebileceğini söyledi; böylece kapıyı tekrar kapadı; ev sahibesi aristokrasinin hoş tavırlarından öyle etkilenmişti ki Bunny'nin kapıyı kilitlemediğini fark etmedi. Bunny boş bardağı lavabonun damlalığına bırakıp teşekkür ederek kafi olduğunu söyledi ve Bayan Groarty'nin peşinden kalabalık salona döndü.

“Söylemeye çalıştığım şey şu...” diyen sıvacı Bay Sahm’dı. “Sözleşmeyi ciddiye mevcut haliyle imzalamak istiyorsanız, hepimizin anladığı şekliyle imzalayın; sahip olduğumuz toprağı hesaba katılm, bizim olmayan sokakları değil.”

“Başka bir deyişle,” dedi Bay Walter Black alaycı bir tavırla, “haydi sözleşmeyi değiştirelim.”

“Başka bir deyişle,” dedi Bayan Snypp daha da alaycı bir tavırla, “siz büyük arsa sahiplerinin bize kurduğu tuzağı düşmeyelim.”

VIII

On üç yaşındaki bir çocuğun bu kavgalardan sıkılması gayet doğaldı; bu yüzden küçük J. Arnold Ross’un ön kapıya gidip dışarı çıktığını fark etmediler bile. Arka kapıya tam Paul Watkins kapıyı usulca kapatırken ulaştı. Paul Watkins, “Sağol, çocuk,” diye fısıldayıp sessizce odunluğa giderken, Bunny de peşine takıldı. Paul’ün ilk cümlesi şu oldu: “Bir dilim jambon, iki dilim ekmek, bir dilim de turta aldım.” Ağzını doldurmuştu bile.

“Sorun olmaz herhalde,” dedi Bunny, mantıklı bir tavırla. Bekledi ve bir süre için hapur hupur yiyen aç bir yaratığınsından başka ses duyulmadı. Yabancı, sesi olan bir gölgeydi yalnızca; ama Bunny dışarıda, yıldızların ışığında, gölgenin ondan bir baş uzun ve daha zayıf olduğunu fark etmişti.

“Uff, aç kalmak ne zormuş!” dedi ses sonunda. “Sen de biraz ister misin?”

“Hayır, sağol, akşam yemeğimi yedim,” dedi Bunny. “Geceleri yememem gerekiyor.”

Öteki çiğnemeye devam ederken Bunny bunu gizemli ve romantik buldu, karanlığın içindeki o şey aç bir kurt da olabilirdi. Kutuların üstünde oturdular ve çiğneme sesleri kesilince Bunny, “Evden kaçmana ne sebep oldu?” diye sordu.

Öteki kafa karıştıran başka bir soruyla yanıt verdi: “Sen hangi kilisedensin?”

“Nasıl yani?” diye karşılık verdi Bunny.

“Hangi kilisedensin sorusunun anlamını bilmiyor musun?”

“Yani, babaannem arada Baptist kilisesine götürür, anneme gittiğim zamanlarda da bir Anglikan kilisesine gidiyoruz. Ama bir kiliseden olup olmadığımı bilmiyorum.”

“Vay canına!” dedi Paul. Bu sözün onu derinden etkilediği belliydi. “Baban senin bir kiliseden olmanı istemiyor mu yani?”

“Babamın bu türden şeylere inandığını pek zannetmiyorum.”

“Vay canına! Korkmuyor musun peki?”

“Neden korkacağım?”

“Neden mi? Cehennemde yanmaktan. Ruhunu kaybetmekten.”

“Hayır, hiç düşünmedim.”

“Vay canına, çocuk, bu benim için ne kadar garip oldu bilemezsin. Ben de artık hiçbir şeyi iplemeyip cehenneme gitmeye karar vermiştim tam. Lanet okur musun?”

“Çok değil.”

“Ben Tanrı’ya lanet okudum.”

“Nasıl oldu?”

“Nasıl olacak, ‘Lanet olası Tanrı!’ dedim. Beş altı kere söyledim, tamam mı? Sonra da bir şimşegin beni çarpmasını bekledim. ‘İnanmıyorum, inanmayacağım, umurumda da değil,’ dedim.”

“İyi ama inanmıyorsan, neden korkacaksın ki?” Bunny’nin aklı hep böyle mantıklı çalışırdı.

“İşte, inanıp inanmadığımı bilmiyordum sanırım. Şimdi de bilmiyorum. Kendi zavallı yetersiz aklımı Tanrı’ya eş koşmak yine de garip geldi. Kendimi dünyanın en büyük kötülüğünü yapmış gibi hissettim. Benim Peder dünyadaki en kötü çocuk olduğumu söylüyor.”

“Peder dediğin, baban mı?”

“Evet.”

“O neye inanıyor?”

“Eski Zaman Dini’ne. Dört Kare Öğretisi. Zıplayanların, Pentekostal Kilisesi.”

“Zıplıyorlar mı!”

“Kutsal Ruh içine giriyor ve seni zıplattıyor işte. Bazen yerlerde yuvarlandırıyor, bazen de bilinmeyen dillerde konuşturuyor.”

“O nasıl bir şey?”

“Yani yabancı dilde konuşur gibi hızlı hızlı sesler çıkarıyorsun, belki de cidden konuşuyorsun, bilmiyorum ama Peder baş meleklerin dili olduğunu söylüyor. Ben bir şey anlamıyorum ve o dilden nefret ediyorum.”

“Baban da mı böyle şeyler yapıyor?”

“Gece gündüz, her an yapabilir. Şeytanı bu şekilde kovuyor. Yemek yenirken bir şey desen, evde yeteri kadar yiyecek olmadığını, ipotek taksidi süresinin dolmak üzere olduğunu, bütün parayı misyonerlere yedirmemesi gerektiğini söyleyen, Peder’in gözleri dönmeye başlar, bağıra çağıra dua ederek kendini bırakır, sonra Kutsal Ruh onu ele geçirir ve deliler gibi sıçrayıp sarsılmaya başlar, sandalyesinden yere kayıp yuvarlanır, İncil’de yazdığı gibi bilinmeyen bir dilde konuşur. Derken annem ağlamaya başlar çünkü bu onu çok korkutur, çocuklar için yapması gereken şeyler olduğunu bilir ama Kutsal Ruh’a karşı koyamaz ve Peder –avaz avaz, kendi deyişiyle, Sina Dağı’nda duyulan sesle– ‘Bırak kendini, bırak,’ diye bağırır, o bağırırken annemin omuzları sarsılmaya başlar, ağzı beş karış açılır, sandalyenin üstünde zangır zangır titreyerek Pentekostal Baptizm için haykırır. Bunun üstüne çocuklar da kendini bırakır, hep birlikte zıplayarak zırvalamaya başlarlar; aman Tanrım, bir şeyin seni ele geçirmesi, sen istesen de istemesen de sarsıp durması, adamı epey bir korkutur. İşte ben de evden fırlayıp gökyüzüne yumruğumu sallayarak bağırıvermişim: ‘Lanet olası Tanrı! Lanet olası Tanrı!’ Sonra da göğün üstüme çökmesini bekledim ama çökmedi ve ben de, ‘İnanmıyorum, bunun için cehenneme gitsem bile hiçbir zaman da inanmayacağım,’ dedim.”

“Kaçmanın nedeni bu mu?”

“Nedenlerden biri de bu. Bizimkisi gibi bir hayat yaşarken, bir yere varamıyorsun. Büyük bir çiftliğimiz var ama çoğu kaya, taş ve öyle olmasa da zaten her şey yeterince zor; bir şeyler ekiyorsun, yağmur yağıyor ama sadece yabancı otlar bitiyor. Eğer bir Tanrı var-

sa ve zavallı insancıkları çok seviyorsa, neden bu kadar çok yabancı ot yaratmış ki? Lanet okumaya ilk bu yüzden başladım; bütün gün ot söküyordum ve elimde olmadan kendimi defalarca, ‘Lanet olası otlar! Lanet olası otlar! Lanet olası otlar!’ derken buldum. Peder onları yaratanın Tanrı değil şeytan olduğunu söylüyor ama şeytanı da Tanrı yarattı ve Tanrı şeytanın neler yapacağını biliyordu, o zaman suç Tanrı’da olmaz mı?”

“Bana da öyle geliyor,” dedi Bunny.

“Vay canına, çocuk, ne şanslısın! Ruhun olduğundan bile haberin yokmuş! Bir sürü derdi tasayı hiç yaşamamışsın!” Kısa bir sessizliğin ardından ekledi: “Kaçmak hiç kolay değildi ve sanırım sonunda geri döneceğim, kardeşlerinin açlıktan öleceğini düşünmek zor iş; başlarına daha ne gelebilir bilemiyorum.”

“Kaç kardeşsiniz?”

“Ben hariç dört, hepsi de benden küçük.”

“Sen kaç yaşındasın?”

“On altı. Benden sonra Eli var, on beş yaşında; Kutsal Ruh onu takdis etti; bazen bütün gün boyunca sarsılıp duruyor. Nurlu bulutları içinde yeryüzüne inen melekleri görüyor; bir sürü hastalığı olan Bayan Bugner’ı, ellerini vücuduna koyarak o iyileştirdi. Peder Tanrı’nın onun aracılığıyla birçok lütuf yollamayı planladığını söylüyor. Onun küçüğü Ruth, on üç yaşında, o da bir şeyler görüyor ama artık benim gibi düşünmeye başladı, onunla mantıklı sohbetler edebiliyoruz, nasıldır bilirsin, bazen kendi yaşitlarıyla konuşurken büyüklere asla söyleyemeyeceğin şeylerden söz edersin ya hani.”

“Tabii, bilmez miyim,” dedi Bunny. “Hiçbir şeyden anlamadığını zannederler. Burnunun dibinde konuşup beynimizin bir işe yaramadığını zannederler. Bıktım artık.”

“Evden ayrı kalmamı zorlaştıran kişi Ruth,” diye devam etti öteki. “Gitmemi o da istedi ama, öf yani, bensiz ne yapacaklar ki? Hiçbiri benim kadar sıkı çalışmaz. Çok çalışmaktan kaçtığımı sanma sakın; yalnızca hayatta bir şeyler yapmak istiyorum, yoksa ne anlamı var ki? Oradayken hiçbir şansımız yok. Peder arabayı alıp bizi Pentekostal Misyon’un olduğu yere, Cennet’e götürüyor, ora-

da pazar günleri neredeyse tek yaptıkları yerlerde yuvarlanıp zırlamak ve Kutsal Ruh herkese bütün paralarını kafirlerin doğru yola döndürülmesi işine yatırmalarını söylüyor, Evet, İngiltere’de, Fransa’da, Almanya’da, bütün tanrısız ülkelerde misyonlarımız var ve Peder veremeyeceği kadar çok paranın sözünü veriyor, sonra da parayı vermek zorunda kalıyor çünkü o para artık ona değil Kutsal Ruh’a ait. İşte bu yüzden kaçtım.”

Bir anlık bir sessizlik oldu ve Paul sordu: “Bu kalabalığın orada ne işi var?”

“Petrol sözleşmesi için geldiler, haberin yok mu?”

“Var, petrol bulunduğunu duyduk. Bizim çiftlikte de petrol var deniyordu; daha doğrusu, Eby Amca işaretlere rastladığını söylerdi; ama öldü ve ben o işaretleri hiç görmedim, ailemin bu kadar şanslı olacağını sanmıyorum. Ama Allie Hala’nın zengin olacağını söylüyorlar.”

Bunny’nin gözlerinin önünden bir görüntü gelip geçti: Sarı satenden parlak elbisesi içinde Bayan Groarty, kadının çıplak, tombul kolları ve göğüsleri. “Ne diyeceğim,” dedi, “halan da yerlerde yuvarlanıyor mu?”

“Tabii ki hayır!” dedi öteki. “O bir Katolikle evli, Peder ona Babil’in Orospusu der ve onunla konuşmamız yasaktır. Ama iyi kalplidir, eminim bana yiyecek bir şeyler verirdi, onun için iş bulamayınca, ben de buraya geldim.”

“Neden iş bulamadın?”

“Çünkü herkes nutuk çekip eve dönmemi söylüyor.”

“Neden anlatıyorsun ki?”

“Anlatmak zorundayım. Nerede yaşadığını, evden uzakta ne yaptığını soruyorlar; yalan söyleyemem.”

“Ama aç kalıyorsun!”

“Yalan dolanla iş yapacağıma aç kalmayı yeğlerim. Peder’le fena kavga ettik, Tanrı’nın sözünden çıkanı şeytanın ele geçireceğini, yalan söyleyip sahtekârlık yapmasını, çalıp çırpmasını ve zina yapmasını sağlayacağını söyledi. ‘Öyle mi, efendim? Görürüz bakalım. Bence insan şeytana inanmadan da iyi biri olabilir,’ dedim.

Kararlıyım, bunu ona kanıtlayacağım. Bunları da yalnızca ödünç alıyorum, Allie Hala'ya borcumu ödeyeceğim."

Bunny karanlığın içinde elini ona uzattı. "Al," dedi.

"Nedir o?"

"Para."

"Hayır, efendim, para istemiyorum, paramı kendim kazanacağım."

"Dinle bak, Paul, babamın çok parası var ve bana her istediğimi alır. Buraya bloğu halandan kiralamak için geldi, bu kadarcığı ona koymaz."

"Hayır, efendim, ben serseri olmayacağım; evden bunun için kaçmadım. Halamın kilerinden biraz yiyecek aldım diye, benim..."

"Hayır, öyle bir şey düşünmedim! Ayrıca istersen bunu da borç olarak alabilirsin."

"Paranı cebine koy," dedi öteki, hafiften sertleşmiş bir ses tonuyla. "Borç falan alamam ve zaten benim için yeteri kadar şey yaptın; unut gitsin."

"İyi ama, Paul..."

"Ne diyorsam onu yap!"

"Öyleyse yarın otele gelip benimle öğle yemeği yer misin?"

"Hayır, otele falan gelemem, üstüm başım uygun değil."

"Önemi yok ki, Paul."

"Tabii ki var! Baban zengin bir adam, benim gibi bir ırgatı ote-
linde istemez."

"Babamın umurunda olmaz; gerçekten, umursamaz! Zaten yeteri kadar arkadaşım olmadığını, yalnız kalıp çok fazla kitap okuduğumu söylüyor."

"Olabilir, ama benim gibi arkadaşların olmasını istemez."

"Benim de çalışmam gerektiğini söylüyor, Paul; gerçekten, babamı tanımıyorsun. Gelmen hoşuna gider, arkadaş olmamızı ister."

Paul'ün bu teklifi sessizce ölçüp tartarken, Bunny mahkeme kararını bekler gibi kaygı içinde oturdu. Bu çocuğu sevmiştii! Hayatında bu kadar çok sevdiği bir çocuğa daha rastlamamıştı! Çocuk da onu sevmiş miydi acaba?

Kadere bakın ki mahkeme kararı hiç açıklanmadı. Paul ansızın ayağa fırlayarak, “Bu da nesi?” diye bağırdı. Bunny de ayağa fırladı. Bayan Groarty’lerin evinin oradan, mahalledeki çekiç ve çalışma seslerini bastıran bir yaygara kopmuştu. Bağırtilar gitgide yükselirken çocuklar evin açık penceresine doğru fırladı.

Salondaki herkes ayaklanmış, hep bir ağızdan bağırıp çağırıyordu. Kalabalıktan çok fazla insan görünmüyordu ama pencereye yakın duran iki adam bile tek başına görülmeye değerci. “Küçük küçük arsalardan” birinin sahibi sıvacı Bay Sahm ve “büyük küçük arsalardan” birinin sahibi, eski madenci Bay Hank’ti onlar; birbirlerine yumruk sallıyorlardı ve ilk gruptan Bay Sahm, ikinci gruptan Bay Hank’e bağıırıyordu: “Seni pislik, yalancı, sarı çıyan!” Bunun üzerine ikinci gruptan olan, “Öyle mi? Al bakalım, korkak tavuk!” diyerek birinci gruptan olanın burnuna Çat! diye geçirdi. Birinci gruptan olan da ikinci gruptan olanın çenesine Küt! diye fena bir aparkat geçirerek karşılık verdi. Ardından Çat, küt! Çat, küt! giriştiler; iki çocuk açık pencereden içeri dehşet içinde, kendinden geçmiş bir halde bakakaldı. Yihhuuu! Kavgı çıkmıştı!

IX

Genel görünüm salondaki herkesin kavgaya dahil olduğı şeklindeydi; fakat durum böyle olamazdı çünkü Bay Sahm ve Bay Hank’i ayırıp birbirinden uzaklaştıracak çok insan vardı. Bu süreç tamamlanmadan önce, Bunny evin önünden ona seslenildiğini duydu. “Peki, Baba!” diye cevap vererek babasının yanına koştu.

Ross’un grubundaki üç adam ön basamaklardan inmiş bahçe yolunda ilerliyordu. “Gel haydi,” dedi babası, “otele gidiyoruz.”

“Vay canına, baba! Ne oldu ki?”

“Bunlardan bir halt olmaz, ne halleri varsa görsünler. Artık bedava verseler yine almam. Gidelim buradan.”

Yolun biraz aşağısına park edilmiş arabaya doğru yürüyorlardı. Bunny aniden durdu. “Şey, Baba,” diye seslendi, “bir dakika! Lüt-

fen, Baba, bir çocukla tanışmıştım da, ona bir şey söylemem lazım. Bekleyin, lütfen!"

"İyi, çabuk ol," dedi Baba. "Bu gece bir görüşmem daha var."

Bunny bütün gücüyle, hızla koşarak geri döndü. Paniğe kapılmıştı. "Paul! Paul!" diye haykırdı. "Neredesin?"

Öteki çocuktan eser yoktu. Bunny, "Paul! Paul!" diye bağırarak odunluğa koştu, evin etrafını dolaştı. Sineklikli sundurmaya dalıp arka kapıyı açarak parlak beyaz, boş mutfığa baktı; tekrar odunluğa, ardından önündeki garaja gitti; durup karanlık lahana tarlalarına bakarak avazı çıktığı kadar bağırdı: "Paul! Paul! Neredesin? Lütfen gitme!" Ama cevap gelmedi.

Derken Bunny babasının duymazdan gelinmeyecek bir ses tonuyla bir kez daha seslendiğini duydu; böylece büyük bir üzüntü içinde gidip arabadaki yerine oturdu. Otele dönüş yolu boyunca, adamlar kiralamayı planladıkları diğer arazi hakkında konuşurlarken, sessizce oturan Bunny'nin yanaklarından yaşlar süzüldü. Paul gitmişti! Onu bir daha asla göremeyebilirdi! Ah, ne harika bir çocuktü! Ne bilge bir çocuktü, bir sürü şey biliyordu! Sağgörülü bir çocuktü, onunla sohbet etmek çok ilginçti! Dürüsttü de, ne yalan söylemeye ne de çalmaya niyetliydi! Hayatında kaç kez yalan söylediğini hatırladıkça utanıyordu Bunny; önemli yalanlar değildi bunlar, Paul'ün namuslu tavrının aniden beliren berrak ışığında çok küçük ve fena görünen ufak tefek şeylerdi yalnızca.

Hem Baba'nın parasını da almamıştı! Baba dünyadaki herkesin parasının peşinde olduğunu düşünürdü, ama bu çocuk reddetmişti! Baskı yaptığı için Bunny'ye kızmıştı herhalde, yoksa neden böyle kaçsındı ki! Ya da bir nedenle Bunny'den hoşlanmamıştı, öyleyse Bunny onu bir daha göremezdi.

SONDAJ

I

Guadalupe Geçidi'nin vadileriyle koyakları bir kez daha öttürülen kornaların uçuşan yankılarıyla çınladı. Bu kez tek bir araba değil koca bir filo, sağlam çifte tekerleri, arkalarında kendilerinden ağır yükler taşıyan römorkları olan, yedi tonluk, geniş ve sağlam on iki kamyon vardı. İlk kamyon yanlara sıkıca monte edilmiş ağır kalaslar sayesinde yerinde duran, yüksek, kocaman bir sabit motor taşıyordu, bu kamyonun virajları ne kadar dikkatli aldığına inanamazdınız! Onun peşinden "çamur pompaları" ve "manevra vinçleri" geliyordu; sonra da sondaj "dizisi", en iyi çelikten yapılmış, uç uca eklenip gerektiği takdirde bir buçuk iki kilometre derine kadar inen borular. Bu boruların uçları arkalardan dışarı taşmıştı ve üstlerinde insanları uyarmak için kırmızı flamalar dalgalanıyordu; borular kısa virajlarda yola değiyordu ve karşıdan araba geldiğinde, kamyonlar durup gelen arabanın dikkatle geçip gitmesini bekliyordu; yeteri kadar yer yoksa, karşıdan gelen araba yolun daha düz olduğu bir yere kadar geri geri gitmek zorundaydı. Bütün bunlar olurken kornalar sürekli feryat figan ediyordu; tarih öncesinden kalma koca bir kuş sürüsü –pterodaktiller böyle sesler çıkarır mıydı acaba?– Guadalupe Geçidi'ne inmiş de hoplaya zıplaya çığlıklar atıyor sanırdınız: "Dat! Dat! Dat!"

Asıl söyledikleriye şuydu: "Baba bizi bekliyor! Baba araziyi kiraladı, iskele dikilecek, işleri gecikemez! Çekilin yoldan!" Baba bu gibi acil işlerde demiryollarına güvenmezdi; malzemelerinizi

yan yollarda unutulur, haftalar boyu kalın kafalı memurlarla telefonda konuşmak ve görüşmeler yapmak zorunda kalırdınız. Ama kamyon kiralarsanız, o süre için kamyonların sahibi olurdunuz ve malzemeler çabucak elinize geçerdi. Olası kazaları tazmin edecek sigortalar vardı; Ford arabalarıyla birlikte dağın yamacından aşağı yollama ihtimaliniz olan adamlar için bile!

İşte bu cesur yürekli kornacılar belirlenen yirmi beş kilometrelik hız limitinin çok altındaki bir hızda, güç bela yokuşu tırmanıyordu. Radyatörleri tıslayarak buharlar salıyor, birkaç kilometrede bir durup motorları soğutmak zorunda kalıyorlardı. Ama sağ salim zirveye ulaştılar; ardından adamlardan birinin kırmızı bayrağıyla önden gidip arabaları yoldaki güvenli ceplere sokarak bütün filo geçinceye kadar beklemelerini sağladığı, yokuş aşağı milim milim iniş başladı. Böylece geçitten çıkıp öteki arabalar gibi uçarak gidebilecekleri düz yola çıktılar; muazzam bir homurtuyla birlikte şen bir tablo oluştu. “Dat! Dat! Çekilin yoldan. Baba bizi bekliyor!”

Açtıkları son kuyunun kuru bir delik çıkmadığı, beklenen randımanı fazlasıyla verdiği üstlerinden başlarından gayet belli olan kot pantolonlu ya da bej rengi pamuklu pantolonlu delikanlılar sondaj aletlerinin üzerine tünemişlerdi. Ama yüzleri temizdi ve güneşli manzaraya karşı gülümseyen bu yüzler bir o kadar aydınlıktı. Şarkılar söylüyor, gelip geçen arabalarla şakalaşıyor, çiftlik evlerindeki ve dolum istasyonlarındaki, portakal suyu satılan büfelerdeki ve “bol kepçe” lokantalarındaki kızlara öpücük atıyorlardı. Yolculukları iki gün sürdü ve bu süre boyunca dünya umurlarında değildi; Ross Baba’ya aittiler ve endişelenmesi gereken oydu. Baba Ross her şeyden önce para zarflarının iki haftada bir cumartesi geceleri ellerine geçmesini sağlıyordu; dahası, bu parayı yalnızca sondaj yaparken değil bir yığın aletin tepesinde otururken, portakal bahçeleriyle dolu bir cennette saatte elli kilometre hızla uçarken, memleketiniz olan kasabada sizi bekleyen kız hakkında şarkılar söylerken de alıyordunuz.

II

Babanın kuzey yamacındaki arazi için anlaştığı Bay Bankside ne istediğini bilen, vaktinizi boşa harcamayan bir adamdı. Arazi keşif kuyusuna fazla yakın olmadığından, Baba hektar başına yalnızca altıda bir pay ve beş bin dolar hava parası verecekti.

Sunset Kerestecilik şirketinin ofisini ziyaret eden Baba ve Bunny, şirket başkanıyla çok özel ve gizli bir görüşme yaptı. Bay Ascott alıyanaklı, aşırı içten tavırlı, ağır sıklet bir adamdı; adam Bunny'nin saçlarını karıştırır, Baba'nın ikramına karşılık kendi altın varağa sarılı puolarından ikram eder, onunla yeni arazideki hava koşullarını ve başarı şansını tartışırken, Baba'yla ikisinin kırk yıllık ahbap olduklarını sanırdınız. Fakat sonunda Baba sadede gelip üç gün içinde dikilecek olan sondaj kulesi için gerekli keresteyi mutlaka bulması gerektiğini söyledi; bunun üzerine Bay Ascott ellerini havaya açıp böyle bir talebi yüce Tanrı'nın bile yerine getiremeyeceği cevabını verdi. Kuyu malzemesi için gelen talepler yüzünden bütün stoklar tükenmişti ve günde on beş yirmi sipariş gelmeye devam ediyordu. Baba adamın sözünü kesti; bütün bunları o da biliyordu ama bu özel bir durumdu, cezayı önceden bankaya yatırdığı bir sözleşme yapmıştı ve çelik iskelelere güvenmiyordu, kereste işinde olanlar onu sonsuza kadar kaybetmek istemiyorlarsa yardımcı olmak zorundaydılar. Üç ay içinde teslim edilmek üzere altı iskelelik bir sipariş daha vermek istiyordu, üstelik Bay Ascott'un anlamak zorunda olduğu bir şey daha vardı ki o da Baba'nın açma sözünü verdiği bu kuyu kendi amacının ötesinde yeni gelişmelere ve kereste işinde büyük bir artışa yol açacaktı; yani Baba'nın yaptığı iş bir yerde kamu hizmetiydi ve bu işte herkesin bir olup ona yardımcı olması gerekirdi. Dahası, Baba bu kuyunun bir bölümünün idaresi için küçük bir ortaklık kuruyordu; sağlam bir işin kokusunu alan ve işe en başından dahil olmaktan keyif duyacak birkaç kişiyle kurulan küçük bir ortaklık olacaktı bu; hem Bay Ascott, Baba'nın boş laf etmeyeceğini, sözünün eri olduğunu bilirdi.

Bay Ascott tabii ki bildiğini söyledi; ardından Baba zamanının çoğunu bizzat bu işe ayırmak için alanda olacağını, orada büyük bir iş başaracağını, küçük bir teşkilat oluşturmak istediğini söyledi; herkes birlik olacaktı, bu işler ancak böyle yürürdü. Bay Ascott modern iş dünyasında işbirliğinin gerekli olduğuna katıldığını söyledi; alnını kırıştırıp masasındaki birkaç kâğıdı inceledi, bir bloknotun üzerinde birkaç hesap yaptı ve Baba'ya kerestelere tam olarak ne zaman ihtiyacı olduğunu sordu. Baba çimentocuların çukuru ve temeli yarıldığını, ustabaşının kendine bir ekip kurduğunu söyledi; böyle bir konuda müteahhide güvenemezdi. Bay Ascott'ın temel kerestelerini perşembe gecesini ulaştırması kafi idi.

Bay Ascott Kuyu Tepesi'ndeki yollar çok kötü durumda olduğu için sorun yaşadıklarını söyledi; Baba bunu bildiğini, bu konuda acilen bir şey yapılması gerektiğini, derhal vilayetin karayolları müdürüyle görüşeceğini söyledi. Bay Ascott da bu durumda kendi üstüne düşeni yapacağını söyledi, Baba araziye göstermek ve birkaç güzel şey daha görmesini sağlamak için Bay Ascott'ı tepeye davet etti, el sıkışıldı ve Bunny'nin saçları bir kez daha karıştırıldı, iş görüşmeleri sırasında umursamıyormuş gibi davranması gereken bir şeydi bu.

Bu iş de böylece hallolmuştu. Arabaya binip hareket ettiklerinde, Baba yağın çelikten ucuz olduğu özlü sözünü bir kez daha tekrarladı. Baba'nın bundan kastettiği şey, insanların kârınızdan pay almasına izin vermeniz gerektiği, böylece "teşkilatınızın" bir parçası olup söylediklerinizi hemen yapacaklarıydı. Bu arada yine özel ve çok gizli bir görüşme yapacakları karayolları müdürünün ofisine gelmişlerdi. Bay Benzinger isimli, gözlük takmış, ufak tefek ve zeki bir adam olan bu memur paralı biri gibi giyinmemişti ve Bunny bunu Baba'nın takındığı tavırdaki farklılıktan anladı. Ne altın varğa sarılı purolar ikram edildi ne de havadan sudan söz edildi, Baba doğrudan söze girdi. Beach City'ye yüzlerce kişilik istihdam ve milyonlarca dolarlık kaynak yaratacak bir iş için gelmişti; ama bir sorun vardı, karayollarındaki yetkililer bu işin gerçekleşmesi için işbirliği yapacaklar mıydı acaba?

Bay Benzinger yetkililerin böyle bir konuda ellerinden gelen her şeyi elbette ki yapmak isteyecekleri yanıtını verdi, görevde olmalarının amacı buydu, fakat Kuyu Tepesi'nde petrol bulunması hızlı iş yapmaları için yeterli fonun olmadığı bir döneme rastlamıştı. Baba durum böyleyse de sorunu halletmek için bir yol bulunması, herkesin birlik olması gerektiğini söyledi.

Bay Benzinger biraz tereddüt ettikten sonra Bay Ross'un tam olarak ne istediğini sordu. Bunun üstüne Baba da şöyle şöyle bir yerde sondaj yapmak üzere olduğunu söyleyerek kerestelerinin perşembe gecesi teslim edilebilmesi için düzlenmesini, çukurlarının kırma taşla doldurulmasını istediği sokakları gösteren küçük bir harita çizdi. Bay Benzinger bu işin büyük ihtimalle ayarlanabileceğini söyleyerek onlardan başka odada bulunan tek kişiden, sekreterinden gidip Bay Jones'u çağırmasını istedi; durumu anlayan Baba sekreter gider gitmez Bay Benzinger'ın bu iş için fazla mesai yapmak zorunda kalacağını, fazladan sorun ve masraf çıkacağını, Baba'nın bunu telafi etmesine izin vermesi gerektiğini söyleyerek cebinden bir tomar para çıkardı; gelecekte de çok fazla işbirliği yapacaklarını, Baba'nın dostlarına göz kulak olmayı görev bildiğini, Bay Benzinger'ın anlamış olmasını diliyordu. Bay Benzinger ruloyu usulca cebine koydu ve gayet iyi anladığını, yetkililerin topluma ve sanayiye katkı sağlamak için bölgeye gelenlere her türlü yardıma hazır olduklarını söyledi, Baba bu sokaklardaki çalışmaların sabahleyin başlayacağından emin olabilirdi.

Böylece el sıkıştılar ve Baba'yla Bunny dışarı çıktığında, babası Bunny'ye ofiste gördüğü şeyden hiçbir koşulda söz etmemesi gerektiğini çünkü bütün memurların işlerini ellerinden almaya çalışan, durumu Baba adama rüşvet vermiş gibi göstermeye çalışacak düşmanları olduğunu söyledi. Fakat tabii ki öyle bir şey yoktu; yolları tamir ettirmek adamın göreviydi ve Baba'nın adama teşekkür etmek için sadece biraz bahşış verdiği söylenebilirdi. İnsan bir şey vermezse kendini iyi hissetmiyordu çünkü zaten kendin de çok para kazanacaktın ve bu zavalcıklar kıt kanaat geçiniyorlardı. Şüphesiz Bay Benzinger'ın evde bir karısıyla çocukları vardı ve

adamcağız borç içinde yüzüyordu; belki de karısı hastaydı ve doktora verecek paraları yoktu. Adam gece geç vakte kadar ofisinde kalacak, gece dışarı çıkıp işi yaptırmak için adamları sıkıştırıp duracak, belki de yetki sınırlarını aştığı için üstlerinden azar işitecekti; üstleri şüphesiz büyük şirketlerin bazılarında para yiyor ve bu şirketler bir tek kendi arazilerine giden yolların yapılmasını istiyordu. Perde arkasında bu türden türlü çeşit iş dönüyordu ve her an tetikte olmak zorundaydın. Yeni bir yere gidip toprağın altından milyonlarca dolarlık servet çıkarmana kolayca izin verileceğine, her türden insanın o serveti elinden almaya çalışmayacağına rüyada görsen inanmamalıydın!

Bütün bunlar kulağa gayet mantıklı geliyor ve Baba en sevdiği dersi kafasına sokmaya çalışırken –Parana sahip çıkacaksın!– Bunny sessizce onu dinliyordu. Bir gün Baba’nın başına bir kaza gelebilir, bütün yükü Bunny omuzlamak zorunda kalabilirdi; bu yüzden karşısına çıkacak olan herkesin, daha çok gizli kapaklı yöntemlerle, parasını elinden almaya çalışacağını ne kadar erken öğrenirse o kadar iyi olurdu. Babasının sözlerine karşı çıkmak için değil, yalnızca bir şeyleri aklında netleştirmek amacıyla, Bunny şöyle diyecek oldu: “Ama Baba, şu çocuğu hatırlıyor musun, Paul’ü? O katiyen paramızı almaya falan çalışmıyordu çünkü ben teklif ettim ama almayı reddetti; bana bir daha görünmeden çekip gitti.”

“Evet, biliyorum,” dedi Baba; “ama sana bütün ailesinin deli olduğunu söylemiş ya, onunkisi de biraz farklı bir delilik işte, hepsi bu.”

III

Bunny’nin kendi içinde de çelişkiye düştüğü ahlaki bir sorundu bu: Davranış tarzı Paul Watkins’i deli mi kılardı? Eğer öyleyse, Bunny’de de deli bir damar var demekti çünkü Paul’dan fazlasıyla etkilenmişti ve onu düşünmeden duramıyordu. Kendisinin de –önemsiz konularda bile– yalan söyleme lüksüne sahip olamayacağına karar vererek, Paul’ün namuslu yaşama kavramını onurlan-

dırmıştı. Paul'le tanışmak bir yandan da Bunny'nin ne kadar kolay bir hayat yaşadığını ansızın fark etmesine neden olmuştu. Daha ertesi sabah kalın ve yumuşak otel yatağında, dümdüz ve bembeyaz kalın ketenden çarşafların üzerinde, koyun postu gibi yumuşacık ve sıcacık, olgun çilek rengi çizgileri olan battaniyelerin altında gözlerini açtığı anda, aklından geçen ilk düşünce şu olmuştu: Başının üzerinde bir dam, örtünecek bir şeyi olmadan, Paul dün gece nasıl uyudu acaba? Yerde mi yattı? Oysa babaannesi onu akşam vakti yerde otururken bile görse, "şifayı kapacağını" söyleyerek avaz avaz bağıırırdı! Otelin ferah yemek salonuna indiğindeyse, Paul'ün kahvaltı edemeyeceği düşüncesi yüzünden buz kırıkları içindeki greyfurtun, tahıl ezmesiyle yoğun kıvamlı kremanın, jambonla yumurtanın, kreplerle akçaagaç şurubunun tadı tuzu kalmadı. Paul aç kalacaktı çünkü hak etmediği bir şeyi yemeyecek kadar onurluydu; ve tuhaf bir muhalefet hissi Bunny'nin, lüks ve konfor içinde, dünyevi zevkleri reddeden bu ateşli münzeviye karşı büyük bir özlem duymasına neden oldu!

Bayan Groarty'lerdeki toplantıdan sonraki sabah Bunny otelin önündeki palmiye'nin altına oturmuş, Paul'ün oradan geçmesini diliyordu. Onun yerine, yanlarında Bay Dumper, peşlerinde Bay ve Bayan Bromley ve onların geçici dostları Yahudi terzilerle birlikte Bayan Groarty ile kocası çıkageldi. "Orta büyüklükte arsa" sahiplerinin oluşturduğu bu heyet toplantının sabah bire kadar devam ettiğini ve ortak mal sahipliği anlaşmasını feshedip herkesin kendi başının çaresine bakmasını kararlaştırdıklarını anlattı; şimdi "orta büyüklükte arsa" sahipleri Baba'nın kendileriyle sözleşme yapmasını istiyordu. Bunny, Baba'nın jeologlarla birlikte tepede olduğunu söyledi, isterlerse bekleyebilirlerdi ama Bunny babasının denge kuyuları konusunda ne kadar katı olduğunu ve arazinin küçük bir kısmını kiralama ihtimali olmadığını biliyordu.

Ardından Bunny, Paul'ün ortaya çıkıp çıkmadığını öğrenmek amacıyla bankta Bayan Groarty'nin yanına oturdu. Önceki akşam çok yanlış bir şey yaptığını Bayan Groarty'ye itiraf etti, sundurma ya baktıktan sonra mutfak kapısını kilitlememişti. Doğruyu olduğu

gibi söyleme kararına uyarak birinin mutfağa girip yiyecek bir şeyler aldığını da ekledi; Bunny kim olduğunu söylememeye söz vermişti ama o kişi çok açtı ve Bunny onun bu haline çok üzülmüştü. Bayan Groarty müsaade ederse... Bunny cebinden küçük cüzdanını çıkardı.

Bayan Groarty aristokrasinin bu hassasiyeti karşısında mest olmuştu; insanın bakmaya doyamadığı bu küçük adama, kıza benzeyen o kırmızı ve dolgun dudaklara, buna karşın yaşlı bir markinin falan tavırlarına sahip olabilişine resmen âşık olmuştu çünkü Bayan Groarty bu türden insanları yalnız filmlerde görmüştü. Bunny'nin parasını almayı reddederken, kendi servetinin hayatının daha erken bir döneminde gelmeyişine, kendi çocuklarının da böyle şık giysiler giyip kendilerini eski moda bir zarafetle ifade etmeyi öğrenememiş olmalarına hayıflanıyordu!

İki üç gün sonra, Bunny “sahada” gezinerek enteresan manzarlara bakarken tesadüfen Groarty'lerin oradan da geçti ve müstakbel petrol kraliçesini tavşanlarını beslerken gördü. “Hey, küçük adam!” diye seslendi Bayan Groarty; Bunny yanında gidince de, “Paul'den mektup geldi,” dedi.

“Neredeymiş?” diye haykırdı Bunny heyecanla.

“Mektubu San Paulo'dan atmış. Ama boşuna orada aramamamızı çünkü otostopla dolaştığını ve çoktan gitmiş olacağını söylüyor.”

“Nasılmış peki?”

“İyi olduğunu, merak etmememizi söylemiş. Zavalılık, yediği şeylerin parasını ödemek için bir de iki tane pul göndermiş! Parayı kendisinin kazandığını söylüyor; Tanrı onu korusun!” Kadıncağzın tombul yanaklarından aşağı yaşlar süzüldü; Bunny de zor bir dersi, insan doğasının karmaşık bir şey olduğunu, aynı şişman hanımın bir an açgözlü bir sırtlan, bir an kederli bir Meryem Ana olabileceğini öğrenmiş oldu.

Birlikte bir tavşan kafesine oturup tatlı tatlı söyleştiler. Bunny, Bayan Groarty'ye olayın tam olarak nasıl gerçekleştiğini anlatınca vicdanı rahatladı. Bayan Groarty de ona Watkins ailesini, kendisi küçük bir kızken Arkansas'tan eskilerin yaptığı gibi at arabasıyla

nasıl geldiklerini anlattı; ondan önce, daha kundakta bebekken de, Tennessee'nin dağlarından Arkansas'a arabayla getirmişlerdi onu. San Elido, Paradise'taki yerleri, tek bir pınarı olan kayalık bir vadi-deki bir keçi çiftliği-ydi; ekilebilecek yalnızca birkaç dönümlük arazi vardı, bunun bir kısmı için de suyu elle pompalamak zorunday-dılar. Orası çöl gibi bir yerdi ve Paul olmadan oradaki işleri nasıl halledeceklerini bilemiyordu; petrol parasının birazını onlara gön-derecekti ama Abel –yani kardeşi, Paul'ün babası– din yüzünden öyle tuhaflaşmıştı ki onun verdiği bir şeyi kabul edip etmeyeceğini de bilemiyordu.

Bunny onun başından beri “yuvarlanan” biri olup olmadığını sordu; öteki hayır dedi, daha birkaç yıl önce kapıldığı bir şeydi bu. Bayan Groarty'ye gelince, o üç sene evvel şimdiki kocasıyla evlen-diğinde, asırlardır değişmemiş olan tek gerçek inançta kendini bul-muştu; insanı kendi haline bırakan, rahat bir inançtı ve durmadan yeni yeni saçmasapan fikirlere kapılıp farklı mezheplere ayrılmayı gerektirmiyordu. Beach City'de harika bir kiliseleri vardı ve muhteşem, gür sesli Peder Patrick çok iyi kalpli bir adamdı; Bunny hiç Katolik kilisesine gitmiş miydi acaba? Bunny gitmediğini söyledi; tam o sırada dünyevi güçler onu feci halde baştan çıkarıyor olmasa, Bayan Groarty o anda yakışıklı ve varlıklı, iyi bir Katolik yaratma şansını elde etmiş olabilirdi.

Evet, onu oraya Şeytan getirip bir tavşan kafesinin üstüne oturt-muş, dünyadaki bütün krallıkları gözlerinin önüne seriyordu! So-kağın tam karşısında, Los Robles Bulvarı 5743 numarada, Couch Ortaklığı'nın kurduğu, üzerine kırmızı işaretler boyanmış koca bir çadır vardı ve oraya gün boyu arabalar gidip geliyor, insanlar ta-nesi on dolara “birimler” satın alıyordu. Bayan Groarty “orta bü-yüklükteki arsa” sahipleri grubunun henüz arsalarını kiraya ver-mediklerini söyledi, birkaç teklif almışlardı, en iyi teklif Sliper ve Wilkins'den gelmişti de, Bunny bu işletmecileri hiç duymuş muydu acaba? Ayrıca Baba kuzey yamacında petrol bulunması ihtimalinin daha yüksek olduğuna cidden inanıyor muydu? Bayan Groarty ve kocası hava parasını aldıklarında kuzey yamacında hemen sondaj

yapma sözünü veren “Eureka Pete”in –Eureka Petrol Şirketi’nin– “birimlerine” yatırmayı planlıyorlardı. Bunny kendini birdenbire Baba’nın uyarısını hatırlarken buldu: “Seni petrol kuyusu yerine koyacak ve pompalamaya çalışacak insanlara karşı dikkatli ol!”

IV

Bay Benzinger iki kamyon dolusu Meksikalı yollayıp yolları yaptırmıştı; Bay Ascott da sözünde durup iskele için gerekli keresteleri göndermişti; Baba’nın marangoz ustabaşısı ekibini kurmuş ve adamlar kerestelere zıvanalı geçmeleri kesmeye, delikleri açmaya, cıvataları takmaya başlamışlardı; ardından otuz yedi metre yüksekliğindeki, dimdik, gerçek, sağlam bir iskele aşama aşama yükseldi. Bir merdiveni, ortasında bir platformu, en tepede üstünde durabileceğiniz bir yer daha vardı; hepsi çok hoş, tertemiz, yepyenydi ve Baba yukarı tırmanmanıza izin veriyor, oradan manzarayı, evlerin ve ağaçların tepelerinden ta Pasifik’in mavi sularına kadar gayet net görebiliyordunuz; vay canına, muhteşemdi! Derken kamyon filosu tam şafak sökerken gürleyerek geldi, tozlu ve yolculuk lekeleriyle kaplı ama “enerji” doluydular; kopardıkları gürültüye bakılırsa, kornaları J. Arnold Ross’la oğluna merhaba demek için çalışıyorlardı. Yolun kenarındaki hendek kırma taşlarla doldurulmuş, araziye girebilecekleri bir düzlük oluşturulmuştu; on iki kamyon oradan girip tek sıra halinde durdu.

İskelede parlak ışıklar ve haki gömleklerinin kollarını kıvrımış bekleyen adamlar vardı. İşe hevesle sarıldılar; çünkü maaş bordrolarının ve kaderlerinin efendisi olan Baba’nın gözetimi altında çalışıyorlardı. “Baba”ya saygı duyuyorlardı çünkü adam işi biliyordu ve hiç kimse onu kandıramazdı. Aynı zamanda seviyorlardı da çünkü sertliğine kafi miktarda bir şefkat katabiliyordu; sade ve yapmacıksızdı; etraf kalabalık olduğunda, “yemekhane” denen barakadaki bir taburenin üstünde sizinle birlikte fasulyesinin yanında kahvesini içerken görebilirdiniz onu. “Sahici” bir adamdı;

milyonlarca doların parıltısını bununla birleştiriyordu. Evet, “mal” ondaydı, fıçılar dolusu mal, ceket kollarının içinden on beş yirmi petrol kuyusu, kilometrelerce çelik boru, petrol tankları, kamyon filoları ve kamyonların üzerinde gidebileceği yollar çıkarabilen bir sihirbazın yanında tavşanlar ve metrelerce kurdele çıkarabilen bir sihirbaz neydi ki?

Ayrıca “çocuğu” da seviyorlardı çünkü o da babası gibi hava falan atmayan, yaptıkları işe ilgi duyup mantıklı sorular soran ve verilen cevapları hatırlayan neşeli bir çocuktur. Evet, işi öğrenip devam ettirebilecek bir çocuktur; Baba onu sağlam eğitiyordu. Çocuk bütün ekibi ilk isimleriyle tanıyor ve onlarla şakalaşıyor, yağ lekeleriyle kaplı eski püskü kıyafetini giyip küçük elleriyle yapabileceği her işe koşturuyordu.

Ama şimdi şakalaşmaya vakit yoktu, şimdi rekorlar kırma zamanıydı. Motor için çimentodan büyük bir blok, onun altında titreşimi emmesi için ahşap bir blok vardı; motoru taşıyan kamyon geri geri yanaştı, etrafı kuşatıldı, takozlar sabitlendi ve motor hoppadak yerine kaydırılıp çalışmaya hazır hale getirildi. O sırada başka bir ekip de büyük buhar kazanını hazır hale getirdi. Yanında akaryakıt tankı vardı, besleme borusu çekildi ve buhar salmaya hazır hale geldi. Bu arada bir sonraki kamyon da geri geri yanaştı ve takozlar “manevra vincinin” altına takıldı; Bunny ertesi sabah geldiğinde o koca “gövdenin” yerine sabitlenmiş olduğunu, iskeledeki koşuşturmacayı ve “delgi çubuğunu” kamyondan indirdiklerini gördü. Ağır borulardan üçüne birden çelik bir zincir takılacak, çelik kancalı bir makara inip zinciri yakalayacaktı; motor gürlemeye başlayacak, zincir ve çelik halat gerilecek, boru kamyondan dışarı çekilecekti. Bu borular altı metre uzunluğunda, metre başına yirmi sekiz kilo ağırlığındaydı ve kuyu bir buçuk kilometre derinliğine ulaştığında, bunu siz de anlıyorsunuz; elli tonluk çelik vardı ve iskeletiniz bunu çekmek, çelik halatlarınız kaldırmak, vinciniz ve motorunuz bu gerilime dayanmak zorundaydı. İnsanlar benzin fiyatlarına laf edip duruyordu ama delgi çubuğuyla boruların maliyetini hesaba katmak akıllarına bile gelmiyordu!

Bunny bütün bunları yüzlerce kez duymuştu ama Baba söylemekten hiç bıkmazdı. İçi ancak çocuk yanında iş öğrenirken rahat ederdi. İşlerin yapılması için uzmanlar tutabileceğini düşünerek kendini kandırmamalıydın; onun bildiği kadarını sen de bilmiyorsan, adamın uzman olduğunu nasıl anlayacaktın? Ustabaşın bir gün düşüp ölürse ya da başka biri adamı elinden kaparsa, başının çaresine nasıl bakacaktın? Kendi uzmanın olacaksın, derdi Baba!

Dönüşü sağlayan makineye “döner tabla” deniyordu, bu makine motora aynı bisiklet zincirine benzeyen ama halkaları yumruk büyüklüğünde olan bir zincirle bağlıydı. Döner tablanın ortasında delgi çubuğunun geçtiği bir delik vardı, iskele zemininde de buna karşılık gelen bir delik vardı, çok geçmeden toprakta da bir delik açılacaktı! Döner tabladaki delik kareydi ve delgi çubuğunun “Kelly aksamı” olarak bilinen en üst kısmı bu delikten geçerdi; çubuğu burada sarkıttırınız; ama önce kesme işini yapacak olan ağırlık borusunu ve matkap ucunu takardınız. İşe yuvarlak matkap ucuyla başlanırdı; bu şeyin karşılıklı duran, yemek tabağına benzeyen iki çelik ucu vardı ve dönüp dururlarken borunun ağırlığı sayesinde toprağı delerlerdi. İşe kırk beş santimlik bir matkap ucuyla başlardınız ve matkap dönüp durarak alçaldıkça yerde altmış santimlik bir delik açılırdı.

İşte böylece, son aletin ele alındığı, son cıvatanın sıkıldığı, sondaj teçhizatının yeryüzünün derinliklerine doğru uzun bir yolculuğa başlayacağı an geldi. Geminin denize indirilmesine ya da cumhuriyetin ilk başkanının göreve başlama törenine benzeyen büyük bir andı bu. Dostlarınız, yakınlarda çalışan işçiler, meraklı bir kalabalık toplanırdı. Ekip üç hafta boyunca bu amaç uğruna çalışıp didinmişti; şimdiyse gündüz vardiyası ve gece vardiyası, geçmişleriyle gururlanarak ve gelecek için sabırsızlanarak birlikte duruyordu. Motor ustasının eli kolda, gözü Baba’daydı; Baba başıyla işaret etti, adam kolu indirdi, motor çalışmaya başladı, dönen dişlilerden bir gürültü koptu ve matkap uçları yere çarptı: “Çop! Çop!” En azından adamlar bu sesi duyduklarını zannettikleri için operasyona “çapalama” adını vermişlerdi. “Çin yolcusu kalmasın, herkes gemiye!” diye şakıdı ustabaşı; sonra elleri temiz olan herkes Baba’yla el sıkıştı; aralarında

sondaj yaptıkları arazinin sahibi Bay Bankside, Bayan Bankside ve ailenin geri kalanı da vardı. Baba'yla Bunny'yi arabayla arazinin yukarısındaki evlerine götürüp bir şişe şampanya açtılar ve çoktan yerin iki metre altına inmiş Ross-Bankside No. 1'in şerefine ufak birer yudum aldılar.

V

Yazın kumsal serin, Lobos Nehri'yse cehennem kadar sıcaktı; bu yüzden ailece taşınıyorlardı. Baba bu gibi konularla fazla zaman harcamazdı; bir emlakçıya uğrayıp civardaki en iyi mobilyalı evi sordu, arabayla okyanus kenarındaki saray taklidi eve gidip inceledi ve ofise dönüp iki bin beş yüz dolara altı aylık bir kira sözleşmesi imzaladı.

Evin dış cephesi kümes telinin üzerine sıva yapılmış falan gibi görünüyordu; içerisi Bayan Groarty'lerin evi gibi parıl parıldı ama meşe değil maun taklidiydi. Girişte büyük bir hol, holün bir yanında salon, bir yanında günün modasına uygun bir sürü gömme dolabı falan olan yemek salonu vardı. Ev sahibi bu özelliklere değerlerine ve dönemlerine bakmaksızın mobilyaları eklemişti: ince uzun bacaklı, çiçek desenli ipek kumaşla kaplı Fransız şeyleri; koyu cevizden yüzyıl ortası Amerikan mobilyaları, güller ve güle benzer desenler; üzerlerine ejderhalar oyulmuş, koyu renk tik ağacından Çin işi mobilyalar. Parlak cilalı mermerden çıplak kadın heykelleri, yine mermerden uzun ceketli ve ip kravatlı bir din adamının heykeli. Üst katta bir hanımın mobilyaları şehirdeki en iyi mağazadan aldığı, hepsini farklı renklerde boyatıp döşediği altı yatak odası vardı. Kimileri evde sıcak bir yuva hissi olmadığını düşünebilirdi ama böyle şeyler Bunny'nin aklına bile gelmezdi, otellerde lobiyi kullanarak mutlu olmayı öğrenmişti o. Hatırladığı kadarıyla, hayatı boyunca yuvası ya kiralanan ya da emlak yatırımı yapma amacıyla satın alınan evler olmuştu. Hudson Bay'deki Kızılderililerin kışları bir geyik öldürüp geyiğe taşınmaları gibi, Baba da bir petrol kuyusu kurar ve kuyuya taşınırdı.

İlk önce öğretmen Bay Eaton geldi; gelen bir telefonla geyik ölüsünün nerede olduğunu öğrenmeye alıştı. İki valiziyle sandığını hazırlar, tren ya da otobüsle öğrencisinin yanına giderdi. Açık mavi gözleri, kitap konmaktan sarkmış cepleriyle, fazlasıyla çekingen, kibar bir gençti. Petrolün kültürden daha önemli olduğu gibi açıkça ifade edilen bir sınırlamaya tabiydi; başka bir deyişle, öğrencisini yalnızca Baba'nın aynı şeyi yapmadığı zamanlarda eğitebilirdi. Baba kitaptan öğrenilen şeyler konusunda pek net değildi; kimi zaman hepsinin "safsata" olduğunu söyler, kimi zaman da hafif bir utançla hakkını teslim ederdi. Evet, kendisi "yontulmamış" bir adamdı, tabii ki Bunny ondan daha fazla şey bilecekti; fakat aynı zamanda o bilgiyi kıskanıyor, onaylamayacağı bir şey olabileceğinden endişe ediyordu. Bu konuda haklıydı çünkü Bay Eaton hiç çekinmeden Bunny'ye dünyada petrolden daha önemli şeyler olduğunu söylerdi.

Derken şoför bahçıvan karışımı bir şey olan, partilerde frak ceke-tini giyip kâhyalığa soyunan Rudolph'un kullandığı aile limuziniyle Babaanne ve Emma Yenge de geldi. Otobüse ya da trene bindirilemeyecek kadar değerli olan Çinli aşçı Sing de önde, Rudolph'un yanında seyahat etmişti. Hizmetçi Nellie'nin yerine kolayca yeni biri bulunabileceğinden, o kendi başına seyahat etmişti. Sandıklar ve diğer eşyalar –Bunny'nin bisikleti, Emma Yenge'nin şapka kutuları, babaannenin kıymetli sanat eserleri– kamyonla geldi.

Yaşlı Bayan Ross yetmiş beş yaşında, otomobillerden, telefonlardan ve diğer makinelerden önceki hayatı çiftlikte geçmiş bir kadındı. Yoksulluk içinde köle gibi çalışıp ailesine bakmıştı; bir kızının doğum yaparken, bir oğlunun İspanyol Savaşı sırasında tifodan, diğer oğlunun içkiden öldüğünü görmüştü; geriye bir tek "Jim" kalmış, o da ileri yaşlarında servet yaparak Babaanne'ye hayatının son demlerinde bol bol boş zaman kazandırmıştı. Bu zamanla ne yapacağını kestirebilmek kimse için kolay değildi. Fakat Babaanne damdan düşer gibi ressam olacağını ilan etmişti! Çünkü altmış yıl boyunca, bulaşık yıkayıp bebeklerin poposunu döverken, kayısı ve misket üzümü kuruturken bunun hayalini kurmuştu anlaşılan.

Bu yüzden şimdi, yaşadıkları bütün evlerde, Babaaanne'nin "stüdyo" olarak kullandığı fazladan bir odası oluyordu. Gezgin bir ressamdan ham ve göz kamaştırıcı renklerin nasıl kullanılacağını öğrenmişti. Bu ressam çölde günbatımını, California'nın dağlarını ve kayalık sahillerini resmediyordu; ama yaşlı Bayan Ross'un kendi gördüğü bir şeyi resmettiği vaki değildi. Onun ilgisini çeken şey asaletti: Parklar, bahçeler, kabarık etekli hanımlarla bol paça pantolon giymiş beylerin gezindiği gölgelik bulvarlar. Başyapıtı kiralanan bütün evlerin yemek salonlarına asılan, yüz seksene yüz yirmi santimlik bir resimdi; arka planda üzerlerindeki bütün süslü kıvrımları görebildiğiniz altlı üstlü sundurmaları olan, iki katlı ve fazlasıyla şık bir ev vardı. Evin önünden daire çizerek geçen bahçe yolunun ortasında sularını usulca fışkırtan bir fıskiye. Bahçe yolundan zenci bir arabacının sürdüğü, içinde bir hanımla beyin oturduğu bir at arabası –fayton ya da payton– geçiyordu. Küçük bir köpek arabanın peşinden hızla koşuyor, çimenliğin üstünde bir erkek çocuğu, kabarık etek giymiş ve elinde çember tutan bir kız çocuğuyla oynuyordu. Çimenlikte demirden geyik heykelleri de vardı; insan resme bakarken hiç sıkılmıyor çünkü sürekli yeni bir şeyler bulabiliyordu, Baba resmi misafirlere gösterip şöyle derdi: "Annem yaptı. Yetmiş beş yaşında yaşlı bir hanım için muhteşem, değil mi?" Kira sözleşmesi teklifleriyle gelen arabalar, incelenecek belgelerle gelen avukatlar ya da talimatları almak için gelen ustabaşılar resmi dikkatle inceler, hiçbirisi Baba'nın bu görüşüne karşı çıkmazdı.

Emma Yenge içkiden ölen oğlun dul eşiydi; o da refaha ileri yaşlarda ulaşabilmişti. Baba sınır koymazdı; hanımlar istedikleri her şeyi sipariş eder hatta Baba'nın hesabından çek yazarlardı. Emma Yenge de en havalı mağazalara gidip kendine kıyafetler alır, yaşadıkları kasaba ya da şehirde bir yere gittiğinde Ross ailesinin prestijini korurdu. Kadınların kurduğu kulüplerin faaliyetlerine katılır, oralarda ayağa kalkıp, "Sayın Başkan," dedikten sonra "Shakespeare'in Oyunlarında Kadın Unsuru", "İyimserliğin İyileştirici Özelliği" ya da "Gençlik İçin Neler Yapmalıyız" konulu makaleler okuyan etkileyici şahsiyetleri dinlerdi. İki kadın ayda bir çay

partisi düzenler, Baba bu günlerde, öğleden sonraları hep yeni bir kuyuyu “çapalamayı” ya da zorlu bir “çimentolama” işine nezaret etmeyi becerirdi.

Emma Yenge bilhassa kozmetik ürünlerin satıldığı reyonların müdavimiydi ve buraları işleten şık hanımları ismen tanırdı; ayrıca satışa sunulan son ürünlerin de adlarını bilir, gayet naif ve utanmasız bir aksanla söylerdi –“Ruuj finn dö Teatır,” “Pooder der Riiiz alâ korbel flöri”– ki zaten, eklemek gerekir ki, satıcı hanımların onu anlamasının tek yolu da buydu. Tuvalet masasının üstü, içlerinde boyalar, pudralar, parfümler, güzellik maskeleri, ojeler ve ne olduğunu bir tek kendisinin bildiği şeyler olan dizi dizi zarif kutucuklar, kavanozlar ve şişelerle kaplıydı. Bunny’nin ilk anılarından biri Emma Yenge’yi bir sandalyenin üstünde, tasmaı takılmış bir muhabbet kuşu gibi otururken gördüğü andı. Bunny küçük olduğu için, yanında olmasını umursamadan, yarı giyinik vaziyette oturuyordu; Bunny bu sayede onun adeta danteller ve kayışlardan bir zırh kuşandığını görebilmişti; daracık korseler, subralar, jartiyerler, sıkıca bağlanmış minik botlar. Emma Yenge dimdik oturmuş ciddi bir tavırla yanaklarıyla kaşlarına bir şeyler sürüyor, pembe ve beyaz pudra ponponlarını pat pat orasına burasına değdiriyordu; bu arada Bunny’ye yıllar önce ölen kocasını anlatıyordu. Tek bir ölümcül zaafına rağmen çok iyi tarafları da olan bir adamdı; çok iyi kalpli, tatlı, cömert biriydi; “Evet, evet,” demişti Emma Yenge, “iyi bir adamcağızdı, şimdi nerelerde acaba?” Ardından, pat pat, ponponla gözyaşlarını alıp yanaklarını tekrardan pembeleştirmişti.

VI

Toprağın derinliklerinde, Ross-Bankside No. 1’in altında, çelikten koca bir blok dönüp duruyordu. Alt yüzeyinde çelikten, muskat rendesininkine benzer küt dişler vardı; üstünde yüzlerce metrelik çelik boru sistemi, “delgi çubuğu” ve onu aşağı bastıran yirmi tonluk ağırlık vardı, böylece dönerken sert kayaları delip toza çe-

viriyordu. Boru sisteminin ortasından aşağı yollanan, dış tarafıyla toprağın arasından tekrar yukarı çıkan ince bir çamur içinde çalışıyordu sistem. Bu çamur akıntısı üç amaca hizmet ederdi: matkap ucunun ve delgi çubuğunun ısınmasını önlerdi; öğütülmüş kayalar alıp götürürdü; bir de dış taraftan tekrar yukarı çıkarken deliğin çeperini doldurur, sıva işlevi görüp çeperin sabit kalmasını sağlayarak çubuğa basınç yapmasını engellerdi. Yukarıdaki yüzeyde, çamur ve suyla dolu bir “toplama kuyusu” ve bunları sürekli karışım haline getiren bir makine vardı; çamur pompaları oflayıp poflayarak bu karışımı çubuğun içinden santimetre başına on sekiz kiloluk bir basınçla aşağı iterdi. Sondaj yapmak her zaman için pis bir işti; kuyu açılana kadar açık gri çamurların içinde yüzer, sonra da petrole batardınız.

Ayrıca pahalı bir işti. Gün geçtikçe uzayıp ağırlaşan o yirmi tonluk çelik boru sistemini döndürmek epey zorlu bir işti, bilmek isterseniz. Büyük buharlı motor zinciri çekmeye, çelik dişliler gürültü koparmaya başladığında, Bunny mest olmuş bir halde durup dinlerdi. Ne motordu ama! Elli beygir gücü, derdi kedi başında duran adam; gözünüzün önüne atalarımızın kuyudan su çekmek ya da ilkel bir harman makinesini çalıştırmak için yaptığı gibi, eski moda bir döner tablaya sıırıklarla koşulmuş elli tane at gelirdi.

Evet, California’da petrol kuyusu açmak için para lazımdı; Doğu’daki küçük ve sığ kuyulara, alet edevatınızı yukarı çekip tekrar bırakarak toprağı dövmeye benzemiyordu bu iş. Hayır efendim, burada bin sekiz yüz, iki bin metreye kadar inmeye hazırlıklı olmalıydınız ki bunun anlamı üç yüz, üç yüz elli borunun birbiriyle birleşmesiydi; ayrıca boru kılıfı demekti çünkü deliği uzun süre korumasız bırakamazdınız. Aralarından su geçen yumuşak kum tabakaları vardı ve bunları geçtiğiniz zaman kocaman uzun bir soba borusuna benzeyen, çelikten ya da dövme demirden bir silindiri aşağı itmek zorundaydınız; dikkatle perçinleyip kılıfları birbirine ekleyerek aşağı kaydırır, su geçirmez bir duvar yapardınız; bu kılıfın etrafını çimentoyla kaplayıp daha küçük, mesela otuz beş santimlik bir matkap ucuyla sondaj yapmaya başlardınız ve kılıfın üst

tarafı bir çeşit tabanın içinde sabitlenmiş olurdu. Böylece, ufak ufak ilerlerdiniz ve petrollü kumlara ulaştığınızda delik küçülerek on üç on beş santime inmiş olurdu. Baba gibi özenli bir adamsanız, her bir boru kılıfını kule zeminine kadar uzatırdınız ve böylece üst tarafta birbirinin içine geçmiş dört kılıfınız olurdu.

Motor bütün gün, bütün gece çalıştı durdu, koca zincir gerilmeye, döner tabla dönmeye, matkap ucu kayaları delmeye devam etti. Adamlar on ikişer saatlik iki vardiya halinde çalışmak zorundaydı ve böyle acil bir durumda barakalar yetersiz olduğu için sürekli aynı yatakları sıcak tutuyorlardı. Bir ekip sürekli işbaşında olmak, dinlemek, gözlemek zorundaydı. Motorun suyu, mazotu ve yağı eksik olmamalıydı; pompa sürekli çalışmalı, çamur devridaimi devam etmeli, karma makinesi etrafa çamur sıçratmalı, sondaj gerekli derinliklere doğru ilerlemeliydi. Ters gidebilecek sayısız şey vardı ve bunların bazıları paraya, bazıları daha çok paraya mal oluyordu. Baba gecenin her saatinde uyandırılabiliyor, telefonda emirler yağdırıyor ya da üstüne bir şeyler geçirip hemen sahaya gidiyordu. Ertesi sabah kahvaltıda Bunny'ye olanları anlatıyordu; gece vardiyasının ustabaşı, Dan Rossiger denen şu adam, inatçı keçinin tekiydi; hızlı iş yapmayı beceremiyor, sıkıştırdığın zaman da, "'Kırık' istiyorsan, bana göre hava hoş," diyordu. Baba da, "Kırık olsun olmasın, hızlı iş istiyorum," demişti. Sonra da tabii ki, anında "kırık" olmuştu! Baba, Dan'ın bunu bilhassa yaptığına yeminler ediyordu; bunlar böyle hain adamlardı işte; halbuki tek yapmaları gereken motoru hızlandırmaktı.

Her neyse, "kırık" olmuştu işte; yani altı yüz metrelik boru son santimine kadar geri çıkarılmıştı. Yukarı çeker, ek yerlerinden dörder dörder çevirip boruları birbirinden ayırırdınız; adamlar bu işleme "sökme" derdi; ekli dört boru, yani bir "stant" iskelenin içine dikilir ve zorlu iş devam ederdi. O boruya gelinceye kadar kırığın nerede olduğunu anlayamazdınız; boruyu bulup sökerek atar ve ardından gerçek işe, delgi çubuğunun kuyuda kalan kısmını balık gibi avlamaya girişirdiniz. Bu iş için bir kabloyla aşağı sarkıtılan "ovırşot" diye bir araç kullanılırdı; borunun üstüne gelip çekildi-

ğinde ek yerlerinden birini yakalayan, büyük ve ağır bir şeydi; buzcu kancası gibi bir şey. Ama yakalamış da olabilirdi, yakalamamış da; o şeyi yukarı aşağı oynatarak çok zaman harcardınız; sonunda tam yakalar ve çubuğun geri kalanı da yukarı çekilirdi! Kırık boruyu söküp yerine sağlam bir tane takar ve boruları dörder dörder yeniden kuyuya indirip çalışmaya hazır hale getirirdiniz. Fakat bu kez Dan Rossiger'ın güvenli bulduğu hızda ilerler, başka "kırıklar" olmaması için başının etini yemezsiniz!

Bu arada Baba günü şehrin iş merkezindeki küçük ofisinde geçiriyor olurdu. Orada bir steno, muhasebeci ve bütün kuyularının kayıtları vardı. Yeni araziler teklif eden insanlar, "alt genişletici" türünden yeni ve harika bir araç göstermek, dövme kılıfların dökme çelikten daha dayanıklı olduğuna ikna etmek ya da Palamor sahasında müthiş rekorlar kıran yeni bir matkap ucu modelini anlatmak için sıkboğaz eden genç satıcılar gelirdi. Baba hepsiyle görüşürdü çünkü "bir şey çıkabilirdi", bilemezdin. Fakat rakamlarda en ufak bir hata yapan genç adamların vay haline, çünkü Baba'da bütün kuyularının "kütüklerinin" kopyaları vardı ve derhal o defteri çekip alır, utanç içindeki genç adama Lobos Nehri'nde yedi numara bir Stubbs çatal uçla neler başardığını gösteriverirdi.

Derken postacı gelir, bütün kuyuların raporlarını getirirdi, Baba mektuplar ve telgraflar dikte ederdi. Ya da telefon çalabilirdi –şehirlerarası arama Bay Ross– Baba öğle yemeğine burnundan soluyarak gelirdi; Antelope'taki Impey denen adam düşen bir borunun altında kalarak bacağını kırmıştı; şu kara bıyıklı adam, Bunny hatırlıyor muydu? Bunny hatırladığını söylerdi; Baba'nın azarladığı adamdı. "Onu kovmuştum," derdi Baba, "ama sonra karısıyla çocuklarına acıyıp tekrar işe aldım. Adamı diz çökmüş, başını zincirle sondaj çarkının arasına sıkıştırmış halde buldum; üstelik o motorda güvenlik vanası olmadığını biliyordu! Bir halat parçasını çıkarmaya çalışıyormuşmuş; parmakları oraya sıkışıp kaldıydı! Bırak kafalarını, parmaklarını korumayı becerecek kadar bile akli çalışmayan adamlar için bir şeyler yapmaya çalışmanın ne anlamı var ki? Tanrı aşkına, o kara bıyıkları uzatacak kadar hayatta kalmaları bile mu-

cize!" Baba böyle atıp tutmaya devam ederdi; iş vermek zorunda olduğu emekçi sınıfın miskinliği en sevdiği konuydu. Kendisinin bir amacı vardı tabii ki, sondaj yapmak en hafif tabiriyle tehlikeli bir işti ve Bunny bir iskelenin altını kolağan etmeden önce yapacağı işi iyice öğrenmeliydi.

Lobos Nehri'nden telgraf geldi, İki Numara tıkanmıştı. İlk önce bir alet takımını kaybetmişlerdi, sonra da "tahlisiye" işi için borular çekilirken "hödüğün" teki kuyuya levye düşürmüştü! Bin iki yüz metredeydiler ve bu derinlikteyken "tahlisiye" işinin maliyeti çok fazlaydı! O kuyuda uğursuzluk vardı sanki; üç kez "tıkanmıştı" ve programın altı hafta gerisindeydiler. Baba'nın çok canı sıkıldı; gün boyu saat başı kuyuyu aradı ama ilerleme yoktu; denemedikleri yol kalmadı, Baba telefon edip başka bir şey önerdi ama bir yere varılamadı. Kuyu üstlerine çöküp durdu, temizleyip defalarca yeni baştan başladılar. Diğer aletleri bulup çıkardılar ama levye orada sıkışıp kalmıştı.

Üçüncü akşam Baba Lobos Nehri'ne bir gidip gelmek zorunda olduğunu söyledi; zaten kılıfları yapmanın zamanı da gelmişti ve çimentocuların başında durmak istiyordu. Bunny ayağa fırlayıp, "Beni de götür, Baba!" diye haykırdı. Baba da, "Tabii ki!" dedi. Babanne Bunny'nin eğitiminin güme gittiğine dair mutad yorumunu yaptı; Baba da her zamanki gibi Bunny'nin önünde şiir ve tarih öğrenmek için daha upuzun bir hayat olduğunu söyleyerek cevap verdi; şimdi ona öğretebilecek bir babası varken, petrol işini öğrenecekti. Emma Yenge, Bay Eaton'a şiir ve tarihi savunmak adına bir şeyler söyletmeye çalıştı ama öğretmen temkinli ketumluğunu korudu; ailede kesenin ağzını açıp kapayanın kim olduğunu iyi biliyordu! Bunny de Bay Eaton'ın bunu umursamayacağını biliyordu; genç adam lisansüstü diploması için bir tez yazıyor ve boş zamanlarını mutlu mesut, bazı Elizabeth dönemi öncesi oyun yazarlarının piyeslerindeki kadınsı sonları sayarak geçiriyordu.

VII

Böylece, bu kez de eski kuyuya bir yolculuk yaptılar; Bunny son seyahatteki bütün maceraları, öğlenlerin yemek yedikleri yeri, garson kadının ve durdukları benzincide adamın söylediklerini, “hız polisine” rastladıkları yeri hatırladı. Olta atmak gibi bir şeydi; yani petrol kuyusunda değil gerçek suda balık tutmak gibi; büyük balığı yakaladığınız yeri hatırlıyor ve yine aynı yerde yakalamayı umuyordunuz. Ama büyük balık her seferinde farklı bir yerden çıkar, derdi Baba, “hız polisleri” de böyledir. Beach City’nin biraz dışında bir hız tuzagını yetmiş beş kilometreyle geçince aynasıza yakalandılar; Baba sırtarak adamla şakalaştı, neyse ki adam fazla hızlı gitmediklerini söyledi.

O akşam Lobos Nehri’ne ulaştılar; teçhizat kurulmuş, tahlisiye devam ediyordu. Stantlar sökülüp ucunda bir çeşit kısaç olan zincir aşağı sarkıtılıyor, borular yukarı çekilip sökülmeyle devam ediyordu –birbiri ardına elli altmış stant–, nihayet kuyunun dibine ulaşıyor ve “balığı” kaçırdığınızı anlıyordunuz!

Baba hiç kimsenin duymazlıktan gelemeyeceği bir ses tonuyla verip veriştirdi. Kendi başının çaresine bakacak adamlar bulamadığı takdirde kendi işine özen gösterileceğini ummak da hayalperestlik olurdu şüphesiz. Adamlar öylece dikilmiş, sıra dayacağından geçecek bir grup öğrenci gibi görünüyorlardı; fakat işin esas suçlusu olan “hödüğe” çoktan yol verilmişti tabii.

Kuyuyu tıkayan şeyi tek seferde çıkaracağını garanti ettiği patentli bir aletle, tedarikçi firmaların birinden gelmiş bir satıcı vardı; denediler ve alet kuyuda kaldı; o da bir yere sıkışmıştı! Anlaşılan, orada bir oyuk vardı ve levye çaprazlamasına sıkışmıştı; Baba bu yüzden biraz dinamit patlatmayı denemek zorunda olduklarını söyledi. Yerin bin iki yüz metre derindeki bir patlamayı duydunuz mu hiç? Levyeyi oradan işte böyle kurtardılar; ardından temizlik, biraz daha sondaj ve kuyudaki hasarlı yeri kapatmak için kılıfla çimento.

Bunny bu şekilde günden güne petrolcülük dersleri aldı. Gelecekte açılacak kuyuların yerleri belirlenirken, Baba, jeolog ve sondaj-

cı başıyla birlikte sahada dolaştı. Baba bir zarfla kâğıt alıp kuyuların neden bir karenin dört ucuna değil de bir baklava deseninin dört ucuna yerleştirilmesi gerektiğini anlattı. Bunu her kuyunun etrafına petrolün çekileceği alanı belirleyen birer daire çizerek kendimiz de görebilirdik. Baklava biçiminde bu alanlar çok fazla üst üste binmezdi. Üst üste binen yerlerde aynı petrolü çekmek için iki kuyu kazmış olurdun, bunu ancak çaylaklar yapardı.

Beach City'ye döndüklerinde, Bertie'nin eve geldiğini gördüler. Bertie, Bunny'nin ablasıydı, ondan iki yaş büyüktü ve kuzeyde yaşayan fena halde havalı Woodbridge Riley ailesini ziyarete gitmişti. Bunny ona tahlisiye çalışmalarını, Lobos Nehri'nde işlerin nasıl gittiğini anlatacak oldu ama Bertie hışımla sözünü kesti; Bunny'ye "küçük petrol cücesi" deyip zaten tırnaklarından "gayet belli" olduğunu söyledi. Görünüşe göre, Bertie petrolden utanır olmuştu; bu yeni bir şeydi çünkü eskiden işe ilgi duyan, Bunny'yle bu konularda tartışıp bütün ablaların yapacağı gibi bilmişlik taslayan kafa dengi bir kızdı. Bunny buna anlam veremedi ama zamanla Bertie'nin Bayan Castle'ın okulunda aldığı havalı eğitimin bir parçası olduğunu anlamaya başladı.

Bu iş Emma Yenge'nin başının altından çıkmıştı. Jim para kazanılması uğruna Bunny'nin eğitimini sınırlandırabilirdi ama hiç olmazsa Bertie genç bir hanımefendi olmalıydı; başka bir deyişle, Baba'yla Bunny'nin kazanacağı paranın nasıl harcanacağını öğrenmeliydi. Böylece Emma Yenge paralı genç kızların gittiği en pahalı okulun adını öğrenmiş ve o günden sonra ailece Bertie'yi pek az görür olmuşlardı, Bertie okuldan sonra da yeni zengin arkadaşlarının evlerine gidiyordu. Gerçek bir kâhyaları olmadığı için, onları kendi evlerine getiremiyordu; Rudolph'un "ırgat" olduğunu söylüyordu. Yepyeni ve harika argo laflar öğrenmişti; dediğiniz bir şey hoşuna gitmezse, "laf salatası" yaptığınızı söylerdi; tabii bu çok eskidendi, biliyorsunuz. Bir piruet atıp dönerek menekşe rengi kurdeleleri olan süslü iç çamaşırını gözler önüne sererdi; neşeyle gülerdi; "Ne zirzop bir şeyim, değil mi?" Daha bunun gibi, babaannenin boş boş bakmasına, Baba'nın sırtmasına neden olan

bir sürü tabir. Baba'nın konuşma tarzı onun için işkenceydi: "Öf, baba, 'sadecene' deyip *durmasana!*" Baba yine sırtarak cevap verirdi: "Ben elli dokuz senedir sadecene diyom ama." Buna rağmen daha az söylemeye başlardı; uygarlık bu şekilde geliyordu.

Bertie lütfedip arabayla yeni sahaya giderek dikilen yeni iskeleleri görmeyi kabul etti. Birlikte yürüyüşe çıktıklarında, evinin önünde köhne Ford'undan inmekte olan Bayan Groarty ile karşılaşmasınlar mı. Kadıncağızı gördüğüne saf saf sevinen Bunny onu Bertie'yle de tanıştırmakta bir sakınca görmedi ve tanışma esnasında en soğuk tavrını sergileyen Bertie yürümeye devam ettiklerinde kaba ve korkunç seçimleri yüzünden Bunny'yi azarladı, kendisi ayaktakımından kiminle isterse görüşebilirdi fakat ablasını onlarla el sıkışmak zorunda bırakması akıl almaz bir şeydi! Bunny bundan bir şey anlamadı; hayatı boyunca da insanların nasıl olup da başka insanları ilginç bulmadıklarını anlayamayacaktı.

Bertie'ye Paul'ü, onun ne kadar harika bir çocuk olduğunu anlattığında, Bertie aynen Baba'nın dediği gibi, Paul'ün "deli" olduğunu söyledi. Dahası, öfkelenip Paul'ün "korkunç birisi" olduğunu, Bunny'nin onu tekrar görememesinin çok iyi olduğunu söyledi. Bertie'nin Paul'e karşı Paul'ün yaşamı boyunca takınacağı tavır buydu; daha ilk anda bu tavrı takınmış ve zavallı Bunny buna şaşıp kalmıştı. Aslına bakılırsa, okula paraya tapmayı –sezgisel olarak kimin ne kadar parası olduğunu anlayıp insanları buna göre sınıflandırmayı– öğrenmek için giden Bertie'nin, insanın kazanmadığı parayı harcama hakkına sahip olmadığını savunan birine hayranlık duymasını beklemek de pek mantıklı değildi!

Bertie kendi doğasının gereğini yerine getiriyordu, Bunny de kendininkini. Ablasının öfkesi, Paul'ü Bunny'nin zihninde yükseklerdeki yalnız bir zirveye yerleştirmeye yaradı; Baba'nın parasını alma fırsatını elde edip geri tepmiş tek insan, tuhaf, yarı efsanevi bir şahsiyetti o! Bunny zaman zaman Bayan Groarty'ye uğrayıp bir tavşan kafesinin üstüne oturarak yeğeninden haber alıp almadığını soruyordu. Tombul hanım bir seferinde Ruth Watkins'in –Paul'ün çok sevdiği kız kardeşinin– kargacık burgacık yazdığı bir

mektubu gösterip ailenin hiçbir haber almadığını söyledi; ayrıca hayatta kalmakta bile zorlanıyor, arada bir keçi kesmek zorunda kalıyorlardı; Bayan Groarty ailenin resmen sermayeden yediğini anlattı. Derken Ruth'tan Paul'ün ona yazdığını söylediği bir mektubu daha geldi; kuzeydeydi ve hâlâ hareket halinde olduğu için onu bulamazlardı; taahhütlü mektupla beş dolarlık bir banknot göndermiş ve parayı misyonlara değil yemek için harcamalarını tembihlemişti. Bir çocuğa verdikleri ücretle para biriktirmenin kolay olmadığını yazmıştı Paul; Bunny'nin gizli hayranlığı daha da arttı. Gidip gizlice tuhaf bir şey yaptı; beş dolarlık bir banknot alıp özenle katladığı bir kâğıdın içine koydu, kâğıdı da düz bir zarfa koyup zarfı kapatarak üstüne "Bayan Ruth Watkins, Paradise, California" yazarak bir posta kutusuna attı.

Bunny'yi görmek Bayan Groarty'yi her seferinde sevindiriyor ve heyhat, Bunny bunun nedenini biliyordu: Bayan Groarty onu kendi petrol kuyusu yapmak istiyordu! Bunny de kibarlık gereği onun için biraz bilgi edindi. Baba'ya Sliper ve Wilkins'i sorduğunda adamların "blöfçü" olduğu cevabını aldı; bu bilgiyi Bayan Groarty'ye iletti ama "orta büyüklükte arsa" sahipleri yine de gidip bu ikisiyle sözleşme imzaladı; çok geçmeden de yaptıklarına pişman oldular. Çünkü Sliper ve Wilkins sözleşmeyi bir koope-ratife sattı ve araziye, Groarty'lerin evinin yanına bir çadır kuruldu, Beach City caddelerinde toplanan kalabalıklara bir "çığırtkan" tarafından bedava öğle yemekleri dağıtıldı. Adına "Bonanza Kooperatifi No. 1" dendi; iskeleyi çabucak dikip "çapalamaya" başladılar, otuz metre kadar sondaj yaptılar; ayakları yerden kesilen Bayan Groarty aldığı paranın bin dolarıyla başka bir kooperatiften, "Kooperatif No. 3"ten yüz birim satın aldı. Bahçesi ayaklar altında ezilip mahvoldu ama umurunda değildi, ikinci kuyu kazıldığında, şirket evini taşıyacak ve çok daha "havalı" bir mahallede yaşayacaktı, Bunny'ye böyle söylüyordu.

Ama Bunny bir sonraki ziyaretinde tombul hanımın yüzünde dertli bir ifade olduğunu gördü. Sondaj durmuştu, gazeteler ekibin "tahlisiye" yaptığını yazıyordu ama adamlar paralarını alamadık-

larını söylüyordu. “Birimlerin” satışı yavaşladı, “çığırtkan” sustu ve kooperatif “holding” denen şirketlerden birine satıldı. Ancak sondaja tekrar başlanmadı ve zavallı Bayan Groarty acınacak bir halde Bunny’den babasına neler olduğunu sormasını istedi. Ama ne Baba biliyordu ne de başka bilen vardı; altı ay falan sonrasına, Baba’nın Ross-Bankside No. 1’le elde ettiği müthiş başarıdan çok sonrasına kadar bu böyle sürdü. O zaman gazeteler korkutucu başlıklarla büyük jürinin D. Bucket Kyber’ı ve Bonanza Kooperatifi’ndeki ortaklarını hileli petrol stoğu satışı yapmakla suçlamaya hazırlandığını duyurdu. Baba, Bunny’ye bunun büyük ihtimalle “para sızdırma” amaçlı yapıldığını söyledi; bazı yetkililer ve belki bazı gazeteciler Bay Kyber’ın kendilerini “görmesini” istemişlerdi. Büyük ihtimalle de görüldüler çünkü takibatla ilgili başka bir haber çıkmadı. Bu arada, arsa sahipleri sondajı devam ettirecek kimseyi bulamadı çünkü yanlarındaki blokta açılan kuyudan iki yüz varil petrol çıkmış, yani pek bir şey çıkmamıştı; gazeteler artık güney yamacının “riskli” olduğu konusunda hemfikirdi.

Babasının zaferi yaşanırken, Bunny bir dama bine yakın kiremit çivisi çaktıktan sonra tramvaydan inmiş ayaklarını sürüyerek eve dönen zavallı Bay Dumpery ile karşılaşır oldu; ya da hortumla sulanan sıra sıra mısır ve fasulyeyle dolu bahçesiyle ilgilenen sıvacı Bay Sahm’la. Tavuklarını besleyip tavşan kafeslerini temizleyen Bayan Groarty’yi görüyordu; ama sarı satenden dikilmiş o şık gece kıyafetini bir daha hiç görmedi! İçeri girip oturuyor, “burnu havada” görünmemek adına onunla sohbet ediyordu; bir yere çıkmayan merdiven hâlâ orada, mavi ipeği artık parmak izleriyle kaplanmış, altın harfleri lekelenmiş olan “Hanımefendinin Rehberi: Pratik Görgü Kitabı” hâlâ orta sehpanın üzerindeydi. Gözleri bu şeylerin üzerinde gezinirken, petrol işini herkesin çağrıldığı ama çok azının kabul edildiği cennete benzeten Baba’nın ne demek istediğini anlıyordu Bunny.

VIII

İskeleler tepenin orasına burasına dağılmıştı ve sondajcılar o değerli hazineye ulaşan ilk ekip olabilmek için birbirleriyle yarışıyorlardı. Gündüzleri buharlı motorlardan çıkan beyaz bulutları, geceleri iskelelerde parıldayan ışıkları görüyor ve gece gündüz dönüp duran ağır makinelerin sesini duyuyordunuz: “Ta-tam, ta-tam, ta-tam, ta-tam.” Gazeteler sonuçları yayınlıyor, binlerce spekülatör ve spekülatör bozuntusu raporları okuyup arabalarına binerek kooperatiflerin çadır kurduğu sahaya gidiyor ya da şehirde fiyatların tebeşirle kara tahtalara yazıldığı, petrol kuyusunu lunaparklardaki hız trenlerinden ayıramayan insanlara “birimlerin” satıldığı salonlara doluşuyordu.

Gazetelerdeki raporlarda en başta kim vardı dersiniz? Tek tahmin hakkınız var: Ross-Bankside No. 1. Kendisi için çalışan adamların hepsini tanıyan, adamların başında duran, onları cesaretlendiren, gerekirse haşlayan Baba gece gündüz işin başındaydı; bu yüzden tek bir kaza bile olmadı, tek bir gün ya da gece kaybedilmedi. Kuyu dokuz yüz yetmiş beş metre derinliğe kadar kazıldı ve ilk petrollü kum katmanına ulaşıldı.

Yirmi santimlik bir matkap ucuyla karot sondajı yapıyorlardı. Baba karot sondajı konusunda çok titizdi; kuyunun her santimini bilmek zorunda olduklarını söyleyip duruyor, para getirecek petrollü kumlarda sondaj yaptıkları halde bundan haberleri bile olmayan adamların hikâyelerini anlatıyordu. Sondaj sonucunda aynı elmanın ortasından çıkardığınız eşeleğe benzeyen, silindir halinde bir kaya çıktı; Bunny şisti kumtaşından, bu ikisini de çakıl kayaktan ayırmayı öğrendi. Jeolojik katmanların eğimlerinin nasıl ölçüldüğünü, jeologların bu sayede aşağıdaki şeylerin şeklini ve antiklinalin olası yönünü nasıl kestirdiklerini öğrendi. Petrol izine rastlandığında kimyasal analizler gerekiyordu ve bu raporların nasıl yorumlandığını öğrendi. Dünyadaki bütün petrol sahaları birbirinden farklıydı; hepsi de çözebilenler için muazzam ödüller sunan birer bilmeceydi!

Baba kendi tahmininin doğru olduğunu düşünerek “tankları” sipariş etmişti. Her iş gibi bu da çabucak bitmek zorundaydı ve

Baba’da nakit vardı; daha da önemlisi, Baba’nın itibarı vardı. O petrol tanklarını sahaya mutlaka getirecekti ve petrol umutları boşa çıkarsa da... eh, o zaman da başkaları “tankları” seve seve ondan alır ve bundan büyük bir keyif duyarlardı. Böylece ağır kamyonlar tepeye akarak hepsi birbirine cuk oturan düz çelik levhaları ve kıvrımlı levhaları sahaya yığdı.

“Birimleri” satın alanların bunu fark etmediklerini zannetmeyin! Zaten gece gündüz kuyunun oralarda dolaşıp tüyo almaya çalışıyorlardı; adamları evlerine kadar takip edip rüşvet vermeye kalkıyor ya da eşlerini lafa tutuyorlardı. Bunny’ye gelince, Beach City’deki en popüler çocuk olduğu söylenebilirdi; ona dondurma almak ya da kutu kutu şeker ikram etmek için yarışan kibar beylerin hatta kibar hanımların çokluğu şaşırtıcıydı! Baba yabancılara tek bir söz söylemesini, onlarla ilişki kurmasını yasaklamıştı; şimdi-lik yemek sofrasında konuşulmasını da yasaklamıştı; çünkü Emma Yenge gittiği kulüplerde çenesini tutamıyor, oralardaki kadınlar da haberleri kocalarına yetiştirmekle kalmıyor, üstüne bir de “kendi hesaplarına” kumar oynuyorlardı!

Karotta yine petrol izlerine rastlandı ve Baba tanklar için temellerin kurulması talimatını verdi; sonra tankların yapılmasını emretti, her yeri perçin aletlerinin gürültüsü kapladı ve kıpkırmızı sülyenle yeni boyanmış on bin varillik üç tank büyü yapılmış gibi dikili-verdi. Ardından –hişt!– gerçekten petrollü kumlara ulaştılar; Baba Meksikalılardan bir ekibi boru hattı için hendek kazmakla görevlendirdi; kira avcılar ve birim satıcıları bunu duyunca bütün şehir ayağa kalktı. Gecenin bir yarısı yataktan kaldırılan Baba, Bunny’ye seslendi; eski giysilerini üstlerine geçirip şimşek hızıyla kuyuya gittiklerinde basıncın ilk belirtileri başlamıştı ve delikteki çamurlar köpürüp sığıyordu! Sondaj durmuştu ve adamlar Baba’nın tedarik ettiği büyük kılıf başlığını hızla yerine takmakla meşguldü. Baba bununla da yetinmedi, adamların başlığa ağır somunlar takmasını istedi ve basınca rağmen yerinde kalabilmesi için, birkaç çimento-cuya somunların üzerine hemen çimentodan ağır bloklar bindirmelerini söyledi. Ross-Bankside No. 1’de patlama falan olamazdı; o

kuyudan çıkan petrolün her damlası tanklara, oradan da Baba'nın banka hesabına gidecekti!

“Çimentolamanın”, yani kuyuyu su geçirmez yapıp değerli petrolü kumları korumanın zamanı gelmişti. Aşağıda, yerin altında, tıpkı ters çevrilmiş bir lavaboya benzeyen, geçirgen olmayan kaya katmanının altında bir petrol havuzu vardı. Basıncı petrolün içindeki gaz yaratıyordu. Lavaboda delik açtığınız için petrol ve gaz size doğru gelecekti; fakat basıncı yok edecek yüzey sularının oradan sızmasına izin vermediğiniz takdirde. Oraya ulaşınca kadar yeraltındaki akıntıları ve su birikintilerini yukarı çekiyordunuz; şimdi de deliğin en alt tarafına kılıfın hem içini hem de dışını, bütün çatlak ve yarıkları dolduran, sımsıkı ve sağlam bir çimento bloğu dökmek zorundaydınız. Çimento sertleştikten sonra içinden petrolü kumlara kadar bir delik açarak petrolün yukarı çıkabileceği, suyun içeri sızamayacağı bir delik açardınız. Operasyonun en kritik noktası buydu ve bu süreçte hem bütün ekip hem de tabii ki kuyu sahibi ve oğlu diken üstündeydi.

İlk önce “su dizisi” denen kılıfı takıyordunuz. Baba gibi titiz bir adamsanız, bu diziyi iskele zeminine kadar ulaştırırdınız. Sonra aşağı temiz su pompalamaya başlardınız; saatlerce, kuyudaki bütün pisliği ve petrolü temizleyinceye kadar pompalardınız; o zaman çimentocular gelebilirdi. Adamlar bütün kuyulara gitmeye hazır tekerlekli bir donanım halinde, kamyonla gelirdi. Başka bir kamyon da birkaç yüz çuval çimento taşırdı; bu iş için sırf çimento lazımdı, kuma gerek yoktu. İşe başlamadan önce her şeyi hazırlar, ardından canavar gibi çalışırlardı; çünkü bütün iş bir saatten az bir zamanda, çimento sertleşmeye başlamadan önce bitmek zorundaydı.

İzlemesi fazlasıyla heyecanlı, ustalık gerektiren bir işti. Kılıfın içine dökme demirden, altındaki ve tepesindeki lastik diskler sayesinde içindeki suyun üstünde kalabilen bir “merdane” yerleştirirlerdi. Açılan çuvallardaki çimento, karma makinesinin hunisinden boşaltılır, karıştırıcı dönmeye, gri sıvı deliğe akmaya başlardı. Makine hızla döner, ağır pompalar devreye girerek sıvıyı aşağı iterdi. Kılıfın altındaki yüzlerce metreyi yarım saat içinde çimentoyla

doldurdular; ardından kılıfa neredeyse tam oturan lastik bir “merdane” soktular; ağır pompalar tekrar çalışmaya başlayarak çimento kütlesini iki “merdanenin” arasından deliğe ittirdi. Dibe ulaştıklarında, dipteki merdane düşecek, çimento oraya akacak ve üstteki merdanenin yarattığı basınçla kuyudaki bütün çatlaklara, kılıfın dış tarafıyla toprağın arasına dolacaktı; birkaç yüz metre yükselip sertleştiğinde, “su izolasyonu” tamamlanmış olacaktı.

Böyle bir işi seyretmekten daha zevkli ne olabilirdi ki? Yerin altında neler olduğunu bilirken; Doğa’nın engellerini aşan adamların hünerlerini görmek; işçilerden oluşan ekibin kuzgunlar ya da karıncalar gibi oradan oraya koşturduğunu ama işlerini bildikleri, işin nasıl gittiğini anladıkları için aynı zamanda sakin ve kendinde emin tavırlarını izlemek!

İş bitmişti; sonra çimentonun tam sertleşmesi için on gün beklemek gerekiyordu. Eyalet müfettişi gelip “izolasyonun” eksiksiz yapıldığından emin olmak için testler yapıyordu; tam olmamışsa, her şeyi yeni baştan yapmak zorundaydınız; bazı talihsizler yirmi, otuz kez yapmak zorunda kalabiliyordu! Ama Baba’nın başına böyle bir şey gelmemiştii; “çimentolamayı” iyi bilirdi; tabii müfettişleri de, diye eklerdi sırtarak. Sonuçta onayı aldı; artık Ross-Bankside No. 1 gerçekten petrolle kumlarda sondaj yapıyor, on beş santim çapındaki bir deliği derinleştiriyordu. Basıncın aşırı değil yeteri kadar olduğundan emin olmak için birkaç saatte bir basınç testi yapıyordu. Artık zaferin eşiğindeydiniz ve nabzınız hızla atıyordu, heyecandan parmak uçlarınızda yürüyordunuz. Çorabın içine bakıp Noel Baba’nın ne getirdiğini görmek için Noel sabahını beklemek gibi bir şeydi bu! Kuyunun etrafında gün boyu kalabalıklar birikiyordu ve insanları uzakta tutmak için kaba bir dille uyaran tabelalar dikeyordunuz.

Baba yeterince derine indiklerini söyledi ve son kılıfı da yerleştirmeye koyuldular; “muhafaza borusu” denen bu kılıfta kevgir gibi, hazinenin içlerinden geçeceği delikler vardı. Gece geç saatlere kadar çalışıldı ve hem Baba’nın hem de Bunny’nin üzerindeki eski giysiler petrolle, çamurla kaplandı. Sonunda “muhafaza borusunu” da takıp bütün aletleri dışarı çıkararak kuyuyu “yıkamaya”,

içine temiz su pompalayarak çamuru ve kumları temizlemeye başladılar. Bu iş beş altı saat süreceği için, Baba'yla Bunny de bu arada uyumaya gitti.

Döndüklerinde, "boşaltma" zamanı gelmişti. Gaz ve petrol basıncının bir milin üçte ikisi derinliğindeki su tarafından dengelendiğini anlamışsınızdır. Bu kez kullanılacak aletin, on beş metre uzunluğundaki kovanın adı beylerdi. Beyleri aşağı indirip on beş metrelik bir sütun halinde aldığı suyu dışarı çekerek toplama kuyusuna boşaltacaklardı. Sonra aynı şeyi tekrar yapacaklardı; çok geçmeden daha derine inmelerine gerek olmadığını, basıncın suyu sütun halinde kuyudan yukarı itmeye başladığını görecektlerdi. O zaman sona yaklaştığınızı anlardınız; beyler bir iki kez daha kullanılır, sonra su kuyudan fışkırır, petrol su ve çamurla birlikte iskele- nin tepesinden püskürerek aşağı süzülen simsiyah ve harika bir desen yaratırdı. Kalabalığı uzaklaştırmanın ve sigara içen budalalara "Ateş yok!" diye bağırmanın zamanıydı artık.

Çıkmıştı işte! İnsanlar hep birlikte alkışlarken, izleyiciler rüzgârın savurduğu petrollü damlacıklardan uçarcasına kaçtı. Su tamamen boşalıncaya kadar, bir süre boyunca püskürmesine izin verdiler; yükseklerle, iskelenin çok üstüne kadar; tıslayıp şapırdayarak, yükselip alçalarak harika bir ses çıkarıyordu!

Tam günbatımında, gökyüzü kıpkızılken. Baba, "Ateş yok!" diye bağırıp duruyordu, petrol böyle fışkırırken araba motoru bile çalışmamalıydı. Boru başlığının valfini denemek için, çok geçmeden petrolün akışını kestiler; püskürtüp tekrar tekrar keserek gece geç saatlere kadar çalışmaya devam ettiler; o karanlıkta gizemli bir heyecan yaşandı. Sonunda "gelsin artık" demeye hazırlardı; yani boru başlığıyla tank arasına "akış hattını" döşeyecekler ve petrol tanka akacaktı. Bu kadar basitti; ne gösteriş, ne telaş, sadece akıp gidecekti; sayaç saatte otuz bin galonluk hızla aktığını gösteriyordu, yani ilk tank ertesi gün öğleye kadar dolmuş olacaktı.

Evet, hepsi bu kadardı; fakat haber Beach City'de meleğin teki pırıl pırıl bir bulutun içinde belirmiş de sokaklara yirmi dolarlık altın paralar saçmış gibi bir etki yarattı. Gördünüz mü, Ross-Bankside

No. 1 kuzey yamacında petrol olduğunu kanıtlamıştı işte; büyüklü küçüklü on binlerce yatırımcı için bu bir umudun kesin zafere dönüşmesi demektir. Bu gibi haberleri gizli tutamazdınız, böyle bir şeyi kendine saklamak insan doğasına aykırıydı; gazeteler olayı bütün detaylarıyla duyurdu: Ross-Bankside günde on altı bin varil doluruyordu, gravite 32’ydi ve boru hattı tamamlanır tamamlanmaz –yani haftasonu gibi– kuyunun sahibi her yirmi dört saatte en az yirmi bin dolar gibi bir gelir akışına sahip olacaktı. Şehrin sokaklarında nereye giderlerse gitsinler, bütün gözlerin Baba’yla Bunny’ye döndüğünü söylemeye gerek var mı? İşte yeni kuyunun sahibi J. Arnold Ross geçiyordu! Şu ufaklık da onun oğluydu. Baksana, adamın eline gece gündüz, uyurken bile, dakika başı on üç dolar geçiyordu. Vay canına, insan böyle bir geliri varken öğleyin karnını nasıl doyuracağını dert etmezdi herhalde!

Bunny elinde olmadan kendini önemli hissediyor, özel ve harika bir şey olduğunu düşünüyordu. Vücudundan hafif hafif ürpertiler geçiyordu; kendini kanatlanıp uçacakmış gibi hissediyordu. Sonra Baba diyordu ki: “Sakin ol, evlat. Ağzını sıkı tut ve sakın büyülenme. Unutma, bu para kolay kazanılmadı ve boşboğazlık edersek her an elimizden uçup gidebilir.” Baba akıllı adamdı; bütün bunları evvela Antelope’da, ardından Lobos Nehri’nde de yaşamıştı. O ihtişamın baştan çıkarıcılığını hissetmişti ve bunun küçük bir çocuk için nasıl bir şey olabileceğini biliyordu. İnsanın çok parası olması güzel şeydi; ama en kötü ihtimali akıldan çıkarmamak ve başarı şarabından kana kana içerken bile arkanızdan fısıldayan o sesi hep duymak zorundaydınız: “Memento mori!”*

* “Bir gün herkes toprak olacak!” (e.n.)

ÇİFTLİK

I

Çok geçmeden Bunny'nin annesine gitme zamanı geldi.

Bunny'nin annesi öteki çocukların anneleri gibi babasıyla aynı soyadını taşımıyordu; adı Bayan Lang'dı ve Beach City'nin dış mahallelerinden birindeki küçük bir evde yaşıyordu. Bunny'yi altı ayda bir kez bir haftalığına görebilme hakkı vardı; Bunny yaklaştığını her seferinde hissettiği bu zamanı karmaşık hisler içinde, sabırsızlıkla beklerdi. Annesi diğer zamanlarda özlediği şeyi yaparak onu okşayıp seven tatlı bir kadındı; kendine "güzel tatlı annecik" derdi. Ancak bu ziyaretlerin utanç verici yanları da oluyordu çünkü Bunny'den saklanması gereken ama Bunny'nin her halükârda tahmin edebildiği konular da vardı. Annesi Bunny'ye Baba'nın işlerini sorardı ama Bunny, Baba'nın işlerinden söz edilmesini istemediğini biliyordu. Bir de annesi hiçbir şeye para yetiştiremediğinden şikâyet edip duruyordu; Baba ona ayda yalnızca iki yüz dolar veriyordu; genç ve çekici, üstelik dul bir kadın bu parayla nasıl hayatta kalabilirdi ki? Araba tamircisinin faturasını bir türlü ödeyemiyor, bundan Bunny'ye de söz edip Baba'ya anlatmasını bekliyordu; ama Baba duymazdan geliyordu. Annesi bir sonraki ziyarette ağlayarak Jim'in hem zorba hem de pinti olduğunu söylüyordu. Durum bu kez özellikle zor olacaktı çünkü annesi gazetelerden Baba'nın yeni kuyusu hakkındaki haberleri okumuştı ve onun ne kadar parası olduğunu gayet iyi biliyordu; Bunny'ye yaptığı planı anlatıp bunu annesinin tembihlediğini sezdirmeden Baba'yı harçlığını arttırmaya ikna etmesi gerektiğini söyledi. Hem de Bunny tam küçük yalanlar söyleme lüksünden feragat etmişken!

Ayrıca bir de annesinin gizemli arkadaşları konusu vardı. Bunny oradayken erkek arkadaşları sürekli annesini ziyarete geliyor, kimileri Bunny'ye iyi davranıyor, kimileri mesafeli duruyordu. Bunny eve döndüğünde, Emma Yenge, Bunny'e, bu erkek arkadaşlarla ilgili bilgi edinmek istediğini sezdirmeden sorular soruyordu. Bunny, Baba'nın bu türden konulara hiç değinmediğinin farkındaydı; Baba annesi hakkında hiç soru sormaz, Emma Yenge de sorularını her zaman Baba yokken sorardı.

Bütün bunlar Bunny'nin üzerinde tuhaf bir etki yaratmıştı. Baba'nın nasıl bankada içine kendisinden başka kimsenin bakmadığı bir kasası varsa, Bunny'nin zihninde de böyle gizli bir yer vardı. Yaşına göre biraz fazla olgun davranırsa da, dışarıdan neşeli ve samimi bir çocuk gibi görünüyordu Bunny; ama aslında ikili bir yaşamı vardı; oradan buradan fikirler kapıyor, bu fikirleri fındıklarını saklayan bir sincap gibi, ileride kırılıp kemirilmek üzere bu gizli yere saklıyordu. Fındıkların bazıları iyi, bazıları kötü çıkıyordu ve Bunny kötülerini iyilerden ayırıp atmaya öğrenmişti.

Bir şey çok açıktı: Erkeklerle kadınların birlikte yaptığı, hepsinin de birer suç ortağı gibi sizden saklamaya çalıştıkları bir şey vardı. Hayatın karanlık bir köşesi, gizemli ve gayet iğrenç bir şeydi bu. Bunny ilk başlarda babasına sadık kalmış, onun öğrenmesini istemediği bir şeyi öğrenmeye kalkışmamıştı. Ama bu sonsuza kadar süremezdi çünkü insan akli otomatik olarak anlamaya başlıyordu. Yalnızca sokaklardaki kuşların, tavukların ve köpeklerin verdiği ipuçları sayesinde değil; bütün sokak çocukları bunu bildiği ve size seve seve anlattığı için de değil; bütün bunların üstüne budala yetişkinler öyle şeyler söyleyip duruyordu ki anlamadan edemiyordunuz. Emma Yenge bütün hanımların Baba'nın peşinde olduğunu sabit fikir haline getirmişti; "kancayı takıyorlardı", göz süzüp duruyorlardı"; daha böyle birçok deyim vardı. Baba da ne zaman bir hanıma birazcık kibar davranacak olsa tuhaf bir utanç duyuyordu; Emma Yenge'nin şüphelerini Bunny'nin de paylaşacağından endişe eder gibi bir hali vardı. Fakat gerçekte, yengesinden rahatsız olan Bunny onun bu sorularını geçiştirmeyi, Baba'nın Lobos Nehri'ndeki

otelde o hoş hanıma neler dediğini, hanımın onlarla birlikte yemek yiyip yemediğini kendine saklamayı öğrenmişti. Bunny hayatın bu inceliklerini öğrenmişti ama içinde de gizli bir isyan vardı. İnsanlar neden açık açık konuşamıyorlardı ki? Neden numara yapmak, fısıldamak, sizi rahatsız etmek zorundaydılar?

II

Ross-Bankside No. 1'i çalıştırdıktan sonra, Baba bir hafta içinde araziye yeni bir iskele dikmeye koyuldu; sonraki hafta iskele dikildi ve eski sondaj ekipmanları bir kez daha toprağı delmeye başladı. Ayrıca iki kule daha kurulacaktı ve gerekli sondaj ekipmanları teslimat aşamasındaydı. Kenarları doksan metreden uzun baklava deseninin dört köşesinde dört kuyu olacaktı. Ev taşıyanları çağırmak gerekcekti; Bankside'ların evi olduğu gibi başka yere taşınacaktı; ama bu durum çoktan okyanus kıyısına, Baba'nın yanındaki saraylardan birine taşınmış, evi dayayıp döşemiş, büyük bir limuzin ve her öğleden sonra şehir kulübünde golf oynamaya giderken kullanmak için bir de "spor araba" almış olan Bay Bankside'in pek umurunda değildi. Bankside ailesi evde bir kâhyanın varlığına alışıyordu ve Bayan Bankside'a en seçkin hanımlar kulübüne girmesi teklif edilmişti. Batı'da parola verimlilikti ve sosyal statünüzü değiştirmeye karar verdiğinizde, kolları sıvıyordunuz.

Baba'yla Bunny bir kez daha Lobos Nehri'ne gittiler ve biraz zorlanarak da olsa İki Numara'daki "uğursuzluğun" üstesinden gelip çok iyi bir kuyu açtılar. Burada iki iskele daha kurulacak, yeni ekipmanlar satın alınıp teslim edilecekti. Petrol işi böyleydi, elinize biraz para geçer geçmez parayı yine sondaja yatırırdınız; bir de tabii ki yeni sorumluluklara. İşin doğasında olan güçler sizi buna zorunlu kılardı. Sürekli petrolünüzü elinizden alma tehdidi yaratan insanlarla yarışırıdınız. Bir kuyuyu açar açmaz, petrolünüzü almak için dört bir yandan saldıran insanlara karşı tedbir olarak "tespit kuyuları" da açmak zorundaydınız. Ayrıca petrolünüzü pazarla-

makta sorun yaşar, kendi rafinerinize sahip olup tümüyle bağımsızlaşmanın ne kadar iyi olacağını düşünmeye başlardınız. Ama bağımsızlığın da bedeli vardı çünkü o zaman rafinerinin çalışmaya devam etmesini sağlayacak kadar çok petrol tedarik etmeniz gerekir ve ürünlerinizi elden çıkarmak için bir de dolum istasyonu zinciriniz olsun isterdiniz. Küçük adamlar için zor işti ve ne kadar büyürseniz büyüyün, mutlaka sizden büyük birileri olurdu!

Ama Baba'nın şu anda bir şikâyeti yoktu; bütün işleri tıkırında gidiyordu. Bütün bu zaferlerin içinde bir de Antelope'taki kuyulardan birini biraz daha derinleştirip orada neler olduğuna bakmak aklına geldi; yaptı da ve bakın şu işe, lanet olası şeyin iki yüz kırk metre daha derinine indiler ve göreceklerini gördüler. Yeni bir petrol kum katmanına gelmişlerdi; ayrıca birkaç yıldır petrol veren ve tükenmek üzere olan on altı eski kuyunun her biri kuyu başına sadece birkaç bin dolarlık bir masrafla Baba'ya yeni bir servet sunmaya hazır hale geliverdi!

Fakat hemen yeni bir sorun çıktı, bu arazide boru hattı yoktu ve olması gerekiyordu. Baba öteki işletmecilerden bazılarının da bu işe onunla birlikte girmelerini istedi ve bizzat oraya gidip bir anlaşma imzaladı. Derken Bunny gayet ciddi bir tavırla yanına gitti. "Baba, unuttun mu, kasımın on beşi geliyor."

"Ne vardı ki, evlat?"

"Bu sene bildircin avına gideceğimize söz vermiştin."

"Tanrım, öyle miydi? Ama şu anda başımı kaşıyacak vaktim yok, evlat."

"Çok fazla çalışıyorsun, Baba, Emma Yenge böbreklerini çok zorladığını söylüyor, doktor öyle demiş."

"Doktor bildircin diyeti mi önermiş?"

Bunny, Baba'nın sırtışından, ödün vermeye hazır olduğunu anladı. "Kamp malzemelerimizi alalım haydi," diye yalvardı çocuk. "Antelope'taki işin bitince eve San Elido Vadisi'nden dönelim."

"San Elido mu! Ama yolu seksen kilometre uzatmış oluruz, evlat."

"Orada istemediğin kadar bildircin olduğunu söylüyorlar, Baba."

“Evet, ama evin çok daha yakınlarında da bıldırcın bulabiliriz.”

“Biliyorum, Baba; ama oraya hiç gitmedik ve çok görmek istiyorum.”

“Orayı nereden duydun peki?”

Bunny utandı çünkü Baba’nın onu “tuhaf” bulacağını biliyordu. Yine de pes etmedi. “Watkins ailesi orada yaşıyormuş.”

“Watkins ailesi mi? Onlar kim?”

“Bir akşam sen sözleşme için toplantı yaparken tanıştığım çocuğu unuttun mu? Paul’ü?”

“Tanrım! O çocuğu hâlâ aklından çıkaramadın mı?”

“Dün sokakta Bayan Groarty’ye rastladım da, bana ailenin halini anlattı; ipoteğin taksitlerini ödeyemedikleri için banka çiftliği ellerinden alacak ve Bayan Groarty o zaman ne hale düşeceklerini bilemiyor. Bayan Groarty’in eline de fazla bir para geçmedi biliyorsun; yani aldığı birazcık parayı da birimlere yatırıp kaybetti ve şimdi kocasının gece bekçiliği yaparak kazandığı parayla geçinmek zorunda.”

“Bu konuda ne yapmak istiyorsun?”

“O ipoteği satın almanı istiyorum, Baba; bir şey yap ki Watkins’ler evlerinde kalabilsin. İnsanlar ellerinden geleni yapıyorken, böyle sokakta bırakılmaları korkunç bir şey.”

“Zorunluluklarını yerine getirmediikleri için sokakta kalan çok insan var, evlat.”

“Peki ya onların bir suçu yoksa, Baba?”

“Kimin suçu olduğunu anlamak için bir sürü hesap kitap yapmak lazım; bankalar defterleri bu şekilde tutmaz.” Ardından, Bunny’nin yüzündeki isyanı görerek ekledi: “Dünyada değiştirmeye gücünün yetmeyeceği birçok haksızlık olduğunu sen de öğreneceksin, evlat. Er ya da geç, bunu kabullenmek zorunda kalacaksın.”

“Ama Baba, orada dört çocuk var ve üçü kız, onlar ne yapacak? Paul uzaklarda ve durumu ona haber vermeleri mümkün değil. Bayan Groarty bana resimlerini gösterdi, Baba; çalışmaktan başka bir şey yapmayan, iyi kalpli, mütevazı insanlar oldukları o kadar belli ki. Cidden, Baba, onlara yardım etmezsem mutlu olamam. Bir gün

bana araba alacağını söylemiştin ya, o parayla ipoteği satın alman benim için daha iyi. Birkaç bin dolarcık, sana koymaz bile.”

“Biliyorum, evlat; ama sonra yakamıza yapışırlar...”

“Hayır, öyle insanlar değiller, çok gururlular; Bayan Groarty aynı Paul gibi onların da senden para kabul etmeyeceklerini söylüyor. Ama bankadan ipoteği satın alırsan, buna karşı çıkamazlar. Ya da çiftliği satın alıp onlara kiralayabilirsin, Baba. Paul o çiftlikte petrol olduğunu söylemişti, yani amcası Eby yüzeyde petrol görmüş.”

“California’da bunun gibi binlerce çiftlik var, evlat. Yüzeyde petrol olması bir şey kanıtlamaz.”

“Vahşi kedi araması yapmak istediğini söyleyip durmaz mısın hep, Baba? İstediğin şeyi yapmanın tek yolu bu, sen de biliyorsun; sana ait geniş bir arazi olacak, kimseye pay vermeyeceksin, kimse işine karışmayacak. Haydi Paradise’ı bir deneyelim; arabayla oraya gidip birkaç gün kamp yapalım ve bıldırcın avlayalım, nasıl bir yermiş görelim, hem o yoksul insanlara yardım etmiş hem de böbreklerini biraz dinlendirmiş olursun.”

Baba kabul etti, sonra kendi kendine şöyle düşündü: “Tanrım! Ne tuhaf çocuk!”

III

Çölün kenarındaki San Elido Vadisi’ne gitmek için çölün bir köşesinden geçiyordunuz; gri ve tozlu çöl bitkileri dışında bir şey olmayan, güneşte kavrulmuş kum ve kayalarla kaplı çıplak bir manzara. Güzelce asfaltlanmış bir yoldan hızla gidebiliyordunuz ama buralardan üstü kapalı at arabaları ya da yük katırlarıyla geçmiş, birçok yolun kenarında kemiklerini bırakmış eski zaman öncülerinin ruhları manzarayı ele geçirmişti. Bu kurak topraklardaki toprak yollara girdiğinizde, şimdi bile dikkatli olmak zorundaydınız; bazen arabaların radyatör suları boşalıyor ve ancak şanslı olanlar sağ kurtulabiliyordu.

Derin bir kuyu açtığınız takdirde su bulabiliyordunuz, bu yüzden orada burada meyve bahçeleri ve yonca tarlaları vardı. Toprağın

tuzluymuş gibi bembeyaz olduğu geniş alanlar görölüyordu; Baba bunun alkali olduğunu, bu sayede buraların muazzam bir enayi tuzagina dönüştüğünü söyledi. Doğu'dan gelen bir yabancı meyvecilik yapılan güzel bir çiftliği dolaşiyor, çiftliğin yanında dönümü yirmi beş dolardan bir araziyi ucuza kapattığını zannediyordu; meyve ağaçlarını dikip sabırla suluyor ama ağaçlar büyümüyordu; en fazla birazcık yonca büyüyordu ama toprak bunun için bile fazla alkali olabilirdi. Çiftçi özentisi ağaçları söküp bütün izlerini yok ederek başka bir enayi bulması için bir emlakçıyla anlaşıyordu.

Baba'nın arabasının, Bunny'nin oturduğu sağ taraftaki marşpiyesine su geçirmez örtüyle kaplı bir bohça bağlanmıştı; çadır kuracaklardı; yani çocuğun akli genetik hafızadaki anılarda, on bin yıl öncesinin tehlikeleriyle heyecanlarındaydı. Bunny iki tane manivelalı tüfeği iki elinde sıkıca tutuyordu; bunları saatlerce ellerinde tutmasının bir nedeni onlara dokunmayı sevmesi, bir nedeni de silahları açıkta taşıma zorunluluğuydu; bagaja kilitlendikleri takdirde "gizli taşınan silah" sınıfına gireceklerdi ve bu, yasalara aykırıydı.

Vadinin sonuna doğru toprak bir yol ayrılıyor ve tabelada şöyle yazıyordu: "Paradise, on üç kilometre." Her boyutta ve renkte, yuvarlanıp yığılmış kayalara benzeyen dağların arasındaki kısa bir geçitten döndüler. Meyve bahçelerindeki ağaçlar şimdi çıplak, gövdeleri beyaz badanalı, yeni ağaçların etrafı tavşanları uzakta tutmak için tel örgülerle çevriliydi. Mevsimin ilk yağmurları yağmış, yeni otlar bitmeye başlamıştı; California'nın ilkbaharı sonbaharda başlardı.

Geçit genişledi; oraya buraya dağılmış çiftlik evleri ve Paradise köyü göründü; tek bir cadde, akşamüstü güneşinde gölgeleri uzamış okaliptüs ağaçlarının altına sığınmış, aralıklarla birkaç dükkân. Baba aynı zamanda yiyecek de satılan dolum istasyonunda durdu. "Watkins çiftliğinin nerede olduğunu söyleyebilir misin?"

"İki Watkins var," dedi adam. "Biri ihtiyar Abel Watkins..."

"Tamam, o!" dedi Bunny.

"Kaydırağın orada keçi çiftliği var. Bulması pek kolay değil. Bu gece orada olmayı mı planlamıştınız?"

"Kaybolursak da dert değil," dedi Baba, "zaten kamp yapacağız."

Bunun üstüne adam karmaşık bir yol tarifi yaptı. Okul binasının arkasındaki yola girip epey gittikten sonra on beş kadar yol ayrımı vardı, yanlış bir yola sapmamanız gerekiyordu, doğru yolu bulup suyu Roseville'e kadar taşıyan "kaydırağı" takip ediyordunuz ve ihtiyar Tucker'ın koyun çiftliğini, biber ağaçlarının altındaki küçük evi geçtikten sonra, çiftlik dördüncü kuru dere yatağının oradaydı. Böylece yola koyuldular ve büyük ihtimalle koyunların açtığı, kıvrılıp duran bir yolu takip ederlerken güneş karanlık tepelerin ardında battı, bulutların rengi pembeye döndü, arabanın geçemeyeceği kadar yüksek kayaları savuştura savuştura, daracık sel yarıntılarının içine dala dala sürekli vites değiştirerek tekrar yukarı çıktılar. Bildiricileri merak etmeye gerek yoktu çünkü gece için toplanan sürülerin melodik şakımaları tepelerde yankılanıyordu.

Çok geçmeden "kaydırağa", suyun içinden aktığı ahşap bir arka geldiler; birçok yerinden su sızdırdığı için dört bir yanında biten yemyeşil otlar, ne arabayı ne de dat dat çalan kornayı umursayan koca bir koyun sürüsüne besin sağlamıştı; aptal şeyler, utanmasalar tekerlerin altına gireceklerdi! Derken at üstünde bir adam çıkageldi; boynunda hoş renkli bir mendil, başında deri bağcıklı geniş kenarlı bir şapka olan, iriyarı, esmer, yakışıklı bir tipti. Bir sığır sürüsünü güdüyordu ve at üstünde giderken eyeriyle üzengi kayışlarından çıkan "skanç skanç" sesleri, özellikle akşamın sessizliğinde, bir çocuk için heyecan vericiydi. Baba durunca adam da durdu; Baba "İyi akşamlar," deyince adam da "İyi akşamlar," diye yanıt verdi. Hoş, içten bir yüz ifadesi vardı ve yolu bir kez de o tarif etti, dere yatağını kaçırmaları mümkün değildi çünkü içinde biraz su olan tek yatak oydu ve orayı biraz geçtikten sonra hemen binaları göreceklerdi. Yola devam ederlerken, "Vay anasını, Baba, keşke burada yaşayabilseydik; ben de böyle ata binmek isterdim," dedi Bunny. Bu sözüyle Baba'nın aklını çeceğini biliyordu çünkü adam aynı Baba'nın kafasındaki erkek kavramına uyan, cüsseli, güçlü kuvvetli, Kızılderililer gibi esmer ve kızıl tenli biriydi. Evet, Baba'yı oğlu için Watkins'lerin çiftliğini almaya ikna etmek çok da zor olmayacaktı!

Böylece koyunların açtığı yoldan sarsıla sarsıla devam ederek müthiş kayalıklarla taçlanmış kıyıları alacakaranlıkta belli belirsiz yükselen dere yataklarını saymaya başladılar. Arabanın açık farlarının ışığı orayı burayı aydınlatıyor, yolu seçebilmelerini sağlıyordu; sonunda içinde su olan dere yatağını gördüler –bunu yemyeşil otlardan anlıyordunuz– ve dönüp daha da sarsıntılı bir patikayı takip ederek birinin tek penceresinde ışık parlayan binaları gördüler. Paul Watkins’ın doğup büyüdüğü çiftlik burasıydı işte, Bunny’nin içinde anlaşılmaz bir heyecan vardı, Abraham Lincoln’ın ya da onun gibi ünlü birinin doğduğu yere gelmişti sanki!

Baba birdenbire konuşmaya başladı. “Bak, evlat,” dedi. “Burada petrol olabilir; milyonda bir ihtimal her zaman vardır, onun için ağzını sıkı tut. İstersen Paul’le tanıştığınızı söyleyebilirsin ama sana petrolden bahsettiğini falan sakın ağzından kaçırma. Bırak, iş konularını ben konuşayım.”

Yarım metre genişliğinde, diklemesine monte edilmiş, aralarındaki boşluk ve çatlaklardan ince şeritler halinde dolgu elyafı görülen kerestelerden yapılmış bir “California evi”ydi. Ne önünde ne de arkasında sundurma vardı, basamak yerine tek bir düz taş konmuştu. Ev bir zamanlar boyanmışsa bile boyanın rengi öyle solmuştu ki farların ışığında düz ahşap gibi görünüyordu. Patikanın öteki yanında, küçük vadinin biraz daha yukarısında, karaltı halinde bir grup baraka, orası burası okaliptüs ağaçlarından kesilmiş dallarla yamanmış, kalaslardan yapılmış bir ağıl vardı. İçine doluşmuş bir sürü hayvanın kıpırdanma sesleri ve homurtuları geliyordu.

Aile bahçede yan yana dizilmiş, arabanın arazilerine girişini hiç alışkın olmadıkları bir gösteri gibi izliyordu. Zayıf ve kambur bir adam, ondan biraz daha kısa ama çoktan kamburu çıkmış bir oğlan; ikisinin üstünde de rengi solmuş yakasız birer mavi gömlek, her yerleri yamalı ve askılar sayesinde üstlerinde duran kot pantolonlar vardı. Alelade patiska elbiseler giymiş, boy sırasına göre dizilmiş üç kız; kapıda ufak tefek, hayalet gibi görünen, soluk yüzlü ve bitkin bir kadın duruyordu. Araba bahçeye girip durur, motor sesi hafif

bir mırıltıya dönüşürken, altısı da hiç kıpırdamadan sessizce durdu. “İyi akşamlar,” dedi Baba.

“Selam, birader,” dedi adam.

“Watkins’lerin evi mi!”

“Evet, birader.” Cılız, şüpheli bir sesteki ama bu sesin “zırvalayıp” “bilinmeyen dillerde konuşmaya” alışkın olduğunu bilen Bunny iliklerine kadar ürperdi. Aile Bunny oradayken “kendini bırakır” “hoplayıp sıçramaya” ve “yuvarlanmaya” başlarsa, ne olacaktı!

“Ava çıkmıştık da,” dedi Baba, “buranın kampa gayet uygun bir yer olduğunu söylediler. İyi suyunuz var mı?”

“Daha iyisini bulamazsınız. Kendinizi evinizde hissedin, birader.”

“Pekâlâ, patikadan biraz yukarı çıkıp ayak altı olmayan bir yer buluruz. Bize gölge yapacak büyük bir ağaç var mı?”

“Eli, sen meşe ağacını göster de, yerleşmelerine yardım ediver.”

Bunny bir kez daha ürperdi; Kutsal Ruh’un takdis ettiği, “sarsılıp duran” ve bir sürü hastalığı olan Bayan Bugner’ı elleriyle iyileştiren Eli buydu demek. Bunny masal kitapları dışında rastladığı en olağanüstü aile olan bu aileye dair hiçbir detayı unutmamıştı.

IV

Eli arabanın önünden patikayı tırmandı. Altında temiz bir alan olan büyük bir meşe ağacına geldiler ve Baba arabayı farların bu yeri aydınlatacağı şekilde park etti; arabanız varsa, kamp yaparken karanlığı hiç dert etmiyordunuz! Durduklarında, Bunny kendi tarafındaki kapının üzerinden aşağı atlayıp arabanın marşpiyesine bağlı büyük bohçanın kayışlarını çözmeye başladı. Kayışları çabucak çözüp açtığı bohçanın içinden çıkan şeyler sanki sihirliydi. İki buçuk metre karelik, çok hafif ve su geçirmez ipekten yapılmış çadır valiz büyüklüğündeki bu bohçanın içine sığdırılmıştı. Ek yerlerinden birbirine geçirilen çadır direkleri vardı; kazıklar ve bunları yere çakmak için küçük bir kamp baltası. Battaniye olarak da kullanılan örtünün yanında üç sıcacık kamp battaniyesi. Oturup yüzünüz kı-

zarıncaya kadar içlerine hava üflediğiniz –iyi spor oluyordu!– iki şişme yastıkla bir adet şişme döşek. Son olarak hepsi alüminyumdan yapılmış, hepsi birbirinin içine geçen, çıkarılabilir kulpları olan kapkacağın ve yemekler için farklı bölmeleri olan alüminyum kutuların durduğu kanvas çanta çıktı. Bütün bunları güzelce yerleştirdiğinizde, bir çölde ya da dağ başında da en iyi otel odalarındaki kadar rahat edebildiniz.

Bay Watkins, Eli’ya yardım etmesini söyledi ama Baba zahmet etmemelerini, bu işi iyi bildiklerini, zaten çok kolay olduğunu söyledi. Bunun üstüne Bay Watkins Eli’ya bir kova su getirmesini söyledi; sonra da süt isteyip istemediklerini sordu; bir tek keçi sütü vardı tabii. Baba olur dedi; ve Bunny zihninde Balkanlar’a ya da kitaplarda okuduğu, insanların keçi sütü içerek yaşadığı o yer her neresiyse oraya gitti. Bay Watkins, Ruth’dan biraz süt getirmesini istedi; Bunny’nin bir kez daha içi ürperdi çünkü Ruth da Paul’ün sevdiği, “mantıklı” olduğunu söylediği kız kardeşiydi. Bay Watkins kızın arkasından seslenip biraz da “yımırta” getirmesini söyledi; Baba biraz da ekmek istedi; bunun üstüne Bunny büyük bir şaşkınlık yaşadı çünkü ihtiyar adam ekmekleri olmadığını, tahıl yetiştirecek yerleri olmadığını ve bu dağlarda iyi mısır da yetişmediğini, sadece patates olduğunu söyledi. Baba patatesin de işe yarayacağını, akşam yemeği için biraz haşlayabileceklerini belirtti ama Bay Watkins karısının ocakta daha çabuk kaynatabileceğini söyledi; böylece kamp yapmanın nasıl bir şey olduğundan habersiz olduğunu ele verdi. Baba buna gerek olmadığını, zaten ateş yakacaklarını söyledi; Bay Watkins artık geceleri biraz don yapmaya başladığını söyleyerek Eli’dan bol bol odun bulmasını istedi. Bunu yapmak kolaydı çünkü dere yatağının yanından birkaç metre tırmanır tırmanmaz çoğu kurumuş olan çöl çalıları vardı ve Eli da bunlardan birkaçını söküp aşağı sürükleyerek dizinin üstünde kırıverdi. Sonra birkaç taş buldu; bu da kolay bir işti çünkü Watkins’lerin arazisinde ayağınızı bir taşa çarpmadan üç dört metre yürüyemiyordunuz.

Çok geçmeden ateş yakıldı ve patatesler tencerede mutlu mesut kaynamaya, kavanozdan çıkan domuz pastırmaları tavada cızırda-

maya başladı. Pişirme işini Baba yapıyordu; Bunny oradan oraya koşturup altında masa olmayan bir masa örtüsü yerine de geçen su geçirmez örtünün üstüne tabakları falan yerleştirirken, Baba saygın bir aşçı gibiydi. Pastirmalar kızarınca, Baba tavanın kenarında kırdığı yumurtaları “gözleri açık” pişirdi. “Dere evinden” soğuk getirilen keçi sütü yoğun krema gibiydi; kendinizi romantik bir şey yaptığınıza ikna ederseniz, sert kokuyu dert etmiyordunuz. Süt de kamp malzemelerine dahil olan alüminyum bardaklarda içildi; ayrıca bir de Ruth’un getirdiği petekli balın –kahverengi, yoğun tatlı bir adaçayı balı– konduğu tabak vardı.

Baba aileyi de yemeğe buyur etti ama ihtiyar adam teşekkür edip tok olduklarını söyledi. Baba hiç olmazsa lütfen oturmalarını, öyle ayakta dururken pek bir rahatsız göründüklerini söyledi; Eli’yla üç kız, yanlarına gelmiş olan anneleriyle birlikte ışığın biraz uzağına, taşların üzerine oturdular; Bay Watkins biraz daha yakındaki bir taşta oturdu ve yemek yenirken Baba hava durumunu, ekinleri, dağlarda nasıl bir hayatları olduğunu sorarak adamlarla sohbet etti.

Baba’yla Bunny karınlarını doyurup battaniyelerin üzerinde ayaklarını uzatmış, kendilerini iyi ve rahat hissederken, Bay Watkins çadırı Eli’in kurmasını teklif etti ama Baba yine zahmet etmemelerini, zaten birkaç dakikalık çok kolay bir iş olduğunu söyledi. Bunun üstüne Bay Watkins bulaşığı kızlardan birinin yıkayabileceğini söyleyince, Baba pekâlâ, bunun iyi olacağını söyledi; Bunny kap kacağı topladı ve adı Meelie olan ortanca kız hepsini eve götürdü. Sonra biraz daha sohbet ettiler; Bunny, Baba’nın aile hakkında ustalıkla bilgi edindiğini, güven kazandığını gördü.

Aniden bu ahbaplıkta kritik bir noktaya gelindi; Abel Watkins bir sessizliğin ardından, normal ses tonundan farklı, ciddi ve duygu yüklü bir tonla şöyle dedi: “Kardeşim, size özel bir soru sorabilir miyim?”

“Evet, tabii,” dedi Baba.

“Siz kurtarıldınız mı, kardeşim?”

Bunny nefesini tuttu; çünkü Paul’ün Bay Watkins’le ilgili anlattıklarını hatırlıyordu; dinine karşı bir şey söylendiği takdirde göz-

lerini devirip bağıra çağıra dualar ettiğini ve “kendini bıraktığını.” Bunny bunu Baba’ya da anlatmıştı; görünüşe göre, Baba nasıl davranması gerektiğini önceden düşünmüştü. O da gayet ciddi bir ses tonuyla cevap verdi: “Evet, kardeşim, kurtarıldık.”

“Kan’da yıkandınız mı?”

“Evet, kardeşim, yıkandık.”

“Hangi kilisedensiniz, kardeşim?”

“Adı Gerçek Kelam Kilisesi.”

Bir sessizlik oldu. “Nasıl bir öğretileri var, hiç bilmiyorum,” dedi Bay Watkins.

“Üzgünüm,” dedi Baba. “Anlatmayı isterdim ama inancımızı yabancılarla tartışmamız yasaktır.”

“Ama kardeşim!” Bay Watkins’in buna pek şaşırtığı belliydi. “Kitap’ta der ki: ‘Tanrı İncil’i onlara vaaz etmemizi buyurdu;’ ayrıca der ki: ‘önce Müjdenin bütün uluslara duyurulması gerekir.’ ”

“Kardeşim,” dedi Baba ciddiyetini hiç bozmadan. “Anlıyorum; fakat bizim inancımızda, insanları önce dost olarak tanırırsın, dinini ondan sonra anlatırsın. Başkalarının inançlarına saygı göstermemiz gerekir.”

“Haklısın, kardeşim,” dedi Bay Watkins; sesi gitgide incelikli gibi olurken, başka ne diyeceğini bilemediği belliydi. Onlardan destek ister gibi ailesine baktı; ama bir emir verdiğinde, “Peki, Peder,” demekten başka bir şey söylememişlerdi henüz.

Samimiyeti tekrardan kurmak Baba’ya düştü. “Buraya bildircin bulmak için geldik,” dedi Baba. “Buralarda çok varmış diye duydum.”

V

Hava öyle soğumuştur ki küçük ateş artık yeteri kadar ısıtmıyordu; bu yüzden Watkins ailesi yanlarından ayrıldı, Baba’yla Bunny de çadırı kurup eşyaları içine istifledi ve Bunny döşegin içini havayla doldurana kadar üfleme görevini yerine getirdi. Yıldızlar pırıl pırıl

görüldüğü için dışarıda yatacaklardı. Battaniyeleri serdikten sonra ayakkabılarıyla giysilerini çıkarıp çadırın içine yerleştirdiler ve çabucak battaniyelerin altına kıvrıldılar; amanın, soğuk insanı nasıl da yerinden sıçratıyordu! Bunny battaniyeye sarınıp tortop olduğunda, gecenin soğuğunu alnında hissetti; sonra aklındakini sordu: “Ne diyeceğim, Baba, Gerçek Kelam Kilisesi de nereden çıktı?”

Baba kıs kıs güldü. “Zavallı ihtiyar budala,” dedi; “adamı bir şekilde susturmam gerekiyordu.”

Öylece yattılar ve Baba çok geçmeden derin nefesler almaya başladı. Fakat çocuk, yorgun olmasına rağmen hemen uyuyamadı. Yattığı yerde düşüncelere daldı: Baba’nın ahlak kuralları Bunny’nin uymaya karar verdiklerinden farklıydı. Baba gerekli gördüğü takdirde yalan söyleyebiliyordu; karşısındaki kişinin gerçeği bilecek durumda olmadığını ya da mevcut koşullar altında bilmeye hakkı olmadığını söyleyerek kendini savunuyordu. Buna rağmen Bunny’nin aynı kurallara uymasını istemediği de gayet açıktı. Bunny’ye sessiz kalmasını söylerdi ama asla yalan söylemesini istemezdi; ve kural olarak, yalan söylemek zorunda olduğu zamanlarda, bunu Bunny’nin yokluğunda yapardı! Bunun gibi daha pek çok şey vardı; Baba puro içer, arada bir alkol alırdı ama Bunny’nin tütün ve alkol kullanmasını istemezdi. Bu çok tuhaftı.

Bunny’nin başıyla yüzü üşüse de vücudunun geri kalanı ısınmıştı ve içi geçmeye başladı, düşünceleri bulandı ama ansızın tekrardan uyanıverdi. Neydi o öyle? Döşek sallanıyordu, Bunny bu yüzden sağa sola yuvarlandığı için dirseklerinden destek almak zorunda kaldı. “Baba!” diye haykırdı Bunny. “Neler oluyor?” Baba da ansızın uyandı; doğrulup oturunca, Bunny de öyle yaptı; dengesini sağlamak için ellerini havaya kaldırdı. “Bak sen şu işe!” diye haykırdı Baba. “Deprem oluyor!”

Tabii ya, depremdi bu! O kadar güvendiğimiz sağlam toprakların insanı böyle oradan oraya savurması öyle garip bir histi ki! Tepelerindeki ağaç rüzgârla sarsılıyormuş gibi gıcırdamaya başladı; hemen ayağa fırlayıp ağacın altından çıktılar. Bir gürültü koptu, bir uğultuyla karışık melemeler duyuldu; dünyanın yapısı ve fay

hatlarına dair içlerini rahatlatacak tek bir şey bilmeyen, bu hissi insanların bulduğundan daha da rahatsız edici bulan keçiler de korkmuştu. Ardından bir gürültü daha koptu; kulübelerinden dışarı fırlayan Watkins ailesinin sesleri duyuldu. “Başımıza taşlar yağacak! Yüce İsa, kurtar bizi! Tanrım, merhamet et!”

Baba, “Geçti artık; haydi hemen yatalım yoksa bunlar gelip tepemizde dua edecek,” dedi.

Bunny söyleneni yaptı ve uzandılar. “Vay canına, fena bir deprem!” diye fısıldadı çocuk. “Şehirler yerle bir olmuş mudur dersin?”

“Sadece yerel ölçekte bir şeye benziyordu,” diye cevap verdi Baba. “Bu dağlık yerlerde çok deprem olur.”

“O zaman Watkins’lerin alışkın olması gerekmez mi?”

“Yaygara koparmak hoşlarına gidiyor bence. Hayatlarında fazla bir heyecan yok.” Baba’nın bu konuda söyleyecek başka sözü yoktu. Kendi hayatında çok fazla heyecan vardı, depremler de din saplantılı manyaklar da pek ilgisini çekmiyordu. Çok geçmeden tekrar uykuya daldı.

Ama Bunny uyumadan dinlemeye devam etti. Watkins ailesi “kendilerini bırakmış,” açık havada, soğuk beyaz yıldızların altında her zamanki o kutsal sıçrama törenlerinden birini gerçekleştiriyordu. Bağırıp çağırıyor, kahkahalar atıp şarkılar söylüyor, “Baba, Oğul, Kutsal Ruh!” “Amin!” “Selah!” gibi şeyler söylüyor ve Bunny’nin anlamadığı, Yunanca, İbranice ya da baş meleklerin kullandığı dilde olabilecek bir sürü sözcük kullanıyorlardı. En çok yaşlı Abel Watkins’in sesi duyuluyor, çocukların tiz çığlıkları koro halinde yükseliyor, keçi melemeleri orkestrada bir sürü kontrbas varmış gibi çıkıyordu. Bunny’nin sırtından soğuk ürpertiler geçti; çünkü sonuçta, kendi bilimsel, dünyanın yapısını ve fay hatlarını bilen zihni yalnızca birkaç asırlıkken, o büyümlü sözleri bilen içgüdüsel zihin binlerce, belki de yüz binlerce asırlıktı. Rahipler insanları çılgınlığa sevk edip kaçınılmaz sonlardan söz etmiş, hem kendileri hem de kurbanlar buna inandığı için inanılan şeyler gerçeğe dönüşmüş, dolayısıyla daha da inanılır olmuşlardı. Depremlere karşı

kullanılan büyü lü sözler ve ritüeller yanıbaşındaydı işte; insanlar yere diz çökmüş, ellerini havaya açmış savrulup duruyorlardı...

“Arabalar nura doğru, arabalar nura doğru,
Kutsal Kuzu’yla birlikte!”

Bunny sonunda daldı; gözlerini tekrar açtığında, tepelerin ardında pembe bir şafak vardı ve Baba haki giysilerini giymekle meşguldü. Bunny gözlerini ovuşturmakla zaman kaybetmeden yataktan fırlayıp çabucak kendi giysilerini giydi; soğuk insanın iliklerine işliyordu!

Arada ellerinden de destek alarak yamacı tırmanıp ölü çalılarını sökmeye başladı ve ateş yakıp tavayı getirdi. Ardından Eli gelip temiz tabakları falan getirdi ve dün gecedan kalan soğuk süttan mi yoksa sabahki ılık süttan mi istediklerini sordu. “Bir de şu zelzeleyi hissettiniz mi ki!” diye sordu Eli heyecanla. “Amanın, feci bir zelzeleydi! Sizin oralarda da zelzele olur mu?”

Eli’in bir zamandır kesilmemiş ve “zelzeleden” beridir taranmamış açık sarı saçları vardı. Hafif pörtlek, açık mavi gözleri yüzüne hevesli bir ifade veriyordu. Uzun boynunda çıkık bir âdemelması vardı. Bacakları üstlerini örtmesi gereken, Eli’in çorapsız giydiğı ayakkabılarını gözler önüne seren aşınmış pantolona göre biraz hızlı büyümüştü. Orada öylece durmuş şehirden gelen yabancıların eşyalarına ve giysilerine hiçbir ayrıntıyı kaçırmadan bakarken, aynı zamanda ruhlarına işlemeye çalışıyordu. “Sizin şu Gerçek Kelam zelzeleler hakkında neler diyor?”

Jambonlarla yumurtaları kızartmakla meşgul olan Baba sabah süttünden istediklerini söyledi; böylece Eli’dan kurtulabileceklerini düşündü. Ama Eli çabucak döndü ve yine öylece durup ağızlarına attıkları her lokmayı saymaya başladı, zelzeleye karşı ailece “çok kudretli bir dua” ettiklerini, zelzelelerin Kutsal Ruh’un dünyadaki zinalarla ayyaşlıktan ve yalanlardan bezmesi yüzünden olduğunu söyledikten sonra onların da böyle şeyler yapıp yapmadığını sordu. Bunny’nin zina hakkında belli belirsiz bir fikri vardı ama Baba’nın

zelzeleden çok kısa zaman önce kallavi bir yalan söylediğini biliyordu ve Watkins'ler bunu bilse kim bilir ne kötülöklere yoracaklarını düşünürken kendi kendine kıs kıs güldü!

İyi olup olmadıklarına bakmak için yaşlı adam da geldi. Açık mavi gözleri ve çıkık âdemelmasıyla tıpatıp oğluna benzeyen Bay Watkins'in Eli'dan tek farkı daha iri ve daha uzun olmasıydı; açık havada çalışmaktan hırpalanmış, kırış kırış bir yüzü vardı ve bütün çılgınlığına rağmen nazik, dürüst ve iyi bir ihtiyarcık olduğu belliydi. O da "zelzelelerden" söz edip birkaç yıl evvel Roseville'deki tuğla ve beton binaları yıkan depremi anlattı. Sonra Meelie'yle Sadie'nin okula gideceklerini, yabancılar istiyorsa biraz ekmek getirebileceklerini söyledi. Baba adama bir dolar verince ufak bir tartışma yaşandı çünkü Bay Watkins yumurta, süt ve patates için dükkânda alınan fiyatı alacaklarını, kamp için fazladan para istemediklerini çünkü onlar için sorun olmadığını, yabancıları görmekten mutlu olduklarını söyledi; dağlarda çok yalnız bir hayat sürüyorlardı ve Tanrı ile O'nun Kitabı dışında, hayatta pek bir zevkleri yoktu.

VI

Baba'yla Bunny fişekliklerini kuşanarak manivelalı tüfeklerini doldurdular ve küçük vadiden yukarı çıkıp tepeleri aşarak yola koyuldular. Bildircin avı aslında Bunny'nin çok umurunda değildi; mağrur ve gösterişli sorguçları olan, seri ve oynak bacaklarıyla hızla koşturan, günbatımında o güzel sesleriyle öten kuşlar için üzüliyordu. Ama Bunny bu düşüncelerinden hiç söz etmezdi çünkü Baba avlanmayı seviyordu ve onu işten uzaklaştırıp doktorun sağlığına iyi geleceğini söylediği gibi biraz doğaya çıkarmanın tek yolu buydu. Baba tüfeğini şimşek gibi çeker ve görünüşe göre hiç nişan almazdı ama alıyordu tabii; Bunny'nin yaptığı hatayı o hiç yapmaz, aynı anda iki kuşu birden vurmaya kalkışmazdı. Bunny'yi izleyip ona öğretecek zamanı da bulurdu Baba; ilerlerken aralarında düz bir çizgi olmasına, birbirlerine tüfek çekecek şekilde dönmemelerine özen gösterirdi.

Tepeleri, vadileri aşarlarken havalanan kuşlar dört bir yana uçuşuyor –uçuş kaçış, gri bir çizgi, dan, dan– ya kaçıyor ya da düşüyorlardı. Ama almak için yanlarına koşmazdınız çünkü başkaları da olurdu, onlar kaçıp saklanırdı ve siz yola devam eder, birkaç tane daha vurur, sonunda bulabildiklerinizin hepsini, kan lekeli yumuşak ve sıcacık tüy yığınları halinde toplardınız. Bazıları hâlâ canlı olur, boyunlarını kırmak zorunda kalırdınız ve Bunny’nin en nefret ettiği iş buydu.

Çantalarını doldurduktan sonra ağır ağır yürüyerek kampa döndüklerinde yorgun ve açtılar; hem de nasıl! Eli’in kuşları temizleme teklifini seve seve kabul edip kuşların yarısını aileye verdiler; haberi duyan yoksul, yarı aç gencin gözlerindeki pırıltıyı görmek çok acıydı. İnsan doğru dürüst gelişip serpilemiyorken hep birlikte Kutsal Ruh’un izinde yürümek pek kolay olmuyordu!

Eli kuşları bir kesme sehpasıyla su kovalarının hazır beklediği eve götürdü; bu arada Bunny de dinlenmek için yatıp ayaklarını uzattı. Birden heyecanla doğruldu. “Baba! Şuna baksana!”

“Neye?”

“Ayakkabıma!”

“Ne oldu ki?”

Bunny ayağını kendine doğru çekti. “Petrol bu, Baba!”

“Emin misin?”

“Başka ne olabilir ki?” Bunny ayağa kalkıp Baba’nın da görebilmesi için onun yanına sıçradı. “Üstünü olduğu gibi kaplamış.”

“Eskiden kalma olmadığına emin misin?”

“Tabii ki, Baba! Hâlâ kurumamış. Ayakkabılarımı koyarken görmem mümkün değil. Gerçek bir petrol birikintisine bastım herhalde. Ha, bir de; eminim deprem yüzünden olmuştur! Bir yarıktan yukarı petrol çıkmış işte!”

Bunny ayakkabısını çıkardı ve Baba buldukları şeyi inceledi. Bunny’ye fazla heyecanlanmamasını, yüzeye yakın yerlerde petrol birikintileri bulmanın normal olduğunu söyledi; genelde küçük ve bir şey ifade etmeyen şeylerdi bunlar. Ama yine de petrol izlerini hafife almaya gelmezdi, bu yüzden öğle yemeğinden sonra geldikleri yoldan geri dönüp bir bakacaklardı.

Baba için heyecanlanma demek kolaydı; oğlunun aklında neler olduğunu hiç bilmiyordu! Bunny'nin yıllardır hayalini kurduğu bir şeydi bu. Baba günün birinde gerçek bir petrol sahasına –yalnızca ona ait olan bir yere– sahip olacağını söyler dururdu hep. Hesap kitap yapar ve adamın birine altıda bir pay verdiğinde, aslında net kârın yarısını verdiğini gösterirdi; çünkü sadece sondaj masrafı değil, kuyunun bakımı ve işletilmesi, petrolün pazarlanması için gerekli bütün masraflar da sana ait oluyordu. Öteki adam paranın yarısını alıyordu ve yaptığı tek şey toprağın sahibi olmaktı! Ama Baba bir gün kendi keşfettiği bir sahanın tek sahibi olacak, orayı gereğince geliştirecek, kimsenin müdahalesi, yolsuzluk falan olmadan bir petrol kasabası kurup orayı hakkıyla yönetecekti.

Bu yeri nasıl bulacaktı peki? Bunny'nin hayali buydu! Bu macerayı hayalinde onlarca farklı şekilde yaşamıştı; yere kazdığı bir çukurdan petrol fışkıracak, Bunny çukurun üstünü örtüp petrolü gizleyecek, Baba çevredeki kilometrelerce toprağı satın alıp Bunny'yi ortağı yapacaktı ya da Bunny dağlardaki bir mağarayı keşfe gitmişken içine düştüğü bir petrol havuzundan güç bela çıkacaktı. Hayalinde canlandırdığı daha pek çok hikâyeye vardı, ama Baba'yla birlikte bildircin avına çıkmadan hemen önce deprem olup yerin yarılabacağı aklına bile gelmemişti!

Bunny öyle heyecanlıydı ki bildircin, patates kızartması ve haşlanmış turptan oluşan yemeğin ne kadar leziz olduğunu fark etmedi bile. Baba'nın purosunu biter bitmez tekrar yola koyuldular ve tepelerin arasındaki o geçitten mi yoksa ötekenden mi geçtiklerini hatırlamak için yeryüzü şekillerini incelemek dışında gözlerini yerden ayırmadılar. Bir kilometre kadar yürümüşlerdi ki iki bildircin havalandı ve Baba ikisini de vurup almak için yanlarına gittikten sonra seslendi: "Burada, evlat!" Bunny kuşları kastettiğini sandı ama Baba tekrar seslendi. "Gel buraya!" Çocuk yaklaşıncaya da, "Al sana petrol!" dedi.

Kesinlikle orasıydı; on beş yirmi santim genişliğinde, yerdeki çatlağı takip ederek oraya buraya kıvrılan siyah bir şerit; petrol hâlâ yumuşak ve cıvıktı, sızmaya devam eder gibi, arada bir köpürüyor-

du. Baba diz çöküp parmağını petrole değdirdi ve rengine bakmak için ışığa tuttu; bir çalıdan ölü bir dal kopardı ve derinliğine, daha ne kadar petrol olduğuna bakmak için dalı yarığa soktu. Ayağa kalkıp, “Bu gerçekten petrol, hiç şüphe yok. Bu çiftliği satın almaktan zarar gelmez sanırım.”

Böylece geri döndüler. Bunny’nin hem içi hem de dışı kıpır kıpırdı, Baba hesap kitap ve planlar yaparken, bildircınlar ikisinin de umurunda değildi. “Bayan Groarty bu çiftliğin kaç dönüm olduğunu söylemiş miydi?”

“İki buçuk kilometrekare demişti.”

“Ne kadarlık bir alana yayıldığını öğrenmemiz lazım. Bu arada, evlat, sakın bir hata yapayım deme, ben burayı satın aldıktan sonra bile, sakın ha petrolden kimseye söz etme. Buralardan bol bol arazi satın alabiliriz. Bu kayalıkların fiyatı ne kadar olabilir ki.”

“Ama lütfen, Baba, Bay Watkins’e adil davranmalısın!”

“Ona toprağı için hak ettiği parayı veririm ama petrol için para vermem. İlk başta şüphelenip satmayı reddedebilir. Buradaki petrol onun ne işine yarayacak? Şimdiye kadar yaramamış, milyonlarca yıl daha yaramayacak. Hem akıllı kıt zavallı bir ihtiyar petrolden kazanacağı parayla ne yapabilir ki?”

“Ama onu kullanmak iyi bir şey olmaz, Baba!”

“Sıkıntı çekmemesini sağlarım; parayı misyonerlere veremeyeceği şekilde sabitlerim ve ona göz kulak olurum; çocukların da sıkıntı çekmemesini sağlarım. Ama kesinlikle petrolden pay almayacak! Birinden biri sana beni soracak olursa, işadımı olduğumu söyle; toprak alıp sattığımı falan söyle. Mağazam olduğunu, makineler satın aldığımı, tefecilik yaptığımı söyle. Zaten hepsi de doğru.”

Yürümeye devam ederlerken, Bunny yıllar boyu zaman zaman aklını meşgul edecek olan ahlaki bir sorunun unsurlarını masaya yatırdı. Watkins’lerin bu çiftliğin altındaki petrol üzerinde ne gibi bir hakları vardı? Babasına başka bir şey demedi çünkü onun kararını verdiğini biliyordu ve tabii ki babasının sözünü dinleyecekti. Ama çiftliğe varıncaya kadar bu konuyu düşündü durdu ve vardıklarında ihtiyarın keçi ağılını onardığını gördüler. Yanına gidip

biraz bıldırcınlardan falan söz ettikten sonra Baba söze girdi: “Bay Watkins, sizinle ve eşinizle evde biraz konuşabilir miyiz acaba?” Bay Watkins kabul edince Baba, Bunny’ye döndü: “Kusura bakma, evlat; biraz da tek başına avlan.” Bunny bunun anlamını gayet iyi biliyordu; Baba zavallı Watkins’leri iki buçuk kilometrekarelik kayalık arazilerinden koparacak olan ameliyata tanıklık etmediği takdirde oğlunun daha mutlu olacağını düşünmüştü.

VII

Bunny dere yatağından yukarı çıkarken bayırın en tepesinde otlayan keçileri gördü. İzlemek için tırmandı; böylece Ruth’la tanıştı.

Ruth büyük bir kayanın üstüne oturmuş, tepelerin üzerinden uzaklara bakıyordu. Başıyla bacakları çıplaktı ve üzerini örten tek şey olan yamalı, rengi solmuş patiska elbisesinin artık küçük gelmeye başladığı belliydi. Esmer tenine rağmen açık tenli izlenimini veren zayıf bir çocuktü; içinde fazla kırmızısı olmayan, kansız bir esmerliği vardı. Bütün aile gibi o da açık mavi gözlüydü ve saçları bombeli, yuvarlak alnından sıkıca ensesine doğru çekilip eski bir kurdeleyle bağlanmıştı. Oturmuş, Watkins’lerin evinde bulabileceğiniz tek kitaptan okuduğu Filistinli kızlarla erkek çocuklarının binlerce yıl önce yaptığı gibi sürüleri güdüyordu. Kız kardeşleriyle dönüşümlü olarak, üç haftada bir günde on on iki saat yaptığı bir işti bu. Yanına nadiren birileri gelirdi ve şimdi bu yabancı çocuğun ona doğru tırmanması kızı huzursuz etmişti; ayak parmaklarını birbirine geçirip Bunny’ye bakmadan oturmaya devam etti.

Ama Bunny onun kalbine girmenin formülünü biliyordu. “Sen Ruth’sun, değil mi?” diye sordu ve kız başını sallayınca da, “Paul’le tanışmıştım da,” dedi.

Bir anda arkadaş oluverdiler. “Ya, nerede?” Ruth ellerini kavuşturup gözlerini ona dikti.

Bunny –tabii petrolden hiç söz etmeden– Bayan Groarty’lere gidişini ve Paul’ün gelişini, ardından olanları olduğu gibi anlattı.

Ruth hiç sözünü kesmeden her söylediğini dikkatle dinledi; zaten pek konuşmayan, çok derinlerdeki duyguları yüzeyde fazla köpük yaratmayan bir kızdı. Ama Bunny hikâyeyi bütün kalbiyle dinlediğini biliyordu, abisine resmen tapıyordu. “Sonra da bir daha görmedin mi?” diye fısıldadı Ruth.

“Zaten pek fazla gördüm sayılmaz,” dedi Bunny; “şu an yolda görsem tanımam. Sen nerede olduğunu bilmiyor musun?”

“Üç tane mektup geldi. Hepsini farklı yerlerden yollamış ve orada kalmayacağını yazmış. Bir gün beni –bir tek beni– görmeye geleceğini söylüyor. Babamdan çok korkuyor.”

“Baban ne yapar ki?”

“Onu pataklar. Ona karşı çok dolu. Paul’e şeytanın dölü diyor. Paul Kitap’ta söylenenlere inanmadığını söylüyor. Sen inanıyor musun?”

Bunny, Baba’yı ve “Gerçek Kelam”ı hatırlayarak duraksadı. Ruth’a bu kadarcık olsun güvenilebileceğine karar vererek söylenen her şeye de inanmadığını söyledi. Ruth yoğun bir kaygıyla gözlerinin içine bakarak, “Peki depremler neden oluyor?” diye sordu.

Bunny de Bay Eaton’ın yeryüzü kabuğu, kabuğun küçülmesi ve bu gerilimin ilk sonuçları olan fay hatlarıyla ilgili öğrettiklerini anlattı. Kızın yüzündeki şaşkın ifadeden doğal bilimlere dair zihnine giren ilk bilginin bu olduğunu çıkardı. “Yani korkmamız gerekmiyor!” dedi Ruth.

Derken kızın yüzünde aklına başka bir fikrin geldiğine dair belirtiler gördü Bunny. Ruth az öncekinden daha da delici bakışlarla gözlerinin içine bakarak, “Ah! Parayı yollayan sendin demek!” dedi.

“Ne parası?” dedi Bunny masum masum.

“İçlerinde beş dolar olan ama mektup olmayan dört zarf gelmişti. Baba Kutsal Ruh’tan geldiğini söylemişti ama gönderen sendin değil mi?!”

Böyle doğrudan saldırılınca, Bunny başını sallayarak itiraf etmek zorunda kaldı; Ruth kızarıp kekeleyerek teşekkür üstüne teşekkür etmeye başladı –parayı nasıl geri ödeyeceklerini bilemiyordu– durumları çok kötüydü. Bunny kızı susturdu; Ruth saçmalıyordu, Baba’nın harcayamayacağı kadar çok parası vardı zaten. Baba’nın çiftliği an-

nesiyle babasından satın alıp ipoteği ödemek istediğini, çok az bir kirayla orada istedikleri kadar yaşamalarına izin vereceğini kıza da anlattı. Yanaklarından yaşlar süzülürken, Ruth başını çevirmek zorunda kaldı; kendini kontrol edememişti ve gözyaşlarını silecek bir şeyi olmadığı, çıplak bacaklarını örtmek için elbisesinin her bir santimine ihtiyacı olduğu için utanca kapılmıştı. Kayadan atlayıp Bunny'ye görünmeden boğuk hıçkırıklarla ağladı; Bunny ise bu duygusal manzaradan çok ruhunda yaşanan etik savaş yüzünden, sıkıntı içinde, öylece oturup kaldı. Baba'yı buraya getirmekteki amacının gerçekten de Watkins'lere yardım etmek olduğunu söyleyip duruyordu kendi kendine; petrol yalnızca Baba'yı ikna edebilmek için bir bahaneydi. Hatta petrol olmasa da, Baba aileye yardım etmek için çiftliği satın alırdı zaten; biraz ısrar etmek gerekirdi ama yapardı! Bunny kendi içini böyle rahatlattı; ama kulübede bir ameliyat gerçekleşirken burada oturup Ruth'un onu bir kahraman ve kurtarıcı olarak görmesine izin verdiğini düşünmeden de edemiyordu.

"Hem akıllı kıt zavallı bir ihtiyar petrolden kazanacağı parayla ne yapabilir ki?" demişti Baba. Bunny, Baba'nın Ruth için de benzer şeyler söyleyeceğini biliyordu: Ruth çıplak esmer bacaklarıyla güneşin altında otururken gayet sağlıklı ve mutluydu zaten; onun için dünyadaki en güzel şey buydu; bacaklarının pahalı ipek çoraplar içinde olmasından çok daha iyiydi. Yalan da değildi; iyi ama –diyen küçük bir iblis Bunny'nin aklına yeni yeni sorular sokuyordu– öteki kadınların ipek çoraplara neden ihtiyacı vardı? Koca bir dükkânı doldurabilecek teçhizatla kaplı makyaj masasının başında yalnızca ipek çoraplarla değil Paris'ten getirilmiş pahalı korseleri içinde oturan Emma Yenge vardı mesela; çıplak esmer bacaklarıyla güneşin altında oturup keçileri gütmek, neden Emma Yenge için de en iyi şey olamıyordu?

VIII

Baba'nın Bunny'yi çağıran sesi duyuldu; Bunny kıza veda edip dere yatağından aşağı koştu. Baba arabaya binmişti. "Paradise'a gidiyoruz," dedi. "Ama önce o petrollü ayakkabıları değiştir." Bunny söyleneni yapıp ayakkabıları arabanın arkasına koydu. Arabaya atladı ve yoldan aşağı giderlerken, Baba neşeli bir tebessümle, "Evet, evlat, çiftliği aldık," dedi.

Az önce oynadığı oyunla keyiflenen Baba, bunun Bunny'nin iç dünyasında yaratabileceği karmaşayı hesaba katmadan olanları anlattı. Baba onları incitmemeye çalışarak Bay ve Bayan Watkins'e ailenin geçim sıkıntısından söz etmeye başlamışken, Bay Watkins durumu olduğu gibi anlatıvermişti. Çiftliğin üzerinde bin altı yüz dolarlık ipotek, yaklaşık iki yüz dolarlık gecikmiş taksit vardı ve bankadan haciz işlemlerine gelecek hafta başlanacağına dair son bir uyarı mektubu gelmişti. Bunun üstüne Baba yazları kamp yapmak için oğlunun doğayla iç içe olabileceği bir yer aradığını, çiftliği makul bir fiyata satın alabileceğini söylemişti. Zavallı Bayan Watkins ağlamaya başlamıştı; orası onun doğduğu yerdi, kadıncağzın memleketiydi galiba. Baba hiç korkmamasını, orada yaşamaya devam edip bütün çiftçilik haklarına sahip olabileceklerini, çiftliği onlara doksan dokuz yıllığına yılda on dolara kiralayabileceğini söylemişti. Yaşlı adam Tanrı'nın onları kurtaracağından emin olduğunu söyleyerek Baba'nın ellerine yapışmıştı. Baba bunun iyi bir işaret olduğuna karar vermiş ve Gerçek Kelam'a gelen bilgilere göre cidden de Tanrı tarafından yollandığını söylemişti; bunun üstüne Bay Watkins Tanrı'nın Baba'ya yapması gerektiğini söylediği her şeyi yapıvermişti!

Ve tabii ki J. Arnold Ross da ailenin bütün işlerini yoluna sokuvermişti, bundan böyle bütün paralarını misyonerlere vermek gibi saçmasapan şeyler yapılmayacaktı! Tanrı, Baba'ya bütün paranın çocukların beslenmesine, giyimine ve eğitimine harcanması gerektiğini Bay Watkins'e iletmesini söylemişti. Ayrıca arazi için alacakları paranın nakit olarak ödenmemesi gerektiğini, bir banka-

nın mevduat sertifikaları şeklinde ödeneceğini ve bu sayede ayda on beş dolar gibi ufak bir gelire sahip olacaklarını da söylemişti; ayda yaklaşık on dolarlık ipotek taksidini bankaya ödemek zorunda kalmaktan çok daha iyi bir şeydi bu! Dahası, Tanrı bu paranın çocuklar için bankada tutulmasını buyurmuştu; Bunny'nin arkadaşı Paul, kendi payını da ayırdığı için Baba'ya teşekkür edebilirdi. Bay Watkins oğullarından birinin kara kuzu olduğunu, Tanrı'nın lütfuna layık olmadığını söyleyince, Baba Gerçek Kelam'a gelen bilgiye göre Tanrı'nın boş vaktinde yıkayıp bembeyaz yapamayacağı kadar kara bir kuzu olmadığı cevabını vermişti; Bay Watkins bu bilgiyi sevinçle kabul etmiş, eşiyle birlikte Baba'nın kaleme aldığı sözleşmeyi imzalamışlardı. Alış fiyatını üç bin yedi yüz dolar olarak Bay Watkins belirlemişti; bu tepelik arazinin dönümünün on dolar olduğunu söylemiş, kendi yaptığı iyileştirme çalışmalarının bedelini de beş yüz dolar olarak belirlemişti. Baba aslında o kadar etmeyeceğini, her yerin harap halde olduğunu ama ihtiyarın biçtiği fiyatı kabul ettiğini söyledi. Sözleşmenin koşullarına göre, Bay Watkins bir dönümü sulamaya yetecek kadar su tedarik edebilecekti ki kendi işlediği alan da aşağı yukarı bu kadardı zaten; işine yarayacağı takdirde Baba daha fazla su da verebilirdi tabii ama su hakları yüzünden yaşanacak ihtilaflarla uğraşmak da istemiyordu. Bay ve Bayan Watkins sabahleyin Paradise'a gelecek, Baba oradan dört kişilik bir araba kiralayıp onları başka bir yere götürecekti, konuyu daha fazla dallandırıp budaklandırmadan sözleşmeyi yedimeine teslim edeceklerdi.

Bu arada Baba önceden Paradise'a gidip kasabadaki tek emlakçıyı kendisi için daha fazla arazi satın almakla görevlendirecekti. Bunny, "Neden Ben Skutt'a haber yollamıyorsun?" diye sordu; Baba, Ben'in çakallık ettiğini söyledi; onu karşı taraftan komisyon almaya çalışırken yakalamıştı. Hem zaten oralı biri bu işi daha iyi yapardı; Baba fazladan komisyon vererek adamı satın alacaktı, Bunny de oturup bu işlerin nasıl yapıldığını izlesindi bakalım. Neyse ki Baba temkinli davranıp yanında üç bin dolarlık çek getirmişti. "Kampın ne kadar süreceğini bilemezdim ki," dedi, hınzır bir tebessümle.

Böylece tabelasında “J.H. Hardacre, Emlak, Sigorta, Kredi” yazan bir ofise geldiler. Bay Hardacre ayaklarını masasına uzatmış, ağzında purosuyla avını bekliyordu; uzun ince, açgözlü bir örümcek gibiydi ve Baba’nın eski avcı giysileri onu bir an olsun kandıramadı; paranın kokusunu alıp hemen ayaklarını yere indirerek doğruldu. Baba bir koltuğa geçip havalardan söz ettikten, depresi sorduktan sonra sağlığı için açık havada yaşaması gereken bir akrabası olduğunu, Abel Watkins’in yerini yeni satın aldığını ve keçi yetiştirme işini büyütmek istediğini söyleyerek adama Watkins’lerin bitişigindeki arazileri kendisi için satın alıp alamayacağını sordu. Bay Hardacre hiç vakit kaybetmeden tepelerde satın alınabilecek bir yığın arazi olduğunu söyledi; hemen sağ tarafta Bandy’nin yeri vardı; Bay Hardacre büyük bir haritayı açarak Baba’ya kurşun kalemıyla göstermeye başladı: Beş yüz dönüme yakın bir araziydi ama çoğu tepelik ve kayalıktı. Baba ne kadar alınabileceğini sorunca, Bay Hardacre tepelerdeki bu arazilerin dönümü on on iki dolara gittiğini söyledi. Adam başka araziler göstermeye başlayınca, Baba beklemesini söyleyip kâğıt kalem çıkararak isimleri, dönüm miktarlarını ve fiyatları not almaya başladı. Görünüşe göre, arazilerin hepsi satın alınabilirdi; adam arazilerden birini atladığında, Baba, “Peki ya burası?” diye soruyor, Bay Hardacre da, “Orası ihtiyar Rascum’ın arazisi; evet, bence orayı da alabiliriz,” gibi şeyler söylüyordu. Baba, “Şunların hepsini bir listeleyelim,” deyince, Bay Hardacre’ın yüzü tuhaf bir ifadeye büründü; hayatının dönüm noktasına geldiği kafasına yeni dank etmişti.

“Şimdi, Bay Hardacre,” dedi Baba, “artık sadede gelemim. Fiyat makul olursa, toprak satın almak istiyorum. Ama insanlar bir şeyi istediğinizi anlar anlamaz fiyatları artırmaya başlar; onun için bir şeyi netleştirelim: Ben gerçek fiyattan satın almak istiyorum, daha fazlasını asla vermem; birileri fiyat artıracak olursa, bu işin olmayacağını söylersiniz, ben de unuttur giderim. Ama makul fiyattan alabileceğiniz yerlerin hepsini alıp satıcıdan normal komisyonunuzu da alın; buna ek olarak benden de yüzde beş komisyon alacaksınız. Yani benim adamım olmanızı ve en düşük fiyattan alabildiğiniz bütün arazi-

leri benim için satın almanızı istiyorum. İnsanlar piyasada canlanma olduğunu düşünmesin diye, bu işi çabucak ve sessizce halletmek istediğimi söylemememe gerek yoktur herhalde. Anlatabildim mi?"

"Evet," dedi Bay Hardacre. "Ama bu işi sessiz sedasız halledebileceğimden emin değilim; burası çok küçük bir yer, çok dedikodu olur ve sözleşmelerin sonuçlandırılması zaman alır."

"İş benim söylediğim şekilde yapar ve aklınızı kullanırsanız hiç de uzun sürmez. Benden söz etmiyorsunuz, satın almaları tanımadığınız bir müşteri için yapıyorsunuz, nakitle opsiyon satın alıyorsunuz; bu sayede, insanlar buralardansa, sözleşmeler hemen hallolur."

Bay Hardacre, "Ama bunun için epey bir para lazım," derken biraz korkmuş gibiydi.

"Cebimde biraz nakit var," dedi Baba; "ayrıca sabahleyin nakde çevirebileceğim üç bin dolarlık bir çek de getirdim. Şunu anlamalısınız, Bay Hardacre, ben bildircin avlamaya bayılırım ve aklımda çok bildircin olan küçük bir araziyi satın alma fikri vardı. Fakat bir konuda anlaşalım: Ben bildircinımı istediğim her yerde avlayabilirim ve kimsenin beni bildircin yerine koymasına izin vermem!"

Baba kartvizit cüzdanından Angel City'deki büyük bir bankanın başkanının yazdığı, ilgili kişiye Bay James Ross'un geniş kaynaklara sahip fazlasıyla güvenilir bir kişi olduğunun garantisini veren bir mektup çıkardı. Bunny, Baba'da bunun gibi iki mektup olduğunu biliyordu; biri James Ross, öteki J. Arnold Ross adına yazılmıştı; bunların ilkinin petrol sahaları aldığı zamanlarda kullanırdı ve şimdiye kadar gerçek kimliğini zamanında öğrenebilen olmamıştı!

Baba'nın teklifi şuydu: Bay Hardacre'la sözleşme imzalayacaklardı ve Baba, Bay Hardacre'a uzun bir listesi çıkarılan arazilerden, belirlenmiş dönümlerden belirlenmiş fiyatlarla on günlük opsiyon alması için yetki verecekti; Baba bütün opsiyonları üç gün içinde satın alacağını ve Bay Hardacre'a her satıştan yüzde beş vereceğini garanti ediyordu. Kaygı ve tamah arasında ikiye bölünen Bay Hardacre sonunda şansını bir deneyeceğini ama Baba onu yarı yolda bırakacak olursa kolaylıkla iflas edebileceğini söyledi! Paslı daktilosunun başına oturup Baba'ya altmış bin doların üzerinde bir

meblağa mal olacak arazilerin uzun listesini de içeren sözleşmeyi iki kopya halinde yazdı. Baba'nın iki kez okunduktan sonra imzaladığı sözleşmeyi Bay Hardacre da epey bir titreyen eliyle imzaladı, Baba güzel diyerek masanın üstüne yüz dolarlık on banknot saydı ve Bay Hardacre'a hemen kolları sıvamasını söyledi. İmzalanacak opsiyonların da hazır edilmesi iyi olurdu ve Baba arabada biraz boş opsiyon olduğunu zannediyordu; emin değildi ama bir bakacaktı. Baba gidince, Bay Hardacre, Bunny'ye gayet samimi bir tavırla, öylesine sorar gibi, "Baban ne iş yapar, delikanlı?" diye sordu. Bunny kendi kendine gülümseyerek, "Ah, Baba bir sürü iş yapar, arazi falan satın alır," diye cevap verdi. Adam, "Ne gibi şeyler?" diye sorunca, Bunny de, "Mağazası var, bazen makineler satın alır, insanlara kredi açar," dedi. Derken Baba döndü; talihe bakınız ki arabada bir tomar boş opsiyon bulmuştu; Bunny yine kendi kendine gülümsedi çünkü Baba'nın o arabada en gerekli belgeyi, aleti, yiyeceği, en gerekli antiseptiği ya da yara bandını bir kez olsun bulamadığı vaki değildi!

XI

Kampa dönerlerken yine günbatımıydı ve bütün tepelerde bildir-cınlar ötüyordu. Sığırlarla birlikte geri dönen atlıya rastladılar ve adam durup biraz depremden söz ettikten sonra eyeriyle üzengi kayışlarından "skanç skanç" sesleri çıkararak yoluna devam etti. "Belki de gece olmadan önce bu adamın arazisini de satın alırız ve atına binebilirsin," dedi Baba. Onlar da yola devam ederken çok geçmeden bu kez yayan giden başka birine rastladılar. Genç, uzun boylu ve leylek gibi, saban tutarcasına kamburunu çıkarmış biriydi; köylü giysileri giymiş, hasır şapka takmıştı ve yanlarından hızla geçip giderken Baba'nın dostça, "İyi akşamlar," diyerek verdiği selama üstünkörü bir baş hareketiyle karşılık verdi. Baba, "Ne tuhaf bir tip," derken, Bunny'nin aklında çok ciddi bir yüz, çıkık ve büyük bir burun, kenarları sarkık geniş bir ağız kaldı.

Yola devam edip kampa geldikten sonra ateşi yakıp Meelie ve Sadie'nin aldığı ekmeği kızartarak bir tava bildircin ve domuz pastırması, sıcak kakao ve Bunny'nin aldığı şeftali konservesiyle kendilerine mükellef bir ziyafet çektiler. Bunny yemekten sonra keçi ağılının orada Ruth'u görüp yavaşça yürüyerek yanına gitti; Ruth yakınlarda biri var mı diye ürkekçe etrafa bakındıktan sonra, "Paul geldi!" diye fısıldadı.

Bunny hayretle irkildi. "*Paul mü?*" Ardından gerçek bir anda kafasına dank etti. "Yolda yanında geçtiğimiz adam Paul'dü!" Adamı Ruth'a tarif edince, Ruth da Paul olduğunu doğruladı. Ruth, Paul'ün söylediklerini anlatmayı ancak o zaman akıl edebildi. "Babam çiftliği sattığı için çok kızdı. Bunu yapmamamız gerekirmiş."

"Başka ne yapabilirdiniz ki?"

"Keçileri satıp bankaya borcumuzu ödememiz ve buradaki bazı çiftçiler gibi çilek yetiştirmemiz gerektiğini söyledi. Böylece geçinebilir ve bağımsız olabilirmişiz..."

"Paul biraz fazla gururlu!" diye haykırdı Bunny. "Yardım kabul etmekten bu kadar korkulmaz ki!"

"Yok, tam olarak öyle değil," dedi Ruth.

"Nedir o zaman?"

"Yani... bundan söz etmem kabalık olur..." Ruth yine utanmıştı.

"Neymiş, Ruth? Paul'ü anlamayı denemek istiyorum."

"Yani işte, babanın büyük bir petrolcü olduğunu ve bu çiftlikte petrol olduğunu, senin de bunu bildiğini çünkü kendisinin söylediğini anlattı."

Bir sessizlik oldu.

"Baban petrolcü mü?"

Bunny kendini zorlayarak cevap verdi. "Baba bir işadamı; arazi satın alır ve daha bir sürü iş yapar. Bir mağazası var, makineler satın alır, insanlara kredi açar." Baba böyle söylemesi talimatını vermişti ve bildiğimiz gibi, bunların hepsi de doğrudu; yine de Bunny bunları söylerken yalan söylediğini düşündü. Ruth'u yanlış yönlendiriyordu; o koca, riyasız gözlerin, munis ve tatlı yüzün sahibi, iyi kalpli, masum, güven dolu Ruth'u; içinde nefret dolu bir

düşünce ya da bencilce bir güdü olmayan, hayatını çok sevdiği abisi uğruna uzun bir fedakârlık olarak yaşayacak olan Ruth'u! Of, bu aldatmacayı neden Ruth'a karşı oynamak zorunda kalmıştı ki?

Biraz daha Paul'den söz ettiler. Öğleden sonrasının çoğunu tepelerde kız kardeşiyle birlikte oturup ona yeni hayatını anlatarak geçirmişti. İdare ettiğini söylemişti; evden kaçmış olmasını sorun etmeyen, saklanmasına yardımcı olan yaşlı bir avukatın yanında çalışıyordu. Bu avukat özgür düşünceli dedikleri insanlardandı; insanın istediği şeye inanma hakkı olduğunu söylüyordu ve Paul yaşlı avukatın bahçıvanlığını, getir götür işlerini falan yapıyor, verdiği kitapları okuyarak kendini eğitiyordu. Ruth'a hem harika hem de korkunç bir şey gibi gelmişti bu; Paul İncil'le ilgili, kitabın eski İbrani tarihiyle masallarından başka bir şey olmadığını, Tanrı'nın sözü olduğu söylenemeyecek kadar saçmasapan çelişkilerle, kanlı cinayetlerle, zinalarla dolu olduğunu gösteren bir kitap okumuştı. Kitabı Ruth'un da okumasını istiyordu ve Ruth bu yüzden şiddetli bir kaygıya kapılmıştı; ama Bunny kendisinininkinden çok Paul'ün ruhu için kaygılandığını anlamıştı!

Sonra Bunny, Baba'nın yanına gidip yolda yanından geçtikleri kişinin Paul olduğunu söyledi; Baba, "Öyle mi?" dedikten sonra yine "tuhaf bir tip" olduğunu söyledi. Bunny'nin ruhunda kopan fırtınalardan bihaber olan Baba'nın umurunda değildi; onun aklında yalnızca yapılan büyük keşif, halledeceği sözleşmeler vardı. Başının altında yastık, sırtüstü uzanmış, yıldızlara bakıyordu. "Kesin olan tek bir şey var, evlat," derken sesinde gülücükler vardı; "sen ve ben ya petrol oyununu en öndeki koltuklardan izlemeye başlayacağız ya da kim bilir, belki California'nın keçi ve koyun kralları olacağız!"

VAHİY

I

Bunny okula gidiyordu. Emma Yenge, babaanne ve Bertie sürekli başının etini yiyerek Baba'ya istedikleri şeyi yaptırmışlardı ve Bunny artık "küçük petrol cücesi" olmayacak, bütün vaktini para kazanmayı öğrenmeye adamayacaktı; öteki çocuklar gibi olup eğlenecek, spor kazaklar giyip maçlarda bağırarak, büyük makinenin bir parçası olacaktı. Son bir intihar girişimine zorlanan Bay Eaton öğrencisinin zihinsel donanımındaki bazı zayıf noktaları güçlendirmiş, bu sayede birkaç sınavdan geçen Bunny Beach City Lisesi'ne yazdırılarak gerçek eğitime başlamıştı.

Şehir dışındaki iki bloğu kaplayan bu okul, bir karenin üç kenarına yerleştirilmiş çeşitli binalardan oluşuyordu; karmaşık ve süslü püslü yapılar şehir için hem gurur kaynağı hem de masraf kapısıydı. Bedava olan okula şehir halkının on sekiz yirmi yaşına kadar çalışmak zorunda olmayan kızları ve oğulları geliyordu. Yani belli bir gelir seviyesinin üstünde olanların çocukları; bir ekonomik sınıfı oluşturan bu kızlar ve oğlanlar, aynı prensibi takip ederek kendilerine bir de alt sınıf oluşturunlardı. "Gizli cemiyetler" öğretmenler tarafından yasaklanmıştı ama yine de dimdik ayaktaydılar; giriş koşulları servet ve servetin satın alabileceği bütün güzel şeylerdi; iyi beslenmiş vücutlar, son moda giysiler, rahat bir tavır, hayatı fazla ciddiye almayan bir tutum.

Gençler küçük sürüler halinde sınıftan sınıfa koşturuluyor, buralarda onlara uygun dozlar halinde kültür aşılanıyordu. Burası muazzam bir eğitim fabrikasıydı, aileler en iyi makinelerin alın-

ması için para ödemişlerdi fakat izah edilmesi imkânsız bir sürecin sonucunda, fabrika zamanla öğretmenlerin elinden alınmış ve öğrencilere devredilmişti. Gençler her geçen yıl ders çalışmaya daha az ilgi duyuyor, “ders dışı faaliyetler” denen şeylerle daha içli dışlı oluyordu: Yani atletizm sahasıyla, tenis ve basketbol kortlarıyla, büyük yüzme havuzuyla, dans pistiyle. Oğullar ve kızlar kendine özgü standartları, gizli bir yaşamı olan apayrı bir dünya yaratmışlardı kendilerine. Rozetler ve armalar takıyor, ezoterik anlamları olan şifreler ve tokalaşma şekilleri kullanıyorlardı; hangi çiçeğin nereye takılacağını, kravatınızın rengini, şapkanızdaki kurdeleyi ya da zarfa pulu hangi açıyla yapıştıracağınızı belirleyen karmaşık kodları vardı.

Yetişkinlerin yaşamında olduğu gibi, biraz paranın getirdiği prestije, biraz da sportif beceriye dayalı bir sürü yaşamıydı bu. Bir müsabakadan ötekine koşturuyordunuz. Kendi takımınızın gücünü karşı takımınkiyle, kendi çetenizin daha çok bağırma becerisini öteki çeteninkiyle yarıştıırıyordunuz; takımlar sizi bağirtacak maçlar için antrenman yaparken, siz de toplanıp bu tezahüratların provasını yapıyordunuz. Bunların hepsi mali ve sportif açıdan daha güçlü öğrencilerin daha büyük kardeşlik cemiyetleri tarafından kapılacağı, sosyal ve sportif işlevlerini kusursuzlaştırılmış bir beceri ve zarafetle yerine getirecekleri, gelecekteki, kolej ve üniversitelerdeki gerçek zaferler için alıştırırmaydı.

Bildiğimiz gibi, Bunny de gizli kardeşlik cemiyetlerine girebilmesini sağlayacak bütün özelliklere sahipti; Anglosakson bir yüzü, birçok bol kazağı vardı ve okula hep son model arabalarla gidiyordu. Girilmesi zor bir gizli kardeşlik cemiyetine kabul edildi ve çok geçmeden her konuda aranan biri oldu. Her şey fazlasıyla ilgisini çekiyordu; dünyada bu kadar çok genç insan olduğunu hayal dahi edemezdi ve bu gençlerin hepsini tanımak istiyordu. Onlarla birlikte oradan oraya koşturuyor, hem öğretmenlerden hem de öğrencilerden öğrenebileceklerini kaçırmamak için gözleriyle kulaklarını dört açıyordu. Ama yine de onu diğerlerinden ayıran bir şeyler vardı; bir ağırbaşlılık, eski modalık, “tuhafılık”. Petrol işine dair çok şey

bilmesinden kaynaklanıyordu şüphesiz; Bertie tırnaklarının içinde petrol kaldığını söyleyerek o acımasız yorumu yaparken haklıydı. Bunny lüks içinde yaşayan hanım evlatlarının görüşünü paylaşmaz, “paranın ağaçta yetiştiğini” düşünemezdi; paranın canla başla çalışıp tehlikeli işler yaparak kazanıldığını biliyordu. Ayrıca evdeki gayet iyi idrak ettiği durumla da yüzleşmek zorundaydı; babası bir erkek çocuğu için en iyi şeyin liseye gitmek olduğundan emin değildi ve Bunny’nin aklına ne gibi fikirler sokulduğunu anlayabilmek için gözü sürekli üstündeydi. Bu yüzden çocuk da sürekli okulda verilen eğitimle Baba’nın eğitimini kıyaslıyor, hangisinin daha iyi olduğunu anlamaya çalışıyordu.

Bunny yeni hayatına başlamadan önce anne babaların “ciddi bir konuşma” dediği şeyi yaşamıştı; garip ve kafa karıştırıcı bir konuşma olmuştu bu. Evvela Baba ona bir araba verecekti ama bazı kurallar koymak zorundaydı. Bunny şehirde ve şehir dışında hız sınırlarını aşmayacağına söz vermeliydi ve bu ahlaki açıdan kesinlikle çifte standarttı! Yine de Baba bu konuda açıksözlü davrandı; kendisi kaç kilometreyle gideceğine karar verebilecek bir yetişkindi; dahası, hız yapmasının nedeni mühim işlere yetişebilmektir ama Bunny sabahları erkenden okula gidecek, geriye kalan zamanlarda yalnızca zevk için araba sürecekti. Arabaya başkalarını da alabilirdi ama ondan başka hiç kimsenin sürmesine izin vermeyecekti; Baba’nın lisedeki gizli cemiyetler için bedava garaj işletecek parası yoktu ve Bunny’nin bu konuda anlaştıklarına dair garanti vermesi Baba’nın içini rahatlatacaktı.

Bunun dışında, Baba, Bunny’den yirmi bir yaşına gelinceye kadar tütün ve alkol kullanmayacağına yemin etmesini istedi. Bu konuda da “çifte standart” uyguluyordu ve yine açıksözlüydü. Kendisi tütüne alışmıştı ama buna pişmandı, Bunny de tiryaki olmak istiyorsa buna hakkı vardı ama Baba ne yaptığını bilecek yaşa gelinceye, tam bir yetişkin oluncaya kadar beklemesi gerektiğini düşünüyordu. Aynı şey alkol için de geçerliydi. Baba artık çok az içiyordu ama bir ara ayyaşlığın eşiğinden dönmüştü ve korkusu bu yüzdendi; Bunny’nin koleje gitmesine izin verilmesi –en azından

Baba'nın parasıyla olacaksa– içki âlemlerinden uzak duracağına söz vermesine bağlıydı. Bunny, peki, dedi; bunu yapmak onun için kolaydı. Baba'nın hikâyesini biraz daha dinlemek isterdi ama sormak da pek içinden gelmedi. Baba'yı hiç sarhoş görmemişti; bunu düşünmek bile ürkütücüydü.

Sonunda kadınlar konusuna gelindi; görünüşe göre, Baba bu kez açıksözlü olmayı pek beceremeyecekti. İki şey söyledi: Birincisi, Bunny tonla parası olan bir babanın oğlu olarak tanınıyordu ve bu yüzden genç erkeklerin karşılaşacağı en büyük tehlikelerden birine karşı çok açıktı. Sırf parasını yemek ya da şantaj yapmak için, türlü çeşit kadın ona kancayı takmaya çalışacaktı; Bunny kadınlara güvenmeye çok hazır olduğundan, bu konuda uyarılması gerekiyordu. Baba ona zengin delikanlılarla, bu gençlerin hayatlarının, ellerine düştükleri kadınlar yüzünden nasıl mahvolduğuyla ve ailelerine nasıl bir utanç yaşattıklarıyla ilgili korkunç hikâyeler anlattı. Bir de hastalık meselesi vardı; hoppa kadınların başı hastalıktan kurtulmazdı ve Baba hem bu konuyla hem de cahil ve ürkek delikanlıları ağlarına düşüren sahte doktorlarla ilgili bir şeyler anlattı. Eğer bu türden bir rahatsızlığımız olursa, birinci sınıf bir doktora gitmeliydik.

Baba'nın diyecekleri bu kadardı. Bunny öğrendikleri için minnettardı ama daha fazlasını bilmek isterdi; babasına birçok soru sormak isterdi ama Baba'nın bariz çekimserliği karşısında hiçbirini sormadı. Baba'nın hali ve tavrı, seksin doğasında enine boyuna tartışılmasını engelleyecek kadar şeytani bir şeyler olduğunu ima eder gibiydi; seks hayatın karanlıkta yaşanan, asla gün ışığının altına sürüklenmeyen bir yönüydü. Bunny ise babasının söyleminin kendisi için geçerli olmadığını düşünüyordu. Yaramaz çocuklar olduğunu biliyordu ama Bunny onlardan biri değildi ve olacağını da hiç zannetmiyordu.

Bunny'nin konuyu anlaması çok geçmeden fena halde âşık olmasıyla birlikte kolaylaştı. Okulda sürüyle, o kadar çok genç ve çekici kadınsı şey vardı ki bilhassa sahip olduklarınız ve sosyal konumunuz yüzünden birçoğu peşinizdeyken onlardan kaçmak mümkün olamıyordu! Bazı genç hanımların yaklaşımı fazla cüretkâr ya da

çekingen delikanlıya itici gelecek kadar nazlıydı; Bunny'yi elde eden kızsız hayalinde ona romantik nitelikler yükleyebileceği durağanlığa ve mahcubiyete sahipti. Adı Rosie Taintor'dı ve at kuyruğu halinde sırtına uzanan, alnının üzerinde kabarık duran, altın parıltılı saçları vardı; Bunny'den daha da çekingen, pek konuşmayan bir kızdı ama zaten buna gerek kalmıyordu çünkü Rosie her şeye büyük bir hayranlıkla yaklaşıyor, bunu tek bir sözcükle ifade ediyordu: Her şey harikaydı; içli, gizemli fısıltılarla daha da "harika" bir hale geldiler; petrolcülük işi özellikle "harikaydı" ve Rosie petrolle ilgili şeyleri dinlemekten hiç sıkılmıyor, anlatacak çok şeyi olan Bunny de bundan keyif alıyordu. Rosie'nin babasıyla annesi dışıydı ve bu pek de romantik bir iş olmadığından, kızcağız doğal olarak Bunny gibi kır-larda dolaşmanın, işçi ordularını yönetmenin, muazzam hazinelerin topraktan fışkırması işini kumanda etmenin heyecan verici olduğunu düşünüyordu.

Bunny onu arabayla gezdiriyordu; şehir dışında, güvendelerken, Bunny direksiyonu tek eliyle tutup öteki elini Rosie'ninkinin üzerine koyduğunda, ikisinin de içini saran hisler gerçekten "harikaydı". Bu şekilde saatler boyu mutlu mesut gidiyorlardı; ya da arabadan inip tepelerde geziniyor, yaban çiçekleri topluyor, oturup güneşin batışını izliyorlardı. Bunny çok saygılıydı ve hayran olduğu kızın yanına bir iki öpücük konduracak kadar ileri gittiğinde, bunu adeta huşu içinde yapıyordu. Hava durumu dışarıda kur yapmaya uygun olmadığına, Rosie'nin annesiyle babasının hobi olarak İngiliz baskı resimleri topladığı evlerine ziyaretine gidiyordu; bu baskılar çerçelenmiş halde bütün duvarlara asılmıştı ve köpek sürüleriyle ava çıkmış kırmızı ceketli centilmenlerin, koca pipolu içkici adamlara sürahilerle bira servisi yapan kırmızı yanaklı garson kızların olduğu, on sekizinci yüzyıla ait bu matrak sahnelere bol bol bakabiliyordunuz. Bunny saatlerce bakıyordu, onları gözden geçirmek, sayfaları çevirmek için tek el yetiyordu. İnsan bu kadar genç, aynı zamanda bu kadar iyiiken, "harika" olmayan ne vardır ki? Bir tek yeni bir hasır şapka alıp seçtiği kızla sokakta buluşmak ve onun yorumlarını beklemek bile, Bunny'nin ayaklarını yerden kesmeye yetiyordu!

II

Baba artık iş seyahatlerine yalnız çıkıyordu, yani hafta sonlarına ya da tatillere denk getiremediği zamanlarda. Tek başına gitmekten hoşlanmıyordu; Bunny'ye gelince, onun aklının bir yarısı da sürekli Baba'daydı ve Baba geri döndüğünde işlerin nasıl gittiğini bütün detaylarıyla dinliyordu.

Artık Lobos Nehri'nde altı kuyu vardı ve hepsi de "iyi para" getiriyordu. Baba'nın dört kuyusu sondajdaydı, Antelope'taki on iki eski kuyuyu derinleştirmiş ve oraya servetin sürekli kendisine doğru aktığı bir boru hattı döşemişti. Bankside sahasında, hepsi de petrol veren altı kuyusu vardı; Bay Bankside'a bir milyon doların üstünde kâr payı ödemişti ve bunun daha başlangıç olduğunu söylüyordu. Sonradan kiraladığı Ross-Wagstaff sahasında da iyi bir kuyusu, sondajda olan üç kuyusu daha vardı ve bir kilometre kadar kuzeyde Ross-Armitage No. 1'le yeni bir sahaya daha el atmıştı.

Kuyu Tepesi sahasında neler olduğunu görmek hayret vericiydi. Tepenin zirvesinde ve yamaçlarında petrol kuyularından oluşan bir orman yükselmiş, bu orman lahana ve şeker pancarı tarlalarında uygun adım ilerlemeye başlamıştı. Onları uzaktan, günbatımının pusunda gördüğünüzde, aklınıza ilerleyen bir salyangoz ordusu gelebilirdi; duyargalarını iyice havaya dikmiş salyangozlar. Yaklaştığınızda, Pluton'un âlemindeki gibi bir uğultu ve gümbürtü duyuyordunuz; geceleri beyaz ve altın rengi ışıklardan, püsküren buharlardan, yeraltından gürleyerek fışkıran ve bir kullanım alanı olmadığı için yaktıkları gazın göz kamaştırıcı alevlerinden oluşan puslu ve büyümlü bir manzara oluyordu.

Evet, rahat bir arabada oturarak geçerken, burayı periler ülkesi sanabilirdiniz. Orada bir işçi ordusunun, on ikişer saatlik vardiyalarla, hayatlarını ve uzuvlarını tehlikeye atarak çalıştığını kendinize hatırlatmak zorunda kalıyordunuz. İtişip kakışmaları, entrikalarla ihanetleri, yerle bir olan umutları da hatırlamak zorunda kalıyordunuz; Baba'nın küçük adamlara, mum alevine gelen pervaneler gibi koşarak sahaya gelen binlerce yatırımcıya dair anlattıklarını

dinlemek zorunda kalıyordunuz. O zaman periler ülkesi, çok az kişinin kahvaltısı için birçoğunun sosis yapıldığı bir mezbahaya dönüşüveriyordu!

Artık Baba'nın büyük bir ofisi, bir müdürü, altı memuru vardı ve orada savaş gemisinin kumanda kulesindeki bir kaptan gibi oturuyordu. Başkalarının başına neler gelirse gelsin, Baba kendini ve kendinden olanları ayakta tutmayı biliyordu. Alandaki en büyük bağımsız işletmeci olarak nam salmıştı ve her çeşit insan tekliflerle ona geliyordu; yeni, harika, parlak planlarla; Baba'nın böyle bir ekonomik saygınlığı varken, on yirmi milyon dolarlık bir şirket kursa, yatırımcılar hemen oraya akın ederdi. Ama Baba bütün teklifleri geri çeviriyordu; Oğlu büyüyünceye ve bu eğitim işi tamamlanıncaya kadar bekleyeceğini söylüyordu Bunny'ye. O zamana kadar yığınla paraları olacaktı ve mutlaka büyük bir iş yapacaklardı. Bunny de tamam diyor, kendisine de uyduğunu söylüyordu. Bu "büyük işin" Paradise'ta olmasını diliyordu çünkü o zaman onun da bir payı olacaktı. Baba da tabii ki, Watkins çiftliğinin onun keşfi olduğunu söylüyor, sıra orada sondaj yapmaya geldiğinde, kuyunun adını Ross Junior koyacaklarını söylüyordu.

Orada herhangi bir şey yapmamışlardı, çünkü araziler için yapılan pazarlıklar sırasında talihsiz bir pürüz çıkmıştı. Fena kadere bakınız ki, büyük Bandy arazisinin sahibi Bay Bandy, Bay Hardacre'ın opsiyonları satın aldığı gün evde yoktu, Bay Bandy geri dönüp bu ani satın alımları öğrendiğinde işkillenmiş ve arazisini elinde tutmaya karar vermişti. Yani öyle yapmış sayılırdı çünkü dönüm fiyatını on dolardan yüz dolara çıkarmıştı! İşin kötü tarafı, Bandy'nin arazisi Watkins'lerin dibindeydi; beş yüz dönümden fazlaydı ve Baba'yla Bunny'nin petrolü bulduğu yere çok yakındı, hatta Baba petrolün esas oradan geçtiğini zannediyordu ama araştırma yapılmadan da emin olamazdı. Baba bekleyeceklerini ve Bay Bandy'nin birkaç yıllığına arazisinin turşusunu kurmasına izin vereceklerini söylemişti. Bir kedinin gözünü fare deliğine dikmesi, farenin ondan önce yorulmasını beklemesi gibi bir şeydi bu. Bunny, Bay Bandy'nin hangisi olduğunu sormuştu, kedi miydi yoksa fare mi;

Baba, Jim Ross'u fare zannedecek birinin, yaptığı hatayı çok fena anlayacağını söylemişti.

Bu yüzden bekliyorlardı. Baba'nın hayalî sakat akrabası bir gün o kayalık tepelere gelecek ve birkaç bin keçi yetiştirecekti; bu arada çiftliklerin çoğu eski sahiplerine kiralanmış durumdaydı. Üç dört tanesi boştu ama Baba bunu umursamıyordu; oraları da bildircinlara bırakacağını söylemiş ve Bay Hardacre'dan satın aldığı yirmi dört bin dönümlük araziye bin tane "Girilmez" tabelası dikmesini istemişti ki Bay Bandy, Baba'nın bildircin avına duyduğu haris tutkuyu görüp etkilensin.

III

Uygar dünyanın büyük bölümü savaşa girmişti. Baba'yla Bunny'nin okuduğu gazeteler birer afişe dönüşmüş, her gün tüm sayfayı kaplayan manşetlerle binlerce, belki on binlerce erkeğin yaşamlarını kaybettiği çarpışmaların ve harekâtların haberlerini yapıyordu. California'da huzur ve refah içinde yaşayan insanlar için gerçek olamayacak kadar "eski, mutsuz ve çok uzak şeylere" dair bir masaldı bu. Amerika resmi olarak tarafsızlığını ilan etmişti; yani Bunny'nin dünyada olup bitenleri öğrendiği "güncel olaylar" dersindeki öğretmeninin savaştan nesnel bir yaklaşımla söz etmesi, başka çocukları rahatsız edecek şekilde partizanlık yapanları azarlaması bekleniyordu. Baba gibi işadamları için savaş iki taraftan da para kazanmak demekti; itilaf devletlerine doğrudan, mihver devletlerine ise Hollanda ve İskandinavya'daki aracılar yoluyla satış yapacaklar ve İngilizler abluka yoluyla bunu durdurmaya çalıştığında çingar çıkaracaklardı.

"Benzin" fiyatları tabii ki yükselmeye başladı. Baba'nın milyonlarına dünyanın geri kalanının toplu acısı sayesinde milyonlar katması Bunny'ye korkunç geliyordu; Baba'ysa bunun saçmalık olduğunu, Avrupalıların savaşımaya bu kadar meraklı olmasının kendi suçu olmadığını ve kendi sattığı şeyleri almak istiyorlarsa piyasa fiyatından

almak zorunda olduklarını söylüyordu. Spekülatörler halihazırda bu kadar çok nakdi varken, ayakkabı, gemi, mühür mumu ya da savaşta para edecek başka bir şey alarak kısa yoldan kâr edebileceğini anlatmak için ona geldiklerinde, Baba bildiği tek işin petrolcülük olduğu, hayatta bildiği işten şaşmayarak ayakta kalabildiği yanıtını veriyordu. Savaşan güçlerin temsilcileri petrol almak üzere imzalanacak sözleşmeler için onu davet ettiklerinde, dünyada onu bu türden sözleşmeler imzalamaktan daha çok mutlu edecek bir şey olmadığı yanıtını veriyordu; ama önce Avrupa bonolarını Amerikan dolarına çevirmeli ve ödemeyi dolar olarak yapmalıydılar. Onları yol kenarındaki lokantaya götürmeyi teklif ederek o tabelayı görmelerini sağlıyordu: “Bankamızla bir anlaşma yaptık: Onlar çorba satmıyor, biz de çek bozmuyoruz.”

Bunny babasının sınırsız kaynaklara ve sarsılmaz bir itibara sahip biri olarak tanınması sayesinde, birinci sınıfların futbol takımına hazinedar olarak seçilerek, saha kenarında oturup amigo kızlara yardım etmesini sağlayan ağır bir sorumluluk üstlenmişti. İnsanlar dünyanın öbür ucunda karanlığın, çamur ve karların içinde sendeler, gözlerinden vuruldukları için ya da bitkinlikten bir şey göremez, iç organları yerlerde sürüklenirken, California’da güneş pırıl pırıl parlıyor, Bunny tribünlerde oturmuş hep bir ağızdan bağırarak bin, iki bin lise talebesiyle birlikte bağırıyordu: “Rah, rah, rah, slippery, slam! Wallibazoo, bazim, bazam! Beach City!” Eve ışıklar saçarak geldiğinde sesi skoru söyleyemeyecek kadar kısılmış oluyordu, Emma Yenge de oturduğu yerden ışıklar saçıyordu, Bunny de diğer çocuklar gibi olmuştu ve Ross ailesi toplumdaki yerini almaya başlamıştı işte.

Noel tatili geldi, herkes Baba’nın çok çalıştığını söylüyordu; Bunny de “Haydi bıldırcın avına çıkalım!” dedi. Artık kendi av alanları olduğu için, onu kandırmak çok da zor olmuyordu; harika bir fikirdi ve araziye boşa harcamak yazık olurdu. Böylece kamp malzemelerini arabaya yükleyip Paradise’a gittiler ve meşe ağacının altına çadır kurdular; çiftlik ve Watkins ailesinde değişiklik yoktu ama yan yana dizilen çocukların boyları birkaç santim uzamış, kızlar uzayan esmer bacaklarını örten yeni elbiseler giymişti.

Artık ailenin hayatı daha kolaydı çünkü ayda on dolarlık masraf yerine on beş dolarlık gelirleri vardı.

Sonra Baba'yla Bunny bildircin avına çıkıp çantayı doldurdular; bu arada artık kuruyup sertleşmiş, kum ve toprakla kaplanmış olan petrol izini de kontrol ettiler. Kampa dönüp karınlarını bir güzel doyurduktan sonra Ruth bulaşıkları almaya geldi; Eli'nin yerine kendisinin geldiğini çünkü Eli'nin baş ağrısı çeken Bayan Puffer'ı iyileştirmek için çağrıldığını söyledi. Eli bu şifacılık işini iyice ilerletmiş, büyük bir heyecan yaratmıştı ve elleriyle onları iyileştirmesi için ülkenin dört bir yanından insanlar geliyordu. Bunny, Paul'den haber alıp almadığını sorunca, Ruth abisinin birkaç ay önce onu görmeye geldiğini, iyi olduğunu söyledi.

Biraz çekimser görünüyordu ve bunu Baba'nın orada uzanmış onları dinliyor olmasına yoran Bunny onunla birlikte eve kadar yürüdü; Ruth yolda Paul'ün okuması ve istemediği takdirde İncil'e inanması gerekmediğini anlaması için bir kitap getirdiğini, kitabı okurken babasına yakalandığını, adamın kitabı alıp ateşe attıktan sonra onu bir güzel patakladığını anlattı.

Bunny dehşete düşmüştü. "Sana vurdu mu yani?" Ruth başını salladı, bunu kastetmişti. Bunny, "Neyle vurdu?" diye haykırınca, koşum takımının kayışıyla vurduğunu söyledi. "Acıdı mı peki?" Ruth çok fena acıdığını, bir hafta poposunun üstüne oturamadığını söyledi. Bunny'nin kızgınlığı onu biraz şaşırtmıştı çünkü on altı yaşına gelmiş bir kızın babasından dayak yemesinde bir gariplik görmüyordu sanki; babası bunu onun iyiliği için yapmıştı, kızının ruhunu cehennemde yanmaktan kurtarmanın kendi görevi olduğunu düşünüyordu. Bunny'nin gördüğü kadarıyla, Ruth babasının haklı olup olmadığından da emin değildi.

Bunny, "Kitabın adı neydi?" diye sorunca, Ruth *Akıl Çağı* dedi; eski bir kitaptı, Bunny duymuş olabilirdi. Bunny hiç duymamıştı; ama tabii ki kitaptan edinip okuyarak içindeki her şeyi Ruth'a anlatmaya karar verdi.

Gidip bütün kızgınlığını babasına kustu, ama Baba'nın bu konudaki tavrı Ruth'un kiyle aynıydı. Bir çocuğun bilgilenmeye çalıştığı

için kırbaçlanması tabii ki feci bir şeydi ama ihtiyar Abel Watkins de kendi ailesinin patronuydu ve çocuklarını istediği gibi yetiştirmeye hakkı vardı. Baba kitabı duyduğunu söyledi, Amerikan Devrimi'yle ilişkili ünlü bir "kâfir" olan Tom Paine tarafından yazılmıştı. Baba kitabı okumamıştı ama Bay Watkins'i bu kadar öfkeliendirmesi anlaşılır bir şeydi; Paul böyle şeyler okuyorsa, demek ki çok yol almıştı.

Bunny sakinleşemedi, Ruth'un sırf aklını kullanmaya çalıştığı için dayak yemesi korkunçtu. Öğleden sonrası boyunca bundan söz etti, buna karşı bir kanun olması gerektiğini söyleyip durdu. Baba kanunun ancak olağandışı ve acımasız cezalarda devreye girebileceğini söyledi. Bunny, Baba'nın bir şey yapması gerektiğini söyleyerek diretince, Baba gülerek Ruth'u evlat edinmesini mi istediğini sordu. Bunny öyle bir şey istemiyordu ama Baba'nın ihtiyar üzerindeki nüfuzunu kullanması gerektiğini düşünüyordu. Bunun üstüne Baba, böyle bir kaçığı mantığa davet etmenin aptallık olacağını, yalnızca adamın daha sabit fikirli olmasına yarayacağını söyledi; Baba'nın nüfuzu varsa, bunu adamın sanrılarını onaylıyormuş gibi görünerek elde etmişti zaten.

Fakat Bunny konunun peşini bırakmadı; Baba istese bir şey yapabilirdi ve mutlaka yapmalıydı. Baba biraz düşündükten sonra şöyle dedi: "Buldum, evlat; yapmamız gereken şey yeni bir din yaratmak." Bunny bu ses tonunu biliyordu, babası onunla "dalga geçerken" sabırla bekledi. Evet, Baba'ya göre, Gerçek Kelam'ı geliştirmeleri gerekiyordu, erkeklerin kızlara asla vurmaması gerektiği Kelam'ın temel öğretilerinden biri olmalıydı. Tam bu noktada özel bir vahiy gelmiş olması gerektiğini söyledi Baba, Bunny ilgilenmeye başlamıştı. Baba Paul'le ilgili, Paul'ün neye inandığı, Ruth hakkında neler dediği, Ruth'un kendisi hakkında Bunny'ye neler anlattığı gibi sorular sordu. Baba'nın bir fikri olduğunu anlayan Bunny beklemeye başladı.

Biraz daha bildircin avlayıp dönerek büyük bir kamp ateşi yaktıktan ve güzel bir akşam yemeği yedikten sonra Baba, "Haydi gidip şu dini başlatalım," dedi. Yavaşça kulübeye doğru giderlerken, Baba derin düşünceler, Bunny merak ve heyecan içindeydi; böyle

hıncı şeyler düşünürken, Baba'nın ne yapacağı belli olmazdı çünkü. Çocuk sonraki yıllarda bu ana geri dönüp merak etmeyi alışkanlık edinecekti; yaptıkları şeyin sonuçlarını öngörebilseler, bütün California eyaletini, en azından kırsal kesimlerini ve komşu eyaletlerin birçoğunu sarsacak yeni bir "uyanış" hareketi başlatacaklarını bilseler, o an nasıl hissederdilerdi acaba?

IV

İhtiyar Bay Watkins onları içtenlikle içeri buyur etti; Sadie'yle Meelie kendi sandalyelerini onlara verip salonun bir köşesindeki kutu gibi bir şeyin üstüne oturdular. İçerideki yoksulluk hissi, Watkins'lerin evine ilk kez giren Bunny'nin içini ürpertti. İçeride de dışarıda olduğu gibi çıplak kalaslar vardı; büyük, boyasız bir masa, altı adet boyasız sandalye, çanak çömleğin durduğu birkaç raf, duvarlara asılı birkaç tava ve kırık ayağının yerine taş konmuş bir ocak. Hepsi, kelimenin tam anlamıyla hepsi bu kadardı; bir de bunları görebilmenizi sağlayan bir gaz lambası vardı tabii. Kulübedeki iki odanın birinde karı koca, ötekinde aynı yatakta uyuyan üç kız kardeş kalıyordu. Evin arkasına eklenmiş ahşap odanın duvarına dayalı ranzanın üst yatağında Eli yatıyordu, alttaki boş yatak sürüden ayrılan kuzudan kalma bir hatıraydı.

Yolculuktan dönen Eli da salondaydı. Artık on sekizinde olan Eli, boyuyla posuyla tam bir erkek olmuştu; sesi de erkeksileşmişti ama arada bir çatlıyor ve –artık Eli'yı dinlerken herhangi bir şeyi komik bulmak ne kadar mümkünse– komik bir tizliğe ulaşıyordu. O da tam annesiyle babasına ve meraklanan kız kardeşlerine Kutsal Ruh'un onu bir kez daha kutsadığını, bütün vücuduna yayılan titremelerin ardından Bayan Puffer'ın bir anda bütün acılarından kurtulduğunu anlatmakla meşguldü. Bay Watkins üç dört kez gayet yüksek bir sesle "Amin!" dedikten sonra Baba'ya dönüp, "Tanrı bizi çocuklarımız yoluyla kutsar," dedi. Baba da bunun doğru olduğunu, belki de zannettiğinden daha doğru olduğunu söyledi;

Bay Watkins'e Tanrı'nun dünyaya bir vahiy daha gönderme ihtimalini hiç düşünüp düşünmediğini sordu. Ailenin, altı kişinin birden anında doğrulup birer heykel gibi kaskatı kesilerek gözlerini Baba'ya dikmeleri görülecek şeydi. Ne diyordu bu misafir böyle?

Baba açıklamasını yaptı: Şimdiye kadar eski ve yeni ahitlerde bulunan iki vahiy gelmişti; Kutsal Ruh neden bir üçüncüsüne hazırlanıyor olmasındı? Gerçek Kelam takipçileri uzun zamandır bunun gerçekleşmesini bekliyordu; Kitap'ta vaat edilen bir şeydi bu, okuyan herkes görebilirdi. Bu Yeni Düzen ötekilerin yerini alacak, doğal olarak onlardan farklı olacaktı ve eski vahye inananlar, daha önce de olduğu gibi, onu anlamayabilirlerdi. "Gayet mantıklı, değil mi?" diye sordu Baba; Bay Watkins hemen öyle olduğunu söyleyerek Baba'dan devam etmesini istedi. Bunun üstüne Baba Gerçek Kelam'ın insan aklı sayesinde ortaya çıkacağını ve bir özgürlük mesajı olacağını söyledi; Kutsal Ruh bizden gerçeği çekinmeden ve korkmadan aramamızı istiyordu; gerçek, onu arayan birçok insanın aklı yoluyla ortaya çıkacaktı; belki de horlanıp dışlanmış birinin aklı sayesinde bulunacak, bu kişi yeni tapınağın köşe taşı haline gelecekti. Baba bunları derin bir ciddiyetle söylerken, Bunny en ufak bir şaşkınlık belirtisi göstermeden onu dinliyordu; Baba'nın İncil'den bu kadar uzun söz edebileceğini bilmezdi; rahipler kadar çok şey biliyordu!

Watkins ailesi de böyle düşünüyor gibiydi. Yaşlı adam tek bir sözcüğü kaçırmıyor, Baba'nın bildiği her şeyi onlara da anlatmasını istiyordu. Baba sözlerin kendisine aktarıldığı, Üçüncü Vahiy'in gerçek ruhuna sahip olduğuna inandığı bir oğulları olduğunu söyledi. Baba bu oğullarını görmüş ve dış görünümünden de çok etkilenmişti çünkü aynı Gerçek Kelam takipçilerine beklemeleri söylenen kişiye benziyordu; uzun boylu, sarışın, mavi gözlüydü ve vakur bir tavır, derin bir sesi vardı. Bu yüzden Baba dinlemekle yükümlü oldukları bu özgürlük mesajını getirecek olanın, hata ederek kendilerinden uzaklaştırdıkları büyük oğulları Paul olduğuna inanıyordu.

İşte o an ailenin halini görmeliydiniz! İhtiyar Bay Watkins, ağzı beş karış açık, Baba gözlerinin önünde bir çift melek kanadı açivermiş gibi öylece kalakalmıştı. Bayan Watkins'in zayıf yüzü tama-

mıyla esrik bir ifadeyle kaplanmış, damarlı elleri çenesinin önünde birbirine kavuşturulmuştu. Ruth'a gelince, o da sandalyesinden kayıp dizlerinin üstüne çökecek gibiydi. Tek kişi hariç herkes hoşnut görünüyordu; hoşnut olmayan Eli'ydı. Ateş saçan gözlerle Baba'ya bakan Eli sandalyesinden ayağa fırladığında yüzü allak bullaktı; bağırmaya başladığında sesi çatlayarak kulakları sağır eden bir tizliğe ulaştı: "Bunun kanıtları onda var mı peki?" Baba cevap vermeyi geciktirince, yine bağırdı: "Dedim ki, bunun kanıtları onda var mı peki? Hastaları iyileştirmiş mi? Şeytanları kovmuş mu? Kötürümleri ayağa kaldırıp yürütmüş mü? Ölüm döşeğindeki yataktan kaldırmış mı? Söylesenize! Söyleyin bana!"

Baba öyle bir afallayıp kaldı ki; Eli salonda böyle bir saldırıyı bekleyeceği son kişiydi. Baba'nın gözünde Eli, çorapsız, pantolon paçaları ayakkabılarına değmeyen, süt getirip bulaşıkları götüren, avanak bir çiftçi çocuğu ve köylüydü; fakat o Eli Tanrı'nın bir elçisine dönüşmüş, peygamberlere yabancı olmayan bir tavırla, bembeyaz bir kıskançlık ateşiyle alevler saçıyordu! "Kutsal Ruh'un kut-sadığı kişi *benim*! Tanrı'nın kanıtları sunması için seçtiği kişi *benim*! Bana bakın, diyorum; bakın bana! Benim de saçlarım sarı, gözlerim mavi değil mi? Benim de tavrım vakur, sesim derin değil mi?" Eli'nin sesi tabii ki tekrar kalınlaşmıştı ve şimdi yetişkin bir erkek, gaipten haber veren bir kahin, kaçınılmaz sonu bildiren bir peygamberdi. "Kararsız olanların ruhlarını baştan çıkarmak için, geceleri yılan kılığında sürünerek gelenlere dikkat edin! Ruhları sahte öğretilerle tuzağa düşüren, bizi günahlardan koruyan Efendimizi eleştiren Şeytan soyuna karşı dikkatli olun! Kanıtlar bende var, bunu herkes böyle bilsin! Atalarım için ve benim için yeterince iyi olan Dört Kare Öğretisi'nin savunucusuyum! Günahlarından Kuzu'nun Kanı'yla arınmış ve kurtarılmış olanlara ne mutlu! Haleluya! Haleluya!"

Eli muazzam bir çığlık atarak kollarını havaya savurdu ve ihtiyar Bay Watkins sandalyesinden kalkarak "Haleluya! Haleluya!" diye bağırdı. Ardından burunlarının dibinde korkunç bir şey olmaya başladı; Eli kasları seğirir gibi hareketler yapmaya başlarken gözlerinin bir tek akı göründü, ağzı köpürdü, omuzlarında başla-

yan titremeler parmak uçlarına kadar devam etti; dizleri birbirine vurmaya, yüzü çiçek dürbünü gibi abuk sabuk şekillere girmeye başladı. Eli, borazan gibi, o boyutlarda bir bedenden çıkacağını hiç tahmin etmeyeceğiniz bir sesle böğürmeye başladı; söyledikleri... o tutarsız ve saçmasapan heceler, hiç kimse hatırlayamayacağı için tekrarlanması imkânsız şeylerdi; hem zaten kâğıt üstünde çok aptalca görünürlerdi. Ama bu sözler ihtiyar Bay Watkins'te bir çeşit büyü etkisi yaparak ellerini havaya kaldırmasına ve sıçrayıp cennete tutunmak ister gibi hareketler yapmasına neden oldu. "Bırak kendini! Bırak kendini!" diye haykırarak karnından vurulmuş gibi iki büklüm olduktan sonra tekrar doğrulmaya başladı; yaşlı Bayan Watkins –kemikten ve deriyle kaplı sırimdan yapılmış gibi görünen o zavallı, çelimsiz kadın– sandalyesinde sallanarak sarsılmaya, iki kız oturdukları şeyin üstünden yere kayıp karınlarının üzerinde debelenmeye başlarken, Ruth bembeyaz bir yüzle dehşet içinde oturarak kâh iki yabancıya, kâh o saçmasapan sözleri öfke dolu bir lanet gibi Baba'ya doğru böğüren Eli'a bakıyordu.

Bu iş de burada bitmiş oldu. Baba her şeyden vazgeçip dışarı çıkarken, Bunny de peşine takıldı ve karanlıkta sessizce yürüyerek kampa döndüler; Baba yol boyunca, "Aman Tanrım!" diye fısıldadı durdu.

V

Ertesi gün Pazar, Watkins'lerin tabiriyle Şabat'tı; sabahleyin Baba'yla Bunny kahvaltılarını bitirdiklerinde, aile tek yaşlı atlarını tek eski arabalarına koşmuş gidiyordu; anneye baba arabayla, dört küçük çocuk önden yürüyerek, Paradise'taki Havariler Kilisesi'nin haftalık baştan çıkarma toplantısına gittiler.

Böylece Baba'yla Bunny de kamuoyunca rahatsız edilmeden biraz bıldırcın avladı; öğleden sonra arabaya binip, satın aldıkları araziye incelemek ve artık kiracıları olan komşuların bazılarıyla tanışmak için yola çıktılar. Baba'nın elinde farklı arazileri gösteren bir harita vardı ve arabayla giderlerken aklında bir yerlere yollar dö-

şüyor, başka yenilikler yapıyordu; bir gün buraların tanınmayacak hale geleceğini söyledi; işe başlamak için gereken şeyse bir konkasördü! Atının üstünde, ilk gelişlerinde rastladıkları adam çıkageldi; artık atının, düşmanlarının oğlu genç Bandy olduğunu biliyorlardı ve adamla selamlaştılar; kediyle fare kibarlıktan taviz vermedi!

Kuru dere yataklarının birinden yukarı çıkıp boş bir çiftliğe, Rascum'ların yerine gittiler. İlkbaharda mor çiçeklerle kaplanacak bir begonvil sarmaşığının altına olduğu gibi gömülmüş güzel bir taraçası olan, çok hoş, tek katlı bir ev bulmak onları şaşırttı. "Vay canına, Baba," dedi Bunny hayretle, "esas gelip burada kalmamız lazım!" Babası eve birinin göz kulak olması gerektiğini söyledi; evin bir de kuyusu vardı ve biraz tamiratla harika bir yer olabilirdi. Hatta bir kedi bile vardı ve halinden gayet memnun görünüyordu; Baba etrafta bir sürü de tarla faresi olduğunu, bunun Bay Bandy'ye karşı zafer kazanacaklarını gösteren iyi bir işaret olduğunu söyledi! Gülüştüler.

"Kaydırağı" takip ederek Roseville'e indiler ve oradaki eski misyonu görüp akşam yemeği yedikten sonra Paradise'tan geçerek dönmeye karar verdiler; derken şehrin dışında, otobandan döndükten hemen sonra, bir koruluğun içinde pencerelerinde ışıklar parlayan, dışarıya uğultu halinde insan sesleri yayan bir binaya rastgeldiler. Öteki seslerin üzerinde tek bir ses, kime ait olduğunu hemen anladıkları bir böğürtü yükseliyordu. Burası "Tanrı'ya sığınanların" kilisesiydi ve vaazı veren Eli'dı. "Haydi, Baba," dedi Bunny heyecanla, "dinleyelim mi!" Böylece arabayı park edip inerek ağaçların gölgesinde durdular; duydukları şunlardı:

"... çünkü artık zorlu günler sona erdi. Bana gelin, yorulanlar, sırtındaki yükü taşıyamayanlar, gelin de sizleri rahatlatayım. Çünkü ben sizlere Gerçek Kelam'ı getirdim! Kanıtları bende; hastalar iyileşecek, şeytanlar kovulacak, kötürümler yürüyecek, ölüm döşeğindeki yataktan kalkacak! Kardeşlerim, ben size Üçüncü Vahiy'i bildirmek üzere gönderildim! Kutsal Ruh kendini bir kez daha gözler önüne seriyor, önceden de vaat edilmiş olduğu gibi, sizlere Yeni İncil'i gönderiyor. Eski Öğreti geçerliliğini yitirdi ve yerine yenisi

geldi, şimdi Yeni Ahit'in de zamanı geçti ve yerine yenisi geliyor, özgürlüğün Gerçek Kelam'ı sizlere bildiriliyor ve bildirilmesi için gönderilen kişi benim. Buna kulak asmayanların vay haline, çünkü onlar kendilerini dipsiz bir kuyunun içinde bulacak, boyunlarına değirmen taşı bağlayıp denizde boğulmuş olmayı tercih edecekler. Kararsız olanların ruhlarını baştan çıkarmak için, geceleri yılan kılığında sürünerek gelenlerin vay haline! Ruhları sahte öğretilerle tuzağa düşüren, bizi günahlardan koruyan Efendimizi eleştiren Şeytan soyuna karşı sizleri uyarıyorum! Benim sunduğum kanıtları herkes görebilecek; beni takip edenleri kutsayacağım, acılarını dindireceğim, onlar Tanrı'nın ihtişamını görecek ve Kutsal Ruh'un lütfuna erişecekler, Tanrı'nın dilini onlar da konuşabilecek! Günahlarından Kuzu'nun Kanı'yla anılmış ve kurtarılmış olanlara ne mutlu! Haleluya! Haleluya!"

Eli'in böğüren sesi tezahüratların, bağırıtı ve çığlıkların, iniltilerin içinde boğulurken, Paradise'taki Havariler Kilisesi'nin cemaati hep birlikte oturdukları yerde sıçırıyor ya da yerlerde yuvarlanıyordu sanki. Aslına bakılırsa bunun olmasına çok az bir zaman kalmıştı, ama Baba bunun çok alçaltıcı bir şey olduğunu söyleyerek Bunny'nin görmek için yaklaşmasına izin vermedi ve arabaya binip yola koyuldular. "Vay canına, Baba!" dedi çocuk heyecanla. "Eli yalnızca senden duyduklarını tekrarlıyordu! Söylediklerine kendi de inanıyor mudur dersin?"

Baba bunu bir tek Kutsal Ruh'un bilebileceğini söyleyerek cevap verdi. Eli hem kaçık hem de tehlikeli bir tipti ama onu tımarhaneye tıkamazdın çünkü dini temel alıyordu. Kendi kafasından bir şeyler uyduracak kadar akıllı değildi, zekâsı ancak Baba'dan duyduklarını kullanmaya yetiyordu; artık yoksullarla cahillerin arasında veba gibi yayılacak yeni bir din başlamıştı ve bunu Rabbin kendisi bile durduramazdı.

Ertesi gün oldu ve Paradise'tan gelen bir atlı Baba'ya telefon geldiğini bildirdi; Ross-Armitage No. 1'de sorun çıkmıştı ve orada derhal Baba'ya ihtiyaçları vardı. Bunny eve gitmek için yola çıkmadan önce Ruth'la biraz konuşup ona aklına gelen harika bir fikirden söz etme fırsatı buldu: Baba, Rascum'ların yerinde birinin yaşayıp eve

bakması gerektiğini söylemiş, Bunny de birkaç keçi alıp çiftliği doldurmasını, sonra da Paul'e kiralamasını ve Ruth'un da eve bakmak için orada yaşamasını teklif etmişti; o zaman Ruth istediği kitabı okuyabilir, kimse de ona dayak atamazdı.

Ruth mutlu görünüyordu ama Paul'ün asla böyle bir şey yapmayacağını, başkasından yardım kabul etmeyeceğini söyledi. Bunny bunun yardım olmayacağını söyleyerek ısrar etti; Baba cidden de çiftlikte birinin durmasını istiyordu ve bir iş anlaşması yapılacaktı. Paul çiftliği işletip Baba'ya kârdan pay verebilirdi. Ama Ruth iç çekip zaten babasının da buna izin vermeyeceğini söyledi; Paul'ü ve Paul'ün bildiğini iddia ettiği şeyleri kıskanan Eli yüzünden ona karşı her zamankinden daha da bilenmiş durumdaydı. Eli hep böyleydi ama şehirdeki insanlar arkasında olduğu için artık daha da kötüleşmişti ve babaları bu yüzden, inancını kaybedeceği korkusuyla, Ruth'un Bunny ve babasıyla konuşmasını bile istemiyordu.

Ruth, Bunny'yle aynı yaşta yani hemen hemen on altıındaydı ve Bunny ona reşit olmasına iki yıl kaldığını, Baba'nın dediğine göre, o zaman canının istediği yere gidebileceğini söyledi; Paul'ün yanına gidebilir ya da Paul'le ikisi Rascum'ların çiftliğini işletebilirdi. Bunny kıza korkmayıp beklemesini, o saçmasapan sıçrama işine kafayı takmamasını söyledi; zaten mide bulandırıcı bir saçmalıktı ve Ruth'un kendi aklıyla sağduyusunu kullanıp büyüyünceye kadar beklemesi yeterliydi. Baba onun eğitim almasına, Eli'dan ve onun peygamberlik oyunundan kurtulmasına seve seve yardımcı olurdu; Eli, Baba'yı ne kadar seviyorsa, Baba da onu o kadar seviyordu, Ruth bundan emin olabilirdi!

VI

Üç ay geçti ve Baba Ross-Armitage No. 1'i çalışır hale getirerek yeni bir başarı kazandıktan sonra birçok yeni arazide de haklı olduğunu kanıtlayıp Kuyu Tepesi'nin hamilerinden biri olarak itibarını artırdı. Fakat doktor da bir kez daha çok fazla çalıştığını söyledi,

Paskalya tatili yaklaşıyordu ve Bunny haritaları inceleyip Baba'ya bir teklif götürdü: Mavi Dağlar, Paradise'a yalnızca on beş kilometre uzaklıktaydı ve orada bol bol alabalık vardı; Baba, Rascum'ların çiftliğinde karargâh kurup alabalık avlamaya ne derdi? Baba gülümsedi; Bunny Paradise'tan uzak kalamıyordu! Bunun üstüne Bunny Paradise'ın kendi keşfi olduğunu söyledi; ayrıca Ruth'un nasıl olduğunu görmek, Eli'in ve Üçüncü Vahiy'in, Paul'ün haberlerini almak istiyordu.

Tam o sırada aracıları Bay Hardacre'dan yaşlı Bay Bandy'nin tarlalardan birinde bir boğanın saldırısına uğrayıp fena halde sakatlandığını haber veren bir mektup geldi; Bay Hardacre genç Bandy'nin çiftliği işletmekten çok şehre taşınmak istediğini zannediyordu ve bu yüzden Bay Ross hâlâ istiyorsa, araziyi satın almak mümkün olabilirdi. Bunny bu konuda çok endişeliydi ama Baba sabırlı olmasını, genç fareleri yakalamanın yaşlı olanları yakalamaktan çok daha kolay olduğunu söyledi; Bay Hardacre'a cevap yazıp araziyi almak için can atmadığını ama diğerleriyle aynı fiyattan satın alabileceğini bildirdi; birkaç gün içinde balığa çıkmak için orada olacak ve bu konuyla da ilgilenecekti.

Baba daha sonra Bay Watkins'e de yazıp çocuklardan birini Rascum'ların çiftliğine gönderip evi temizleterek kendileri için hazırlatmasını rica etti. Bunny'ye de Emma Yenge'yle birlikte Beach City'deki mobilyacılarından birine gidip kapkacak ve mutfak eşyaları da dahil olmak üzere bir şeyler almasını, aldıklarını kamyonu yükletip Paradise'a göndermesini söyledi; Bunny kamyonu biraz da konserve falan, işte, ihtiyaç duyacakları her şeyi koysa iyi olurdu; böylece oraya gittiklerinde evi hazır bulurlardı. Bunny'nin bu görevi nasıl büyük bir zevkle yerine getirdiğini tahmin edersiniz; hayalinde evi sadece Baba'yla kendisinin kamp yapabilecekleri bir yer olarak değil, Paul'le Ruth'un yerleşip yuva diyebilecekleri bir yer olarak da düşüyordu!

Başarılı bir petrolcünün oğluysanız, hayallerinizi gerçekleştirebilirsiniz. Baba'yla Bunny arabayla yola koyulup tam güneş batarken tepeye vararak doğrudan Rascum'ların yerine gittiklerinde,

sundurmada, artık tümüyle açmış begonvillerden mor renkli muhteşem bir kemerin altında Ruth duruyordu; yanında da bir adam vardı; Bunny uzaktan ihtiyar Bay Watkins olduğunu zannetti ama sonra genç bir erkek olduğunu görünce yüreği ağzına geldi. Mavi gömlek, askılı haki bir pantolon giymiş, keçe gibi dağınık sarımtrak saçları olan bu iriyarı, güçlü adama bakakaldı. Acaba... evet, Bunny bu ciddi yüzü, göze çarpan büyük burnu, kenarlardan aşağı sarkan ağzı asla unutamazdı; heyecanla fısıldadı: “Paul bu!”

Cidden oydu. İkisi birlikte ilerlediler ve Ruth abisini Baba’yla tanıştırdınca, Paul, “İyi akşamlar, efendim,” diyerek Baba’nın onunla el sıkışmak istediğinden emin olana kadar bekledi. Sonra da Bunny’yle el sıkıştılar; hayalindeki Paul’ü, iyi arkadaş olabileceği çocuğu bir anda kaybeden Bunny için tuhaf bir histi bu; onun yerine karşısına ondan on yaş büyük görünen, görünüşe göre asla ulaşamayacağı bu koca adam çıkıvermişti.

“Mobilyalar geldi mi?” diye sordu Baba; Ruth geldiğini, her şeyin yerleştirildiğini, Bay Ross’un geleceğini bilseler yemeği de hazır etmiş olacaklarını söyledi; yine de hemen hazırlayabilirlerdi. Bu arada Paul de Bunny’nin valizleri içeri taşımasına yardım ediyordu ve, vay canına; lambanın üzerindeki pembe kâğıt abajura ve orta sehpadaki çiçeklere kadar her şeyiyle eksiksiz, derli toplu, görüp görebileceğiniz en tatlı küçük eve girmişlerdi! Ruth bu işi canı gönülden yapmıştı anlaşılan. Ruth utana sıkıla, Baba’ya akşam yemeği için ne istediğini sordu, Baba ne varsa yiyebileceğini söyledi ve çok geçmeden tavada kızaran domuz pastırmalarından etrafa hoş ve tanıdık bir koku yayılmaya başladı; arabayı boşaltan Paul öylece durmuş beklerken, Bunny olup biten her şeyi ve oraya nasıl geldiğini öğrenmek için hemen onun yanına gitti.

Paul, Ruth’u görmek için dün geldiğini söyledi. Bu sefer babasıyla açıkça konuşmuştu; artık on dokuzunda olduğuna göre, kendi başının çaresine bakmasına izin verilecek yaşa geldiğini düşünüyordu. Bunny babasının onu “pataklayıp pataklamadığını” sorunca, Paul gülümseyerek babasının kimseyi pataklayacak durumda olmadığını, romatizmasının gün geçtikçe kötüye gittiğini söyledi.

Her zamanki gibi aksi ve taviz vermezdi ama Paul'e istiyorsa cehennemine dibine gidebileceğini, babasının onun için dua edeceğini söylemişti. Paul'ün artık babasına "Peder" demediğini ve İngilizceyi Watkins ailesinin diğer üyeleri gibi katletmediğini hemen fark etmişti Bunny, eğitilmiş biri gibi konuşuyordu ki zaten öyleydi.

Sonra yemek yediler. Paul ve Ruth yalnızca hizmet edeceklerini sanmışlardı ama Baba onları da masaya oturttu ve dördü birden küçük bir parti yapıp çok eğlendiler. Bunny, Paul'ü kendisi ve hayatıyla ilgili soru bombardımanına tuttu; bu arada o gece Bayan Groarty'lerin orada onu nasıl aradığını anlatıp neden kaçtığını sordu. Paul'ün halasından, arsasını kiralayarak yaşadığı trajediden ve satın aldığı değersiz "birimlerden" söz ettiler. Paul, Ruth'tan Bunny'nin para gönderdiğini öğrenmişti ve minnettarlığını belirterek parayı mutlaka geri ödeyeceğini söyledi; hâlâ inatçı ve gururluydu; asla yardım istemiyor, öne çıkmıyor, çağrılınca kadar geride duruyordu.

O zamana kadarki hayatını, onu kanatlarının altına alan yaşlı avukatın yeni öldüğünü ve kütüphanesinin bir kısmını, hukuk kitapları hariç bütün kitaplarını ona bıraktığını anlattı. Kütüphane birçok bilim kitabından ve eski İngiliz edebiyatının en iyi örneklerinden oluşan muhteşem bir hazineydi. Paul yaklaşık üç sene boyunca o kütüphaneyi kullanmış, bütün yaşamı bu olmuştu ve geceyarılarına kadar kitap okumadığı günler sayılıydı; ayrıca gündüzleri de okumuştur çünkü pek fazla işi yoktu. Yargıç Minter ona evin kedisi gibi davranmıştı; kendi çocuğu yoktu ve kendi kendini eğitmek isteyen bir çocuk onu heyecanlandırmaya yetmişti. Yargıcın eski bir mikroskobu da vardı ve Paul o mikroskopla da çok zaman geçirmiş, nasıl bir meslek edinmek istediğine karar vermişti; bilim kitapları okuyarak birkaç yıl daha geçirecek, sonra bir laboratuvar da, gerekirse kapıcı olarak bile işe girecek, mikroskopik dünyanın basamaklarını tırmanacaktı.

Paul neler öğrenmişti öyle! Huxley ve Spencer okumuştur; Galton ve Weismann'dan, Lodge ve Lankester'dan, Bunny'nin hiç duymadığı daha birçok isimden söz ediyordu. Zavallı Bunny'nin acınası lise eğitimi bunun yanında hiçti; futbol maçlarında kazanılan zafer-

ler birden gözüne çok aptalca gelmeye başlamıştı. Bu konulardan Baba da habersizdi; ellisini devirmiş bir adamdı ama daha önce hiç bilim okuyan birine rastlamamıştı! Konuları ne kadar çabuk kavradığını görmek garipti. Paul araştırmacıların kazanılmış özelliklerin kalıtımsal olup olmadığını anlamaya çalıştıklarını söyledi; bu çok önemli bir soruydu ve Weismann sonraki nesillerde kuyruk olup olmayacağını görmek için farelerin kuyruklarını kesmişti. Ama Paul'e sorarsanız bu çok saçmaydı çünkü kuyruğu kesilen farede gerçek bir değişim olmuyordu, kuyruk yaşamaları için gerekli bir şey değildi; esas anlaşılması gereken, kesilen kuyruğun ne kadar zamanda iyileştiği ve sonraki nesillere ait farelerin daha çabuk iyileşip iyileşmediği idi.

Paul edinilmiş özelliklerin kalıtımsallığı sorunsalını çözmenin tek yolunun hayvanları yeni bir beceri geliştirmeye zorlamak, sonraki nesillerin bunu daha çabuk geliştirip geliştirmedicine bakmak olduğunu söylüyordu. Konuyu hemen anlayan Baba, yarış atlarını ve onların soyağaçlarını inceleyerek bir şeyler öğrenilebileceğini söyledi; Paul buna, "Aynen öyle," diye cevap verdi. Baba bu konularda daha çok şey öğrenmek isteyeceğini söyledi; Paul'ün yanında bir kitap vardı, Baba'ya seve seve ödünç verebilirdi. Ruth bulaşıklarını yıkarken, Paul biraz daha odun getirmek için dışarı çıkınca, Baba, Bunny'ye bakarak, "İyi bir delikanlıymış, evlat," dedi; Bunny ta saç diplerine kadar gurur dolu bir ürperti hissetti; çünkü, biliyorsunuz, aynı bir gün buraları kaplayacak olan Paradise petrol sahası gibi, Paul de onun keşfiydi!

Ardından Baba, Paul'le karşılıklı oturarak iş konuşmaya başladı. Baba çiftlikte birinin kalmasını istiyordu, Paul de bunu düşündüğünü, adil bir anlaşma yaparlarsa bu işi yapabileceğini söyledi. Baba neler yapmayı düşündüğünü sorunca, Paul maaşından üç yüz dolar biriktirdiğini, birkaç keçi alıp biraz fasulye ve çilek ekeceğini, bu sayede gelecek yıl kâra geçebileceğini söyledi; ekinlerden elde ettiği kârın yarısını Baba'ya verecekti. Bu konuda tartıştılar çünkü Baba çiftliğe göz kulak olacağı için Paul'e ödeme yapması gerektiğini düşünüyordu ama Paul o şekilde çalışamayacağını, oralarda

toprak kiralamada usulden olduğu gibi kârdan pay vermekte ısrarcı olduğunu söyledi. Bay Ross avlanmak ya da balık tutmak için geldiğinde, Paul tabii ki evden çıkıp çadırda kalacaktı. Baba buna gerek olmadığını, kendine buradan daha iyi bir yer yaptırmayı planladığını, eğer istiyorsa Paul'ün de marangoza yardım ederek para kazanabileceğini söyledi. Paul de Baba'nın niyeti buysa evi kendisinin yapabileceğini söyledi; kapı ve pencereleri takmak dışında her şeyi; insan çiftlikte çalışırken hemen her işi öğreniyordu. Baba, Ruth'un da Paul'le birlikte yaşayıp yaşamayacağını sorunca, Paul eve yerleşeceğini, Ruth'un onu görmeye geleceğini, babalarının zamanla bu fikre alışacağını söyledi. Paul'le Ruth'u birbirlerinden ayırmak mümkün değildi; özellikle de şimdi, Eli neredeyse sürekli evden uzaktayken.

Baba, Eli'ı ve Üçüncü Vahiy konusundaki gelişmeleri sordu. Eli'ın Paradise Kilisesi'ndeki vaazından yalnızca üç dört gün sonra Roseville'deki kiliseden gelen bir heyet yarattığı mucizelerini duyduklarını söyleyerek kendi kiliselerinde de vaaz vermesini istemişti. Eli vaazı vermiş, "kanıtlar" görülmüş, böylece yeni peygamber daha da cüretkârlaşmıştı. Artık birinin pahalı limuziniyle bütün ülkeyi dolaşıyordu ve arabanın arkasında "şifa bulan" insanların koltuk değneklerinden bir yığın vardı. Bu koltuk değnekleri gidilen her bir cemaatin görebileceği şekilde sergileniyor ve hemen her seferinde yığına yeni değnekler ekleniyordu; peygamberin başına altın dolarlar ve yarım dolarlar, banknotlara sarılı bozuk paralar yağıyordu. Eli kendine bir unvan edinmişti: İkinci Gelişin Habercisi; İsa'nın dünyaya dönüş saati onun tarafından bildirilecekti. Ayakları topluca yerden kesilen bazı cemaatler tek kişi fire vermeden Gerçek Kelam'a geçiyorlardı; bazen geçmeyenler da oluyor ve cemaat bölünüyor, oraya yeni bir kilise kuruluyordu.

"Bu işi nasıl beceriyor dersin?" diye sordu Baba.

"İnsanları gerçekten iyileştiriyor," dedi Paul, "buralarda da konuşabileceğiniz insanlar var. Telkinle ilgili bir kitap okuyordum da; bu türden şeyler binlerce yıldır oluyor gibi."

"Evdekilere para yolluyor mu hiç?" diye sordu Baba.

Paul gülümserken, yüzünde gayet sert bir ifade vardı. “O para kutsal,” dedi. “Kutsal Ruh’a ait ve Eli da O’nun hazinedarı.”

VII

Ertesi sabah alabalık avlamak için yola koyuldular; yolda durup Bay Hardacre’a uğradılar. Baba içeri girmeden önce, “Sakin tek söz söyleme ve yüzünden de bir şey belli olmasın. Bu işi ben hallederim,” diyerek Bunny’yi uyardı. Girdiler ve Bay Hardacre babası adına konuşan genç Bandy’den çiftliğin fiyatını yirmi bin dolar olarak belirleyen bir teklif aldığını söyledi. Baba’nın onu uyarması iyi olmuştu çünkü, “Alsana Baba! Al gitsin!” diye haykırmamak için kendini zor tutan Bunny’nin kalbi yerinden hopladı. Ama kendini tuttu ve Baba hiç tınmadan, “Kutsal dumanlar adına, bu adam bizi ne sanıyor böyle?” diye sordu.

Bay Hardacre arazide on dönüm kadar ekilebilecek alan olduğunu söyleyerek açıklama yaptı; Baba da, “Peki, onun dönümü iki yüz dolar olsa, binalar falan dört bin etse, genç Bandy iki bin dönümlük kayalığı dönümü yedi dolardan kakalamaya çalışıyor demektir,” dedi. Baba’yı enayi sanıyordu herhalde.

“Doğruyu söylemek gerekirse, Bay Ross,” dedi emlakçı; “sizin petrolcü olduğunuzu biliyor ve arazide sondaj yapacağınızı düşünüyor.”

“Pekâlâ,” dedi Baba. “Ona arazisinde sondaj yapacak birini bulmasını söyleyin. Eğer petrol çıkarsa, ben de kendi arazimde sondaj yaparım. Bu arada, satın aldığım arazi, zaten bana kanunun bir senede avlamama izin verdiği kadar bıldırcın verecektir.”

Sonuç olarak, Baba nakit on iki bin vereceğini, yoksa bu işi unatacağını söyledi; arabaya binip motoru çalıştırdıklarında, Bunny, “Vay canına, Baba, bu çok büyük bir risk değil mi?” diye fısıldadı. Ama Baba, “Biraz rölantide kalsın bakalım. Benim sondaj yapacak kadar arazim var zaten,” diye cevap verdi.

“Ama Baba, sondaj yapacak başka birini de bulabilir!”

“Hiç merak etme! Sen o araziyi istiyorsun çünkü burnun petrol kokusu aldı; ama burada burnuna koku gelen başka hiç kimse yok ve genç Bandy bir süre uğraştıktan sonra mutlaka sıkılacaktır. Haydi balığa gidelim.”

Gidip küçük bir dağ gölünde o güzelim, soğuk, parlak alabalıklardan tuttuktan sonra akşam geç saatte Rascum’ların yerine döndüler ve Paul balıkları kızarttı, üçü birlikte nefis bir akşam yemeği yediler, sonra da Baba purosunu tütürerek Paul’e bilimle ilgili bir sürü soru sordu. Gençken böyle bir eğitim almış olmayı tercih edeceğini, esas bilinmesi gerekenin bu türden şeyler olduğunu söyledi; kafasının içini Latinceyle, şiirle, eski krallarla ve onların savaşlarıyla, metresleriyle ilgili saçmasapan bir tarihle, kimsenin işine yaramayacak şeylerle doldurmalarına izin vermek yerine, neden Bunny de biyoloji ya da fizik okumuyordu?

Ertesi sabah Paul’e veda edip tekrar dağa çıktılar ve günün çoğunu alabalık avlayarak geçirdiler; sonra Beach City’ye doğru yola çıkıp tam uyku vakti eve vardılar. Bunny okula ve takımın hazinedarı olarak üstlendiği yeni sorumluluklarına döndü; Baba da işe koyulup Armitage sahasında dört, Wagstaff sahasında üç kuyu daha açtı. Bu arada Avrupa ülkeleri kendilerine tüm kıta boyunca uzanan iki ölüm hattı kurmuşlardı; milyonlarca erkek, adeta korkunç bir büyüünün etkisine kapılarak, vücutlarının paramparça edilmesi ve kanlarının yerlere akması için bu hatlara akın ediyordu. Gazeteler aylarca süren savaşların hikâyelerini anlatıyor ve petrol ürünlerinin artan fiyatları J. Arnold Ross’un servetine servet katmaya devam ediyordu.

Yaz gelmişti ve Bertie’nin kardeşi için planları vardı. Bertie artık on sekizinde bir küçük hanıma, göz kamaştırıcı, muhteşem bir yaratığa dönüşmüştü; seçtiği giysiler sirk dansçılarının giyebileceği türden parıltılı şeylerdi. İncecik zarif bacakları ipeklerin en parlak ve şeffaf olanlarıyla kaplıydı, sivri burunlu şık pabuçlarında tek bir çizik bile yoktu. Bertie mor, vişne çürüğü, turuncu ya da yeşil bir elbise aldığında, dolabında gizemli bir şekilde aynı renklerde çorap ve ayakkabılar, şapka ve eldivenler hatta bir de çanta beliriveriyordu; Baba yakında elbiselerine uygun spor arabalar da alacağını söylüyor-

du. Kozadan çıkmasına yardım ettiği bu görkemli genç kelebek, üst üste yığılan faturalar konusunda katı ama esprili bir tutum sergileyen Baba'nın aklını biraz olsun çelemiyordu. Emma Yenge çocukcağızın gençliğinde "birazcık eğlenmeye" hakkı olduğunu söylüyor, Baba da bunun maliyetini üstleniyordu ama Bertie'nin kendi sosyal girdabına onu da çekme çabalarına karşı Cebelitarık kadar geçit vermezdi. Katiyyen olmazdı; o kibirli züppelerden, bilhassa vualet mi her neyse, o şeylerin ardından dik dik ona bakan kadınlardan ölesiye korkuyordu; kendini patates böceği gibi hissediyordu. Alt genişleticiyi pompa çubuğu kaldırma bileziğinden ayıramayan insanlarla ne konuşacaktı ki?

Babasının tavrını "havalı" bulan Bunny de bu görgüsüzce tavrı benimsenmişti, bu yüzden ablası onunla dalga geçiyordu. On sekiz yaşındaki genç hanımlar on altı yaşındaki çocukların varlığını fark etmeye ancak tenezzül ederler tabii; fakat Bertie'nin zengin arkadaşlarının da küçük kardeşleri vardı ve bu yüzden o da Bunny'nin tırnaklarındaki petrolü çıkarıp bu sosyetik dünyaya girmesini, kendine Rosie Taintor'dan daha uygun bir kız bulmasını istiyordu. Yeni şeyleri her zaman merak eden Bunny de bunu bir süreliğine denedi ama sonunda bu ulaşılmaz zenginlerin fazla ilgisini çekmediğini itiraf etmek zorunda kaldı; gördüğü kadarıyla, ne bir şey biliyorlar ne de özel bir şey yapıyorlardı. Ancak birbirlerini çekiştiriyorlar, bunu yaparken de şifreli kinayeleri ve kendileri icat ettikleri argolarıyla adeta yeni bir dil kullanıyorlardı. Hiçbirinden bu dilin şifresini çözmeye ilgi duyacak kadar hoşlanmayan Bunny, iş giysilerini giyip sondajı yapılan kuyulara gitmeyi, petrol işçisi olarak başka iş bulamazsa, çamurla birlikte dışarı çıkan, sürekli toplama kuyusunun yolunu tıkayan kumların ve ufalanmış kayaların kazınarak temizlenmesinde motor ustasına ve sondaj işçilerine yardım etmeyi yeğlerdi.

Bunny bu arada düşünüp taşındı ve çok geçmeden bir planla çıkageldi. "Baba," dedi, "hani Paradise'da ev yaptıracaktık?"

"Ee, ne olmuş?" diye sordu Baba.

"Paul mektubunda Ruth'un yanına taşındığını yazmış. Yani gelecek sonbaharda, bildircin avlamak istediğimizde, kalacak yerimiz olmayacak. Neden orada biraz tatil yapıp evi şimdi yaptırmıyoruz?"

“Ama evlat, orası yazın Flujins kadar sıcak olur!” Bunny “Flujins”in ne ya da nerede olduğunu hiç bilmiyordu; ama cevap olarak Paul’ün sıcağa dayandığını, hem terlemenin Baba’ya da iyi geleceğini, zaten çok şişmanladığını, Baba Palm Beach elbisesiyle begonvillerin altında otururken, kendisinin de marangozluk işinde Paul’e yardım edebileceğini, hem değişiklik olacağını, Dr. Blakiston’ı hemen arayıp Baba’ya talimat verdireceğini söyledi. Bunun üstüne Baba da sırtarak kabul etti ve artık Watkins ikilisini evlat edinip bu işten kurtulacağını söyledi.

Böylece yanlarına çadırlarını da alıp Rascum’ların çiftliğine gittiler; Paul’le Ruth itirazları kabul etmeden evi onlara bıraktı ve Ruth çadırda uyudu, Paul de yatağını samanlığa serdi. Bir at ve saban kiralayan Paul dörtbaşı mamur bir sebze bahçesi kurup geniş bir alana fasulye ekmiş, getirttiği çilekleri de küçük bir el kültivatörüyle dikmeye başlamıştı; altı tane keçileri, bol bol sütleri, Ruth’un baktığı tavukları vardı.

En müthişiyse, Paul’ün Yargıç Minter’in kütüphanesindeki kitapları getirtmiş olmasıydı. Koyacak yer olmadığı için çoğu hâlâ kutularda duruyordu; Huxley, Haeckel, Ranen ve okuyan insanlar için hayati önemi haiz başka yazarlar Paul’ün bir ambalaj kutusundan yaptığı kitaplığa konmuştu. Ruth’un dediğine göre, “Peder” sonunda pes etmişti çünkü Ruth birdenbire boy atıvermiş, “pataklanamayacak” kadar büyümüştü; üstelik Peder’in romatizması da iyice azmıştı ve Eli onu iyileştiremiyordu. Baba ev için kereste siparişi verirken kütüphane için de bir şeyler alacaklarını, Paul’ün istediği kütüphaneyi kışın yapabileceğini söyledi. Baba’yla Paul bir kez daha tartıştılar ve Baba burasının Paul’ün evi olduğunu, istiyorsa içine kitaplık koymaya da hakkı olduğunu söyledi; geldiği zamanlarda Paul ona kitap ödünç verebilir ve şimdi, bu yaşta bile biraz eğitim almasına yardımcı olabilirdi.

Mutlu bir aile, güzel bir yuvaydı ve Baba orada kuyularını, çok bilmiş budala bir kızla evlenip aklını işe vermekte zorlanan en iyi ustalarından biriyle yaşadığı sorunları biraz olsun unutabiliyordu. Roseville’deki toptancıdan kereste aldılar ve Paul “marangoz usta-

sı", Bunny "marangoz yamağı" oldu; Baba terden sıırıslıklam olun- caya kadar oradan oraya koşturuyor, sonra gidip begonvillerin al- tına oturuyor, Ruth ona yanlarında getirdikleri leziz şeylerden biri olan şişelenmiş üzüm sularından getiriyordu.

Sonra akşam olduğunda postaları ve ihtiya Bay Watkins'in oku- duğu yerel gazeteyi almak için Roseville'e iniyorlardı ve Bunny de gazeteye şöyle bir göz atıyordu; derken bir gün, vay canına, Baba -baş sayfa haberi- Eli'nın Santa Monica'daki görkemli vaazı, mürit- lerin nasıl kendinden geçtiği, Eli'nın Üçüncü Vahiy Tapınağı'nı kur- makla görevlendirildiğini ilan edişi; tapınak tamamen kar beyazı mermerden yapılacak, altın frizleri olacak, Angel City'deki bir blo- ğun tamamını kaplayacak ve tam olarak Eli'a rüyasında bildirilen boyutlarda olacaktı. Haberde boyutlar da yazılıydı ve Baba böyle bir şeyin Eli'nın Angel City'de bulacağı bloklardan hiçbirine sığmayaca- ğını ama şüphesiz bir yolunu bulup adına da yeni Vahiy diyecekle- rini söyledi. Roseville "Kartalı" -gazetenin adı buydu- "San Elido Vadisi'ni haritaya yerleştiren kişi" dediği Eli'ı öve öve bitiremiyor- du. Paradise Havariler Kilisesi, Eli'nın vaazlarında toplanacak "isteğe bağlı bağışlarla" yeniden inşa edilecekti; ama eski yapısı korunacaktı ki hacılar gelip Gerçek Kelam'ın bildirildiği yeri ziyaret edebilsinler.

Ardından sokakta Bay Hardacre'a rastladılar. Dediğine göre Baba'nın sondaj yapıp yapmaması artık genç Bandy'yi ilgilendirmi- yordu; adam annesiyle babasını da alıp şehre giderek ticarete atıl- mak istiyordu ve Baba'nın teklifi hâlâ geçerliyse, aile kabul etmeye hazırды. Baba tamam diyerek Bay Hardacre'ın ona haber vermesi- ni, istedikleri zaman gelebileceğini ve sözleşmeyi yediemine teslim edebileceklerini söyledi. Ertesi gün Bay Hardcare arabayla Ras- cum'ların yerine gelip yediemin teklifini Bandy'lere iletteğini, yaşlı Bay Bandy ile karısının tapunun devredilmesi için gerekli belgeyi imzaladığını söyledi; bunun üstüne Baba'yla Bunny arabaya atla- yıp bankaya gittiler ve Baba dört bin dolar yatırdıktan sonra mülki- yet hakkı incelemesinin ardından sekiz bin daha yatıracağına dair bir belge imzaladı. Ardından, bankadan çıktıklarında, sıırıtarak, "Bu iş tamamdır, evlat, artık sondajını yapabilirsin!" dedi.

Bunny tabii ki hemen işe başlamayı –Baba’nın ustabaşını aramasını, bir yol müteahhidiyle anlaşmasını– istiyordu! Ama Baba önce evi bitireceklerini, bu arada düşüneneğini söyledi. Bunny tekrar işe dönüp çatıya kiremitleri çivilemeye başladığında, dünyanın en mutlu delikanlısıydı; fakat aklında ruhunu bir solucan gibi kemirerek onu rahatsız eden tek bir düşünce vardı. Paul’le Ruth’a sondaj yapmaya karar verdiklerini nasıl söyleyecekti ve Paul’le Ruth, Baba’nın Watkins’lerin çiftliğini alırken onları kandırdığını düşünenekler miydi acaba?

Kader Bunny’ye nazik davrandı. Bin yıl düşünseniz aklınıza gelmeyecek bir şey oldu! Bandy arazisi işini halletmelerinin üzerinden daha üç gün geçmişti, Baba hâlâ konuyu düşünüyordu ki Meelie Watkins –başında öğle güneşinden korunmak için taktığı kocaman mavi bir boneyle– müthiş bir haber getirdi. Yaşlı Bay Wrinkum kasabadan eve dönerken onlara uğrayıp babalarına büyük bir petrol şirketi olan Excelsior Petrol’ün Carter’ların çiftliğini kiraladığını ve vadinin öteki tarafında, Paradise’ın iki kilometre kadar batısında petrol aramak için sondaja başlayacağını söylemişti! Meelie haberi begonvillerin altında oturan Baba’ya verdi; Baba evin zeminini kaplamakla meşgul olan Paul’le Bunny’ye seslendi. İki birliktelikte koşarak gelirken, Ruth da kümesin oradan koştu ve haberi duyduklarında, Bunny, “Excelsior Pete! Vay canına, Baba, Büyük Beşli’den biri!” dedi.

Herkes birbirine bakarken, Baba birden parmaklarını birbirine geçirerek, “Vay anasını, bu adamlar boş yere sondaj yapmaz. Bunny, galiba ben de bizim arazilerden birinde kuyu açacağım; bakalım neler olacak!” dedi.

“Evet, Bay Ross!” dedi Ruth heyecanla. “Yapmalısınız; Eby amcam burada petrol olduğunu söylerdi hep.”

“Öyle mi?” dedi Baba. “Tamam, bir şansımı denerim o zaman, biraz eğlenmiş oluruz.” Sonra yüzünde belli belirsiz bir tebessümle Bunny’ye baktı. Sonradan düşününce, Bunny’ye çok şey anlatan bir tebessümdü bu; Baba, Bunny’nin endişeli olduğunu tahmin etmiş,

Watkins'lerle ilgili nasıl bir çelişkiye düştüğünü anlamıştı; Bunny'yi kurtarmak, itiraf ederek zor duruma düşmemesini sağlamak için bu fırsatı kaçırmamıştı. Oğlu için her şeyi yapmaya, onun yerine yalan söylemeye bile hazır, ne kadar iyi ve düşünceli bir babası vardı Bunny'nin! Etik bir sorunun böyle mutlu bir çözüme ulaşması hangi oğlu mutlu etmezdi?

VI. BÖLÜM

VAHŞİ KEDİ

I

Baba her şeyi enine boyuna düşünmüş, banka hesabını incelemiş ve kararını vermişti; Ross Junior-Armitage'ı çabucak açacak ve "Excelsior Pete"dekilere kafa tutacaklardı; Büyük Beşli'dekilerin petrol işinin sahibi olduklarını düşünmelerine izin vermenin âlemi yoktu. Baba orada kalacak ve işleri başlatacaktı; telefonla jeoloğunu çağırttı ve bir müteahhit bulup su kuyusu için fiyat aldı.

Ertesi gün gelen jeolog Bay Banning dakikasında Bunny'nin umutlarını yerle bir etti. Yüzeydeki petrol izlerine fazla güvenilmeyeceğini düşünen Baba'nın haklı olduğunu söyledi. Yerin elli altmış metre altında da petrollü kumlara rastlanabiliyor ama onlar da pek bir şey ifade etmeyebiliyordu; aradığın tek şey buysa, Pennsylvania'da kullandıkları o tekerlekli küçük sondaj kulelerinden getirebilirdin! Ama Bay Banning'in dediğine göre, buralardaki petrollü kumlar çok derinlerdeydi ve onlara ulaşınca kadar ne bulacağını bilemezdin. Yine de bölgedeki manzarayı sevmişti ve denemeye degeceğini düşünüyordu; birkaç gün boyunca Baba ve Bunny'yle birlikte tepelerde gezinip zemin katmanlarının eğimini inceledikten sonra Baba'yla ikisi Watkins'lerin arazisindeki, Ruth keçileri güderken Bunny'nin oturup onunla sohbet ettiği yere fazla uzak olmayan bir tepenin yamacını seçtiler.

Su kuyusu için gelen adam metresi 4.24 dolardan on santim genişliğinde bir kuyu açmayı teklif etti; Baba adamla günde bilmem kaç metre kazacağını, üstüne çıkarsa fazladan para alacağını, altına düşerse de ceza ödeyeceğini söyleyen bir sözleşme imzaladı. Ardından Baba'yla Bunny arabaya binip hayati önem taşıyan yol yapımı

konusuyla ilgili görüşmek üzere Roseville yakınındaki bir çiftlik sahibi ve vilayet denetim kurulu başkanı olan Bay Jeremiah Carey'yi ziyarete gittiler.

Yolun büyük bir kısmı Baba'nın arazisinden geçiyordu; Bunny'nin masumane fikri, aynı su kuyusunda olduğu gibi, Baba'nın bir müteahhit çağırıp adama parasını ödeyeceğiydi. Ama Baba yol işinin öyle yapılmadığını söyledi; orası kaydırak boyunca inip Paradise'tan Roseville'e kadar giden umumi bir yoldu ve döşenip asfaltlanması kamu harcamalarına girerdi. Tabii ki Baba yolu herkesten çok kullanacaktı ama aynı zamanda vergilerin bir kısmını da o ödeyecekti; kaydırak boyunca arazisi olan herkes kendi payını ödeyecek ve yeni yol topraklarının değerini artıracaktı.

Baba bütün bunları önce Bunny'ye, ardından San Elido Vadisi'ne bakan bir tepenin yamaçlarında kayısı ve şeftali yetiştiren dost canlısı, yaşlı bir adam olan Bay Carey'ye anlattı. Meşhur bir petrolcüyle tanışmaktan memnun olduğu anlaşılan Bay Carey onları eve alıp sundurmadaki büyük ve rahat koltuklara oturttuktan sonra Bayan Carey'yi çağırıp Bunny için biraz limonata getirmesini istedi. Altın yaldızlı purolarını çıkaran Baba, Bay Carey'ye petrol sayesinde gelişmenin bütün bölge için ne kadar iyi bir şey olacağını anlattı; Kuyu Tepesi'ndeki Bankside arazisini, Bankside ailesine bir milyon üzerinde ödeme yaptığını, Bay Bankside'in şu anda okyanus kenarındaki bir saray yavrusunda oturduğunu anlattı; Baba petrol kuyularından bir ormanla kaplı o bayırı gözlerinde canlandırırken, Bay ve Bayan Carey'nin gözlerinin gitgide daha da açıldığını görmemek mümkün değildi. Her şey kesinlikle tek bir sorunun, yol sorununun çözülmesine bağlıydı. Açıkçası, kuyu için gerekli malzemeleri, sondaj aletlerini ve o ağır makineleri şu anki, Baba'nın yeni otomobilinin bir yayının kırılmasına neden olan o patikadan geçiremezdiniz; vilayet yönetimi Baba'nın kamuya ait bir yolu kendi cebinden yaptırmasını da bekleyemezdi, sonuçta vilayet hazinesine girecek on binlerce dolarlık bir vergi ödeyecekti. Bay Carey bunların hepsini onayladı.

Baba zamanın çok mühim olduğunu söyleyerek söze devam etti; vilayet yetkilileri işi ağırdan alıp onu bekletecek olurlarsa, son-
daj yapabileceği birçok başka arazisi vardı ve o zaman Paradise'ta-
ki bu araziyi bildircin avı için ayırırdı. Endişelenmiş görünen Bay
Carey elinden geleni yapacağını ama Bay Ross'un kamu işlerinin
aceleye gelmeyeceğini tabii ki bildiğini, yeni bir yol yapmak için
tahvil çıkarılması, özel bir seçim ve oylama yapılması gerektiğini
söyledi. Baba da zaten bunu öğrenmek için geldiğini söyledi; eğer
durum böyleyse, konu şimdiden kapanmış sayılabilirdi. Bu işin he-
men yapılmasının, yeni bir yol gibi değil de, eski bir yolun tamirati
gibi gösterilmesinin bir yolu yok muydu acaba? Bay Carey tamirat
işleri için tabii ki fonlarının olduğunu ama meblağını bilmediğini,
bunu heyetteki arkadaşlarına danışması gerektiğini söyledi.

Bay Carey kalkıp Baba'yla Bunny'yi arabaya kadar geçirdi;
arabanın yanında durmuş konuşurlarken, Baba cebinden bir zarf
çıkartıp şöyle dedi: "Bay Carey, bana çok zaman ayıracaksınız ve
boşu boşuna çalışmanız size haksızlık olacak. Bu işi halletmek için
koştururken yapacağınız benzin ve lastik masrafını ödememe izin
vermenizi rica etsem, gücenmezsiniz umarım." Bay Carey durak-
sayarak bunun uygun düşeceğinden pek emin olmadığını söyledi;
Baba onun anladığını ama bunun sadece Bay Carey'nin harcayacağı
zamanın karşılığı olduğunu, nasılsa ne yapılması gerektiğine dair
yargılarını değiştirmeyeceğini söyledi; şüphesiz birlikte başka işler
de yapacaklardı ve belki Baba bir gün gelip Bay Carey'nin çiftliğin-
de de bir vahşi kedi kuyusu açardı. Adam zarfı cebine koydu ve
Baba'nın yakında kendisinden haber alacağını söyledi.

Bunny okulda "yurttaşlık bilgisi" diye bir derse giriyordu ve ül-
kedeki devlet yönetimiyle ilgili her şeyi öğrenmişti. Sınıfta birçok
şey tartışılmıştı ve başka şeylerle birlikte "devlet görevlilerinin yoz-
laşmasından" da söz edilmişti. Bunny –tabii ki bu türden bir şeye
bizzat tanık olduğunu hiç belli etmeden– öğretmen hanıma bir işa-
damının devlet görevlilerine devlet işlerinde harcadıkları zaman ve
yaşadıkları sorunlar için fazladan para vermesinin mümkün olup
olmadığını sormuştu; böyle bir fikri duyduğu için bile çok şaşırın

öğretmen hanım bunun tartışmasız rüşvet olacağını söylemişti. Bu kez Bunny, Baba'ya sordu, Baba da anlattı. Bir soruya teorik ve pratik yaklaşım arasındaki farktı bu. Öğretmen hanım hayatında petrol kuyusu açmak için sondaj yapmak zorunda kalmamış, yaptığı iş ağır makineleri bir patikadan geçirmeye bağlı olmamıştı; kadının tek yaptığı sınıfta oturup "idealler", "demokrasi" ya da "kamu hizmeti" gibi şatafatlı sözcükler kullanmaktı. Öğretim işindeki sorun buydu; öğreten insanlar hayatlarında bir iş yapmamış, dünyayı tanımayan kişilerdi.

Bu durumda her şey tek bir soruya gelip dayanıyordu: Watkins'lerin arazisinde kuyu açmak istiyorlar mıydı, istemiyorlar mıydı? Bir on yıl bekleyebilirler, vilayetin gelişim sürecinde bir başkası gelip Baba'nın şu anda yaptıklarını yapabilirdi tabii; yetkililerin altına kızaklar koyar, sonra da kızakların altını "yağlardı." Yetkililer çoğu zaman tamahkârdı ve işleri kasten zora sokar, senden para alırlardı; bazen de yalnızca cahil ve ilgisizdiler; bir işin yapılmasını istiyorsan, her halükârda bedelini de ödemek zorundaydın. Baba devlet sektörüyle özel sektör arasındaki farkı anlattı; kendi işinde patron sendin ve kendi hızında ilerler, işleri bir şekilde yaptırırdın; ama devlet yetkilileriyle karşı karşıya geldiğinde, mideni bulandıracak derecede bir yolsuzluk, israf ve yetersizlikle yüzleşmek zorundaydın. Buna rağmen kamu mülkiyetini savunan budalalar vardı; bunlar kendilerine "sosyalist" diyor, her şeyin işletim hakkını devlete teslim etmek istiyordu ve istediklerini yaptıklarında, onlarca başvuru formu doldurup bir somun ekmek almak için bile yetkililerden oluşan bir kurulun eyleme geçmesini bekleyecektin.

Baba, Bunny'ye uygulamalı bir yurttaşlık bilgisi dersi alacağını, öğretmenine bunları da sorabileceğini söyledi; o yolu yalnızca bir kayısı üreticisine bahşiş vererek yaptırmaları mümkün değildi. Olmadı da! Baba birkaç gün sonra telefonla Bay Carey'yi aradı ve adamın diğer kurul üyeleriyle görüştüğünü, itirazlar olacağından korktuğunu öğrendi; kurul üyeliği için sonbaharda yeniden seçim yapılacaktı, yol fonlarının boşa harcandığına dair çok şikâyet olmuştu ve hiç kimse daha fazla sorun çıksın istemiyordu. Gelecek

hafta kurul toplantısı yapılacaktı ve bu arada, Baba'nın bir nüfuzu varsa, bunu kullanmasının tam zamanıydı. Baba bunları Bunny'ye de anlattı ve özet olarak diğer kurul üyelerini de ziyaret edip birkaç zarf daha takdim etmesi gerektiğini söyledi. "Ama ben bu işi toptan halledeceğim," dedi Baba; "Excelsior Pete'tekiler olanlara uyanmadan önce çabucak halledeceğim. Tek şansımız bu, bir fikrim var."

Böylece Baba emlakçı Bay Hardacre'ın ofisine gitti ve oraları bilen bu beye altın yaldızlı puronun dumanları içinde, San Elido vilayetinde bir yol yaptıracak olsalar, insanların, kendisinin, Bay Hardacre'ın kime gideceğini sordu. Bay Hardacre gülerek önce gidip Jake Coffey'yi görmesini, sonra da eve gidip keyfine bakmasını söyledi. Baba biraz daha sorunca, Jake Coffey'nin San Elido'da, vilayetin merkezinde saman ve yem alıp satan biri olduğu anlaşıldı; aynı zamanda vilayetin Cumhuriyetçi patronuydu. Baba anladığını söyleyip teşekkür etti ve Bunny'yle ikisi hemen arabaya atlayıp Baba'nın mutlak hızıyla San Elido'ya doğru gitmeye başladı. "Evet, evlat," dedi Baba, "yurttaşlık bilgisi dersinin sonuna yaklaşıyoruz!"

II

Jacob Coffey, "Yem ve Tahıl, Kireç, Çimento ve Sıva", deposunun arkasındaki özel ofisinde oturmuş, ayaklarını oynanan poker oyunundan kalan izlerin hâlâ temizlenmediği orta sehpa uzatmıştı. Sımsıkı kapalı ağzı ve buna uygun özellikleriyle külyutmaz birine benziyordu; teni güneşten kayışa dönmüştü ve görüldüğü kadarıyla bütün dişleri altındı. Ayaklarını sehpadan indirip ayağa kalktı, Baba'nın adını duyunca, "Aslında aramanızı bekliyordum," dedi. "Adınızı yeni duydum. Seksen kilometre hızla geldim," dedi Baba. Böylece dost oldular ve Bay Coffey yarı çiğnenmiş purosunu bırakıp altın yaldızlı bir puroyu kabul etti.

"Bay Coffey," dedi Baba, "ben bağımsız bir petrolcüyüm; Büyük Beşli'nin 'hafif sıklet' dediklerinden; ama elimi San Elido vilayetine uzatamayacak kadar da hafif değilim. Burada yirmi dört bin dönüm

arazi satın aldım ve petrol aramak istiyorum. Bulunacak olursa, sahaya yüzlerce kuyu açıp binlerce adama iş vereceğim, maaşları için milyonlarca dolar harcayacağım, on on beş kilometrelik bir alandaki emlak fiyatlarının artmasını sağlayacağım. Şimdi Excelsior Pete de burada; tabii ki beni ve başkalarını buradan uzak tutmaya çalışacaklar. Siz siyasilere göstermek istediğim şey şu ki, bu büyük şirketler zorunlu olmadıkça paralarından zırnık koklatmaz ve zaten paranın çoğu da eyalet mekanizmasına gider. Her şeyde olduğu gibi, burada da yumuşamalarını sağlayacak bir rekabete ihtiyaçları var. Biz bağımsızlar daha çok para verir, büyüklerin de daha çok vermesini sağlarız. Bu işleri bilen biriyle konuştuğumu varsayıyorum.”

“Varsayabilirsiniz,” dedi Bay Coffey soğuk bir sesle. “Tam olarak ne istiyorsunuz?”

“Şu an için, tek bir şey; Paradise’a giden bir yol. Yol olmazsa sondaj da olmaz ve bu kesinlikle bir blöf değil, siz de ağır yüklerle uğraşıyorsunuz ve bunları o patikadan geçirmeyi mutlaka denemişsinizdir.”

“Doğru,” dedi Bay Coffey.

“Eh, o zaman, fazla söze gerek yok. Bir yol istiyorum ve bürokrasiyle uğraşmak istemiyorum; vilayetin önümüzdeki on gün içinde işe başlayıp hemen bitirmesini istiyorum ki, kullanabileceğim fazladan malzemelerim varken, ben de buraya gelip kuyumu açabileyim. Önceden yapılmamış bir şey olabilir ama istediğim bu ve buraya maliyetini öğrenmek için geldim. Yeterince açık olabildim mi?”

Bay Coffey, “Oldunuz,” derken, sert yüzünde hafif bir tebessüm belirdi. Baba’nın iş yapma tarzından hoşlandığı anlaşıyordu.

Durumu kendi açısından anlattı; Bunny adamın karşılaşacağı muazzam zorluklardan söz ederek pazarlık yaptığını anladı. Kahrolası budalanın teki biraz para çaldı diye vilayet yönetimi son zamanlarda bir yığın sıkıntı çekmişti; meşru yollardan çok daha fazlasını kazanabilecekken, vilayetin parasını çalmanın aptallık olduğunu söyledi Bay Coffey. Ayrıca yol sözleşmeleri de çok eleştirilmişti, şehirde “Bekçi” diye bir gazete çıkaran ve gazeteyi amansız suçlamalarla dolduran kaçık bir tip vardı. Yani, uzun lafın kısası, bir

petrolcye yol yapmak için vilayetin acil tamirat fonlarını kullanmak kesinlikle çok gürültüye yol açar, vilayet yönetiminin ihtiyaç duyduğu oyların azalmasına neden olurdu. Bay Ross'un da dediği gibi, Excelsior Pete'tekilerin kendi arazilerine giden bir yol zaten vardı ve adamlar Baba için de yol yapılmasından hoşlanmayacaktı; adamlar kaığın haftalık gazetesine bol bol malzeme sağlayabilir, eyalet komisyonunun kulağına kar suyu kaçırabilir, Bay Coffey'nin hayatını cehenneme evirebilirlerdi.

Baba kibarca dinledi, pazarlık süreci bunu gerektiriyordu. Bu sorunların hepsini anladığını, gereğini yapmaya hazır olduğunu söyledi. Her şeyden önce, kuruldakileri yeniden seçtirme işi vardı. Baba'nın kampanya komitesinin fonuna beş bin dolar bağış yapması adil bir teklif olur muydu acaba? Gri-mavi tütün dumanından koca bir bulut üfleyen Bay Coffey, içinde beş ve sıfır rakamlarını görür gibi gözlerini buluta dikti.

"Tabii anlamışsınızdır," diye ekledi Baba; "Bu, partiyle ilgili ve size şahsen yapacağım tekliften tamamen ayrı bir şey."

"Aklınızdakinin tamamını öğreneyim," dedi Bay Coffey usulca.

Baba da o bildik "nutkuna" başlayarak işbirliğine inanan biri olduğunu, nerede iş yaparsa yapsın kendine küçük bir örgüt kurduğunu, dostlarının arkasında durup kazancından onlara da pay verdiğini söyledi. Ross-Bankside No. 1'i, o kuyu için kurduğu kooperatifi, iskele için gerekli malzemenin zamanında geleceğinden emin olmak için büyük bir kerestecilik şirketinin başkanına kuyudan gelen kazancın yüzde ikisini verdiğini anlattı; yalnızca ufak, dostça bir hizmet karşılığında; kuyu şimdiye kadar yaklaşık altı yüz bin dolar net kâr getirmiş ve şirketin başkanı yalnızca Baba'nın keresteyi istediği günde teslim almasını sağlayarak on iki binin üzerinde bir meblağ kazanmıştı.

Burada da aynı şey geçerliydi; Baba yolu yaptırabilirse, Paradise'taki arazide bir kumar oynayacaktı ve Bay Coffey de onunla birlikte kumar oynayabilirdi. Baba kuyudan gelecek kârın yüzde ikisini ona "aktarmayı" teklif ediyordu; kuyunun maliyeti yüz bin doların üzerinde olacak, yani Bay Coffey iki bin dolarlık yatırım yapmış olacak ve petrol çıkması durumunda eline beş on hatta otuz kırk bin

dolar geçecekti; bunlar çok defa olmuş ve ciddiye alınması gereken şeylerdi. Tabii ki Baba bunu Bay Coffey ile arkadaş oldukları için yapacaktı; birlikte iş yapacak ve ufak tefek iyiliklerle birbirlerine destek olacaktı.

Bay Coffey birkaç duman bulutu daha üfleyip bulutları inceledikten sonra Baba'ya içinin ısındığını söyledi; ama Baba'nın kampanya fonuna iki bin dolar bağışlayıp kendisine beş bin dolar aktarmasının daha iyi olacağını düşünüyordu. Baba adamın gözlerine bakarak, "Malzemeyi siz tedarik edebilir misiniz?" diye sordu. Bay Coffey kolayca edebileceğini, hiç merak etmemesini söyledi. Böylece anlaşma yapılmış oldu ve Baba defterini çıkarıp Cumhuriyetçi partinin vilayet kampanya komitesi adına iki bin dolarlık bir çek yazdı. Sonra Bay Coffey'ye devlet görevlisi olup olmadığını sordu ve olmadığı, yalnızca sıradan bir işadamı olduğu cevabını aldı; Baba da öyleyse, anlaşmanın Bay Coffey'nin adına yapılabileceğini söyledi; ardından Bay Coffey'den bir dolarla birlikte değerli emtia aldığını, bunun karşılığında Bay Coffey'nin de Abel Watkins'in Paradise yakınındaki çiftliğinde açılacak ve adı Ross Junior-Paradise No. 1 olacak kuyunun getireceği net kârdan yüzde beş alacağını söyleyen bir protokol yazdı. Fakat bahsi geçen kuyunun ancak Paradise'taki anacaddeden Abel Watkins'in çiftliğinin girişine kadar giden sert zeminli sağlam bir yolun yapılması koşuluyla açılacağı, yolun altmış gün içinde tamamlanmaması durumunda J. Arnold Ross'un söz konusu kuyuyu açma ya da Jacob Coffey'den aldığı bir dolarla değerli emtiayı iade etme zorunluluğu olmadığı da protokolde belirtiliyordu. Baba kâğıdı Jacob Coffey'ye verip gülümseyerek bu belgenin "Bekçi"nin eline geçmeyeceğini umduğunu söyledi. Bay Coffey de gülümseyip elini Bunny'nin omzuna koyarak kendisinin de bu delikanlının konudan söz etmek gibi bir hataya düşmeyeceğini umduğunu söyledi; Baba da Bunny'nin petrolcülük işini öğrendiğini, aldığı ilk dersin babasının işlerinden asla söz etmemek olduğunu söyledi.

Sonra herkes el sıkıştı ve birlikte arabaya bindiklerinde, Bunny, "Ama Baba, ben seni Demokrat sanıyordum!" dedi hayretle. Baba

gölerek ne hiperkloritlerin tarifesine ne de Filipin adalarının bağımsızlığına karar verdiğini, yalnızca Watkins'lerin çiftliğine yol yaptırdığını söyledi. Bunny dedi ki, "Anlamadığım bir şey var: Bay Coffey devlet görevlisi değilse, bütün bunları nasıl yapabiliyor?" Baba buna büyük adamların tam da bu nedenle, rahatça iş yapabilmek için devlet görevine gelmekten kaçındıklarını söyleyerek yanıt verdi. Baba'dan para aldığı kanıtlandığı takdirde Bay Carey hapse girebilirdi ama Coffey'ye bir şey yapamazlardı, o "patrondu". Baba'ya sorarsanız, devlet görevine gelenler ya beşinci sınıf bir maaşa ihtiyacı olan zavallıcıklardı ya da gösterişten hoşlanan, konuşmalar yapıp alkış almayı, resimlerini gazetelerde görmeyi seven tiplerdi. Jake Coffey'nin resimlerini asla gazetelerde göremezdin, o işini el altından yürütür ve dikkatleri asla üzerine çekmezdi.

Bunny tabii ki "yurttaşlık bilgisi" dersinde öğrendiklerini hatırlayarak devlet işlerinin her zaman bu şekilde yürütölüp yürütölmediğini sordu. Baba durumun hemen her yerde, vilayetlerden eyaletlere hatta hükümet kademelerine kadar böyle olduğunu söyledi. Aslında durum görüldüğü kadar kötü değildi, yalnızca büyük kitlelerin yetersizliğinin doğal bir sonucuydu. "Demokrasiye" dair vatansever nutuklar atmak güzeldi ama işin gerçeği neydi? San Elido Vadisi'nde oy verenler kimdi? Bunny'nin "sıçrayıp yuvarlanırken" ve "bilinmeyen dillerde konuşurken" gördüğü, Eli'in kilisesindeki o mankafalardı işte; bu insanların devleti yönetebileceğini kim söyleyebilirdi? Baba'nın o yolu yaptıırarak kuyuyu açıp açamayacağına onlar mı karar verecekti! Bunu yapamayacakları ortadaydı; karar verme işini onların adına Jake Coffey yapıyordu; işadamları için elzem olan ve Amerikan sisteminde elde edemedikleri hızlı ve verimli çalışmayı o sağlıyordu.

III

Su kuyusunu açan ve telefon hattını kuran adamlar çalışmaya başladı; Baba ekibin yaşam alanını düşünme zamanının geldiğini söyledi. Kuyunun açılması sürecinde bir barakayla idare edebilirlerdi; sonra, petrol bulunduğu takdirde, adamların aileleri için güzel kulübeler yapılırdı. Baba, Paul'e zamanını fasulyelerle çileklere harcayarak aptallık edeceğini, hayatı boyunca iki yakasının bir araya gelmeyeceğini söyledi; marangozluğa devam edip bu işleri yapması, sonra da sondaj işini öğrenmesi onun için daha iyi olurdu. Baba marangoz ustasını çağırıp barakalar için gerekli malzemeyi hesaplayabilir, temelleri attırıp kapı eşiklerini yaptırabilir, Paul de oralar-dan bulacağı marangozlarla işi tamamlayabilirdi; Baba ona günde beş dolar verecekti ki eski çiftliği tek başına işleterek kazanacağı paranın beş katıydı bu.

Paul kabul etti ve bir gece birlikte oturup barakanın planını yaptılar. Baba bu yerin cidden güzel olacağını çünkü kuyunun Bunny'ye ait olacağını ve küçük bir sosyal reformcuya dönüşen Bunny'nin adamlarını kaz ciğeri ezmesiyle beslemeyi düşündüğünü söylüyordu. Ranzaları tek bir uzun barakaya dizmek yerine, gece mesaisi yapanlarla gündüz mesaisi yapanların paylaşacağı birer ranzanın konacağı pencereli odalar yapılacaktı. Duşların, yemek salonuyla mutfak, kilerin yanında içine dergilerin, kitapların ve bir gramofonun konacağı güzel bir dinlenme salonu da olacaktı; bu tabii ki ekibinin kültürel faaliyetlerine önem veren Bunny'nin fikriydi.

Baba'yla Bunny biten evlerine mobilya almak için arabayla Roseville'e gittiler. Baba matbaadan yeni çıkmış bir "Kartal" aldı ve gazeteyi açar açmaz kahkahalara boğuldu. Onun böyle bir şey yaptığını ilk kez gören Bunny hemen gazeteye baktı ve ilk sayfada, Paradise'la Roseville arasındaki kaydırağa yakın oturan bir çiftçiyle, Adonijah Prescott'la ilgili haberi gördü; üç ay kadar önce at arabasıyla takla atıp köprücük kemiğini kıran adam vilayete karşı tazminat davası açıyordu; dahası, yolu öyle güvensiz bir durumda bırakarak kamu görevlerini ihmal ettikleri gerekçesiyle denetim ku-

rulu üyelerine de ayrı ayrı davalar açacaktı! Gazetenin baş makalesi söz konusu yolun berbat durumunu anlatan iki sütunluk uzun bir yazıydı; yakınlarda bulunan maden suyu kaynaklarının değerlendirileceği vaat edilmiş ama ulaşım olmadığı için projeden vazgeçilmişti; şimdi de petrol bulunması olasılığı vardı ama San Elido'nun eyaletteki en geri kalmış vilayetlerden biri olmasına neden olan kötü yollar yüzünden bu iş de tehlikedeydi. "Kartal" yurtsever bir çiftçi olan Bay Joe Limacher'ın kaydırak boyunca uzanan yolun hemen tamir edilmesi için imza kampanyası başlattığını söylüyor, bütün yurttaşları ve vergi mükelleflerini imza vermeye davet ediyordu.

Ertesi gün tozlu bir Ford'la çıkagelen Bay Limacher, Baba'dan imza istedi! Baba gayet düşünceli bir tavırla çok fazla vergi ödemesi gerekeceğini söyledi. Yurtsever biri olan –ve Jake Coffey'den günde üç dolar alan– Bay Limacher bir süre Baba'yı ikna etmeye çalıştı ve Baba sonunda kabul ederek komşularının gözünde pinti durumuna düşmek istemeyeceğini, onlar imzaladıysa kendisinin de imzalayacağını söyledi. Dört gün sonra kurulun özel bir toplantı yapıp yolun acil tamirati için karar aldığı haberi geldi; ondan iki gün sonra da pulluklara koşulmuş koca atlarıyla yol döşeme ekipleri geldi; ülkedeki ekiplerin bu kadar kalabalık olacağını hayal edemezsiniz, üç kilometrelik bir alanda yirmi tane vardı herhalde. Toprağı tersyüz ettiler, adamlar levyelerle büyük kayaları yoldan çekti, greyderlerle gelen başka ekipler toprağı oraya buraya yaydı ve çok geçmeden otobana benzeyen bir şey belirmeye başladı. Ardından, kırma taş yüklü sayısız koca koca kamyon gelip yolun Paradise ucundan başlayarak yüklerini boşalttı. Bunları düzleyen makineler, iyice sıkıştıran buharlı silindirler vardı; vay canına, Baba'nın parasıyla neler yapabildiğini görmek müthişti!

Baraka için ısmarlanan keresteler yavaş yavaş gelmeye, Paul oralardan bulduğu altı adamla birlikte çalışmaya başladı. Adamları Paradise'tan telefonla kendisi bulmuştu; aralarında on dokuz yaşındaki bir patronun emrinde çalışmayı küçük düşürücü bulanlar varsa da, Baba'nın her cumartesi on iki otuzda verdiği yirmi iki dolarlık çekler bu hislerine merhem oluyordu. Paul'ün babası

ihhtiyar Bay Watkins bile “kara koyununun” bu ani yükselişinden etkilenmişti ve artık cehennem ateşleriyle kükürtten söz etmiyordu. Anlaşılacağı üzere, bütün bu faaliyetler onun çiftliğinde gerçekleşiyordu; marangozların çekiç sesleri gün boyu dinmiyor, kuru dere yatağının başına yakın bir artezyen kuyusundan sular akıp duruyor, bir sürü adam ve at sondaj alanına kadar giden yolu döşüyordu. Watkins ailesine bütün eyalet bir anda kendi çiftliklerine taşınmış gibi geliyordu. Yetiştirdikleri yenilebilir her şeyin fiyatı anında yükselmişti. Şeytan işi olduğunu bilseniz de, bu kadar büyük bir faaliyet sizi haliyle etkiliyordu!

Paul’un başarısının, mutluluktan ışıklar saçan Ruth’un üzerindeki etkisi en güzeliydi. Ruth kendisi ve Paul için yaptıklarının yanında, Baba’yla Bunny’nin ev işlerini de yapıyordu; ama sanki bu ona iyi gelmiş, kız serpilmiş, yanaklarına renk gelmişti. Ayakkabılar, çoraplar, temiz elbiseler alacak parası da vardı ve Bunny birdenbire Ruth’un aslında ne kadar güzel bir kız olduğunu fark etmişti. Baba’nın harika bir adam olduğu konusunda Bunny’yle aynı fikirdeydi ve bu hayranlığını, Baba’nın kilo vermek için uğraşıyor olmasına aldırmadan, turtalar ve pudingler yaparak gösteriyordu! Gündelik işler bittikten sonra, akşam yemeklerini dördü birlikte her gün Rascum’ların begonvil sarmaşıklı evinde yiyordu; sonra da ay ışığında sarmaşığın altında oturup yaptıklarından ve yapacaklarından söz ederlerken, içinde yaşadıkları dünya kesinlikle enteresan bir yerdi!

IV

Bunny’nin okula dönme vakti gelmişti; ama önce annesine yılda iki kez yaptığı ziyaretlerden birini gerçekleştirmek zorundaydı.

Gazetede Bayan Andrew Wotherspoon Lang’in terk edildiği için boşanma davası açtığına dair bir ilan görmüştü Bunny. Gidince annesi ona olanları anlattı: İkinci kocası iki yıllık evliliğin ardından onu alçakça terk etmişti ve adamın nerede olduğunu bile bilmiyordu. Artık gözü yaşlı, yalnız ve bedbaht bir kadındı; Bunny bunun

ne kadar zor bir şey olduğunu, herkesin nasıl da savunmasız kadınların üzerine çullandığını anlayamazdı. Bunny çok geçmeden, “güzel tatlı annecik”in gözyaşları içinde ustalıkla bir şeyler ima etmeye çalıştığını hissetti; boşandığı zaman yeni bir soyadı olması gerekti ve tekrar Baba’nın soyadını almak istiyordu; Bunny soyadıyla birlikte Baba’yı da geri almak isteyip istemediğinden emin olamadı. Annesi Baba’nın nasıl olduğunu sordu; çok yalnız olmalıydı, hiç kadın ahabası var mıydı acaba? Babasının kadınlarla olan ilişkilerinin deşilmesinden hoşlanmayan Bunny bundan rahatsız oldu; zaten o da bilmiyor ve bu konuları düşünmekten hoşlanmıyordu. Annesinin Baba’ya yazması gerektiğini, Baba’nın Bunny’nin bu konulardan söz etmesine izin vermediğini söyledi. O güzel yanaklardan yine gözyaşları süzüldü ve annesi herkesin onu dışladığını, kendi kızının, Bertie’nin bile bu kez gelip yanında kalmayı reddettiğini söyledi; bu da ne demek oluyordu böyle? Bunny elinden geldiğince anlatmaya çalıştı; ablasının kendi âlemine dalmış bencil biri olduğunu düşünüyordu; artık genç bir hanım olmuştu ve sosyetik arkadaşlarıyla birlikte çok yükseklerden uçuyor, ailesinden kimseye zaman ayırmıyordu.

Ama Bertie kardeşiyle konuşmaya daha yeni zaman ayırmış, Bunny’ye artık anneleriyle ilgili gerçeği öğrenecek yaşa geldiğini söylemişti. Bunları uzun zaman önce Emma Yenge’den öğrenmiş olan Bertie bildiklerini ona da anlatmış, böylece Bunny’nin aklındaki, bir tek annesiyle değil, babasıyla da ilgili birçok sır çözülmüştü. Baba kırk yaşını geçtikten sonra evlendiğinde, anayol kavşağında işlettiği bir dükkânı vardı; köyün büyük balığı avladığını düşünen güzeliyle evlenmişti. Ama köy çok geçmeden köyün güzeline küçük gelmeye başlamıştı; Baba’yı kendinden uzaklaştırmaya çalışmış ve sonunda Angel City’den varlıklı bir tahvil satıcısıyla kaçarak onu terk etmişti; adam onunla evlenmiş ama sonra sıkılmış ve çekip gitmişti.

Anne kavga dövüşle beceremediği şeyi Baba’yı terk ederek başarmıştı: Baba her şeyden uzaklaşmıştı. Düşünüp taşınmış ve gerçeği anlamıştı: Herkesin tek isteği paraydı ve karısını yeterince para

kazanamadığı için elinden kaçırmıştı; iyi o zaman, günlerini gösterecekti onlara. Baba o andan itibaren çenesini kapayıp işe koyulmuştu. Köyde birlikte iş yaptığı birkaç kişi petrol kuyusu açmayı teklif etmiş, Baba adamlarla ortak olmuş, kuyudan petrol çıkmış ve çok geçmeden işi tek başına ilerletmişti.

Bunny hikâyeyi tekrar tekrar aklından geçirip babasını izleyerek parçaları birleştirdi. Evet, şimdi anlıyordu; o kasvetli işe odaklılığı, tetikte olma hali, amansız sürücülüğü; Baba, Bayan Andrew Wotherspoon Lang'den intikam alıyor, ona şehirli tahvil satıcıları kadar iyi olduğunu gösteriyordu! Baba'nın kadınlara karşı güvensizliği, hepsinin parasının peşinde olduğunu düşünmesi! Umutlarının tamamını babasının bütün erdemlerini taşıyacak, zaaflarının hiçbirine sahip olmayacak, Baba'nın kendi hayatında bulamadığı anlamı ve nedeni bulacak olan Bunny'ye bağlaması! Bunny bunları düşündüğünde içi birden şefkatle doluyor, kolunu Baba'nın omzuna atıyor, ona çok fazla çalıştığını, çabucak büyüyüp yükün birazını omuzlarından almak zorunda olduğunu söylüyordu.

Çekine çekine annesinin borçlarından ve gelirinin artırılması talebinden söz etmeyi denedi; böylece babasının annesine dair bakış açısını öğrendi. Baba ona para vermenin hiçbir işe yaramayacağını; onun asla ayağını yorganına göre uzatamayan, sürekli borç yapan, hiçbir şeyden memnun olmayan bir tip olduğunu söyledi. Cimrilik ettiği ya da onu cezalandırmak istediği falan yoktu; kendisiyle evlenirken kabul ettiği hayatı yaşayacak kadar parası vardı ve Baba'nın adalet anlayışı bununla sınırlıydı. Annesinin, Baba'nın sonraki başarısıyla hiçbir ilgisi, başarının getirileri üstünde en ufak bir hakkı yoktu. Bunny'den para sızdırabileceğini anlamaya görsün, o zaman Bunny'nin hayatını cehenneme çevirirdi ve Baba'nın bu konuda bu kadar kararlı olmasının nedeni buydu. Borç yaptığı adamlar annesini mahkemeye verebilir ama bir şey alamaz ve sonunda ona kredi açmamaları gerektiğini anlardı; annesi için en iyisi buydu. Ağır bir dersti ama Bunny'nin bunu anlamasının, parasının peşinde olan kadınların onunla evlenecek kadar ileri gidebileceklerini öğrenmesinin zamanı gelmişti!

Bunny bunu kendine sakladı ama Baba'nın insan ırkının yarısı konusunda biraz fazla karamsar olduğunu düşünüyordu. O farklı kadınlar da olduğunu biliyordu çünkü öyle birini bulmuştu; Rosie Taintor en az bir yıldır sevgilisiydi. Rosie, Bunny'nin kendisi için para harcamasına sürekli karşı çıkıyor, kendi parası olmadığını, bunun haksızlık olacağını söylüyordu; arabasıyla gezerdi, o kadar. O kadar tatlı ve iyiydi ki; bu gönül ilişkisine olan şey Bunny'yi çok mutsuz ediyordu. Fakat gerçeği inkâr etme çabaları boşunaydı; bu ilişkiden sıkılmaya başlamıştı. On sekizinci yüzyıldan kalma o İngiliz baskılarına baka baka artık hepsini ezberlemişlerdi; Rosie'nin sürekli yaptığı yorum hâlâ aynıydı: "Harika!" Artık başka şeylere ilgi duyan Bunny yeni yorumlar duymak istiyor, ne kadar acımasızca gelse de, istemeden edemiyordu. Böylece Rosie'yle yapılan araba gezintilerinin sıklığı azaldı ve birkaç kez de başka kızları dansa götürdü. Rosie tatlılığından ve mütevazılığından hiç ödün vermedi, en azından Bunny'nin yanındayken, ağlamadı bile; Bunny derinden etkilendi ama eski bir aşkın acı vermeden, hiç sorun çıkarmadan ölmeye razı olması, bütün erkek mahluklar gibi onun da gayet işine geldi! Farkına bile varmadan, yeni bir kıza âşık olmaya hazırlandı.

V

Yeni yol bitmiş, baraka tamamlanmış ve kullanılmaya başlanmıştı; Baba'nın baş marangozu kolları sıvayıp iskeleyi kurmaya başlamış ve Paul de onunla birlikte çalışmıştı. Ardından kamyon filoları sondaj ekipmanlarını getirmiş, Paul onların kurulmasına da yardımcı olmuştu. Okulda olan Bunny bütün eğlenceyi kaçırıyordu ama Baba hemen her gün ustabaşından rapor alıyor, öğrendiklerini akşam yemeğinde Bunny'ye de anlatıyordu. Daha ilk baştan yol avantajına sahip oldukları için sondaja çoktan başlamış olan Excelsior Pete'le yarışlarında geride kalmışlardı; ama Baba ona endişe etmemesini, o kuyuların dibine ulaşana kadar daha çok yol alınması gerektiğini söylüyordu.

Bunny'nin beklediği an geldi; cuma gününe rastladı ve mazeret bildirerek okula gitmedi; çocuklardan birinin böyle bir mazeretle, kendi adını taşıyan bir "vahşi kediye" gidip sondajı başlatacak kolu indirmek zorunda olduğu için izin alması pek görülmuş bir şey değildi! Sabah erkenden yola koyulup öğleden sonra tepeye ulaştılar; o düz, pürüzsüz ve gri yolun üzerinde süzülürken nasıl da gururluydular! Watkins'lerin oradaki kuru dere yatağına, çiftliğe giden yola geldiler; kendi özel yolları; tabelası bile vardı! Watkins'lerin orada kimse yoktu, herkes kuyunun oraya çıkmıştı; iskelenin etrafında toplanan kalabalığı görebiliyorlardı –bayırın ortasında, alçak bir kaidenin üzerine kurulu, güzel, yepyeni, parıl parıl parlayan bir iskele– Ross Junior-Paradise No. 1!

Arabayla oraya çıktıklarında onları ustabaşı karşıladı; son cıvata da sıkılmış, her şey bitmiş, tam gaz çalışmaya hazırdı; birkaç saat önce başlamış olabilirlerdi. Bunny etrafa bakındı; öteki işçilerin arasında fazla göze çarpmamaya çalışan Paul'ü gördü. Ruth da orada, ailesiyle birlikteydi; Bunny hepsini, sıçrayıp yuvarlanmalarla romatizmaya ve diğer sorunlara rağmen ihtiyar Bay Watkins'i bile gördüğüne sevinerek yanlarına gitti. Çevrede yaşayan herkes oradaydı ve bu insanları şahsen değilse bile ismen tanıyan Bunny onlarla sohbet etti; bu hevesli çocuğu, kendi adını taşıyan kuyunun sahibi olan bu genç prensi herkes sevdi. Kimileri içten içe "sitem" ediyordu çünkü topraklarını çok ucuza satmışlardı ve biraz daha sabretseler onlar da zengin ve ünlü olacaktı; ama bunların hiçbirisi yüzeye çıkmadı; yaşanan büyük bir an, günler boyu konuşulacak bir merasimdi.

Baba kontrollerini yapıp birkaç soru sormuş ve "Tamam," demeye hazır olmuştu ki yoldan bir arabanın geldiğini fark etti. Bayırı hızla çıkan büyük, parlak bir limuzine kalabalık yol açtı, araba durdu ve içinden –vay canına, gözlerinize inanamazdınız– açık mavi gözleri ve mısır rengi saçları olan, güneşte yanmış, uzun boylu ve leylek gibi, hafif kambur, genç bir adam indi; Üçüncü Vahiy'in Peygamberi Eli Watkins, kolalı beyaz yakası ve siyah kravatı, üstüne tam oturmayan ama pahalı ince pamuklu kumaştan dikilmiş takı-

mı, dış görünümüne uygun tavrı, ilahi meşgalesinin getirdiği o mütevazılık ve mağruriyet karışımı tuhaf duruşuyla çok başkalaşmış, adeta ilahlaşmıştı. Ardından inen yaşlı ve zengin bey Eli'ın kadın hali denebilecek, kostümlü iki hanımın da arabadan inmesine yardımcı oldu; peygamberin yeni müritleri ya da "şifa" verdiklerinden birkaçıydı arabadan inenler. Komşuları saygıyla Eli'a bakarken, kuyu bir iki dakikalığına unutuldu ve maddi güç manevi olanın gölgesinde kaldı.

Baba öne çıkıp peygamberle el sıkıştı; geçmiş geçmişte kalmış, bu büyük anda bütün anlaşmazlıklar unutulmuştu. Ardından olan şey Bunny'yi hayrete düşürdü çünkü Baba birileri zorlamadıkça asla konuşma yapmazdı. Fakat J. Arnold Ross'ta arada bir beklenmedik şeyler yapmasına ve olayların böyle garip bir hal almasına neden olan bir damar vardı. Baba yüzünü kalabalığa dönüp boğazını temizleyerek şöyle dedi: "Bayanlar baylar, bu kuyuyu Bay Eli Watkins'in doğduğu çiftlikte açıyoruz, belki bu vesileyle söylemek istediği şeyler vardır." Kalabalıktan alkış koparken, gururunun okşandığı fazlasıyla belli olan Eli'ın yüzü kızardı; bir iki adım ilerleyip ellerini kutsar gibi önünde bitiştirerek gözlerini hafifçe kapadı ve o güçlü ses gürlemeye başladı:

"Kardeşlerim: Ben geçmişteki peygamberler gibi bu tepelerde babamın sürülerini güderken, Kutsal Ruh'un fırtınalar ve yıldırımlar yoluyla benimle konuşan sesine kulak vermiş biriyim. Kardeşlerim, Tanrı kendini birçok yolla bizlere belli eder, çocuklarına değerli armağanlar verir. Bu dünyadaki hazineler ona aittir ve O'nun inayetiyle insanlığa verildiklerinde, istediği şey Kendi hizmetine ve Kendi adına kullanılmalarıdır. Tensel şeyler tinsel olana tabidir; Tanrı'nın izniyle bu kuyudan hazine çıkacak olursa, Yüce Tanrı'nın hayrına kullanılsın, Tanrı'nın selameti kuyu sahiplerinin ve bu iş için çalışacakların üstüne olsun. Amin."

Dinleyiciler de koro halinde "Amin!" dedi. İşte yine anında bir cemaat oluşmuştu! Baba'nın Watkins ailesine ve başkalarına söylediği onca yalan, Bay Carey ve Bay Coffey'ye verdiği rüşvetler; hepsi feshedilmiş, iptal olmuş, bağışlanmış ve Ross Junior-Paradise No. 1

o andan itibaren kutsanmış bir kuyu olmuştu. Baba döndü ve elini kola dayamış motorun yanında duran Bunny'ye baktı. "Tamamdır, evlat!" Bunny kolu indirince motor gümbürdedi, zincir gerildi, dişliler takırdadı, döner tabla bir kez döndü ve iskele zemininin altından işçilerin "çapalama" dediği o heyecan verici ses duyuldu.

VI

Daha altmış metreye bile inmeden Bunny'nin "deprem petrolünü" açıklayan kumlara ulaştılar; altmış santimlik bir kum vardı ve Baba bunun arabaya bir yıl boyunca yetecek benzin demek olduğunu söyledi! Hâlâ kırk beş santimlik bir uçla sert kumtaşı oluşumunu delerek daha derine iniyorlardı, zemin o kadar sertti ki açık bir deliğin içinde kılıfsız çalışıyorlardı. Paul daha çok marangozluk yapıyor, onun dışında yapabildiği her işe koşuyordu. "Baba, Paul bir gün yöneticimiz olacak bence," demişti Bunny; Ama Paul gülümseyerek bilim insanı olacağını, tepedeki işlerin kolay olduğunu düşünerek kendini kandırmayacağını söylemişti; kendi sekiz saatlik işini Baba'nın on sekiz saatlik işiyle değiştiremezdi. Üstü örtük bir iltifat olan bu söz, Paul'ün Baba'nın gözündeki değerini fazlasıyla artırmıştı!

Şükran Günü yaklaşıyordu; Bunny'nin ruhu ikiye ayrılmıştı. Angel City'de "Polly Lisesi" olarak bilinen rakip okulla yılda bir yapılan futbol mücadelesi çok mühim bir olaydı. Peki Bunny neydi; gerçek bir liseli mi yoksa petrol cücesi mi? Kendi içinde bir mücadele verip kararını bildirdiğinde, Emma Yenge'yle Roise Taintor hayal kırıklığına uğradı: Baba'yla birlikte Paradise'a gidecekti! Yengesine bildiricin sezonunun açıldığını, Baba'nın hava değişikliğine ihtiyacı olduğunu söyledi, fakat kül yutmayan yaşlı kadın ona kendini kandırabileceğini ama Emme Yenge'yi asla kandıramayacağını söyledi.

Rascum'ların yerinde telefonu da olan konforlu bir evleri olduğu için, artık kamp malzemelerini yanlarına almak zorunda değillerdi. Öteki evde de paralel telefon vardı ve tek yapmaları gereken

Ruth'u arayıp orada güzel bir ateş yakmasını, akşam yemeği için sofrayı kurup Baba'nın ertesi gün tepelerde kilometrelerce yürümelerini gerektirecek ev yapımı leziz şeylerle donatmasını söylemekti! İlk önce tabii ki kuyuya uğrayıp teftiş yapacak ve ustabaşıyla konuşacaklardı. Yine petrol izine rastlanmıştı ve Baba adamlara karot sondajına başlamalarını söyleyerek Bay Banning'den ertesi gün gelip incelemeye katılmasını istemişti.

İskele belirdi. Delgi çubuğu delikten çıkarılmıştı, yan yana dizili bir sürü "stant" vardı. Yaklaştıklarında ekibin deliğe bir halat sarkıtmış olduğunu gördüler; ustabaşı Dave Murgins onları görüp arabaya geldiğinde ters giden bir şeyler olduğu belliydi. "Bir kaza oldu, Bay Ross."

"Ne oldu ki?"

"Adamın teki deliğe düştü."

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Baba. "Kim?" Bunny'nin yüreği de ağzındaydı çünkü tabii ki aklına ilk Paul gelmişti.

"İşçilerden biri," dedi ustabaşı "Joe Gundha diye bir adam. Tanımazsınız."

"Nasıl oldu bu?"

"Bilen yok. Biz matkap ucunu değiştirirken, bu adam her nedense aşağı inmiş; bildiğimiz kadarıyla orada bir işi yoktu. Yokluğu da bir süre fark edilmedi."

"Düştüğüne emin misiniz?"

"Sarkıttığımız kancaya gömleğinden bir parça takıldı."

Bunny'nin dudakları bembeyaz olmuştu. "Öf, Baba, yaşıyor mudur sence?"

"Ne zamandır aşağıda?"

"Yarım saat olmuştur," dedi Murgins.

"Hiç ses duymadınız mı peki?"

"Hiç."

"Demek ki çamurun içinde boğulmuş. Kaç metre derinlikte?"

"On beş metre kadar. Delgi çubuğunu çektiğimizde çamur o derinlikte başlıyor. Kafaüstü düşmüş olmalı yoksa başını çamurun üstünde tutup ses çıkarabilirdi."

“Tanrım! Tanrım!” dedi Baba. “Bu işi bunun için bırakmak istiyorum! Kendine hayrı olmayan adamlara sen ne yapabilirsin ki?”

Bunny bu haykırışı binlerce kez duymuştu. Kuyunun bir kapağı vardı ve oradan inen herkes kapağı tekrar çekip kapamak zorundaydı. Kenarlarında ister istemez toprak birikiyor ve deliğin tepesi kenarlarında kaygan çamurların, bu durumda tabii petrol izlerinin olduğu bir çeşit huniye dönüşüyordu; adamlar buna rağmen risk alıyor, o derin çukurun etrafında kayıp duruyorlardı! Bu durumda elinizden ne gelirdi ki?

“Ailesi var mıymış?” diye sordu Baba.

“Paul Watkins’e karısıyla çocuklarının Oklahoma’da olduğunu söylemiş, oradaki petrol sahalarında da çalışmış.”

Baba hiç kıpırdamadan, boşluğa bakarak oturmaya devam etti; kimseden çıt çıkmadı. Adamlarıyla gerçekten ilgilendiğini, onlara göz kulak olmayı kişisel bir gurur meselesi haline getirdiğini biliyorlardı. Bunny pek belli etmese de perişan haldeydi; tüh ya, çok kötü olmuştu; hiç yer kalmamış gibi kendi kuyusunda, bir petrol sahasının kurulmasını sağlayacak ilk kuyusunda! Artık her şey mahvolmuştu, petrol bulunsa bile sevinemeyecekti!

“Pekâlâ,” dedi Baba sonunda, “şimdi ne yapıyorsunuz? Bir kancayı sarkıtıp sarkıtıp geri mi çekiyorsunuz? Onu bu şekilde çıkaramazsınız. Üç çatallı kapma kepçesini indirmeniz lazım.”

“Vücudunu deleceğini düşündüğüm için...” diye bir açıklama yaptı Dave Murgins duraksayarak.

“Biliyorum,” dedi Baba; “ama yapmak zorundayız. Zaten çoktan ölmüştür. Çatalları deliğe sığacak şekilde bükün ve cesedi kapmalarını sağlayın. Hemen yapın şu işi; umarım geride kalanlara bir ders olur.”

Baba arabadan indi ve Bunny’ye eşyalarını Rascum’ların oraya götürüp haberi Ruth’a vermesini söyledi; özellikle de adamı tanıyorsa, kız çok üzülecekti. Bunny, Baba’nın o delik deşik olmuş ceset yukarı çıktığında orada olmasını istemediğini anladı, zaten yapabileceği bir şey de olmadığı için sessizce motoru çalıştırıp oradan uzaklaştı. Adamların “kapma kepçesini” delgi çubuğuna takışı

gözünün önüne geldi, içine düşerek deliği tıkayan şeylerin üstüne sarkıtılıp keskin kancalarıyla onları yakalaması için tasarlanmış bir aletti bu. Joe Gundha'yı bacaklarından da yakalayabilirlerdi, yüzünden de; öf, böyle şeyleri ne kadar az düşünürsen, petrol işinden o kadar çok zevk alabiliyordun.

Baba birkaç saat sonra eve gelip biraz dinlenmek için uzandı. Cesedi çıkardıklarını ve adli tabibi aradıklarını söyledi; adamlardan bazıları jüri olarak seçilip yemin edecek, ötekilerin ifadeleri alınacak, ceset incelenecek ve defin izni verilecekti. Paul ölen adamın ranzasına gidip kişisel eşyalarına bakmış, karısına yollanmak üzere hepsini bir kutuya koymuştu; Baba eşyaların içinde bulunan beş altı mektubu cebine koymuştu ve Bunny'nin paranın kolay kazanıldığını, hayatın oyundan ibaret olduğunu düşünmesini istemediği için mektupları ona verdi, Bunny de bir köşede oturup hepsini okudu: Çocuksu bir elyazısıyla çalakalem yazılmış, doktorun soğuk algınlığından sonra Susie'nin kalbinin bir süre için zayıf olacağını söylediğiyle, iki diş daha çıkaran bebeğin fena halde huzursuzlandığıyla, geçenlerde uğrayan Mary Teyze'nin Willie'nin Chicago'da ve iyi olduğunu haber verdiğiyle ilgili iç burkan, kısacık mektuplar; anneden, Susie'den ve bebekten öpücükler anlamına gelen çarpılar ve daireler. Baba'yla Bunny'yi teselli edecek tek bir cümle vardı: "Böyle iyi bir patronun olmasına sevindim."

Böylece hüzünlü bir Şükran Günü akşamı yaşandı, Ruth'un hazırladığı ziyafetten hiç keyif alınmadan pek az yendi. Kazalardan söz ettiler ve Baba açtığı ilk kuyuda yaşanan bir olayı anlattı: Daha dokuz metreye inmişlerdi ki bir bebek emekleyerek kapaktan aşağı inmiş ve deliğe düşmüştü. Anneyi ancak güçlü kuvvetli iki adam zaptedebilmiş, geriye kalanlar çocuğu dışarı çıkarmaya çalışmıştı. Koca bir kancayı bir halatın ucunda aşağı sarkıtıp bebeğin altına sokarak çocuğu yavaşça birkaç metre yukarı çekmişlerdi; ama sonra bebek bir şekilde sıkışmıştı ve ne yapacaklarını bilememişlerdi. Çocuk orada öylece kalmış, hiç bağırmadan, "U-u-u" diye hafif, inler gibi, kesintisiz bir ses çıkarmıştı durmadan; sesleri gayet net duyabilmişlerdi. Kuyunun altı metre uzağından başlayarak içine iki ada-

mın sığabileceği bir tünel kazılmış, adamlar levyelerle gevşettikleri toprağı büyük küreklerle kovalara doldurmuş, yukarıdakiler de kovaları halatlarla yukarı çekmişti. Bebeğin altına geldiklerinde yana doğru kazmaya başlayıp çocuğı sağsalim kurtarmışlardı. Kanca bebeğin kalçasına geçmiş ama deriyi delmemiştir; morartı iyileşmiş, bebeğin durumu birkaç gün içinde düzelmiştir.

Hayat çok garipti! Bunny o gün evde kalmış olsa, Rosie Taintor'ı maça götürecek ve zavallı Joe Gundha'nın feci sonuna dalış yaptığı anda kendi takımının kazandığı birkaç metrelik avantaj için avazı çıktığı kadar bağırıyor olacaktı. Şimdi, akşam olduktan sonraysa dansta olacaktı; evet, Bertie o anda sosyetik arkadaşlarından birinin evinde ya da bir otelde verilen baloda cidden de dans ediyordu. Bunny onun parıltılı omuzlarıyla göğsünü, elbisesinin yumuşacık ve parıltılı kumaşını, al yanaklarını ve göz alıcı yüzünü hayal edebiliyordu; şampanyasını yudumluyor ya da o günlerde âşık olduğu delikanlının, Ashleigh Mathwes'un kollarında, salonda oradan oraya süzülüyor olsa gerekti. Emma Yenge giyinip süslenmiş, arkadaşlarıyla konken oynuyordu herhalde; Babaanne de genç bir lordun ya da dükün, kısa pantolonlu, ipek çoraplı, soylu aşkının elini öpen birinin resmini yapıyordu.

Evet, hayat garip ve acımasızdı. Kendi bilincinizin daracık çemberinde yaşıyordunuz ve, hani derler ya, gözden ırak olan gönülden de ırak oluyordu. Zavallı bir işçi size ait bir kuyunun içine düşüverdi diye Şükran Günü yemeğiniz mahvoluyordu ama bütün ülkedeki kuyularda yaralanıp ölen onlarca, belki yüzlerce işçi umrunuzda olmuyordu. Aynı şekilde, Avrupa'da ölen onca insanı düşünün! Ordular ta Flandre'den İsviçre'ye kadar hendeklerde gizleniyor, gece gündüz birbirlerini bombalıyor ve binlerce adam bir kuyunun dibinde kapma kepçesiyle parçalanmaktan beter oluyordu; ama bunun Şükran Günü yemeğini birazcık olsun mahvetmesine izin vermezsiniz! Bu adamların ertesi gün avlayacağınız bıldırcınlar kadar bile önemi yoktu sizin için!

Neyse, adli tabip geldi ve Joe Gundha'nın cesedini az ilerideki, pek görünmeyen bir tepeye gömüp başına ahşap bir haç diktiler. Bu

iş için Eli'ın kilisesindeki vaiz Bay Shrubbs çağrıldı; Eli, ihtiyar Bay Watkins'le eşi ve kiliseden cenazeleri seven bazı yaşlı hanım ve beyler de geldi. Tuhaftı: Baba onların gelip ne yapacağını söylemelerine memnun olmuş gibiydi; kendisinin bilmediği şeyi onlar biliyordu! Parçalanmış cesedinin başında vaaz verilmesi ve dua edilmesi zavallılığın bir işine yaramıyordu tabii; ama hiç yoktan iyiydi ve gelip bu işi yapan insanlar vardı; tek yapmanız gereken, bir süreliğine güneşin altında şapkasız dikilmek, sonra da vaize on dolarlık bir banknot vermektir. Evet, prosedür böyleydi; hayatta olduğu gibi, ölümdede; yapılmasını istediğiniz bir işi yapmayı iş edinmiş insanlar vardı ve parasını verip yaptırıyordunuz. Bunny'ye doğal bir fenomen gibi geliyordu bu; ölen işçinin başında dua eden Bay Shrubbs'ın, dolum istasyonunda arabanız için benzin-yağ-su-hava tedarik eden adamın, arabanızın üzerinden geçtiği yolun yapılmasını sağlayan hükümet yetkililerinin birbirinden hiçbir farkı yoktu.

Baba, Bayan Gundha'ya bir telgraf yollayıp üzücü haberi verdi ve acil ihtiyaçları için yüz dolarlık çek gönderdiğini söyledi. Ardından bir de mektup yazıp yapılanları anlatarak ölen kocasının eşyalarını bir kutunun içinde ekspres postayla yollayacaklarını söyledi. Baba'nın bu gibi durumlardaki yükümlülüklerini karşılayan bir sigortası vardı ve Bayan Gundha parayı sigorta şirketinden alacaktı; iş kazaları komisyonuna başvuruda bulunacaktı. Büyük ihtimalle beş bin dolar alacaktı ve Baba, Bayan Gundha'nın bu parayı devlet bonolarına yatıracığını, petrol hisseleriyle ve başka kısa yoldan köşeyi dönme vaadleriyle onu dolandırmaya çalışacaklara kulak asmayacağını umuyordu.

Hepsi buydu, ardından Baba bildircin avına çıkıp, çaresiz oldukları bu konuyu unutsalar iyi olacağını söyledi. Bunny de kabul etti, fakat aslında bu spordan zevk almıyordu çünkü bildircin avı zihninde her nasılsa Joe Gundha ve Fransa'daki askerlerle özdeşleşmişti ve delik deşik olmuş cesetlerden zevk alması mümkün değildi.

VII

Noel yaklaşıyordu, Bunny'nin programı belliydi. Baba'yı Noel Günü maçına götürecek, ertesi gün birlikte Paradise'a gidecekler ve Yeni Yıl maçı için yola çıkma zamanı gelinceye kadar orada kalacaklardı. Sondaj iyi gidiyordu, derinlik altı yüz metreyi geçmişti ve yumuşak şistte sorunsuzca ilerliyordu. Derken, Noel'den birkaç hafta önce Bunny okuldan döndüğünde, Emma Yenge dedi ki: "Demin baban aradı; Excelsior Peter'la ilgili bir haberi varmış." Aile içinde espri konusu olmuş bir şeydi bu "Excelsior Peter"; "Pete" in takma isim olduğunu tahmin eden Emma Yenge, gerçek bir hanımefendinin tam ismi kullanması gerektiğini düşünmüştü! Sonra da, tabii ki, kadıncağızla dalga geçip durmaya başlamışlardı.

"Neymiş?" diye haykırdı Bunny.

"Petrol bulmuşlar."

"Paradise'ta mı?" Bunny büyük bir heyecanla hemen telefona koştu. Evet, dedi Baba, Dave Murgins yeni telefon etmişti; "Excelsior-Carter No. 1" denen kuyuda günler önce petrollü kumlara ulaşılmış ama bunu sır olarak saklamayı becermişlerdi. Şimdiyse çimentolamaya geçmişlerdi ve bunu saklamak mümkün değildi.

Bunny arabaya atlayıp derhal ofise gitti. Herkes heyecan içindeydi, öğleden sonra çıkan gazeteler haberi duyurmuş ve Baba'nın petrolcü birkaç arkadaşı konuyu konuşmak için ofise uğramıştı. Orası yeni bir petrol sahası olacaktı tabii, herkes Paradise'a hücum edecekti. Baba çok şanslıydı, orada yirmi dört bin dönümlük arazisi vardı demek! Bu nasıl olmuştu ki? Baba bunun kendi marifeti olmadığını söyledi; sırf oğlunu eğlendirmek, çocuğun işe ilgi duymasını ve belki de bir ders almasını sağlamak için yüz bin dolar harcamıştı. Ama şimdi, vallahi, dersi çocuk vermiş gibi görünüyordu! Artık tam bir petrolcü olan ve kendi kuyusunun sondajını yapan Bay Bankside, oğulları kumar oynadığı zaman sırf kumarbaz olmamaları için kaybetmelerini dilediğini söyledi, Baba da doğru yaptığını ama Bunny'nin ruhunu bu seferlik riske atabileceğini çünkü işin ucunda çok para olduğunu söyledi!

Sonra da Bunny Paradise'a gitmek için sabırsızlanmaya başladı tabii; okulu bırakmak istedi ama Baba kabul etmedi. Bunny Noel Günü maçının umurunda olmadığına karar verdi; Baba ne diyor-du? Baba da elli dokuz yaşına kadar tek bir maç izlemeden idare etmeyi başardığı cevabını verdi! Bunny, Ruth'a yazıp Noel arifesi, okuldan sonra hemen yola çıkacaklarını, akşam yemeğini sosyetik-lerin yaptığı gibi geç yiyeceklerini haber vereceğini söyledi. Şehir-lerdeki havalı insanların akşam yemeklerini gece sekiz dokuz gibi yediklerine inanmak, Ruth için kolay olmayacaktı!

Bu arada, matkap kuyuyu derinleştirmeye devam ediyordu; yedi yüz metreye kadar inmişlerdi ve Excelsior Pete'in petrolü yedi yüz kırk iki metrede bulduğu biliniyordu. Bunny öyle heyecanlı-ydı ki okuldayken ders aralarında hemen telefona koşup babasının sekreterini arıyor ve yeni bir haber olup olmadığını soruyordu. Derken, Noel'den üç gün önce, o sihirli sözcüğü duydu; telefon-da Baba vardı ve Bunny'nin kuyusunda petrollü kumlara ulaşıl-dığını söylüyordu. Henüz daha fazlasını söylemek için erkendi, karot sondajına geçmişlerdi, o kadar. Dersleri biter bitmez uçarak ofise giden Bunny, orada bir konuşmaya şahit oldu; şehirlerarası bir görüşme yapan Baba, makineleri aldığı adamla konuşuyordu. Kuyuya gönderilmek üzere şimdiye kadar yapılmış en büyük kılıf başlığını ısmarlıyordu; başlık kamyonu yüklenecek ve bu gece yol-lanacaktı. Baba sonra tekrar Murgins'le konuşup kılıf başlığının ne zaman geleceğini, hemen işe başlayıp delgi çubuğunu çekmelerini, başlığı sıkıca takıp somunları da başlığa takmalarını, en az elli ton çimentoyu içeri boşaltmalarını söyledi; Paradise'ta her şeyden çok uzaktalardı ve patlama olduğu takdirde orası cehenneme dönerdi.

İki buçuk metrelik bir karot aldılar ve yüksek graviteli petrol çıktı; yıllar yılı keçi ve koyun ayaklarının çiğnediği o kayalık tepele-rin derinliklerinde, onları bekleyen bir hazine vardı! Baba "tankla-rı" sipariş etti; sonra biraz daha tank sipariş etti. Sonra kılıf başlığı-nun geldiğini öğrendiler; başlık da, somunlar da takılmıştı ve Baba beton sertleştğinde, Vezüv Dağı'nın altındaki bütün gazların bile o yükü yerinden oynatamayacağını söyledi. Tekrar sondaja başla-

yıp bir karot daha aldılar ve gravitenin daha da arttığını gördüler. Sonunda Baba dayanamayıp bunun çok mühim olduğunu, galiba Bunny'nin okuldan izin almak zorunda kalacağını söyledi. Kuyunun "yıkanması" için talimat verip çimentocuyu aradı ve o büyük kamyonun Paradise'a doğru yola çıkmasını sağladı; Baba onlarla orada buluşacak, bu işi Noel'den bir gün önce yapacaklardı ve tef-tişten yüzlerinin akıyla geçmeyi başarabilirlerse, yetiştirdiği hindilerle meşhur olan bu topraklardaki en büyük hindiyle kutlama yapacaklardı. Böylece Baba'yla Bunny ertesi sabah erkenden valizlerini arabaya atıp Paradise'a kadar bütün hız rekorlarını kırmak üzere yola koyuldular. Üç saat sonra durup telefon ettiler ve usta-başı "yıkamaya" başladıklarını söyledi; ayrıca Excelsior Pete çimento teftişinden geçip çimentoyu delmeye başlamış, petrollü kumlara ulaşip kuyu açmanın son aşamasını tamamlamıştı.

San Elido'ya geldiler; Baba, "Jake Coffey'ye uğrayıp bir hatrını soralım," dedi. Depoda durunca, Bunny arabadan fırladı ve içerideki memur, "Jake kuyuyu görmek için Paradise'a gitti," dedi. "Haber duymadınız mı? Excelsior Pete'in kuyusundan petrol fışkırıyor, her yer kapkara oldu!" Bunny dışarı koşup Baba'ya seslenerek arabaya atladı ve, vay canına, çölden geçen o yolda tozu dumana kattılar! Baba gülerek nasılsa bütün hız polislerinin de kuyuda olduğunu söyledi.

Paradise'a girdiklerinde, kasaba bomboştu, sokaklarda in cin top oynuyordu ve Ross'lar gibi bir an önce kuyuya ulaşmaya çalışanlar dışında tek bir araba yoktu. Tek bir hırsız bütün kasabayı soyabilirdi; ama bütün hırsızlar da hız polisleriyle birlikte fışkıran petrolü izlemeye gitmişti herhalde! Arabayı kuyunun beş yüz metre uzağına park etmek zorundaydınız ve Niagara Şelalesi gibi gürleyen petrolün sesini oradan bile duyabiliyordunuz! Ardından yürüyerek yoldaki bir dönemece gelip vadiyi görüyordunuz ve görünen her şey kapkaraydı; esen sert rüzgârın içinde resmen bir fırtına bulutu, siyah pustan göz alabildiğine uzanan bir örtü vardı. İskele hiçbir şekilde görünmüyordu; küçük bir tepenin etrafından dolaşp rüzgâr yönündeki yamaca tırmanıyordunuz ve kalabalıklar

orada toplanmış, sonu gelmeyen bir ekspres trenin çıkaracağı sesle yerden püsküren, birkaç yüz metreye ulaşan o kapkara şeyi izliyordu. İskelenin altında çalışan, daha doğrusu çalışmak için uğraşan adamlar vardı; kazma küreklerle petrolü tutması için set gibi bir şey yapmaya çalışıyorlardı; Baba fazla bir şey kurtaramayacaklarını, çok çabuk buharlaştığını söyledi.

Baba bu manzarayı bir filozof gibi izleyebilirdi; nasılsa kendi “cenazesi” değildi. Karşısında kendisi gibi bir bağımsız olsa, yardımcı olmayı teklif ederdi; ama Excelsior Pete’tekiler küçük insanların dünyada yeri olmadığını düşünen pisliklerdi ve yapabilecekleri hainliğin sınırı yoktu. Böyle bir hazinenin heba olduğunu görmek insanı üzüyordu tabii; ama petrol işindeysen, duygularına kapılamazdın. Esas rüzgârın aniden yön değiştirip kaliteli takım elbiseni mahvetmemesi için gözünü dört açmalıydın!

VIII

Bir süre izledikten sonra kendilerine ait bir kuyu da olduğunu hatırlayıp arabayla Paradise’a döndüler ve vadiyi geçerek Watkins’lerin çiftliğine gittiler. Ustabasıyla uzun bir konuşma yaptılar; Baba alınan karotu ve petrolü test eden kimyagerin raporunu inceledi; “yıkamanın” iyi gittiğini, sabaha çimentolama için hazır olacaklarını gördü. Herkes aşırı dikkatliydi; işlerini Excelsior Pete’tekilerden daha iyi yapacak, her yeri ham petrolle kaplamayacaklardı. Demiryolunun deposundaki petrol tankları için yeni tamamlanmış temelleri incelediler.

Baba işlerin “tıkırında” olduğunu söyledi. Rascum’ların yerine gidip Ruth’u gördüler, Bunny avcı giysilerini giydi ve güneş batmadan önce biraz bıldırcın avladılar; ardından yemeklerini yerken, Paul kuyudaki bütün dedikoduları verip Eli’nın tapınağı için ne kadar para topladığını anlattı. Yemekten sonra tekrar kuyuya gittiler, oradan uzak duramıyorlardı! Soğuğuyla insanı dinçleştiren bir akşamdı; gökyüzünde bir hilal, onun hemen üstünde koca bir yıldız

vardı; herkes öyle güzeldi, Bunny öyle mutluydu ki; bir “vahşi kedisi” vardı, “ipi göğüsleyecekti” ve ona eski peri masallarıyla *Binbir Gece Masalları*’ndaki çocuksu maceraların yanında sönük kalacağı bir servet kazandıracaktı. Şu anda “su dizisi” denen kılıfı yukarı çekiyorlardı; çimentolama için gerekli bir işlemdi bu; en dipteki kılıf yukarı kaldırılmalıydı ki çimento dibe kadar ittirilebilsin. Burada biraz zorlandılar çünkü kılıf sıkışmıştı ve “jar” denen, darbe etkisi yaratarak kılıfın sıkıştığı yerden kurtulmasını sağlayan bir aygıt kullanmak zorunda kaldılar. Bunny iskeledeki platformda durarak bu darbelerin toprağın derinliklerinden gelen seslerini dinledi; derken aniden hayatında hiç duymadığı kadar güçlü bir ses duyuldu ve Bunny yanağına bir yumruk yemiş gibi oldu; dünyanın içi bir anda patlamıştı sanki. Baba’nın Vezüv Dağı’nı bile zaptedebileceğini söylediği o muazzam kılıf başlığı, çimento bloklarıyla birlikte birdenbire havaya fırladı; otuz beş santimlik kılıfı da peşinden çekerek dümdüz havaya doğru yükseldi ve en tepedeki sabit makarayla halat takımını şekerden yapılmışlar gibi paramparça etti!

Herkes dört bir yana kaçışırken, Bunny de dönüp canını kurtarmak için koştu tabii. Koşarken bir iki kez arkasına baktı ve uzun kılıf dizisinin aynı bir Hollandalının piposu gibi ama dümdüz hâlâ havada olduğunu gördü. Pipo sapı fazla uzayıp kırılarak yana devrilirken iskelenin bir bölümünü de kendisiyle birlikte götürdü; sonra kuyudan epey bir su, ardından o bildik uğultuyla, kapkara seller halinde, petrol fışkırdı; yerden ekspres tren fırlamıştı! Bunny bir iki kez çığlık atıp kollarını havada savuran ve büyük ihtimalle ona seslenen Baba’yı gördü; babasına doğru koşmaya başladı; tam o sırada daha da korkunç bir şey oldu ve havaya fışkıran petrol olduğu gibi alev aldı!

Bunun nasıl olduğunu asla öğrenemeyeceklerdi; belki bir elektrik kıvılcımı ya da kazanın ateşi, yıkılan borularla iskeleden ya da kuyudan püskürüp çeliğe çarpan kayalardan çıkan bir kıvılcım; artık her neydiyse, alevlerden bir kule, görülmeye değer bir manzara oluşmuştu; yanan petrol yere çarpıp sıçrayarak patlıyor, tekrar sıçrayıp düşüyor, alev büyük kütleler halinde kabarıp patlayarak yo-

ğün kütleler halinde kapkara bulutlar oluşturuyor, ardından bunlar da kızıla dönüyordu. Göğe dağlar kadar duman yükseliyor, yere dağlar kadar kızgın alev yağıyordu; yere çarpan alevler volkana dönüşüp öncekinden daha da yükseğe fırlıyordu; köpürüp patlayan bu kütle olduğu gibi alevlerden bir ırmağa, bir lav akıntısına dönüşerek vadiden aşağı akmaya, değdiği her şeyi ateşe dönüştürerek yutmaya ve alevleri bir duman bulutu içine saklamaya başladı. Yerçekiminin gücü onu vadiden aşağı çekerken, rüzgârın gücü bütün yamaca dağıtıyordu; barakaya ulaştı ve bir lokmada yuttu; takım ambarını, ahşap olan her şeyi içine aldı; rüzgâr aniden güçlenip petrol ve gaz akıntısını yana savurduğunda, alevlerle bezenmiş iskelenin iskeleti belirdi!

Bunny babasını görüp hemen yanına koştu. Baba adamları topluyordu; yaralanan var mıydı? Ekiptekileri teker teker bir araya topladı; şükürler olsun ki herkes tamamı! Paul'e hemen çiftliğe gidip ailesini tepelere çıkarmasını söyledi; Bunny'ye de onunla birlikte gidip alevlerden uzak durmasını; uzun yol gideceklerdi, bu şeyin nereye doğru patlayacağı belli olmazdı. Böylece Bunny de Paul'ün dibinden koşarak dere yatağını indi, aileyi diz çökmüş dua ederken buldular; iki kız kendinden geçmişti. Hepsini ayağa kaldırıp nereye gitmeleri gerektiğini söylediler; Bunny haykırarak eşyalarını dert etmemelerini, Baba'nın yenilerini alacağını söyledi. Paul bağırarak keçilere bakmaları gerektiğini söyleyince hemen ağıla koştular ama gerek kalmamıştı, paniğe kapılan hayvanlar ağılın çitlerini vura vura yıkıp dere yatağından aşağı kaçmışlardı bile, nasılsa kendilerini kurtarırlardı!

Bunny kuyuya doğru koşmaya başladı ve yolda arabasıyla gelen Baba'yı gördü. Baba ikisine seslenerek dinamit bulmaya gittiğini söyledi; bu arada ateşlerden uzak dursunlardı; sonra da uzaklaşarak karanlığa karıştı. Bunny babasının bir şeye hazırlıksız yakalandığını hayatında ilk kez görüyordu; arabada dinamit taşımak hiç aklına gelmemişti demek!

Bunny petrol sanayisinin korkulu rüyası olan yangınları duymuştu tabii. Yangınları söndürmek için genelde hangi araçların

kullanıldığını biliyordu. Su işe yaramazdı; bilakis, ısı suyu bileşenlerine ayırırdı ve yalnızca alevleri oksijenle beslemiş olurdunuz. Muazzam miktarda basınçlı buharınız olması lazımdı ve bunun için çok kazana ihtiyaç vardı ama orada sadece bir kazan vardı ve daha fazlasını buluncaya kadar ateş öyle yanmaya devam edecekti; on gün boyunca devam eden bir yangını duymuştu Bunny; sonunda çelikten çok büyük bir huniyi kuyunun üstüne çekmişler, tepedeki delikten alevler püskürürken içeri basınçlı buhar vermişlerdi. Bu arada onca basınç boşa gitmiş, milyonlarca dolar yanıp kül olmuştu! Bunny, Baba'nın çaresiz durumlarda başvurulacak bir alternatifi tercih edeceğinin ve kuyuyu mahvetme pahasına deliği dinamit patlatarak tıkamayı deneyeceğinin farkındaydı.

İki çocuk bayırların etrafından dolaşarak rüzgâr yönünden, ateşlerin uzağından kuyuya ulaştı. Orada bir ekibin ateşin olabildiğince yakınında bir tünel kazmakla meşgul olduğunu gördüler; Bunny dinamitler için hazırlık yaptıklarını anladı. Çimento kardıkları çelik teknelerden birkaçını ateşle aralarına bariyer yapmışlardı; bunların üstüne hortumla sürekli su sıkılıyor, sular çeliğe değer değmez buhara dönüşüyordu. Adamlardan biri koşarak kızgın sıcağın içine girip yere birkaç kazma darbesi atıyor ya da kürekle biraz toprak atıyor, sonra kaçıyor ve arkasından başka bir adam geliyordu. Dave Murgins dümdüz yere yatıp başının üstüne ıslak bir çuval örtmüş, hortumu tutuyordu. Neyse ki artezyen kuyusundan gelen basınç vardı çünkü diğer her şeyle birlikte pompa da kullanılmaz haldeydi. Dave bağırarak talimatlar yağdırırken, tünel gitgide derinleşti. Paul yardıma koşunca, Bunny de yardım etmek istedi ama Dave bağırarak onu uzaklaştırdı ve Bunny'nin elinden öylece durup "vahşi kedisinin" yanışını izlemekten, bu arada biraz da yüzünü yakmaktan başka bir şey gelmedi!

Adamlar yerin altına ulaştıktan sonra işleri biraz kolaylaştı; ama o deliğin içinde çalışan adam hayatını riske atıyordu; rüzgâr birkaç saniyeliğine bile yön değiştirse, alev alev yanan petrolü olduğu gibi üzerine savurabilirdi! Ama rüzgâr aynı güçte sabit esmeye devam etti ve adamlar tünele dalıp kazarak toprağı sağanak halinde dışarı

gönderdiler. Artık kuyuya doğru kazıyorlardı; cesaret edebildikleri kadar yaklaşacak, dinamitleri ondan sonra yerleştireceklerdi.

Bunny ansızın dinamitlerle birlikte gelen babasını hatırladı; yoldan çıkması mümkün olmadığı için karanlığın içinde o tehlikeli şeyleri taşıyarak kayalık yamaçtan dolaşacaktı. Ona yardım etmek için olabildiğince hızlı koşmaya başladı.

Yol boyunca arabalar vardı, alevlerin parıltısını gören birçok kişi neler olduğuna bakmak için gelmişti. Bunny babasını sordu, sonunda kornasını öttüre öttüre bir araba geldi ve Bunny arabanın içinde babasıyla birlikte tanımadığı bir adam gördü. Arabayla çıkabildikleri kadar çıktılar; alevler Watkins'lerin evini çoktan yutmuştu. Durup indiler ve Baba, Bunny'ye arabayı güvenli bir yere götürmesini, ne kendisine ne de dinamiti taşıyan adama yaklaşmamasını söyledi; onlar tedbiri elden bırakmadan kuyuya kadar gideceklerdi. Bunny, Baba'nın öteki adama yavaş gitmesini, birkaç varil petrolü kurtarmak için hayatlarını riske atmayacaklarını söylediğini duydu.

Bunny tekrar kuyuya gittiğinde, Baba'yla adam çoktan oradalar-
dı ve ekip dinamitleri yerleştiriyordu. Dinamitleri patlatmak için elektrik bataryası gibi bir şey vardı ve çok geçmeden her şey hazırlandı, herkes geri çekildi, garip adam bir kulbu aşağı itti ve tünelden alevler püskürürken kuyudan fışkıran petrol bir anda kesildi; hortumu kıvırdığınızda kesilen su gibi! Petrolden kule yere çöktü; birkaç kez daha kabarıp patladı ve her şey sona erdi. Dere yatağından aşağı akan ateşten ırmağın sönmesi uzun zaman alacaktı; ama esas gösteri bitmişti.

Üstelik kimse zarar görmemişti; yani kızıl parıltının kenarında durmuş güzel iskelesinden geriye kalan o güdük şeye, ev yapımı barakasının kömürleşmiş temellerine, umutlarının enkazına bakan Bunny dışında hiç kimse. Yaşı biraz daha küçük olsa, Bunny'nin gözlerinden yaşlar akardı. Yanına gelip yüzünün halini gören Baba, neler düşündüğünü tahmin edip gülmeye başladı. "Ne oldu, evlat? Petrolün bulundu işte, farkında değil misin?"

Tuhaftı ama, Bunny bunu ilk kez düşünmüştü. Babasına bakarken yüzünde öyle afallamış bir ifade vardı ki Baba kollarını uzatıp

oğluna sarıldı. “Neşelen, evlat! Yok bir şey, geçti artık. Servetin on kat arttı.”

“Vay canına!” dedi Bunny. “Cidden öyle oldu, değil mi?”

“Cidden mi?” diye taklit etti Baba. “Sen ne diyorsun, evlat, aşağıda bir petrol okyanusu var ve hepsi bizim; bizden başka hiç kimse yanına yaklaşamaz. Tutmuş bu kıytırık kuyu için mi üzülüyorsun?”

“Ama Baba, bu kuyu için öyle çok çalıştık ki!”

Baba tekrar güldü. “Unut gitsin, evlat! Tekrar açarız ya da hemenecik başka bir yere sondaj yaparız. Bu yalnızca büyükler arasına girişimizi kutlamak için yakılan bir Noel ateşiydi!”

GREV

I

Aradan bir yıl geçmiş ve Paradise tanınmayacak hale gelmişti. Vadinin tepesine kadar asfaltlanan yolun iki yanı büyüklü küçüklü tabelalarla, satılık ya da kiralık arazilerle, bu alım satımların yapıldığı kulübe ve çadırlarla dolmuştu. Çok geçmeden kuleleri görüyordunuz; bir tane Eli'in kilisesinin hemen sağında, bir tane de yüceler yücesi First National Bank'in, İlk Ulusal Banka'nın orada. Birileri arsa alıp üstüne yaptıkları eve taşınmaya görsün, hemen ertesi hafta arsa satılıyor ve satın alan kişi evi yıkıp oraya da bir sondaj kulesi dikiveriyordu. Birçoğu kule dikmekten öteye geçemiyordu; çünkü arazileri parselleyip satanlar yapılan hiçbir reklamın arazide böyle bir yapının varlığı kadar etkili olmadığını keşfetmişlerdi. Vadinin batı tarafında, Excelsior Pete'in ilk petrolü bulduğu yere doğru giderken on bir kule sayıyordunuz; o bayırın tepesinden baktığınızda, onlarca farklı şirkete ait elli kule sayabilirdiniz. Doğuya doğru gittiğinizde, Ross'ların arazisine kadar on iki kule daha vardı ve şimdilerde birileri arazinin öteki ucunda, Roseville'e inen, Mineral Springs Hotel inşaatının sürdüğü bayırda da sondaja başlamıştı.

Watkins'lerin küçük dere yatağı bir köye dönüşmüştü. Yamaçların orasında burasında on dört kule, aşağı tarafta büyük petrol tankları, takım ambarlarıyla barakalar ve bir ofis vardı. Baba, Watkins'lerin yeni evini girişe yakın yaptırmıştı; aile keçilerini satmış, suladıkları bir alanda çilek ve sebze meyve yetiştiriyor, şirketin yemekhanesine tavuk ve yumurta tedarik ediyordu. Buna ek olarak, yol kenarında küçük bir tezgâhları vardı ve Bayan Watkins'le kızlar petrol işçilerinin ağızlarının içinde müthiş bir hızla yok olan tur-

talar, kekler, başka leziz şeyler pişiriyor, bunlara canlı renklerdeki “alkolsüz içecekler” eşlik ediyordu. Fakat Üçüncü Vahiy’e aykırı olduğu için bu tezgâhta “tütün ürünleri” satılmıyor, bunlar yolun karşısındaki rakip tezgâhtan alınabiliyordu.

Yeni yatakhane biraz geride, okaliptüs ağaçlarının gölgesindeydi. Bol bol müdavimi olan altı duşu vardı ama Ruth’un taktığı güzel perdelere rağmen okuma salonuna pek uğranmaması Bunny’yi oldukça üzüyordu; petrol işçilerinin parmakları o kaliteli dergileri pek fazla lekelemiyordu. Bunny bunun nedenini öğrenmeye çalıştığında, Paul’dan adamların çok çalıştıklarını öğrendi; Paul marangoz olarak günde sekiz saat çalışıyor ve okumaya zaman ayırabiliyordu; ama petrol işçileri çift vardiyadan on ikişer saat, hem de haftanın her günü, pazarları ve resmi tatillerde bile çalışıyorlardı. İnsan ağır makinelerle uğraşarak bu kadar zaman geçirdikten sonra tek isteği yemeğini yiyip yatarak horlamak olurdu tabii. Baba da şu anda bu sorunu çözemeyecek kadar meşguldü.

Paul bütün inşaat işlerinden sorumlu baş marangozdu, henüz reşit bile olmamış biri için büyük bir sorumluluktan bu. Şimdiye kadar işçilerin aileleri için kırk kulübe yapılmış, her biri altı yüz dolara mal olmuş, bunlar su, gaz ve elektriği bedava olmak üzere ayda otuz dolara kiraya verilmişti. Bedava hizmetlerin maliyetini kimse bilmediği için fiyatın makul olup olmadığını ne Bunny ne de işçiler kestirebiliyordu; Baba’ysa evleri olduğu için mutlu olduklarını söylüyordu, bir işadamlarının makul fiyat anlayışı buydu.

Ama Bunny’nin enerji konusunda el attığı bir husus vardı; petrol sanayisiyle ilgili her şeyin neden bu kadar çirkin olması gerektiğini anlayamıyor ve bu kulübeler konusunda mutlaka bir şeyler yapılması gerektiğini düşünüyordu. Ruth’a danıştı ve ikisi birlikte San Elido’daki bir fidanlığa giderek Baba’ya bir şey söylemeden tenekeler kutular içinde yüz akasya fidanı, kökleri çuvalların içine bağlanmış iki yüz sarmaşık gül alarak epey masraf yaptılar. Bu yüzden artık bütün kulübelerin, yanlarına destek çubukları dikilmiş birer fidanı, yol kenarı boyunca gaz borularından yapılmış kemerlere tırmanmaya hazır sarmaşık güller vardı. Ayda bir işçilerden birini

alıp ağaçlarla sarmaşıkları sulatmak, ertesi gün bakımlarını yaptırıp yabani otları temizletmek Ruth'un göreviydi. Bu hizmeti için ayda on dolar maaş alan Ruth, üstüne bir de "Bahçıvanlık İşleri Müdürü" unvanını kazanmıştı. Bunny büyüyen bitkileri teftiş ediyor, okuma salonunda oturup kendini sosyal reformculuğa giriş yaptığına, okuldaki "sosyal ahlak" dersinde öğrendiği sermaye ve emek arasındaki ihtilafları çözmeye başladığına inandırıyor.

Bunny artık neredeyse on sekiz yaşında, ince uzun ama yapılı, yarış atı gibi bir şey olmuştu. Eskisi gibi esmerdi, saçları hâlâ dalgalı, dudakları hâlâ kıpkırmızı ve kız dudağı kadar güzeldi; görünüşte şen şakrak ama içten içe ciddi, milyonlarca dolarlık sermayeyi yönetme ve binlerce işçinin hayatına yön verme işine hazırlanma sorumluluğunu üstlenmiş bir delikanlıydı. Bu konuda kitaplar yazan, okulda ders veren insanların işe yarayabilecek önerileri varsa, Bunny hepsini öğrenmek istiyordu; bu yüzden dinliyor, okuması söylenen şeyleri okuyor, eve gittiğinde Baba'ya, araziye gittiğinde Paul'e sorular soruyordu. Öğretmenler ve ders kitapları aslında sermaye ve emek arasında gerçek bir ihtilaf olmadığını söylüyordu; sanayi için ikisi de gerekliydi, bu işte ortaklardı ve iyi geçinmeyi öğrenmeleri gerekiyordu. Baba bunun doğru ama yine de her şey gibi teori olduğunu, işlerin her zaman böyle yürümediğini söylüyordu. İşçiler cahildi ve sanayinin veremeyeceği şeyler istiyorlardı; kavgalar bu yüzden çıkıyordu. Ama Baba bu konuda ne yapılabileceğini bilmiyor, görünüşe göre anlamaya da çalışmıyordu; sürekli yeni bir araziye geliştirmekle meşguldü; son işi başına saran Bunny de bundan şikâyetçi olamazdı!

Aslında yazık olmuştu, bunu sonradan anlıyordunuz. Çiftlik Baba'nın biraz dinlenip bildircin avlamak için gelebileceği bir yerdi, petrol bulunduktan sonraysa kafa dinleyebileceğiniz en son yer olmuştu. Kurulması gereken yeni sondaj kuleleri, döşenmesi gereken boru hatları, pazarlanması gereken petrol, ilgilenilmesi gereken mali işler, evler, yollar, gaz santrali, daha çok su; her gün yeni bir şey çıkıyordu. Defterlere göre şimdiye kadar üç milyon dolar harcanmıştı ve Baba artık kendi rafinerisini kurmanın kesin gerek-

liliğinden söz etmeye başlamıştı; aklı bu konudaki binlerce detayla meşguldü. İşe onunla birlikte girmek ve altmış milyon dolar sermayeli bir şirketle araziye en büyük petrol sahalarından birine dönüştürmek isteyen bir grup adam –gerçekten büyük kapitalistler– vardı; bir petrol terminali, birkaç rafineri, bir dizi dağıtım istasyonu olacaktı. Baba bu yolu mu seçmeliydi yoksa işi Bunny'ye mi bırakmalıydı? Böyle muazzam bir yükü omuzlamayı mı yoksa başkalarına yaptırmayı mı istediğine, Bunny yakın zamanda karar vermek zorunda kalacaktı. Paul gibi her şeyi öğrenmek mi istiyordu yoksa petrol işine dört elle sarılıp bütün dikkatini ayırıştırma ve damıtma sürecini, damıtma kolonlarında imbiklerin nasıl kullanıldığını öğrenmeye mi verecekti?

II

Bunny'nin sermaye ve emek arasındaki çatışmaya dair akıl yürütmeleri sadece akademik ortamda kalmayacaktı. Noel tatilini Paradise'ta geçirirlerken, fazlasıyla ciddi görünen Paul, Baba'nın bu alandaki sendikalar konusuna yaklaşımının nasıl olduğunu sordu. Marangozları örgütleyen bir adam vardı, Paul adamla konuşmuştu ve sendikaya katılmanın görevi olduğunu düşünüyordu. Adamlardan bazıları gizlice katılmışlardı ama Paul'ün Bay Ross'la ilişkisinde gizliye saklıya yer yoktu. Bunny babasının sendikalara pek iyi gözle bakmadığını ama Paul doğru yaptığını düşünüyorsa, sendikaya katılmasına kesinlikle karşı çıkmayacağını söyledi, her neyse, konuşurlardı işte. Böylece o gece okuldaki derslere pek benzemeyen bir görüşme gerçekleşti.

Baba örgütlenmeye inanıyordu, bunu hep söylerdi ve aynı şey işçileri için de geçerliydi, en azından teoride. Ama pratikte, Baba'nın gözlemi işçi sendikalarının birçok yetkilinin gerçek işçilerin sırtından geçinmesine yaradığı yönündeydi; bu yetkililer kendi başlarına bir sınıf, bir çeşit çıkar grubu oluşturuyor ve işçilerden çok kendi iyiliklerini düşünüyorlardı. Haliyle varlıklarını haklı çıkaracak bir

bahane bulmak zorunda oldukları için de kışkırttıkları işçilerde gerçekte var olmayan memnuniyetsizlikler yaratıyorlardı.

Paul bunun da bir bakış açısı olduğunu söyledi; fakat aslına bakılırsa, durum bunun tam tersiydi: İşçiler huzursuzlanıyor, yetkililer de onları yatıştırmak için çalışıyordu. Yetkililer işverenlerle pazarlık yapıyor ve tabii ki işçilerin de uzlaşmasını istiyordu. Sanayideki çekişmeleri bir grubun emeği sattığı, karşı tarafın da satın aldığı gerçeği temelinde değerlendirmek daha mantıklı değil miydi? At satın alan birinin hayvana sahibi kadar yüksek değer biçmeyeceği ortadaydı.

İşini daha da zorlaştıran bir bakış açısı olduğu için, Baba'nın bundan hoşlanmadığı belliydi. Baba sendikalarda rahatsız edici bulduğu şeyin, insanın kişisel özgürlüğünden yoksun bırakmaları olduğunu söyledi; artık özgür bir Amerikan vatandaşı değil siyasetçiler, çoğu zaman konumunu kötüye kullanan siyasetçiler tarafından işletilen bir mekanizmanın parçası oluyordunuz. Burayı büyük bir ülke yapan şey kişisel girişimcilikti ve bunu korumak zorundaydık. Paul de bunun doğru olduğunu ama işverenlerin işçilere kötü örnek olduğunu söyledi, onlar da sanayiye çok katı kurallarla yöneten "Petrol İşverenleri Sendikası"na üye olmuşlardı. Paul bunu Bay Ross'un en yüksek verimi elde etmek için adamlarına normal yevmiyeden bir dolar fazla vermeye başladığı ilk günlerde duymuştu; ama Baba, Kuyu Tepesi'ne girdiği zaman sendikaya katılmak zorunda kalmıştı ve artık belirlenen ücretten fazlasını vermesine izin yoktu.

Baba bunun doğru olduğunu itiraf ettikten sonra hemen ekledi: Kimsenin maaşını azaltmamıştı. İş öyle bir hızla büyümüştü ki adamlarının kıdemini artırmış, eski işler için aldığı işçilere normal ücret vermişti. Ama Paul diretince, ciddi bir sendikaya üye olduğunu, kişisel özgürlüğünden fedakârlık ettiğinin söylenebileceğini kabul etti. Durum gayet netti, birbirlerini boğazlamalarını önlemek için işverenler arasında bir düzen olması gerekiyordu; Baba adil davranarak, işçi olsa belki kendisinin de buna gerek duyabileceğini söyledi.

Paul'ün bütün işverenler Bay Ross gibi olsa, onlarla anlaşmanın daha kolay olacağını söylemesi Baba'yı mutlu etti; fakat yalnızca güce saygı duydukları açık bir gerçektir ve işçiler ancak bir araya geldiklerinde güçlü olabilirlerdi. Marangozlar neden yalnızca sekiz saat çalışıyordu? Çünkü ülke çapında örgütlenmişlerdi ve farklı koşullar altında çalışacak çok fazla marangoz bulamazdınız. Ama petrol işçileri iyi örgütlenmemişti ve bu yüzden insani koşullarda çalışmıyor, çift vardiya yapıyor ve Bunny'nin okuma salonuna uğrayacak zaman bulamıyorlardı. Paul bu sözünü biraz yumuşatmak için gülümseyerek söyledi; bunun Bunny'yi üzeceğini, Baba'yı da huzursuz edeceğini biliyordu. Baba istese bile, petrol işçilerini günde sekiz saat çalıştıramazdı; çünkü Petrol İşverenleri Sendikası bu konudaki kişisel özgürlüğünü ve karar verme yetkisini elinden almıştı. Paul sendikanın bu konuyla çok kısa zaman içinde yüzleşmek zorunda kalacağını çünkü petrol işçilerinin de örgütlendiğini ekledi; şüphesiz, Bay Ross'un da bildiği gibi, burada, Paradise'taki petrol sahasında.

Baba duyduğunu söyledi, hatta sendikanın haberdar etmek için ona bültenler gönderdiğini itiraf etti. Ama endişelenmediğini söyledi; işçileri sendika istiyorsa, bununla birlikte yaşamayı da becerirdi herhalde; hayatı boyunca adil olmaya çalışmıştı ve adamları, işçilerin çoğu bunu bilirdi. Paul cevap olarak Bay Ross'un asıl gerçeği, Avrupa'daki savaş başladığından beridir bütün fiyatların artmaya devam ettiğini anlaması gerektiğini söyledi; petrol fiyatları da artıyordu ama Petrol İşverenleri Sendikası eski maaşlarda ısrar ediyordu ve bu adil değildi, sorunu yaratan buydu. Sendikalara karşı savaş veren işverenler ileriye göremiyordu çünkü asıl yaptıkları işçileri Dünya Sanayi İşçileri Birliği'nin kucağına atmaktır. Baba ürkmüş gibiydi çünkü bu adamlar kuyuları ele geçirip işçiler için çalıştırmayı isteyen tehlikeli tipler, hatta anarşistler olarak tanınıyordu; bu adamların adil buldukları bir anlaşma olmadığı takdirde işverenleri mallarına zarar vererek hatta kuyuları yakarak cezalandıracağı anlamına gelen "sabotaj" diye bir şeyle ilgili korkunç söylentiler dönüyordu. Dünya Sanayi İşçileri Birliği cidden Paradise'ta mıydı? Paul adamları gammazlamasının doğru olmayacağı, onu casus durumuna düşüreceği cevabını verdi;

fakat işin gerçeği, bu adamlar her yerde, bütün sanayi kollarındaydı; onlardan kurtuluş yoktu ve yapılabilecek tek şey işçilere karşı adil bir politika güderek etkilerini kontrol altında tutmaktı.

Paul ilgisini çeken her şey gibi bu sermaye ve emek konusunu da araştırmıştı. Bunny'nin adlarını bile duymadığı kitaplar okumuştı; bu kitaplardan lisedeki derslerde söz edilmiyordu çünkü, Paul'ün dediğine göre, durumu emekçilerin açısından anlatıyorlardı. Paul yıllar boyu petrol sahalarında çalıştığı için durumu gayet iyi bilen oldukça zeki bir adamla, Petrol İşçileri Birliği adına oraya gelmiş bir sendikacıyla konuşmuştu. Bunny konunun fazlasıyla ilgisini çektiğini ve adamla tanışmak istediğini söyledi; Baba da istemez miydi? Baba o günlerde sürekli verdiği cevabı tekrarlayarak bu yeni boru hattı işi ve rafineri sorunu yüzünden başının çok kalabalık olduğunu ama belki daha sonra ilgilenebileceğini söyledi. Baba kendini sürekli bununla kandırıp duruyordu; bir gün mutlaka özgür olacaktı!

Buna rağmen Bunny'nin istediği sendikacıyla görüşmesine herhangi bir itirazı yoktu; hayatı boyunca birçoğuyla pazarlığa oturması gerekecekti şüphesiz. Paul, Tom Axton'ın güya gizlice geldiğini ama bütün patronlar tarafından tanındığını, daha dün Excelsior Pete'in arazisinden yaka paça atıldığını anlattı. Bunun Bay Ross'un işçilerini örgütleme hakkı üzerinde bir etkisi olmayacağına dair garanti verilirse, Bunny ile mutlaka görüşürdü.

Sonuçta Axton bir sabah Bunny ile okuma salonunda görüşmek üzere davet edildi, Watkins'lerin orada o keşif kuyusunun patlayarak alev alışından beridir en büyük heyecanı yaratan olay bu oldu. Gece vardiyasındaki adamlar uyumaları gerektiğini unuttu; bu manzarayı görmek için bekleştiler, kapılardan ve pencerelerden geçenlerin yüzleri göründü, geçerken her nasılsa hep içeriye bakan yüzler! Sendikacının araziye gece vakti gelen, sizinle ve arkadaşlarınızla tepelerde buluşan gizemli ve korkunç bir adam olması gerekiyordu; ama güpegündüz gelip Baba'nın oğlu tarafından ağırlanıyordu işte! Müthiş çocuktu şu Bunny Ross, işçilere sorarsanız; bu konuda Baba'yla hemfikirlerdi!

Tom Axton iriyarı, alçak sesle ve yavaş yavaş konuşan, hafif Güney aksanı olan bir adamdı; güçlü bir görünümü vardı ve nasıl bir muameleye maruz kaldığı düşünülürse, zaten öyle olmak zorundaydı. Onu dövüp sakat bırakmaları için o canileri gönderenlerin İşverenler Sendikası olduğuna yemin edemezdi tabii; ama Güney California'nın birçok farklı yerinde de yalnızca onun başına aynı şey gelince bazı sonuçlara varmıştı. Bunny bunu duyunca dehşete kapıldı, hiç böyle şey duymamıştı ve ne cevap vereceğini bilemiyordu; Bay Axton'ın, Baba'nın böyle kirli işlere bulaşmayacağını bildiğini umuyordu yalnızca. Sendikacı gülümsedi, anlaşılan Paul'le konuşmuştu çünkü şunları söyledi: "Babanız işçi sendikalarının rüşvetçiler ve asalaklar tarafından yönetildiğini düşünüyor. Pekâlâ, bir de kendisine İşverenler Sendikası'ndakileri, orayı kimleri yönettiğini ve bize neler yaptıklarını ne kadar bildiğini sorun bakalım. İşçilerin çoğu kendi sendikalarının işlerini nasıl ihmal ediyorlarsa, büyük ihtimalle onun da kendi sendikasının işlerini ihmal ettiğini göreceksiniz." Bunny adamın haklı olabileceğini kabul etti ve Baba'ya sorduğunda, sendikanın tek bir toplantısına bile katılmadığını, sorgusuz sualsiz aidatları ödemekle yetindiğini öğrendi; bu durum haliyle Bunny'nin Tom Axton'a daha çok saygı duymasını, Paradise'taki ve diğer sahalardaki durum hakkında söylediklerine, işçiler arasındaki memnuniyetsizliğin hızla yayıldığına inanmasını sağladı.

Victor Petrol Şirketi sendikaya yazıldıkları için daha dün on beş kişiyi işten çıkarmıştı; patronların işçiler arasında bir casusu vardı ve herkese kendini ipe çekme şansı vermek için beklemişlerdi! "Buradaki grevin eli kulağında," dedi sendikacı adam. "Hem üç vardiya için hem de başka şeyler için yapılacak bir grev bu; zamanı geldiğinde, babanız işçileriyle ayrı anlaşma mı yapacağına yoksa işverenler sendikasının yanında durup bir avuç büyükbaşın başını belaya sokmasına izin mi vereceğine karar vermek zorunda kalacak." Bu konunun Bunny'nin aklını nasıl meşgul ettiğini, babasıyla, Paul'le ve Beach City Lisesi'nde "sosyal ahlak" dersine giren öğretmenle ne kadar çok tartıştığını tahmin edersiniz!

III

Denizlerin kontrolünü elinde tutan itilaf devletleri Almanya'yı aç bırakmakla meşguldü; Almanlar da buna ellerindeki tek silahla, denizaltılarla yanıt veriyordu. Birleşik Devletler, Alman hükümetini yolcu gemilerine uyarı yapmadan torpil atmamayı kabul etmeye zorlamıştı; ama şimdi, 1917 kışının başlarında, Almanlar bu kurala uymaya devam etmeyeceklerini bildirmişti ve herkes Amerika'nın da savaşa girmek zorunda kalacağını söylüyordu. Washington'daki Alman büyükelçisi de ülkesine gönderildikten sonra okuldaki "güncel olaylar" dersinde artık tarafsızlık görüşü hâkim değildi.

Petrol işletmecileri için, işçilerin böyle kritik bir anda sekiz saatlik mesai ve maaşlarda artış talepleri vatanseverliğe sığmıyordu. Nasıl yani? Hem de ülke kendini savunmak zorunda kalacak ve petrole her zamankinden çok ihtiyaç duyacakken, öyle mi! İşçilerin yanıtı da işverenlerin zorunlu kalmadıkça, kendi isteklerinden asla taviz vermedikleri, bu tavizi verebilmeleri için de en uygun zamanın bu olabileceğiydi. İşverenlerin petrolü hibe edeceğini hiç zannetmiyorlardı; petrol fiyatları zaten yeterince yüksekti ve ülke savaşa girdiği takdirde fiyatlar düşmeyecek, belki daha da artacaktı. İşçiler bu artışlardan sürekli satın almak zorunda oldukları şeylerin fiyatlarıyla orantılı bir pay istiyorlardı. Paradise'ın her yerinde toplantılar yapıyorlardı ve sendika yetkilileri şubatın ikinci yarısında çeşitli şirketlere mektup yazarak görüşme talebinde bulundu. Bu talep reddedilince, işverenlere grev yapılacağını tebliğ ettiler.

Baba'yla görüşmek için üç adam geldi; bir tanesi eski bir işçi, ötekiler yeni adamlardı. Üçü de oldukça gençti; zaten otuz beşin üstünde bir petrol işçisi görmek pek mümkün değildi ve işçilerin hepsi de beyaz Amerikalılardı. Bu komitedekiler şapkalarını ellerine almış, biraz solgun, çekingen ama kararlı görünüyorlardı. Bay Ross'u seviyorlardı ve bunu dile de getirdiler; Baba "sağlam" adamdı ve taleplerinin makul talepler olduğunu bilmesi gerekirdi. Yeni ücret tarifesini kabul edip işinin kesintisiz sürmesini sağlayarak öteki işverenlere örnek olamaz mıydı acaba? Grev başladığı takdirde hızla

yayılacak ve petrolün maliyeti bir anda artacaktı; Bay Ross'un kazancı işçilere ödediğinden çok daha fazla olacaktı. Ama Baba İşverenler Sendikası'na katıldığı ve sendika kararlarına uymayı kabul ettiği cevabını verdi; "sağlam" adam olarak tanınan birinin böyle bir kriz anında ortaklarına sırt çevirmesi olacak şey miydi? Tek yapabileceği, işçilerle anlaşma sağlanması için kendi sendikasına telkinde bulunmaktı; bütün işleri bırakıp Angel City'ye giderek ne yapabileceğine bir bakacaktı. Sekiz saatlik mesai talebinin adil olduğunu düşünüyordu ve işçi gelirlerinin dalgalanmalara maruz kalmaması için maaşların yaşam koşullarına göre ayarlanmasına olumlu bakıyordu. Verilen bu sözler komiteyi neşelendirdi ve el sıkışıldı.

J. Arnold Ross kendi haline bırakılsa, büyük ihtimalle başına böyle bir iş sarmazdı, bunu biliyoruz. Onun için önemli olan şey kendi parası ya da yapmak istediği ve paranın sayesinde yapabileceği şeylerdi, büyük ihtimalle şimdiye kadar yaptığı gibi çoğunluğun görüşüne uyardı. Ama "küçük bir idealist" olan Bunny vardı; Bunny işçileri, işçiler de onu seviyor ve Baba bu karşılıklı sevgiden gurur duyuyordu; kendisi için duygusal davranmayı aklına bile getirmeyeceği konularda, Bunny için duygusal davranabilirdi. Dahası, işçilerin bakış açısına dair ilk elden bilgi sahibi olan Paul vardı; Bunny, Paul'ü ısrarla hayatlarına sokmuş, onu soru yağmuruna tutup normalde söylemekten çekineceği bazı şeyleri açık açık söylemesine neden olmuştu. Böylece Paul, Baba'nın bilincinde bir güç haline gelmişti; Baba'nın adamlara yardım edeceğine söz vermesinin nedeni buydu.

Baba ilk kez kendi birliğinin bir toplantısına katıldı. Gece başlayan toplantı sabah bire kadar sürdü; ertesi gün cumartesi olduğu için, Bunny kasabaya gidip otelde babasıyla buluştu ve olanları öğrendi. Görünüşe göre, petrol işverenlerinin çoğu aynı Baba gibiydi, yani kendi sendikalarının işlerini başkalarının ellerine bırakmışlardı; bu kritik toplantıya en fazla kırk kişi katılmıştı ve baskın grup "Büyük Beşli"nin adamlarından oluşuyordu. Toplantıyı ve tabii ki örgütü de yöneten adam Excelsior Pete'in avukatlarından biriydi ve herhalde sendikaya katılabilmesini sağlamak için adama küçük

bir kuyu verilmişti. Adamın her sözünü onaylayan ve oylarını ona veren bir grup vardı. Baba bu grubun ötekileri buldozer gibi ezip geçtiğini söyledi.

Bütün detayları öğrenmek isteyen Bunny, Baba'yı soru yağmuruna tuttu. Baba elinden geldiğince adamların damarına basmaya çalışarak işçilerin tarafını tutmuş ve çekinerek de olsa kendi görüşünü destekleyecek iki işletmeci bulmuştu. Hâkim grubun gözüne bir hain gibi görünmüştü ve adamlar bunu ima da etmişti. "Sen de biliyorsun, evlat," dedi Baba, "burası 'sendikasız' bir kasaba; bizimkiler bu konuda kararlı ve onlarla sendikaları tartışmaktansa kafanı taş duvarlara çarpmak daha mantıklı. Bahaneleri hazır; örgütlenmiş işgücüyle yaşadıkları sorunlar onları acımasız yapmıştı. Diyorlar ki..." Sonra Baba yüzüne çarpılan argümanları sıraladı; sendika "yolsuzluk" demekti, sendika "iş durdurma" demekti, sendika düzensizlik demekti, sendika grev demekti, sendika Sosyalizm demekti.

"Peki ne yapacaklarmış, Baba?"

"Adamların sendika kurmasına izin vermeyecekler; dedikleri dedik. 'Görünüşe göre, Sendika grev kırıcı bir örgüte dönüşmüş,' dedim. Fred Naumann –başkanın adı bu– 'Doğru bildiniz!' diye bağırdı. Kendi sahalarında grev olduğu takdirde, ne zaman olursa olsun, grev kırıcı örgüt gibi çalışacaklar; Victor'ın genel müdür yardımcısı Raymond aynen böyle söyledi. Derken Ben Skutt hemen oradan maydanoz oldu..."

"Ben Skutt mı?"

"Evet, o da vardı; Sendika için 'araştırma işleri' yapıyormuş; casusluğun kibarcası. Evvelsi gün bizim işçilere söylediğim her şeyi biliyordu; bu tavrımın nasıl talihsiz bir etkisi olacağının farkında mıymışım; grevcilere manevi destek verdiğim anlamına gelirmiş bu. Ben'e ne düşünüyorsam onu söyleme özgürlüğümü sonuna kadar kullanmaktan asla çekinmediğimi söyledim; aynı özgürlüğü o toplantıda da kullandığımı, bana sordukları takdirde gazetecilerin karşısında da kullanacağımı söyledim. Nauman alaycı alaycı güldü: 'Size soracaklarını hiç zannetmiyorum, Bay Ross,' dedi."

Tabii ki sormadılar, ne o zaman ne de daha sonra! Toplantının gizli olması gerekiyordu; yani üyelerin kişisel görüşlerine yer verilmeyecek, başkan ya da başka biri başına resmi bir bildiri gönderek oy birliğiyle işçi sendikasının tehditlerine karşı ödün vermeme kararı alındığını açıklayacaktı. Amerika'yı seven herkes için, gün ülkenin esenliğini iç ve dış mihraklara karşı savunma günüydü; iki sabah gazetesinde de bu cümle yer aldı.

"Peki sen ne yapacaksın?" diye sordu Bunny.

"Ne yapabilirim ki, evlat?" Baba'nın yüzü küle dönmüş, çizgileri derinleşmişti; Bunny babasının geç saatlere kadar uyanık kalmaya alışık olmadığını biliyordu ve büyük ihtimalle bu konu yüzünden içi içini yemiş, sabaha kadar uyuyamamıştı.

Bunny buna rağmen durumu onun için daha da güçleştirmek zorundaydı. "İşimizi bu adamların yürütmesine izin mi vereceğiz, Baba?"

"Görünüşe göre vermek zorundayız, evlat. Sistemle mücadele edecek durumda değilim."

"Bu kadar çok petrolün varken bile mi!"

"Çok petrolüm var ama bunun çoğu yerin altında ve bu iş için bankada birkaç milyon dolarım olması lazım."

Sonra günümüzde işlerin nasıl yürüdüğünü anlatmaya koyuldu. İnsanın ne kadar çok parası olursa olsun, asla yetmiyordu; elini sürekli ileri doğru uzatıyor, tabiri caizse, gelecekle iş yapıyordun. Paranı bankaya yatırıyor ve böylece sahip olduğundan daha fazlasını çekme hakkını kazanıyordun; banka sana "kredi" açıyordu.

Baba burada birçok yeni kuyu açıyor, makine ve malzeme satın alıyor, emeğin maliyetini peşin ödüyordu; bütün bunların garantisi gelecek ay ve ondan sonraki ay çıkaracağı petroldü; o petrolü çıkaracağını biliyor, bankalar da itibarını ve sahip olduklarını göz önüne alarak ona güveniyordu. Ancak Baba işverenlere karşı savaş açacak olursa, California eyaletinde banka diye bir şey olduğunu unutmaması gerekirdi; her şeyin parasını nakit ödemek, bütün geliştirme çalışmalarını durdurmak zorunda kalırdı ve bu durumda bile günü gelen ödemelerini yapmayı başaramayabilirdi.

Bunny sarsılmıştı, çünkü babasına eyaletin en zengin ve en bağımsız adamlarından biri gözüyle bakıyordu. “O zaman işimizin sahibi biz değiliz demek ki, Baba! Ruhumuzun sahibi bile değiliz!”

Bunun üstüne Baba en sevdiği vaazlarından birine girdi. İş işti, çocuk oynacağı değildi. Bir servet kolay kazanılmıyordu ve oğluna defalarca dediği gibi, paranı elinden almaya çalışan insanlar her zaman olacaktı. Servetini güvenceye almak istiyorsan, disipline olmalı ve varlıklı olanlarla birlikte durmalıydın. Gerekliliğini anlamıyorsan, bu sana acımasızca gelebilirdi ama hayat böyleydi işte. Bunny Avrupa’daki savaşa bir baksındı; ne kadar korkunç bir şeydi, düşüncesi bile insanı hasta ediyordu; ama savaş vardı işte, içindeysen içindeydin ve dövüşmek zorundaydın. İş dünyasında da aynı şey geçerliydi; güçlü olan grubun yanında yer almadığın takdirde güvenliğin yoktu. Sürüden ayrılırsan, kurtlar seni anında paramparça ederdi.

Ama bu genel prensipler Bunny’yi tatmin etmedi; durumu bütün ayrıntılarıyla öğrenmek istiyordu. “Lütfen söyler misin Baba, birlikte iş yapmak zorunda olduğumuz bu adamlar tam olarak kim?”

Baba’nın yanıtı şöyleydi: İşçi sendikalarına karşı olan, tanımlanması güç bir grup Angel City’yi ve bakış açısına bağlı olarak, şehirden beslenen ya da şehri besleyen bölgeyi yöneten büyük işadamlarıydı. Yalnızca Petrol İşverenleri Sendikası değil, İşadamları ve Üreticiler Birliği, Ticaret Odası, Bankacılar Kulübü gibi birçok örgüt de onlara aitti. İç içe geçmiş olan bu örgütlerin hepsi küçük bir grup tarafından yönetiliyordu; Fred Naumann birkaç yere telefon edip insanı iş dünyasının istenmeyen adam ilan ettiği birine dönüştürebilirdi; o zaman bankalar sana bir dolar bile vermez, tüccarlar kredi açmaz, bazıları nakitle iş yapmayı bile reddederdi.

Büyük Ross tuhaf oğlunu öldüğü ana kadar hiç anlayamayacaktı. Babası için yaşamın doğal birer parçası olan şeylerin, Bunny’de böyle yoğun duygular uyandırması onu hep şaşırtıyordu. Babanın zihninde iki ayrı bölme vardı; biri doğru olan şeyler için, öteki de var olan, var olmasına izin vermek, keyifsizce ve gönülsüzce ama inatla savunmak zorunda olduğunuz şeyler için. Ama karşısında

yeni bir fenomen, bir çocuğun tek bölmeli zihni vardı; her şey doğru olmak, doğru olmayanlar da doğru *yapılmak* zorundaydı, aksi takdirde doğruluğun ne anlamı kalıyordu ki? Yalnızca kendini kandırıyordun.

“Lütfen, Baba,” dedi çocuk yalvarır gibi, “bu ittifakı bozmanın hiçbir yolu yok mu? Geliştirme çalışmalarını durdursan, bütün işleri nakitle yapıp biraz yavaşlasan olmaz mı? Hem bu bir bakıma daha da iyi olabilir, biliyorsun, kendini çok zorluyorsun ve dinlenmeye çok ihtiyacın var.”

Babası Bunny’nin yüzünde okuduğu acıya rağmen gülümsemeden edemedi. “Evet,” diye cevap verdi, “sisteme karşı savaş açacak olursam, bundan sonra bir an bile dinlenemem ve sonunda beni şu tepedeki Joe Gundha’nın yanına gömersiniz.”

“Ama petrolün var ve işçilerle anlaşırsan çıkmaya devam edecek. Bu bölgede petrol çıkaran bir tek sen kalacaksın!”

“Evet, evlat, ama petrol nakit değildir; satılması gerekir.”

“Satın almazlar mı diyorsun?”

“Bilemiyorum, evlat, hiç böyle bir duruma düşmedim ve ne yapacaklarını bilemiyorum. Tek bildiğim, bu grev savaşını kaybetmelerine neden olmama asla izin vermeyecekleri. Yarın güneş doğacağına ne kadar eminsem, beni durdurmanın bir yolunu bulacaklarına da o kadar eminim!”

IV

Baba araziye gidip işçi temsilcilerini topladı. Tabii ki bütün hikâyeyi anlatmadan, işverenlere kendi görüşünü kabul ettirmek için elinden geleni yaptığını ama başaramadığını söyledi. Bozamayacağı anlaşmalar yüzünden eli kolu bağlanmıştı ama İşverenler Sendikası öyle yaptığı takdirde işçilerin koşullarını seve seve kabul edecekti. Grev başlayacak olursa, kuyularını çalıştırmaya devam etmek için şimdilik bir çaba göstermeyecekti. En çok para getiren kuyularının kapanması yüzünden büyük kayba uğrayacak ama sonuna kadar

gidecekti ve işçileri kendilerini izinli sayabilir, grev bittiğinde tekrar yanında işe başlayabilirlerdi. Bu süre zarfında gitmeleri gerekmiyordu; düzeni bozmadıkları ve mülke zarar vermedikleri sürece yatakhane de kalmaya devam edebilirlerdi. Bunun alışılmadık bir fedakârlık olduğu ortadaydı ve işçilerin yaptığı şeyi takdir edeceklerini umuyordu. Komite şüphesiz takdir edileceği cevabını verdi; aldığı duruş için Bay Ross’a derin bir minnet duyuyorlardı. Komite üyeleri utangaç ve çok saygılıydı; sıradan işçilerin işverenlerinin, paranın sihirli gücüyle silahlanmış “büyük” bir adamın karşısına çıkmaları kolay iş değildi tabii.

Grevin çarşamba günü öğleyin başlayacağı duyuruldu ve adamların hepsi topluca yürüyerek, marşlar söyleyerek iş bıraktı. Sendikaya katılım oranı en fazla yüzde ondu ama yine de topluca iş bıraktılar; kalmayı isteyecek birkaç kişi de kuyuların çalışmaya devam etmesi için yeterli değildi zaten. Kuyuları kapatıp topluca yürüyerek Paradise’a gittiler ve orada bir miting yapıldı. Sahada yaklaşık üç bin işçi vardı ve kasabalılar ve bir grup çiftçi de mitinge katıldı; görünüşe göre halkın gönlü işçilerden yanaydı.

Tom Axton bir konuşma yaparak işçilerin şikâyetlerini dile getirdikten sonra önceki tecrübelerine göre bir grevin nasıl yönetilmesi gerektiğini anlattı. Her şeyden önce, halkın sevgisini kaybetmemek için kanunlara uyup en ufak bir kargaşaya meydan vermemek zorundaydılar; bu kolay olmayacaktı çünkü bunu grev liderleri kadar İşverenler Sendikası da biliyordu ve adamları şiddete kıskırtmak için ellerinden geleni yapacaklardı; “muhafızların” gelme amacı buydu ve grevciler bu adamlardan uzak durmakta zorlanacaktı. Axton’a sorarsanız, grevler genelde böyle oluyordu; Axton bu muhafızların büyük dedektiflik şirketleri tarafından şehrin yeraltı dünyasından bulunmuş, arka ceplerine birer tane tabanca konmuş güvenilmez tipler olduğunu söyledi. Öteki arka ceplerinde duran viski şişelerini işverenler mi temin ediyordu yoksa adamlar kendileri mi alıyordu, o kadarını bilemiyordu Axton. Ama sonuçta buraya kamyonlar dolusu adam getirilmiş ve kamyonlar yolda San Elido şerifinin –bu iş için gece gündüz açık tutulan– ofisine uğra-

mış, orada topluca yemin edip “şerif yardımcısı” olmuş, yakalarına gümüş birer arma takılmış ve o andan itibaren yapacakları her şey yasallaştırılmıştı. Orada burada durmuş Axton’ın konuşmasını dinleyen bazı şerif yardımcılarının bu sözlerden hoşlanmadığını söylemeye bilmem gerek var mı.

Grevi yönetmek için Paradise’a gelen sendika başkanı da bir konuşma yaptı; sendika genel sekreteri ve marangozlar sendikasını kuran adam da; konuşmalar bitmiyordu çünkü adamlar çok coşkulu ve yeni fikirlere açtı; dayanışma konusunda verilen bir ders gibiydi her şey. Sendikaya yazılan yüzlerce kişi sınırlı birikimleriyle aidatlarını ödedi. Kurulan komiteler petrol sayesinde yaşanan bu patlama döneminde bulunabilen tek boş yerde, eski bir ahırda çalışmaya koyuldu. İçerisi girip çıkanlarla dolup taşarken, yetkililer ve gönüllü yardımcılar insan doğası dinlenme ve uyku gibi şeylere yabancıymış gibi çalışıyor, en ufak bir karışıklığa mahal vermiyordu. Kalınacak geçici yerler bulunması gerekiyordu, işverenlerin hepsi grevcilere barınak sağlayacak kadar yüce gönüllü değildi çünkü! Sendika bir sürü çadır sipariş etmişti ve şirket arazilerindeki kulübelerin kira süreleri dolduğunda daha fazlasına ihtiyaç olacaktı. Neyse ki işçilerden çoğunun aileleri orada değildi. Petrol işçisi göçmen bir kuştur; bir petrol sahasından ötekine gider ve son çalıştığı yerde kalan karısıyla çocuklarını getirecek parayı kazanıncaya dek epey zaman geçer.

Bunny cumartesi sabahı arabayla Paradise’a gitti; artık o ilk heyecan kalmamıştı. Yağmurlu bir gündü ve işçilerin toplanacak bir yeri olmadığı için kapı aralıklarına, tentelerin altına, sığınılacak her yere toplanmış gruplar görülüyordu; adamlar grevi bekledikleri kadar romantik bulmamış gibi, oldukça hüzünlü görünüyordu. Petrol arazilerinin, özellikle büyük şirketlere ait olanların önlerinde, şapkalannın altından size şüpheli gözlerle bakarak volta atan yağmurluklu adamlar vardı; bazıları omuzlarına nöbetçi askerler gibi tüfekler takmıştı. Bunny babasının arazisine kadar çıkıp orada da aynı manzarayı görünce yüreği burkuldu; sanayi dünyasında ona acı veren ve “Ross Junior” arazisinin dışında tutmayı özlemle

hayal ettiği o nefret bedenlenmiş halde karşısındaydı. İşin “genç” yüzü geçici olarak arka planda kalmıştı, kontrol “büyüklerle” geçmişti ve olayları onlar yönlendiriyordu; gerçek buydu.

Bunny arazideki ofisinde oturan babasını muhafızlar konusunda sıkıştırdı: Kendi adamlarına karşı muhafızları olması ciddiye gerekli miydi?

“Ne diyorsun, evlat!” diyerek karşı çıktı Baba. “Ciddi olamazsın! Üç milyon dolar değerindeki arazi korumasız mı kalsın yani?”

“Nereden buldun bu muhafızları, Baba?”

“Biz bulmadık, evlat. O konuyla İşverenler Sendikası ilgileniyor.”

“Peki kendi muhafızlarımızı kendimiz bulamaz mıyız?”

“Ne muhafız tanıdığım var ne de nereden bulunacaklarını biliyorum. Sonuçta ben de bir dedektiflik şirketine gideceğim, aynı şey.”

“Peki kendi işçilerimizi, tanıdığımız adamları kullanamaz mıyız?”

“Grevciler muhafız mı olacak? İlahi Bunny, böyle bir şey olamayacağını bilmen gerekir.”

“Neden olmasın?”

“İlk başta sigorta şirketleri yüzünden; yangın sigortamı iptal etmek için hiç vakit kaybetmezler! Yangın çıktığını bir düşün; mahv olurum. Bunu göremiyor musun?”

Evet, Bunny görebiliyordu; bütün dünya adalete ve iyiliğe karşı, acımasızlık ve acı üretmeye ayarlanmış, karmaşık bir sistem gibiydi. Babası da, o da bu sistemi bir parçasıydı ve istemedikleri halde sürdürülmesine yardım etmek zorundaydılar.

“Bu muhafızların parasını biz mi veriyoruz, Baba?”

“Aidatlardan veriliyor tabii.”

“Yani demek oluyor ki, grevin kırılmasını istemediğimiz halde Fred Naumann’ın grev kırıcılığını biz finanse ediyoruz!” Bunun üstüne Baba para getiren bunca kuyunun bir anda kapatılmasının da feci bir münasebetsizlik olduğunu söyledi. Masasındaki gazetelere döndü ve Bunny bir süre boyunca sessizce oturup babasının aklından geçenleri düşündü. Yorumlanması incelik gerektirmeyen, basit düşüncelerdi bunlar. Geçen perşembe sabahına kadar arazide günde toplam otuz yedi bin varil petrol veren on bir işler durumunda kuyu

vardı. Fiyatlarda patlama yaşanan bu dönemde, ayda iki milyon dolara yakın brüt kâr demekti bu. Baba'nın akli bu parayla yapacağı şeylerle doluyken, şimdi bu durumla nasıl baş edebileceğinden başka bir şey düşünemez olmuştu. Yüzü hâlâ kül gibiydi, derin çizgilerle kaplıydı ve Bunny'nin vicdanı ona ıstırap çektiriyordu. Bunny işçilerin kazanmasını istiyordu, babasının bu fazladan yükü omuzlanması pahasına da istiyor muydu peki?

V

Bunny, Paul'ün grevcilerle birlikte gittiğini öğrendi. Yapılması gereken inşaat işleri olduğu ve marangozlar grevde olmadığı için, aslında Bay Ross yanında çalışmaya devam etmesini önermişti. Ama Paul iyice düşündükten sonra yerinin işçilerin yanı olduğuna karar vermişti; aralarında çok eğitimli adam yoktu; on iki saatlik mesai yüzünden ödedikleri bedellerden biri de buydu; bu yüzden Bay Ross kalıcı ya da geçici olarak, kendisi nasıl uygun görüyorsa, Paul'ün istifasını kabul etmeliydi. Baba aralarında kızmaca darılmaca olamayacağını, Paul'ün grev bittikten sonra işine dönebileceğini söylemişti.

Bunny, Ruth'u görüp bu konuyu konuşmak için Rascum'ların yerine gitti. "Bahçıvanlık İşleri Müdürü" de baş marangozla birlikte grevdeydi ama hâlâ o evde yaşıyorlar, Baba'nın öteki evde kaldığı zamanlarda, Ruth ev işlerini yapmaya devam ediyordu. Ruth, Paul'ün artık eve gelemediğini, günde yirmi saat çalışıp sonra da sendika merkezindeki saman çuvallarının üstünde uyuduğunu söyledi. O da artık ablası Meelie'nin yanında kalıyordu ve boş zamanlarını tamamıyla Bay Watkins'in aynı eski arabaya koşulmuş aynı yaşlı atla gelip alarak Paradise'a götürdüğü ve orada grevcilere sattığı şeyleri pişirmeye ayırıyorlardı. Watkins çiftliğindeki tezgâhı kapatmışlardı çünkü orada sadece muhafızlar vardı ve açlıktan ölseler bile muhafızları beslemeye niyetleri yoktu. Küçük çenebaz Meelie bunları anlattı; Bunny'nin önünde böyle şeyler söylemenin hoş

olmayacağını düşünen Ruth, Bunny'ye biraz utanarak baktı. Ama Bunny muhafızlardan kendisinin de hiç hoşlanmadığını, kendisine ait olan bir yerde onları görmenin midelerini bulandırdığını söyledi. Meelie oradaki görevlinin fena bir adam olmadığını, eski bir orman-cı ve itfaiyeci olduğunu söyledi; ama bunlardan bazıları çok fenaydı ve Peder kızların geceleri yolda yürümelerinden korkuyordu; bun-lar sürekli küfreden ve durmadan içen adamlardı.

Mutfakta baştan çıkarıcı bir zencefil kokusu vardı ve Bunny he-nüz öğle yemeğini yememişti; böylece kızlar küçük masayı hazır-ladı ve üçü birlikte oturup patatesli yumurta, tereyağlı ekmek, keçi sütü, zencefilli kek ve çilekten oluşan güzel bir yemek yediler; her-hangi bir canlının, yeşil olanların bile acı çekmesine gönlü el verme-yen Ruth, Paul'ün diktiği bitkilere de özenle bakıyordu. Ruth artık neredeyse on sekiz yaşında, Bunny ile aynı yaşta bir genç kızdı ama bütün kızlar gibi çok daha büyük gösteriyordu. Saçlarını tepeden topluyordu ve artık bacaklarını hiç çıplak göremiyordunuz. Mut-fakta çalışırken hep çok hoş görünüyordu çünkü o zaman yanakları pembeleşiyordu; kendi alanında yetki ondaydı ve size oturmanızı, yardım edeceğim diye ortalığı birbirine katmamanızı söyleyip du-ruyordu. Watkins ailesinin açık mavi gözleri onda da vardı; ama onunkilerde sanki derinliklerinize bakan, hem yalan söylemenizi hem de kabalık etmenizi imkânsızlaştıran, içten ve sessiz bakışlar vardı.

Bunny de o sırada Angel City'de yoğun bir deneyim yaşamaya başlamıştı; çok geçmeden daha fazlasını öğreneceğimiz ilk ciddi gö-nül ilişkisini. Eunice Hoyt zengin ve karmaşık bir kızdı; onu tanı-mak bazen bir zevk bazen de işkenceydi. Ruth'sa yoksul ve basit bir kızdı; varlığı rahatlatıcı, bir Şabat sabahı kadar dingin ve durgundu. Ruth'un hayatının temelinde abisi Paul'ün harika ve iyi bir adam olduğu inancı vardı. Paul grevcilere yardım etmek için on dolar yev-miyeli işinden ayrılmıştı ve Ruth da grevciler için yemek pişirip hâlâ paraları varken satacak, paraları bittiğinde bedavadan verecekti.

Aynı şekilde Meelie de adamlar için yemek pişirmekten çok mutluydu ama onlara bir tek bu yüzden ilgi duymuyordu. Wat-

kins'lerin arazisinde petrol bulunması Meelie'nin hayatında muazzam değişikliklere yol açmıştı ve eskiden keçi çobanı olduğu unutilan kız gelişip serpilmiş, saçındaki parlak kurdelesı ve boynundaki sarı boncuklu kolyesiyle, oturup kalkmasını bilen, tatlı dilli bir genç kıza dönüşmüştü. Meelie'nin dün akşam kasabaya inmesi epey heyecan yaratmıştı! Artık gerçek bir rahip olan Eli kendi kilisesinde her akşam Tanrı'yı yüceltmek için ayinler düzenliyordu ve bu kez grevcilerden de çok sayıda gelen olmuş, Tanrı'nın lütfu üzerlerine yağmıştı; Kutsal Ruh'un tecelli ettiği bu ayinler sırasında, iki arada bir derede grevin haberlerini de almıştı Meelie; sarhoş muhafızlardan biri Mamie Parsons'a kabalık ettiği için, anacaddede kavga çıkmıştı; şerifle görüşüp yardımcılarının elinden ya silahları ya da içkileri almasını talep eden komitede Paul de vardı; Meelie yarın tekrar kiliseye gidecekti, gün boyunca üç ayin yapılacaktı; işverenlerin pazartesi günü grev kırıcıları getirtip Excelsior Pete kuyularını yeniden açacağı söyleniyordu; işçiler başarabilirlerse bunu engellemeye hazırlanıyorlardı; korkunç bir şey olacaktı!

Bunny arabayla kasabaya inip manzaraya bakmak için etrafı dolaştı ama gördükleri onu mutlu etmedi. Paul'ü göremedi çünkü Paul sendika merkezinde çalışıyordu ve Bunny hoş kaçmayacağı, casusluk yaptığını düşünebilecekleri için oraya gidemezdi. Bunny artık herkesin pohpohladığı ve hayran olduğu genç petrol prensi değildi; düşmandı ve belki de öylesine bakan adamların bakışlarında bile düşmanlık görüyordu. Uğruna savaştığı şeyi adaletsizce bulan ve savaşacak cesareti olmayan bir asker gibiydi; yine de insanın kendi yenilgisini arzulaması zordu!

Pazar sabahı güneş pırıl pırıldı ve Bunny Paradise'ı hiç bu kadar kalabalık görmemişti. Yeni "tapınağının" yanındaki koruda vaaz veren Eli grevcilere Kutsal Ruh'a iman ettikleri takdirde maaşlarını sorun etmelerine gerek kalmayacağını, ekmek ve balık mucizesini, O'na güvendikleri takdirde Tanrı'nın kendi çocuklarını mutlaka doyuracağını anlatıyordu. Kimileri buna inanıp "Amin!" diye haykırdı; kimileri de dalga geçip maaşın gerekli olduğunu düşünenler için sendikanın miting düzenlediği okulun bahçesine gitti. Bunny

de oraya gidip Paul'ün yaptığı ilk konuşmayı dinledi. Bunny için, aslında bütün kasaba için büyük bir heyecandı; görülmeye değer olduğunu itiraf etmek gerekirdi; Watkins'lerin iki oğlu, oraların iki rakip dâhisi aynı anda konuşma yapıyor, birbirine oldukça zıt öğretileri savunuyorlardı!

Eli'in adına söylenmesi gereken şey, greve karşı kasten muhalefet etmediği ve kendi öğretisinin İşverenler Sendikası'nın ekmeğine nasıl yağ sürdüğünü büyük ihtimalle tam olarak anlamadığıydı. Kız kardeşleri dünyevi elleriyle dünyevi hamurları yoğurarak grevcilere ekmek pişiriyordu; bu arada Eli da dua yoluyla sepetler dolusu sihirli mucizevi ekmek yaratabileceğini ilan ediyordu. Şüpheciler öyleyse neden yaratmadığını sorup dalga geçiyordu, Eli da iman etmedikleri için yaratılamadığı cevabını veriyordu. Adamlar tek bir ekmek yarattığı takdirde iman edeceklerini söylüyordu; İncil'deki yöntemle tek bir somun ekmek yaratsa, iman edenler milyon katı artar, sendikalaşmış işgücü hareketi Üçüncü Vahiy Kilisesi'ne akardı!

Paul'ün kalın, erkeksi bir sesi, yavaş ve etkileyici bir konuşma tarzı vardı. Hiç numara yapmadığı, yalnızca kendini tamamen konuya kaptırdığı için iyi bir konuşmacıydı. Kuyuların tekrar açılması konusunda çok yakında büyük bir mücadele verilecekti ve Paul avukatlara danışıp grevcilerin haklarının tam olarak neler olduğunu, neleri yapmaktan kaçınmaları gerektiğini öğrenmişti. Yasal haklarını sonuna kadar kullanacaklardı ama en ufak bir kanun ihlali bile onları haksız duruma düşürecek, düşmanlarının eline koz verecekti. Burada kendi gelecekleri, eşlerinin ve çocuklarının gelecekleri söz konusuydu; üç vardiyalı mesai hakkını kazandıkları takdirde öğrenmek ve düşünmek için boş zamanları olacak, böylece toplumda daha iyi yerlere gelebilecek, çocuklarının daha iyi bir eğitim almasını sağlayabileceklerdi. Grevin esas konusu buydu ve demokrasi bu demek değilse, o zaman hiçbir anlamı yoktu; vatanseverlik lafları tam bir palavraydı. Büyük kalabalık Paul'e tezahürat yaparken, Bunny onlara katılmamak için kendini zor tuttu ve kendini değersiz, hayatın dışındaymış gibi hissederek oradan uzaklaştı. Beach City'ye arabayla tek başına dönerken her şeyi bir kez daha

düşünecek zamanı oldu; eve ancak geceyarısı varabildi ve Paul'ün, Bunny'nin inandığını zannettiği her şeye meydan okuyan sesi yol boyunca motorun homurtusunu bastırdı.

VI

Bunny okula giderken grevle ilgili haberleri gazetelerden almak zorundaydı ve gördükleri onu pek rahatlatamıyordu. Gazeteler grevin böyle kritik bir zamanda ülkeye karşı işlenmiş bir suç olduğunu düşünüyor ve yalnızca aleyhlerine uzun baş makaleler yazarak değil grevcilerin kötü davranışlarına dair şok edici hikâyeler anlatarak da onları cezalandırıyordu. Salı sabahı Excelsior Petrol Şirketi'nin arazisine getirilen kamyonlar dolusu petrol işçisini –haberlerde bunların grev kırıcı oldukları söylenmiyordu– karşılamak için toplanan büyük kalabalığın işçilere küfürler savurduğuna, ağza alınmayacak sözler ettiğine hatta tuğlalar fırlattığına dair haberler yayınlandı. İşverenler Sendikası barış içinde yaşayan bir toplumun huzurunu kaçıran bu ayaklanmayı kınayan bir basın açıklaması yaptı ve bu açıklama gazetelerde olduğu gibi yer aldı.

Ertesi gün sıra Victor Petrol Şirketi'ndeydi; onlar da bir tren dolusu adamı Roseville'e, oradan silahlı korumalar eşliğinde ve arabalarla Paradise'e getirtti. Yine protesto gösterileri yapılmış, ayrıca birçok yerde şerif yardımcıları ve grevciler arasında çatışmalar yaşanmıştı. Çok geçmeden birçok grevci yaralanmış, birkaç şerif yardımcısı da ağır yara almıştı. İşverenler Sendikası valiye California Eyaleti'ne kafa tutmak ve savaş öncesinde ülkeyi zor duruma sokmak için örgütlenen kanunsuzlar tarafından tehdit edilen haklarının korunması için silahlı güç yollaması talebinde bulundu.

Gazeteleri okuyan on kişiden dokuzu bunlara inanıyordu. Bunny'nin tanıdığı herkes inanıyor, duraksadığı ve şüphe duyduğu için, Bunny'yi tuhaf buluyordu. Emma Yenge mesela; grevcilerin doğuştan suçlu, üstelik Alman ajanı olduğuna emindi; sonuçta Alman ajanlarıyla aynı amaca hizmet ediyorlardı, ne farkı vardı ki?

Gittiği kulüplerdeki hanımlar içeriden, işin kaynağından bilgi edinebiliyorlardı çünkü çoğunun kocası nüfuz sahibiydi ve neler olup bittiğini öğrenip eşlerine, onlar da Emma Yenge'ye anlatıyor, o da bu durumdan, kayınbiraderinin mali durumu sayesinde içeriden biri olabilmekten büyük bir heyecan duyuyordu.

Tanıyıp tanıyabileceğiniz en havalı küçük züppelerin prensesi Bertie ondan daha da kötüydü! Bertie sosyeteden gençlerle gezip tozuyor ve bu gençler de aynı şekilde her şeyi biliyordu; kimseden bir şey öğrenmelerine gerek yoktu. Bertie arada bir tenezzül edip babasının kuyularından birini ziyaret eder, buralarda kendilerine verilmiş işleri yapmakta olan avam bir ırk olduğu nazarı dikkatini çekerdi; üstleri başları kapkara olmuş, şapkalarını hafifçe kaldırıp ona selam verseler de, vermeyi unutsalar da, bön bir hayranlık ve saygıyla ona bakan, aşağı inen kaşlarının altında neredeyse insani bir zekânın belirtilerini görebildiğiniz, Bertie'yi fazlasıyla tedirgin eden yaratıklardı bunlar. Bertie bir seferinde Paradise'a da gelip geceyi oradaki evde geçirmiş, sofrayı kuran Paul'le Ruth'a hizmetkâr muamelesi yapmış, bunu sezen abi kardeş buz gibi bir sessizliğe gömülmüş, Bertie lütfedip ikisinin de gayet efendi ve çalışkan insanlar olduklarını itiraf etmişti ama kardeşinin böyle tiplerle içli dışlı olmakta neden ısrar ettiğini anlayamıyordu. "Tanrım," diye gürlemişti Bunny, öfke içinde, "biz neyiz ki?" Bu yaptığı çok çirkin bir şeydi tabii; ablasına babalarının bir madende yük katırlarını sürdüğü günlerin üzerinden fazla zaman geçmediğini hatırlatıyor, katır sürmenin neden marangozluk yapmaktan daha iyi olduğunu soruyordu, öyle mi? Bertie gururla, babalarının doğuştan gelen üstünlüğüyle kendi kendini eğittiğini söyledi; bunu kanıtlayamasa da, babalarının "doğuştan asil" olduğuna emindi. Bunny belki Paul'le Ruth'un da "doğuştan asil" olduklarını, kendilerini eğitme sürecinde olduklarını söyleyerek cevap verdi.

İkisinin tartışmaktan asla vazgeçmeyeceği bir konuydu bu. Bertie, Paul'ün kardeşine üstünlük tasladığını, onun yumuşakbaşlılığından faydalanarak kendini Bunny'den üstün görmesinin kabul edilemez bir tavır olduğunu söyleyip duruyordu. Üstelik bir de

Baba'dan kapmış, Bunny'ye "evlat" demeye başlamıştı; bu ne cüretti! Bertie kardeşinin arkadaşından "şu senin Paul" diye söz ediyordu: "Şu senin Paul, Baba'ya hıyanet etti; başından beri söyledim sana, onun gibilere güvenemezsin." Bunny'nin gönülsüzce de olsa Paul'ü desteklediğini ve "haydutların" kazanmasını istediğini fark ettiğinde, kardeşine küçük zavallı, nankör gibi çeşitli sıfatlar takmaya başladı. Babaları başka hiçbir petrolcünün yapmadığını yapıp kendi hayatını riske atıyor, orada o kanunsuzlarla birlikte yaşıyordu; ötekiler Angel City'deki ofislerinde oturup grev kırıcıların işlerini yapmasını bekliyordu. Ama Baba, Bunny'den, onun o aptal, duygusal fikirlerinden etkilenmişti tabii; orada babalarının başına bir şey gelecek olursa, Bunny bunun yükünü ömrü boyunca sırtında taşırdı.

Birkaç gün sonra eve gelen Baba, grev bitene kadar ailece biraz kemerleri sıkmak zorunda olduklarını söyleyerek Bertie'yi iyice kızdırdı; Baba mali açıdan sorunlar yaşayacaktı. Bertie alaycı bir tavırla Bunny'nin arabasını satıp Baba'yı bu zor durumdan kurtarmak isteyebileceğini söyledi. Baba arazide ufak bir kargaşa yaşandığını, grevcilerden birinin gece vakti bir muhafızla kavgaya girdiğini anlattı, suçun kimde olduğu belli değildi ama muhafızların başındaki adam Baba'yı grevcileri yataktaneden ve araziden çıkarmadığı takdirde bütün adamlarını çekmekle tehdit etmişti. Sonunda Baba'nın yol yakınındaki barakanın ve işçi evlerinin etrafına çit çektirip bu bölümü arazinin geri kalanından ayırmasıyla uzlaşmaya varılmıştı. Bunun iki buçuk metre yüksekliğinde, dikenli telden yapılmış bir çit olduğu anlaşılmıca, Bertie yine alaycı bir tavırla Bunny ile "sevgili Ruth'unun" gül yetiştireceği bir yer daha çıktığını söyledi. Bu taş Bunny'yi acıttı çünkü mücadele içindeki kendi yerini özetleyen bir şeydi: Emekle sermayeyi birbirinden ayıran dikenli tellerin üzerinde gül yetiştiriyordu Bunny.

Baba işçilerin kanunsuz tipler olmadığını, çoğunun iyi birer adam ve Amerikalı olduğunu söyleyerek Bertie'ye çıkıştı. Sorun, şu anda provokatörler tarafından kışkırtılmış olmalarıydı. Ama bu sözler de Bertie'yi yatıştıramadı çünkü "Bunny'nin şu Paul'ü" provokatörlerin en beteri idi. Ayrıca Bertie babasının orada, o evde tek

başına uyuyup Watkins'lerin yaptığı yemekleri yememesi gerektiğini düşünüyordu. Grev yapan lokanta çalışanlarının çorbaya zehir kattığıyla ilgili korkunç bir hikâye duymuştu; Baba'yla Bunny buna kahkahalarla gülünce, Bertie tabii ki Paul'le Ruth'un böyle bir şey yapacaklarını zannetmediğini ama hem grevciler için hem de Baba için yemek pişirmekten zevk alıyor olamayacaklarını, hem kriz zamanında ona sırt çevirdiklerinden Baba'nın onlara öfkeli olması gerektiğini söyledi. Bunny bunu fırsat bilip Ruth'un vefalı bir kız olduğunu söyledi; ablası sözünü kesip, ah, Bunny'nin bu muhteşem küçük hanıma duyduğu hayranlığı elbette ki bildiğini, ona âşık olduğunu öğrenmelerinin an meselesi olduğunu söyledi; belki de Meelie'ye ya da adı her neyse, şu öteki kıza.

Bunny salondan çıktı. O başkasına âşıktı ve ablasının bu sınıf ayrımcılığından nefret ediyordu. Yine de unutmaması lazımdı ki Bertie de kendi çevresinde cömert, bazen iyi kalpli biri olabiliyordu. Arkadaşlarına sadıktı ve başları derde girdiğinde onlara yardım eder, morallerini düzeltmeye çalışır, sürprizler yapardı. Fakat biliyorsunuz, Bertie bu insanları tanıyordu; hepsi de zengindi ve onları kendi eşitleri olarak görüyor, hayatlarına girmekten çekinmiyordu. Petrol işçileriniyse tanııyordu; onlar Bertie'nin keyfi için yaratılmış, ona itaat etmek zorunda olan, bunun karşılığını da para olarak alan aşağı tabakadan mahluklardı.

Peki Bertie kimdi ki, petrol işçileri ona hizmet edecekti? Aynı beceriye sahip başka gençlerle birlikte, parayı bol bol ve müthiş havalı şekillerde harcamasını bilen, çarpıcı ve göz kamaştırıcı bir genç kızdı; arkadaşlarıyla birlikte oradan oraya koşturuyordu ve tek konuştuğu onların ne dediği, neler yaptığı, nelere sahip olduklarıydı. Hızlı bir hayat yaşayan Bertie'nin eve sabah ikiden, üçten önce geldiği ve acil bir işi olmadığı sürece öğle yemeğinden önce kalktığı nadirdi. İnsanın iyi yaşamasını sağlamayacaksa, çok paran olmasının ne anlamı vardı ki? Bertie'nin kardeşine işlemeye çalıştığı düstur buydu; Emma Yenge de ondan farklı değildi; şimdi de Eunice Hoyt çıkmış, kız Bunny'yi seçmiş ve üzerindeki en büyük baskıyı yaratmıştı. "Genç ol, genç ol!" diye haykırıyordu herkes.

Dünyanın bütün yükünü sen mi omuzlarında taşıyacaksın? Hem de yapabileceğin hiçbir şey yokken; dünya çoktan parsellenmiş ve kemikleşmiş bir yerken; yerleşik hale gelmiş korunaklı çelişkilerine, tutulmuş köşelerine dokunmana izin vermiyorken!

VII

Almanya, Amerikan gemilerini birbiri ardına batırmıştı ve Amerika savaşa giriyordu, Kongre toplanmıştı ve savaş durumu yüzünden bütün ülke diken üstündeydi. Gazeteler Washington ve New York'tan, Avrupa başkentlerinden gelen haberlerle doluydu; Paradise'taki petrol işçileri grevine yer kalmaması şaşılacak bir şey değildi. Arada bir arka sayfalardan birine gizlenmiş üç beş santimlik bir sütun görüyordunuz; gecenin karanlığında bir grev kırıcıyı dövmekle suçlanan üç grevci tutuklanmıştı; işverenler grevcilerin bölgede yangın çıkarmaya teşebbüs ettiğini, bozguncular arasında Alman ajanlarının olduğunu beyan etmişti; üç bin adamın, çoğunun eşlerinin ve çocuklarının da açlığa karşı umutsuz bir savaş verdiğini size böyle ufak tefek şeyler hatırlatıyordu.

Baba olanları gündelik olarak rapor ediyor, Bunny haberleri bu şekilde alıyordu tabii. İşverenler zaman içinde buldukları yeni adamları yüksek maaşlarla sahaya getirmişlerdi. Bunların çoğu işi bilmeyen adamlardı ve sık sık kazalar oluyordu; her şeye rağmen bazı kuyular yeniden üretime geçmişti ve iki üç yerde sondaj da başlamıştı. Ama Ross'ların arazisinde hiç hareket yoktu; Bunny babasının bu durumdan rahatsız olduğunu görebiliyordu. Baba her gün bir servet kaybederken, onun çatlak mı, hain mi, yoksa ne olduğuna karar veremeyen iş çevresindeki itibarı da zedeleniyordu. Büyük Beşli bağımsızlardan birinin kendi bindiği dalı kestiğini görmekten gayet memnundu tabii; ama Baba'ya karşı öfkeliymiş gibi davranıyor, rakipleriyle ilgili söylentiler yayıp propaganda yapıyor, yol açtığı sorunu abartıyorlardı.

Emma Yenge'nin kulüplerden, Bertie'nin ev partilerinden ve danslı akşam yemeklerinden getirdikleri dedikodulardan, nasıl bir

oyun oynandığını gayet iyi anlayan Bunny, bütün bunları görebiliyordu. Sonra bir de işçileri, adamların daha iyi bir yaşam umuduna nasıl sıkı sıkı tutunduklarını düşünüyor ve kalbi parçalanıyordu. Baba'nın duruşunu haklı çıkaracak tek şey vardı, o da işçilerin kazanmasıydı; mutlaka kazanmak zorundaydılar! Oturup bir futbol maçını izlerken, kendi takımı için sesi kısılincaya kadar tezahürat yaparken de, böyle hissediyordu Bunny. Sahaya atlayıp takıma yardım etmemek için kendini zor tutuyordu; ama heyhat, oyunun kuralları böyle bir eylemi yasaklıyordu!

Ross arazisinde muhafızlar yüzünden yeni sorunlar çıktığı için Baba oraya gidecekti ve hafta sonu olduğu için Bunny de onunla birlikte gitti. Artık ilkbahar gelmiş, tepeler yemyeşil olmuş, meyve ağaçları çiçeklenmişti; ah, her şey ne kadar güzeldi! Ama insanlar, milyonlarca insan acı çekiyordu; bu dünyada mutlu olmayı neden öğrenemiyorlardı ki? Bütün ülkeye bahar gelmişti ama buna rağmen herkes savaşa gitmeye, büyük ordular oluşturup insan öldürmeye hazırlanıyor, aynı zamanda el yordamıyla mutluluğu arıyordu! Herkes böyle olması gerektiğini söylüyordu; ama Bunny'nin bir yanı insanların birbirini sakatlayıp öldürmediği, yalnızca başkalarınıninkiyle birlikte kendi mutluluklarını da yok etmedikleri bir dünyayı hayal etmekten vazgeçemiyordu.

Paradise'a geldiklerinde, adamların sokaklarda boş boş dolaştığı garip bir manzarayla karşılaştılar; petrol arazilerinin girişlerinde muhafızlar vardı. Bir kalabalık toplanmış, boş bir arazide konuşma yapan birini dinliyordu. Öğretecek şeyleri olan her türden kaçık için –gezgin Evanjelistler, gizli formüllü ilaçlar satan işportacılar, sosyalist hatipler– kaçırılmayacak bir fırsattı; insanlar ayırım gözetmeksizin hepsini dinliyordu. Bunny okuma salonunun da artık dolduğunu, bütün dergileri reklamlarına kadar okuyan adamlar olduğunu gördü!

Baba işçilerin kurduğu bir komiteyle görüştü. Adamlar durumun umutsuz olduğunu, muhafızların kasten sorun çıkardıklarını, günün yarısını sarhoş geçirip ne yapacaklarını, ne yaptıklarını unuttuklarını rapor etti. Bu yüzden sendika biraz daha çadır getirt-

mişti ve işçiler yatakhaneyi boşaltacaktı. Bay Ross'un izni olursa, aileleri yanlarında olanlar ve evlerde yaşayanlar kalmayı deneyecekti; ailelerin gidebileceği bir yer yoktu ve kadınlarla çocukları muhafızlarla yalnız bırakmayı göze alamazlardı. Baba muhafızların başındaki adamla konuştu ve adamların tabii ki içki içtiği cevabını aldı, Tanrı'nın unuttuğu bu delikte içki içmeden kalabilmelerini beklemek mümkün müydü? Baba kabul etmek zorunda kaldı; erkekler böyleydi ve acil bir durumda mülkünü korumak zorundayken, elindekiyle yetinmeyi de bilmek zorundaydın. Bu argüman Bunny'yi tatmin etmedi ama Bunny "idealistti" ve onun gibi insanlar bu acımasız dünyada pek tatmin olamazdı zaten.

Bunny, Ruth'la Meelie'yi görmeye gitti; haberler onlardaydı! Kızlar bir şeyler pişirmekle meşguldü ama ağızları boş durmuyor, hele Meelie'nin ağzından, dedikodular birbiri ardına dökülüyordu. Çenesinden vurulan Dick Nelson hastaneye yatırılmıştı; Bunny on bir numaralı kuyuda çalışan o tatlı delikanlıyı hatırlıyordu; çocuk ablasına laf atan bir muhafızı yere sermiş ve iki muhafız tarafından vurulmuştu. Grev kırıcılar Victor arazisine getirilirken tutuklanan Bob Murphy de hapisteydi. Bu böyle devam etti ve Bunny'nin bildiği isimler birbiri ardına sıralandı. Meelie'nin gözleri dehşetle kocaman açılmıştı ama buna rağmen kızın çok genç olduğunu, hayatında yaşamadığı kadar büyük bir heyecan yaşadığını da görebiliyordunuz. Üçüncü Vahiy Tapınağı'nda, toynakları ve boynuzları, üç başlı yabası ve yanık kokularıyla, şeytanın ta kendisi belirse, Meelie bunun heyecanından da zevk alırdı; şehrin yeraltının birdenbire kendi huzurlu, dini bütün, ilkbahar dekorlu köyüne kustuğu bu viskici, küfürbaz tipler de ona böyle bir heyecan yaşıtıyordu.

Bunny, Paul'ü sorunca, onun da grev komitesine alındığını ve sendikanın çıkardığı küçük gazetenin editörlüğünü yaptığını öğrendi; çok güzel bir gazeteydi, Bunny görmüş müydü? Kızlar bir gazete çıkardı; paradan tasarruf etmek için önlü arkalı teksir edilmiş tek bir sayfa, ilk sayfanın tepesinde, "Emek Savunucusu" başlığının yanında küçük bir petrol kulesi. Gazetede grevle ilgili haberler,

moral verici yazılar, eyalet valisini şerif yardımcılarının uyguladığı şiddete ve şerifin viskiyi yasaklamayı reddetmesine karşı uyarıcı bir yazı vardı; bir de “Emek Uyanıyor, Bayan Weenie Martin, Bir Petrol İşçisinin Eşi” başlıklı bir şiir. Paul oralardaki işçileri de greve katılmaya ikna etmek amacıyla başka petrol sahalarına yaptığı bir geziden yeni dönmüştü; Oil Center’da Paul’ü tutuklatmaya çalışmışlar ama o durumu önceden haber alıp arka sokaktan kaçmıştı.

Amerika savaşa giriyordu ve herkes heyecanlıydı; okulda milliyetçi şarkılar söyleniyor, geçit törenleri düzenleniyordu. Petrol savaşı buna kıyasla öyle küçüktü ki kimsenin umurunda değildi; ama başka bir şey düşünemeyen Bunny ona da büyük savaş gözüyle bakar olmuştu. Bütün o kibirli güç, kanunun ve dürüstlüğün hiçe sayılması, işçiler hakkında söylenen alçakça yalanlar! Bunny bu konudaki gerçeği biliyordu, yüz yüze görüştüğü adamlarla kadınlardan öğreniyordu; sonra gazetelerde okuduğu haberleri hatırlıyor ve şimdiye kadar bu şekilde elde edilen paralar sayesinde yaşadığı için kendinden nefret ediyordu. Bu alçakların, o silahlarla mühimmatın, ellerinden düşüremedikleri viskilerinin parasını İşverenler Sendikası’na yatırdığı aidatlar yoluyla Baba ödüyordu!

Ne demekti bu? Arkasında ne vardı? Tek bir şey: İşçilerine yaşamalarına yetecek kadar para vermeden onları günde on iki saat çalıştıran küçük bir yönetici grubun açgözlülüğü. Bunlar işçileri tabanca tüfekle kışkırtıyor, kuyulardan, yani tek yaşam kaynaklarından uzak tutuyor ve aç bırakarak adil olmayan eski koşullarda yeniden işbaşı yapmalarını sağlıyordu. Olay buydu, bu kadar basitti; burada, Ruth’un küçük mutfağındaysa süreci içeriden görebiliyordunuz. Kızlar sattıkları ekmeğin maliyetini düşürmek zorunda kalmıştı çünkü fiyatlar bazılarına pahalı gelmeye başlamıştı! Petrol işçileri fazla bir birikim yapamazlar çünkü sürekli dolaşır, ailelerini yanlarına alır ya da onlara para yollarlardı. Artık birikimleri tükenmişti ve başka sahalardan gelen katkılar da yeterli olmadığı için, Paul okuyup bilim insanı olmak amacıyla biriktirdiği parayı aç kalan ailelere yardım etmek için kullanıyor, kızlar vakitlerinin tümünü bu işlere ayırıyor hatta yaşlı Bayan Watkins bile elinden geleni yapıyordu!

Bunny bu ıstırapla babasına gitti. İnsanlar hayatta kalmak için yemek yiyemediklerinde ne yapacaklardı? Baba tekrar çalışmaya başlayacakları cevabını verdi! “Ve grevi kaybetmiş olacaklar, öyle mi Baba?” Evet, dedi Baba, kazanamıyorlarsa, kaybederlerdi. Hayat acımasızdı ve bunu er ya da geç öğrenirdin. Vazgeçmek ve sendikalarının daha güçlü olduğu bir zamanı beklemek zorundaydılar. “Ama Baba, işverenler onları boykot ederken nasıl güçlenecekler ki? Sendikalı işçileri nasıl ayıkladıklarını biliyorsun; şu anda sendikadan ayrılırsalar bile şirketlerin çoğu aktif olanları yeniden işe almaz.” Baba bunu bildiğini ama işçilerin denemeye devam etmek zorunda olduğunu, başka bir seçenek olmadığını söyledi. Kuyularını pasif durumda tutarak *kendisinin* grevi destekleyemeyeceği ortadaydı! İşçiler bu baskıya daha fazla dayanamayacağını anlamak zorundaydı, ondan böyle bir şey beklemeye hakları yoktu; ya öteki kuyuları da kapattırırlardı ya da Ross kuyuları açılırdı. Bu sözler üstüne midesi bulanan Bunny, aklından atamadığı bir fikri pis bir leke gibi saklayarak etrafta dolaştı: “Bizim araziye de grev kırıcılar gelecek!”

VIII

Bunny’nin gerçekten mutlu olabildiği tek yer vardı, orası da Ruth’ların yaşadığı evdi. Cumartesi öğleden sonrasını orada geçirip Ruth’la Meelie’ye yardım etti; grev için yapmasına izin verilen tek yardım buydu! Kimi zaman yaşadıkları acılardan söz ettiler; kimi zaman da başka gençlerin yaptığı gibi, mutlu mesut şakalaştılar; ama sürekli karıncalar gibi çalışıp sendikaya ait olan unu farklı farklı yiyeceklere dönüştürdüler. Akşama doğru ikinci turu atacak Bay Watkins at arabasıyla geldi, her şeyi arabaya yüklediler ve Meelie de onunla birlikte sendika merkezine gitti; Bunny, Ruth’un yanında kalıp temizliğe yardım ederken babasının içinde olduğu ikilemi, kendisinin neden greve tümüyle destek veremeyeceğini açıklamaya çalıştı.

Pazar günü miting alanına gidip Paul'ün bir konuşmasını daha dinledi. Her zaman ciddi görünen Paul haftalardır yetersiz beslenmek ve uyumaktan bir deri bir kemiğe dönmüştü ve sesinde hırs dolu bir öfke vardı; öteki sahalara yaptığı seyahatleri ve hiçbir yerde adalet olmadığını anlatıyordu; kasabadaki, şehirdeki, eyaletteki yetkililer işverenlerin maşasından başka bir şey değildi ve işçileri baskı altında tutup sendikalarını dağıtmak için ne gerekirse yapıyorlardı. Paul'ün ruhu acının bembeyaz aleviyle güçlenerek çeliğe dönmüştü ve işçiler de onunla aynı süreci yaşayarak yine dayanışma yeminleri ettiler; Bunny heyecanını hissettiği bu kitlesel olayın bir parçası olmayı arzularken, İncil'deki çok fazla şeye sahip olan delikanlının hikâyesinde olduğu gibi geri çekildi.

Bunny'yi kalabalığın içinde gören Paul mitingden sonra onu arayıp buldu. "Seninle konuşmak istiyordum," dedi ve ağır adımlarla kalabalıktan uzaklaşırlarken, kaybedecek zamanı olmadığı için hemen konuya girdi:

"Söyleyeceğim şu: Kız kardeşimin yakasından düşmeni istiyorum."

Bunny, "Yakasından mı düşeyim!" diye haykırıp put gibi kalarak Paul'e baktı. "Nasıl yani, ne demek istiyorsun?"

"Meelie bana eve çok sık uğradığını söyledi; dün gece de onun yanındaymışsın."

"Ama Paul! Zaten yalnız kalmaması lazım!"

"Biz kendi başımızın çaresine bakarız, babamların yanına da gidebilirdi. Şunu çok iyi anlamanı istiyorum: Zengin çocuklarının kardeşimin etrafında dolanmasına izin veremem."

"Ama Paul!" Bunny'nin sesinde büyük bir şok ve acı vardı. "Gerçekten, Paul, fena halde yanıliyorsun."

"Senin bir konuda yanılmanı istemiyorum: Kardeşime yanlış yapacak adam kim olursa olsun onu gebertirim, bundan emin olabilirsin."

"Ama Paul, böyle bir şey aklımın ucundan bile geçmedi! Ne diyeceğim bak... dinle... ben başkasına âşığım, okuldan bir kıza. Gerçekten Paul, çok kötü âşık oldum ve... başkasına o gözle bakmam mümkün değil."

Bu itirafı yaparken yüzünden gelip geçen kızartıdan, Bunny'nin doğruyu söylediğini anlamamak imkânsızdı. Paul'ün sesi yumuşadı. "Beni dinle evlat, artık sen de Ruth da çocuk değilsiniz. Sözünün doğruluğundan şüphem yok, tabii ki kendi sınıfından bir kızı seçeceksin. Ama Ruth için bu kadar kolay olmayabilir, sana ilgi duymaya başlayabilir, bu yüzden ondan uzak durmalısın."

Bunny ne diyeceğini bilemedi; daha önce hiç düşünmediği bir şeydi bu. "Grevle ilgili haberleri almak istemiştım," dedi; "seninle konuşmam imkânsızdı. Kendimi ne kadar kötü hissettiğimi tahmin edemezsin ama ne yapacağımı bilemiyorum." Bütün acısını birkaç cümleye sığdırarak hızla konuşmaya devam etti, babasına duyduğu sadakatle işçilere duyduğu sempatinin arasında ikiye bölünmüştü, kapana kısılmış gibiydi, ne yapabilirdi ki?

Paul'ün sesi yine sertleşti. "Baban o alçak heriflerin sahada tutulmasına yardımcı oluyormuş, anladığım kadarıyla."

"Aidatlarını ödüyor, onu kastediyorsan. İşverenlerle sözleşme imzalamış... üye olurken..."

"Kanunun çiğnenmesini öngören hiçbir sözleşme geçerli değildir! Bu adamların günde yüz tane kanunu çiğnediğini bilmiyor musun?"

"Biliyorum, Paul; ama öteki işverenler Baba'nın elini kolunu bağlamış durumda; anlamıyorsun; kuyuları kapalı olduğu için mali sıkıntı yaşıyor ve bunu yalnızca işçiler için yapıyor."

"Biliyorum, takdir de ediyoruz. Ama artık pes edip ötekiler gibi grev kırıcılar getirmek zorunda kalacağını söylemeye başladı. Adamlar tahammül sınırlarımızı zorluyor, pis dövüşüyorlar ve baban da bunu biliyor, buna rağmen yaptıklarına razı oluyor!"

Bir sessizliğin ardından, Paul acı acı konuşmaya devam etti. "Biliyorum tabii; parası tehlikede ve bunu göze alamaz; sen de ne diyorsa onu yaparsın."

"Ama Paul! Baba'ya karşı çıkamam ki! Bunu benden bekler misin?"

"Babam vasiyetini yazarken, benim düşünmemi ve gerçeği öğrenmemi engellemeye çalışırken, ben karşı çıkmıştım, değil mi? Sen de beni cesaretlendirdin; doğrusunu yaptığımı söyledin."

“Ama Paul! Ben böyle bir durumda Baba’ya karşı çıkarsam, kalbi çok kırılır.”

“Eh, belki benim babamın da kırılmıştı; bunu ikimiz de bilemeyiz. Önemli olan, babanın yanlış yapması ve senin de bunu biliyor olman; bu eşkıyaların üzerimize salınmasına ve bizi vatandaşlık hatta insanlık haklarımızdan mahrum bırakmasına destek oluyor. Bunu inkâr edemezsin ve doğruyu söylemek senin görevin.”

Bir sessizlik oldu ve Bunny bu arada, Paul’ün ihtiyar Bay Watkins’e karşı çıktığı şekilde Baba’ya karşı çıkmak gibi sarsıcı bir fikirle başbaşa kaldı. Paul’ün durumunda gayet doğru gelen şey, kendi durumunda imkânsız görünüyordu.

Sonunda konuşan Paul oldu. “Bilmez miyim, evlat. Yapmayacaksın, buna cesaretin yok, çünkü zayıfsın.” Bu acımasız sözlerin etkisini görmek için bekledi. “Evet, aynen öyle, zayıfsın. Doğduğundan beri istediğin önünde, istemediğin arkanda; her şeyin sana gümüş tepsiyle sunulması seni zayıf biri yapmış. İyi kalplisin, doğruyu biliyorsun ama birilerini kırmaktan öyle korkuyorsun ki harekete geçecek cesaretin yok.”

Konuşma burada bitmişti. Paul’ün söyleyecek sözü, Bunny’nin verecek cevabı kalmamıştı. Gözleri yaşarmıştı; zayıflık buydu işte, değil mi? Paul görmesin diye başını çevirdi.

“Neyse,” dedi Paul, “ben artık gideyim, yapılacak tonla işim var. Bu savaş bir gün sona erecek ve baban para kazanmaya devam edecek; umarım bu seni mutlu eder ama aslında pek sanmıyorum. Hoşçakal, evlat.”

“Güle güle,” dedi Bunny cılız bir sesle, Paul topuklarının üstünde dönüp hızla uzaklaştı.

Bunny yürüyüp giderken, ruhunda bir yangın vardı. Paul’ün anlayışsızlığı, acımasız sertliği onu öfkelenlendirmişti; ama içinde bir yerde, “Haklıydı! Zayıfsın sen, zayıfsın; aynen öyle!” deyip duran başka bir ses de vardı. Zaten Bunny’de ablası Bertie’yi resmen deli eden şey de buydu, biliyorsunuz; Bunny’nin kendini Paul’e tabi kılması, Paul’ün ona istediği gibi davranmasına izin verip öyle süklüm püklüm durması. Bunny babasının milyonları sayesinde hak kazandığı saygınlıktan tamamen yoksun biriydi!

IX

Bunny okula döndü, petrol işçileri de canlarını dişlerine takıp direnmeye devam etti. Bu arada Amerika savaşıyordu ve Kongre'den bir tedbir paketi çıkmıştı: İlk olarak savaş masraflarını çıkarmak için "savaş tahvilleri" satılacak, sonra askerlik yaşı gelmiş bütün erkekler silah altına alınacak ve dev bir ordu kurulacaktı.

Ardından işçilerle barış imzalanacağına dair inanılmaz söylentiler yayıldı. İlk önce geçindirebilecek maaş ve daha iyi çalışma şartları için çoğu grevde olan demiryolu işçileri söz konusuydu. Demiryolları savaşın kazanılmasında hayati öneme sahip olduğundan, Kongre anlaşmazlıklara müdahale edip sendikalarla anlaşması, herkes açısından adil bir çözüme ulaşması için hükümete yetki verdi. Demiryolu işçileri için böyle adımlar atılacaksa, başkaları için de atılmalıydı tabii; petrol işçileri de İşverenler Sendikası'nın onları yoksun bırakmaya uğraştığı haklarını alabilirdi! İşçi basını yapılacak yeni sözleşmeye dair tartışmalarla dolarken, Washington'daki sendika merkezlerinden Paradise'taki işçileri sıkı durmaya davet eden telgraflar gelmeye başladı.

Çocukluğumuzda Bowery'de izlediğimiz ucuz melodramlarda, kadın kahramanın kereste fabrikasında bir kütüğe bağlanmış, hızla onu ortadan ikiye ayıracak testereye doğru gittiği "büyük sahnelerdeki" gibi bir şey olmuştu; kahraman atının üstünde deliler gibi dörtnala gelip küheylanından atlamış, kapıyı baltayla kırıp düzeneği durduran kola doğru fırlamış ve son anda durdurmuştu. Ya da daha kaliteli ve saygın bir şey isterseniz, bütün karakterlerin kaderi tek bir umutsuz kördüğümle birbirine geçmişken gökten gemisiyle inen bir tanrının bütün karışıklıkları çözdüğü, iyiliğin kazanıp kötünün yenildiği eski bir Yunan trajedisiydi. Bir Yunan klasiği olduğu için, buna inanırsınız; inanmakta zorlanacağınız şey, California'daki "sendika karşıtı" adamların, sistemini kurdukları sanayideki bütün güçlerine, bankalardaki milyonlarına, siyasi mekanizmalarına ve grev kırıcı ajanlarına, casuslarına, silahlı adamlarına, arka planda zırhlı arabalarda dolaşıp makineli silah taşıyan eyalet

milislerine rağmen, bu muazzam gücün elinin ansızın ondan daha güçlü bir güç tarafından tutulduğunu ve kurbanların boğazından çekildiğini hissetmiş olmaları! Gökten gemisiyle başka bir tanrı inmişti; kırmızı-beyaz çizgili ve mavi yıldız desenli bir takım giymiş, beyaz sakallı, uzun ince ve yaşlı bir Yanki tanrısı belirmişti; Sam Amca o kudretli elini uzatıp petrol işçilerinin de bütün vatandaşlar gibi birer insan olduğunu, hem vatandaşlık haklarının hem de insan haklarının korunacağını ilan etmişti!

Petrol işçilerinin geçinmelerine yetecek bir maaş karşılığında günde sekiz saat çalışacaklarını söyleyen bildiri Washington'daki sendika merkezinden geldi, hükümetin göndereceği bir "arabulucu" bu işleri halledecek, bu arada onlar da tekrar işbaşı yapacaklardı ki kırmızı-beyaz-mavi takım elbise giyen o iyi kalpli, beyaz sakallı yaşlı bey petROLSÜZ kalmasın. Birleşik Devletler Başkanı konuşmalar yapıyordu; ah, savaşı bitirecek ve tüm insanlığa adaleti, tüm dünyaya halkın halk için halkı yöneteceği düzeni getirecek olan savaşla ilgili nasıl da görkemli konuşmalardı bunlar. Bütün yürekler böylesi heyecanlar için titriyor, böylesi ateşli ayinler yapıyordu! Silahlı adamların geldikleri izbeliklere sıvışacağı ve hemen işbaşı yapılacağı haberi geldiğinde, Paradise'taki okulun bahçesinde nasıl bir sevinç vardı!

Baba haberi sabah erkenden aldı ve Bunny evin her yerinde dans edip futbol maçlarında çıkardığı kadar çok ses çıkardı; Baba kendi adına da gayet memnun olduğunu, kuyuların yeniden üretime geçmesinin tabii ki iyi olacağını, onlarsız bir hafta daha dayanamayacak halde olduğunu söyledi. Bunny de öğleden sonra okulu asacağını, arabayla oraya gidip kutlamayı görmek, herkesle yeniden dost olmak ve işleri başlatmak zorunda olduklarını söyledi. İlk işleri sermayeyi emekten ayıran o dikenli teli yıkmak olacaktı! Yeni dünyada dikenli tellere, kötü hislere yer yoktu; işçi evlerinin önündeki çitlerde güller yetişecek, okuma salonunda Başkan'ın konuşmalarını içeren bir kitap ve bütün petrol işçilerinin okuyacak zamanı olacaktı!

SAVAŞ

I

Eunice Hoyt, Beach City gazetelerinin finans sayfalarında yatırım amaçlı menkul kıymetler şirketlerinin reklamlarını gördüğünüz Hoyt ve Brainerd'in ortaklarından "Tommy" Hoyt'un kızıydı. Tommy'yi yarışlarda ve boks maçlarında görür, çoğu zaman yanında aşırı ve yapay renklendirilmiş yeni bir hanım olduğunu fark ederdiniz; bu hanımlar bazen yüzlerini tülle örtmüş olurdu ve Tommy'nin yine "çapkınlığa çıktığını" anlayıp ondan uzak durmaya özen gösterirdiniz. Bayan Tommy'nin fotoğraflarınıysa "haftanın seçkin ev sahibeleri" arasında görürdünüz; kendisi sanatla ilgiliydi ve duyarlı delikanlılar evlerinden eksik olmazdı. Hizmetkârlar da, Eunice de bu durumu kanıksamışlardı.

Eunice esmer ve uzun ince, o günlerde "zıpır" dedikleri türden, hayat dolu ve sabırsız bir şeydi. Bunny ile birlikte girdiği iki ders vardı ve ciddi bir genç olduğunu keşfettiğinden beridir Bunny'ye iğneleyici ve incitici şeyler söyleyip duruyor, Bunny onun ciddi olup olmadığını anlayamıyordu; sormaya cesareti de yoktu çünkü o zaman daha çok dalga geçerdi. Eunice'in peşinde sürekli beş altı çocuk dolandığından, gözüne görünmemek çok da zor değildi.

Ama bir cumartesi öğleden sonra, Bunny okul takımına iki yüz metre koşusunu kazandırdı ve bu sayede bir çeşit kahramana dönüştü; kızlarla oğlanlar başına üşüşüp tezahürat yapmaya, sırtını sıvazlamaya başladı. Ardından duşunu alıp giyindikten sonra dışarı çıkmış arabasını ararken kendi spor arabasına binmekte olan Eunice, "Gel, ben bırakayım," dedi. Bunny, "Benim arabam da burada," diye cevap verince Eunice, "Ah, bu nasıl bir kabalık! Derhal bu ara-

baya biniyorsunuz, efendim!” dedi. Bunny de hafiften aklı karışmış bir halde, tabii ki bindi. Eunice, “Şu ucuz eski arabanın çalınacağından mı korkuyorsun?” diye sorunca, kendini babasının son hediyesinin yeniliğini ve pahalılığını savunmak zorunda hissetmedi.

“Bunny,” dedi Eunice, “annemle babam kavga edip duruyor, bizim ev şu anda korkunç.”

“İyi, ne yapmak istiyorsun?” dedi Bunny anlayışlı bir tavırla.

“Bir yere gidip akşam yemeği yiyelim, her şeyden kaçalım. Gellersen biraz partileriz.”

Böylece bir saat kadar gidip dönemeçli bir yoldan tırmanarak bir kafeye geldiler; kafedeki terasın baktığı koyla kayalık sahil çizgisi, İtalya’da olsa gayet meşhur bir yer olurdu. Yemeklerini yerken okuldan söz ettiler ve Eunice evdeki olayları, birinin annesine mektup yazıp babasının bir kadına çok para yedirdiğini haber verdiğini, Bayan Hoyt’un küplere bindiğini anlattı; erkekler ne demeye sürekli para harcamalarını gerektirecek şeyler yapardı ki?

Okyanusun üzerinde güneş battı, sahil boyunca ışıklar yandı ve tepenin ardından koca bir dolunay çıktı; “Benden birazcık olsun hoşlanıyor musun, Bunny?” diye sordu Eunice. Bunny elbette hoşlandığını söyleyince, “Ama hiç belli etmiyorsun,” dedi. “Şey,” diyerek açıklamaya girişti Bunny, “sana nasıl davranacağımı pek bilemiyorum çünkü durmadan benimle dalga geçiyorsun.” Bunun üstüne Eunice de, “Biliyorum Bunny, korkunç ve acımasız biriyim ama işin gerçeği, bunu yalnızca cesaretimi yitirmemek için yapıyorum. Ben de senden korkuyorum çünkü çok ciddisin; bense çaçaronun tekiyim, gösteriş yapmadan duramıyorum,” diye açıkladı. Bunny bu sözlerin üstüne partiden keyif almaya başladı.

Yine arabaya binip gitmeye başladılar. Yol kum tepeliklerinin arasından bir labirent halinde okyanusun epey üstüne çıktı. Eunice, “Ah, burası harika!” dedi ve toprağın sert olduğu bir yere gelir gelmez arabayı oraya park etti. “Haydi gidip okyanusu izleyelim,” dedi. “Arkada örtü olacaktı.” Bunny örtüyü aldı ve kum tepelerini aşşa aşşa ilerleyip birinin üstüne oturarak aşağıdan gelen dalga seslerini dinlediler; Eunice sigara içerken, kendisine eşlik etmeyen

tutucu ve korkunç bir şey olduğu için Bunny'yi azarlardı. Az sonra bir adam yanlarından geçerken onlara şöyle bir bakınca, "Tabanca var mı?" diye sordu Eunice. Bunny olmadığını söyleyince de, "Bugünlerde oynama partilerine silahsız gidilmiyor," dedi. Bunny bunun bir oynama partisi olduğunu fark etmemişti ama bunu söylemesi kabalık olurdu.

Eunice yol kenarına park eden genç çiftleri soymayı iş edinmiş haydutları anlatırken Bunny sessiz kaldı, bazı haydutlar kızlara çok çirkin davranıyordu, onlardan biri aniden ortaya çıkıverse, Bunny ne yapardı? Bunny bilemediğini ama bir kadını tabii ki elinden geldiği kadar koruyacağını söyledi. "Fakat vurulmanı istemem," dedi Eunice. "Bizim ailede bir skandal var zaten." Sonra da dedi ki: "Haydi gözden kaybolalım, Bunny." Bunny örtüyü katladı ve kumulların üzerinde ilerleyerek yoldan, her şeyden epey bir uzaklaştılar; Eunice buldukları bir kuytuya, kumların yumuşak ve düz olduğu bir yere örtüyü tekrar sermesini söyledi ve orada, böylesi milyonlarca sahneyi yukarıdan izlemiş ve şimdiye kadar kimsenin güvenini kötüye kullanmamış olan sarı ay dışında her şeyden saklanarak oturdular.

Birbirlerine sokuldular, Eunice başını omzuna dayadı ve, "Beni birazcık olsun önemsiyor musun?" diye fısıldadı. Bunny elbette önemseddiği cevabını verdi ama Eunice hayır dedi, Bunny onun korkunç ve utanmaz biri olduğunu düşünüyor olmalıydı; Bunny öyle bir şey olmadığını söyleyerek karşı çıkınca da, "Öyleyse neden beni öpmüyorsun?" diye sordu. Bunny öpmeye başladı ama Eunice tatmin olmadı; gerçekten öpmediğini söyledi; damdan düşer gibi, "Bunny," dedi, "sen daha önce hiç sevişmemişsin bence."

Bunny sevişmediğini itiraf etti. "Tuhaf bir çocuk olduğunu anlamıştım," dedi Eunice. "Nen var?" Bunny bilemediğini söyledi; sarsılarak titriyordu çünkü daha önce hiç böyle bir şey yaşamamıştı, birçok farklı duygu aynı anda yaygarayı koparmıştı ve Bunny hangisine kulak vereceğini şaşırmıştı. "Ben sana öğretirim, Bunny," diye fısıldadı kız; Bunny hemen cevap vermeyince de, dudaklarını onunkilere değdirip uzun uzun öperek Bunny'nin başını döndür-

dü. Bunny belli belirsiz mırıldanarak istenmeyen bir şey olabileceğini, Eunice'in başının derde girebileceğini söyledi; ama Eunice bunu dert etmemesini, bu işleri iyi bildiğini ve gerekli tedbirleri aldığını söyledi.

II

Bunny'nin yetişkinliğe adım atışı, işte böyle oldu. Rosie Taintor'ın yanında oturup kızın elini tutmaktan mutlu olduğu günlerin masumiyeti geride kalmıştı. "El ele tutuşmak" artık haz ve acının birbirinden ayırt edilemeyecek kadar iç içe geçtiği karanlık bir uçurumun üzerindeki kaygan bir çıkıntıda yürümek demekti. Kaptıldığı bu duygu fırtınası kadar, kollarındaki kızın davranışları da korku veriyordu Bunny'ye; Eunice adeta çıldırmış gibi sarsılıyor, Bunny'ye sımsıkı sarılarak heyecanla kıvranıyor, yarı hıçkırarak, yarı gülerek, acı çeken bir hayvan gibi küçük çığlıklar atıyordu. Bunny de bu hezeyana katılmak zorundaydı, Eunice için başka türlü mümkün değildi; bu karanlık ritüellerin efendisi olarak katı talepleri vardı ve Bunny onun iradesine boyun eğmek zorundaydı. Bunny ilk seferinde ne yaptığını fark ederek altüst oldu ama Eunice ona sımsıkı sarılıp, "Ah, Bunny, sakın utanma!" diye fısıldadı. "Yo, yo! Utanmana izin vermeyeceğim! Neden mutlu olmaya hakkımız olamasın? Ah, lütfen, lütfen, mutlu ol!" Böylece Bunny söz verip elinden geleni yapmak zorunda kaldı.

"Ah, Bunny, sen çok tatlı bir âşıksın! Birlikte öyle güzel zamanlar geçireceğiz ki." İlkbahar zamanı California'da da dünyanın her yerindeki gibi olan ayın altında, Bunny'nin kollarında, Eunice'in mırıldandığı bir şarkı gibiydi bu. Derken California gecesinin soğuğu iliklerine işlemeye başladı ve birbirlerinden zar zor ayrıldılar ama kumulların üzerinde kol kola, arada öpüşerek yürüdüler. "Ah, Bunny, ben çok kötü ve edepsiz bir kızım ama lütfen beni affettiğini, bunu yaptığına memnun olduğunu söyle!" Eunice'in içini rahatlatmak Bunny'nin göreviydi anlaşılan.

Arabayla Beach City'ye dönerken bu macerayı konuştular. Bunny seksi pek düşünmemişti, bu konu için hazır bir felsefesi yoktu ama Eunice'in vardı ve Bunny'ye fikirlerini ana hatlarıyla açık açık anlattı. Büyükler sana bu konuda saçmasapan bir sürü şey öğretiyor, sonra da gidip gizli gizli kendi bildiklerini okuyorlardı; seni aptal saptal yasaklarıyla kandırmalarına izin vermenin âlemi var mıydı? Dürüst olduğun sürece aşk iyi bir şeydi ve çocuk yapmak zorunda olmadığını bilirken evlenmeye ne gerek vardı? Zaten evli olanların çoğu mutsuzdu ve gençler mutlu olmanın bir yolunu bulabilmişlerse, ne yaptıkları onları ilgilendirir, büyükler her şeyi bilmeseler de olurdu.

Bunny bunda bir yanlışlık görüyor muydu? Görmediğini söyledi; öyle "iffet timsali" gibi davranmasının nedeni Eunice'i tanımıyor olmasıydı. Eunice erkeklerin ilk adımı atan kızlara iyi gözle bakmadıklarını söyledi; aniden beliren hınzır bir yüz ifadesiyle, bu yüzden bundan böyle ilk adımları biraz da Bunny'nin atması gerektiğini ekledi. Bunny atacağını söyledi ve hemen o anda başlayabilirdi de ama Eunice altmış beş kilometre hızla falan gidiyordu ve arabaya takla attırmaktansa onun duygularını incitmek daha iyi olacaktı.

Bunny, Eunice gibi başka kızların olup olmadığını merak edince çok fazla olduğunu öğrendi ve duyduğu isimler onu şaşırttı, biraz da şoke etti çünkü bunlardan bazıları okulun seçkin, ağırbaşlı görünen kızlarıydı. Eunice bu işlerin nasıl olduğunu, bir hiyerarşisi ya da resmi ritüelleri olmayan ama yine de katı kuralları olan gizli bir cemiyet gibi olduklarını anlattı. Canlarının istediğini yapmaya cüret eden bu cesur ruhlar kendilerine "Zulu'lar" diyordu; birbirlerinin sırlarını sonuna kadar saklıyor ve yaşça küçük olanların mutluluk için elzem olan bu bilgileri edinmelerinde yardımcı oluyorlardı. Büyükler bu bilgileri –gebeliğin nasıl önleneceğini, "yakalandığın" takdirde ne yapacağını– kıskançlıkla gençlerden gizliyordu. Aşk sanatının bir ilmi, bazı kitapçılardan alabileceğin, babanın çalışma odasında başka kitapların arkasına gizlenmiş halde bulabileceğin kitapları vardı. Bu türden kitaplar elden ele dolaşmalı ve bol bol okunmalıydı.

Bu genç insanlar, anne babalarının yardımı olmaksızın kendilerine yeni bir ahlak yaratmışlardı. Eunice kendisinin bu kadar da mühim bir şey yaptığını iddia etmiyordu tabii; onun tek yaptığı duygularından, sevdiği ve korktuğu şeylerden söz etmektir. Aşk öyle mi yaşamak doğrudur yoksa böyle mi? Ayrıca Bunny iki kıza aynı anda âşık olma ihtimaliyle ilgili ne düşünüyordu? Claire Reynolds bunun mümkün olmadığını, Billy Rosen olduğunu söylüyor, ikisi durmadan çekişiyordu. Ama Mary Blake ikisi de ona âşık olan ve kıskançlık etmemeye söz veren iki çocukla birlikte gayet mutlu olabilmişti. Yeni bir dünyayla tanışan Bunny bir sürü soru sordu ve Eunice'in bazı gerçekçi yanıtları karşısında yüzünün kızarmasını engelleyemedi.

Bunny'nin sabahın ikisinde sessizce eve girdiğinden kimsenin haberi olmadı. Ama ertesi gece ve ondan sonraki gece de aynı saatlerde döndü; Eunice'e ilk adımları atma sözü vermemiş miydi? Böylece tabii ki bir şeyler döndüğünü anlayan ailenin tepkilerini görmek çok enteresandı. Emma Yenge ve Babaanne fena "haldeydiler" ama nedenini söyleyemiyorlardı, önceki nesiller kendilerini böyle bir cenderenin içine sokmuşlardı işte. İkisi de Baba'ya gitti ama ancak geç saatte gelmelerden ve bunun çocuğun sağlığını nasıl etkileyeceğinden söz edebildiler. Zaten Baba da bundan fazlasını yapamadı. Bunny, Eunice Hoyt'u arabayla gezdirdiğini söyleyince, Baba onun kimin nesi olduğunu, "iyi bir kız" olup olmadığını sordu. Bunny kız basketbol takımının hazinedarı ve Baba'nın tanıdığı Bay Hoyt'un kızı olduğunu, kendi arabası olduğunu hatta akşam yemeğini ısmarlamaya bile teşebbüs ettiğini söyleyerek cevap verdi. Yani Bunny'nin "para yedirmesi" mevzubahis olamazdı ve Baba'nın tek söylediği şu oldu: "Biraz yavaş git, evlat; bütün hayatını birkaç haftaya sığdırmaya çalışma."

Bir de Bunny'nin ablası vardı ve onun tepkisi biraz tuhaftı. Yoksa "Zulu'lar" ile bağlantısı vardı da, yeraltından ona mesaj mı gitmişti? Bertie yalnızca, "Hayatında ilk kez kendi isteğiyle petrol ve grev dışında bir şeyle ilgilenmen beni sevindirdi," demekle yetindi. Ama bu cümlenin ardında soğukkanlı ve kadınsı bilgelikle dolu

muazzam bir okyanus vardı! Eve geç saatte gelmek Bunny için bir anda nasıl bir anlama bürünmüşse, ablası için de bir zamanlar aynı anlama mı bürünmüştü acaba? Bertie güya dansa gidiyordu; peki dosdoğru eve mi dönüyordu yoksa o da sonradan tenhalara park ediyor muydu? Bunny, Eunice'in arabasını park etmesinin şokunu üstünden atmıştı ama ablasının da park ediyor olabileceği fikrine alışması biraz zaman aldı. Geceleri otobanlarda giderken fark etmeye başladı: Park edilmiş ne çok araba vardı öyle!

III

Bütün bunlar grevin sonlarına doğru ve Amerika savaşa girerken yaşanıyordu. Bu yüzden cinselliğin hazları Bunny'nin zihninde milliyetçiliğin heyecanı ile iç içe geçti. Bu ikisi birbirine zannettiğiniz kadar yabancı değildi çünkü ülkedeki gençler marş ileri savaşa gitmeye hazırlanıyordu ve bu durum cinsel standartların çitasını düşürmüştü. Geri dönmeyebilirdiniz ve bu yüzden gidene kadar ne yaptığınızın fazla bir önemi yoktu. Kızların kalpleri delikanlılara karşı yumuşamıştı ve erkekler de çok geç olmadan felekten bir gece daha çalmaya hazırды.

Bunny'nin yaşı askere çağrılmak için çok küçüktü ama okuldaki talimlere katılması sayesinde üzerine askeri bir hava gelmişti. Lisede devlet milis güçlerinin eski tüfeklerini kullanan bir bölük vardı ve atletizm sahası, "Uygun adım marş! Sağ! Sol!" komutlarına uyarak yürüyen, birbirlerinin ayak parmaklarına basan ama yüzlerindeki amansız ifadeleri asla bozmayan mangalarla doluydu. Yakında hem onların hem de hemşirelik eğitimi alan kızların üniformaları da olacaktı. Okul toplantılarına giden delikanlılar ve kızlar coşkuyla milliyetçi şarkılar söylüyordu.

Evet, savaş vardı! Koca şilep filoları İngiltere ve Fransa'ya gerekli malzemeleri, ordu için hazırlık yapacak mühendis ve işçilerden oluşan birlikleri taşıyordu. Başkan konuşmalar yapıyordu; görkemli, coşkulu, belagatli konuşmalardı bunlar. Alman denen, medeniyeti

yıkmak için ayaklanmış şeytani bir ırk vardı ve artık bu ırk demokratik Amerika'nın gücü karşısında yenik düşecekti. Bu iş bittiğinde, dünyadaki bütün sorunlar sona erecekti; bu yüzden savaşların en sonuncusu –Savaş'ı bitirecek Savaş, Demokrasi Savaşı– olacak bu savaşta üzerine düşeni yerine getirmek her vatanseverin göreviydi. Büyüklü küçüklü devlet adamları da koro halinde bu sözleri tekrarlıyor, gazeteler bu sözlerin saat başı milyonlarca kopyasını yayınlıyor, Amerika'yı uyandırıp bu haçlı seferine gönderecek dört dakikalık konuşmalar yapmak üzere eğitilmiş bir sürü adam fabrikalarla sinemalardan, kalabalıkların toplandığı yerlerden eksik olmuyordu.

Ross ailesi de bütün aileler gibi okuyor, dinliyor, tartışıyordu. Genç idealist Bunny propagandanın her bir sözcüğünü sünger gibi emiyordu; tam inanmak istediği şeydi, beyninin gereksindiği besindi bu. Soğukkanlı, ağır hareket eden, sessizce kuşku duyan babasıyla tartışıyordu. Baba'nın dediğine göre, evet, tabii ki savaşı kazanmalıydık; girdiğimiz bütün savaşları kazanmalıydık. Fakat gelecekte ne olurdu, kim bilir, onu da zaman gösterecekti. Baba ilk başta grevi yatıştırmakla, sonra da talebin gitgide arttığı bir pazarda petrol satmakla meşguldü. Hibe etmenin anlamı yoktu çünkü hükümet yeni kuyular açılmasını istiyordu ve ürünün parasını almadığı takdirde bunu nasıl finanse edecekti? Hükümet cömertti ve Baba için bu kadar vatanseverlik kafiydi; o kendi kuyularının püskürmesini izler, başka türden püskürmeleri siyasetçilere bırakırdı.

Emma Yenge bir çocukla bu şekilde konuşulmasını utanç verici buluyor ve yenge olmanın imtiyazını kullanarak Baba'ya bol bol çıkışıyordu. Kulüplere gidip vatansever hanımların Belçika'da elleri kesilen bebeklerle, Almanların havaya uçurduğu mühimmat depolarıyla ilgili konuşmalarını dinleyen Emma Yenge eve askeri bir hışımla dönüyordu. Bertie ondan da beterdi çünkü onu caz partilerine götüren çocuk savunma cemiyetlerinden birinde aktifti ve Güney California'daki bütün Alman casuslarının adlarını, bunların planladıkları bütün kahpelikleri ezbere biliyordu; bu yüzden Bertie karanlık imalarla, feci bir sorumluluk hissiyle doluydu.

Bu savaş heyecanının kimi nasıl etkileyeceği belli olmuyordu, Mesela, bir çiftlikte büyümüş ve yetmişini epeyce geçmiş, gayet saygın ve hayatını yaptığı yağlıboya tabloları adanmış yaşlı bir hanımın birdenbire Alman sempatizanı olup çıkıvereceği hiç aklınıza gelir miydi? Bu savaşı kesinlikle desteklemediğini ilan eden Babaanne'ye böyle olmuştu, Almanlar savaşı katılan diğer ülkelerden daha kötü değildi, bütün bu mezalim hikâyelerinin ve casusluk saçmalığının tek amacı insanların düşmandan nefret etmesini sağlamaktı. Fakat Emma, Bertie ve başkaları istedikleri kadar köpürüp dursunlar, Babaanne hiç kimseden nefret etmeyecekti; bu meydan okumayı daha da ileri götürüp eski zaman kostümleri içinde desenli seramik bardaklardan bira içen Almanların olduğu bir resim yaptı. Tabloyu yemek salonuna asmak isteyince, Emma Yenge ve Bertie, Baba'nın bunu yasaklamasını isteyerek kıyameti kopardı.

Bütün bunlar Bunny'nin eğitiminin bir parçasıydı; Bunny dinliyor ve öğreniyordu. İnsan doğasındaki zayıflıklara gülüp geçerek dolarları istiflemeye bakmayı sessiz ve sebatkâr babasından öğrenmişti. İnsanlar istediği kadar konuşsun, sonuçta savaş mermi ve bombalarla kazanılacaktı; onları savaş alanına götürmek için de ulaşımaya gerek vardı. Baba'nın yeraltından çıkardığı petrol mühimmatı cepheye taşıyan büyük kamyonları hareket ettiriyordu; en büyük ve en hızlı yük gemilerine, onları koruyan hızlı muhriplere yakıt oluyordu; fabrikalardaki makinelerin yağını sağlıyordu ve her gün biraz daha fazlasına ihtiyaç duyuluyordu. Baba grev biter bitmez hükümetle sözleşmeler imzalamış ve Paradise'ta çok sayıda yeni kuyu açmıştı. Canını sıkan tek şey bunun üç katı sözleşme imzalayıp üç katı kuyu açamayışındı; bankaları kontrol eden büyükler gerekli parayı bulmasına izin vermiyordu; en azından işe onlarla birlikte girip pastanın büyük dilimini almalarına izin vermediği sürece. Bu farklı türde, ülke içinde yaşanan bir savaşı ve başkasının yaptığı konuşmalarla sona ereceğine dair bir umut yoktu. Baba bunu Bunny'ye, "idealizmin" iş dünyasında duvarlara toslamasının nedenlerinden biri olarak gösteriyordu.

IV

Paradise'ta patlama yaşanıyordu. Bütüm adamlar –kara listede olanlar bile günde bir dolar fazla yevmiyeyle ve daha fazla zam vaadiyle– işe dönmüştü; iyi bir sondaj işçisi kendi ağırlığınca altın ediyordu. “Dört dakikalık adamlar” oraya da gidiyordu ve herkes onları dinlemekten memnundu; petrol işçileri vatanseverdi ve bu adamlardan biri sayesinde orduya yazılabilirlerdi ama bu iş için onlara ihtiyaç vardı; petrolden daha önemli bir şey yoktu ve onların ülkeye hizmeti petrolün akmaya devam etmesini sağlamak, yangın çıkmaması, içlerine düşecek şeyler yüzünden kuyuların tıkanmaması, düşman ajanlarının başka vandallıklar yapmaması için gözlerini dört açmaktı.

Paul de Baba'nın baş marangozu olarak işe geri dönmüştü. Derken ilk askere çağrılanlar açıklandı ve piyango Paul'e de vurdu. Baba askerlikten muaf tutulmasını sağlayabileceğini söyledi çünkü sondaj yapıp yeni kuyuları işletecek adamların kalması için de barakalar yapılması gerekcekti. Baba'nın bu türden torpiller yaptırabilecek gücü vardı; muafiyet kurulu başkanının sondaja başlanması için gerekli yolu yaptırmak üzere Baba'dan para alan çiftlik sahibi Bay Carey olduğunu bilerseniz, bunu anlamanız daha kolay olur. Ama Paul marangozluğu kendisi kadar iyi bilen evli ve çocuklu adamlar olduğunu, savaşta üstüne düşeni yapacağını söyleyerek bu teklifi reddetti.

Paul ve Bunny yine arkadaş olmuştu ve tartışmalarının sonu gelmiyordu. Paul savaş konusunda Bunny'nin beklediği ateşli görüşlere sahip değildi; katıldığımıza göre kazanmamız gerektiğini kabul ediyordu ama katılmamız gerektiğinden pek emin olmadığı için, Bunny okuldaki konuşmacılardan duyduğu argümanları ona tekrar tekrar anlatmak zorunda kalıyordu. Bu sayede Rascum'ların yerinde eğlenceli zamanlar yaşanıyordu, çünkü tuhaftı ama Ruth'un savaşa karşı tavrı hiç tanışmadığı Babanne'ninkiyle aynıydı. Ruth bütün savaşların kötü olduğunu ve tek bir savaşı bile desteklemediğini söylüyordu. Ama esas ne demek istediği, Paul'ün

uzaklara gidip ölmesini istemediği de ortadaydı! Paul ilk listeden kendi numarasını okuduğunda, Ruth ne yapacağını şaşırmış, hiçbir şekilde sakinleşememişti. Paul'ün yakasına yapışmış, gitmemesi gerektiğini, giderse üzüntüsünden öleceğini söyleyip durmuştu; Paul'ün cidden gideceği kafasına dank edince de, soluk bir yüzle ve sessizce işlerinin başına dönmüştü.

Paul eğitim kampına gittikten sonra o soluk yüz ve sessizlik Ruth'un karakterinin baskın özelliklerine dönüşmüştü. Geceleri yine babasının evinde kalmaya başlamış, tabii ki pazarları da onlarla birlikte kiliseye gitmek ve Eli vaazını verirken oturup dudaklarını ısırarak zorunda kalmıştı. Çünkü Eli, Tanrı'nın gazabının düşmanların üstüne olmasını, düşmanların yerle bir edilmesini, "şeytanın bütün döllерinin" hatta en küçüklerinin bile canlı bırakılmamasını vaaz eden Eski Ahit tarzı bir peygamberdi. Eli rahip olduğu için bu öldürme işlerini bizzat yapmak zorunda değildi, Meelie'nin evlendiği ve savaşa gitmesin diye Baba'ya ustabaşı yaptırdığı genç petrol işçisi gibi o da askerlikten muaftı. Tam bir geveze ve delidolu olan Meelie, Bunny'ye Ruth'un Paul için yas tutacağına kendine koca bulması gerektiğini söylüyordu; belki bir gün Bunny de askerlikten muaf tutulmayı ister ve bir taşla iki kuş vurulurdu!

V

Bunny için savaş ve Eunice'le yaşadığı esrik duygular arasında geçen hummalı bir yazdı. Askeri çalışmalar bahanesiyle ve kızın talepkârlığı yüzünden zamanının çoğu Beach City'de geçiyordu. Zaten mutlu ilişkilerindeki ilk çatlak da Bunny'nin arada Paradise'a gitmekte ısrar etmesi ve Eunice'in bundan hiç hoşlanmaması yüzünden meydana geldi. Eunice, Bertie'nin lafını kapıp Bunny'ye "küçük petrol cücesi" demeye başladı. "Bu kadar parayı ne yapacaksın?" diyerek karşı çıkıyordu. "Tanrım, çok lazımsa, ben babamdan isterim!" Ülke savaşa girmeden hemen önce limandaki büyük hurda gemileri satın alan Tom Hoyt turnayı gözünden vurmuştu;

en az üç milyon kâr ettiği söyleniyordu. Gazetelerde bundan çok söz edilmişti; hepsi de övgü dolu sözlerdi çünkü böyle bir başarı elde etmek herkesin hayaliydi.

Konunun para değil ülkenin petrole ihtiyaç duyması ve bu işte kendi payına düşeni yapmak istemesi olduğunu, Bunny nasıl anlatabilirdi; on sekiz yaşında bir genç için olağandışı bir sorumluluk duygusu değil miydi bu? Suçu sağlığı pek iyi olmadığı için oğluna ihtiyacı olan Baba'ya attı; Bunny için kimin daha önemli olduğu konusu da bir soruna dönüştü, babası mı yoksa sevgilisi mi? Eunice onu omuzlarından tutup sarsıyordu; onu dansa götürecek biri olması lazımdı ve Bunny gidip kendini çöle gömecek olursa, Eunice de başkasını bulurdu.

Tatminsiz, hazza doymayan bir kızdı; konu ne olursa olsun durmak bilmiyordu. "Bir dans daha! Bir tanecik!" diye tutturuyordu; ardından bir öpücük ya da bir içki daha. Bunny'ye içki içmesi için sürekli baskı yapıyor, Bunny reddedince de güceniyordu. Babasına verdiği sözü nasıl Eunice'in arkadaşlığından üstün tutardı? Şölendeki iskelet rolünü oynarken, Eunice onu nasıl kendi grubuna sokabilirdi?

Eunice'in kum tepelerinde kaybolup sırlarını ayla paylaşmaktan memnun olduğu günler uzun sürmedi. Parıltılı ışıkları, babasının aniden kazandığı serveti özgürce ve gösterişli bir şekilde harcamayı seviyordu Eunice. Arabayla Angel City'ye, sefahat düşkünlerinin yeni sözleşmeleri ya da vurgunları caz orkestraları eşliğinde topluca kutladıkları son moda otellerin görkemli yemek salonlarına gidiyorlardı. İtilaf devletlerinin bayraklarıyla süslenen bu salonlarda her türden üniforma giymiş erkekler oluyordu. Savaş Eunice için bu demekti: Orkestra milli marşı çalarken bu parıltılı insanlarla birlikte ayağa kalktıktan sonra "Öp beni bebeğim," "Bom çiki bom," ya da saksafondan o anda hangi baştan çıkarıcı aşk nağmeleri dökülüyorsa, o şarkılarla sabaha kadar dans etmek. Vücudu Bunny'ninkine uyum sağlamak için yaratılmış gibi, partnerine sımsıkı sarılan hırçın bir dansçıydı. Bunny insan içinde bu şekilde davranmanın uygun olacağını zannetmiyordu ama zamanın ruhu böyleydi ve özellikle geç saatlerde, alkol etkisini gösterdikten sonra kimse onlara bakmıyordu bile.

Eunice'i bu eğlencelerden koparmak her seferinde sorun oluyordu. Bitkin düştüğünde bile asla gitmek istemiyordu, Bunny onu adeta taşıyarak arabaya bindiriyor, Eunice başını onun omzuna dayayıp yol boyu uyuyor, Bunny de uykuya dalmamak için kendini zor tutuyordu. Gruplarında kalabalık bir bulvarda başını direksiyona dayayıp uyuduğu için kırılan burnunun şekli ömür boyu öyle kalacak bir çocuk vardı, başka bir çocuk da on gün hapis yatmıştı çünkü yaptığı kazadan sonra polisin burnuna içki kokusu gelmişti. Partilerden sonra araba kullanacak olanların sadece cin içmesi âdettendi; sarhoş olmayacaklarından değil, nefesi kokutmadığı için!

Eunice bir gün danstan sonra arabayla o kadar yol yapıp eve dönmenin saçmalık olduğuna karar verdi. San Francisco'dan Bay ve Bayan Smith olarak giriş yapabildiğiniz ve kimsenin soru sormadığı bir otel keşfetti; bagajınız olmadığı için ödemeyi peşin yapıyor, sabah sezdirmeden ayrı ayrı çıkıyordunuz ve kimsenin haberi olmuyordu. Evdekilere gece arkadaşınızda kaldığınızı söylüyordunuz, onlar da daha fazla şey öğreneceklerinden korkarak konuyu fazla kurcalamıyordu.

Bütün bunlar Bunny'nin hayatında büyük bir değişiklik yarattı ve bu durum çok geçmeden dış görünümüne de yansıdı; artık eskisi kadar şen şakrak değildi ve bunu fark eden Baba utancı falan boşverdi. "Kendini harap ediyorsun, evlat; bu geç saatte gelmeler sona ermeli." Bu yüzden Bunny bazı geceler dansa gitmekten kurtulmaya çalışıyor, Eunice kendini onun kollarına atıp hıçkırarak sımsıkı sarılıyor, o korkunç, nefes kesici şeyi yapıp vücudunu Bunny'nin vücudundaki kıvrımlara uyduruyordu; Bunny'nin bütün duyuları onunla, kullandığı hoş parfümle, üzerindeki incecik kumaşların dokunuşuyla, omuzlarına dökülen saçlarıyla, o yakıcı, seri ve ısrarcı öpücükleriyle doluyordu.

Bazen bu hislere karışık bir utanç da oluyordu çünkü bu sahneler kimi zaman Hoyt'ların evinde yaşanıyor, Bay ve Bayan Hoyt ya da birinden biri mutlaka evde oluyordu. Ama ne yapabilirlerdi ki? Bu vahşi küçük yarattığı kendileri yetiştirmiş, ona dünyadaki her şeyi vermiş, hizmetine koşması, bütün kaprislerine katlanması için yarım

düzine hizmetkâr tutmuşlardı. Eunice'in istediği her şey olmuştu, şimdi de sevgilisini istiyordu ve zavallı Bayan Hoyt'un tek yapabildiği, "Bu kadar taş yürekli olma, Bunny," diyebilmektir; şahit olduğu bu sinir krizleri için cidden de Bunny'yi suçlar gibiydi! Zavallı "Tommy" bu sinir krizlerinden birine şahit olduğundaysa, o al yanaklı, bebeksi yüzüne korkulu bir ifade yerleşiyor ve "Tommy" anında sıvışıyordu. Kendi başına sardığı yeterince bela vardı zaten ve Bunny'yi bir sonraki görüşünde kendi bakış açısını anlam yüklü tek bir cümleyle ifade ediyordu: "Dünyada normal kadın diye bir şey yoktur!"

VI

Bunny okul açılmadan hemen önce gemi azıya alıp bir hafta Baba'nın yanında kalmak üzere Paradise'a gitti ve üç günlük sıla izni verilen Paul'ün de orada olduğunu gördü. Paul'ün yurtdışına gitmeyeceği belli olmuştu; orduda ona eski işini vermişlerdi –barakalar yapıyordu– ama artık günde on dolar yerine ayda otuz dolar "artı fasulye" alıyordu. Bir işçi için vatanseverlik bu demektir! Tommy Hoyt'un üç milyonuyla ya da Baba'nın petrol sözleşmelerinin haftada getirdiği yüz yirmi binle kıyaslanamayacak bir gelirdi bu! Ama Başkan'ın belagatli konuşmaları ve dört dakikalık konuşmacıların yoğun harareti yüzünden bunu kimse düşünmüyordu.

Paul haki üniforması içinde iriyarı ve güçlü görünüyordu; Ruth, abisi ölmeyeceği için mutluydu. Meelie bebeği olacağı için, Sadie genç bir çiftçiyle "konuştuğu" için mutluydu. Baba mutluydu çünkü bir kuyudan daha petrol çıkmıştı ve Paradise'taki arazinin bir yamacı artık tamamen petrol sahası olmuştu; boru hattını döşetiyor ve dev bir atılım planlıyordu; bankacılar onu kontrol altında tutamayacaklardı, kendi finansmanını petrolden sağlayacaktı!

Eunice'in kızdırarak onu kaybetmeyi göze aldığı dışında bir şey düşünemeyen Bunny hariç herkes mutluydu. Eunice, Bunny'yi uyarmıştı, kimse onu yalnız bırakamazdı; Bunny onu yüzüstü bıraktığı takdirde intikamını alacaktı. Bunny kızın ciddi olduğunu

biliyordu; Bunny'den önce de âşıkları olmuştu, sonra da olacaktı. Bu “oynaşma” işi Eunice için gündelik bir ihtiyaçtı ve kızlar “sınırı aşmadıkları” sürece bu ihtiyacı gideremiyorlardı. Bu şık ve havalı insanlar arasında yaygın bir kural vardı; liseli zengin çocuklar havalı spor arabalarıyla ikişer kişi ava çıkıyor, arabaya kız atıp gitmeye devam ediyor, kızlar oyunu onların kurallarıyla oynamadığı takdirde onları herhangi bir yerde, en yakın kasabanın otuz kırk kilometre uzağında bırakıyorlardı. Kısa ve şık bir slogan vardı: “Ya oynaşırsın ya da yürürsün!”

Bunny uzun gezintilere çıkararak bu acımasız duygu yoğunluğundan kurtulmaya çalıştı. Uyumak için eve dönüyor ama onun yerine yine Eunice'i düşünüyor ve gitgide artan o duygu zehirlenmesini sil baştan yaşamaya başlıyordu; Eunice bütün baştan çıkarıcılığı ve terk edişleriyle yanıbaşındaydı. Bunny bir iki kez çekinerek bu konuyu Paul'e açmayı denedi; Paul bir çeşit tanrı, insanın sığınabileceği, sağlam ve güvenilir, manevi bir güçtü. Paul'ün “gayri-meşru cinsel ilişkilerden” nasıl bir küçümsemeyle söz ettiğini hatırlatıyordu ama Bunny o zaman onun tam olarak neyi kastettiğini anlayamamıştı; şimdiyse, heyhat, gayet iyi biliyordu. Ona içini açmayı denedi ama utandı ve aradaki engelleri aşamadı. Onun yerine babasına bir bahane uydurdu, planladığından üç gün önce Beach City'ye döndü ve yol boyunca Paul'ün sesini, grev zamanı söylediği o acımasız sözleri duydu: “Zayıfsın Bunny, zayıfsın.”

VII

Mevsimin ilk yağmuru yağdığı için Bunny epey gecikmişti ve Eunice'in evde olduğunu, kendine başka bir âşık bulma tehdidini gerçekleştirmediğini gördü. Hayır, annesinin kitaplarından birinde okuduğu, “zihinsel telepati” denen şeyle ilgili bir deney yapmaya çalışıyordu Eunice; oturup gözlerini kapayarak “konsantre” oluyor, birinin bir şey yapmasını “istiyordun” ve o şey yapılıncaya da, bu “yeni düşünce” öğretisi doğrulanmış oluyordu. Eunice bunu

denerken, verandadan Bunny'nin ayak sesleri gelince ufak bir sevinç çılgılığı atarak fırlayıp kendini onun kollarına attı ve Bunny'yi öpücüklerle boğarken deneysel psikolojinin bu muhteşem zaferini anlattı. "Ah, Bunny, bana karşı bu kadar acımasız olamayacağını biliyordum! Geleceğinden emindim çünkü annem Sırbistanlı öksüz ve yetimler için para toplamaya gitti ve evde tek başınayım! Ah, Bunny, gel haydi!" Ardından Bunny'yi merdivene doğru çekmeye başladı.

Bunun uygun olmayacağını düşünen Bunny direnmeye çalışınca, Eunice onun itirazlarını yine öpücüklerle bastırdı. "Aptal şey seni, bu yağmurda çıkıp bir yere mi park edelim? Yoksa şehre inip otele gidelim de, herkes bizi tanırsın mı?"

"Ama Eunice, annen..."

"Annemmiş!" dedi Eunice. "Annemin sevgilisi olduğunu biliyorum, o da bildiğimi biliyor. Aramızda bir şeyler olduğunu anlamamışsa, öğrenmesinin zamanı gelmiş demektir. Hemen odama geliyorsun."

"Peki dışarı nasıl çıkacağım, Eunice?"

"Ben çıkardığım zaman, belki de sabahleyin çıkarsın ve o zamana kadar da izzetüikramda kusur edilmez."

"Ama Eunice, bu duyulmamış bir şey!"

"Babaannen gibi konuşuyorsun, Bunny!"

"Peki hizmetkârlar ne olacak, kuzum?"

"Hizmetkârların canı cehenneme!" dedi Eunice. "Bir koşu eve gidip kendi hizmetkârlarını memnun edebilirsin ama bizde böyle bir şey yok, en azından bu gece için!" Eunice, Bunny'yi utandırmamak için sabahleyin onu odasında tutup haberi annesine tek başına verdi; herhangi bir sorun yaşandıysa bile Bunny'nin bundan haberi olmadı çünkü Sırbistanlı öksüzlerin hamisi kahvaltısını yatağında yapıyor, bu arada sabah gazetesinden yaptığı son moda hayırseverlikle ilgili haberi okuyordu.

O günden sonra buzlar kırıldı; Fransızların da gözlemlemiş olduğu gibi, ilk adımdan sonra gerisi gelir; geri kafalı Fransa'da anne babaların bu kadar uzun bir ilk adım atmaya zorlanmış olduklarına inanmak mümkün olmasa da. Devam eden yağmurlar yüzünden açık havada oynama partileri vermek zorlaşınca, Bunny ne zaman emre-

dilse soluğu Eunice’lerde aldı ve modern standartlara uygun, gayet evcimen bir erkeğe dönüştü. Aslına bakılırsa, geriye tek bir küçük detay kalmıştı ve bunu dile getiren Bunny oldu: “Eunice, neden artık evlenmiyoruz?”

Kızın şiddetli tepkisi onu şaşırttı. “Ah, Bunny, ne kadar mutluyuz işte, neden bunu bozmak istiyorsun ki?”

“Neden bozulsun ki?”

“Evlenen herkes mutsuz. Biliyorum çünkü çok gördüm. Annemle babam mahkemelerde sürünmek zorunda olmasalar, gazetelerde fotoğraflarıyla birlikte korkunç şeyler yazılacak olmasa, boşanmak için bir milyon dolar vermeye razı olurlardı; belki o kadar çok değil ama birkaç yüz bin dolar verirlerdi.”

“Biz öyle olmak zorunda değiliz ki, kuzum.”

“Olmayacağımızı nereden biliyorsun? Evlenirsek, üzerimde hak sahibi olduğunu düşünür, dediklerimi yapmamaya başlarsın ve o zaman ben mutlu olamam. Öf, insanların bizden beklediğini yapmak yerine kendi istediğimiz gibi yaşayalım lütfen. İnsanların beni yapmaya zorladığı şeylere karşı hayatım boyunca savaştım ben; sana karşı bile ayıcık.” Eunice’in Bunny için kullandığı böyle onlarca lakap vardı ve, anlamış olabileceğiniz gibi, hepsi de oynaşma partilerine uygun lakaplardı; tavşancıklar diye bilinen, kendi icat ettikleri bir dansı yapıyorlardı ve Bunny bu lakapları çok duymuştu.

Refah içinde yaşayan bu havalı topluluğa baktığınızda, görünürde her şey dört başı mamur, yasalarla belirlenen ve kiliselerde vaaz edilen evlilik kurallarına uygundu. Fakat yüzeyin altına bakınca –çok da derine inmenize gerek kalmadan– bu evliliklerde mutsuz olan insanların gizli uzlaşmalara vardıklarını görüyordunuz. Eşler birbirlerini özgür bırakıyor, birbirleriyle eş değiştiriyor, gerçekte dostları ya da metresleri olan arkadaşlarını eve getiriyorlardı; bu rolleri üstlenen asistanlar, sekreterler, mürebbiyeler ve kuzenler vardı. Çocuklar bu durumu öğrendiklerinde, anne babalarına karşı ellerine koz geçmiş oluyor, aile içi bir çeşit gayriresmi şantaj yapılıyor, bu sayede arabalar, kürk mantolar, inci kolyeler, her şeyden önemlisi kendi hayatınızı istediğiniz gibi yaşama hakkı elde ediliyordu.

VIII

Yılın ilk aylarında, Amerika savaşa girerken, Ruslar Çar'ı devirip bir cumhuriyet kurmuştu. Bu durum birçok Amerikalının hoşuna gitmişti; bir cumhuriyetle müttefik olmak çok daha iyiydi. Fakat sonra, sonbaharda, korkunç bir olay gerçekleşti; bir devrim daha yapıldı ama bu kez saygın akademisyenler ve işadamları tarafından değil, insanların mallarına el koyan ve her şeyi yakıp yıkan, "Bolşevik" denen gözü dönmüş fanatikler tarafından. Bunun itilaf devletleri için nasıl bir felaket olacağı çok geçmeden anlaşıldı; Rusya onları yalnız bırakacak, Doğu'daki Alman kitlesi neredeyse bitkin düşmüş Batı cephesine akın etmekte serbest kalacaktı. Rus orduları çoktan dağılmaya başlamıştı; askerler topluca orduları terk ederek şehirlerine ve köylerine dönüyorlardı; aynı zamanda yeni hükümetin liderleri itilaf devletlerine ve onların savaş amaçlarına saldıran dünya çapında bir propaganda başlatmıştı.

Kimdi bu liderler? İsviçre'de saklanan bu liderlerin Alman hükümeti tarafından sürüyle mühürlü trene doldurulup koruma altında Almanya'dan geçirildiğini ve bela çıkarmak için ellerinden geleni yapmak üzere Rusya'ya boşaltıldığını bilmek Amerika için yeterliydi. Yani Lenin ve beraberindekiler kiralık Alman ajanıydı; bunlar "itilaf emperyalizmi" dedikleri şeye saldırmaya başladıklarında, duyulan ses Kaiser'in Rusça konuşan sesiydi; bunların Çar'ın gizli arşivlerinde buldukları itilaf devletleriyle yapılmış gizli anlaşmaları yayınladıklarında, Amerikan gazeteleri sahteliğinden emin oldukları bu belgeleri görmezden geldi.

Baba, iyi bir Amerikalı olarak, okuduğu gazetelere inanıyordu. "Bolşevik devriminin" hayatı boyunca gerçekleşmiş en korkunç olay olduğunu düşünüyordu; Bunny'ye bu konudan söz ederken yüzü soluyordu. Amerikan ordusu gelecek ilkbahara, belki sonbahara kadar Fransa'ya giremezdi ve bu arada Almanların kendi ülkelerinde, Batı cephesinden yalnızca birkaç yüz kilometre uzakta hazır bekleyen milyonlarca adamı vardı; İngilizlerle Fransızları püskürtüp Paris'i, belki de bütün Fransa'yı alacaklardı ve onları

lkeden çıkarmak yine bize dŖecekti. Artık savaŖın bütün yükü Amerika'nın omuzlarındaydı ve savaŖ kim bilir ne zaman biterdi; bittiğini görmeye Baba'nın da, Bunny'nin de ömrü yetmeyebilirdi.

Baba gazetelerden Rusya'da olanları bütün dehŖetiyle anlatan paragraflar okuyordu; resmen milyonlarca insan katledilmiŖti ve bunların hepsi de okumuŖ, aydın insanlardı; en aŖağılık iŖkenceler, gazetelerde anlatılamayacak türden ahlaksızlıklar yapıyordu. Komünist teorilerini çok geçmeden resmi bir kararla "millileŖtirilip" kamu malı haline getirilen kadınlara uygulamaya baŖlamıŖlardı; kadınlar "komiserlerin" toplu tecavüzüne uğruyordu. Lenin, Troçki'yi öldürüyor ya da Troçki, Lenin'i hapse atıyordu. İnsan doğasında var olacağını hayal dahi edemeyeceğiniz vahŖilikler, gizli kaldıkları dipsiz sosyal çukurdan fokurdayarak taŖıyordu. Bunny safça inandiğı "idealizmin" ve grevcilerin istediklerini elde etmelerine izin verme, sanayiye halka teslim etme fikrinin abesliğini artık görebilirdi. İŖte karŖısında bunun uygulanmıŖ hali vardı, nasıl bulmuŖtu? Bunny pek de iyi bulmadığını itiraf ederken kendini bozguna uęramıŖ, piŖman hissediyordu.

Bunny'nin bir sorunu vardı çünkü bu küresel krizde kendi görevinin ne olduğuna karar vermek zorundaydı. Okulda son senesiydi, sonra askere gidebilecek yaŖa gelecek ve ne yapacaktı? Baba'yla bu konuda ciddi bir grŖme yaptılar. Baba bu konuda tek oğluna yardımcı olma hakkını kendinde bulmasına yetecek kadar çok sorumluluğu olduğunu dŖnyordu; Bay Carey'nin Bunny'yi petrol sanayisindeki sorumlulukları sayesinde askerlikten muaf olmasını sağladığı takdirde kendini vatan haini gibi falan hissetmeyecekti. Ama Bunny cepheye gitme konusunda kararlıydı, hatta birçok çocuğun yaptığı gibi okulu hemen bırakıp orduya yazılmaktan bile söz etti. Sonunda bir uzlaŖmaya varıp Bunny'nin okulu bitinceye kadar beklemeye karar verdiler, bakalım zaman ne gösterecekti. Ancak o zamana kadar Bunny hem kendine hem de ülkeye karŖı bu kadarını borçluydu: Derslerine daha çok, gezip tozmaya daha az zaman ayırmalıydı. Dünyanın nasıl bir krizde olduğunu gerçekten anlayabilen bir delikanlı tabii ki yaptığı iŖe odaklanır, apkınlıklarla kendini

dağıtmazdı. Yüzü kızaran Bunny bakışlarını yere indirerek galiba bunun doğru olduğunu, gelecekte daha dikkatli olacağını söyledi.

IX

Bunny büyük bir ciddiyet içinde Eunice'e gidip medeniyeti kurtarmak gibi çok büyük bir sorumluluğun kendi omuzlarına yüklenmiş olduğunu izah etti. Eunice de bunun farkında olduğunu, annesiyle daha yeni ciddi bir konuşma yaptıklarını, savaş ve müttefiklerin ihtiyaçları yüzünden yiyecek maddelerinde ve her çeşit maddede kısıntı olacağını öğrendiğini söyledi. Kulüpteki hanımlar ne yapmaları gerektiğine karar vermişlerdi; yalnızca en pahalı yiyeceklerden satın alacak ve domuz yağlarını, lahanalarla patatesleri fakirlerle bırakacaklardı; Bayan Hoyt bütün giysilerini Selamet Ordusu'na bağışlamış ve küçük bir servet harcayarak kendine bulabildiği en pahalı şeylerden oluşan yeni bir gardrop düzmüştü. Eunice yalnızca lüks şeyleri kullanmaya tabii ki gayet istekliydi ama aklı biraz karıştı çünkü Alice Teyze de tam aksi görüşü savunup işçi sınıfına örnek olabilmek için kendine hep ucuz şeyler almaya başlamıştı. Bunny'ye göre hangisi doğrudu?

Ama Eunice'in bu ciddiyeti fazla uzun sürmedi. Birkaç gün sonra Belçikalı öksüzler yararına verilen bir baloya davet edildi ve Bunny ders çalışmak zorunda olduğunu söyleyerek gitmemekte diretince, onu geçen yılki futbol takımının yakışıklı kaptanı Billy Chalmers'la birlikte baloya gitmekle tehdit etti; o yıl futbol takımı kurulmamıştı. Bunny bu tehdite kulak asmayınca, Eunice de Billy'yi koluna takıp bütün okula caka sattı ve artık Billy'nin arabasını park ettiklerine, Bunny'nin pabucunun dama atıldığına dair dedikodular çıktı. Bu durum bir iki hafta devam etti ve sonunda Bunny'nin çektiği aşk acısı dayanılmaz bir hal aldı. Cumartesi gecesiydi; Baba haftada bir dansa gitmekte sakınca olmadığını söylemişti; Bunny telefonla Eunice'i arayınca gözyaşları, vahşi tutkulardan bir fırtına içinde "barıştılar" ve Eunice ayıcığından başka hiç kimseyi sevmediğini itiraf etti; Bunny ona karşı nasıl bu kadar acımasız olabilmmişti?

Derken Noel geldi ve Baba kurnazlık ederek ısrarla bir dizi karşı konulmaz olay planladı; koca bir hindi, aşçı olarak Ruth, petrol vermek üzere olan iki yeni kuyu ve tabii ki günbatımında bütün tepelerde öten bildircinlar. Bunny söz vermişti ve zaten gitmeden duramazdı; Eunice o zamana kadarki en korkunç sinir krizini geçirerek Bunny'yi saçlarından tuttuğu gibi annesinin kabul salonuna sürükleyince, kadıncağz ne yapacağını bilemeden öylece kalakaldı; Eunice, Bunny'nin onu boş vaatlerle kandıran bir alçak olduğunu söyleyip Bill Chalmers'ı arayacağına, hemen o gece arabayla gezmeye çıkıp Noel tatili bitinceye kadar, belki bittikten sonra bile dönmeyeceğine yemin etti.

Bunny de Paradise'a gidip yeni kuyuları, boru hattının çizimlerini, rafineri için önerilen projeyi inceledi; Baba'yla birlikte tepelerde dolaşıp bildircin avladıktan sonra geceleri yatağında tek başına yatıp acılar içinde kıvrandı. Kendini yaşlanmış hissediyordu; sabah kalktığında bütün saçları ağarmış olacaktı kesin! Eunice'i dansa götürse bu kadar uykusuz kalmazdı, bu ne saçmalıktı böyle? Okulda öğrettikleri biyoloji ve on dokuzuncu yüzyıl İngiliz şairleri Almanların Fransa'dan kovulmasında ne işine yarayacaktı? Eunice fazlasıyla kırılgan, çok güzel bir kızdı ve çok mutsuz olacaktı! Öteki kızlardan farklı, anlaşılması zor biriydi ve kendisinden sonra gelecek çocuk ona Bunny kadar iyi davranmayacaktı! Üstelik onları zorla ayırmaya çalışan hayat milyonlarca insanın ölümüne neden olan hayattı; belki de Babaanne haklıydı, her şey anlamsız bir acımasızlıktı ve ne yaptığın, hangi tarafın kazandığı fark etmiyordu.

Sonra sabah oluyor ve Bunny, Baba'yı görüyor, zamanın uçsuz bucaksız mekanizması günleri öğütüyordu. Baba en azından güvenilir, Baba'nın emin olduğu bir şey vardı. Ayrıca hiçbir şey dile getirilmediği halde sanki Bunny'yi çok iyi tanıyor, ona hoşgörülle ve anlayışla yaklaşıyor, bir şey söylemeden Bunny'yi eğlendirmeye, birlikte yapabilecekleri şeyler bulmaya çalışıyordu. Şöyle bir düşününce, Baba bu gibi şeyleri çok yaşamıştı tabii! Onunla açık açık konuşmak ilginç olurdu; ama bu onu çok utandırırdı. Bunny en az bir yıldır görmediği "anneciğini" düşündü; annesi New York'a

taşınmıştı ve Bunny, Baba'nın ona verdiği harçlığı artırıp orada kalmasını şart koştuğundan şüpheleniyordu. Annesine Eunice'ten bahsetmeyi, çorap gibi sevgili değiştirme konusundaki görüşünü öğrenmeyi öyle çok isterdi ki.

Kendini tuttu ve eve döndüğünde Eunice'i görmeye gitmedi. Rastlaştıkları zamanlarda yerinden hoplayan yüreği ona acı veriyor ama dönüp oradan uzaklaşarak sakinleşmek için birkaç kilometre yürüyordu. İkisinin kesin ayrıldığı haberi "Zulu'lar" arasında yayılınca, şen şakrak birçok genç kız genç petrol prensine yanaşmaya başladı. Ama Bunny onları görmüyordu, kalbi taşlaşmıştı, bir daha asla kızlara bakmayacağına dair kendine söz vermişti. On dokuzuncu yüzyıl İngiliz şairlerinden biri de Byron'dı ve Bunny onda gönül ilişkilerinde kendini özdeşleştirebileceği soylu aşk acılarının tam olarak nasıl çekildiğini görüyordu. Eunice'e gelince, o da eski futbol takımı kaptanı ile birlikte oynaşma partilerine devam etti ve görünüşe göre Bunny'nin yaşayacağından korktuğu felaketlerden kaçınmayı başardı.

ZAFER

I

İlk sömestri şubatta biten Bunny sınavlardan makul bir başarıyla geçti, ardından gelen kısa tatil için Baba'nın harika bir planı vardı. Watkins ailesi arazide yaşar, kendisi üç bin yedi yüze satın aldığı topraklarının altından milyonlarca dolar çıkarırken, biraz da olsa huzursuzlanmadan edemiyordu. Baba onlar için bir şey yapmak istiyor ama gereğinden fazlasını yaparak onları "şımartıp" daha fazlasını borçlu olduğunu düşünmelerine neden olmaktan korkuyordu. Teklif ettiği şey, onları ailece seyahate çıkarmaktı; Bunny, Ruth, Meelie ve Sadie'yi limuzine alacak, yaşlı Bay Watkins'le karısı için ayrı bir araba kiralayacaktı ve hep birlikte Paul'ün çalıştığı karargâha gidip onu ziyaret ederek yeni ordunun kuruluşuna şahit olacaklardı. Birkaç gün yakınlardaki bir otelde kalıp görülmeye değer yerleri görecek, Eli'nın karargâha yakın dev bir çadırda verdiği vaazlardan birini dinleyeceklerdi.

Kızlar tabii ki sevinçten havalara uçtu. Basit hayatları boyunca arabayla yapacakları ilk uzun yolculuk olacaktı bu. Bunny, Ruth'la, Ruth annesiyle, annesi de babasıyla konuşup Bay Watkins'ten kamp yerine gidilinceye kadar Kutsal Ruh'tan yeni vahiyler almak, yerlerde yuvarlanıp meleklerin dilinde konuşmaya yönlendirilmemek için elinden geleni yapacağı sözünü aldı. Zaten Kutsal Ruh da Üçüncü Vahiy'in müjdecisi olarak Eli'nın ağzından bu ilahi jimnastik hareketlerinin artık zamanlarını doldurduğunu ve bırakılmaları gerektiğini bildirmişti. Herhangi bir neden bahşetmemişti ama söylentilere göre Eli'nın dini misyonunu destekleyen varlıklı insanlar bu sallanıp yuvarlanma olayına karşıydı ve meleklerin

lisanının ölümlülere bir şey ifade etmeyeceğini düşünüyordu. Bu müritlerden biri önde gelen bir yargıç, biri bir marketler zincirinin sahibiydi; bu adamların eşleri Eli'ya el atıp onu biraz yontmuş, gramerini düzeltmiş, şifaen derken aslında şifacılıktan söz edilmediği gibi şeyleri izah etmişlerdi; aynı zamanda giysilerini nerelerden alması gerektiğini, çatal bıçak kullanmayı da öğretmişlerdi ve Eli sosyal ortamlarda sükse yapmaya başlamıştı.

Adeta savaşı görmeye gitmek gibiydi: Çadır bezinden, oluklu sacdan, sekoya kaplı dış cephelerden oluşan, Binbir Gece Masalları'ndaki gibi sihirle yaratılmış görünen, haki üniformalar giymiş erkeklerin karıncalar misali oradan oraya koşuşturduğu –buna rağmen yan yana gezen üç güzel kızın varlığını fark edecek zamanı bulabildiği– bu muazzam şehri görmek! Gerekli izniniz varsa, belli saatlerde bu şehri gezebiliyor, talimleri biraz da olsa izleyebiliyordunuz; Paul belli saatlerde izin alabiliyor, yaşlılarla kızlar Eli'ın vaazını dinlerken, Bunny ve Baba'yla birlikte otelin verandasında oturup dünyanın gidişatından söz ediyordu.

Ruslar daha yeni Almanlarla barış yapıp savaştan tamamıyla çekilmiş ve toprakların çoğunu düşmana terk etmişti. Baba bu olaydan söz ederek “Bolşeviklerin” kalles olduğu görüşünü tekrarladı. Ardından Paul kendi görüşünü açıkladı; Bunny, Paul'ün oradayken, işi başından aşkınken bile okuyacak ve kendi görüşlerini oluşturacak zamanı bulduğunu gördü. “Bunny,” dedi Paul, “petrol işçilerinin grevini ve o günlerde gazetelerde neler okuduğumuzu hatırlıyor musun? Paradise'a hiç gitmediğini, grevcileri tanımadığını ve bütün bilgiyi Angel City'deki gazetelerden aldığını düşün! İşte, Rusya konusunda da aynı şey geçerliymiş gibi geliyor bana, bu tarihteki en büyük grev ve grevciler kazanıp bütün kuyuları ele geçirdi. Belki günün birinde gerçekte neler yaptıklarını öğreniriz ama bunu müttefik devletleri temsil eden diplomatlarla sürgündeki soy-luların uydurduğu gazete haberlerinden öğrenemeyiz.”

Üç dört aydır gazeteleri okuyan ve okuduğu her söze inanan Baba, bunun üstüne biraz celallendi. Paul'ün Rusya'daki zengin sınıfların öldürüldüğüne inanıp inanmadığını sordu. Paul kan dökül-

düğüne şüphesi olmadığını çünkü Fransız devrimini de okuduğunu söyledi. Fakat yönetici sınıfın Rus halklarına nasıl davrandığını, orada nasıl bir devlet olduğunu unutmamalıydık; oradaki devrimi kendi standartlarımıza göre değil, onların standartlarına göre değerlendirmek zorundaydık. Paul gülümseyerek, işçileri için adil bir anlaşma sağlamayı deneyen Amerikalı bir işverenin kendini işçileri kamçılayan, karşı çıkmaya çalışanları Kazakların önüne atan bu Rus derebeyleriyle karşılaştırmasının hata olacağını söyledi.

Baba bu söz üstüne biraz yumuşasa da, ona sorarsanız, bu Bolşeviklerin Alman ajanından başka bir şey olmadığını söyledi. Lenin'i -Baba'ya göre, "Liinayn" - Almanya'dan geçiren treni anlattı. Ama Paul barış pazarlıkları sırasında çekilen haberin filmi izleyip izlemediğini sordu; görünüşe göre Almanlar da Ruslardan en az bizim kadar korkuyordu. Bolşevikler iki tarafın da yönetici sınıflarına karşıydı ve Almanlar yaptıkları barışın da en az onlarla savaşmak kadar tehlikeli olduğunu düşünüyor olabilirdi; devrimci propaganda kendi ordularına hatta Batı cephesine kadar yayılabilirdi.

Baba'dan durumun bu kadar karmaşık olduğunu görebilmesini beklemenin anlamı yoktu. Barışa ve adalete hizmet etmeyi cidden istiyorlarsa, Kaiser'in işi bitirilinceye kadar Rusların müttefiklerin yanında olması gerektiğini düşünüyordu o. Ardından Paul, Bay Ross'un müttefiklerin gizli anlaşmalarını okuyup okumadığını sorunca, Baba böyle bir şeyi hayatında duymadığını itiraf etmek zorunda kaldı. Paul'ün dediğine göre Sovyetler müttefiklerden savaşmaktaki amaçlarını açıklamalarını talep ettikten ve bu talebe cevap alamadıktan sonra müttefiklerin Çar'la, Almanlardan, Avusturyalılardan ve Türklerden alacakları toprakları bölüşmek için yaptıkları bütün gizli anlaşmaları dünyaya açıklamışlardı. Paul günün en mühim haberi olan bu anlaşma belgelerinin Amerikan basınca yok sayıldığını söyledi. Eğer bu savaşa körü körüne, Büyük Britanya, Fransa, İtalya ve Japonya'nın emperyalist amaçlarına hizmet etmek için giriyorsak, o zaman insanlarımız uyutuluyor demektir ve bir gün çok acı bir gerçeğe uyanacaklardı.

Baba'nın buna yanıtı basitti: O gizli anlaşmaların Bolşeviklerin sahtekârlığı olduğuna dair Paul'le bahse girerdi. Bizim hükümet Rusya'dan elde ettiği, Bolşevik liderlerin Alman ajanı olduğunu kanıtlayan bir sürü belge açıklamamış mıydı? Onlar gerçek belgelerdi ve Paul bir gün bunu görecekti, müttefiklerimizden şüphelendiği için utanacaktı. Başkan Wilson'ın bizi kullanmalarına izin vereceğine nasıl inanırdı?

Bunny bu konuşmanın tek bir sözcüğünü kaçırmadan öylece oturdu. Akli karışmıştı ve emin olamıyordu ama ona sorarsanız Baba haklıydı; iyi bir Amerikalı böyle bir savaşta kendi hükümetine güvenmeyip ne yapacaktı? Ordunun üniformasını giyen bir erkeğin tutup üstlerinden şüphe duyduğunu açıklamasına çok şaşırarak Bunny, Paul'le baş başa kalıp okulda yapılan dört dakikalık konuşmalarda duyduklarından bazılarını ona da anlatmayı ve içinde daha güçlü bir vatanseverlik duygusu uyandırmayı görev bildi. Ama Paul gülüp pat pat Bunny'nin sırtına vurarak eğitim kampında zaten yeteri kadar propaganda duyduğunu söyledi.

II

Bir gece hep birlikte Eli'ı dinlemeye gidildi; gencecik askerler ve çiftçilerle, onların eşleri ve çocuklarıyla dolup taşan, içindeki yüzlerce ahşap bankın arasına talaş serpilmiş, çevresindeki arsalara binlerce araba park edilmiş, koca bir sirkî içinde barındırabilecek kadar büyük bir çadıra. Rahip aynı İranlı Mecusiler gibi, göğsünde altın rengi yıldız olan cübbesiyle bir platformun üzerinde duruyordu; trompetleri ve bas tubalarıyla insanın gözünü kamaştıran havallı bir bando vardı. O koca üflemeli çalgılar bir ilahiye başladığında ve izleyiciler sallanarak "Hamdolsun Yaradana!" diye haykırdığında, çadırın tepesi kabarıyordu!

Eli vaazında Almanlar aleyhinde konuşarak Kutsal Ruh'un kendisine düşmanın yıl sonundan önce bozguna uğratılacağını bildirdiğini ve Tanrı'nın bu amaç uğruna can verenlerin ruhlarını sonsuza

kadar selamete ulaştırılacağına dair söz verdiğini söyledi; Tabii Eli tarafından kurtarılma fırsatını geri tepmemeleri koşuluyla. Sahnenin ortasında içine basamaklarla inilen küçük bir havuz vardı ve beyaz gecelik giymiş yeni müritler yan yana dizilmiş, platformun üstünde oturuyordu; ayinin o bölümüne gelindiğinde, Eli basamaklardan suya indi ve kurbanlarını sırayla enselerinden tutarak, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına, cup! suya yatırdı. Bu sayede vücutlarındaki en son tüye kadar günahlarından arındılar ve o kutsal sudan, haçlı seferlerine çıkacak olan askerler arasından bile, günahlarının cezası olan hastalıklardan birini kapanlar olursa, tek yapmaları gereken nc Vahiy'i bildiren peygambere tekrar gelip "şifa" bulmaktı.

Ertesi gün arabayla hep birlikte eve dönerlerken ve sonraki haftalar boyunca, konuşacak ne çok şey vardı! Bunny gelecek yaz bu kamp hayatını yaşamayı dört gözle bekliyordu; fakat okulda aldığı hazırlık eğitimi ve Baba'nın nüfuzu sayesinde, onun gideceği yer bir subay kampı olacaktı. İi yüce duygularla doluydu ve görevlerini her zamankinden daha büyük bir şevkle yerine getiriyordu.

Mart sonlarında Batı cephesine uzun zamandır dehşetle beklenen o akın başladı; yüzlerce kilometreye yayılan ve haftalar boyu gece gündüz süren, bütün dünyanın kanıksadığı savaşlardan biri yaşandı. Bir kasaba ya da şehrin adıyla değil, koca bir bölgenin adıyla anılacak türden bir savaş; Picardie Savaşı. Alman akını İngiliz hattını yararak İngilizlerin dağınık halde elli altmış kilometre geri çekilmesine neden olunca, Baba'nın en feci nsezilerinden biri gerçekleşecek gibi oldu.

Fakat California'nın meyve bahçelerinin ortasındaki bilinmeyen bir köyde, kudretli bir peygamberin kendileri için büyü yaptığından ne Almanların ne de İngilizlerin haberi vardı. Tesadüf bu ya, Eli Watkins'in gazetede okuduğu cepheyle ilgili bir haberde, İngiliz ordusunu ancak bir yağmurun kurtarabileceği yazıyordu, Eli bunun üzerine derhal müritlerini topladı ve bütün gece hep birlikte dizlerinin üstünde sallanıp ellerini Tanrı'ya açarak Picardie'de fırtına çıkmasını dilediler, dualarını duyan Tanrı göklerin bent kapaklarını açtı, yağan yağmur yüzünden Almanların ayakları ve, evet, savaş

arabalarının tekerleri yere çakıldı, güçlü kuvvetli Alman askerleri çamurların içinde boğuldu; ama Tanrı'nın sevdiklerinin savaştığı tarafa hiç yağmur yağmadı, yerler kupkuru kaldı, takviye kuvvetler gelip İngiliz hattını kurtardı ve California'daki meyve bahçelerinin ortasında, iman edenlerin şükür duaları erik ağaçlarının çiçeklerini titretti.

III

Böylesi ıstıraplar ve heyecanlar içinde bile, genç Bunny'nin bir özel hayatı vardı. Bir gün okuldaki askeri eğitimden çıkmış eve dönerken mayosunun üzerine pareo giymiş arabasıyla köşeden dönen sınıf arkadaşı Nina Goodrich'e rastladı. İnsanın kaderi bu kadar küçük tesadüflere bağlıdır işte! Nina yavaşlayarak, "Benimle yüzmeye gelse!" diye seslendi. Bunny arabaya atladı, Nina'nın arabasıyla iki dakikada plaja gittiler, beş dakika içinde Bunny de bir mayo kirala-yıp giydikten sonra kumlarda koşarak yarıştılar.

Nina Goodrich California'nın yılda binlercesini olgunlaştırdığı, sürüsüne bereket Juno'lardan biriydi. Kollarıyla bacakları güçlü birer ağaç gövdesiydi ve kalçaları beş altı bebek taşımak, göğüsleri onları emzirmek için yaratılmıştı. Sarı saçları ve kızların giydiği o tek parçalı, doğal cazibelerinin yarısını gözler önüne seren incecik mayoların bembeyaz olanlarından biriyle bir iki saat dalgalarla boğuştuğunda hemen kızarıveren bir teni vardı. Paketin içinden çıkan şey kendine Güney California'dan kız alan bir erkeği asla hayal kırıklığına uğratamazdı!

Suyun soğukluğuna aldırmadan yüzerek epey açıldılar; kumsalda el ele tutuşarak koştular ve duşlara dönerlerken, Nina, "Akşam yemeğini benimle yesene, Bunny; evden çok sıkıldım," dedi. Bunny giysilerini üstüne geçirdi ve Nina arabayla kendi evine gidip yukarıda üstünü değiştirirken, Bunny arabada oturup on dokuzuncu yüzyıl İngiliz şiiri ödevini okudu. Şair bir dizi doğal fenomene dikkat çekiyordu:

Toprağı kucaklarken ışığı güneşin,
Ay ışığı eğilip denizi öper!
Ne değeri var ki bu öpüşlerin,
Sen beni öpmüyorsan eğer?*

Arabayla bir kafeteryaya, California balıklarının, California meyvelerinin ve California salatalarının on dokuz yaşında çoktan “incelmek” için çabalamaya başlamış bir Juno’nun canını sıkacak bollukla sergilendiği yeni moda bir yere gittiler. Nina kerevizden daha güvenlisinin olmadığını, kerevizin insanı hem oyaladığını hem de tok tuttuğunu söyledi; o kerevizini kemirirken pencere kenarında oturup mor okyanusun üzerinde batan güneşi, denizin üzerinden yavaşça kıyıya doğru sokulan sisi izlediler. Sonra arabaya bindiler ve Nina tek söz söylemeden şehirden çıkıp sahil yolundan gitmeye başladı; tek eli Bunny’nin elindeydi ve Bunny hafızasının dibini bucağını karıştırarak Eunice’ten Nina’nın bir yıl önce orduya katılan ve Fransa’da olan Barney Lee’yle talihsiz bir ilişki yaşadığını duyduğunu hatırladı.

Issız bir yerde durdular; arabanın arkasında bir örtü vardı; çok geçmeden kıyıya gürültüyle vuran dalgaların yakınına oturdular ve Nina, Bunny’ye sokularak, “Benden birazcık olsun hoşlanıyor musun?” diye fısıldadı. Bunny hoşlandığını söyleyince de, “Öyleyse neden benimle oynaşmıyorsun?” dedi. Bunny bu söze itaat ettiğinde, dudaklarının beyazperdede gişe yapacağına kesin gözüyle bakılan ve filmin gösterildiği ülkedeki sansüre göre bir bölümü – Japonya’da sıfır, Cezayir ve Arjantin’de belli uzunluklarda– kesilen o sahnelerdeki uzun ve yavaş öpücüklerden biriyle zapt edildiğini hissetti.

On dokuz yaşındaki bu Juno’ya hemen oracıkta canının istediğini yapabileceği ortadaydı; Bunny’nin zihni bildik, ürkütücü bir şekilde bulanmaya başladı. Eunice’in acısını henüz içinden atamamıştı ve kurtuluş fırsatı karşısındaydı işte! Ama kendine bir daha bu duruma düşmeyeceğine söz verdiği için duraksadı. Ayrıca bazı

* Shelley, “Love’s Philosophy” den, çev. Selahattin Özpalabıyıklar. (e.n.)

İngiliz şairlerden başka türde bir aşk olduğunu duymaya başlamıştı. Aslında Nina Goodrich'e âşık olmadığını, kızın onun için bir yabancı olduğunu biliyordu; bu yüzden duraksadı, öpüşündeki şiddet gitgide azaldı ve sonunda Nina, "Ne oldu, Bunny?" diye fısıldadı.

Bunny allak bullaktı ama ansızın konuşabilecek gücü kendinde buldu. "Nina," dedi, "bu bana pek doğru gelmiyor."

"Neden?"

"Barney yüzünden."

Kollarındaki Nina'nın irkildiğini hissetti. "Ama Barney gitti, hayatım."

"Biliyorum, ama dönecek."

"Evet ama kim bilir ne zaman, hem Fransa'da çoktan bir kız bulmuştur bence."

"Belki de, ama emin olamazsın; bir erkek vatani için canını tehlikeye atarken, birinin onun yokluğunda kız arkadaşını çalması bana hiç doğru gelmiyor."

Bunny cepheden, orada olanlardan, Amerikalıların oraya ne zaman ulaşabileceğinden, mezun olur olmaz gitmeyi düşündüğünden, Paul'den ve onun Rusya hakkındaki fikirlerinden, Baba'nın Paul hakkındaki düşüncelerinden söz etmeye başladı; genç Juno kollarında kaldı ama gitgide artan bir abla şefkatiyle; sonunda sis ikisinin genç iliklerine kadar işleyince gitmek için kalktılar ve genç Juno kavalyesi-ne sarılıp ona gayet ateşli bir öpücük verdikten sonra, "Bunny," dedi, "çok tuhaf bir çocuksun ama seni çok ama çok seviyorum!"

IV

Almanlar İngilizlere karşı dev bir hücum daha düzenledi ve bu kez Flandre Savaşı yaşandı. İngiliz hattının büyük bölümünü ele geçirdiler ve işçilerle şoförlerin, hattın gerisindeki kim bilir daha kimlerin, bir delikte saklanıp silah olarak buldukları ne varsa kullanan adamların altı günlük direnişi olmasa, Almanlar Flandre'deki demiryolu sistemini olduğu gibi ele geçireceklerdi. Bir ay kadar sonra, bu kez

Güney’de, Fransızlara karşı bir saldırı daha düzenlendi ve Axona Muharebesi oldu; Paris elden gidecek gibiydi ve Amerika’dakiler gazetelerdeki haberleri nefeslerini tutarak okuyordu.

Cephenin yaklaşık üç yüz kilometresini kapsayan bu savaşın ortasında çığır açan bir şey oldu; baskı altındaki Fransız komutan yeni gelmeye başlayan Amerikan birliklerini de savaşa dahil etti. Fransızlar yalnızca birkaç ay eğitim alan bu çocukların fazla dayanacağını zannetmiyordu; ama bunlar diğer ordular gibi bozguna uğramak yerine Alman hattını vurarak beş kilometrelik cephenin birkaç kilometre ötesine kadar ilerlediler. Birlikler gelmeye devam etti ve birkaç gün sonra başlayan Belleau Wood Muharebesi bütün Amerika’yı sevinçten havalara uçurdu. Adamların hissettiği şey yalnızca milli gurur değildi, bundan daha fazlasıydı; demokrasinin bir zaferiydi bu. Bu savaşlarda ölen ve yaralananların listelerine baktığınızda, Horowitz ve Schnierow’u, Samerjian ve Samaniego’yu, Constantinopulos’la Quong Ling’i bir arada görüyordunuz; ama hepsi de aynı şekilde savaşmıştı ve bu zafer Beyaz Saray’dan boşanan altın sözlerle dolu selin zaferiydi.

Bu heyecanlı olayların arasında diploma töreni gelip çatan Bunny o büyük kararı vermek zorundaydı. Babasıyla hayatlarındaki en ciddi konuşmayı yaptılar; Bunny yaşlı adamı hiç bu kadar duygulu görmemişti. “Evlat, burada kalıp bu işte bana yardım etmenin mümkünatı yok mu?” diye sordu Baba. Bunny’nin cevabı şöyle oldu: “Baba, orduya katılmazsam içim ömür boyu rahat etmeyecek.”

Baba bunun kendisi için ne demek olduğunu açıkladı. Artık bu yükü tek başına omuzlayamıyordu. Sürekli yeni kuyular açmak gerekiyordu ve bunların her biri üstüne daha fazla yük bindiriyordu. Rafineriyi yaptırmak zorundaydılar, ardından bir servis istasyonları zinciri gelecekti, sonsuza kadar devlet sözleşmelerine güvenemezdin. Paradise’taki arazi Bunny’nindi ama o vazgeçmek istiyorsa, o zaman Baba birleşme konusunda nabzını yoklayıp duran büyük şirketlerden bazılarıyla görüşmek zorunda kalacaktı. Bunny orduya katılacaksa, onu beklemenin bir anlamı yoktu çünkü Baba savaşın yarısına bile gelindiğini zannetmiyordu. “Şimdi gidenlerin

çoğu geri dönmeyecek,” diyerek görüşünü belirtti; bunu söylerken sesi titremiştii ve konuşmaya devam ettiği takdirde ceplerinden mendillerini çıkarmak zorunda kalacaklar, ikisi de utanç verici bir duruma düşecekti. Bunny’nin tek yaptığı, “Gitmem lazım, Baba; buna mecburum,” diye tekrarlamak oldu.

Böylece Baba pes etti ve Bunny birkaç hafta sonra eğitim kampına katılmasını söyleyen celbi aldı. Emma Yenge ağlayıp dururken, Babaanne pörsümüş yaşlı dudaklarını ağzına tam oturmıyan takma dişleriyle sıkarak bunun feci bir şey olduğunu, içinde yaşam sevinci bırakmadığını söyledi. Bertie veda partisi hazırlıklarına başlarken, Baba “Ross Holding” adını alacak büyük bir girişim projesi için defalarca ağzını aramış olan, sahildeki en büyük petrolcülerden biriyle, Flora-Mex ve Mid-Central Pete’in başkanı Vernon Roscoe’yla pazarlığa oturduğunu açıkladı.

V

Bunny’nin gitmeden önce son bir kez görmesi için arabayla Paradise’a gittiler ve Paul’ün Pasifik Okyanusu’nu aşacağı yolculuk öncesinde izinli olarak beklendiğini gördüler. Baba bu savaşın “tank çiftliğinde” çıkan bir yangına benzediğini, insanın bir sonraki patlamanın nereye sıçrayacağını, bir an sonra ne olacağını kestiremediğini söyledi. Paul’e başlarında durduğu bir grup marangozla birlikte malzemeleri taşıyacak gemiye binmesi ve –dünyada başka yer kalmamış gibi– Sibiry’a’daki Vladivostok’a gitmesi emri verilmişti işte!

Bu Bolşevikler Rusya’da yönetimi ele geçirdiklerinde, aralarında birçok Çekoslovakyalının da olduğu bir ordu dolusu savaş esiriyle karşılaşmışlardı. Yeni bir isimdi bu; ansiklopedilerde bulamazdınız ve aslında Bohemyalı demek olduğunu birinin size açıklaması gerekirdi ama Bohemya Almanca bir sözcüktü ve hamburgeri nasıl özgürlük köftesine, *sauerkraut*’u nasıl özgürlük lahanasına çevirdiysek, Bohemyalı da duyanların nasıl yazılacağını, yazılı halde görenlerin nasıl okunacağını bilemediği Çekoslovakyalıya dönüşmüştü.

Bu ırktan olanlar Almanya'ya başkaldırmış, Bolşevikler de bu Çekoslovakyalı mahkûmları Vladivostok'a göndermeye karar vermişti ve itilaf devletleri uygun görürlerse onları oradan alıp cepheye götürebilirlerdi. Fakat Çekoslovakyalılar Sibirya'dan geçerken Bolşeviklerle ve serbest bırakılan Alman mahkûmlarla mücadele ederek demiryolunun büyük bölümünü ele geçirmişlerdi.

İşte itilaf devletleri şimdi böyle tuhaf ve karmaşık bir duruma müdahale ediyordu. Durum gazetelerde anlatılıyordu: Bolşevik hareketi Rus halkına paralı askerler, Çinliler, Moğollar, Kazaklar, hapisten kaçmış suçlular ve genelde ayaktakımı tarafından dayatılan, fanatiklerin gerçekleştirdiği bir kalkışmaydı; fazla uzun süremezdi, en fazla birkaç hafta ya da birkaç ay dayanabilirdi ve yapılması gereken şey akli başında olan Rusların etrafında toplanabileceği bir merkez yaratmaktı. İtilaf devletleri şimdi bu işe girişmişti; Amerikan ve Japon birlikleri Sibirya'daki Çekoslovakyalılara yardım edecek, Amerikan ve İngiliz birlikleri de kuzeydeki Arhangelsk'te bulunan Rus sığınmacıları örgütleyecekti. Paul de meşhur Trans Sibirya demiyolu boyunca kışlalar ve YMCA barakaları kuracak, Baba'yla tartıştığı heyecan verici olaylara bizzat tanıklık edecekti. Bunny de eğitim kampına gidiyordu ve oradaki eğitimi bittiğinde belki onu da aynı cepheye yollarlardı; Baba'nın nüfuzunu kullanmasına izin verebileceği bir durumdu bu! Bunny çok çalışıp çabucak yükselmeye, belki de Paul'le marangozlarına komuta etmeye niyetliydi!

Hiçbir şekilde teselli edilemeyen Ruth yüzünden morallerini yüksek tutmakta oldukça zorlandılar. Gözlerinden sürekli yaşlar süzülen Ruth, arada bir yerinden fırlayıp salondan çıkıyordu. Paul'ün veda etme vakti geldiğinde, Ruth adeta aklını kaçırdı; kollarını abisinin boynuna kenetledi ve Paul kardeşinin parmaklarını teker teker ayırmak zorunda kaldı. Kız kardeşi koltukta baygın yatarken, bir erkeğin çekip gitmesi kadar acı bir şey yoktu. İhtiyar Bay Watkins gelip kızını almak, Baba'nın ev işlerini yapması için Sadie'yi yollamak zorunda kaldı. İnsanın savaşta olduğunu anlamasını sağlayan bir olaydı!

VI

Beach City'ye dönen Bunny de benzeri bir sınavdan geçti. Babaanne ağlayıp bayılmadı, stüdyosuna çıkıp kapıyı kilitledi ve yemeklerde bile bir daha ortalıkta görünmedi. Bunny gitmeden hemen önce kapısını tıklattı ve Babaanne onu boyalar, yağlar, yüksek sanatla dolu laboratuvarına aldı. Yüz ifadesi bitkin ama sertti, bir tek kı-zarmış solgun gözleri onu ele veriyordu. "Çocuğum," dedi –Bunny onun gözünde hâlâ çocuktı, asla büyümeyecekti– "çocuğum, yaşlı adamların suçlarının kurbanı oluyorsun. Şu anda anlamayabilirsin ama bir gün, ben gittikten çok sonra bunu anlayacaksın."

Babaanne başka bir şey demeden Bunny'yi öptü ve Bunny sessizce dışarı süzüldüğünde yanaklarından yaşlar akıyor, esas kendi bir suç işlemiş gibi hissediyordu. Bir hafta sonra Babaanne Ross'un yatağında ölü bulunduğunu bildiren bir telgraf aldığında bu suçluluk duygusu daha da arttı. Cenazeye katılmak için üç günlük izin aldı ve bütün aileye bir kez daha veda etmek zorunda kaldı.

Güney'deki eğitim kampı yakıcı güneşiyle insanı bol bol terleten bir yerdi. Eyaletin dört bir yanından gelmiş, daha çok liseli ve kolejli çocuklar, aralarında birkaç tane de askeri deneyimleri sayesinde subay kampına gelmiş genç vardı. Üzüm, portakal, ceviz, şeftali ve erik yetiştiricilerinin, sığır yetiştiricilerinin, kerestecilerin, şehirli işadamlarının ve memurların oğulları; Bunny onların hepsini tanımak, hayat, aşk ve savaş hakkındaki fikirlerini öğrenmek istiyordu. Sırtı tutuluncaya kadar talim yapıyor, aynı okuldaki gibi ders çalışıyor ama bir çadırda yaşayıp aç kurtlar gibi yiyor, dört bir yana doğru büyüyordu.

Arada sırada bir arkadaşıyla birlikte etrafı keşfe çıkıyor ama ordudakilerin boş zamanlarının neredeyse tamamını ayırdıkları cinsel maceralardan uzak duruyordu. Kamp her şeyin açıkça konuşulduğu, hiçbir şeyin saklanmadığı bir yerdi; üstleriniz kamp-tan çıktığınız zamanlarda kendinize kadın aradığınızı varsayıyor, döndüğünüzde ne yapmanız gerektiğini söylüyordu ve gittiğiniz yer ötekilerle birlikte yan yana dizilip nerelere gittiğinizi, bunun

size kaç mal olduğunu konuşarak şakalaştığınız bir muayene salonuydu. Kamp civarındaki maceraperest kadınların bir yıl içinde epey sefahate düşeceklerini bilecek kadar tecrübeli olan Bunny, ona attıkları bakışlarla ve gözler önüne serdikleri ipek çoraplı incecik ayak bilekleriyle fazla ilgilenmiyordu.

Topçu olmak için başvurmuştu ama petrolcülük bilgisi sayesinde onu “ulaştırma birliği”ne aldılar. Baba’nın her yere uzanan nüfuzuyla birilerine bir şeyler çıtlatmış olabileceğini hiç düşünmeden, durumu safça kabullendi. Baba bunu dile getirmese de, Bunny’nin denizaşırı bir ülkeye gitmemesi konusunda kararlıydı; hayır, bu savaş bir on yıl daha süreceyse, buna izin veremezdi. Bunny ordunun benzin ve petrol tedarikinden sorumlu askerlerden biri olacak, farklı ürünlerin standartlara uygunluğunu, doğru bir şekilde ve zamanında teslim edilip edilmediğini kontrol edecekti. Kim bilir, belki sözleşmelerin yapılmasında da görev alır, Ross Holding için birilerine bir şeyler çıtlatabilirdi.

VII

Yeni anlaşma yapılmıştı ve Baba gelişmeleri bildiren uzun mektuplar gönderiyordu; Bunny’nin inceledikten sonra geri göndermek zorunda olduğu, asla çadırda tutmadığı mektuplardı bunlar. Gazetelerde de söylentiler, halkı başlatılacak büyük girişime hazırlamak için tasarlanmış daha detaylı haberler yer alıyordu. Yaz sonuna doğru sıra izniyle eve giden Bunny son haberleri aldı.

“Ev” artık Beach City demek değildi; çünkü Baba zaten Bunny’nin okuldan mezun olmasını beklemiş ve hemen yeni bir eve taşınmıştı. Bir emlakçının aracılığıyla, Angel City’nin mutena semtlerinden birinde yılda on beş bin dolara bir saray yavrusu kiralamıştı. Dış cephe olduğu gibi pembe stukoydu, çalı çitler tefeci tabelaları gibi çan ve top şeklinde budanmıştı. Pirinç zincirlere asılı salıncakların, dev deniz kabuklarını andıran sıra sıra eğretili otlarının olduğu, kalın camlı geniş pencereleri açılmayan, geniş bir verandası vardı. Evin

içi “misyon tarzı”, hareket ettiremeyeceğiniz kadar ağır meşe mobilyalarla döşenmişti ama bunda bir sorun yoktu çünkü Baba’nın bir şeyi yerinden oynatmak istediği yoktu; o nerede olursa olsun, herhangi bir koltuğa oturabiliyordu ve rahat etmek istediği tek yer deri kaplı kocaman bir koltukla bol bol puro ve Paradise’taki arazinin tek duvarı kaplayan bir haritasını koydurduğu kendi çalışma odasıydı. Evde Baba’nın parmağı olan bir şey daha vardı: Seramik bardaklı Alman adamların olduğu skandal niteliğindeki tablo dahil olmak üzere, Babaaanne’nin en büyük tabloları yemek salonuna asılmıştı. Yaşlı hanımın diğer eşyaları, şövalesiyle boyaları ve küçük boyutlu çalışmalarından koca bir yığın, kutulara konup depoya saklanmıştı. Artık evin hanımı Emma Yenge’ydi ve Bertie de evde olduğu zamanlarda baş eleştirmen rolünü üstleniyordu.

Baba’nın çalışma odasındaki masanın üstünde yeni girişimle ilgili bir metre yüksekliğinde bir kâğıt yığını vardı. Ross Holding yetmiş milyon dolar sermayeli bir şirket olacak, Baba bono ve imtiyazlı hisse senedi halinde on milyon, adi hisse senedi olarak bir on milyon daha alacaktı. Bay Roscoe Kuyu Tepesi ve Lobos Nehri’ndeki mülklerden Baba’ya eşit miktarda pay alacak, projeyi finanse eden çeşitli bankacılar da beş milyon alacaklardı. Sermayenin geriye kalanı özel sınıf hisse senetlerinden gelecek, yirmi beş milyonluk hisse senedi yeni girişimleri finanse etmek için halka sunulacaktı; yani eyaletteki en büyük rafinerilerden biri, depolama tankları, yeni bir boru hattıyla birlikte Güney California’ya yayılacak bir servis istasyonları zinciri kurulacaktı. Bu hisse senetlerini alanların “oy hakkı” bulunmayacaktı; Baba, Bunny’ye bunun ne kadar harika bir plan olduğunu anlattı; halk parasını yatırıp kârdan pay alacak ama şirketin yönetim şekline dair söz hakkına sahip olmayacaktı. “Hiç kimse işimize burnunu sokamayacak,” dedi Baba; “ve hiç kimse pazarda spekülasyon yapıp kontrolü elimizden alamayacak.”

Açıklamalar devam ettikçe Bunny, Baba’yla Bay Roscoe’nun bu sürekli ve sarsılmaz kontrolü nasıl elde ettiklerini görebilmeye başladı. Ross Holding’in tanıtım ve reklamlarında, halka Paradise’taki Ross Junior arazisinde muazzam bir petrol kaynağı olduğu açıkla-

nıyordu; fakat yapılan ayarlamaya göre bu araziyi Ross Holding işletmeyecek, Ross Junior İşletme Şirketi diye özel bir şirkete kiralayacak, buranın hisseleri Baba, Bay Roscoe ve bankacılar dışında hiç kimse tarafından satın alınamayacaktı! Bu türden bir dizi karmaşık ayrıntı, limited şirket, kiralayan şirket ve hisselerle dair farklı özellikler vardı; bunlardan bazıları hemen bazılarıysa sonradan, halktan para toplandıktan sonra yürürlüğe girecekti!

Bunny “küçük idealist” olarak itirazlara başlayınca babasının duygularını incittiğini gördü. Baba parayla ilgili büyük anlaşmalarda bunun normal bir şey olduğunu, Tanrı aşkına, aşevi işletmediklerini söyledi. Halk hem hisseye hem de kâra sahip olacaktı; hisselerin değeri bir yılda iki yüz dolara çıkacaktı, bekleyip görsündü bakalım! Ama hem Paradise’ta hem de Kuyu Tepesi ve Lobos’ta, işin en zor kısmını Baba’yla oğlu yapmıştı; hükümet böyle devam edip çok çalışmalarını, savaşın kazanılmasına yardım edilmesi için yüz kuyu daha açılmasını istiyordu; parayı caz kulüplerde yiyecek insanlara dağıtırlarsa, bunu nasıl başaracaklardı? Şu “savaş bebeklerine” ve New York’ta paranın nasıl çılgınca harcandığına baksındı bir Bunny! Baba parasına sahip çıkıp onu akıllıca, ait olduğu yerde, sanayi için harcıyordu; kârın kendine gelmesi gerektiği konusundaki inancında gayet samimi ve beton kadar katıydı. O ve Bay Roscoe büyük şirketlerle savaşıp bütün fırtınalarda ayakta kalmayı başarmış iki adamdı, bu sefer eşiği sağlam kazığa bağlayacak ve parayı kaldıracaklardı, başka yolu yoktu!

VIII

Bu arada Almanlar, Fransızlara karşı yeni bir taarruz başlatmıştı ve bu seferki en büyüğüdü; ikinci Marne muharebesine “Friedens-turm” diyorlardı çünkü Paris’i ele geçirip barışı sağlamaya kararlıydılar. Ama artık Amerikan birliklerinin kontrolünde olan geniş bölgeler vardı ve Fransa’da bir milyon Amerikalı bulunuyor, denizaltılara rağmen eksiksiz levazımla birlikte ayda üç yüz bin asker

gelmeye devam ediyordu. Ötekiler bitkin haldeyken, bu birlikler dipdinçti; bu yüzden bunların bulunduğu yerlerdeki hatlar kırılmadı ve büyük Alman taarruzu engellenerek askıda bırakıldı.

Derken, bir iki hafta sonra bütün dünyayı heyecanlandıran bir olay gerçekleşti; müttefikler ilerlemeye başladı! Bir oraya, bir buraya saldırarak mesafe kat edildi, yapılmaları yıllar almış ve zaptedilemez zannedilen siperlerdeki düşman dışarı çıkarıldı. Güçlü Hindenburg hattı ufalanmaya başladı; ardından Siegfried hattı, Hunding hattı ve diğer efsaneleşmiş yapılanmalar. Amerika'dakiler için kara fırtına bulutlarını delen ilk güneş ışınlarıydı bunlar. "Yankiler" meşhur St. Mihiel çıkıntısını yerle bir ediyor, on binlerce düşmanı, daha da önemlisi Almanların yerine yenisini koyamayacağı makineli tüfek ve topları ele geçiriyordu. Bu durum sonbaharın başları boyunca devam etti; sonunda Bunny'nin eğitim kampındaki genç subay adayları huzursuzlanmaya başladı çünkü savaş onlar olay yerine gidemedenden önce bitecekti.

Fakat bunca zaman Paul'den tek bir haber alınamadı! Bunny, Ruth'tan ıstırap dolu mektuplar aldı: "Of, başına ne gelmiş olabilir sence? Verdiği adrese her hafta mektup yolluyorum, hayatta olsa cevap yazardı *eminim*." Bunny ona bir mektubun Vladivostok'a gidip gelmesinin altı hafta sürdüğünü açıkladı; üstelik sansür vardı ve savaş zamanı mektupların başına bin türlü şey gelebilirdi. Paul öldürülmüş ya da yaralanmış olsa, ordu annesiyle babasına mutlaka haber verirdi; bu yüzden hiç haber gelmemesi iyiye alametti. Bunny'nin gazetelerden kesip düzenli olarak yolladığı haberlerden Ruth'un da okuduğu gibi, çarpışma falan olmamıştı. Pek haber yapılmıyordu ama bunun nedeni yalnızca fazla bir şey olmamasıydı; gerçekten çarpışma olsa, birlikler asker kaybetse, gazeteler mutlaka duyururdu, Ruth emin olabilirdi bundan.

O yılın, 1918'in Temmuz ayında, Amerikan ve Japon birlikleri resmen hiçbir direnişle karşılaşmadan Vladivostok'a girdi; Trans Sibirya demiryolu boyunca yayılmış, demiryolunu kontrol ediyor hatta Çekoslovaklarla buluştukları Baykal Gölü'ne kadar demiryolunu onlar işletiyordu. Müttefikler bu zeki adamların da yardımını-

la ta İdil Nehri'ne kadar ülkeyi tümüyle kontrol altına almıştı; Bolşevikler içlere doğru çekilmek zorunda kalmıştı. Gazeteler arada bir amiral bilmem kim ya da general bilmem nenin, tabii ki müttefiklerin tedarik ettiği para ve malzemenin yardımıyla, ülkede güvenilir bir hükümet kurmakta olduğunu bildiriyordu. Hattın batı ucunda bir Kazak atamanı, doğu ucunda bir Çin mandarini, Moğol askeri valisi ya da ona benzer tuhaf bir canavar olacaktı; yeryüzünün gitgide daha çok bölümü bu şekilde Bolşevizmin kötülüklerinden arındırıldı. Bu görülmeye değer müthiş olayların ortasında bir yerde, California-Paradise'lı Paul Watkins ordu için barakalar ve YMCA barınakları yapıyordu; bir gün harika bir hikâyeyle evine geri dönecekti! Bunny, Ruth'a neşesini ve yaşlı Sam Amca'sının iyiliğine duyduğu inancı kaybetmemesini telkin ederek böyle yazıyordu.

IX

Bunny'nin kampında geceler soğumaya başlamıştı ve Avrupa'dan gelmeye devam eden heyecan verici haberler günde yedi sekiz baskı yapan gazetelerin ilk sayfalarını kaplıyordu. Müttefiklerin ilerleyişi bir yürüyüşe, uzun zamandır konuşulan o Berlin yürüyüşüne dönüşüyordu! Ayrıca Viyana, Sofya ve Konstantinopolis'e yapılan bir yürüyüşe; çünkü mihver güçler her yerde zayıf düşüyor, çöküyor, teslim oluyordu. Başkan Wilson açıkladığı "on dört maddelik ilkeler" temelinde, Almanları ateşkese davet ediyordu. Pazarlık yapıldığı söylentileri vardı; Alman liderler ateşkes teklif ediyordu! İki üç günlük bir gerilimin ardından yanıt geldi: Ateşkes olmayacak, sadece teslim olunacaktı; Berlin'e yapılan yürüyüş devam edecekti!

Derken bir gün, müthiş bir haber; düşman silah bırakmış, teslimiyet anlaşması imzalanmıştı! Gerçekteyse bu, Amerikalıların olayların bir adım önünde gitme âdeti yüzünden verilen yanlış bir alarmdı. Bütün gazeteler haber atlatmaya çalıştıkları için, her şeyi önceden hazırlıyordu; henüz yapılmamış konuşmalar, gerçekleşme-

miş törenler. Telaşlı bir muhabir yanlışıyla bir düğmeye basmış, gelen haber üzerine bütün Amerika çıldırmıştı. Dünyanın başlangıcından beridir görülmemiş bir manzaraydı; akla gelebilecek bütün ses çıkaran aletlerle kadın, erkek ve çocuk herkes sokaklara dökülmüş şarkılar söylüyor, dans ediyor, bitkin düşünceye kadar bağıırıyordu; tabancalar sıkılıyor, tam gaz giden otomobillerin arkasına bağlı tenke kutular hoplayıp zıplıyordu; gazeteci çocuklarla borsacılar birbirlerinin omzunda ağılıyor, yanına yaklaşılmayan yaşlı banka yöneticileri daktilo kızlarla ve sekreterlerle kankan dansı yapıyordu. Bir iki gün sonra gerçek haber geldiğinde, her şey yeniden başladı ama o ilk kaygısız coşkuyu bir daha asla yakalayamadılar.

Bunun ardından, askeri eğitimin bütün zevki kaçtı tabii ki; genç subay adayları eve dönmek, koleje gitmek ya da işlerinin başına geçmek için sabırsızlanmaya başladı ve biraz torpili olanlara çabucak, tahmin edileceği üzere uzatmalı sıra izni verildi. Babası aniden o gizemli gücünü kullanmaya karar veren Bunny de şanslılar arasındaydı ve o da eve gidip “B sınıfı hisse senedi” olarak 108 dolar-dan açılış fiyatı verilen hisseleri iki gün içinde tükenen, şimdiyse pazarda 147.5 dolar fiyat verilen “Ross Holding”in hareketlerini izledi. Bunlar “nominal değere sahip olmayan” hisse senetleriydi; bu da Vernon Roscoe’nun pahalı avukatlarının önerdiği bir numaraydı; bazı eyalet vergilerinden ve federal vergilerden bu yöntemle kaçınılabilecek, dahası kâr oranlarını gizlemek için “temettü hissesi” dağıtmaya gerek kalmayacaktı. Bay Roscoe finans konusunda kesinlikle bir dâhi, Baba’nın petrol işinde rastladığı en müthiş adamdı.

Baba’nın omuzlarından muazzam bir yük kalkmıştı çünkü artık petrolün pazarlanması ve paranın toplanması işini dev Roscoe mekanizması yapacaktı. Baba işin genişletilmesiyle uğraşacaktı, en sevdiği kısımdı bu. Yeni şirketin hem yönetim kurulu başkanı hem de başkan yardımcısıydı ve keşifle sondajdan sorumlu yönetici olarak yılda yüz bin dolar maaş alacaktı; oraya buraya seyahat edip arazileri düzenleyerek sondaj bölgelerini belirleyecek, kuyular petrol verinceye kadar denetimlerini yapacak, sonra işi başka bi-

rine, operasyon amirine devredecekti. Baba'nın aklında Bunny'nin kendi altında çalışması, herkes işi yeterince bildiğine kanaat getirinceye kadar, mesela yılda altmış bin dolar maaş alması fikri vardı; ikisi birlikte arabayla bütün Güney California'yı dolaşıp aynı Paradise'ta olduğu gibi petrol kokuları alarak günlerini gün edebilirlerdi! Bunny bu fikrin kulağa hoş geldiğini ama düşünmek ve Sibirya ya da Fransa'ya gitmeyeceği fikrine alışmak için biraz zamana ihtiyacı olduğunu söyledi. Baba tabii ki her şeyin üstüne hemen atlamaması gerektiğini kabul etti; ama Bunny aslında öyle yapmadığı için babasının biraz üzgün olduğunu görebiliyordu!

X

Gelişmeleri görmek için Paradise'a gittiler, gördükleri ilk gelişmelerden biri Rascum'ların evinde öğle yemeklerini hazırlayan Ruth oldu. Ruth'un hali Bunny'yi çok şaşırttı; solgun yüzü, zoraki gülümsemesiyle, onu son gördüğünden beri on yaş büyümüş gibiydi. Kadınsı cazibeye dair bütün numaralardan vazgeçmiş, saçını başının tepesinde sımsıkı topuz yapmıştı ve ayak bileklerine kadar inen eteği dönemin modasına göre yarım bacak daha uzundu. Meelie'ye sorarsanız, Paul için kalbini paralayan Ruth evde kalmış yaşlı bir kız olma yolunda ilerliyordu.

"Ah, onun öldüğünü biliyorum!" dedi Ruth. "Düşünsenize, gidele beş ay oldu ve Paul bu zaman içinde bana kim bilir kaç mektup yazardı!"

Durum cidden tuhaftı; Baba biraz düşündükten sonra, "Evet, yeteri kadar bekledik, artık bir şeyler yapmalıyız," dedi.

"Ah, Bay Ross, nasıl yani?" dedi Ruth, ellerini bitıştırerek.

"Sibirya'daki bu ordu yer yarılp içine girmedi ya, bağlantı kurmanın mutlaka bir yolu vardır."

Ruth'un yüzü daha da solmuştu. "Ah, gerçeği bilmeye dayanabilir miyim, bilemiyorum! Öldüğünü duyacak olursam, sonunda öğrenirsem..."

“Beni dinle, evlat,” dedi Baba, “aslını bilmediğimiz sorunları her zaman gözümüzde büyütürüz. Ben baş marangozumun başına neler geldiğini bilmek istiyorum ve mutlaka öğreneceğim!”

Böylece Baba telefona gidip Bay Jake Coffey’nin San Elido’daki saman ve yem deposunu aradı. “Alo, Jake. Evet, hepimiz iyiyiz, baban nasıl? Ne diyeceğim, duyduğuma göre oylamalar yapıldı; adını unuttum, bu bölgenin milletvekili. Ondan hiçbir iyilik istemedim ama adamı seçtirmek için yaptıklarımı düşünürsek, bir tane istemeye hakkım var sanırım. Şimdi, bu adam tıpış tıpış Savaş Bakanlığı’na gitsin ve Paul Watkins’in nerede olduğunu, sağlık durumunu bir soruştursun bakalım. Kalemin var mı?”

Baba, Ruth’a döndü. “Nasıldı? Bölük B, Kırk Yedinci California Alayı, Amerikan Rusya Seferî Kuvvetleri. Savaş Bakanlığı’na telgraf çekip sormasını ve cevabı telgrafla almasını istiyorum; milletvekiline masraflar için yirmi beş dolar gönder, artarsa üstü onda kalabilir. Çeki bugün yollarım. İstersen aileden birinin hasta olduğunu, acilen bir haber almanın hayat memmat meselesi olduğunu söyleyebilirsin. Minnettar olurum, Jake; ayrıca arabana benzin almak istersen, şu yeni rafineri kurulduktan sonra buralara bir uğrayıver. Şirketin son kâr payı çekini nasıl buldun? Ha, ha, ha. Tamam, görüşürüz.”

Ruth iki gün boyunca diken üstünde, her telefon çalışını nefesini tutarak bekledi; nihayet Jack Coffey aradı; telefona Bunny baktı ve hemen dönüp, “Milletvekili Leathers’dan telgraf gelmiş, Savaş Bakanlığı Paul’ün İrkutsk’ta ve hayatta olduğunu söylüyor,” dedi. Ruth bir çığlık attı; yanında durduğu yemek masasına tutunmayı denedi ama beceremeyip olduğu yerde sallanınca, Bunny almacı bırakıp onu tutmak zorunda kaldı. Kızın yüzü bembeyaz ve buz gibi olmuş, kendinden geçmiş öylece yatıyordu ve yüzüne su serpmek zorunda kaldılar. Kendine geldiğinde, tek yapabildiği bebek gibi ağlamak oldu. Bunny hemen almacı öylece bıraktığını hatırlayıp telefona giderek Bay Coffey’den özür dileyip adama teşekkür ederken sesinin titrememesi için elinden geleni yaptı; aslında Baba da, Bunny de Paul için dışa yansıttıklarından daha çok endişelenmişlerdi.

Ruth oturup gülümsemeyi başarabildiğinde, Baba, “İrkutsk mu, orası da neresiymiş?” diye sordu. Kız hemen, “Baykal Gölü’nde, Sibirya’nın ortasında,” diye cevabı yapıştırdı. Baba, “Bak sen, nereden aldın bu coğrafya dersini?” dedi. Meğer Paul’ün kitapları arasında eski bir atlas varmış da, Ruth Sibirya bölümünü bütün ayrıntılarıyla ezbere öğrenmiş – Trans Sibirya Demiryolu’ndaki bütün istasyonları – Omsk, Tomsk, Tobolsk’u – Baba bunu komik bularak kıza bütün istasyonları söyletti – vay canına, atlada bir de tren tarifesi olsa, Ruth Vladivostok’a gece kaçta tren kalkacağını bile bilecekti! Ülkenin fiziki coğrafyasını, üzerinde yaşayan ırkları, bitki örtüsünü ve faunasını, temel gelir kaynaklarının kürk, kereste, buğday ve süt ürünleri olduğunu biliyordu.

Tek sorun, edindiği bilgilerin yirmi yıllık olmasıydı. Bu yüzden şimdi yapmak istediği şey Roseville’e inmekti ve oradaki kütüphanede yepyeni büyük bir atlas, belki bu konuda birkaç kitap bulabilirdi. Bunny onu arabayla götürebileceğini söyledi; öyle de yaptı ve İrkutsk’un bir resminin, bazı binaların, yuvarlak kubbeleri tepede sivrileşen cami mi, kilise mi, her neyse, o şeylerle dolu bir meydanın fotoğrafının olduğu bir atlas buldular; yerler karla kaplıydı ve boyunlarına koca koşum takımları takılmış atlar kızaklara koşulmuştu. Ruth orasının feci soğuk olduğunu, Paul’ün böyle bir iklime alışkın olmadığını söyledi; ama Bunny gülerek hiç merak etmemesini, gereğinden fazla giysisi olan Paul’ün tarihteki en tedarikli orduda olduğunu ve demiryolunu açık tuttukları sürece kimsenin bir sorun yaşamayacağını söyledi.

Ama bu Ruth için yeterli değildi, Paul’ün eve dönmesini istiyordu. Artık savaş bittiğine göre yolda olması gerekirdi herhalde! Ama Bunny kendini beklemeye alıştırmayı gerektğini çünkü ateşkesin barışla aynı şey olmadığını, uzun pazarlıklar yapılacağını ve bu arada ordunun olduğu yerde kalacağını söyledi. Barış ilan edildikten sonra, Paul mutlaka geri dönecekti çünkü savaş bittikten sonra Trans Sibirya Demiryolu’nu işletmeye devam etmeyeceğimiz kesindi. Bunny bunu gülerek, komik bir şey söyler gibi söylemiş, Ruth da komik bulduğu için gülmüştü; California ormanlarındaki bu iki masum bebek diplomasinin inceliklerinden öylesine bihaberdi ki!

XI

Bunny bir haftayı Baba'yla birlikte bıldırcın avlayarak ya da tepelerde tek başına gezinip düşünerek geçirdi. Sonunda konuyu bir sonuca bağlamak üzere Baba'nın karşısına oturdu. "Baba, korkarım seni hayal kırıklığına uğratacağım ama doğruyu söylemek zorundayım; ben koleje gitmek istiyorum."

"Kolej mi! Vay canına, evlat, gidip ne yapacaksın ki?" Baba'nın yüzünde hayret dolu bir ifade vardı; ama Baba ihtiyar bir çakaldı ve Bunny'nin koleje gitmek istediğini bildiği gibi, bu konuyu kendisi de çok düşünmüştü.

"Yeterli eğitimi aldığımı zannetmiyorum, Baba."

"Daha neyi öğrenmek istiyorsun ki?"

"Bu şimdiden bilebileceğim bir şey değil; bazı şeyleri yaşamadan bilemezsin. Ama içimde daha çok şey öğrenmek istediğime dair bir his var."

Baba mahzun görünüyordu; yüzünde acınası ama masum ve doğal bir ifade vardı. "Demek petrol işi ilgini çekmiyor."

"Hayır, Baba, haksızlık ediyorsun. Bir süreliğine okula gidip sonra işe dönebilirim."

Ama Baba öyle düşünmüyordu. "Hayır, evlat, koleje gidersen, petrol işindekileri öyle cahil bulursun ki artık yüzümüze bile bakmazsın. Petrolcü olmak istiyorsan, öğrenmen gereken şey petrolcülüktür."

"Ne diyeyim ki Baba, aslında henüz ne istediğimi bilemeyecek kadar gencim. Başka bir şey yapmak istersem, yeteri kadar paramız olduğu kesin..."

"Sorun para değil ki evlat, iş. Benim fikrimi biliyorsun; seni yanımda istiyorum..."

"Gitmek istemiyorum ki," dedi Bunny çabucak. "Buralarda da bir sürü kolej var ve evde yaşamaya devam edebilirim. Eskiden olduğu gibi, hafta sonlarında ve tatillerde beraber olabiliriz. Paradise'a olan ilgimi yitirmeyeceğim, Baba; ama eğitimimi biraz daha sürdürmeden hemen çalışmak için kolları sıvarsam asla mutlu olamayacağım."

Baba bunu kabullenmek zorundaydı. Zihninde tuhaf bir savaş, bilgiye duyduğu saygıyla ve kültürlü insanlara duyduğu hayranlıkla karışık, Bunny'nin edinebileceği "fikirlere" ve Ross Holding'in yirmi milyon dolarlık sermayesine uygun bir mirasçı ve koruyucu olmasını engelleyecek garip "idealizm" coşkularına karşı duyduğu bir korku vardı!

X. BÖLÜM

ÜNİVERSİTE

I

Güney Pasifik Üniversitesi California'lı bir toprak sahibi tarafından Metodist Pazar Okulu olarak kurulmuştu; bütün öğretmenlerinin Metodist olması gerekiyordu ve okulda dinle ilgili onlarca ders veriliyordu. Meksika'da ve Birleşik Devletler'de bir dizi hükümete para yedirmiş ve bu yüzden ruhunun selametinden şüphe ettiği için profesyonel ruh kurtarıcılara büyük meblağlar veren bir petrol kralının parası sayesinde muazzam büyümüştü. Görünüşe göre bu adam gerçek "vukufa" kimin sahip olduğunu bilemediği için Katoliklerle Protestanlara eşit miktarda para vermiş, onlar da parayı birbirlerine çamur atmak ve birbirlerinin kuyusunu kazmak için kullanmışlardı.

Baba oğlunun Pete O'Reilly'nin bağışları sayesinde okuyacağını bilse, bu durum hem hoşuna gider hem de ona güven verirdi. Ama bilmediği için, Bunny'nin gelecekte nasıl bir çevrede yaşayacağını görmek üzere okulu ziyaret etti. Üniversite Angel City'nin oldukça uzağındaki bir banliyöde kurulmuş ama artık çevresi gelişmişti; yani şehrin kira verenleri sayesinde büyük bir gelir kaynağı daha oluşmuştu. Binaların görkemi Baba'yı etkiledi; içlerinde beş bin genç erkek ve kızın olduğu gerçeği daha da çok etkiledi çünkü Baba aynı şeyi yapan çok sayıda insanı bir arada gördüğünde, bunun normal ve güvenli bir şey olduğu sonucuna vardı.

Müdür D.D., Ph.D., LL.D., Alonzo T. Cowper'la görüşmesi daha da güven vericiydi. Çünkü Dr. Cowper'ın işi babalarla görüşme yapmaktı, mütevelli heyetindeki milyonerler de onu mütevellilerle görüşmeler yapmadaki becerisi yüzünden seçmişti. Dr. Cowper bir akademisyenin aynı anda nasıl hem saygın hem de saygılı

olabileceğini bilen biriydi. Bizim Baba, tamamen para odaklı biri olarak, doktorun aklını beyninin içine girmiş gibi okuyuverdi: Ross Holding'in kurucusu oğlunun alacağı eğitimden memnun kaldığı takdirde belki de bir gün okula petrokimya derslerinin verileceği bir bina bağışlayabilir ya da en azından petrol jeolojisi kürsüsünün kurulması için bağışta bulunabilirdi. Baba hem rahip hem de eğitimci olan birinin tam da bu şekilde davranması gerektiğini düşündü; dünyadaki herkes bir yerlerden para koparmanın peşindeydi ve bu adamınki gayet kaliteli bir yöntemdi.

Hem Baba hem de Bunny üniversite konusunda gerekli ciddiyeti gösteriyordu. Siyasi partileri destekleyerek, parlamenterlere, yöneticilere, hâkim ve jüriye rüşvet vererek kazanılan paranın kanun hükmünde kararnameyle toptan olarak anında en yükseğinden kültüre dönüşebileceğinden ikisinin de şüphesi yoktu. Derslerle kredilerin heyecanına balıklama dalan, İngilizce 5A'dan İspanyolca 2'ye, oradan Sosyoloji 7 ve Modern Tarih 14'e koşturan Bunny yığınla ders kitabı edinmiş dersleri dinliyor, notlar alıyor, bir yığın tarihi ve başka ayrıntıyı da aklına not ediyordu.

"İngilizce"nin had safhada sıkıcı olduğunu ve dersi veren genç adamın yaptığı iş yüzünden sıkıntıdan patladığını fark etmesi uzun zaman aldı; Fransız aksanı olan "İspanyolca" hocası barbarların ülkesi gözüyle baktığı bir yerde yaşamak zorunda kalmanın avuntusunu içki kaçakçılarına gizli gizli mali yardım yapmakta buluyordu; "Sosyoloji" öğrenilecek bir şey arayışında olan okumuş etmiş adamların uydurduğu, tamamen yapay sınıflandırmalardan oluşan, dallanıp budaklanmış bir yapıydı; Modern Tarih de Bay Pete O'Reilly'nin duyarlı olduğu konularda pot kırmamak ve öğrencilere modern dünyayı yöneten güçlerin neler olduğuna dair en ufak bir ipucu vermemek için binlerce keskin gözün titiz incelemesinden geçmiş ders kitaplarından öğretiliyordu.

II

Bunny bu muazzam kurumdaki sosyal yaşantıya da benzeri bir ciddiyetle yaklaştı. Bütün lise öğrencilerinin ulaşmak istediği çok uzak ve muhteşem bir hedefti burası; şanslı olan birkaçı ulaşabilmişti ve Bunny de onlardan biriydi. Ablasının bir arkadaşının abisi son sınıftaydı ve girilebilecek en iyi kardeşlik cemiyetlerinden birindeydi; çocuğa haber yollandı ve Bunny havada kapıldı. Cemiyettekiler hızlı yaşayan, fütursuzca para harcayan, agresif, özgüvenli, argo kullanan, o seneki atletizm takımından beklenen başarıları konuşup duran bir gruptu. Bunny'nin koşucu olması, onu aralarına kabul etmek için babasının petrolünden daha uygun bir nedendi.

Batı'daki bütün üniversiteler gibi, Güney Pasifik'te de eğitim karmaydı; Bunny bu yüzden çok güçlü bir kadınsılığın, damıtılmış, yoğun ve derin bir cazibenin baskısına maruz kaldı. Akınlar halinde üzerine gelen zarif vücutlar, gamzeli beyaz ve esmer kollar, Brezilya kelekleri renklerindeki kostümler; gülücüklerden ve parıltılı gözlerden bir çiçek dürbünü, leylak çalılarından ve sarmaşık yaseminlerden, California'da kilometreler boyu uzanan portakal ve limon bahçelerinden sürekli esen meltemlerle gelen tatlı kokular. Böyle bir ortamda genç bir idealistin başına her an bir şey gelebilirdi; özellikle de bütün yazı sadece erkeklerin olduğu bir eğitim kampında geçirmişse!

Bu kadınsı cazibe öbeklerinin birçoğu Ross Holding'in pazar raporlarını takip etmeye alışkın değildi; yine de bir şekilde Paradi-se petrol sahasının kâşifi ve veliahtının kim olduğunu öğrenmeyi becerdiler. Birçok keskin zekâ onun üzerinde yoğunlaştı, onlarca dansa, yüzlerce abur cubur yeme partisine, binlerce motor gezintisine davet edildi. Derken tuhaf bir dedikodu yayıldı; ortada hiç akla gelmeyecek bir fenomen, "oynaşmayan" genç bir milyoner vardı! Güney Pasifik'in fettanları sırayla, boş yere cazibelerini kullanmayı denedi, çok geçmeden bahisler açıldı, Bunny Ross'un ilk öpeceği kızın kim olacağına dair bahis oynatmak epey para getirmeye başladı! Beach City Lisesi'nde araştırmalar yürütüldü ve genç petrol

prensini göğsünde kırık bir kalp taşıdığı öğrenildi, bu sayede romantik bir şahsiyete dönüşen Bunny'nin prestiji katbekat arttı.

Bu işlerde zıt kutuplar birbirini çektiği için, sonunda Bunny'nin gönlünü kazanan kız bunu hiçbir şey yapmayarak başardı. Henrietta Asleigh'in ailesi nesillerdir para sahibi, parayı ve para peşinde olanları küçümseme hakkını kazanmış insanlardı. Kendi parasının ne kadar yeni olduğunu bilen ve bunun acısını hisseden Bunny'yi etkilemenin yollarından biri de buydu. Bunny ablasının agresif özgüvenine asla sahip olamayacaktı; o kendinden daha iyi bir şeyin peşindeydi ve bunu bir süreliğine Ashleigh'lerde, onların o kusursuz tavırlarında, iyi eğitilmiş hizmetkârlarında, kültür artıklarıyla dolu malikânelerinde buldu.

Henrietta uzun ince, kibar, usulca konuşan ve mutaassıp sayılabilecek derecede ketum bir kızdı. Annesi yeni öldüğü için bir yıl boyunca siyah giymesi göze çarpan bir şeydi tabii. Çok sıkı bir Anglikan kilisesine gidiyordu ve pazar sabahları oğlak derisinden uzun eldivenler takıp altın bordürlü siyah deriyle ciltlenmiş bir dua kitabıyla ilahi kitabını elinde taşıyordu. Bunny İbrani mitolojisini cahillik edip olduğu gibi almak gerekmediğini, sembolik anlamlarını hafif İngiliz aksanıyla konuşan beyaz sakallı yaşlı bir beyden dinleyebileceğinizi onunla birlikte kiliseye giderek öğrendi.

Henrietta, Bunny için uygunsuz arzuların ıstırabı ve karmaşasından kaçabileceği bir sığınaktı. Ona bir azize, kolej kampüsünün üzerinde görülebilen canlı bir Meryem Ana gözüyle bakıyordu. Henrietta sosyetik gençlerin parıltılı çiğliğine o kadar yükseklerden bakıyordu ki; ne makyaj malzemesi ne de pudra kullanıyordu; zarifçe yontulmuş burnunun üzerinde tek bir ter zerresi bile belir-meye cüret edemiyordu. Onu öpmeyi hayal edebilirdiniz ama bu bir hayal olarak kalmaya mahkûmdu; tanışıklığınızın ilk altı ayı boyunca size "Bay Ross" diye hitap eder, sonradan, belki de Matthew Arnold yüzünden saygın bir isim olduğunu düşünerek, "Arnold" demeye başladılar. Onu tanıdığınız ve gerçekten takdir ettiğiniz süreçte sınıftaki en yüksek notları siz alırdınız ve o küçük, altın bordürlü siyah dua kitabında da yazdığı gibi, sivil otoriteyi onurlandırmak,

ona itaat etmek, kendimizi bütün amirlerimize, öğretmenlerimize, ruhani liderlerimize ve yöneticilerimize teslim etmek görevimizdi.

III

Bunny Noel tatili için Paradise'a gittiğinde, Paul'den ilk kez mektup geldiğini gördü; Amerikan Seferî Kuvvetleri'nin damgasından nereden gönderildiği anlaşılmayan, sade bir kart göndermişti; "İrkutsk Manzaraları" ya da "Volga Üzerinde Kızak Çeken Develer" falan gibi resimli bir kartpostal değildi! "Sevgili Ruth," diye yazmıştı: "Sana iyi olduğumu ve her şeyin yolunda olduğunu haber vermek için kısa bir mektup gönderiyorum. Yazdığın üç mektubu aldım. Lütfen sık sık yaz. Çok çalışıyoruz ve çok enteresan şeyler yaşıyorum. Bütün aileye, Bunny'ye ve Bay Ross'a sevgilerimi ilet. Sevgiler, Paul."

Ruth günlerdir sakladığı bu hazineyi kim bilir kaç kez okumuş, iki tarafındaki işaretleri de kim bilir nasıl bir dikkatle incelemişti. Bunny mektubun soğuk ve mesafeli olduğunu düşünse de, Ruth'a bir şey söylemedi; Baba'ya sordu ve Baba da asker mektuplarının çok sansürlendiğini, Paul'ün büyük ihtimalle sansürden geçirmek için mektubu bu kadar kısa tuttuğunu söyledi. Bunny neden bu kadar çok sansür uygulamak zorunda olduklarını sordu; Baba da hassas bir dönemden geçildiği, ordunun kendini düşman propagandasına karşı korumak zorunda olduğu cevabını verdi.

Baba da tam dergide dünyada olan bitenleri anlatan bir yazı okuyordu. Alman ve Avusturya imparatorlukları yere çakılmış ve demokrasi büyük zafer kazanmıştı. Ama şimdi demokrasi yanlılarının yapacağı büyük bir iş daha vardı: Bolşevizm canavarını da yok etmek zorundaydılar. Dört bir yanı bloke ederek onu aç bırakıyorlar, aklı başında ve saygın Rusların sınırlarda kurduğu hükümetler müttefikler tarafından malzeme ve paraca destekleniyordu. General Denikin güney Rusya'yı ele geçirmişti; batıda birçok yeni devlet kurulmuştu; kuzeyde, Arhangelsk'de, Bolşevizm karşıtı bir grup, İngiliz ve Amerikan koruması altında ilerliyordu. Sibirya'daysa sosyalist bir hükü-

met kurulmuş, Kerenski zamanından beridir direniyordu; ama bu sosyalistlerin yalnızca ağzı laf yapıyordu ve şimdilerde oradan atılmışlar, yerlerine zamanında Çar'ın filosuna komuta etmiş gerçek bir savaşçı olan Amiral Kolçak geçmişti. Müttefiklerin Sibirya'yı yönetmesi için destekledikleri kişi bu amiraldi ve birliklerimiz demiryolunu amiral için açık tutma görevini yerine getiriyordu. Bolşevikler ve onların bu ülkedeki sempatizanları kıyameti koparıyor ve bir sürü yalan iddia ortaya atıyorlardı tabii; Baba sansürün bu yüzden gerekli olduğunu söyledi.

Bunny bu açıklamayı sorgusuz sualsiz kabul etti. Yedi aydır eğitim kampındaydı ve askeri bakış açısını benimsemişti. Bolşevik propaganda tehlikesine karşı tetikteydi ve bir gün Bolşevizmle karşılaştığı takdirde derhal ihbar etmeye kararlıydı. Öyle masum, düşmanın dolambaçlı yollarından öyle bihaberdi ki zehri çoktan almaya başladığının farkında bile değildi; üstelik –hiçbir yer kalmamış gibi– aşırı Hristiyan ve tutucu üniversitesinin sınıflarından birinde!

Haddinden fazla çalışan zavallı bir üniversite rektörünün işi kolay değildi. Dr. Cowper'ın en güvendiği dekanlarından biri üst düzey YMCA yöneticilerinin tavsiyesi üzerine genç bir eğitmeni işe almıştı. Selanik'te yardım çalışmaları yapmış olan bu genç adam, önde gelen Metodist rahiplerden birinin oğluydu; adı Daniel Webster Irving'di ve bu ismi taşıyan birinin savaş nevrozu yaşıyor olabileceği insanın aklına dahi gelmiyordu!

Bu genç öğretmen incelikli bir yöntem izliyordu; Bolşevik olarak damgalanmasını sağlayacak hiçbir şey söylemiyor, şüphe tohumlarını sorular sorarak ve öğrencilere “kendi fikirlerini oluşturmalarını” tavsiye ederek ekiyordu. Kolejlerdeki bütün sınıflarda muhafazakâr olmayan ailelerden gelen bir iki “ateşli” tip vardı; Bunny'nin sınıfındakilerden biri “rasyonalist” olmakla gurur duyan bir çocuktü, birinin Rus soyadı vardı. Öğretmenin tek yapması gereken bu çocukların sorular sormasını sağlamaktı; o zaman bütün sınıf çabucak bir labirentin içine düşüyor, kendi ülkesindeki eğitimi kontrol altında tutan Japon hükümetinin “tehlikeli fikirler” dediği şeyler bütün akılları karıştırıyordu.

Başkan Wilson vaat ettiği gibi adaletin üstünlüğünü sağlamak üzere Avrupa'ya gitmişti. İngiltere ve Fransa'da müthiş ilerlemeler kaydediyordu ve gazeteler başarmak üzere olduğu şeyi öven harika yazılarla doluydu. Fakat "on dört maddeden" en önemlisini, "denizlerin özgürlüğü" talebini artık unutmuş olduğundan söz edildiğini, Bunny ilk kez Bay Irving'in dersinde duydu. Bu durum İngilizlerin programa verdiği desteğin bedeli olabilir miydi acaba? Bunun dışında, daha da sarsıcı bir gerçek vardı: Müttefiklerin savaşın başlangıcında imzaladıkları gizli anlaşmalar şimdi barış pazarlıklarının yapıldığı masaya yatırılmış, kıskançlık yüzünden çıkan tartışmaların temelini oluşturmuştu. Bunny bu anlaşmaları, Baba'nın Paul'e Bolşeviklerin uydurması olduklarının mutlaka anlaşılacağını söyleyişini hiç unutmamıştı. Ama işte müttefikler bunların gerçek olduğunu itiraf etmişlerdi; dahası, Başkan Wilson'ın Almanlara verdiği tarafsızlık sözüne aldırış edilmeden uygulamaya konuyorlardı!

Bunny eve gittiğinde, bu inanılmaz haberi Baba'ya da verdi; anlaşılan Paul haklıydı ve hain Bolşevikler doğruyu söylemişti! Baba buna ne diyordu? Baba ne diyeceğini bilemedi; bundan çok rahatsız olmuştu ve şimdilik bir şey denemeyeceğini, beklemek zorunda olduklarını söyledi. Fakat bekledikçe işler daha da kötüye gidiyordu sanki; Baba'nın asla yapmayacağını düşündüğü şeyi, Başkan'ın cidden de yapmış olduğu gitgide daha da iyi anlaşıldı; onu "kullanmalarına" izin vermişti. Güney Pasifik Üniversitesi'nde "Modern Tarih 14" dersini alan ilk sınıflarda, bir setin altından sızan sular misali belli belirsiz bir şüphecilik akıntısı süzölmeye başladı.

Bay Irving'in barış konferansından söz etmesine bile gerek yoktu; öğrencilere Fransa-Prusya Savaşı'ndaki muharebelerin ve generallerin isimlerini ezberletmesi yeterliydi. Konu konuyu açıyordu ve sınıftaki "ateşli" öğrencileri susturmak çok zordu! Başka sınıflarda ve Birleşik Devletler'in başka yerlerinde de aynı şey oluyor, insanlar birbiriyle konuştukça "tehlikeli fikirlere" aşına olmaya başlıyorlardı. Yasak düşünceler çok geçmeden Kongre'de de dillendirilmeye başlandı ve gazetelerin bu fikirlerden uzak durması zorlaştı. Bütün ülkeyi etkisi altına alan bir fırtına gibiydi bu. Bunny gibi

milyonlarca idealist bez bebeklerinin talaşla doldurulmuş olduğu gerçeğine aynı anda uyanıyordu.

IV

Evet, dünyada yaşamak için zor zamanlardı. Duymuş olduğumuz bütün o altın vaatler, sarıldığımız o görkemli umutlar! Genç erkeklerin döktüğü onca kan, Fransa'da ölen ya da yaralanan üç yüz bin asker; bütün bunların ardından müttefik devlet adamları, o merhametsiz, zalim adamlar konsey masasına oturmuş dünyayı yeniden eski haline döndürüyordu! Eski nefretlerin, eski adaletsizliklerin hepsini devam ettiriyorlardı; geleceği mahvedecek binlerce yeni nefret ve adaletsizliğe de yol açarak! Almanları kendi topraklarından zorla çıkarıp buraları Fransızlara, Avusturyalılarla İtalyanlara, Ruslara ve Polonyalılara veriyorlardı; bu uzun yağmacılık listesi böyle uzayıp gidiyordu; milyonlarca insanı korkup nefret ettikleri yönetimler altında yaşamaya mahkûm ediyor, böylece yeniden başkaldırmalarını ve Avrupa'nın bir kez daha karışmasını garantiye alıyorlardı!

İnsanlar bunları hemen fark edemedi, pazarlığın ayrıntıları dışarı sızdıkça yavaş yavaş anlaşıldı. Dünyadaki bütün ülkeler kendi propagandasını yürütüyor, bencilce kendi çıkarlarını düşünüyor-du; Başkan Wilson da bu karmaşanın ortasında, kim nereye çekerse oraya gidiyor, açıklamış olduğu iyi hedeflere ulaşmaya gücü yetmiyordu. Bu tablo Amerika'da belirmeye başlayınca, ülkeye daha önce hiç görülmemiş bir nefret dalgası yayıldı.

Derken Başkan Wilson yurda dönüp tam bir zafere ulaştığını açıkladı. "Bütün halkların kendi kaderlerini tayin edebilme hakkı" adına Renanya'yı Almanlardan alıp Fransa'ya, Almanların Afrika'daki topraklarını Britanya'ya, Tirol'ü İtalya'ya, Çin eyaletlerinden birini Japonya'ya vermişti ve Birleşik Devletler de Ermenistan'ı manda altına almıştı! Ayrıca Fransa ve Britanya'yla ebedi ittifak kurmuştu ve böylece "halkların kendi geleceklerini tayin etme hakkını" koruma görevini de sonsuza kadar üstlenmiştik! Program bütünüy-

le uygulandıktan sonra Amerika'daki genç entelektüeller arasında şen şakrak bir alaycılık moda oldu; havalı genç müdireler iffetlerini korumak için kocalarını aldatıyor, üniversite öğrencileri alkol yasağına duydukları saygıdan dolayı ceplerinde matara taşıyordu.

Arada bir Paradise'a gidip Ruth'la karşılaşmak ve abisinin barış zamanında Sibiryalıların kendi geleceklerini tayin etme hakları yüzünden orada kalıp insanların boynundan süngüyü eksik etmemesi gerektiğini ona da açıklamak zorunda kalan Bunny için, durum özellikle zordu. Bunny bu müstesna durumu izah edebilmek için ülke dışında dokunulmazlığa sahip kıdemli bir diplomat kadar becerikli bir üçkâğıtçıya dönüştü. Bunu bir iki ay kadar başarabildi ve bu arada kollarından tutulup Versailles'a sürüklenen Almanlara dilin dönemeyeceği kadar büyük bir tazminat ödeyeceklerine dair anlaşma imzalatıldı.

Derken bir gün bu görevi sürdürmesini imkânsızlaştıran bir mektup geldi. Ucuz kâğıda kaba bir elyazısıyla yazılmış, Seattle'dan "Bay Ross, Paradise, California" adresine yollanmış, masum görünen bir mektuptu. Şöyleydi:

"Sayın Bay Bunny: Beni tanımazsınız ama ben eskiden Salinas Vadisi'nde sığır güden ve savaştan yeni dönmüş bi askerim. Paul Watkins size yasmamı söyledi çünkü kendisi sansür yüzünden hiç bir şey yazamıyo. Ben çürüğe çıkarılıp geri yollandım, Asya dizen-terisine yakalandım, üç aydır bağırsaklarımdan kan geliyo ve bu mektubu okuduktan sonra ellerinizi bi güzel yıkasanız iyi olur çünkü çok bulaşıcı bi hastalıktır. Şu an tecritteyim ve bu mektubu el altından yollayacam, Tanrıyı seviyorsanız beni ele vermeyin yoksa kesin kodese tıkarlar. Ama Paulün dediğine göre babanız nasıl bir cehennemde olduğumuzu öğrenirse bizi oradan kurtarmak için bi şeyler yapabilirmiş. Bay Bunny bizim orda ne işimiz var ve neden kalmak zorundayız? Kışın çoğu zaman sıfırın altında yirmi derece oluyor ve durmadan şittetli fırtınalar çıkarken biz orda nöbet tutmak zorundayız ve yazları karasinek kadar büyük sivrisinekler ısırıldığı yerden kan getiriyo. Caponlar güya mütefikimiz oldukları halde bize ateş ediyo ve kesinlikle ülkeyi ele geçirmeye çalışıyo-

lar ve sadece yedi bin asker olduğu söyleniyo ama aslında yetmiş bin tane var ve onları neden oraya aldık ki? Bizim çocukların silah taşımalarına izin yok ama Caponların süngüleri var, biz ise sadece yumruklarımızı kullanabiliyoruz. Göya bizim kontrolümüzde olan bölgeler var ama Caponlar oralardan uzak durmuyo ve makineli tüfeklerle yaylım ateşi açtıklarını bile gördüm. Sibiryada onlarla savaşacak olsak bizim çocukların çoğu daha en başında toplu katliama kurban gider. Bi de bizim albaydan duyduğum kadarıyla yardım etme emri aldığımız Rus mültecilerle subaylar var, adamlara hükümet kursunlar diye para veriyosun ama onlar alemlere akıyo ve aynı gece hepsini randevuevinden toplamak zorunda kalıyosun. Adamların tek bildiği karşlarına çıkan bütün işçileri vurmak, kadınları da vuruyolar ve de herkese işkence ediyolar, Bay Bunny size gördüklerimi yazsam mutlaka kusarsınız. General Gravesden bütün erlere kadar herkes kafayı yemiş vaziyette, bizim alayda en az yirmi kişi delirdi ve deli gömleği giydirilip ülkeye yollandı. Ama ülkedekilerin bi şey bilmesi yasak, bizim alayda altı aydır ailesinden tek haber alamadığı için meraktan deliren çocuklar var. Savaş bittiği halde neden orda kalmak zorundayız, biliyosanız belki siz bana söylersiniz. Ama Paul kardeşine bir şey söylememenizi istedi, onun durumu o kadar kötü değil, çok dolaşıyor ve durmadan çalışıyor marangozluk yapıyosan işin çok zor değil ama bazı çocuklara bi yığın demiryolu traversini yüz metre taşıtıp tekrar eski yerine döndürttüklerini gördüm ve bunu bi tek boş kalmayalım diye yapıyolar. Lütfen bana sigara yollayın o zaman mektubumu aldığınızı anlarım, iki paket yollarsanız da yazmaya devam etmemi istediğinizi anlıyacağım. Saygılarımla, Jeff Korbitty.”

V

Bunny mektubu Baba’ya götürünce, tabii ki o da çok endişelendi ama Baba ne yapabilirdi ki? O hafta açması gereken üç kuyu vardı ve bunlardan biri patlayıp yüzlerce metrelik kayalık alanı siya-

ha boyamıştı. Üstelik Bay Roscoe'yla ikisinin petrol pazarındaki hareketlilikle baş etmeleri gerekiyordu. Dünyadaki bütün ülkeler birdenbire benzin satın almaya karar vermişti sanki; belki savaş sırasındaki kısıntının acısını çıkarıyor belki de yeni bir savaşa hazırlık yapıyorlardı; neden ne olursa olsun, fiyatlar tavan yapmıştı ve Güney California petrolünün kökü kurutuluyordu. Cidden inanılmazdı, benzin istasyonları sürekli müşterileri dışında kimseye satış yapmıyor, onlara da her seferinde en fazla beş galon veriyordu; bazı istasyonlarda benzin yoktu ve arabaların günlerce yolda kaldığı oluyordu. Baba'yla Bay Roscoe muazzam bir vurgun yapmıştı; ayrıca sahici para kazandıklarını söylüyordu Baba gülerek, o yabancı ülke tahvillerinden değil!

Bunny, Jeff Korbitty'ye beş on karton sigara yolladı ve Paul'e ne olacağı konusu gece gündüz aklını kurcaladı. Bolşevizmin bastırılması Paul'ün Sibirya'da kalmasını gerektirince her nasılsa bambaşka bir anlam kazanmıştı! Ayrıca, Bolşevik propagandası Salinas Vadisi'nden eski bir sığır çobanının kaleminden çıktığında bambaşka bir şey gibi görünüyordu! Bunny bir şey yapmak zorundaydı ve sonunda çaresiz kalıp oturarak milletvekili Bay Leathers'a Sibirya'daki durumla ilgili duyduklarını anlatan, bu kamu görevlisinden barış zamanı asker mektuplarına neden sansür uygulandığını Savaş Bakanlığı'ndan öğrenmesini, ayrıca Kongre'ye Amerikan birliklerinin neden Sibirya'da kaldığına dair bir araştırma yaptırmasını talep eden bir mektup yazdı.

Mektup milletvekilinin eline beş gün sonra ulaşacaktı. Bunny'nin mektubu postalayışından yedi gün sonra iyi giyimli ve tatlı dilli bir beyefendi Ross'ların evini ziyaret ederek Sibirya için bir petrol imtiyaz anlaşması olduğunu, Bay Ross'u da bu işe dahil etmek istediğini söyledi. Baba Paradise'ta olduğu için beyefendiyle Bunny konuştu ve adamın gayet insancıl, merhametli biri olduğunu düşünerek ona Paul'den söz etti, Jeff Korbitty'nin mektubunu gösterdi. Sibirya'daki durumu tartışırken, adam Ruslara karşı savaş ilan edilmediğini, onlarla savaşmaya hakkımız olamayacağını söyledi. Bunny de aynı şekilde düşündüğünü söyledi; sonra adam gitti, im-

tiyaz anlaşmasından başka bir haber çıkmadı ve Bunny birkaç hafta sonra savaştan dönmüş eski kovboydan ikinci bir mektup aldı; Jeff Korbitty, Bunny'ye onu "sattığı" için açıkça serzenişte bulunuyordu; bunu o yapmış olmalıydı çünkü Bunny'den başka kimseye yazmamıştı ve aynen söylediği gibi, ordu yakasına yapışıp onu kodese atmıştı; gizlice göndermeyi başardığı bu mektubu da Bunny'ye cehennem dibine gidip orada kalmasını söylemek için yazıyordu. Bu da küçük bir idealistin eğitimindeki aşamalardan biriydi!

Bunny'nin bu olay hakkında biriyle konuşması lazımdı. Ertesi gün yeni spor arabasıyla okuldan çıkarken, hafif aksayan genç bir adam gördü ve üniversite öğrencilerinden biri yeni spor arabasıyla geçip giderken, öğretmenlerden birinin aksayarak yürümesine içi el vermedi. Yavaşlayarak, "Gelmek ister misiniz, Bay Irving?" diye sordu.

"Aynı tarafa gidiyorsak, olur," dedi Bay Irving.

Bunny, "İstediğiniz tarafa gidebiliriz," diye cevap verdi. "Aslına bakarsanız, sizinle konuşmak için fırsat kolluyordum ve bana iyilik yapmış olacaksınız."

Genç adam arabaya binip gideceği yerin adresini verdi; sonra da, "Ne konuşmak istemiştin?" diye sordu.

"Ordumuzu neden Sibirya'da tuttuğumuza dair fikrinizi soracaktım."

Bay Daniel Webster Irving'in tuhaf bir tipi vardı, yakasının üstündeki kocaman başının seri ve atik hareketleri insanın aklına ağaca tünemiş sizi ve tüfeğinizi görmeyi bekleyen bıldırcınları getiriyordu. Kahverengi, diken gibi ve isyankâr bir bıyığı, sınıfta aptalca bir şey söylediğiniz zaman size sabitlenen gri gözleri vardı. O gözleri şimdi de Bunny'ye sabitlenmiş, "Bu konu neden ilgini çekti?" diye soruyordu.

"Birliğiyle birlikte yaklaşık bir yıldır orada olan bir arkadaşım var ve duyduğum bazı şeyler beni endişelendirdi. Orada neler olduğunu anlayamıyorum."

Bay Irving'in cevabı şöyle oldu: "Bunu bir öğrenci olarak mı yoksa arkadaş olarak mı soruyorsun?"

“Neden?” diye yanıtladı Bunny, hafif bir şaşkınlıkla. “İzin verirseniz, dostunuz olmaktan gurur duyarım. Ama ne fark eder ki?”

“Aradaki fark,” dedi Bay Irving, “üniversitedeki pozisyonumu kaybetmeme sebep olabilir.”

Bunny utançla kızardı. “Öyle bir şey aklıma bile gelmez, Bay Irving.”

“Seninle açık konuşacağım, Ross. Bütün birikimimi Avrupa’da yardım işleri için harcadım ve eve beş parasız döndüm. Şu anda küçük kız kardeşimi okutuyorum ve bana yılda bin üç yüz gibi yüksek bir maaş veriyorlar. Gelecek yıl iki bine çıkma ihtimali var, sözleşmelerle ilgili konular bu ay görüşülecek. Öğrencilerime Bolşevizmi savunduğum rapor edilecek olursa, ne burayla ne de başka bir yerle sözleşme imzalayabilirim.”

“Ah, Bay Irving, sizi ihbar etmeyi aklımdan bile geçirmem!”

“Buna gerek kalmaz. Ailene ya da arkadaşlarına birliklerimizin Sibirya’da olma nedenine dair söylediklerimi anlatman yeter. O zaman beni ihbar etmeyi ahlaki bir görev addedeceklerdir.”

“Durum o kadar kötü mü?” dedi Bunny.

“Bence bundan daha kötü olamazdı,” dedi Bay Irving. “Sorunu ancak iki arkadaş olarak konuşmamız ve konuştuklarımızdan başka hiç kimseye söz etmemen koşuluyla cevaplayabilirim.” Böyle bir teklifi seve seve kabul etmekle, Bunny Bolşevizmin nasıl bir tuzağına düşüyordu, tahmin edebilirsiniz!

VI

Bay Irving’in söylediğine göre, birliklerimizin Sibirya’da olma nedeni Amerikalı bankacıların ve büyük işadamlarının hem savaş öncesinde hem de savaş sırasında Çar’ın hükümetine büyük miktarlarda borç vermiş olmalarıydı; Bolşevik hükümet bu borçları tanımadığı için, bankerlerimiz ve işadamlarımız Bolşevizmi yok etmeye kararlıydı. Sorun yalnızca paranın miktarı değil, durumun başka ülkelere emsal oluşturmasıydı; bütün yeni hükümetler ken-

dilerinden önceki hükümetlerin yükümlülüklerini reddettikleri takdirde uluslararası borçlara ne olacaktı? Borç veren ülkeler –yani Amerika ve İngiltere– bir hükümetin aldığı borca karşılık hükümetin değil ülkenin ve ülke kaynaklarının ipotek altına alınmasını istiyordu. Uluslararası borçların miktarı bir ya da iki yüz milyar dolardı ve borç veren ülkeler Sovyet Rusya'nın öteki ülkelere örnek teşkil etmesini, borçları tanımayan ülkelerin oyunun dışında kalacağına inanmasını istiyorlardı.

Bunny kendisi için çok yeni olan bu bakış açısıyla ilgili birçok soru sordu. Bay Irving Washington'da, savaş zamanı ülkemizde büyükelçilik yapan bir Rus olduğunu ve adamın bu sayede devletimizin borç verdiği parayı kullanma yetkisine sahip olduğunu, yetkisini Rusya adına silah ve bomba almak için kullandığını söyledi. Bolşevik devrimi sırasında bu büyükelçinin elinde yüz milyon dolar kadar para vardı ve hükümetimiz adamın bu parayla Sovyet hükümetine karşı bir propaganda mekanizması, Çar'ın hayatında görmediği kadar karmaşık bir casusluk sistemi kurmasına göz yummuştu. Adamın para yedirdikleri arasında gazeteler, gazeteciler, devlet yetkilileri ve parlamenterler de vardı. Ayrıca dışişleri bakanlığımızın bazı yetkilileri eski Rus soylularıyla evlilik yapmıştı ve devrim yüzünden her şeylerini kaybeden bu kadınların yeni rejimden nefret etmeleri çok doğaldı. Yetkililerden biri kredi işlerine bakan bankanın üyesiydi ve bu yüzden bir servet kaybedecekti; bazılarının büyük miktarlarda para kaybedecek olan bankalar ve şirketlerle sıkı bağlantıları vardı. Bütün bunların sonucunda Amerika, Sovyet Rusya'yla, bu uçuz bucaksız cumhuriyetin her bir santimetrekaresinde savaş halindeydi; bu yüzden Amerikan üniversitesindeki bir öğretim görevlisi, bu konuyu işini kaybetme korkusu yaşamaksızın sınıf dışında bile tartışamazdı.

Bay Daniel Webster Irving Bolşevizme sempati duyması ya da Amerika'da bu türden bir doktrini öğrencilerine telkin etmesi gibi bir şeyin mümkün olamayacağını söyledi; kurbanlarının zihinleri tamamıyla zehirleninceye kadar bütün Bolşevik ajanların aynı şeyi söylediğinden habersiz olan Bunny de bu söze saf saf inandı. Bay

Irving Rusya’da gerçekleşen şeyin dev bir sosyal deney olduğu görüşünü belirtti. İşçi sınıfının kuracağı bir hükümet başarılı olabilir miydi? Sanayide demokrasi bir olasılık mıydı yoksa bir fanatiğin hayali mi? Olan biteni gözlemleyip rapor etmeleri için Rusya’ya çeşitli konularda uzman olan tarafsız kişiler göndermeliydik. Ama biz onun yerine Rusları güçsüz duruma düşürmeye çalışan Fransa ve Britanya’ya yardım ediyorduk; onları ordularımıza ve desteklediğimiz ordulara karşı direnerek bütün enerjilerini harcamaya zorluyorduk; deneyin başarılı olmasını imkânsız hale getiriyorduk ve bu yüzden de, elbette ki başarısız olması bir şey kanıtlamayacaktı.

Zavallı propaganda kurbanı Bunny, bu konudaki fikirlerinin değişmeye başladığını söyledi. Evet, Rusların kendi sorunlarını kendi yöntemleriyle çözmeye kesinlikle hakları vardı ve biz de gerçekte neler olup bittiğini mutlaka öğrenmeliydik, bu bilgiye ulaşmanın bir yolu olsaydı keşke. Bunun üstüne Bay Irving, tesadüf bu ya, içindeki “tehlikeli fikirler” yüzünden üniversite kütüphanesine ve Angel City’deki lise kütüphanelerine alınmamaya başlanmış haftalık iki derginin isimlerini verdi.

Sonra neler olduğunu tahmin edebilirsiniz. İçi içine sığmayan bir delikanlıya bazı yayınları okumaması gerektiğini söylerseniz, içi hemen o yayınlarda neler olduğuna dair büyük merakla dolar. Bunny eve gider gitmez bu dergilere abone olmak için mektuplar yazdı; hiçbir şeyi gizlemeden, kendi adıyla. Böylece Askeri İstihbarat Başkanlığı, Deniz İstihbarat Başkanlığı ve Gizli Haber Alma Teşkilatı’nın kartoteklerine yenileri eklendi; bu kartotekleri kendi malları gibi kullanan daha birçok teşkilat vardı tabii; birçok milliyetçi cemiyet, birçok militan gazete, birçok özel dedektiflik şirketi ve tabii ki bir zamanlar artık var olmayan Rus hükümetinin büyükelçisi olan adamın haber alma teşkilatı.

El yordamıyla Paul’e yardım etmenin bir yolunu arayan Bunny’nin bir sonraki marifeti Güney Pasifik “Stude”ye Sibirya’daki durum hakkında neler düşündüğünü anlatan bir mektup yazmak oldu; Bay Irving’den söz etmemeye, Paul’le Jeff Korbitty’nin adlarını vermemeye dikkat etmişti tabii. Mektubu öğrenci editör

tarafından, üniversitenin önde gelenlerinden birinin ülkenin düşmanlarına destek olmasını kınayan kısa bir notla birlikte geri gönderildi. Olay duyuldu ve müthiş söylentiler dolaşmaya başladı, mektubu okuyup onunla tartışmak isteyen arkadaşları ve tanımadığı öğrenciler Bunny'nin etrafını kuşattı.

Son sınıflardan biri Bunny ile aynı fikirde olduğunu açıkladı, Rusların tabii ki kendi ülkelerini istedikleri gibi yönetme hakkı vardı. Babası varlıklı bir demir boru üreticisi olan bu adamın adı Billy George'du. Bir parça anlayış görmekten tabii ki mutlu olan Bunny, "Stude"ye kendi mektubunu, Jeff Korbitty'nin ise ona yazdığı mektubu yeni arkadaşının okumasına izin verdi ve ona bütün fikirleriyle kaygılarını anlattı; böylece Angel City, New York ve Washington'daki kartotekler daha da zenginleşti. Bu kartları birçok kişinin incelemesine izin verildiğine göre, bizim de dosyaya şöyle bir göz atmamız vatan hainliğine girmeyecektir. Boyutları on beşe yirmi olan bu kartların iki tarafı da daktiloyla özenle doldurulmuştur; birisi dolduğunda, başka karta geçilir. Bizim genç idealistimizin kartoteki artık şu şekildeydi:

"Ross, James Arnold, Junior, takma ad Bunny: 679. Sok. Mendocino Blv., Angel City, Calif., ayrıca Paradise, San Elido Co., Calif. Yaş 20, boy 175, saç kumral, göz kahverengi, yüz normal; foto ekte. Babası J. Arnold Ross, bşk yrd. Ross Holding Petrol Şti., Vernon Roscoe Binası, Angel City, ayrıca bağımsız petrol yatırımları, yaklaşık sermaye 25.000.000\$. Beach City Lisesi (Calif.) 1918 mezunu, okul kayıtları iyi, sekse düşkünlük rapor edildi, ajan raporu 11497 ekte. Paradise Petrol grevi 1916-17 aktif sempatizanı, grev lideri Paul Watkins'in yakın dostu, dosya 1272W17. Paul'ün kız kardeşi Ruth Watkins'le yakınlığı olduğundan şüpheleniliyor. Askeri eğitim Kamp Arthur, 1917-18, kayıtlar tatminkâr. Eski asker Jeff Korbitty'nin teşvikiyle, California 49'uncu Bölge M.V. H.G.Leathers'a mektup yazmış, dosya 9678K30; bkz. Ekteki mektup, ayrıca ajan raporu 23.672 ekte. 1923 başlangıç, Güney Pas. Üni., Kappa Gamma Tau cemiyetine üye, koşucu, Daniel Washington Irving'in öğrencisi, dosya 327118. Duygusal Bolş. Sempatizanı. Ulus, Yeni Cumhuriyet abonesi. Öğrenci

arkadaşı ajan 11497'den rapor var; ayrıca 9621, şahsın Birdie Ross olarak bilinen ablasının yakın dostu."

VII

Büyük Ross'un dünyada yaşananlar için sabah ve akşam gazetele-riyle idealist oğlu dışında bir bilgi kaynağı daha vardı. Petrol işinde-ki ortakları konu üzerinde detaylı olarak düşünüyor, uzun konuş-malar yapıyor ve detaylı raporlar inceleniyordu. Başkan Wilson'ın diplomasısından onlar da memnun değildi; dünyayı demokrasi için güvenli bir yer haline getirmediğinden değil, petrolcüler için gü-venli bir yer yapamadığından. Düşmanlardan alınan topraklarda tarifsiz bir hazineyle dolu petrol yatakları vardı; bizse tutmuş saç-masapan bir idealizm uğruna Fransa ve Britanya'nın bu hazineyi ele geçirmesine izin veriyor, bir de Türkleri Ermenistan'dan uzak tutmakla uğraşıyorduk!

Baba'nın şahsi fikri, kendi çıkarlarının ülgede olduğu yönün-deydi. Yurtdışındaki imtiyaz haklarına ulaşabilenler Excelsior Pete, Victor Petrol ve "Büyük Beşli"nin diğer üyeleri-ydi; fiyatları onlar belirlediği takdirde yurtiçindeki petrol fiyatları düşebilir ve Baba yüklüce para kaybederdi. Buna rağmen vatansever bir bakış açısına sahipti; ülkenin petrole ihtiyacı vardı ve kendi işi bunu tedarik et-mekti. Yani, gördüğünüz gibi Baba da idealistti, oğlunun bu türden bir idealizme fazla itibar etmemesi onu gücendiriyordu.

Bunun suçlusunun üniversite olduğuna gitgide daha da çok inanıyordu. Bunny ne derse desin, onun aklını karıştıran ve pra-tik konuları göz ardı etmesine neden olan şey bu "eğitim işiydi". Bunny çok kereler kurnaz ihtiyarın onu yokladığını fark etmişti; Bunny'nin görüşlerini etkileyen ondan yaşça büyük biri olmalıydı ve Bunny'nin böyle birinden hiç söz etmeyişi şüphe uyandırıcı-ydı. Bunny, Daniel Webster Irving'in, namıdiğer Daniel Washington Irving'in adının er ya da geç su yüzüne çıkacağını farkındaydı; böylece aklına zekice bir fikir geldi; Baba'yı bu öğretmen arkada-

şıyla kendisi tanıştıracaktı! Baba'nın kendi evinde ağırladığı birini ihbar etmesi mümkün değildi!

“Baba, öğretmenlerimden birini kuyuları göstermek için buraya davet etmek istiyorum.” Baba buna çok sevindi tabii; hem dünyasına kültürlü birileri girmiş olacak hem de oğlunun aklına nasıl fikirler sokulduğunu öğrenme fırsatı bulacaktı. Baba'nın yakasını bırakmayan korkulardan biri de oğlunun bu “öğretim işi” yüzünden ihtiyar cahil babasından utanmaya başlayacağıydı. Yirmi beş milyon doları küçümseyecek –en azından öyle görünecek– kadar kaçık “entel tipler” olduğunu biliyordu Baba.

Yaz okulunda ders verecek olan Bay Irving'in on günlük boşluğu vardı ve genç öğretmen Bunny'nin hafta sonu için arabayla Paradise'a gitme teklifini şaşkın bir memnuniyetle kabul etti. Böylece bir haziran sabahı, Güney California'da çok görüldüğü için takdir etmeyi unuttuğunuz güneşli bir havada yola koyuldular. Yolda Rusya ve Sibirya'da olanlardan söz ettiler; General Denikin ve Amiral Kolçak'ın kaydettiği ilerlemelerden, Bolşeviklerin umutsuzca bir “kızıl ordu” kurma çabalarından, Almanya'daki yönetici sınıfın Rus devrimine karşı müttefiklerin yanında yer alarak saygınlıklarını geri kazanma umudundan. Bir de Bunny, Bay Irving'e bu seyahat konusundaki fikrini açıkladı; daha çok Baba konuşacak, Bay Irving yalnızca yaşlı bir petrolcüyeye ters gelmeyecek fikirlerini dile getirecekti.

VIII

Paradise'a vardıklarında öğretmen, Baba'nın kendisi ve konukları için araziye yeni yaptırdığı güzel İspanyol “çiftlik evine” yerleştirildi. Ev bir avlunun dört kenarını kaplıyor, avlunun ortasındaki fışkiyeden su fışkırıyordu ve hurma ağaçlarıyla muz ağaçlarına eşlik eden sarmaşık begonvillerden çıkan büyük dallar stüko duvarlara tırmanmaya başlamıştı bile. Evde hem kâhya hem de aşçı olarak görev yapan çift fonksiyonlu bir Japon, bahçıvanlığı bulaşıkçılıkla birlikte yürüten bir çocuk vardı ve Ruth evin genel idaresinden so-

rumlu baş kâhyalığa terfi ettirilmişti. Altı konuk odası vardı ve Ross Holding'in yöneticileri, müdürleri, jeolog ve mühendisleri araziye geldiklerinde Baba'nın konuğu oluyor, burada büyük bir aile gibi yaşıyordu. Akşam yemeğinden hemen sonra salondaki yeşil çuha masaya oturulup poker oynanıyordu; adamlar ceketlerini çıkarıp pantolon askılarını indiriyor, zili çalıp Japon'dan biraz daha puro ve viski soda istiyor, odayı mavi dumanla kaplayıp sabahın ilk ışıklarına kadar yerlerinden kalkmıyorlardı. Oğlunun odasında kalıp okumayı tercih etmesinden ve petrolcülerin kafayı bulduktan sonra anlattığı hikâyeleri duymamasından gayet memnun olan Baba'nın uyguladığı çifte standardın eğlenceli bir örneği sergileniyordu.

Ama bu kez kumar yoktu; bu seferki, Baba'nın ısrarlı tabiriyle "profesörün" onuruna, entelektüel bir hafta sonu olacaktı. Büyük Ross ziyaretine gelen bir "profesör" olmasından ve ona sondajına yeni başlanan bir kuyuyu, kazılan bir kuyuyu, sondaj aşamasındaki onlarca kuyuyu göstermekten çocuksu bir gurur duyuyordu. Gezdikleri yeni rafineri gazetelerin petrol mühendisliğindeki en son mucize olarak göklere çıkardığı, cidden özel bir yerdi; ayrıca betondan ve yeni boyanmış parlak metalden binalarıyla, bildiğimiz lunaparklara benzeyen bir sanat eseri idi. Petrol kuyuları siyah ve yağlıydı, buna yapacak bir şey yoktu ama rafineri farklıydı; petrol yeraltındaki borulardan geldiği, aynı şekilde gittiği için rafineri genç bir idealistin zevkine göre düzenlenebilmiş, tel örgülü düzgün çelik çitler sarmaşık güllerle kaplanmış, çimenlik alanların arasına kıvrılarak giden çakıltaşı yollar döşenmişti. Ross rafinerisi büyükçe bir köy kaddı ama bu köydeki evlerin çoğu petrol tankı şeklindeydi; küçük ve büyük tanklar, yüksek ve bodur tanklar, yuvarlak tanklar, dikdörtgen ve kare tanklar, siyah tanklar, kırmızı tanklar, dışarıdan görünmeyen rengârenk başka tanklar.

En göze çarpan yapı damıtma ünitesinin yan yana dizilip karmakarışık borularla birbirlerine bağlanmış bataryasıydı; bunların her biri Birleşik Devletler'deki bütün içki kaçakçılarının işini görecektiydi. Damıtma ünitesindeki ilk imbikte belli bir dereceye kadar ısıtılan ham petrol ilk ürünlerden birini veriyordu; buna

“parçalama” işlemi deniyordu. Geriye kalan petrol başka bir imbiğe gidiyor ve orada biraz daha ısıtılıp başka bir ürün elde ediliyordu. Bu şekilde imbikten imbiğe geçmeye devam ediyordu; bu işleme “sürekli” damıtma deniyordu. İmbiklerden elde edilen ürünler büyük kondansatörlere, oradan kendi tanklarına aktarılıyordu; farklı kalitelerde gazolin, kerosen, benzin, nafta, farklı türlerde kayganlaştırıcı yağlar, petrolatum, yoğun, siyah ve harika katran, doldur doldur bitmeyen, pürüzsüz, beyaz parafin mumu.

Bu işlemlerde yönetim işlerine ve yeni yöntemlerin keşfine sonsuz bir yer olduğunu görmüşsünüzdür. Baba’nın dilinden düşürmediği bir kimyageri vardı; aman aman, adam tam bir dâhiydi! Baba adama yılda altı bin veriyor, keşfettiği her şeyin sahibi oluyordu ve işe başladığından beridir şirkete milyonlarca dolar kazandırmıştı. McEnnis denen bu adam resmen karbon halkaları ve zincirleriyle yaşıyordu; kara tahtada diyagramlar çiziyor, çizdiği şey mor renkte oluyor, derken bir C-birimi daha ekliyordu ve, vay canına, çizdiği şey tenyaya iyi gelen, ismi gelmiş geçmiş en uzun tenyadan bile daha uzun, yeşil renkli bir şeye dönüşüyordu.

Bu büyücüyle tanışmalıydılar; böylece içindeki mahkûm kendini istediği kadar havaya uçurabilsin diye bir tepenin zirvesine tek başına kurulmuş olan laboratuvara gittiler. McEnnis soluk yüzlü, kambur ve hafif kel, insana kalın gözlük camlarının ardından bakan bir adamdı. Baba gururla “Profesör” Irving’i takdim etti ve kimyager ziyaretçilerine bir dizi test tüpüyle imbik gösterdikten sonra normal heksanla ondan daha kararlı olan metil sikloheksanın ısıtmada neden aynı molekül ağırlığına sahip olan doymuş hidrokarbonlar kadar kararlı olmadıklarını anlamaya çalıştığını açıkladı. Rafinericilik tarihindeki en büyük tasarrufu elde etme fırsatı ayaklarına kadar gelmişti fakat şöyle bir sorun vardı ki çok basit genel bir denklemin gerektirdiği maksimum olefin yüzdesine –kimyager burada kara tahtaya yazmaya başladı: $RCH_2-CH_2-CH_2R_1 \rightarrow RCH_3 + CH_2 = CH.R_1$ – olefinlerin polimerizasyonu ve naftenlerin oluşması yüzünden ulaşamıyordu.

Bu bilgiyi edindikten sonra kızarmış tavuk, taze yeşil mısır ve Imperial Vadisi’nin tatlı kavunlarından oluşan akşam yemeğini yi-

yip sohbete oturdular. Bay Irving'in tutumu harikaydı; geceyarısına kadar oturuldu ve Bay Irving babanın dünya meseleleriyle ilgili yüzlerce sorusunu cevaplayarak Avrupa'da yardım işleri yaparken gördüklerini, Fransız diplomasisini anlattı.

Yüksek konumda akrabaları olan genç öğretmen içeriden bilgiye sahipti; bildikleri Baba'nın bildikleriyle uyum içindeydi; evet, durum korkunçtu, Amerika her şeyi yüzüne gözüne bulaştırmıştı. Tanrım, Japonları resmen Sahalin'e buyur ediyorduk ve dünyada belki de en çok orada petrol vardı; İngilizler de tabii ki Bakü'deki boru hatlarının tamirini üstlenmiş, Musul'daki bütün petrol de onlara kalmıştı ve Fransızlar İngilizlerle birlikte hem İran'a hem de Suriye'ye giriyordu; peki Sam Amca neredeydi? Vernon Roscoe fırtınalar estiriyordu çünkü Bakü'de bazı sözleşmeleri vardı ve Bolşevikleri oradan atıp Anglo-Hollandalıları içeri buyur etmek de ne demek oluyordu? Roscoe bu ülkenin başkan olarak bir öğretim görevlisine değil iş bilen bir adama ihtiyacı olduğunu söylüyordu...

Baba "pot kırdığından" korkarak sustu; ama Bay Irving gülerek, "Merak etmeyin, Bay Ross, ben öyle bir şerefe nail olamam, ayrıca öyle bir niyetim de yok," dedi. Bunun üstüne Baba, Roscoe'nun tiradına devam etti; petrolcüler derslerini gayet iyi almıştı, gelecek seçimde bir araya gelerek söz sahibi olmaya niyetliydiler; bir işadamlarını başkan seçtireceklerdi. Bunny ve Bolşevik öğretmen şöyle bir bakişti ama Baba bir şeyden şüphelenmedi. Sonrada, Bunny ile yalnız kaldıklarında, "Çok zeki bir delikanlıymış, evlat," dedi. "Dünyada neler olup bittiğini anlayan biriyle konuşmak büyük zevk." Bolşevik propaganda böyle böyle yayılıyordu işte!

IX

Bunny o yazı, hani derler ya, "gezip tozarak" geçirdi; uluslararası durumla ilgili birkaç kitap okuyup Vernon Roscoe'nun yabancı ülkelerdeki ajanlarının gizli raporlarını inceledi ve petrol kulelerinin Ross Junior arazisindeki birkaç tepeye daha tırmanışını izledi.

Bertie telefon edip artık sosyeteye takdim edilmesi ve “münasip” birkaç kızla tanışması gerektiği konusunda ısrar etti; böylece Bunny ablasıyla birlikte Woodbridge Riley’lerin bir dağın tepesinde, yalnızca seçilenlerin girebildiği bir “kulüpte” yaptığı son moda kampa giderek orada bir hafta geçirdi. Buradaki insanlar kayıkla gezip yüzüyor ama onun dışında şehirdeki kadar karmaşık hayatlar yaşıyor, aynı sosyal zorunluluklar ve meşguliyetler ağı içinde günde birkaç kez kostüm değiştiriyorlardı. Akşam yemeğinde bol bol içip gün doğuncaya kadar zencilerden oluşan bir caz orkestrasının müziğiyle dans ediyor, ardından atla gezip geç saatte kahvaltı ediyor, birkaç saat uyuduktan sonra bir öğle yemeği davetine katılıyorlardı.

Bunny burada birkaç yıldır ablasının gözde talibi olan Eldon Burdick’le tanıştı. Tam olarak nasıl bir ilişkileri olduğunu bilemiyordu. Baba bir seferinde şaka yollu evliliğin yakın olduğunu söylemişti ama Bertie onu terslemişti; kendi hayatı onu ilgilendirirdi, aile büyüklerinin karışmasına gerek yoktu. Bunny orada ikisinin sürekli tartıştığını fark etti; istemeden konuşmalarına kulak misafiri oluyor, ablasının gözlerinde yaşlar görüyordu. Bertie, Elton kampta yalnızca bir hafta geçireceği için sinirliydi, çocuk da Bertie başkalarıyla sık sık dans ederek onu cezalandırdığı için. Ama ikisi de Bunny’ye içlerini açmadı, Bunny de meraklısı değildi zaten.

Eldon Burdick eski California’lı, toprak sahibi bir ailenin küçük oğluydu. Toprakları Angel City’ye yakındı ve yaklaşık her on yılda bir parselleyip parselleyip koca bir parçasını daha satıyorlardı; bu yüzden ellerinde kalan toprağın değeri öyle bir artıyordu ki genci yaşlısı tam kırk kişi su gibi para harcadığı halde aile sürekli zenginleşiyordu. Eldon İngiliz subaylar gibi incecik bir bıyığı olan, yakışıklı, çarpıcı ve sportmen bir adamdı; duruşu hep dimdikti ve Bunny onun askeri bakış açısına sahip olduğunu keşfetmişti. Bertie kardeşinin tehlikeli fikirlerinden ona da söz etmiş olmalı ki Eldon, Bunny’yi atla gezmeye davet ederek ağzını aramaya başladı. Eldon, anlamından soyutlanmış amatör sözcüğünün gerçek anlamıyla amatör bir vatan severdi; toplumu kurtarma işinde üstüne düşeni yapabilmek için polo midillilerini yaz boyu boşta bırakmıştı.

Bunny'nin nasıl ciddi bir tehlike içinde olduğunu anlaması uzun sürmedi. Çocuk Bolşeviklerin bütün palavralarını ezbere biliyordu: Ruslar kendi ülkelerini istedikleri gibi yönetme hakkına sahipti; Kongre savaş ilan etmemişken, birliklerimiz ateş açıp onları öldüremezdi; bu ülkedeki insanlar dayak yemeden, katrana ve tüylere bulanıp hapse atılmadan bu fikirlerini açıklama hakkına sahipti. Eldon bütün bunların, ayrıca "özgürlüğün", "sivil hakların" falan sadece kamuflaj, komplocu haydutların kendilerini yasallık maskesi altında gizlemek için uydurdukları formüller olduğunu belirtti. Barbar Sovyetler bütün bu prensipleri kendileri yok sayıyordu ve onlara karşı kendi silahlarıyla savaşmak bizim görevimizdi.

Yeni dostu Bolşevik komplosunun nasıl sinsi bir şekilde işlediğini anlatırken, Bunny kibarca dinledi. Bu hainler Almanlara zafer kazandırmaya çalışmakla kalmamış, şimdi de bütün dünyadaki medeni devletleri yıkmak için bir propaganda mekanizması kuruyorlardı; zencileri, Hinduları, Çinlileri ve Müslümanları ayaklandırıp beyaz ırkı yok etmeleri için kışkırtıyorlardı. Ülkede yüz binlerce takipçisi olan gizli örgütleri vardı ve hepsi de sınıf kinini körükleyen sekiz yüz kadar gazete yayınlıyor, bazılarına destek oluyordular. Akli başında hangi adam böyle bir canavarlıkla ateşkes yapardı?

Bunlar cidden dehşet verici ve yanıltanması zor sözlerdi, Bunny buna rağmen pes etmedi, Rusya ve Sibirya üzerinde hiçbir hakkımız yoktu, Bolşevikleri rahat bırakırsak bize zarar veremezlerdi. İnsanların fikirlerini baskı altına aldığımızda, onlara verecek bir cevabımız olmadığı izlenimini yaratıyorduk; sırf toplantı yapmak istediler diye salon basıp yüzlerce kişiyi hapse attığımızda, yalnızca baskı altına almaya çalıştığımız fikirlerin reklamını yapıyor, yeni yeni insanların kurbanlara sempati duymasını sağlıyorduk. New York'ta tutuklanan Rus Yahudisi gençler mesela, hepsi de yirmi yaşın altındaydı; Amerikalılardan Rusya'yla savaşmamalarını rica eden bir broşür dağıtmaktan başka bir şey yapmadıkları halde hapse işkence görmüşlerdi ve içlerinden biri ölmüş, ötekiler yirmi yıl hapse mahkûm edilmişti! Eldon Burdick, Bunny'nin böyle mikropoları savunduğunu görünce, ilk olarak celallendi, sonra soğudu;

Bunny çok geçmeden diğer konukların da soğuk davrandığını fark etti ve ablası ateş saçan gözlerle yanına gelip itibarının beş paralık olduğunu söyledi.

X

Bunny de Henrietta Ashleigh'yi görmek için ailenin yazlık evine gitti; ev benek benek beyaz yelkenlilerin olduğu, sarı-gri uçurumların tepelerinde İspanyol tarzı rengârenk evlerin sıralandığı, masmavi ve güzel bir kıyı gölünün kenarındaydı. Bunny gölde bir kanoyla süzülürlerken, fikirlerini Henrietta'ya anlatmayı denedi ama ona da kabul ettiremedi. Henrietta'nın Bolşeviklere karşı sarsılmaz bir önyargısı vardı ve Bunny bunun nedenini bildiğini zannediyordu; Henrietta kadınların "millileştirildiğini" duymuştu. Ona bu hikâyelerin gerçekliğinden şüphe duyduğunu ima etmek istedi; fakat Henrietta bu türden konuları konuşabileceği bir kız olsa, gözünde kadınsı saflık idealini temsil eden biri olamazdı zaten.

Böylece Bunny arabayla Angel City'ye gidip, birine içine dökme ihtiyacıyla Bay Irving'i öğle yemeğine çıkardı. Ama Bay Irving de sosyalist bir gazetede yayınlanan, Rusya'dan yeni dönmüş İngiliz bir gazetecinin, komünistlerin davalarını savunmak için giriştiği gözü dönmüş çabayı anlatmak için yazdığı yazıyı göstererek durumu daha da kötüleştirdi. Parti kendi üyelerinin yarısını cepheye gidip ölmeleri için askere çağırmıştı –olan şey buydu çünkü en ufak bir yara bile ölümcül olabiliyordu–, nüfusu yüz milyonu aşan bir ülkede antiseptik diye bir şey yoktu. Rus emekçiler yirmi altı cephede bir yığın düşmana karşı çarpışmıştı. Bir tek Finlandiya'da, devrim karşıtı general Mannnerheim Bolşevizm sempatzanı olduğundan şüphelenilen yüz bin kişiyi katletmişti; bunu Amerikan silahları ve Amerikan cephanesiyle, çoğu Amerikan üniforması giyen birliklerle başarmıştı. Birliklerin Bolşeviklere yenilip geri çekilmek zorunda kaldığı yerlerde, Amerikan Kızıl Haçı yaralı Bolşevik askerlerin ve doğum yapan Bolşevik annelerin kurtarılması için kullanılır korkusuyla milyonlarca dolarlık tıbbi malzemeyi yakmıştı. Her nasılsa,

insan dünyada böyle şeyler olduğunu bilirken, masmavi ve çok güzel bir gölde kanoyla süzölmekten keyif alamıyordu!

Bunny Paradise'a dönüp ders çalıştı, düşündü ve bekledi. Paul'den bir kart daha geldi; aynı ilk kartı gibi soğuk ve kısaydı; Paul iyiydi ve çok çalışıyor, iyi bakılıyordu; Ruth'tan bir mektup daha almıştı; ailenin ve Ross'ların da iyi olduğunu umuyordu. Bunny artık dünyadaki durumu Paul'ün neden böyle bir kart gönderdiğini anlayacak kadar iyi biliyor hatta bu şekilde yazmak zorunda kaldığı için nasıl öfkелendiğini hayal edebiliyordu.

Bunny kendisinin de böyle bir kart yazmayı deneyebileceğini düşündü. Resimsiz bir kartpostal alıp Paul'e herkesin iyi olduğunu ve çok çalıştığını, Amerika'nın düşmanlarını yenebilmesi için çok petrol çıkardıklarını yazdı. "Çok düşünüyorum," diye ekledi; ama sonra bunun birlikler için yasaklı bir şeyi ima ettiğinden şüphelenebileceklerini fark edip başka bir kart alarak herkesin nasıl da mutlu olduğunu, her şeyin ne kadar da iyi gittiğini yazdıktan sonra, "Tom Axton'a her konuda hak vermeye başladım artık," diye ekledi. Sansürün, hem de ta Sibirya'da, Tom Axton'ın Paradise'taki petrol işçilerini örgütleyen adam olduğunu anlayabileceğini hiç zannetmiyordu!

Bunny bunca zamandır hepsi de güçlü ve birbirleriyle fazlasıyla çelişen, iki türden duygu arasında gidip geliyordu. Subay olmak üzere orduya katıldığında, vatansever bir sadakatle yanıp tutuşuyordu; şimdiyse, üzerinden daha yedi ay geçmişken, ülkenin düşmanlarını desteklemeyi ve bayrağın geri çekilmek zorunda kaldığı zamanlarda bunu coşkuyla kutlamayı ister olmuştu! Evet, Arhangel'sk'deki Amerikan birliklerinin hakkından gelindiğini ve İngiliz komutanların hedefe ulaşamadığını okuduğunda sevinmeden edemiyordu! Eğitim kampında kalk borusuyla çadırdan fırlayıp şafak serinliğinde dalgalanan Amerikan bayrağını gördüğünde içinin nasıl titrediğini unutmamıştı; o günlerde şimdiki halini görse, kendine kara vicdanlı bir vatan haini derdi!

XI

Rusların kendilerini neredeyse dünyanın yarısına karşı savunabileceğine inanan çok az kişi vardı. Yine de bir şekilde beceriyorlardı. Farklı Bolşevizm karşıtı cephelerden gelen gazete haberlerinde tuhaf bir durum göze çarpıyordu. İtilaf birlikleri büyük zaferler kazanıyordu; Perm'i, Ufa'yı ya da herhangi bir şehri ele geçiriyor ve binlerce düşmanı esir alıyorlardı. Sonradan bir iki ay boyunca moralleri yerinde oluyordu; bir gün haritayı alıp iki şehrin konumunu karşılaştırmak akıllarına geliyor ve ikinci yerin birinciden iki yüz, üç yüz kilometre uzakta olduğunu görüyorlardı!

Bunny bunun nedenini çok sonraları keşfedebildi. İşçi sınıfı, itilaf kuvvetleri ilerlerken sessiz kaldıktan sonra hatların arkasından hücum ederek onları geri çekilmeye zorlamak gibi bir taktik uyguluyordu. Bolşevik propaganda bu kadar güçlüydü işte; Arhangelsk'te, Baltık'tan Kırım'a kadar bütün batı cephesi boyunca ve bütün Sibiry'a'da bu şekilde işliyordu; hiçbir zafer uzun sürmüyordu. Amiral Kolçak bütün Sibiry'a'yı geçmiş, General Denikin Ukrayna'dan Moskova'nın iki yüz kilometre yakınına kadar gelmişti; ama hepsi boşunaydı.

Ardından, yaz sonbahara, sonbahar kışa dönerken, daha da korkutucu bir şey olmaya başladı. Büyük güçlerin ordularında ölümcül propaganda zehrine yenik düşüldüğünün belirtileri görülmeye başlandı! Ateşkesten sonraki ikinci kış yaşanıyordu ve askerler savaş bittiğine göre neden evlerine dönmediklerini soruyorlardı. Eldon Burdick'in en feci kehanetlerinden biri ansızın gerçekleşmeye başlamıştı. Karadeniz'deki Fransız filolarında bulunan denizciler ayaklanıp subayları esir alarak birçok savaş gemisini ele geçirdi! Alman birlikleri müttefik kuvvetlere destek verip Bolşevizmin alt edilmesine yardımcı olarak saygınlıklarını geri kazanmayı reddetti! İngiliz askerleri onları Folkstone'dan Arhangelsk'e götürecek gemilere binmedi!

Ve en dehşet vericisi, Amerikan ordusunda bir ayaklanma! Amerikan tarihindeki ilk ayaklanma buydu! Kuzey Kutup Dairesi'nin

altına gemilerle götürölüp İngiliz subayların komutası altına giren, sıfırın altında otuz derecede perişan düşmüş ve aç kalmış Rus işçilere ateş etmeleri emdedilen Michigan'lı oduncular ve çiftlik işçileri; bu adamlar silah bıraktı! Gazeteler olayın üstünü örttü; ama ordunun ve dünya diplomasisinin üst kademelerinde, vatansever beylerle hanımların dünyanın geleceğini belirlediği ofis binalarında duymayan kalmadı tabii!

Müttefikler ekim ayında son bir hücumla girişti. Çarcı General Yudenitç'i şehri almak üzere St. Petersburg'a gönderdi; ihtiyaç duyacağı bütün malzemeyi, birçok ülkenin birliklerinden oluşan bir orduyu emrine verdiler ve general şehrin birkaç kilometre yakınına kadar ilerledi. Sovyetler başkenti Moskova'ya taşımak zorunda kaldı. Ama perişan düşmüş ve aç kalmış Bolşevikler düşmanı püskürttü ve ardından Bolşevik Propaganda hem Macaristan'da hem de Bavyera'da bir devrim başlattı!

Yurt içinde de gidişat kötüydü. Bütün baskınlara, tutuklamalara, sınırışı etmelere rağmen gitgide daha çok sayıda insanın seslerini yükselterek dost bir ülkeyle savaşımaya hakkımız olmadığını söylemesi engellenemiyordu. Savaş bittiği halde askerleri yurtdışında tutma politikasına karşı memnuniyetsizlik gün geçtikçe artıyordu. "Radikal" gazete ve dergiler yayınlanmaya devam ediliyor ve en azından büyük şehirlerde kitlesel eylemleri engellemek mümkün olamıyordu.

Hükümetin düştüğü tuhaf durum yüzünden, bu protestoların etkili olabilmesi biraz zordu. Başkan insanları barış anlaşmalarından memnun olmaları gerektiğine ikna etmek için ülke turuna çıkmıştı. Angel City'ye de gelmiş ve Baba'yla Bunny onu dinlemeye gitmişlerdi; on bin kişiyi önlerine katıp götürdükleri, işaret verildiğinde kraliyet ailesi gibi saygı içinde oturup kalkmayı, tezahürat yapmayı öğrettikleri çok büyük bir salonda. Büyük devlet adamının sesi gergindi, yüzünde sağlıksız bir kızarıklık vardı ve argümanları da görüntüsü kadar kırık döküktü. Birkaç gün sonra sağlığının kötüye gittiği haberi geldi ve apar topar götürüldüğü Washington'da adamcağıza inme indi. Şimdi çaresiz, yarı bilinçsiz bir sakat olarak

yatıyor, ülkeyi tuhaf bir üçlü yönetiyordu: Katolik bir özel sekreter, bir askeri doktor ve Washington sosyetesinin en iyi giyinen hanımlarından biri.

Ama bir yerlerde, belki de kabinenin içinde, yurtiçinde ve yurtdışında gitgide artan bir tehlike olduğunu fark edebilecek bir zekâ parıltısı kalmıştı. Bunny Noel zamanı Paradise'ta bıldırcın avlar ve Ross Holding'deki gelişmeleri izlerken, bir sabah araziye posta getiren Ford arabayı karşılamaya gitti. Sabah gazetesini alıp açtığı anda, ilk sayfada, Washington'dan gelen bir habere göre askeri yetkililerin artık Trans Sibirya Demiryolu'nun güvenliğini sağlamamıza gerek kalmadığına karar verdiklerini okudu; kontrolü Japonlara bırakıp eve dönecektik. Bunny bir çığlık atıp eve koşarak Ruth'a seslendi. "Paul geliyor! Paul geliyor!" Sonra da hemen koşup Ruth'u kolundan tutarak bir koltuğa oturtmak zorunda kaldı.

ASİ

I

Güney Pasifik Üniversitesi'nde sınıflar arasındaki sınırlar üstü kapalı ama gayet etkili bir biçimde çizilmişti ve olaylar normal seyrinde gitse, Bunny kadar zengin, yakışıklı, görgülü birinin adı ancak kız ve erkeklerin kurduğu kardeşlik cemiyetleriyle birlikte anılırdı. Zenci bir çocuk münazaracı olarak yetenek gösterir ya da şapkacılık veya sıhhi tesisatçılık dersleri alan biri engelli koşuda öne geçerse, koşucu koşabilir, münazaracı münazaraya devam edebilirdi ama ne çaylara ve partilere davet edilirler ne de öğrenci derneklerinde yüksek kademelere gelebilirlerdi; bu türden onurlar eli yüzü düzgün, saçlarını alınlarından dümdüz arkaya yapıştıran, jilet gibi ütülenmiş pantolonla gezen ve aynı pantolonu asla iki gün üst üste giymeyen uzun boylu Anglosaksonlara aitti.

Ama Bunny Ross arkadaşlarını kızdıran "tehlikeli fikirlerle" hasır neşir olmakta ısrarcıydı. Herkesin tahmin edebileceği gibi, istenmedikleri yerlere zorla girmeye hevesli, bu sayede seçkin sınıftan biriyle yakınlaşabileceklerse, ülkemizin Rusya'nın içişlerine karışmaması gerektiğini düşünürmüş gibi davranacak "küheylanlar" ve "keçiler" de vardı tabii. Böylece Bunny kendini farklı farklı ayrıksı tiplerle senli benli konuşurken buldu. Mesela babası "rasyonalist" bir derneğin başkanı olan Peter Nagle vardı ve bu çocuğun hayatını tek bir tutku ele geçirmişti: Derslerde dünyadaki esas sorunun abuk subuk şeylere inanmak olduğunu, Tanrı'ya inanmaktan vazgeçmedikçe insanlığın asla ilerleyemeyeceğini söyleyip durmak. Bütün öğretim kadrosunun dindar ve Metodist olmasının şart koşulduğu bir üniversitede, bu sayede ne kadar popüler olduğunu tahmin

edebilirsiniz. Peter kare biçimindeki koca kafası, dişlerle dolu koca ağzı, uzayıp kulaklarının arkasından geçerek ceketinin yakasına beyaz kepekler dökmelerine izin verdiği sapsarı saçlarıyla, aynen kendisi gibi bir odunun görünmesi gerektiği gibiydi; ceketiyile pantolonu birbirine uymuyordu ve öğle yemeğini okula iple bağlanmış paketlerin içinde getiriyordu.

Ondan sonra Gregor Nikolaieff vardı. Onu tanısanız severdiniz ama aksanı çok garip olduğu ve konuşmasının en mühim yerinde bir sözcüğün İngilizcesini hatırlayamadığı için onu tanımak zordu. Simsiyah saçları, ciddiyetle çatılan kaşlarının altında siyah gözleri vardı; kısacası, öğrencilerin “Bolşevik” dediği şeyin bedenlenmiş haliydi. Aslında Gregor’ın babası Bolşeviklerin şimdilerde hapse gönderdiği devrimci partilerden birine üyeydi; ama bunu sosyalistlerle komünistleri, sendikalistlerle anarşistleri, anarko-komünistlerle anarko-sendikalistleri, sosyal devrimcilerle sosyal demokratları, halkçıları, ilericileri, fizyokratları, Nonpartisan League üyeleriyle pasifistleri, pragmatistleri, özgecileri, vejetaryenleri, hayvanlar üzerinde deney yapılmasına karşı olanları, idam cezasına karşı olanları toptan aynı kefeye koyan bir öğrenci topluluğuna nasıl anlatabilirdiniz ki?

Bir de yukarıda söz edilen öğrenci topluluğu tarafından değil, Tanrı tarafından seçilmiş bir grupta olan Rachel Menzies vardı. Rachel yabancı gibi görünen esmer bir tip olsa da, oldukça güzeldi; kısa boylu –dişi rakiplerinin “güdük” diyeceği– bir kızdı ve şık görüneceğim diye hiç uğraşmaz, okula siyah koton çoraplarla, eteğine uymayan bluzlarla gelirdi. Babasının bir kumaş fabrikasında çalıştığına, erkek kardeşinin okuyabilmek için öğrencilerin pantolonlarını ütölediğine dair söylentiler vardı.

Ross Junior petrol sahasının kaşifi ve veliahtı toplum içinde işte bu insanlarla birlikte görünüyor hatta onları kardeşlik cemiyetinden arkadaşlarıyla tanıştırmaya yelteniyordu; bahanesi hazırda: “Fikir özgürlüğüne” inanmıyorlar mıydı? Kazanacak çok şeyi, kaybedecek hiçbir şeyi olmayanlar başka neye inanacaktı ki? Bütün üniversiteli proleterler, birleşin!

Zavallı Bunny iki taraftan da sıkıştırılıyordu. “Bana bak,” diyor-du ikinci sınıfların başkanı Donald Burns, “beni şu Yahudi perile-riyle tanıştırp durma.” Sonra da Rachel Menzies gelip, “Bana bak,” diyordu, “beni erkek defile mankenleriyle tanıştırp durma.” Her türden insanın birbirini tanımak zorunda olduğunu düşünen Bunny buna karşı çıkıyordu; ama Rachel dünyada her şeyden çok kendini önemsedğini söylüyordu. “Herhalde siz hayatınızda bir kez olsun hor görülmediniz, Bay Ross, ama biz Yahudiler dersimizi daha çok küçükken öğreniriz, istenmediğimiz yere de gitmeyiz.”

“Fakat Bayan Menzies,” diyordu Bunny de, “inandığınız fikirler varsa, onları başkalarına da öğretmelisiniz.”

“Gerekmez,” diyordu Rachel; “fikirlerime inanıyorum ama Do-nald Burns’e öğretmenlik yapacak kadar değil.”

“Ama nasıl bilebilirsiniz ki?” diye itiraz ediyordu Bunny. “İşçi sınıfından olmadığım halde bana öğretiyorsunuz ya işte.” Kızın sos-yalist partiye üye olduğunu öğrenmişti ve bu Yahudi bilincine oldu-ğu kadar “sınıf bilincine” de sahip olduğunu gösterirdi.

Rachel, Bunny’nin ekonomik çıkarlarına aykırı olan bir şeye ina-nabilecek milyonda bir kişiden biri olduğu konusunda ısrarcıydı. Bunny ise kendinde bir fevkaladelik göremiyordu. Yüce kaderinin onu yönlendirdiği gibi dikkat çekici ve parlak bir lider olmak yerine, o sürekli sırtını dayayabileceği, olumlu, güvenebileceği birini arıy-or-du. Bunu her şeyin en usulüne uygun olanını biliyormuş gibi görü-nen Henrietta Ashleigh’de biraz da olsa bulmuş sayılırdı; her şeyin en doğrusunu bilen, bunu Güney Pasifik kültürünün alacakaranlı-ğındaki şimşekler misali bir enerjiyle ve açıksözlülükle dile getiren Rachel Menzies’te de biraz daha fazlasını bulmuştu.

Tek sorun bu iki otorite arasındaki çelişkiydi; görünüşe göre uy-gun olan doğru, doğru olan da uygun olamıyordu sanki! Henrietta, Rachel’ın tahammül edilemez biri olduğunu düşünüyor, onun yanın-da buz gibi soğuk bir tavır takınıyordu; Rachel’ın küçümseme yön-temiyse Bunny’ye yerinin Henrietta’nın yanı olduğunu, Yaradan’ın onu Henrietta’yı kiliseye götürmesi için yarattığını söylemekti.

II

Bunny bu kafa karışıklığı içinde teselliyi hem Anglosakson hem geniş omuzlu hem de son sınıf olan Billy George'da buluyordu. Billy ona haklı olduğu konusunda güvence veriyor ve fikirlerinin okuldaki diğer öğrenciler tarafından anlaşılması için bazı adımlar atmaya öneriyordu. Neden küçük bir grup, Rusya Sorunu Araştırmaları Derneği falan gibi bir şey kurmuyorlardı? Bunny, Bay Irving'den onlara danışmanlık yapmasını, belki de aralarına katılmasını rica edebilirdi; öğretmenlerden birinin desteğini alabilseler çok daha iyi olurdu. Bunun üstüne Bunny, Bay Irving'e gitti ve sorar sormaz öğretmenden bu konuda herhangi bir tavsiye veremeyeceği, verirse pozisyonunu riske atacağı cevabını aldı; öğrencileri kendi sağduyularına güvenmek zorundaydı. Genç öğretmen yine de dayanmayıp grup isminde "Rusya" sözcüğünün geçmemesi gerektiğini, "Liberal Kulüp" ya da "Sosyal Sorunlar Derneği" gibi rahatsız edici olmayan bir isim seçmeleri gerektiğini söyledi.

Bunny bu öneriyi derslerden sonra bir sınıfta bulunduğu diğerlerine de aktardı. Billy George, Bay Irving'in fazla "yürekli" davranmadığını söyledi; bunun üstüne Rachel celallenip böyle bir şey söylemeye hakkı olmadığını, nasıl bir durumda olduğunu bildikleri öğretmenin beladan uzak durmaya sonuna kadar hakkı olduğunu söyledi. Kendisi alenen hiçbir şey yapmamışken, Bay George başkalarında kusur bulmaya nasıl kalkışabiliyordu?

Billy ne yapabileceğini sorunca, Rachel hiç düşünmeden bir öneri getirdi. Neden haftalık hatta aylık, dört sayfalık küçük bir öğrenci gazetesi çıkarmıyorlardı? Maliyeti çok az olurdu ve çok okunacağından emin olabilirlerdi; Bay Ross'un Sibirya'yla ilgili mektubunu kaç kişi okumak istemişti baksalardı ya! Mektubu yayınlayacak olurlarsa, kampüste olay olurdu. Bay George gazetenin editörü olma onuruna erişebilir, Rachel da maliyeti için payına düşeni öderdi. Billy'nin babasının Angel City'de pazarladığı demir boru miktarı düşünüldüğünde, bu sözde açık bir ironi vardı. Ama ciddi ciddi tartışıldı ve Billy bu sorumluluğu alamayacağına karar verdi;

babası onu okuldan alır ve kolundan tuttuğu gibi muhasebeci sandalyesine oturtuverirdi.

Sonra bütün gözler otomatik olarak Bunny'ye çevrildi. O ne düşünüyordu? Bunny yanaklarının kızardığını hissetti. Fikirlerini başkalarına da açıklamayı istiyordu ama bunu daha temkinli, bire bir ve sessizce yapmayı düşünmüştü. Gazete çok gürültü koparırdı! Rachel Menzies'in bunu umursamadığı ortadaydı ama böyle bir şeyin düşüncesi bile Henrietta'yı dehşete düşürürdü. Bir de Baba vardı, böyle bir olay onun "eğitim işini" sonsuza kadar lanetlemesine neden olurdu. Bu yüzden Bunny de hayır demek zorundaydı; Rachel Menzies sorun olmadığını, binlerce bahane olduğunu ve en iyi bahaneyi bulduğu için kimseyi suçlayamayacağını ama en azından cesareti olmadığı için Bay Irving'i eleştirmeye kalkışmamalarını söyledi!

III

Bunny çok geçmeden gazetede "Bennington" gemisinin Sibirya'dan San Francisco'ya iki bin asker getirdiğini okudu. Paul'ün bölüğü de listedeydi; Bunny hemen Ruth'u arayıp haberi verdi ve Paul'den haber alır almaz ona bildirmesini istedi. İki gün sonra Ruth aradı; Paul Paradise'a gelmişti. Günlerden cuma olduğu için Bunny öğleden sonraki dersleri "asıp" arabasına atladı. Bir tahlisiye işinin başında durmak için Lobos Nehri'nde olan Baba ilk buluşmayı kaçırdı.

Paul gideli neredeyse yirmi ay olmuştu ve Bunny onu görmeyi dört gözle bekliyordu. İlk görüşte bir şok yaşadı çünkü Paul berbat durumdaydı; bir deri bir kemik kalmış, beti benzi sararmıştı ve haki ceketi üstünden sarkıyordu. "Hastalanmışsın!" diye haykırdı Bunny.

"Evet," dedi Paul, "ama iyileşiyorum."

"Paul, neler oldu? Anlatsana!"

"Yani, pikniğe benzemiyordu." Paul kardeşinin ve arkadaşının bu kadarıyla yetineceğini düşünür gibiydi; bir buçuk yılın ardından!

Rascum'ların arazisindeki, Ruth'la Paul'ün ilk kalmaya başladığı evdeydiler. Akşam yemeği zamanıydı ve kızcağız resmen ziyafet

sofrası kurmuştu; ama Paul şimdilik fazla bir şey yemek istemediğini söyledi; güzel şeyler yiyince olabileceklerden korkuyordu. Masada oturulurken onlara Manila'da durduklarını anlattı; Pasifik'teki fırtınayı anlattı; ama Sibirya'dan hiç söz etmedi!

Bu kadarla kurtulamazdı tabii. Yemekten sonra Paul'ü bir koltuğa oturtular ve Bunny, "Dinle, Paul," dedi, "bir süredir Rusya'da olanları anlamaya çalışıyorum. Tanıdıklarımın çoğuyla bu konuda tartışıyorum ve gerçeği öğrenmek için sana güvenmiştim. Onun için lütfen anlat; başına neler geldi?"

Paul başını koltuğa yaslamıştı. Sivri burnu ve uçları çoğu zaman aşağı sarkan dudağıyla, zaten öteden beri ciddi bir yüz ifadesi vardı; o bitkin ve çelimsiz haliyle, dudak uçları daha da sarkmıştı ve hüzünlü bir mask gibi görünüyordu. "Başıma neler mi geldi?" dedi o ağır konuşmasıyla, sonra hatırlamaya çalışır gibi göründü. "Neler olduğunu söyleyeyim, evlat, kaçırıldım."

"Kaçırıldın mı?" Ruth'la Bunny aynı anda konuşmuştu.

"Evet, aynen öyle. Ben Kayzer'i yenmek için orduya katıldığımı düşünürken, Wall Street'teki bankacılar tarafından kaçırıldım ve grev kırıcı olarak çalışmaya zorlandım."

Ruth'la Bunny öylece oturup Paul'e bakarak bu tuhaf sözlerle neyi kastettiğini açıklamasını beklemekten başka bir şey yapamadı.

"Bizim petrol işçilerinin grevini hatırlıyor musun, Bunny? Federasyonun buraya yolladığı o muhafızları; bir sürü silahı, onları sıcak tutan kaliteli giysileri, yağmurlukları ve su geçirmez şapkaları falan olan o güçlü kuvvetli adamları? İşte bir buçuk yıl boyunca benim yaptığım da buydu; Wall Street'teki bankacılar için grev kırıcılık yaptım. Buradaki muhafızlar günde on dolar alıyor ve işlerine gelmiyorsa işi bırakabiliyorlar, ama onlar bana ayda otuz dolar artı fasulye verdiler ve işi bırakmayı denediğim anda beni vuracaklardı. Bankacılar için çocuk oyuncağıydı bu."

Yine bir sessizlik oldu. Paul gözlerini kapamıştı ve hikâyesinin bir kısmını bu şekilde, zihnindeki görüntülere bakarak anlattı.

"Müttefikler ilk önce Vladivostok şehrini aldı. O şehri grevciler ele geçirmiş, gayet iyi bir hükümet kurmuşlardı ve her şey yolun-

daydı. Fazla direnmediler; yaptığımız şey onları öyle şaşırtmıştı ki. Bir binayı savunmaya çalışan bir iki liman işçisi vurduk ve grevciler geçit töreni eşliğinde büyük bir cenaze töreni düzenledi; kırımızı tabutları onları neden vurduğumuzu soran flamalarla birlikte Amerikan konsolosluğunun önüne getirdiler. Olay temmuzun dördüne rastlamıştı ve biz kendi devrimimizi kutluyorduk; onlarınkini neden bozmuştuk? Cevap veremedik tabii, bunu neden yaptığımızı bilen yoktu ama yavaş yavaş öğrenmeye başladık.”

Paul susup o kadar uzun zaman bekledi ki Bunny devam etmeyeceğini sandı. “Nedenmiş, Paul?”

“İşte, şehrin hemen dışında, demiryolu boyunca tarlalar vardı; üstüne altı metre yükseliğinde şeyler yığılmış, on beş yirmi dönümlük bir araziydi sanırım; silahlar, bombalar, lokomotifler, raylar ve makineler, kamyonlar; bir savaşı kazanmada yardımcı olacak her çeşit şey vardı. Kimileri kutuluydu, kimilerinin üzerine muşamba bile örtülmemişti, yağmurun altında öylece duruyor ve yavaşça toprağa gömülüyorlardı; ağır olanların bazıları altmış santim kadar çamura gömülmüştü. Vapurlarla Rusya’nın içlerine taşınmak üzere getirilmiş, en az yüz milyon dolarlık malzeme vardı; ama sonra devrim olmuş ve orada kalmışlardı. Görevlerimizden biri de onları korumaktı. İlk başta tabii ki hükümete ait olduklarını düşündük; derken yavaş yavaş hikâyenin aslını öğrendik. Bunlar ilk olarak İngiliz hükümeti tarafından Çarlık hükümeti için satın alınmış ve İngilizler Çar’dan senet almıştı. Sonradan, savaşa bizim de girmemizin ardından, Morgan Şirketi senetleri İngiliz hükümetinden devralmıştı; yani bu senetler Morgan’ın teminatıydı ve Vladivostok’taki hükümeti bu malzemeleri Morgan adına korumak için devirmiştik.”

Yine sessizlik oldu. “Paul,” dedi Bunny tedirgin bir sesle, “bundan emin misin?”

Paul güldü ama yüzünde mutluluk yoktu. “Emin miyim?” dedi. “Dinle, evlat. Demiryolunu işletmeleri için iki yüz seksen adamdan oluşan bir keşif kolu yolladılar; trafik uzmanları, telgrafçılar, hat işçileri, mühendisler. Hepsi askeri üniforma giymişti ve en düşük rütbelileri teğmendi; tabii onları bizim gibi ordudan sandık. Ama

iyi para alıyorlardı ve Tanrı şahidimdir, para ordudan değil bir Wall Street bankasından çekler halinde geliyordu! O çeklerden on-larcasını gördüm. Demiryolunu bankacılar adına işletmek için gön-derilmiş özel bir ekipti bu.”

“Neden peki, Paul?”

“Söyledim ya, grevi kırmak için. Tarihteki en büyük grevi; Rus işçiler toprak sahiplerine ve bankacılara karşı; bizim işimizse işçileri bastırıp toprak sahipleriyle bankacıları daha da yükseltmekti! Ora-da burada sığınmacılar, Çar’ın ordusundan eski subaylar, grandük-ler ve onların metresleri, toprak sahipleri ve onların aileleri vardı; bunlar bir araya gelip hükümet kurduk diyor, biz hemen ihtiyaç duydukları bütün malzemeyi sağlıyorduk ve adamlar sahte para basıp bazı maceraperestlere veriyor, bir avuç köylü bulup ‘askere alarak’ ordu kurmuş oluyor, sayemizde demiryolunu kullanıp bir Sovyet hükümetini daha devirerek yüzlerce ya da binlerce işçiye daha katlediyorlardı. Son bir buçuk yıldır işim buydu, hasta olma-ma şaştın mı?”

“Paul, kimseyi öldürmek zorunda kaldın mı?” Ruth bunu deh-şet içinde sormuştu.

“Hayır, kimseyi öldürdüğümü sanmıyorum. Ben marangoz-dum ve bir tek sözde müttefikimiz olan Japonlarla çarpıştım. Japon-lar aslında ülkeyi ele geçirmek için orada olduklarından, ne ‘beyaz’ Rusların ne de ‘kızılların’ başarılı olmasını istiyorlardı. Yaptıkları ilk iş ‘beyaz’ devletin parasının sahtelerini basmak oldu; milyarlar-ca sahte rubleyle gelip gördükleri her şeyi satın aldılar; bankalar, oteller, mağazalar, emlak; kapitaliste dönüşüp ‘beyaz’ hükümeti sahte paralarıyla devirdiler. Orada olmamız ve aslında ‘beyazla-ra’ yardım etmemiz hiç hoşlarına gitmiyordu; işimize burunlarını soktular ve birliklerimizle hat kurup beş dakika içinde gitmedikleri takdirde ateş açacağımızı söylediğimiz zamanlar oldu. Onlar da bi-zimkilere sürekli sataşıyordu; bana karanlıkta üç el ateş edildi; bir kurşun şapkamı, diğeri gömleğimi delip geçti.”

Ruth parmaklarını birbirine kenetlemiş, bembeyaz bir suratla öylece oturuyordu. O anda kurşunların Paul’ün giysilerini delip

geçişini görüyordu! Savaşa karşı nefretinin bir nebze azalmadığı kesindi!

“Bizimkilerin çoğu Japonlardan nefret etti,” dedi Paul; “ama ben etmedim. Bütün bu olanlardan bir dünya görüşü edindim; tek kazancım bu oldu. Japonya’daki yönetici sınıf bir kıtanın yarısını elinde tutuyor; ama o zavallı askerlerin ellerinde tuttuğu tek şey benimkinden de düşük bir maaştı. Oraya neden geldiklerini bile bilmiyorlardı, onlar da kaçırılmıştı. Aralarında Amerika’yı görmüş olanlar vardı ve onlarla konuşurken anlaşmakta hiç zorluk çekmedik. Aynı şey Çekoslovaklar, Almanlar, hatta rastladığım bütün milletler için geçerliydi. İnan bana, Bunny, erler aralarında konuşup anlaşabilseler, savaş falan olmazdı. Ama buna vatan hainliği deniyor ve denediğin anda vuruluyordun.”

IV

Paul’le Bunny o cuma gecesini, cumartesi ve pazarın çoğunu konuşarak geçirdi ve Paul Rus devriminin ne olduğunu anlattı. Bunny’nin kolayca anlamasını sağlayacak bir yol olduğunu söylüyordu Paul; aklını karıştıran bir şey varsa, tek yapması gereken petrol işçilerinin grevini hatırlamaktı. “Kendine Paradise’ta neler olduğunu sor, o zaman Rusya ve Sibirya’da olan her şeyi anlarsın; evet, ayrıca Washington’da, New York’ta ve Angel City’de. Bizim greve savaş açan Petrol İşverenleri Sendikası ve orduyu Sibirya’ya gönderenler aynı türden adamlar; çoğu aynı adamlar. Dün gazete-de petrolcülerden bir birliğin Sahalin’de imtiyaz hakları olduğunu okudum. İsimlerden birini hatırlıyorum: Vernon Roscoe. Büyüklerden biriydi, değil mi?”

Paul bunu ciddi bir tavırla söylerken, Ruth’la Bunny karşılıklı gülümsedi. Paul o kadar uzun zamandır uzaktaydı ki petrol işinde neler olup bittiğinden haberi bile yoktu.

“Petrolcüler de aynı, grevciler de,” dedi Paul. “Bizim grevdeki şu Mandel denen küçük Rus Yahudisini hatırlıyor musun? Balalay-

ka çalar, bize Rusya'yla ilgili şarkılar söylerdi; 'kızıl' olduğu için konuşma yapmasına izin vermezdik. Tesadüf bu ya, giderken, ona Manila'da rastladım. Bir vapurda kasara altında Rusya'ya giderken Bolşevik olduğunu anlayıp gemiden atmışlar ve bütün eşyalarını, balalaykasını bile elinden almışlar. Ona beş dolar borç verdim ve altı ay sonra İrkutsk'taki bir YMCA barakasında ortaya çıktı. Balalaykası orada bir rafta duruyormuş ve görür görmez, 'Ah, bu benim. Ne işi var burada?' demiş. Çalmayı bilmeyen bir askerin getirdiğini söylemişler. 'Çalmayı biliyorsan, senin olabilir,' demişler, o da çalmış; bize de *Volga'da Denizciler'i* ve *Enternasyonal'i* çaldı; ama kimse ne çaldığını anlamadı tabii. Birkaç gün sonra tutuklanma emri geldi ama kaçmasına yardım ettim. Aylar sonra ona Omsk yakınlarında, kırlarda rastladık; Sovyet komiseri olmuş, Kolçak'ın adamları onu yakalayıp canlı canlı, burnuna kadar, bir tek nefes alabileceği şekilde toprağa gömmüş. Onu bulduğumuzda karıncalar gözlerini yemişti ama hâlâ hayattaydı, alnını kırıştırabiliyordu."

Paul bunu Bunny'yle başbaşayken anlattı; Bunny dehşetten dili tutulmuş halde öylece kalakaldı. "Ah, evet," dedi Paul, "bu türden şeylere şahit olmak zorunda bırakıldık. Sana çok daha kötü şeyler anlatabilirim; savaşta değil soğukkanlı bir şekilde vurulmuş, kadınlı erkekli hatta içlerinde bebeklerin olduğu yüzlerce cesedin gömülmesine yardım ettim. 'Beyaz' subayların kadınları birbiri ardına başlarından vurduğunu gördüm; bizim demiryolu çalışanlarımızın—yani bankacıların demiryolu çalışanlarının— getirdiği Amerikan mermileriyle. Bizim çocukların çoğu resmen delirdi. Gemiden inen iki bin askerin yüzde onunun bile normal olduğunu zannetmiyorum. Bunu bizim doktora da söyledim, bana hak verdi."

V

Bütün bunlar Bunny'ye öğretilenlerden o kadar farklıydı ki düşüncelerinin bu yeni bilgilere uyum sağlaması kolay olmayacaktı. Gidip düşünüyor, bir dizi soruyla birlikte tekrar Paul'ün yanına dönüyordu. "Yani Bolşevikler kötü insanlar değil mi, Paul?"

Paul de yanıtlıyordu: “Kuralı uygula: Paradise’ı hatırla! Onlar da grev yapan bütün işçiler gibi birer işçiydi. Çoğu Amerika’dan gelmişti; burada öğrenim görmüştü. Onlarla tanışıp uzun sohbetler ettim; hepsi de bu ülkeyi gezip dolaşmış, iyi insanlar. Rusları cehaletten ve boş inançlardan kurtarmayı amaçlayan, çağdaş fikirlerle sahip insanlar. Eğitime inanıyorlar; eğitime bu kadar inanan insanlar görmedim; sürekli dersler veriyor, konuşmalar yapıyor, bir şeyler yayınlıyorlardı; inanmazsın, evlat, eski kahverengi kasap kâğıtlarına, bizim ordunun attığı paket kâğıtlarına basılmış gazeteler gördüm. Epeyce Rusça öğrendim; bizim grevcilerin Paradise’ta bastıklarından bir farkları yoktu; ama tabii bu insanlar patronlarla savaşta bizden çok daha ileri durumdalar, durumu bizden daha net görebiliyorlar.”

Bunny biraz ürkmüş, öylece bakakalmıştı. “Paul! O zaman Bolşeviklerle aynı fikirdesin!”

Paul acı acı güldü. “San Francisco’ya git de, gemiden inenlerle bir konuş! Orduda Bolşevik olmayan tek bir adam kalmadı; sadece erler değil, subaylar da öyle. Sanırım bizi bu yüzden eve getirdiler. Arhangelsk’de ayaklanma oldu, biliyorsun; belki de duymamışsındır.”

“Bir şeyler duymuştum.”

“İnan bana, Bunny; ben oradaydım, kendi gözlerimle gördüm. O ülkede bir şeylere, dayanışmaya inanan, Bolşevikler’den başka kimse yok; ayrıca ülkeyi onlar yönetecek; bu sözümü unutma, bizim yaptığımız gibi Japonlar da oradan gidecek. Amaçları uğruna son kişi de ölünceye kadar savaşacak olan insanları asla yenemezsin.”

Bunny çekinerek, “Öyleyse bize söylenen doğru değil,” dedi; “kadınların ‘millileştirildiği’ konusunda?”

“Ah, Tanrım!” dedi Paul. “Bu saçmalıklara inanmış mıydın?”

“Neye inanacağımızı nereden bilebilirdik ki?”

Paul güldü. “Bir daha düşününce, Bolşeviklerin ‘millileştirdiği’ kadınlara cidden rastladım; öğretmen olarak. Kendi ordularındaki adamlara okuma yazma öğretip bildiklerini on kişiye daha öğreteceklerine ant içirdiler. Trans Sibirya demiryolundaki bir sığır vago-

nunda böyle onlarca kadın gördüm; bir battaniyeleri, tuvalet yerine geçecek bir kovaları bile yoktu; yastık yerine tahta blokları kullanıyorlardı. Çoğu Asya kolerasına yakalanmıştı ve on-on iki gündür yoldaydılar; hepsi savaş esiriydi ve İrkutsk'a gidip yargısız idam edilmeyi bekliyorlardı. Öte yandan, Bunny, gerçek şu ki, Sibirya'da geçirdiği on sekiz ay boyunca Bolşeviklerin tek bir zulmüne rastladım ve rastlayan tek bir kişiyi de görmedim. Hiç yoktur demiyorum; tek söylediğim, bütün Rusya'yı dolaşmış, hem Amerikalı hem de Rus birçok insanla tanıştım ve Bolşeviklerin tek zulmünün işçilere dünyayı yönetme hakkına sahip olduklarını öğretmek olduğunda herkes hemfikirdi. Vladivostok'tan Odesa'ya, oradan Arhangelsk'e kadar, Rus devrimi için şöyle bir formül uygulayabilirsin: 'Kızılar'ın öldürdüğü ya da idam ettiği tek bir kişiye karşılık, 'beyazlar' onlarca, yüzlerce kişiyi öldürmüştür. 'Beyazların' uyguladığı şiddete dair bir şey duymuyoruz çünkü gazeteler bunu haber yapmıyor; onların tek işi, Lenin Troçki'yi öldürmüş de, Troçki onu hapse atmış, bunu anlatmak."

VI

Paul'le bu görüşmesi Bunny'nin hayatındaki en heyecan verici olaydı. Bütün değerleri yer değiştirmişti; kötü olan şeyler birden kahramanlığa dönüşmüş, saygın olan şeylerse çirkinleşmişti. Modern sanayinin katlanarak artan adaletsizlikleriyle yüzleşen Bunny, eskiden el değmemiş bir ormanda kaybolmuş gibiydi. Ama şimdi bir balona bindirilmiş ve ormandan çıkmanın yolu gösterilmişti. Artık her şey çok basit, bir harita kadar netti. Sanayiye işçiler ele geçirmeli, patronlar yerine onlar yönetmeliydi. Böylece sosyal adaletsizlik kördüğümü tek bir darbeye kesilerek çözülmüş olacaktı!

Bunny daha önce de duyduğu bu fikrin hayal olarak kalmaya mahkûm, anlamsız bir şey olduğunu düşünmüştü. Ama Paul çoktan gerçekleştiğini söylüyordu işte! Yeryüzünün altıda birini kaplayan yüz milyon insan kendi ülkelerinin sanayisini ele geçirip yö-

netmeye başlamıştı ve başarılı olacaklardı; dünyadaki örgütlenmiş açgözlülük yollarından çekilip onları rahat bıraksa ne güzel olurdu!

Bunny, Paul'e arabayla araziye gezdirdi. Yeni rafineriyi, o sanat şaheserini incelediler. Karşılarında iç içe geçmiş dev fırın tavalardan oluşan koca bir bina –gökyüzüne değdi degecek bir yığın– yükseliyordu; melekler bütün dünya için yepyeni, tescilli bir tatla lezzetlendirilmiş, tepelerin üzerine kilometreler boyu yayılan mide bulandırıcı tatlı kokularıyla bildircinleri ürkütüp kaçırın şekerlemeler yapıyordu!

Alacakaranlıktı ve bu tavalardan yükselen beyaz buharın gökyüzüyle birleştiği yerde menekşe rengi, belli belirsiz bir ton vardı. Beyazlı, sarılı, kırmızılı lambalar da yandıktan sonra manzara Coney Adası'nın bir bölümüne benzedi. Arabayla daha da uzaklaşıp içinde gizlenmiş kırk dört Hollandalının kırk dört pipoyu bir orkestra gibi uyum içinde tüttürdüğü uzun ve alçak bir binaya geldiğinizde bu benzerlik daha da artıyordu; görebileceğiniz en komik şeydi bu; hızlı hızlı ve seri şekilde tempo tutan kırk dört baca; puf puf-puf puf-puf puf-puf! Bunny Paradise arazisinin verdiği o eski utancı hissetti; bu muazzam varlık içindeki kendi unvanı henüz belirsizdi ve ailesinin nasıl bir oyuna getirildiğinin farkında olan Paul'ün kıskançlık duyması gayet normaldi. Ama sonra, bir dizi ani aydınlanmayla, bu eski duyguların nasıl da tamamen zaman aşımına uğradığını fark etti. Paul bir daha asla kaybettiği mirasının kıskançlığını yaşamayacaktı; Watkins ailesinin haklarını talep etmesi asla söz konusu olmayacaktı; çünkü zaten Ross ailesinin de bir hakkı olmayacaktı! Paradise arazisi Paradise'taki işçilere aitti; o güzel yeni rafineri ağaçta sarkan ve koparılmayı bekleyen olgun bir şeftaliydi! Birilerinin işçilere bunu anlatması yeterliydi. Paul böyle bitkin ve güçsüz olmasa, hemen o gece anlatır ve rafineriyi ele geçirip ertesi sabah yeni yönetim altında çalışmaya hazır hale getirirlerdi! Bütün iktidar Sovyetlere!

VII

Bunny bu yeni fikirlerin elektriğini yüklenmiş halde üniversiteye gitti; bir an heyecanla titriyor, ardından neler düşündüğünü fark ederek korkuyordu. İçinde sınıf arkadaşlarının Güney California sanayisinin kamulaştırılması görüşüne rağbet etmeyeceğine dair bir önsezi vardı; bu yüzden Rusya'dan gelen müjdeli haberleri vermekle yetindi: Devrim gözü dönmüş barbarların oraya buraya saldırmamasından ibaret bir şey değil, yeni bir sosyal düzenin doğuşuydu. Bunny bunu anlatırken, Peter Nagle'ın koca ağzı beş karış açıldı, Gregor Nikolaieff o zaman kuzenini neden hapse attıklarını sordu, Rachel Menzies binlerce sosyalistin hapiste olduğunu söyledi, Billy George, "Bir grup adam toplayalım da, Paul gelip onlara da anlatsın," dedi.

Haber üniversitede sihirli bir hızla yayıldı ve arkadaşları Bunny'nin kendine sakladığı detayların bıraktığı boşluğu canlı hayal güçleriyle doldurdu. Bunny Ross'un tanıdığı işçi gerçek bir Bolşevikti ve adam Bunny'yi de gerçek bir Bolşevik yapmıştı; "milyoner kızıl" lakabı gelecekte Bunny'nin üzerine yapışacaktı. Erkekler ve kızlar Bunny'nin etrafına toplanıp sorular sorarak onunla tartıştı; tartışmaların çoğu öfkeli atışmalarla sona erse de ilgi bitmiyor ve daha fazla tartışmak için tekrar tekrar Bunny'ye geliyorlardı. Bunny Sovyet propagandasının odağına dönüşmüştü; çünkü sorularıyla onu köşeye sıkıştırdıklarında, derhal Paul'e koşup bir şeyler daha öğreniyor, geri dönüp öğrendiği gerçekleri muhaliflerin kafasına fırlatıyordu. Kardeşlik cemiyetindeki arkadaşları geceyarılarına kadar onunla birlikte oturuyor, iyi saydıkları her şeye meydan okuyan bu delikanlıyla çene yarıştıırıyordu.

Dinlendikçe ve ev yemekleriyle beslendikçe durumu epeyce düzelen Paul, birkaç hafta sonra bir arkadaşıyla buluşmak için Angel City'ye indi. Bunny de onunla birlikte gitti ve Harry Seager sayesinde bir macera daha yaşadı. Paul'den on yaş büyük olan bu adam küçük bir ticaret okulunun sahibiydi ve savaş sırasında işleri ortağına bırakıp YMCA adına çalışmıştı. Onu maaşlarını bankacı-

ların verdiği iki yüz seksen demiryolu çalışanına yardımcı olması için Sibirya'ya göndermişlerdi. Seager demiryolu boyunca seyahat edip durmuş, görülebilecek her şeyi görmüş, şimdiyse "gemi azıya almıştı" ve YMCA yetkililerinin, ordunun, dışişleri bakanlığının, Tüccarlar ve Üreticiler Birliği'nin, Angel City'deki bir ticaret okulunun sahibine baskı yapabilecek konumda olan herkesin itirazlarına rağmen gerçekleri anlatıyordu.

Bandy arazisinde açmayı planladıkları bir vahşi kedi yüzünden, Baba o sırada boğazına kadar işe batmış durumdaydı. Ama Bunny, Harry Seager'la tanışması için ısrarcı davranıp ikisini ve Paul'ü akşam yemeğine çıkmaya ikna etti, Baba daha çorbalar bitmeden o kadar allak bullak oldu ki daha fazla yiyemedi. Anlatılanlar onu dehşete düşürmüştü tabii; ama aklının Bunny'ninki gibi çalışacağını ummak boşunaydı. Dünyadaki bütün sorunları Baba çözemezdi, öyle bir isteği de yoktu. Onu endişelendiren şey Japonların Sibirya'da olmasıydı; diplomatların petrolden bihaber olmasıydı; her şeyin ötesinde, oğlunun kendini vahşi ve tehlikeli fikirlere kaptırmış olmasıydı.

Seager denen adam, mesela; bir Viking kadar yakışıklı, saçları çok çalışmaktan erken ağardığı için tuhaf bir çekiciliği olan, bir seksen beş boyunda bir Batılı; adamın sözlerinin gerçekliğinden şüphe duyamaz, yalan söylediğini düşünemezsiniz; ama Tanrı aşkına, işi gücü bırakıp bütün ülkeyi dolaşarak karışıklık yaratmanın, savaş zamanının karmaşasında işleri yüzüne gözüne bulaştırdığı ve nasıl düzelteceğini bilemediği için hükümete saldırmanın ne âlemi vardı!

Bunny, Baba'yı zorla Harry Seager'ın konuşma yapacağı bir toplantıya götürdü. Koca salona iki üç bin kişi dolmuştu ve Baba hayatında bu kadar çok tehlikeli tipi bir arada görmediğini düşündü: Yabancı, karanlık ve meşum yüzler, saçları yakalarını geçen ateşli entelektüeller, koca gözlükler takmış kısa saçlı kadınlar, öfkeli ve sessiz, keskin yüz hatları olan kızgın işçiler; ah, korkunç, korkunç insanlar vardı! Seager denen adam da yangına körükle gidip onları iyice kudurtuyordu! Trans Sibirya'da gördüğü "ölüm trenini" anlatıyordu; onlarla ne yapacaklarını bilemedikleri için treni oradan

oraya götürten, bazen manevra yaptırıp haftalar boyu tali hatlarda tutan “Beyazların” esir aldığı, açlıktan, susuzluktan ve hastalıktan kırılan, sığır vagonlarına doldurulmuş en az iki bin erkek ve kadın. Amerikan birliklerinin bu katillere destek olması, para vermesi, silahlarıyla onları koruması! Evet, bu durum hâlâ devam ediyordu! Şu anda Amerikan üniformaları giyen Polonya birlikleri Rusya’yı işgal ediyor, Rus işçilerini Amerikan mermileriyle vuruyordu! Amerikalılar buna ne diyordu?

Amerikalıların yanıtı J. Arnold Ross’un tüylerini ürperten korkunç bir tezahürattı. Baba fırtınayla çalkalanan bu insan okyanusuna baktı; yumruk yapılmış eller havaya savruluyor, başlar heyecan içinde inip kalkıyordu; onu kimse kandıramazdı, bunun ne demek olduğunu biliyordu. Lenin adını duyar duymaz gürültülü bir tezahürat koparan bu kalabalık, aslında Rus Lenin’in yaptığı şeyi değil, Amerikalı bir Lenin’in yapacaklarını kutluyordu. “Çekin ellerinizi Rusya’dan!” sözü sadece kamuflajdı, bunun altında “Bütün eller Ross Holding’e!” sözü vardı.

Derken Baba gözücuyla oğluna baktı. Görünüşe göre, Bunny’de babasının korkusundan eser yoktu! Bunny’nin yüzü de o güruhtaki herkes gibi heyecanla parlıyordu! O da “Çekin ellerinizi Rusya’dan!” diye bağıırıyordu; bu güruhun Ross Holding’e yapacaklarından ya habersizdi ya da –daha kötüsü– bunu umursamıyordu!

VIII

Seager’ın konuşmacı olduğu bu toplantıya bizim üniversiteli küçük “kızıklar” da katılmıştı ve ertesi gün hepsi heyecan içindeydi. Bunny’nin kardeşlik cemiyetindeki arkadaşlarından çoğu gitmeyi reddetmişti; şimdi de kalkmış duymadıkları bir argümanı eleştirmeye kalkıyorlardı! Onları dinlerken, Bunny’nin içi öfkeyle dolup taşıtı. Kadınların “millileştirilmesi” safsatası, Bolşevizmin milyonlarca kurbanı olduğuna dair uydurma rakamlar! Bu türden şeylerin bilgi olarak sunulması ve kimsenin bunu sorgulamaması bir üniversite için

büyük ayıptı. Bunny bu fikri Peter Nagle'a söyleyince, Peter eve git-
tiğinde konuyu babasına da açtı ve ertesi gün gerçekleri söyleyecek
bir öğrenci gazetesinin editörlüğüne aday olduğunu söyledi.

Suç ortakları bir toplantı daha yaptı, çabucak otuz dolar toplandı
ve oy birliğiyle haftada bir gerçekleri olduğu gibi açıklayacak "De-
dektif" adında dört sayfalık bir gazete çıkarılmasına karar verildi.
YMCA'da iyi bir konumda çalıştığı için Rus sorununa dair en doğ-
ru yaklaşımın Harry Seager'dan geleceğine karar verildi; bu yüz-
den Rachel Menzies'ten Bay Seager'la iki bin kelimelik bir röportaj
yapması istendi. Genç asilerden biri de gelecek vaat eden atletleri
Güney Pasifik'e getirmek için yıllık fondan yapılan gizli ödemelere
dair söylentileri ve bilgileri toparlayacaktı. Grubun sosyal kelebeği
olan Bunny'ye de, akademik not ortalaması gayet yüksek olan Hin-
du bir öğrencinin sırf edebiyat notu yüzünden oy birliğiyle redde-
dilmesi temelinde, kolejde snobizm konusu verildi.

Derken Peter Nagle en sevdiği hobisini hatırlayıp Tanrı'yı hafif-
ten hicveden bir şiir yazdı. Din konusunu ortaya atmanın akıllıca
olup olmadığına dair sorular vardı ama Peter editör olmanın ayrı-
calığını kullandı; ya editördü ya da değildi ve eğer editörse Rusla-
rın "Din toplumların afyonudur" sloganını sonuna kadar kullanır-
dı. Billy George da onu destekleyerek yeni gazetenin bütün çağdaş
fikirlere yer vermesi gerektiğini söyledi.

"Dedektif" in yazıları hazırlandı, editörden geçip dizgiye verildi
ve mizanpajı yapıldı. Nihayet basıldı; baskıdan yeni çıkan sayfalar,
kozadan yeni çıkmış ağustosböcekleri gibi yumuşacık ve ıslak, ön-
lerindeydi. Ertesi güne kuruyacaklardı ve bu arada, "Hişşt! Kimse
duymasın!" dı.

Gazeteler nasıl dağıtılacaktı? Bu konu çok tartışıldı. Yücegönül-
lü Bunny bedava dağıtmaktan yanaydı. Ama Rachel hem terzilik
hem de Sosyalist Parti'nin Angel City teşkilatında yayıncı temsil-
ciliği yapan babasından gazetelerin satılması gerektiği bilgisini
getirdi; yoksa insanlardan saygı görmezlerdi. "Para verip aldıkları
şeyi okuyacaklardır," demişti Baba Menzies, Yahudiliğine uygun
bir öngörüyle; kızı da sosyalistliğe uygun bir coşkuyla, "Davamıza

cidden inanıyorsak, biraz alay konusu olmayı göze almalıyız,” di-yordu. Bu bir şehadet çağrısıydı ve –tereddüt ederek de olsa– birer birer herkes bu çağrıya riayet etti.

Hemen ertesi sabah saat sekiz buçukta, kampüsteki Kongre bi-nasının önü, Güney Pasifik Üniversitesi’nde Metodist pazar okulu-nun ilk açılışından beri öğrencileri bu kadar heyecanlandırmamış, görülmedik bir olaya sahne oldu. Ross Junior petrol sahasının kâşifi ve veliahtı gazeteci çocuk olmuştu! Gazeteleri koluna yığmış, bir kumsalda durmuş, mutlu mesut, “Dedektif! Dedektif’in ilk sayısı! Tanesi beş sente!” diye bağırıyordu.

Peki gazete sattı mı? Ah, sormayın. İnsanlar üçer beşer Bunny’nin çevresini sardı ve Bunny bozuk para yetiştiremedi; heyecan bir anda yayıldı ve öğrenciler beşer onar toplanmaya başladı; izdiham oldu, resmen kargaşa çıktı! Kaza mı olmuştu? Kavga mı çıkmıştı? Neler oluyordu böyle? Gazetelerini alıp kalabalıktan ayrılan insan-lar, omuzlarının üzerinden gazeteyi görmeye çalışıp sorular soran-lar yüzünden küçük küçük kargaşaların merkezine dönüştü Bunny.

Bu böyle on dakika kadar devam etti; derken yönetim binasın-dan altın gözlük takmış, boynunun etrafında bir yağ tabakası olan, heybetli ve oturaklı bir adam çıktı; büyük emlakçılık bürolarında ya da şehirdeki bankalarda rastlayabileceğiniz türden biri; erkek öğrencilerin dekanı, Ph.D., Reginald T. Squirge sessizce ve ustalıkla kalabalığa karıştı, milyoner gazeteci çocuğu sessizce ve ustalıkla ya-kalayıp kucağındaki gazetelerle birlikte kendi ofisine götürdü. “Bu-rada bekle,” diye emrettikten sonra çıkıp yanında Peter Nagle’la birlikte geri döndü; üçüncü çıkışında avladığı kişi Gregor Nikola-ieff oldu; derhal bu iş için görevlendirilen dekan yardımcıları da diğer suçlulara eşlik ederek peşinden geldi.

Kaç gazete satıldığını bilen yoktu; satılmayanlar dekanın ofisin-de bir köşeye yığıldı ve sayıları bilindiği halde bu bilgi kimseyle paylaşılmadı. Ama bütün kampüste olay yaratmaya yetecek sayıda satış yapılmıştı. “Okudun mu?” “Sende de var mı?” O gün herkes birbirine bunları sordu. Fiyatı bir dolara fırlayan “Dedektif” akşam olmadan önce bunun üç dört katına satılmaya başlandı.

Bunun bir nedeni gazetelerden birinin Angel City’de çıkan “Akşam Haykırışı”na, şehrin günde beş baskı yapan, yeşil basılan en popüler gazetesine de ulaşmış olmasıydı. Öğle vakti sokaklarda satılan ikinci baskının ilk sayfasında şöyle bir manşet vardı:

ÜNİVERSİTEDE KIZIL YUVASI!
Güney Pasifik’te Bolşevik Propaganda

Altında on dördüncü sayfada devam eden, “Dedektif”in içindeki yazıları detaylı olarak anlatan, üniversite için kiralanan atletlerle ilgili en çarpıcı gerçekleri, Tanrı’yı hicveden şiirin tamamını da içeren iki sütunluk bir haber vardı; ama, heyhat, Harry Seager’ın Sibirya’ya dair anlattıklarına yalnızca şöyle bir değinilmişti. Birkaç saat sonra “Akşam Haykırışı”nın rakipleri “Akşam Kükreyişi” ve “Akşam Uluyuşu” da çıktı; atladıkları haberi olduğu gibi aktarmış ama bazılarını telefonla öğrendikleri, geriye kalanları yazı işlerinde uydurdukları farklı farklı ayrıntılar eklemişlerdi. “Akşam Kükreyişi” şöyle diyordu:

ÜNİVERSİTEDE KOMÜNİST KOMPLO ORTAYA ÇIKARILDI

Haber polisin propagandalarını yaymak için Güney Pasifik öğrencilerini kullanan Rus ajanlarını aradığını söyleyerek devam ediyordu. Olaya özellikle “insani açıdan” yaklaşan “Akşam Uluyuşu” grubun elebaşını öne çıkarmıştı:

KOLEJDE MİLYONER KIZIL!
Petrol Devinin Oğlu Sovyetler’den Yana!

Gazete rakiplerini Bunny’nin bir fotoğrafını yayınlayarak atlatmış, fotoğrafı da Ross’ların evine bir koşu bir adam yollayıp Emma Yenge’ye Bunny’nin on yıldır en iyi not ortalamasını tutturduğu için ödül aldığını söyleyerek ele geçirmişti. Hanımefendi öyle heyecanlanmıştı ki ödül haberinin “Akşam Uluyuşu”nda yer alıp almadığını görmek için kâhyayı üç kez köşedeki markete göndermişti.

IX

Olaylar normal seyrinde aksa, gazetelerin yarattığı bu heyecan en fazla otuz iki saat sürecekti. Ertesi gün öğleden sonra çıkan gazeteler üniversite yetkililerinin “Dedektif”i yasakladığını duyuracak, ertesi günkü manşetler “Film Yıldızı Şampiyondan Boşanıyor” ya da “Sanayi Devinin Karısı Polisle Kaçtı” şeklinde olacaktı.

Ancak kaderin ağları Güney Pasifik’in “salon komünistleri” için müthiş bir azapla örülecekti. Tesadüf bu ya, gazetelere düştükleri günün sabahında patlayıcı madde yüklü bir at arabası her zamanki gibi belediyenin kurallarına aldırış etmeden Wall Street’ten geçerken bir yere çarpıp patladı. Morgan Şirketi’ne ait banka binasının önünde gerçekleşen kaza on on iki kişinin ölümüne neden oldu. Bankacılar kazadan birkaç dakika sonra bu gizemli olayı çözmesi için Amerika’nın en meşhur dedektifini aradı; bu becerikli işadamı da olayın kaza çıkması durumunda eline bir şey geçmeyeceğini, Bolşevik saldırı olması durumundaysa yüz binlerce dolar kazanacağını görerek en fazla üç dakikalık bir incelemenin ardından bombalama olayı olduğunu söyledi.

O andan itibaren, dünyanın dört bir yanındaki casus ve muhbirler, tek bir ipucu bularak ya da uydurarak şöhrete ve servete kavuşmak umuduyla kolları sıvadı. Ülkede ve başka ülkelerde bir cadı avı başlatıldı; sonradan iki üç yıl boyunca yeni keşifler yapılacak, yeni “açıklamaların” sözü verilecek, Polonya ve Romanya’daki zindanlara atılan zavalıcıkların kolları kıvrılıp yerinden çıkarılır ya da hayaları burulurken, New York, Chicago ve Angel City’deki gazete okurları aç kurtlar gibi sözü verilen heyecanlı haberleri bekleyecekti.

Angel City’de çıkan “Akşam Haykırışı”, “Akşam Kükreyişi” ve “Akşam Uluyuşu” gazetelerinin içine düştüğü durumsa şuydu: Wall Street’teki patlamayı bir şekilde Güney Pasifik Üniversitesi’ndeki Bolşevik komployla ilişkilendirebilirlerse yüzlerce dolarlık ekstra satış yapacaklar, ilişkilendiremezlerse aynı parayı daha zekice davranan bir rakipleri kapacaktı. Hal böyleyken, “Akşam Uluyuşu”nun “Dedektif”teki Harry Seager röportajını hatırlaması ve Amerikan

Savunma Cemiyeti'nin ajanlarından Seager'ın yeni yapılan bir mi-tingde Morgan Şirketi'nin aleyhinde konuştuğunu, şirketin başına kötü şeyler geleceği kehanetinde bulunduğunu öğrenmesi bir saat bile sürmedi. Sonra da, öğleden sonra saat birde sokaklarda satılan üçüncü baskılarında, bunu bütün dünyaya duyurdular:

KIZIL YARDAKÇISI BOMBAYI ÖNCE DEN HABER VERMİŞTİ
Polis Sovyet Ajanını Burada Aramalı

“Akşam Uluyuşu”ndaki manşet yazarının da sıritarak itiraf edeceği gibi, risk almışlardı; ama adam işini iyi biliyordu ve beklenildiği üzere, daha gün bitmeden yazı işlerine gelen bir savaş gazisi olayı doğruladı. Adam iki gün önce Harry Seager’la aynı arabada seyahat etmiş, sohbet edilirken şöyle bir cümle kurduğunu işitmişti: “Bu sözümü bir kenara yazın ve gazeteleri takip edin, üç gün içinde Morgan Şirketi'nin savaş suçlarının bedelini ödediğini okuyacaksınız.” Savaş travması yaşayan bu askere haksızlık etmemek için bu sözlerinde samimi olabileceğini eklemekte yarar var çünkü iki adam sohbet ederken o günlerde en civcivli dönemini yaşayan, Polonya'nın Rusya'yı işgali konusuna da değinmişler ve Seager şu cümleyi kurmuştu: “Bu sözümü bir kenara yazın ve gazeteleri takip edin, üç gün içinde Polonyalıların şu anda bulundukları yerden geri çekildiklerini okuyacaksınız.”

Seager Ticaret Okulu'ndaki ofisin kapısı bu olaydan önce de gece vakti içeri izinsiz giren dedektiflerin ve başka vatanseverlerin keskileriyle kenardan yontulmuştu; ama bu “bomba haberin” gecesinde balta kullandılar ve Seager sabah ofise geldiğinde, yalnızca kendine ait olan çekmecelerin değil öğrencilere ait olanların da boşaltılmış ve içlerindeki şeylerin vatanseverliğin kabaralı botları altında ezilmiş olduğunu gördü. Adamlar bir tek Seager'ın konuşma notlarını değil öğrencilerin daktilo alıştırmalarını da arabalara koyup götürmüşlerdi ve elde ettikleri en sakıncalı deliller de bu alıştırmalardı çünkü Seager öğrencilerine “pijamalı hasta yağız şoföre çabucak güvendi” gibi şeyler yazdırmazdı; hayır efendim, bütün

vatanseverlerin tüylerini ürpertecek türden devrimci propaganda cümleleri verirdi onlara: “Bütün insanlar hür ve eşit yaratılmıştır” ya da daha kötüsü, “Ya hürriyet ya ölüm!”

X

Güney Pasifik Üniversitesi’nde bu “kızıl öğrencilerin” Wall Street’teki bombalama olayından sorumlu ya da haberdar olduğunu düşünen çok insan yoktu. Fakat bu budalaların olayda parmağı olabilecek, en azından parmağı olmasını isteyebilecek kadar kötü adamlar tarafından kullanıldığını biliyorlardı. Ayrıca aptalık ederek üniversitenin halkın gözünde gülünç duruma düşmesine neden oldukları da biliniyordu. Bu yüzden budalalar rahat bırakılmıyor, hepsine dört bir yandan sataşılıyordu; sırayla dekanın odasına çağrıldılar ve orada cendereye sokulup çapraz sorgulamaları yapıldı; hem yalnızca Rektör Cowper ve Dekan Squirge tarafından değil, bölge başsavcısını, şehir başsavcısını, federal gizli servisi, vatansever gazetelerle cemiyetleri, bir zamanlar artık var olmayan Rus hükümetinin büyükelçiliğini yapmış olan adamın gizli servisini temsil eden farklı farklı haşin adamlar tarafından da.

Bunny Ross neler olduğunu fark edince, bir patlama daha yaşandı. Bunny zengin bir adamın oğlu olarak imtiyazlı haklara alışkın biriydi. Bu yüzden sorgulamasını yapan ilk kişiye, “Siz kimsiniz ve bunları bana neden soruyorsunuz?” diyerek çıkıştı.

“Bak, Ross,” dedi Dekan Squirge, “ülkemizin refahını tehdit eden kötü adamlar varsa, onları korumak istemeyeceğinden eminim.”

“Kötüden ne kastettiğinize bağlı,” dedi Bunny sert bir sesle. “Gerçeği anlatmaya çalışan adamları kastediyorsanız, onları sonuna kadar korurum.”

“Tek bilmek istediğimiz, Paul Watkins ismindeki adamla ilgili neler bildiğin.”

Durum buydu demek; Bunny ya dedektifler tarafından sorgulanmayı kabul edecek ya da Paul hakkında bazı karanlık sırları

gizlediğine karar verilecekti. Cevabı şöyle oldu: “Paul Watkins en iyi dostumdur. Yedi sekiz yıldır tanırım onu. Hayatta tanıdığım en dürüst adamdır, nokta. Sibiry’a da geçirdiği bir buçuk yılın ardından eve döndüğünde hastaydı. Fazla onurlu biri olmasa, devletten maaş talebinde bulunabilirdi. Onun tek yaptığı, bana bizzat şahit olduğu olayları anlatmaktı ve anlattıklarının her sözcüğüne inanıyorum. Bunları üniversitede ve dışarıda başkalarına da anlatacağım ve hiçbir şey beni durduramayacak.”

Sorgulama bu kadarla kaldı ve Bunny şimdilik affedildi. Onun kadar varlıklı olmayan suçlularla uğraşacak ve gazetede ismi editör olarak geçtiği için işe en suçlularından, Peter Nagle’dan başlayacaklardı. Peter’a Tanrı’ya yaptığı kabalık için derhal özür dilemesi emredildi, o da bunu asla yapmayacağına yemin etti; “Akşam Uluyuşu”ndaki iki sütunluk haberin manşeti şöyleydi:

KIZIL ÖĞRENCİ OKULDAN ATILDI

Peter sırtarak ötekilere üzülmemelerini, tesisatçılık işine girip toplumdan intikamını alacağını söyledi; biraz para kazanır kazanmaz kendi gazetesini çıkaracak ve Tanrı’yla her hafta dalga geçecekti.

Sonra sıra Rachel Menzies’e geldi. Bunny onu gizli ajanlara karşı uyarmış ve ağızlarının payını vereceğine söz verdirmişti; ama adamlar onu susturmanın yolunu biliyordu. Rachel’in babasının bu komploadaki rolü neydi? Baba Menzies’in Polonya doğumlu olduğunu öğrenmişlerdi ve yeni tehcir kanununa göre neye inandığın ya da ne yaptığın fark etmiyor, vatandaşlığa kabul belgelerini iptal ettikleri gibi kolundan tutup seni gemiye bindiriyorlardı ve gerekirse ailen de geride kalıp açlık çekiyordu. Duruşma yapılmıyor, herhangi bir yere başvurmana izin verilmiyordu. Dahası, kızıl damgası yiyen bir adam bugünlerde Polonya’ya düştüğünde de ne duruşma yapılıyor ne de soru soruluyordu; seni duvarın önüne dikip vuruyorlardı.

Rachel bunun üstüne bu yabancılardan karşısında gözyaşlarına boğulup babasının komünist değil sosyalist olduğunu söyledi, vatanseverler için bir önemi varmış gibi! Zaten sosyalistler başından

beri savaşı karşı değil miydi? Ülkede demokratların gelecek kongresinde başkanlığa aday gösterilmek için dolaplar çeviren ve bu büyük onura layık olduğunu kızıl tehdidi yenmek için yürüttüğü gözüpek kampanyayla kanıtlamaya çalışan bir başsavcı yok muydu?

Rachel, Bunny'ye telefon etti, Bunny de arabaya atlayıp D.D., Ph.D., LL.D., Rektör Alonza T. Cowper'ı, üniversitenin yerleşik kullarına aykırı bir şekilde, gece vakti bu mühim şahsiyetin özel rezidansında ziyaret etti. Söze aldığı kararı bildirerek başladı; üniversitede okuduğu sürece "propaganda" yapmamayı kabul ediyordu; ancak eklemek istediği bir şey vardı: Yetkililer Baba Menzies'in kızının yazdığı bir yazı yüzünden sınırışı edilerek cezalandırılmasına izin verecek olurlarsa, o zaman Bunny Ross da babasının parasını sonuna kadar kullanacak ve Güney Pasifik'ten ayrılmadan önce okulun bütün kirli çamaşırlarını gözler önüne serecekti.

Üstü pek de örtük olmayan bu şantajı duyan din adamının yuvarlacık ruhani suratı bembeyaz saçlarının diplerine kadar kızardı. "Delikanlı," dedi, "üniversite yetkililerinin Birleşik Devletler hükümetinin kararlarına karşı bir şey yapamayacaklarını göz ardı ediyorsunuz."

"Dr. Cowper," diye yanıtladı delikanlı da, "bir işi yaptırmak istediğimde işin merkezine gitmeyi babamdan öğrendim. Savunmadaki budalalara bu işin peşini bırakmalarını istediğinizi söylerseniz bırakırlar, bunu gayet iyi biliyorum. Şunu da söylemem gerekir ki Baba Menzies'le hiç tanışmamama rağmen kızını tanıyorum ve bize kızı aracılığıyla ilettiği fikirlerinden dolayı biliyorum ki kendisi demokrasiye ve eğitime inanan bir adamdır; bize verdiği tavsiyelerin hepsi de bu doğrultuydu. Kendisi sosyalistlerin sağ kanadından ve Bolşeviklere karşı. Konu hakkında kendisinin sınırışı etmek isteyeceğimiz türden bir insan olduğunu anlayacak kadar bilgi sahibisinizdir herhalde."

Dr. Cowper'ın pek bir şey bilmediği ama öğrenmeye istekli olduğu ortaya çıktı. Oldukça komik bir durumdu; resmi olarak hissetmeye zorunlu olduğu kızgınlığın altında, ikinci sınıftaki değerli milyonerini baştan çıkaran bu tuhaf yeni fikirlere karşı hiç de ulvi olmayan bir merakı vardı adamın. Bunny ona Paul Watkins'le Harry Seager'ın

nasıl insanlar olduklarını, Sibirya'da gördüklerini ve neler düşündüklerini, kendisinin neler düşündüğünü anlattı. Dr. Cowper sorulabilecek en naif ve çocuksu soruları soruyor ama ciddi anlamaya çalışıyordu ve Bunny ona Bolşevizme karşı sosyalizm konusunu bütün yönleriyle ele alan iki saatlik bir ders verdi. Sonuna ikinci sı-
nıftaki değerli milyoner sırtına pat pat vurularak ve rahat durduğu takdirde Baba Menzies'in sınırışı edilmeyeceği sözü verilerek yolcu edildi; artı, Dr. Cowper'inki gibi olgunlaşmış zihinlerin bu yeni ve tehlikeli fikirlerle baş edebileceğine, öğrencilerin olgunlaşmamış zihinlerininse bunu başaramayacağına dair ciddi bir uyarıyla!

XI

Henrietta Ashleigh'le de görüşülecekti. Bunny'nin korktuğu kadar feci bir görüşme olmadı çünkü Henrietta acısını bir ağırbaşlılık perdesi ardına gizlemeyi başardı. "Kusura bakma, Arnold, ama artık bu şekilde dillere düşmekten hoşlandığını düşünmeye başladım." Bunny bu sitemi uysalca kabullenmeyi denedi ama yapamadı, içten içe Henrietta'nın fikirlerinden sıkılmıştı, insan sıkıldığında, artık bir kız hakkında romantik hayaller kuramıyordu.

Bir de evdekiler! İlk başta dehşete kapılmış, gözü yaşlı, ne düşüneceğini bilemeyen Emma Yenge. Sonuçta Bunny ödülü alamamıştı! Emma Yenge her nasılsa öyle bir ödül olduğunu ve Bunny'nin kızılar yüzünden ödülü alamadığını sabit fikir haline getirmişti. Bu fena Bolşevik ajanları nasıl bir tehditti böyle; artık evlere kadar girmişlerdi! Emma Yenge gittiği kulüplerde konuşma yapan hanımlardan tüyler ürpertici hikâyeler dinlemişti ama şeytanın temsilcilerinin sevgili yeğenini baştan çıkaracakları aklına dahi gelmezdi! "Dikkatli ol, yenge!" dedi yeğeni. "Belki sırada sen varsındır!"

Sonra bir de Bertie! Bertie küplere binmişti! Atherton-Stewart'lar onu herkesin gitmek istediği ev partilerinden birine davet etmişti ama artık insan içine çıkmaya utanıyordu. Hep böyle oluyordu: Ne

zaman sosyal bir zafer elde etse, Bunny gelip ortalığı kokutuyordu. Olabilecek en iğrenç şeydi, Bunny'nin doğuştan aşağılık zevklere sahip olduğunu gösteriyordu bu. Bertie'yle Bunny birbirlerine çok düşküncüydü, kardeşlere yakışır bir açıksözlülükle ağızlarına geleni söyleyebiliyorlardı.

Son olarak, desteğini yine esirgemeyen Baba vardı; tek bir söz etmedi, tek bir soru sormadı ve Bunny anlatmaya başladığında, "Sorun değil, evlat," dedi, "neler olduğunu biliyorum." Biliyordu da; Paul'ü ve Harry Seager'ı tanıyordu, oğlunun aklını avcunun içi gibi biliyordu. Bir de yaşamın trajedisini, her yeni neslin kendi hatalarını yapacağını.

Olayın bu kadar çabuk kapanması şaşırtıcıydı. Bunny'nin sınıf arkadaşları birkaç gün içinde ona "takılmaya" ve şakalaşmaya başladı. Tek ciddi sonuç Bay Daniel Webster Irving'in Rektör Cowper'dan gelecek yıl Güney Pasifik Üniversitesi'ndeki sözleşmesinin yenilenmeyeceğini nezaket icabı önceden bildiren bir mektup alması oldu. Öğretmeni mektubu kuru bir tebessümle Bunny'ye de gösterdi; çileden çıkan Bunny rektöre ikinci kez şantaj yapmak istedi. Ama Bay Irving hiç uğraşmamasını, istenmeyen bir öğretmene hayatı dar etmenin binbir yolu olduğunu söyledi. Bay Irving referanslarının olduğu dosyayı iş bulma kurumlarına yollayıp birçok mektup yazacak ve yeni maceralara kucak açacaktı. "Yani," diye ekledi, "bir iş bulabilirsem. Bu adamların sıkı bir örgütlenmesi var ve sonsuza kadar kara listeye alınmış da olabilirim."

"Size nasıl ulaştılar dersiniz, Bay Irving?"

"Nasıl da bir gün olacaktı," dedi öğretmen. "Bir sürü casusları var."

"Ama biz çok dikkatliydik! Gruptaki birkaç kişi dışında adınızı duyan olmadı!"

"Büyük ihtimalle sizin içinizde de casusları vardı."

"Öğrenci mi yani?"

"Tabii ki." Bay Irving, Bunny'nin şaşkınlığına gülümseyerek masasına uzanıp teksir edilmiş bir kâğıt aldı. "Bunu iş arkadaşlarımdan biri vermişti," dedi.

Kâğıt Angel City'deki işadamlarının propaganda örgütü olan "Amerika'yı Geliştirme Cemiyeti"nin haftalık bültenlerinden biriydi. Yazıda üniversitelerde ve liselerde casusları olduğundan, eğittikleri öğrencilerin arkadaşlarını ve öğretmenlerini izlediklerinden, en ufak bir kızıl tehdidinde kendilerine rapor verdiklerinden söz ediliyordu. Cemiyet gelecek beş yıl için yıllık yüz altmış bin dolarlık bir fona sahip olmakla övünüyordu. Genç bir idealistin kafasına mide bulandırıcı tok bir sesle inen yeni bir gerçek! Bunny öylece oturmuş küçük grubun üyelerini sırayla aklından geçiriyordu. "Kim olabilir ki?"

Bay Irving şöyle dedi: "Aşırı 'kızıl' biri olduğundan emin olabilirsin. Bu iş böyledir; insan rapor edebileceği bir şeyler olmasını bekler, bir türlü olmayınca da, olması için elinden geleni yapar. Bu yüzden hemen her casus sonunda provokatöre dönüşür. Birinin casus olduğunu çok konuşup hiç iş yapmamasından anlayabilirsin; lider olduğunun söylenmesi işine gelmez çünkü."

"Tanrım!" dedi Bunny. "Gazeteleri satmamıza yardım edeceğini söyledi ama gelmedi!"

"Kim?"

"Billy George. Biz onun kızılığına asla yetişemezdik! Peter Nagle'ın o aptal şiirinin gazeteye girmesinin nedeni de oydu. Şimdiye süttten çıkmış ak kaşık, skandalda adı bile geçmedi."

Bay Irving gülümsedi. "Eh, Ross, beyaz terörünü işbaşında gördün işte. Bu sayede dünya tarihini daha iyi anladığını göreceksin. Zengin olduğun için şanslısın, kılına bile zarar gelmedi. Ama unutma, kenar mahallelerde yaşayan fakir bir Rus Yahudisi olsaydın, şu an on bin dolar kefalet ücretiyle hapiste olurdun ve en az on yirmi yılın eyalet hapisanesinde geçerdi. Polonya, Finlandiya ya da Romanya'da yaşıyor olsan, sen ve küçük grubun bundan bir hafta önce çamurlu bir hendeğe gömülmüş olurdunuz!"

SİREN

I

Yine bahar gelmişti ve Bunny'nin Güney Pasifik'teki ikinci senesi bitmek üzereydi. Ama eski çamlar bardak olmuştu, Bunny artık bu yüce kurum hakkında söylenenlere inanmıyordu. Derslerin sıkıcı olduğunu, incir çekirdeğini doldurmayacak bir sürü şey öğretildiğini, yeni ve özgün fikirlerden korkulduğunu biliyordu. Tek kazasını bazı faydalı kitaplar hakkında fikir edinmek olmuştu; onları okumak istiyordu ama bunu evde daha rahat yapabilirdiniz. Gelecek yıl okula devam edip etmeyeceğine karar veremiyordu.

Görünüşe göre, Paradise'ta herkes daha rahattı. Paul yine şirket için baş marangoz olarak çalışmaya başlamıştı; gücü kuvveti yerine gelmiş sayılırdı ve iyi para kazanıyordu; inşaat işçisi bulmak kolay değildi ve ülke savaş zamanında geri kaldığı inşaat sektöründe atılım yapmaya çalışıyordu. Ruth yine mutluydu; peşinde ona âşık en az üç petrol işçisi vardı ama o muhteşem abisinden başka kimseyi düşünmüyordu. Paul kitaplarına da geri dönmüştü; ama biyoloji kitaplarına değil; artık bütün parası emek mücadelesiyle ilgili dergilere, kitapçıklara ve kitaplara gidiyordu. Şirkette çalışan çok sayıda emekli asker vardı ve bunlardan bazıları Paul'ün savaşla ilgili fikirlerini paylaşıyordu; haftada iki kez düzenli olarak buluşuluyor, bir kitaptan bir bölüm okunuyor ve tartışılıyordu.

Yani Rascum'ların evi Angel City gazetelerinin "Bolşevik yuvası" demeyi alışkanlık edindiği türden bir yere dönüşmüştü. Bu işçilerin çoğu kullanılacak taktikler konusunda farklı görüşlere sahipti ve bir tek sermayeyle emeğin tek ortak yönünün mücadelesi olduğu önermesinde birleşiyordu. Bunu da açıkça söylüyorlardı; çalışırken

ya da grup halinde ögle yemeği yerken tartışmaya başlıyorlardı; bunun yankıları bütün araziye yayılıyordu. Aralarında Dünya Sanayi İşçileri Birliği'ne üye olanlar da vardı ve yatakhanelerde birliğin yayınlarını görebiliyordunuz. Baba bundan haberdar olmalıydı ama bir şey yapmıyordu; Baba işçilerinin fikir özgürlüğüne öteden beri saygı göstermiş, riske girmekten korkmamıştı. Zaten petrol sahasının kâşifi ve veliahtının oralardaki “en kızıl” adam olduğu bilinirken, yapabileceği başka bir şey de yoktu!

Petrol işçilerinin sendikası savaştan beri hükümetin karar aldığı şekilde tanınmış ve muhatap alınmıştı. Ama Sam Amca'nın eli artık gevsemeye başlıyordu; Washington'daki idealist Başkan yarı felçliydi ve Angel City'deki sendika karşıtı grup eski güzel günlere geri dönmek için hazırlıklar yapıyordu. En azından sendika yetkilileri arasında böyle bir söylenti dolaşıyor ve işverenlerin hamlesine karşı ne yapacakları tartışılıyordu. Maaş sözleşmelerinin süresi yıl sonuna doğru dolacaktı ve Paul'ün evindeki “kızılar” olsun, vasıfsız işçiler olsun, petrol işçileri arasındaki tartışmalar hep bu kapıya çıkıyordu. Yeni bir grev beklentisi Bunny'nin başı üzerinde dolaşan kara kader bulutları gibiydi.

Baba oğlunun şirkete ve şirketin yeni faaliyetlerine ilgi duyacağı ümidinden hiç vazgeçmemişti. Bu sevgi bağının fazlasıyla farkında olan Bunny de aylık üretim raporlarıyla maliyet tablolarını ve fiyat listelerini inceliyor, sondajı yapılan kuyulara gidiyor, ustabaşıyla yapılan uzun görüşmelere katılıyordu. Petrol kuyuları Bunny için daha birkaç yıl önce dünyadaki en ilginç şeylerdi; ama hayat acımasızca bütün petrol kuyularının birbirinin aynı olduğunu öğretmişti ona! 142 numaralı kuyu altı yüz bin dolar, 143 numara yalnızca dört yüz elli bin kazandırmıştı. Ama fazladan gelen o yüz elli binle yaptığın tek şey yeni bir kuyu açmakken, zaten ne fark ediyordu ki?

Baba'nın buna verdiği yanıt zihnindeki kütüphanenin raflarında duruyordu: “Dünyanın petrole ihtiyacı var.” Ama sonra dünyaya bakıyor ve motorlu taşıtlarla evden çıkmalarına değmeyecek yerlere gidip duran dev kalabalıklar görüyordunuz! Fakat bunu Baba'ya söyleseniz canı sıkılırdı, aklına bile gelmeyecek bir şeydi bu. Baba

artık Bunny'ye değirmene koşulmuş bir atı andırıyordu; gün boyu dönüp duruyor, gece rüyasında da dönmeye devam ediyordu. Onu serbest bırakacak olsanız ölürdü, yaşamak için nedeni kalmazdı.

Böylece Bunny içindeki hain şüpheleri –Paul'le arkadaşlarından öğrendiği “sınıf mücadelesi” teorilerini, petrol işçilerinin dergisinde okuduğu grev söylentilerini– gitgide kendine saklar oldu. Baba'yla balığa çıkıyorlar, Tabiat Ana'nın kucağındayken eski günlerdeki kadar mutluymuş gibi davranıyorlardı; ama Baba'nın kayalarla cebelleşmekten fazla keyif alamayacak kadar kilolu, mafsallarının ağrılı olduğu da üzücü bir gerçektir.

II

Bunny Noel tatilini Paradise'ta geçirirken, tesadüf bu ya, Vernon Roscoe araziye ziyarete geldi. Önceki gelişlerinin hiçbirinde Bunny yoktu; şimdiye kadar yalnızca ofiste, iş baskısı altında, kısa süreli görüşmeler yapmışlardı. Bunny'nin genel izlenimi koca bir surat, koca bir vücut ve gür bir sesti. Baba “Verne”ün aynı zamanda koca bir kalbi olduğunu söylerdi; ama Bunny'nin bu konudaki tek deneyimi Bay Roscoe'nun sırtını sıvazlayarak büyük bir zevkle ona “Jim Junior” demiş olmasıydı.

Şimdi geliyordu işte; onunla birlikte bir çöl rüzgârının da gelmesi komik bir bileşim yaratıyordu. Paradise'ta gündüz sıcağı genelde tahammül edilebilir düzeyde olur, geceleriye hep canlandırıcı bir soğuk gelirdi; ama yılda üç dört kez çölden gelen bir rüzgâr araziye vurur, kızgın bir el boğazınıza yapışmış gibi olurdu. Güneşin altında çalışmaya devam eder, litrelerce arpa suyu içerken, “Gölgede kırk beş derece ama gölge yok,” derdi işçiler. En kötüsü de, bütün gece esen sıcak rüzgârla fırın gibi ısınan evlerin üç dört gün boyunca öyle kalmasıydı.

Gazetelerin tabiriyle “petrol devi” Vernon Roscoe akşam yemeğinden sonra Angel City'den yola çıkıp geceyarısından hemen önce araziye ulaştı. Verendada oturmuş onu bekleyen Baba'yla Bunny'yi

gördü ve daha arabanın motorunu durdurmadan seslendi. "Selam, Jim! Selam, Jim Junior! Yarabbim, bana neler çektiriyorsunuz böyle! Cidden, çocuklar, ben böyle sıcak görmedim. Yarın da böyle mi olacak? Yarabbim, kuyruğu kıstırıp kaçmak üzereyim!"

Arabadan inmiş bahçe yolundan gelirken, ay gibi yuvarlak yüzü yarı kel başının altında parlıyordu. Ceketıyla gömleğini çıkarmış, pembe ipek atletıyla kalmıştı; vücudunda hiç ter yoktu tabii, çöl sıcağında araba sürerken hiç terlemezsiniz; bir dolum istasyonunda durup hortumla kendinize su tutardınız ama rüzgâr birkaç dakika içinde oturduğunuz yer dışında her şeyi kuruturdu.

"Selam, Verne," dedi Baba; "Nasılsınız, Bay Roscoe?" dedi Bunny. Petrol devinin pençesini sıkarken ondan önce davranmaya özen gösterdi; o güçlü eliyle kemiklerinizi unufak edebilirdi çünkü. Oklahomalı eski bir sığır çobanı olan Roscoe'nun bir at hırsızını iki eliyle tutup bükerek belini kırdığı söylenirdi. O kat kat yağlara rağmen gücünü hâlâ yitirmemişti.

Roscoe, "Sıcaktan ölüyorum," diyerek Bunny'nin kibar sorusuna cevap verdi. "Söylesene, Jim, burada kalmalı mıyım sence?"

"Kalmak zorundasın," dedi Baba. "Sen her yeri gezene kadar Bandy arazisindeki işlere bakmıyorum. Sana buzdan koltuk yaparız."

"Biram geldi mi? Hey, Kuno." Bunu sırtarak kapıda duran Japon'a söylemişti. "Bana biraz bira getir! Kovayla, küvetle olsun. Yarabbim, arabada da var; işimi şansa bırakamazdım. Pete O'Reilly'nin başına geleni duydun mu? Aptal herif bir kasa dolusu viskiyle sınırdan geçmeye çalışmış; litresinin yüz dolara mal olduğunu söyledi! Lanet olsun, Verne, buna nasıl dayanıyorsun?"

"Eh, öncelikle, bira yerine limonata içiyorum." Bunny'nin babasını zorlayarak gerçekleştirdiği bir reformdu bu, şimdiyse Baba yaptığı şeyle gurur duyuyordu.

"Ben meşrubat falan içmem!" dedi Verne. "Yarabbim, biramı küvette içeceğim. Etrafta kadın var mı Jim?" Bay Roscoe ayakkabılarıyla pantolonunu atıp bir vantilatörün altına oturdu. "Lanet olası şey, sıcak hava üflüyor!" dedi; sonra Bunny'ye baktı. "Bizim Bolşevik çocuk da buradaymış. Kızıl bayrak nerede?"

Bunny bir iki ay sonra etkileyici bir yaşa ulaşmayı, yirmi ikisine basmayı bekliyordu ve şimdiye kadar bu “Bolşevik” esprisinin binbir çeşidini duymuştu. Ama ev sahibiydi ve gülümsemek zorundaydı. “Gazeteleri okudunuz demek.”

“Tabii ki, ufaklık, resmen manşetlere çıktın! Bazı pazarlıklarda çok işime de yaradı. Bir gün ofise uğra da seni kılık değiştirmiş bir Sovyet komiseriyle tanıştırayım. Bana Urallar’da imtiyaz hakkı satmaya çalışıyorlar. ‘Ora nere?’ diye sormuşum; ama sahte atlas yapmadılarsa, cidden öyle bir yer varmış meğer. Adam bana halkların kardeşliği masalını okumaya başlayınca, ‘Evet, evet, o işlerde çok iyiyimdir,’ dedim. ‘Bizim şirketin en genç elemanı o işlerle ilgileniyor! Vallahi, bak,’ deyip adama gazeteleri gösteriverdim ve o günden beridir ‘Tavariş’ olduk!”

III

Tavariş Roscoe, Nil yeşili ipek pijamalarını giyip avludaki fıskiye-nin yanına kurulan portatif yatağa yattı; Baba’yla, jeologla ve mühendisle birlikte gidip Bandy arazisi için çizilen projelere onay verebilmesi için sabahın beşinde uyandırıldı. Doğan güneşle gözleri kamaşmış halde oflaya puflaya döndüğünde, kahvaltı değil bira getirilmesi için haykırıyor, biralar bittiğinde ne yapacağını soruyordu. Roscoe’yu güneş batıncaya kadar çölü geçmemeye ikna ettiler ve üçü birlikte salona çekilip bütün kapıları kapayarak dayanabilecekleri kadar dayandılar.

Güneş evin çatısıyla duvarlarına vurduktan sonra, büyük işadamı on dakikada bir kalkıp termometreye bakarak ancak katırcıların anlayabileceği bazı teknik terimleri sıralamaya başladı. Öğleye doğru artık çıldırdı; bir evi soğutmanın bazı yolları olması gerektiğini söyler oldu. Yarabbim, hortumu alıp eve su tutsalardı ya! Ama fizik dersleri almış olan Bunny, bunun ancak çöl ikliminden Kongo Nehri’nin iklimine geçmelerine yarayacağını söyledi. Bay Roscoe hortumu verandayla çatıya tutmayı önerdi; Bunny bahçıvan çocu-

ğu çağırđı ve çok geçmeden sekiz on fıskiyyeden kapılara ve camlara sürekli bir yağmur fırtınası vurmaya bağladı.

Ama yetmedi ve Baba telefona gidip metal levha atölyesindeki ustabağını aradı, adam da tabii ki bir buzdolabı tasarlayabileceğini söyledi; Baba bütün içleri bırakıp bir buzdolabı yapmalarını, bir saat içinde bitirirlerse adam bağı birer dolar fazla ücret vereceğini söyledi. Ardından zeminden tavana kadar çift duvarlı, koca bir metal kutuyu yükledikleri kamyonla dört adam geldi; tabanda havalandırma borusu için bir delik atıktan sonra buzhaneden yarım ton kırık buz ile birkaç çuval tuz getirdiler ve birkaç dakika içinde kutunun dibinden dığarı sıfır derecelik bir rüzgâr esmeye bağladı. Petrol devi kutuya yaklağtı ve birkaç dakika içinde mutlu mesut i geçirmeye bağlayıp yarım saat sonra dolu dolu hapėırınca, herkes gülmekten yerlere serildi.

Sonra da, o kadar biranın üstüne uykusu geldi ve Roscoe oturma odasında biraz kestirirken, Baba da sondajı yapılan kuyuları gezdi. Sonra hep birlikte öğle yemeği yendi, biraz daha kestirdikten sonra kendini iyi hissedenden Roscoe'nun çenesi dğt ve Bunny içinde yağadığı dünyaya dair bir şeyler daha öğrendi. "Jim," dedi petrol devi, "senin parandan iki yüz bin dolar almak istiyorum."

"Tabancan nerede?" dedi Baba, tatlı tatlı.

"Paranı katbekat geri alacaksın. Pete O'Reilly ve Fred Orpan'la birlikte fon oluğturuyoruz. Bu konudan çok az kiğiye söz ediyoruz."

"Konu nedir, Verne?"

"Cumhuriyetçilerin kongresine hazırlanıyoruz ve, inan bana, bu kez kazanan zayıf suratlı, ağlayıp sızlanan, lanet olası bir ğretim yesi olmayacak! Senin ve benim gibi tombul suratlı birini setireceğiz, Jim! Bizzat Chicago'ya gidip kendi ellerimle seceğim."

"Aklında biri var mı?"

"Ohio'dan biriyle grğyorum, Barney Brockway, oradaki bir partinin bağında. Senatör Harding'i almamızı istiyor; saygı uyandıran, iriyarı, konuğmayı falan bilen bir adam ve söz dinliyor. Brockway onu iki üç milyona setirebileceğimizi söylüyor ve bize de iiğleri bakanlığını vaat ediyor."

“Anladım,” dedi Baba; bir şey sormasına gerek yoktu.

“Gözüme kestirdiğim bir arazi var; on yıldır gözüm üstünde ve harika bir yer. Excelsior Pete orada iki deneme kuyusu açtı, sonra da kuyuları kapattılar ve konuyu gizli tuttular; bundan söz eden bir hükümet raporu var ama çok gizli tuttukları için hiçbir yerden bulamıyorsun; ben bir kopyasını çaldırdım. Kırk bin dönümlük arazi, her yerinde petrol var.”

“Excelsior’ın elinden nasıl alacaksın ki?”

“Devlet bütün oralara el koymuş; Donanma’nın petrol rezervi olarak. Ama gerekli tesisler yokken, deniz kuvvetlerinin ne işine yarayacak ki? Budala herifler, Kongre’de savaş ilan edilmesi için oylama yapılırken kuyu açıp boru hattı döşenebileceğini zannediyorlar. Gidip petrolü biz çıkaralım, sonra da Donanma’ya istediği kadar petrol satalım.”

Baba’nın düsturu da buydu ve tartışacak bir şey yoktu. Baba gülererek, “İşi sağlama alsan iyi edersin, Verne,” dedi, “içişleriyle birlikte adalet bakanlığını da al.”

“Onu ben de düşündüm,” dedi, Baba’nın güldüğünü duymayan Roscoe. “Barney Brockway başsavcı olacak. Bu da Harding pazarlığına dahil.”

Derken Bay Roscoe birdenbire, pencere kenarında oturmuş kitap okur gibi yapan Bunny’yi hatırladı. “Senin Bolşevik farkındadır herhalde, sokak nutuklarında kullanılacak bir bilgi değil bu.”

Baba çabucak cevap verdi: “Bunny bebekliğinden beri benim bütün işlerimi bilir. Pekâlâ, Verne, hazır olduğunda sana bir çek yollarım.”

IV

Güneş battı ve Bay Roscoe’nun kaçma zamanı geldi. Ama önce akşam yemeği yedi; dondurmasıyla kahvesini bitirip tabağını iterek boynundaki peçeteyi çıkardı ve mutlu mesut bir iç geçirişle arkasına yaslandı; purosunun altın folyosunu açarken keskin gözleri

masanın karşısındaki Bunny'ye sabitlendi ve, "Jim Junior, senin sorunun ne biliyor musun?" diye sordu.

"Neymiş?" dedi Jim Junior, duymaya hazır bir halde.

"İyi çocuksun ama haddinden fazla ciddisin. Hayatı fazla ciddiye alıyorsun; sen de, baban da öylesiniz. Yaşarken biraz da eğlenmeniz lazım ve ben neye ihtiyacınız olduğunu biliyorum. Kız arkadaşın var mı, ufaklık?"

"Şu anda yok," dedi Bunny, hafiften kızarak.

"Tahmin etmiştim. Seni dışarı çıkarıp biraz neşelendirecek bir kıza ihtiyacın var. Yanlış anlama, şu cazcı bebekleri kastetmiyorum; benim Annabelle gibi, akıllı çalışan bir kız lazım sana. Annabelle Ames'i tanıyor musun?"

"Hiç tanışmadım. Gördüm tabii."

"Madam Tee-Zee'yi görmüş müydün? Yarabbim, film diye buna derim; bana biraz kazandıran tek film oydu, bu arada! İşte o kız bana annem gibi bakıyor; o burada olsaydı, inan bana, bu kadar çok bira içmezdim! Bir ara bana gel de, Annabelle sana bir kız bulsun; bizi orada çok kız var, aralarında kızılar da var ve Annabelle tam bir çöpçatandır; insanları çiftleştirmekten, iki muhabbet kuşunu bir kafese koymaktan büyük mutluluk duyar. Neden sen de benimle gelmiyorsun?"

"Yarın değil öbür gün okula gitmek zorundayım," dedi Bunny.

"Pekâlâ, bir ara uğra, babanı da getir. Onun da aynı şeye, bir kıza ihtiyacı var; kaç kere söyledim. Kendine bir kız buldun mu, Jim? Yarabbim, bak nasıl kızarıyor, pantolonlu yaşlı hizmetçi! Çocuğa öyle şeyler anlatırım ki yanaklarındaki o ruj kutuları patlayıverir; hey, ihtiyar hergele?" Bunları söylerken sandalyesinden kalkan büyük işadamı, Baba'nın sırtına birkaç kez vurup kahkahalara boğuldu.

Vernon Roscoe'nun "koca bir kalbi" olduğunu böyle şeyler sayesinde anlıyordunuz. Bunny'ye cidden içi ısınmış ve eğlenmeyi öğrenmesi gerektiğini düşünür gibiydi. "Bir ara beni görmeye gel, ufaklık," dedi büyük limuzinine binerken. "Ciddiyim, sakın unutma. Sana kır evinin nasıl olacağını göstereyim de, babana bir tane yaptır." Bunny gideceğini söyledi; motor homurdanmaya başladı

ve araba ay ışığında uzaklaşırken, o gür kahkahaların sesi de tepelerin arasında gitgide azaldı. “Görüşürüz, ufaklık!”

V

Bunny eve dönüp Baba’nın peşinden çalışma odasına girerek kapıyı kapadı. “Baba, Bay Roscoe’ya o parayı cidden verecek misin?”

“Tabii ki, evlat, vermek zorundayım; neden ki?” Baba cidden şaşkın görünüyordu; bu gibi durumlarda hep olduğu gibi. Bunun ne kadarının rol olduğunu bilemezsiniz çünkü şeytan kadar kurnazdı ve yeteneklerini sevdiklerine karşı kullanmaktan hiç çekinmezdi.

“Birleşik Devletler başkanlığını satın almayı planlıyorsun, Baba!”

“Eh, öyle de denebilir, evlat...”

“Ama olan şey *bu*, Baba!”

“Bakış açısına bağlı. Öte yandan işimizi elimizden almak isteyen rakiplere karşı kendimizi koruduğumuz da söylenebilir. Siyaset konusunu boşlarsak, seçimlerden sonraki gün uyandığımızda işimizi bitirdiklerini görebiliriz. Doğu’da General Leonard Wood’u seçtirmek için birkaç milyon dolar yatıran insanlar var. Yoksa sen onu mu destekliyorsun?”

Bunun gerçek bir soru olmadığını anlayan Bunny cevap vermedi. “Çok pis bir iş, Baba!”

“Biliyorum ama yapılması gerek. Tabii ki vazgeçip elimdeki parayla rahat rahat yaşayabilirim ama henüz ıskartaya çıkarılmaya hazır değilim, evlat.”

“Bir tek kendi işimizi yapamaz mıyız, Baba?” Hatırlayacağınız gibi, Bunny bu soruyu daha önce de sormuştu.

“Öyle bir şey mümkün değil, evlat; adamlar asla pes etmiyor. Rafinerileri kullanmanı, pazarlara girmeni, bankalarla iş yapmanı engelliyorlar; bunlardan sana pek bahsetmiyorum çünkü can sıkıcı şeyler ama artık iş dünyasında küçük adamlara yer yok. Yirmi milyonum var diye büyük adam olduğumu düşünüyorsun, ben de

Verne'ün büyük adam olduğunu düşünüyorum çünkü onda elli milyon var; ama bir de Excelsior Pete var –tek bir şirket gibi çalışan otuz kırk şirket– yani yaklaşık bir milyar dolara karşı mücadele ediyorsun. Sonra Victor var, üç dört yüz milyon daha eder ve bütün bankalarla sigorta şirketlerinin kaynakları onların arkasında; biz bağımsızların buna karşı nasıl bir gücü olabilir ki? Şu an benzinde yaşanan fiyat düşüşüne bak –gazeteler ihtiyaç fazlası yüzünden olduğunu söylüyor ama hepsi yalan– fiyat düşüşüne neden olan şey Büyük Beşli'nin küçük şirketleri yok etmek için fiyat kırması. Bizi yeryüzünden silmeye çalışıyorlar!”

“Peki devlet yetkilileri bunu engelleyemez mi?”

“Adamlar dört bir yandan saldırıyor, evlat; zil sesini duyar duymaz ilk yumruğu biz atmak zorundayız! Boru hattının geçiş hakkını nasıl alıyoruz? Tesisleri nasıl kuruyoruz? Paradise'a ilk geldiğimizde neler olduğunu gördün, Jake Coffey'ye para vermesem bu gelişmeyi sağlayabilir miydik? Karşılıklı oturup planlar yapmasak, Verne'ün doğru adamları bulmasını sağlamasak, Verne'le ikimiz şimdi nerede olurduk? Hem şimdi, ne fark etti? Büyüdük, petrol işini ulusal ölçekte yapmaya başladık, o kadar; başka bir şey değişmedi. Ben, Verne, Pete O'Reilly ve Fred Orpan, gözümüze kestirdiğimiz arazileri alabilirsek, petrol işinde Büyük Altılı, Büyük Yedili ya da Sekizli olacak, o kadar; şundan emin olabilirsiniz, evlat: Petrolün elli yıl önce kullanılmaya başlanmasından beridir herkesin yaptığı şeyi yapıyor olacağız.”

Artık tanıdık bir bölgeye girmişlerdi ve Bunny bu yolu ezbere biliyordu.

“İnsanın çalışma odasında oturup dünyanın nasıl bir yer olması gerektiğine karar vermesi çok kolay; ama işler öyle yürümüyor, evlat. Petrole ihtiyaç var ve bu işi petrolü toprağın altından çıkarmasını bilenler yapacak. Sosyalistlerle Bolşeviklerin sözleri ne hoş ama, Tanrım, devletin petrol sahalarını satın alıp geliştirmeye başladığını bir düşünsene; Amerika'nın bütün parasını bitirdikten sonra bile ödeyemeyeceği kadar büyük bir yolsuzluk olurdu. Ben işin içindeyim, görebiliyorum, herhangi bir işi devlete teslim etmektense pet-

rolü toprağın yüz bin kilometre altına gömmenin daha iyi olacağını biliyorum. Yasalardan söz ediyorsun ama ekonominin de yasaları var ve devletin bu yasalara karşı koyabilme gücü herhangi birinden daha fazla değil. Hükümet aptalca şeyler yaptığında, insanlar bir yolunu bulup buna karşı koyar ve bunu yapan işadamları da başkalarından daha suçlu değil. Petrol çağındayız ve petrol üretimini durdurmaya çalışmak, Niagara Şelaleleri'ne set çekmeye çalışmak gibi bir şey."

Hayatlarındaki kritik bir andı bu. Bunny sonraki yıllarda bunu düşünecek ve ne demeye direnmediğini sorup duracaktı. Yeterince kararlı davranabilse, babasını vazgeçirebilirdi! "Baba, başkanlığı satın almana göz yumamam, bu işte Bay Roscoe'yla ortak olursan mirasımı reddedeceğimden ve bugünden itibaren senin paranın tek sentine bile el sürmeyeceğimden emin olabilirsin. Gidip kendime bir iş bulurum ve çok istiyorsan, bütün paranı Bertie'ye bırakabilirsin," diyebilirdi. Evet, böyle demiş olsa, Baba pes ederdi; ölümcül bir yara almış olurdu, Bay Roscoe da yara almış olurdu ama Baba Senatör Harding'in aday gösterilmesine yardım etmezdi.

Peki Bunny bunu neden yapmadı? Korktuğu için değil, hayatı ondan korkacak kadar tanımıyordu daha. Hayatında bir dolar bile kazanmamıştı ama gidip bir "iş bulabileceğine" ve kendisi için gayet doğal olan konforlarla lüksleri sağlayabileceğine inancı tamdı. Sorun, insanları kırmayı göze alamamasıydı. Bunny'nin "zayıf" olduğunu söylerken, Paul'ün kastettiği buydu. Bunny, Baba'yla Bay Roscoe'nun Cumhuriyetçilerin kongresini satın almayı neden istediklerini apaçık görebiliyordu; ardından, birkaç saat sonra Ras-cum'ların evine gidip Paul, "Bud" Stoner, "Jick" Duggan ve öteki "Bolşevik tiplerle" birlikte oturuyor, petrol işçilerinin neden örgütlenip kendilerini eğitmek, petrol kuyularını neden Baba'yla Bay Roscoe'nun elinden almak istediklerini de gayet iyi anlayabiliyordu!

VI

Bunny Güney Pasifik'e döndü ve tam o eğitim yılı da bitmek üzereyken, bine yakın delege ve bir o kadar temsilci, bu tarihi olayı dünyaya duyuracak gazete muhabiri ve yazarlarla birlikte, Cumhuriyetçilerin kongresi Chicago'da başladı. Etkileyici açılış konuşmaları dinlendi, bol miktarda tütün içildi, bol miktarda kaçak alkol tüketildi; bu arada, oyları kontrol eden dört beş patron Blackstone Otel'deki bir odada oturup yapacaklarını yaptılar. Kongreyle ilgili çekilen telgraflardaki milyonlarca sözcükte, Vernon Roscoe'nun adı bir kez olsun geçmedi; ama kendisi otel odasının bitişiğindeki bir süitte en doğru teklifleri yapıyor, garantili çeklerini en doğru adamlara yazıyordu ve uzun süren başa baş bir çekişmenin, yapılan sekiz oylamanın ardından kongre salonunda vahşi bir heyecan yaşanırken, General Leonard Wood'a verilen destek aniden geri çekilmeye başlandı ve Ohio'lu Warren Gamaliel Harding Cumhuriyetçi partinin lideri oldu.

Kolej bitmişti; Gregor Nikolaieff San Francisco'dan kalkan bir gemiye binip Alaska'ya giderek, somon avlamak üzere "konserve filolarından" birine katıldı. Rachel Menzies ve erkek kardeşi Ford marka eski püskü bir araba edinmiş üç Yahudi öğrenciyle birlikte meyve toplama işine girdi; oradan oraya seyahat edecek, yıldızların altında uyuyacak, konserveciler ve kuru gıda satıcıları için kayısı, şeftali, erik ve üzüm toplayacaklardı. Bu küçük "kızıl" grupta bütün yaz çalışmak zorunda olmayan bir tek Bunny vardı; bütün yaz ne yapacağını bilemeyen de bir tek oydu.

Eski günlerde, Baba'yla birlikte bir seferde tek bir kuyunun son-dajını yaparlarken, Bunny de kollarını sıvar ve yapabileceği ne varsa yapardı; o zamanlar daha çocuktı ve işçiler onu seviyordu. Ama artık büyümüştü ve ağırbaşlı davranmak zorundaydı; şirket de büyümüş, her bir dişlinin gerekli olduğu dev bir mekanizmaya dönüşmüştü ve kimsenin ayağına dolaşmamak gerekiyordu. Bunny evdeki bitkilerle ilgilenirken bile kendini bahçıvanın işine burnunu sokuyormuş gibi hissediyordu! Paul'ün kitaplarından bazılarını

okumaya niyetliydi ama günde sekiz saat okuyacak hali yoktu ve Paul'e yarım gün bile yardım edemezdi çünkü iyi bir marangoz değildi.

Hayatta bazıları durmadan çalışıyor, bazıları da durmadan eğleniyordu. Sürekli çalışmak çok sıkıcıydı ve zorunlu olmadıkça yapılacak bir şey değildi; ama sürekli eğlenmek de bir o kadar sıkıcıydı ve bunu yapan insanlar Bunny'nin duymak isteyeceği şeylerden söz etmiyordu. İş kadar ciddi bir şeymiş gibi, oynadıkları oyunlardan söz ediyorlardı: Tenis turnuvalarından, golf turnuvalarından, polo maçlarından; bir sahada küçük bir topa vurup durmanın türlü çeşit yönteminden! İnsanın egzersize ve biraz yenilenmeye ihtiyacı olduğunda, gidip küçük bir topa vurmasının mahzuru yoktu; ama bunu hayatının amacı haline getirmek, bütün zamanını ve enerjisini buna vermek, bir dinmiş gibi davranmak, bu konuda kitaplar okumak ve yazmak, saatler boyu bunu konuşmak... Bunny bu yaşını başını almış kadın ve erkeklere, üzerlerindeki karmaşık "spor giysilerine" baktığında, hayattan cidden zevk aldıklarına inanabilmek için bir şekilde kendilerini hipnotize ettiklerini düşünüyordu.

VII

Bertie geldi ve kardeşini doğuştan sahip olduğu özellik ve yetenekler sayesinde ait olduğu bu eğlence dünyasına sürüklemek için bir deneme daha yaptı. Bertie, Eldon Burdick'le ilişkisini bitirmişti. Bunny'ye çocuğun dediğim dedik ama "ezik" bir tip olduğunu söyledi. Şimdi yeni bir ilişkisi vardı ve duygularını kardeşine bile açacak kadar ileri gittiğine göre, Bunny'ye sorarsanız, bu ilişki için gayet hevesli olduğu belliydi. Çocuk Occidental Çelik'in kurucusu merhum August Norman'ın tek oğluydu; adı Charlie'ydi ve Bertie'nin dediğine göre biraz vahşi, fakat oh, çok çekici ve karun kadar zengindi. Hâlâ genç ve havalı görünmeye çalışan, sosyeteye takdim edilen kızlar gibi giyinen, yüzünün "sarkmaması" için estetik ameliyatlara yaptırıp duran sersem annesinden başka kimsesi

yoktu. Limanda muhteşem bir yatları vardı ve Bertie'ye kardeşini de getirmesini söylemişlerdi; yakışıklılığıyla falan kolayca yapabileceği gibi, Bunny neden gelip ona yardımcı olmuyordu?

Kendi gönülsüz sosyal becerilerine güvendiğine göre, ablasının cidden vurulmuş olması gerektiğini düşündü Bunny! Yine de gitti; arabayla limana girerlerken, Bertie ona çıkışarak talimatlar verdi; o korkunç Bolşevik fikirlerini ağzına almayacak, okuldaki rezaletten söz edecek olurlarsa, işi şakaya vuracaktı. Bunny böyle yapması gerektiğini zaten çoktan öğrenmişti; öyle de yaptı ve bunu yapmanın çok kolay olduğunu gördü çünkü Charlie Norman her konuda söyleyecek komik bir şeyler bulabilen o zeki gençlerdendi; daha iyi bir şey bulamazsa, söylediğiniz söze karşı bir sözcük oyunu yapıveriyordu.

El oyması maunlarla, elde boyanmış ipeklerle, parlak pirinçlerle kaplı bembeyaz bir yat olan "Siren" yüzen bir malikâneydi. Orayı burayı silip cilalayan denizciler, ellerinde bardak dolu tepsilerle oradan oraya koşuşan Filipinli çocuklar vodvil oyunlarından çıkmış gibi iki dirhem bir çekirdekti. Yattaki konuklar topluca bir motora, sonra arabalara binip golf sahalarına, ardından öğle yemeği için bir golf kulübüne götürülüyordu; bir iki saat dans edildikten sonra hemen plaja, oradan bir tenis kulübüne gidiliyor, sonra akşam yemeği için giyinmek üzere "Siren"e dönülüyor, büyükelçilik ziyafetlerinde bekleyeceğiniz tarzda bir yemek servis ediliyordu. Güvertede rengârenk ışıklar yanıyor, orkestra çalıyor, motorlarla gelen dostlarla birlikte gün ağarıncaya kadar dans ediliyor, bu arada dalgalar usulca teknenin bordalarını yalıyor, sahil boyu arapsaçına dönmüş ışıklar yıldızları solduruyordu.

Bu insanlar ortak tanıdıklarının görünümlerinden, tuhaflıklarından ve maceralarından söz ediyorlardı ve onlardan biri değilseniz neden bahsettiklerini anlamak zordu; hatta sırf kendilerinin kullandığı bir argoları vardı ve dışarıdan birinin onları anlaması bu yüzden daha da zorlaşıyor, kendilerini komik bulmaları kolaylaşıyordu. Giysilerden, şimdi neyin "moda" olacağından söz ediyorlardı. İçki kaçakçılarından ve hangisinin daha güvenilir olduğundan söz ediyorlardı. Bunların dışında bir sahada küçük bir topa vurup durmaktan söz

ediyorlardı; o gün ve önceki günlerde yaptıkları sayılardan söz ediyor, bu sanatın çeşitli ustalarının yetenekleri karşılaştırılıyordu. Bu seneki tenis şampiyonu, unvanını bir yıl daha koruyabilecek miydi? Amerikalı golfçülerin durumu İngiltere’de nasıldı? Philadelphialı polo takımı geliyor muydu ve kupayı onlar mı alacaktı? Sizi hipnotize ederek bir sahada küçük toplara vurup durmanın hayati önemi haiz olduğuna inanmanıza yardımcı olan, üzerlerine yazılar işlenmiş, gümüş ve altın kaplamalı çok güzel kupalar vardı!

VIII

Bunny bu yüzen malikânenin güvertesinde oturup Volga’daki kıtlıkla ilgili haberleri okudu. Geniş bölgelerdeki ekinler heba olmuştu ve köylüler yavaş yavaş açlık çekmeye başlamıştı; buldukları otlarla kökleri, ölmüş bebeklerini yiyor, akın akın göç ediyor, geride cesetler bırakıyorlardı. Komünizmin anlamsızlığının son ve nihai kanıtı bu, diyordu gazete editörleri, Charlie Norman fırsattan istifade Bunny ile “kafa bulmamışsa” bunun tek nedeni Charlie’nin hiç gazete okumamasıydı.

Bu konuda Harry Seager’la konuşmuş olan Bunny’nin Rusya’daki kıtlığa dair bakış açısı farklıydı. Bunların nedeni komünizm değil kuraklıktı, bunlar tarihin başlangıcından beridir kronikleşmiş kuraklıklardı ve bir kez olsun çarlığın anlamsızlığına kanıt olarak gösterilmemişlerdi. Suçu komünizme yükleyenler demiryollarının işlevlerini devrimden önce yitirmiş olduğu gerçeğini göz ardı ediyorlardı, ayrıca Sovyet yönetimi altında yaşanan üç yıllık iç savaşın gerilimine ve yirmi altı cephede savaştıkları dış güçlerin istilasına göğüs germek zorunda kalmışlardı. Bu işgalleri destekleyen ve teşvik edilmeleri için yüz milyonlarca Amerikan doları harcanmasının şakşakçılığını yapan gazeteler, şimdi de tutmuş kıtlıkla baş etmeyi beceremedikleri için Bolşevikleri suçluyorlardı!

Aklında bu türden fikirler dönen genç bir adamın hayatı parti gibi yaşayanlarla pek uyum sağlayamayacağını tahmin edersiniz.

Bunny ötekiler gibi olmak için elinden geleni yaptığı halde farklı olduğu anlaşıyordu; Charlie'nin annesi çok geçmeden Bunny'nin yanına oturmaya başladı. "Bunny," dedi, –çünkü golfte beş deliğe top atar atmaz ya da birinin matarasından bir fırt alır almaz bu insanlar için Bunny, Bertie, bebek ya da güzelim oluyordunuz– "Üniversiteye gidiyorsun, değil mi? Eminim epey çalışıyorsundur."

"Pek değil, maalesef."

"Charlie'nin de biraz okumasını nasıl sağlayacağımı bana söyleyebilsen keşke. Gezip tozup kızlarla sevişmekten başka bir şey yaptığı yok."

Bunny, "Harçlığını kesmeyi deneyin," dememek için kendini zor tuttu çünkü bunun, Bertie'nin onu sürekli azarlamasına neden olan "korkunç" sözlerden biri olacağını biliyordu. Bu yüzden bir diplomat ya da siyasetçi gibi davranarak, "Başınız dertte," demekle yetindi.

"Gençler benim için çok büyük bir sorun," dedi Charlie'nin annesi. "Bütün gün oradan oraya koşturmak, seni de peşlerinden sürüklemek istiyorlar ve artık bu durum tahammül sınırlarımı aşmaya başladı." Bunny bu söz üstüne Charlie'nin annesi için üzüldüğünü hissetti; oysa kadının bu "avare hayattan" hoşlandığını sanmıştı. Şöyle bir bakınca, vücudu tombul ama biçimli, pırıl pırıl beyazlarla mavilere bürünmüş, yumuşacık kumral saçları rüzgârla sürekli mas-mavi gözlerinin önüne savrulan bir denizci kadın gibi görünüyordu. Arada bir kadına kaçamak bakışlar atan Bunny, yüzündeki estetiklerin gayet başarılı olduğuna karar verdi çünkü hiç belli olmuyorlardı.

"Bütün hayatımı oğluma adadım," diyordu denizci kadın, "ama bunu biraz olsun takdir etmiyor. Sen insanlara verdikçe, bunu kanuksamaya başlıyorlar. Bu öğleden sonra greve gideceğim sanırım! Bana destek olur musun?"

Sonra golfçüler sefere çıkarken, Charlie bütün grubun duyabileceği bir sesle ilan etti: "Annem gelmiyor; Bunny'ye vurulmuş!" Herkes neşeyle gülüşüp toplu halde merdivenden inerken, öyle bir şey olmadığı ve olamayacağı halde peşlerine takılıp gruptan biriymiş gibi davranmakta ısrar eden bir büyükten kurtuldukları için de içten içe rahatlamışlardı.

IX

Bunny ile Bayan Morgan “Siren”in güvertesinde çizgili çadır bezinden bir tentenin altındaki büyük çadır bezi koltuklara oturup meyve sularını yudumlayarak oradan buradan konuştular. Bayan Morgan, Bunny’nin hayatını, ailesini merak ediyordu; anneler hakkında çok şey duymuş olan Bunny, kadının gelecekte gelini olabilecek Bertie hakkında araştırma yaptığını düşünerek aklına gelen bütün güzel şeyleri söyledi. Bayan Morgan’ın iş konularına ilgisiz kalmayacağını varsayarak Ross arazisini Baba’yla birlikte nasıl keşfettiklerini, kuyuların hâlâ petrol vermeye devam ettiğini anlattı. “Ah, para, para, hep para!” dedi Bayan Morgan. “Hepimizde çok para var ama mutluluğu onunla satın alamıyoruz!”

Sözüne Teosofist olduğunu, bir gün büyük bir *mahatma*’nın geleceğini ve hep birlikte yeni bir astral düzlemde yaşamayı öğreneceğimizi söyleyerek devam etti. Geceleri karanlık bir fonun önünde durduğunda, Bunny’nin altın rengi ve çok kararlı bir auraya sahip olduğunu fark etmişti; daha önce bunu söyleyen olmuş muydu acaba? Bunun anlamı Bunny’nin ruhani biri olduğu ve yüce bir kadere sahip olduğuydu.

Sonra Bunny’ye fikirlerini sormaya başladı; görünüşe göre, üniversitedeki “rezaleti” duymamıştı ve Bunny ona sosyal düzende, dünyadaki gelir dağılımında bir yanlışlık olduğu inancını fazla detaya girmeden anlattı. Denizci kadın ipek minderlerine yaslanarak, “Ah, bunların hepsi maddi şeyler!” diye yanıtladı. “Bana maddi şeylerin çoktan kölesi olmuşuz gibi geliyor, mutluluk bunu aşabilmekte gizli.”

Bunny bu büyük soruyu geçiştirdi ve Bayan Norman çok geçmeden kendinden söz etmeye başladı. Hayatta çok mutsuzdu. Daha çok gençken, anne babasına itaat etmekten başka bir şey düşünemeyeceği yaşta evlenmişti. Kocasını kötü bir adamdı ve bir sürü metres edinmiş, ona acımasızca davranmıştı. Hayatını oğluna adamıştı ama bu da bir hayal kırıklığı olmuştu; siz verdikçe, insanlar daha fazlasını istiyordu. Charlie sürekli âşıktı ama aşkın ne olduğunu bil-

miyor, bencilliğin ötesine geçemiyordu. Peki Bunny aşk hakkında ne düşünüyordu?

Bu da büyük bir soruydu ve Bunny bu soruyu da geçiştirdi. Ne düşüneceğini bilemediğini, kendini mutsuz eden birçok insan gördüğünü, şimdilik bekleyip daha çok şey öğrenmeye çalıştığını söyledi. Bayan Norman da daha çok şey anlattı. Erkeklerin ve kadınların ruhlarında aşkın, gerçek ve büyük bir aşkın hayali asla ölmezdi; alaycılığa kapılabilir, aşka inanmadıklarını söyleyebilirlerdi ama aslında hep mutsuzlardı, gizliden gizliye umut eder ve beklerlerdi çünkü aşk hayattaki en muhteşem şeydi. Bu gürültücü ve gösterişçi yeni nesilde kendini ucuza satmayan bir delikanlı olduğunu bilmek, Bayan Morgan'ı mutlu etmişti.

Gürültücü ve gösterişçi nesil "Siren"e dönüp bu derin sohbeti yarıda böldü. Charlie'nin annesi aşağı indi ve duvarlarına Watteau'nün perileriyle çobanlarının, bir udun şehvetli nağmelerine doğru uzanmış on altıncı yüzyıl hanımlarının resimleri yapılmış yemek salonunda tekrar ortaya çıktı. Ev sahibesi artık denizci kadın değil alımlı ve harika bir hanımefendi, açık mavi satenden bir parıltı, altın sarısı saçlardan bir ışıltı, süt beyazı göğüs ve omuzlar, çift sıra inci kolyeydi. Çarpıcı bir dönüşüm geçirmişti ve Emma Yenge'yi iş başında görmüş olan Bunny'nin durumu anlaması gerekirdi ama akli başka yerdeydi.

Bayan Norman genç petrolcüyü masada yanına oturttu; dans edilirken, onunla dans etmesini rica etti; bu korkunç genç adamlar hiç utanmadan ev sahibelerini ihmal ediyorlardı. Dans ederlerken, Bunny onun iyi bir dansçı olduğunu gördü, Bayan Norman da Bunny'nin harika bir dansçı olduğunu, onu kendine hayran bıraktığını söyleyerek daha çok dans etmek istedi. Bunny istekliydi, özellikle dans etmek istediği başka biri yoktu. Bayan Norman çok hafif, belli belirsiz kokan bir parfüm kullanmıştı ve Bunny bunu da Emma Yenge'den öğrenmiş olmalıydı ama o her nedense kadınların doğal olarak böyle koktuğunu varsayıyor, bu yüzden onları çok tatlı buluyordu. Çelik zengini dul eşin göğüs dekoltesi oldukça derin, sırt dekoltesi olduğu gibi, Bunny'nin elini koyduğu yere kadar açıktı.

Charlie ikisiyle dalga geçti, ötekiler gülüştü. Ama ertesi sabah güvertede uzun bir yürüyüş yaparlarken, Bunny bu gençlerin bir şeyi kanıksamalarının yirmi dört saat bile sürmediğini, her şeyden çabucak sıkıldıklarını keşfetti. Böylece Charlie bütün bunları Bertie'yle yaparken, o da Bayan Norman'la birlikte oturmaya, arabaya onunla birlikte binmeye, onunla golf oynamaya, dans etmeye başladı ve bu durum en azından üç kişi için gayet uygundu.

X

Bir gece Bunny'nin okumak istediği bir dergi yazısı vardı ve geceyarısına doğru dikkat çekmeden kendi kamerasına gidip başucundaki sehpa altına kaplama, belki de som altın bir lambası, pembe ipekliden el işlemeli yastıkları olan altın varaklı yatağına yatarak derhal çok uzaklara gitti; Rusya'da açlıktan yol kenarına düşüp ölenlerin yanında, belki de sosyal devrimle devrime inanan herkesi katletmek gibi basit bir yöntemle baş etmeye çalışan Macaristan'daydı; her zaman olduğu gibi, Amerika'daki çelik fabrikalarında yapılmış, Amerika'dan borç alınan parayla satın alınmış makineli tüfek mermileriyle. Bunny çok uzaklardaki bu mutsuz olaylara kendini öyle kaptırmıştı ki ne kamara kapısının çok usulca açıldığını ne de anahtarın içeriden çok yavaşça çevrildiğini duydu. İlk olarak o belli belirsiz tatlı kokuyu aldı ve başını kaldırıp yatağın yanında duran, hatmi çiçeği desenli mor kimono giymiş silüete baktı. Ürkek bir hali olan, ellerini önünde kenetlemiş öylece duran silüet zar zor duyulan bir sesle, "Bunny, biraz konuşabilir miyiz?" diye fısıldadı.

Bunny de konuşabileceklerini söylemek zorunda kaldı tabii; silüet yatağın yanında diz çöktü ve yumuşacık ellerinden biri Bunny'nin eline dokunurken, titrek bir sesle, "Bunny," dedi, "öyle mutsuz ve öyle yalnızım ki. Bu şekilde gelmemem gerekirdi, biliyorum ama sana söylemem gerekiyordu. Hem erkeklerle kadınlar neden açık açık konuşmasınlar ki?"

Neden konuşmamaları gerektiğini Bunny de bilemediği için, konuşmaya başladılar. Açıksözlülüğün özünde hayat amacını tamamen yitirmiş bir kadının ruhunda bir kez daha kıpırdanmaya başlayan, hayal etmekten hiç vazgeçilmeyen aşk vardı. Bunny onun basit ve kolay bir kadın olduğunu düşünmemeliydi, daha önce hiç böyle bir şey yapmamıştı ve söylediği her şey doğrudu; bunu söylerken gözleri yaşarmıştı, ah, lütfen, lütfen onu aşağılamasındı, yalnızca mutlu olmak istiyordu ve insan herkese âşık olamıyordu ki. “Bunny, söyle bana, sevdiğin başka bir kadın var mı?”

Bunny olduğunu söylese, kibarlık etmiş olurdu; ama bu türden bir macerayı ilk kez yaşadığı için gerçeği söyleyince, Bayan Norman’ın yaşlar süzülen yüzünde nisan yağmurundan sonra doğan güneş misali bir tebessüm ışıldadı. Fısıldarken, sesi biraz titriyordu: “Aptallık ediyorum, gözyaşlarım akıyor ve onlar bir kadını en çirkin gösteren şeylerdir. Dur, ışığı kapatayım.” Minik altın zinciri çekti ve çirkinliği gözden kayboldu; Bunny’nin elini iki eliyle birden tutar ve, “Bunny, beni birazcık olsun sevebilir misin?” diye fısıldarken, geride bir tek tatlı kokusu kalmıştı.

Bunny bir şekilde cevap vermek zorundaydı. “Bayan Morgan,” diyecek oldu ama kadın onu susturdu: “Thelma.” Bunny kekeleyerek, “Thelma,” dedi, “bunu hiç düşünmemiştim...”

“Biliyorum, Bunny, yaşımdan çok büyük; ama şu cazcı kızlara baksana, kafalarının içi bomboş! Ayrıca, inan bana, seni ciddiye önemsiyorum, senin için her şeyi yaparım, ne istersen veririm.”

Bunny bu olaydan bir şey öğrendi. Tek yapması gerekenin kollarını uzatıp onu kendine çekmek olduğunu farkındaydı, ne yapacağını da biliyordu, Eunice Hoyt ona bir kadınla nasıl sevişileceğini öğretmişti. Thelma’nın ayaklarını yerden kesebilir ve Thelma o andan itibaren kölesi olur, sahip olduğu her şeyi Bunny’ye verebilirdi; Bunny ona kötü davranırsa, onun parasını başka kadınlara yedirse de, kölesi olmaya devam ederdi. Kumarbazlar için cennet olan bu dünyada, gözlerinin önünde neler olup bittiğini şimdi anlayabiliyordu. Bunny’nin lükse ve güce karşı takındığı mağrur ve kayıtsız tavrı takınmayacak, zengin kadınları kasten ayartmaya çalışacak

erkekler vardı; vücutlarının çekiciliğini ve sosyal becerilerini birer av silahına dönüştüren adamlar; bunlara birçok isim takılmıştı: Kadın avcısı, zampara, zendost, Romeo, şeyh... August Norman koca bir çelik fabrikası, okyanusta yüzen bir malikâne, karada onun on katı büyüklükte başka bir malikâne edinebilmek için kim bilir kaç yıl köle gibi çalışmıştı; şimdiyse bütün bu hazineler büyümlü bir şekilde tek bir kadın bedeninde birleşmiş ve o beden... kimono kayıp yere düşmüş ve geriye incecik, vücudu örtmekten çok sergilemeye yarayan bir gecelik, belli belirsiz tatlı bir koku, ona sarılan bir çift yumuşacık kol, sıcacık, ıslak öpücükler konduran bir ağız kalmıştı. “Bunny,” diye fısıldayan bir ses, “istesen, seninle evlenirdim. İstediğin her şeyi verirdim sana.”

Âşık ve istekli olduğunuzda, dudakların baştan çıkarıcı olabileceğini Bunny, Eunice’ten öğrenmişti; şimdiyse Bayan –pardon– Thelma’dan, istekli olunmadığında, itici olduklarını öğreniyordu. “Biliyorsun, Thelma,” diyerek karşı çıktı, “benim bir şeye ihtiyacım olduğu söylenemez.”

“Biliyorum, korkunç ve kaba biriyim. Ama patavatsızlık da etsem, sana benim için ciddi önemli olduğunu ve hakkımda kötü düşünmemen gerektiğini anlatmaya çalışıyorum!”

Bunny bu fırsatı kaçırmayıp asla kötü düşünmeyeceğini söyledi; ama âşık değildi, onu arkadaş olarak görüyordu. Kolları yavaşça gevşeyen Thelma yatağın yanında acınası bir yığına dönüştü ve hıçkırarak şimdi Bunny’nin ondan nefret edeceğini, onu bir daha görmek istemeyeceğini söyledi. Bunny karşı çıkarak öyle bir şey olmayacağını, bunda utanılacak bir şey olmadığını, bir aşk karşılıksız kaldı diye tartışmak gerekmediğini söyledi. Thelma öyle berbat durumdaydı ki yüreği dayanmadı ve onu teselli etmek için elini uzattı; ama bunun işe yaramayacağını hemen anladı çünkü Thelma eline yapışıp öperek acıma duygusuna hitap etmeye başladı. On sekizinci yüzyıl İngiliz şairlerinden biri acıma duygusunun aşka yol açtığını keşfetmişti.

İnsan bu konuları önceden düşünüp kendine bazı kurallar koymak zorundaydı. Bunny bundan sonra ancak âşık olduğu bir ka-

dına sarılabileceğine çoktan karar vermişti; şimdiyse mantığın net ve soğuk sesi ona Charlie Norman'ın annesine âşık olmadığını, kendilerini kandırmış olacaklarını ve ikisinin de uzun süre mutlu olamayacağını söylüyordu. Bu yüzden Thelma'ya kibarca gitmesi gerektiğini söyledi; kadın üzgün üzgün, yavaşça kimonoyu yerden alıp ayağa kalktı. "Bunny," dedi, "insanların aklı hep kötüye çalışır. Bunu duyacak olurlarsa korkunç şeyler düşünürler."

"Hiç merak etme," diye yanıtladı Bunny. "Kimseye söylemem."

Kapının usulca açıldığını ve usulca kapandığını duydu, ışığı açıp kapıyı kilitledi, birilerine misafir olduğunda bu tedbiri almayı bir daha asla unutmayacaktı! Bir süre boyunca kamarayı arşınlayarak bu korkutucu tecrübeyi düşündü. Kendine yakışan bir alçakgönüllülükle, bunun başına dayanılmaz çekiciliği yüzünden gelmediğini düşündü; yalnızca bu yeni pagan uygarlıkta namuslu bir erkekle karşılaşan kadınlar öyle afallıyorlardı ki onun muazzam, insanüstü bir varlık olduğunu düşünüyorlardı.

Ertesi sabah güvertede genç Adonis'le karşılaşan denizci kadının yüzü yıllardır ilk kez kendiliğinden kızardı. Ama çok geçmeden utancını attı ve eskisi gibi ruhani bir şekilde Teosofi'den söz ederek gayet yakın birer arkadaş olmaya devam ettiler; Bunny ona Thelma derken, Charlie tek bir espri yapmadı. Fakat eve dönerlerken, Bertie her şeyi öğrenmek istedi: Bayan Norman'la sevişmişler miydi ve kaç kez sevişmişlerdi? Bunny kızarınca güldü ve aptal kardeşinin bir şey söylememesine hırslandı. Kesinlikle ilişki yaşadıklarına kanaat getirdi. Ne olacaktı ki, "Siren" de başka ilişkiler de yaşanmıştı; ana koridorun ışıkları fazla yakılmıyordu ki insanlar kapıdan kapıya süzülürken rahat edebilsinler. "Ama sakın seninle evleneceğini zannetme," dedi Bertie bilmiş bir tavırla. "Yeniden bedenlenmeyi dilinden düşürmüyor ama bu hayatında Occidental hisselerini elinden kaçırmaya hiç niyeti yok!"

XI

Occidental Çelik birkaç gün sonra borsada kötü bir düşüş yaşayınca Bertie endişelendi, neredeyse şirketi sahiplenmiş durumdaydı. Baba'ya neler olduğunu sordu, o da "sadece manipülasyon" olduğunu söyledi. Ardından Ross Holding'inkiler de dahil birçok hisse daha tepetaklak gitmeye başlayınca, Baba hisse fiyatlarını artırmak için numara çeviren bazı salaklar yüzünden fiyatların düştüğünü söyledi. Ama sorun bütün ülkeye yayılmaya devam etti ve büyük şirketlerin hatta bankaların başlarının dertte olduğuna dair haberler yayınlandı. Herkes panik içindeydi ve Baba'yla Verne seri görüşmeler yapıp bütün geliştirme işlerini durdurarak yüzlerce adamı işten çıkardı; babanın tabiriyle, "kemerler sıkıldı". Baba bankalarda çok para olduğunu ama o parayı ancak büyüklerin kullanabildiğini söylüyordu; "Verne" onu yüzüstü bırakan bankacı Mark Eisenberg'e ateş püskürüyordu. Bütün bunlar "Büyük Beşli"nin bağımsızları oyunun dışında bırakmak için çevirdiği numaralar yüzünden olmuştu. Ross Holding'i köşeye sıkıştırıp beş on milyon dolara satın almak işlerine gelirdi tabii!

Bay Irving, Bunny'ye bunun Amerikan Merkez Bankası'nın işi olduğunu söyledi; merkez bankası güya devlet kurumu olan ama gerçekte Wall Street'teki bankaların elinde oyuncağa dönen, kriz zamanlarında sınırsız banknot basma gücüne sahip bankacılardan oluşan bir komiteden ibaretti. Bu para büyük bankalara devrediliyor, onlar da güvenliğini sağladıkları ve korumak zorunda oldukları büyük sanayicilere kredi veriyordu. Yani ne zaman panik yaşansa büyükler kurtarılıyor, küçükler güme gidiyordu.

Bu kez "deflasyona" uğrayanlar çiftçilerdi. Çiftçiler örgütlenmemişti ve onları koruyan hiç kimse yoktu; fiyatlar sürekli düşerken, ürünlerini pazara yığmak zorundaydılar; yıl sonundan önce resmen milyonlarca çiftçi iflas edecekti. Fakat sanayi ürünlerinin fiyatları aynı oranda düşmeyecekti çünkü Wall Street bankalarının desteğini alan büyük tröstler hisselerini elden çıkarmak zorunda kalmayacaklardı. Bunny bu bilgiyi Baba'ya, o da Bay Roscoe'ya aktardı ve, "Ya-

rabbim, kesinlikle doğru,” cevabını aldı; sahilde merkez bankasını hortumlayanların kimler olduğunu biliyordu ve bu adamlar göz açıp kapayıncaya kadar gördükleri her şeyi satın alıyorlardı ama Roscoe-Ross’un sahip olduklarına ellerini bile süremezlerdi.

Paraları o kadar azdı ki Bertie kaza yapmasına rağmen yeni araba alamadı; Baba yemeklerde tasarruf etmekten bahseder oldu ve sonunda Emma Yenge önceki günden kalan rostoları kuşbaşı et yapmaya başladı! Her yerde kısıntı, yüzlerde endişe, gazetelerde iflas ve işsizlik imaları vardı; durumu gizlemek için ellerinden geleni yapıyorlar ama gerçek satır aralarından sızıyordu.

Derken garip bir şey oldu. Bir yaz akşamı Ross’ların evinin önünde büyük bir limuzin durdu ve içinden bembeyaz flaneler giymiş heybetli bir şahsiyet indi; ciddi suratlı, sarı saçlı, uzun boylu genç bir adam; Eli Watkins’in ta kendisi! Eli yeni edindiği başpiskopos tavrıyla herkesle el sıkıştıktan sonra Baba’yla özel görüşmek istediğini söyledi. Baba’nın “inine” alındı ve yarım saat sonra odadan gülümseyerek çıkıp reveransla evden ayrıldı; Baba, Bunny ile yalnız kalıncaya kadar konudan söz etmedi ve yalnız kaldıklarında yüzünde beliren koca bir tebessümün ardından kıs kıs gülererek, aman Tanrım, Eli’nin emlak işine de el attığını söyledi. Tanrı’nın meleği aracılığıyla inşa etmesini emrettiği tapınak için şehir dışında fazlasıyla uygun bir arazi bulmuştu; aslında belediye denetim kurulunda arkası olan ve emsalsiz büyüklükteki arsayı yaratma iznini alabilen birkaç emlakçı bulduğu da söylenebilirdi. Tanrı’nın emri böylece yerine getirilmişti ve altın tapınak oraya yapılacaktı. Fakat Tanrı her nedense kriz yaşanacağını Eli’a önceden söylemeyi ihmal etmiş ve Eli bir yerde “takılmış”, kutsal olmayan herhangi bir işadama gibi arsa fiyatının yetmiş beş bin dolarlık bölümünü ödemeyi neredeyse bir aydır geciktirmek zorunda kalmıştı. Ayinlerde toplanan paralar da yetmemiş ve Tanrı Eli’dan parayı ödemenin başka bir yolunu bulmasını istediğini bu yolla belli etmişti.

“Senden ne istiyormuş, Baba?”

“Tanrı ona ikinci derece ipotekle parayı benim vermemi istediğini söylemiş. ‘Nakdi nereden bulacağımı da söyleseydi,’ dedim. Yardımım olsun diye beş yüz dolar verdim.”

“Vay canına, Baba! Ben de tasarruf yaptığımızı sanıyordum!”

“Eli Paradise arazisindeki ilk kuyuyu kutsadığı için oradan petrol çıktığı konusuna dikkat çekti. Anlaman lazım; reddetseydim, Tanrı’nın lanetini üzerime çekebilirdim.”

“Ama Baba, sen Eli Watkins’in bu saçmalıklarına inanmıyorsun ki!”

“Evet, ama adamın muazzam sayıda müridi var ve bilemeyiz, belki bir gün işimize yarayabilir. Burada ya da Paradise’ta, oylar başa baş gidecek olursa, senedimizi Eli’a cirolatıp paramızı katbekat geri alabiliriz.”

XII

Bunny konuyu düşünüp cesaretini toplayarak tekrar babasının yanına gitti. “Ne diyeceğim, Baba! Eli Watkins için riske atacak beş yüz doların varsa, o zaman ben de ciddi bir iş için beş yüz istiyorum.”

Baba’nın etekleri tutuşmuş gibiydi. Keşke Bunny’ye o paradan söz etmeseydi! “Nedir o iş, evlat?”

“Bay Irving’i görmeye gitmiştim de, Baba; çok zor durumda, hiçbir yerde iş bulamıyor. Kara listeye alınmış. Son iki yıldır Güney Pasifik’te öğretmenlik yaptığını yazmak zorunda kalıyor ve okuldan birinin referans için yazılan mektuplara ‘kızıl’ cevabı verdiğiinden emin.”

“Hiç şaşmadım,” dedi Baba. “Ama bu senin suçun değil ki.”

“Evet, benim suçum, Baba! Benimle konuşması için onu zorladım. Bunu sır olarak saklayabileceğimi zannettim ama aramızda casus varmış.”

“Her neyse, evlat, senden borç mu istedi?”

“Hayır, biraz para vermeyi teklif ettim ama kabul etmedi. Ama ihtiyacı olduğunu biliyorum; Harry Seager’la ve Peter Nagle’la konuştum; şehirde bazı tanıdıkları var ve bir işçi okulu kurulabileceğini düşünüyorlar. Bay Irving’in bu okul için ideal bir yönetici olacağı konusunda hemfikiriz.”

“İşçi okulu mu?” dedi Baba. “Hiç duymamıştım.”

“Genç işçilerin eğitimi için.”

“İyi ama, neden onlar da bedavadan normal okullara gitmiyor?”

“Oralarda emekle ilgili bir şey öğretilmiyor. En azından işin doğrusunu öğretmiyorlar. Bu yüzden emekçiler de mücadelede kendi yerlerini alacak zeki gençleri eğitmek için böyle yerler kuruyor.”

Baba biraz düşündü. “Senin gibi bir grup kızılın sosyalizm falan öğreteceği bir yer olacak diyorsun yani, evlat.”

“Hayır, haksızlık etme, Baba; biz herhangi bir doktrini öğretmeyeceğiz. Özgür düşünebilmeyi öğreteceğiz, Bay Irving başından beri bunu savundu. Emekçilerin kendi adlarına düşünmelerini istiyor.”

Ama bu sözler Baba’nın aklını bir an olsun çelemedi. “O okula giden herkes kızıl olup çıkacak,” dedi. “Sen de beni dinle, evlat; Bay Irving’e beş yüz dolar vermen umurumda olmaz ama ben bütün hayatımı para kazanmak için harcamışken, senin tutup o parayla gençlere buna hakkım olmadığını öğretmen hiç işime gelmez doğrusu!”

Bunny güldü, verilebilecek en iyi cevap buydu. Ama düşündü –yıllar geçtikçe daha çok düşünür oldu– ve bu kurnaz ihtiyarın geleceği görüp hayatı okumada ne kadar usta olduğunu anladı!

XIII. BÖLÜM

MANASTIR

I

Bunny okuyor ve düşünüyor, sermayeye karşı emek konusunu zihninde bir yere oturtmaya çalışıyordu. Var olan sistemin sonsuza kadar süremeyeceğini gayet net görebiliyordu; ülkenin kaynakları ve varlığı bir arenaya atılmış, en açgözlü olanlar tarafından kapışılıyordu. Sistemi kimin değiştireceğini sorduğunuzdaysa, olası tek bir cevap vardı; kumarbazların psikolojisinde olmayan, servetin emek sömürüsüyle elde edildiğini öğrenmiş emekçi kitleler. İşçiler tam da konumlarının doğası gereği ancak birleşerek zafer kazanabilirlerdi; bu yüzden isteseler de istemeseler de bir dayanışma, kardeşlik ve işbirliği ideali kurmak zorundaydılar.

Aslında bütün “radikallerin” kaderi buydu ve Bunny bu doktrini sevinçle, iş dünyasındaki çıkarıcılığın ve savaşın karmaşasından bir kaçış olarak kabul etmişti. Emek örgütlenip sanayiye ele geçirmeli ve insanlığa hizmet temelinde yeniden yapılandırmalıydı. Çok basit ve her türlü güvene layık bir formüldü bu; ama heyhat, Bunny gerçeğin daha karmaşık olduğunu itiraf etmek zorundaydı. Yeni toplumu kuracak olanlar ne bu yapıya dair projeler üstünde ne de eskisinin nasıl ortadan kaldırılacağı konusunda mutabık olabiliyordu. Birçok klişe bölünmüşlerdi ve enerjilerinin çoğunu kendi aralarında tartışarak harcıyorlardı. Bunny’ye sorarsanız, en azından Güney California’da, grev kırıcılarla casusları, kara listeye alma ve böl-yönet sistemini, kanunları işçiler aleyhine çevirmek için para alan kiralık politikacıları kullanan işverenlerin ittifakı içinde, işçi hareketinin yeterince düşmanı vardı. Ama heyhat, genç radikaller böyle düşünmüyordu, onlar birbirlerine de düşman olmak zorundalardı!

Şimdilerde Rus devrimi konusunda ateşli tartışmalar yapılıyor; dünyadaki işçi hareketini temelinden sarsan dev bir olaydı bu. İşçiler tarihte ilk kez bir hükümeti ele geçirmişlerdi; peki bu fırsatı nasıl değerlendiriyorlardı? Kapitalist dünya basını Rusya'yı bir kâbus gibi resmediyordu tabii; ama Sovyetler ayakta kalmaya devam ediyordu ve ayakta kalınan her gün gazetelerin kampanyasına karşı kazanılmış bir zaferdi. İşçiler bir devleti *yönetebilirdi!* İşçiler devlet *yönetiyordu!* Görsünlerdi bakalım!

İşçi hareketi de bütün dünyada iki gruba ayrılmıştı: Ülkelerindeki işçilerin Rusya'yı örnek alabileceğini ve örgütlenip buna hazırlanmak gerektiğini düşünenlerle bunu yapmanın şu ya da bu nedenle imkânsız olduğunu, bunun çılgınca bir çaba olduğunu düşünenler. Bu büyük ayrım her bir hizipte ve düşünce ekolünde kendini gösteriyordu. Sosyalistler Rusya'yı örnek almak isteyenler ve istemeyenler olarak ikiye ayrılmıştı, anarşistler ve Dünya Sanayi İşçileri Birliği üyeleri arasında da aynı ayrım vardı, muhafazakâr işçi liderleri Sovyet hükümetini rahat bırakmak isteyenler ve kapitalistlerin hükümeti devirmesine yardım etmek isteyenler şeklinde ikiye ayrılmış durumdaydı!

Bunny'ye sorarsanız, Menzies ailesi bu çekişmeyi mükemmel bir şekilde temsil ediyordu. Baba Menzies yurtdışından gelmiş, tekstil işçileri sendikasında aktif, eski bir sosyal demokratı. Altı çocuğundan iki kızı annelerini örnek almıştı; anneleriye başına kirli bir peruk takıp bütün bayram günlerini evde geçiren ve kaybettiklerinin ruhları için –onları cumartesi günleri de çalıştırarak babalarının inancından döndüren Amerika ile birer agnostiğe ve tamahkâra dönüştüren radikal hareket yüzünden kaybettiklerinin ruhları için– ağlayarak dua eden geri kafalı, sofı bir Yahudiydi. Rachel'la en büyük oğlu Jacob'sa babaları gibi sosyalistti; ama öteki iki oğul, yani Joe ve Ikey kendilerini “aşırı sola” kaptırmış, proleterlerin diktatörlüğü için tepiniyorlardı.

II

Bunny, Rachel'dan bir mektup aldı. "Sevgili Bay Ross." Sınıf arkadaşları arasında, Bunny'ye sürekli bu şekilde hitap eden bir tek o vardı; sosyal açıdan gayet yüksek konumdaki birinin karşısında proleter haysiyetini korumanın bir yoluydu bu. "California'daki bütün erikleri toplayıp eve döndük ve haftaya üzüm toplamaya başlıyoruz. Sosyalist partinin bir toplantısına katılmak istediğinizi söylemişsiniz. Yarın akşam konfeksiyon işçilerinin salonunda bir toplantı var. Babam ve kardeşlerimle orada olacağız, sizi de aramızda görmekten mutlu oluruz."

Bunny mektuba telgrafla yanıt verip biri yaşlı, dördü genç Yahudi sosyalisti toplantıdan önce akşam yemeğine davet etti. Pahalı bir lokantaya götürdü; onları onurlandırmak istemiş ama giysileri ve sofrada adapları yüzünden kendilerini huzursuz hissedebileceklerini unutmuştu. Zengin bir adamın haklarından mahrum bırakılmışların duygularını anlaması cidden de devenin iğne deliğinden geçmesinden daha zordur.

Bunny, Rachel'in artık tanıdığı o kasvetli, çalışkan kız olmadığını gördü. Rachel aslında cildini dert etmeden haftalarca güneşin altında meyve toplayabilecek oryantal bir tipti; yanaklarında günbatımı, ruhunda gündoğumu vardı ve Bunny ilk kez aslında kızın gayet enteresan bir tipi olduğunu fark etti. Rachel'in anlattığı maceralar, Bunny'ye fazlasıyla romantik geldi. İnsanların çoğu, hayale daldıklarında, kendilerini milyonlarca doların içinde yüzen, spor araba kullanan, çelik zengini dullarla ve başka denizkızlarıyla sevişen, babaları petrol devi olan kişiler olarak görür. Bunny'nin peri masalıysa bir grup gençle birlikte arada bir bozulan külüstür bir Ford'la yollara düşmek, kamp kurarak rüzgârın savurup durduğu bir çadırda kalmak, Meksikalı, Japon ve Hindularla birlikte meyve toplamak, her hafta eve posta havalesiyle on beş yirmi dolar yollamaktı!

Baba Menzies başının tepesi kıvrırcık sarı saçlarla kaplı, güçlü görünümlü, tıknaz, geniş gövdeli bir adamdı; ama çalışıp didinmekten beli öyle bir bükülmüştü ki ön tarafından çok sırtı göze çarpıyordu.

İngilizce konuşurken bazı harfleri söyleyemiyordu; küçümseyen bir tavırla, “Şu dünya devrimi safsatası,” deyip duruyordu. Bunny adamın sosyalist olan oğlu Jacob’ı kambur, silik bir öğrenci olarak hatırlıyordu ama doğada çalışmak ona da çok iyi gelmişti. Öteki iki oğlu, yani küçük “aşırı solcular” geveze ve egoist tiplerdi; hayatlarında ilk kez bir plütokratla karşılaştıklarını, işçi sınıfı bilinçlerini korumak için giriştikleri huzursuz bir çaba yüzünden böyle davrandıklarını anlayacak içgörüyeye sahip olmayan müşkülpesent Bunny’den hiç hoşlanmamışlardı. Etkilendiklerini söyleyecek halleri yoktu! Üstelik aralarındaki şiddetli siyasi çekişme yüzünden aileleriyle de araları açıktı.

Heyecanlı bir gerilim yaşayan insanlarla, daha çok işçilerle hıncahınç dolu salona gittiler. “Mahalli” sosyalizm politikasının nasıl güdüleceğini belirlemek üzere bir komite kurulmuş ve bu komite “aşırı solcuların” dışlanması savunan bir rapor hazırlamıştı; onların dışında herkesin atılması gerektiğini söyleyen bir de azınlık raporu vardı! Bunun üstüne ok yaydan çıktı; Bunny her şeyi dinledi ve radikal hareket tarafından hayal kırıklığına uğratılmamak için cesurca elinden geleni yaptı. Bu insanlar öyle gürültücüydü, Bunny’ninse sükûnete dair öyle büyük bir önyargısı vardı ki! Emekçilerin akıllı uslu, İngilizceyi kusursuz kullanan insanlar olmasını beklemiyordu; ama böyle avaz avaz bağırıp yumruklarını havaya savurmak zorunda da değillerdi. Birbirlerine “emekçi bozuntusu” ya da “sarı sıçan” falan gibi şeyler söylemeden, yalnızca fikirleri tartışmalar olmuyor muydu? Bunny Angel City’deki mahalli sosyalistlerin toplantısına parti tarihindeki kritik bir zamanda katılmıştı ve sırf o geldi diye adabımuâşeret kurallarını harfiyen uygulayacak değillerdi!

Derken Baba Menzies apar topar kürsüye tırmandı ve kendi oğullarına Amerika’da toptan bir devrim yapmayı düşünecek kadar salak olduklarını haykırdı. “Rusya’da neden devrim oldu? Çünkü savaş bütün ülkeyi mahvetmişti. Amerika’daki kapitalist sınıfa böyle bir yenilgi yaşatmak için on yıllık bir savaş gerekir; ama bu arada siz budalalar ne yapıyorsunuz? Sosyalist partiyi polise teslim etmek

istiyorsunuz! Onların burada bile casusları var; evet, var ve sizin saçmasapan aşırı sol hareketinizin başlama nedeni bu casuslar!"

Bu söz Bunny'ye gayet mantıklı geldi. Angel City'deki işadamları radikal hareketin aşırı uçlara gitmesini isterdi ki hareketi yok etmek için bir nedenleri olsun; isteklerinin önündeki hiçbir şey onları durduramazdı. Ama bunu genç aşırı solculara söylemek boğanın önünde kırmızı bir paçavra sallamak gibiydi. "Ne?" diye bağırdı Ikey Menzies, kendi babasına. "Polis mi dedin? Peki senin sevgili sosyal demokratların şu anda Almanya'da ne yapıyor? Polisin yönetimini ele geçirmiş, kapitalist sınıf adına komünist işçileri öldürüyorlar!"

"Evet, ve aynı şeyi California'da da yapacaklar!" diye bağırdı öteki kardeş. "Hepiniz sınıf işbirlikçisisiniz!" Bunny'nin ilk kez duyduğu bu tabir, anladığı kadarıyla, korkunç bir şeyi tarif ediyordu. Zaten sallantıda olan kapitalist sistem bir on yıl daha dayanabilecek miydi bakalım; "sağ kanattan" olanlar kapitalistlerin altında görev alacak ve onların kurtarılmasına yardım etmiş olacaktı. "İşçilere rüşvet olarak saat başı iki sent daha fazla vermelerini sağlayarak onların ajanlığını yapıyorsunuz," diyerek görüşünü bildirdi Joe Menzies.

Yani dünyanın her yerinde olduğu gibi, Angel City'de de ciddi bir bölünme oldu; "kızılar" geri çekildi ve çok geçmeden üç farklı komünist gruba ayrıldı; Joe ve Ikey Menzies evden ayrılıp onlar gibi düşünen iki işçi kızla birlikte yaşamaya başladı. Bunny'nin aklıysa her zamankinden daha da karışık; hayat çok karmaşık, mutluluk ulaşılması zor bir şeydi!

III

Cumartesi günü Vernon Roscoe, Baba'ya telefon etti. Telefonu açan Bunny o neşeli sesi duydu: "Alo, bizim Bolşevik çocuk nasıl? Ne diyeceğim, Jim Junior, hani bana gelecektin! Nihayet, neden hemen gelmiyorsun? Annabelle 'Acı Veren Tutkular'ın yorgunluğunu üze-

rinden atmakla meşgul; seni gördüğüne sevinecektir. Vee Tracy var, Harvey Manning var; pazar günü burası epey kalabalık olacak. Tabii, ben de burada olacağım! Hemen gel; yolu baban tarif eder.”

Bunny daveti kabul ettiğini söyleyince, Baba, Bay Roscoe’nun aile hayatının biraz farklı olduğunu ve Bunny’yi bu konuda biraz aydınlatması gerektiğini söyledi. Film yıldızı Annabelle Ames aslında Verne’ün metresiydi ama ona çok bağlı olduğu, ilişkileri herkesçe bilindiği için, aslında evli gibiydiler; tabii bir de şehirdeki evde dört oğluyla birlikte yaşayan Bayan Roscoe vardı. Bayan Roscoe sosyeteye falan girmiş, Verne’ü de peşinden sürüklemeye çalışmıştı ama o hayat Verne’e göre değildi. Arada bir Bayan Roscoe da Manastır’a gidiyordu –kır evinin adı buydu– ama tabii ki Bayan Ames’in orada olmadığı zamanlarda; Baba’nın dediğine göre birbirleriyle hiç karşılaşmadıkları bir düzen kurmuşlardı. Bayan Ames’in stüdyoya yakın bir evi daha vardı ve Manastır hafta sonları arkadaşlarını ağırladıkları “göstermelik” bir yerdi.

Sahil boyunca yan yana dizilmiş sıradağların arkasından gidiyordunuz: Bir devin eliyle serilmiş, betondan sihirli bir kurdeleye benzeyen o harika yollardan biriydi. Arabanın motoru usulca homurdanırken, siz rüzgârla yarışarak uzun bayırları aşıyor, tepeler arasındaki bir labirentte dönüp dolaşıyordunuz; dik yokuşlar ve yuvarlanıp giden dağlarla dolu manzaralar, geniş vadiler, balıkçı kulübelerini, tekneleri, güneşte kuruyan ağları görebildiğiniz kumsal manzaraları vardı... saatler boyunca uçarcasına gidiyordunuz çünkü artık yirmi bir yaşındaydınız ve babanız sizden hız limitlerine uymanızı beklemiyordu.

Okyanusa doğru ayrılan bir yol vardı ve on beş kilometre kadar tırmandıktan sonra yüksek bir çelik çitle, çelik kapılarla ve bir tabelayla karşılaşıyordunuz: “Özel Mülk: Geri Dönün.” Yolun sonu tabelaya itaat etmeniz için özellikle geniş yapılmıştı! Kapı açık olduğu için, Bunny gitmeye devam etti ve tepenin doruğuna ulaştığında... ah, bu ne müthiş bir manzaraydı! Üç dört kilometre genişliğinde, bir yanı okyanusa doğru alçalan, sarılı yeşilli bir havza; ortasında Manastır’ın gri taş kuleleri! Havzanın dört bir yanı dağlarla çevri-

liydi ve görünen her şey, hem arazi hem de manzara petrol devine aitti; halktan kişiler bu inziva evini ancak kayıktan ya da yüzerek görebilirdi.

Bahçe yolundan kıvrılarak inerken yuvarlanıp kalmış bir sürü kayanın, birkaç asırlık meşe öbeklerinin yanından geçiyordunuz ve yol ikiye ayrılıyordu: Bir yanda “Teslimat” yazıyordu, öteki tarafta “Konuklar”. Şanslı konuklardan biriyseniz, yol sizi çift katlı beş altı otobüsün altında durabileceği kadar büyük bir kapıya götürüyordu; hemen koşan bir uşak arabanızı garaja götürmesi için bir şoför çağırıyordu ve salona götürülüyordunuz; bir katedrale girmiş gibi oluyordunuz ve gözleriniz tepedeki kemerlerde gezinirken yerdeki yaban öküzü mü, öküz başlı antilop mu, ne karın ağrısıysa, onlardan birinin postuna takılıp düşmeniz gayet mümkündü. Bu gotik kuleleri, sivri kule uçlarını, mazgallı siperleri, tepe mazgalları kullanarak böyle bir şaka yapmak hangi zalim, alaycı mimarın marifetiydi acaba; burada, böyle anlamlı bir isim verilmiş, yeni bir pagan imparatorluğun ortasında? İçinde yaşayan keşişin hayat tarzına uyması için, Manastır’ın reform öncesi tarzda yapılması gerekirdi tabii!

Bunny katedralin transeptinde gizli bir asansör olduğunu keşfetti; ve asansörden limon rengi şifonlara bürünmüş, limon rengi çorap ve ayakkabı giymiş, başına çoban kızların portreleri yapılırken taktığı türden limon rengi kocaman bir şapka takmış, çıtı pıtı bir şey sendeleyerek indi. Üzerinde maskeli baloda bile giyebileceği kadar pahalı ve eksiksiz bir takım vardı. Kendini tanıtmaması gerekmedi çünkü Bunny de medeni ülkelerdeki erkeklerin yüzde doksanı, Madagaskar, Paraguay, Novaya Zemlya, Tibet ve Yeni Gine’dekilerin yüzde yetmişi gibi Annabelle Ames’in göz kapaklarındaki kirpik sayısını söyleyebilir, yanaklarındaki gamzelerin, gözyaşlarının tam olarak nasıl bir yol izlediğinin resmini çizebilirdi. Onu Pittsburgh’lu bir çelik kralının sonradan doğru yolu bularak kendini annesine, evine ve Tanrı’ya adayan zıpır kızı olarak izlemişti; bir Fransa kralının, zarifçe işlenen günahların bedelini ödeyerek can veren metresi olarak izlemişti; kötü muamele gördüğü için büyük bir mirası tepip âşığıyla kaçan genç kız olarak izlemişti; Mavi Tepeler’de çorapsız

“dağ kızı” olarak izlemişti: “Naber, yabancı, yoksa sen de mi o vergi tahsildarlarındansın?” Bunların hepsi sessiz film; şimdiyse sesli filmdeydi Annabelle.

“Ah, Bay Ross gelmiş!” Annabelle’in birazcık çatlak, incecik ve tuhaf bir sesi vardı. “Babacık bana senden çok söz etti.” (Babacık Bay Roscoe’ydu.) “Seni ağırlamak çok güzel, lütfen kendini evinde hisset. İstedığın gibi davran, burası özgürlükler salonudur.” Bunny bu alt-yazıyı bir yerden hatırlıyordu; ama “Çelik Kalpler”de miydi yoksa “Malikânenin Hizmetçisi”nde mi?

“İşte bu da Harve,” diyordu ev sahibesi. “Ah, Harve, buraya gel, bu Bunny Ross; bu da Harvey Manning. Bay Ross buraya ilk kez geliyor, lütfen ona iyi davran da tekrar tekrar gelsin. Kendisi üniversiteye giden, çok okuyan ve her şeyi bilen biri, bizi cahil ve havai bulacak, korkarım!”

Harvey Manning katedraldeki çarmıh duraklarının yerini alan Fransız pencerelerin birinden içeri giriyordu. Yavaşça yürüyordu ve adımlarını hızlandırmadı; sözcükleri yayarak ve tekdüze bir ses tonuyla, yine yavaşça konuşuyordu; hayatınca hiç acele etmek zorunda kalmamıştı çünkü eyaletin en köklü ailelerinden birine mensuptu. Tuhaf, çirkin yüzünde o kadar çok kırıksıklık vardı ki Bunny onun genç mi yoksa yaşlı mı olduğunu anlayamadı. “Merhaba, Ross,” dedi Manning, “tanıştığımıza sevindim. Amcalarımdan biri seni hapse atırmak için yüz binlerce dolar harcıyor.”

“Öyle mi?” dedi Bunny, hafifçe irkilerek.

“Elbette! Bu kızıl avı işine sardırılmış durumda ve pembelerin kızıl-lardan daha beter olduğunu söylüyor. Senin için çok endişeliydim.”

“Sorun değil,” dedi Bunny, bunun genç olsun, yaşlı olsun, yapacak bir işi olmayan adamlar için hayatı tahammül edilebilir kılan “esprilerden” biri olduğunu fark ederek. “Baba bir iki yüz bin daha harcayıp beni çıkarır nasılsa.”

“Bir daha düşününce, bence Verne de olaya müdahale ederdi; değil mi Annabelle?”

“Konuklarımdan hiçbiri hapiste kalmaz,” dedi film yıldızı. “Babacık’a telefon ederler, o da polis şefini arayıp onları serbest bırakır.”

Bunu gülümsemeden söylemişti; “Görüyorsun ya, Ross,” dedi Harvey Manning, “Annabelle’in ne kadar da pratik bir zekâsı var.”

IV

Evet, Bunny’nin gözlemlediği kadarıyla, şöhretli beyazperde yıldızıyla ilgili bir gerçektir bu; genç kadının ciddi bir pratik bir zekâsı vardı. Halkın ona bakarken kapıldığı bütün o şairane ve romantik duygular, deyim yerindeyse, yalnızca halkın gözünde idi. Annabelle’in filmlere tek katkısı genç bir vücut ve esnek bir yüzdü; gerisini yüksek maaş alan yönetmenler hallediyordu. Annabelle filmlere iş gözüyle bakıyor, petrol kuyularından söz eder gibi yapım maliyetlerinden, yurtdışı satışların yüzdelere söz edip duruyordu. Kendisi de pratik zekâlı bir adam olan Vernon Roscoe’yla bu yüzden iyi anlaşıyorlardı. Nehir kenarındaki bir çuha çiçeği Roscoe için sarı bir çuha çiçeği, Annabelle için bir “dekorasyon ögesi” ya da “manzaraya ait” bir şeydi.

Aralarında gerçekçi bir dürüstlük olduğunu gördü Bunny, Annabelle’in tutkusu metres olmak değil oyuncu olmaktır. “Yarabbim,” diyordu Verne konuklarına, “bu bebeği bir film yıldızına dönüştürmek bana sekiz milyon dolara mal oldu.” Otuz yaşındaki bebeğin hayali bir gün bir şahesere imza atarak o sekiz milyonu ve onurunu geri kazanmaktır. Bu arada, Verne’e ihtimam göstererek ufak ufak taksitler ödüyordu; hem de öyle uluorta yapıyordu ki, bunun en katı burjuva standartlarına göre bile dokunaklı, saygın görünmesini sağlıyordu. Petrol devi bir film yıldızını koynuna alarak deli dolu, çılgınca bir hayat süreceğini düşünmüşse bile büyük hata etmişti çünkü şehirde zamparalığa çıkmayı hayal eden taşralı erkeklerin en kılıbıydı.

“Tamam, Babacık,” diyordu Annabelle, “artık yeteri kadar içtin. Bırak şunu.” Bunu akşam yemeği için en havalı giysilerine bürünmüş kalabalık bir grubun önünde söylüyordu; Verne de, “Ama bebeğim, daha yeni başladım!” diye karşı çıkıyordu.

“Olsun, bu gece başlamadan bitireceksin. Doktor Wilkins karaciğerin için ne demişti, unuttun mu?”

Verne, “Başlarım şimdi karaciğerinden!” diyerek kabadayılık taslamaya kalkınca, “Olmaz, Babacık, sana içki içirmememi kendin söyledin! Bu insanların önünde seni utandırmamı ister misin?” cevabını alıyordu.

“Utanmak mı? Beni hiç kimse utandıramaz!”

“Peki o zaman, Babacık, bakalım son sarhoş oluşunda bana söylediğin şeyi duymak seni utandıracak mı.”

Verne bardağı havada öylece kalıp hatırlamaya çalışıyordu; konuklar kıyameti koparıyordu: “Ah, söyle haydi! Söylesene!”

“Söyleyeyim mi, Babacık?” Annabelle blöf yapıyordu tabii çünkü ağzına kötü söz almayan, gayet ağırbaşlı bir hanımdı. Ama blöf işe yaradı ve büyük işadamı bardağını bırakıyordu. “Pes ediyorum! Götürün şunu.”

Tuhaf gelebilir ama Annabelle dindar bir Katolikti. Rahiplere durumu nasıl izah ettiği Bunny için bir sırdı ama hayır işleri için bol bol bağışta bulunuyor, yetimhaneler yararına yapılan faaliyetlerde falan ismi anılıyordu. Ayrıca yaşlı zenci dadılar kadar batıl inançlıydı. Verne’ün sekiz milyon dolarlık yatırımını toptan nakit verseler, bir filmi çekmeye asla cuma günü başlamazdı. Tuzu masaya dökerseniz, birazını omzunuzun üzerinden arkaya atmanızı önermekle kalmaz, gerekirse kendisi yapardı. Bir seferinde, kız arkadaşlarından birine öğle yemeğini ayrı masada yedirmişti çünkü bunu yapmasa masada on üç kişi olacak ve masadaki en genç kişi olacağı için, kızın başına mutlaka kötü bir şey gelecekti.

Aynı zamanda çok iyi kalpliydi. Sizi cidden seviyor, yanında olmanızdan zevk alıyordu ve tekrar gelmeniz için yalvarırken, bunu içtenlikle yapıyordu. Siz gittikten sonra arkanızdan asla kötü şeyler söylemezdi. Sanatçıların aşırı uçlarda dolaşan gelgitli ruh halleriyle birlikte içlerini kemirip duran kıskançlıklarından da hiç nasibini almamıştı; yanında başka yıldızları övmenizden rahatsız olmayan az sayıdaki film yıldızından biri olduğunu görmüştü Bunny. Ayrıca bir sürü kitap okuduğu ve toplumsal sorunlar hakkında fikir sahi-

bi olduğu için, Bunny'ye karşı sonsuz bir saygısı vardı. Tehlikeli bir "pembe" olarak gazetelerin ilk sayfalarında yer almış olması, halkın meşhur bir beyazperde yıldızı ve manastır sahibesi olarak Annabelle'e atfettiğı türden romantik bir gizeme, Bunny'nin de bürünmesini sağlamıştı.

V

"Harve," dedi Annabelle, "akşam yemeğinden önce Bunny'ye çevreyi gezdirecek kadar zamanın var." Böylece Bunny bir kır evinin nasıl olması gerektiğini görecekti, babasından kendine de bir tane yaptırmasını isteyebilecekti. Ama Harvey Manning pek iyi bir rehber değildi. Gösteriş amacıyla yapılmış bir yeri göstermek için oraya hayranlık duyan biri gerekir; çok yer görmüş olan "Harve"sa bu gibi yerlere tepeden bakma eğilimindeydi.

Paradise'taki rafineride ne kadar petrol tankı varsa, bu arazide de o kadar bina vardı sanki; ama bunlar minyatür kuleleri, sivri kule uçları, mazgallı siperleri, tepe mazgalları olan gotik tanklardı. Bir şapel ya da tapınak, eski zamanlarda yaşamış rahiplere ait mezarlar yoktu; ama yeşil mermerli yüzme havuzu olan bir spor salonu, bir bowling salonu, duvar tenisi ve normal tenis kortları, dokuz delikli bir golf sahası, bir polo sahası vardı; en büyük kulüplerde bulabileceğiniz her şey burada mevcuttu. Daha çok seyislerin bindiğı binek atlarının olduğı bir ahır, yalnızca yerel tatlar arayan film yönetmenlerinin okuduğı kitaplarla dolu bir kütüphane vardı; en azından Harvey'nin anlattığı hikâye buydu.

Bölgedeki hayvan türlerinin sergilendiğı bir hayvanat bahçesi bile vardı. Bu türden armağanların patronlarını mutlu ettiğini gören personel ve çocukları yakalayabildikleri her şeyi oraya getirmişti. Kapalı bir parkın içinde geyikler, dağ koyunları, bozayıların kayalar üstünde paytak paytak yürüdüğü sık parmaklıklı kafesler, gölgede uyuyan yabani kediler, çakallar, dağ aslanları vardı. Ağla kaplı dev bir kubbenin içindeki ölü ağaca kartallar tünemişti. Kendi

doğal ortamında, o derin maviliğin içinde göklerin tek hâkimi gibi süzülen bir kartal şairlere heyecan ve ilham vermişti hep; ama onları kafesin içinde görmek insanı hüzünlendiriyordu. “Kızıl arkadaşların hapse düşmüş!” dedi Harvey Manning oradan geçerlerken.

Ama Bunny’nin gördüğü kadarıyla, dünyanın en bezgin adamının bile ilgisini çekecek bir şey vardı. Rehberi çok geçmeden saatini çıkarıp neredeyse altı buçuk olduğunu, eve dönmeleri gerektiğini söyledi. Her gün bu saate kadar ağzına “içki sürmüyor” ve saat yaklaştıkça içi içine sığmamaya başlıyordu. Böylece ağır adımlarla geri döndüler ve görünüşe göre bembeyaz üniforması içinde Harvey Manning’i beklemeyi öğrenmiş, elinde tepsiyle duran Çinli bir çocuğa rastladılar. Kaybettiği zamanı telafi etmek için iki içki içtikten sonra rahat bir nefes alan Harvey’nin kelimeleri sündürmeden de konuşabildiği ortaya çıktı.

Bunny akşam yemeği için indiğinde, aşağısı epey kalabalıktı; kimileri gece kıyafeti, kimileri golf giysileri, kimileri de ev sahibi gibi takım elbiseler giymişti; tabelada “özgürlükler salonu” yazıyordu. Roscoe’yla Fred Orpan siyaset konuşuyordu; Demokrat partiye verecekleri dersten söz ediyorlardı. Aslında bir tek Roscoe konuşuyordu çünkü at gibi uzun ve ince suratlı, uzun ince biri olan öteki adam tuhaf, sessiz bir yaratıktı. Her nasılsa bomboş bakan, gri-yeşil ve çok garip gözleri vardı; bir saat boyunca sizi dinleyip ağzını açmadığında, kafasının içinin de bomboş olduğunu zannederdiniz; ama fena halde yanılmış olurdunuz çünkü büyük bir petrol şirketinin başındaydı ve Baba zekâsının çelik kapan kadar keskin olduğunu söylerdi.

Ayrıca Bessie Berrie de oradaydı çünkü görgü kuralları Orpan’ın gittiği her yere onun da davet edilmesini gerektiriyordu. Orpan kadının oynadığı birçok filme destek olmuştu ve o günlerdeki moda deyimle, Bessie de bunun “bedelini ödüyordu” ama aralarındaki ilişki Roscoe’yla Annabelle’in ilişkisi kadar saygın sayılmazdı çünkü Bessie eskiden yönetmeniyle aşk yaşamıştı ve adam hâlâ ona âşık olduğu için iki erkeğin birbirine pek de içten davrandığı söylenemezdi. Bunny bunu, içmeye devam etmiş ve artık dili iyice çözülmüş olan baş dedikoducu Harvey Manning’den öğrendi. Ev sahibesinin

düşünceli davranıp iki rakip erkeği masada birbirinden oldukça uzağa oturtmuş olduğu da gözünden kaçmadı.

“Yemekhane” olarak bilinen daha küçük bir katedrale geçmişlerdi; Bunny, şeref konuğu olarak, limon sarılarına bürünmüş çoban kızdan beyaz satenlere bürünmüş düşese dönüşmüş olan alımlı Annabelle’in sağına oturtulmuştu. Annabelle’in solunda oturan yönetmen Perry Duchane, izlenmesi için yanında getirdiği ilk iki makaranın nasıl montajlandığını anlatıyordu. Onun yanındaki yer boştu, hanımlardan biri gecikmişti ve Bunny mühim şahsiyetlerin ne kadar önemli olduklarını göstermek için her yere geç gittiklerini bilemeyecek kadar tecrübesizdi. Hayatında ilk kez film yıldızlarıyla tanışan biri, onların bazen gerçek hayatta da rol yaptıklarını nereden bilecekti?

VI

“Etrüsk İmparatoru” adlı dev yapımda, filme adını veren şımarık sefahat düşkününün zevklerine hizmet etmesi için tenhada yakalanarak getirilen İskit kızına hadımların dokunduğu sahneyi hatırlarsınız. Adamları nasıl muazzam bir öfkeyle tutup kafalarını birbirine tokuşturur! Bu arbedede giysileri yırtıldığı için ara ara esnek ve kaslı bedeninden bölümler görürsünüz; ne kadarını gördüğünüz filmi izlediğiniz eyaletteki sansür yasasına bağlıdır. Bu sahne halk arasında çok popüler olunca, birçok film yapımcısı Viola Tracy’nin peşine düşmüştü; Lütfen Vii-yola diye, ilk heceye vurgu yaparak okuyunuz. Viola bu müthiş dövüş becerilerini bir sonraki filmi “Vamp Bakire”de de sergilemiş, iç gıcıklayıcı birçok sahne yüzünden itibarını yitirmekten kıl payı kurtulmuştu. Son zamanlarda Angel City’deki reklam panolarında çukura kaçmış gizemli kara gözleri, dört bin yıllık tarih kadar derin görünen tebessümüyle, “Tutankhamon’un Gelini”nde çekici bir kadın olarak yer alıp saygınlık kazanmıştı.

Şimdiyse reklam panolarından fırlamış gibi Manastır’ın yemekhanesinde belirivermişti; üzerinde Mısırlı kostümü yerine Paris’ten

yeni gelmiş, siyah incilerle tamamlanmış, siyah kadifeden cesur bir elbise vardı. Viola tek elini uşağın çektiği sandalyeye dayadı ama oturmadı; ev sahibesi, “Bayan Tracy, Bay Ross,” dedi; Viola hâlâ durmuş Bunny’ye gülümsüyor, Bunny de ona gülümseyerek bakıyordu. Poz verir gibiydiler ve Viola’ya nasıl poz verileceğini öğretmiş olan yönetmen Tommy Paley masanın öbür ucundan onları izlerken ansızın, “Kamera!” diye haykırıverdi. Herkes gülüşürken, içlerinde en şen şakrak kahkahaları “Vee” atıyordu; gülerken de siyah incilerden çok daha düzgün ve bir film yıldızı için onlardan katbekat kıymetli olan iki dizi beyaz inciye gözler önüne seriyordu.

Annabelle Ames hayatında birileri hakkında tek bir kötü söz söylememişti ama “Vee” Tracy’nin tarzı farklıydı; onun savaştı yumrukları yanında, bir de savaştı dili vardı ve sözleri Bunny gibi masum bir genci afallatacak türdendi. İlk olarak toplu tüfekli reklamlar eşliğinde yurtdışından getirilen vamp bir oyuncudan söz edildi. “Çok zevkli giyiniyor,” dedi Annabelle, kibarlığı elden bırakmadan. “Ah, mükemmel!” dedi Vee. “Kesinlikle kusursuz. Köpeğini bile yüzüne uygun seçmiş!” Hemen ardından milyonlarca kalbi taşlaşmış günahkâra memleketlerini hatırlatarak gözlerinden yaşlar akıtan, “Eski Meşe Kova” diye milyon dolarlık bir yapımdan söz etmeye başladılar. Annabelle bir seyyar satıcı tarafından baştan çıkarılan köylü güzelini oynayan Dolly Deane’in çok çekici ve sade görüldüğünü söyledi. “Öyle tabii!” diye yanıtladı Vee. “O kadar sade görünebilme şansını yapımcıyla, iki melek, yönetmenle ve yardımcı yönetmenle yatarak elde etti; kadına masum bir bakirenin nasıl dua edeceğini beş kişi ancak öğretebildi!”

Kendi çapında bir asi olan Bunny de sohbete kulak misafiri olarak doğrulmuştu; Vee’nin de genç petrol prensinin farkında olduğunu, ışıltılı siyah gözleriyle ona hınzır bakışlar atıp durduğunu tahmin edersiniz. Vee uşağın altın tabakta getirdiği çorbaya şöyle bir bakıp, “Aman Tanrım, hemen götür şunu, içinde nişasta var!” diye haykırdı. “Annabelle, sen beni işsiz mi bırakmak istiyorsun?” Sonra Bunny’ye döndü: “Otuz gün üst üste bildircin yenmez derler; peki size yedi yıldır her gün iki kuzu pirzola, üç dilim ananas yediğimi söylesem, ne derdiniz, Bay Ross?”

“Bunun bir Mısır ya da İskit ritüeli olup olmadığını sorardım.”

“Oyuncuları zayıflatma konusunda uzmanlaşmış bir doktorun verdiği menü. Bizim gibi halka mal olmuş kişilerin lüks içinde yüzdüğü zannedilir. Oysa tek bir hayalimiz vardır: Hollywood’dan emekli olabilecek kadar çok ev satın alıp dört başı mamur bir yemek yiyebilmek!”

“Hiç kaçamak yapmaz mısınız?” diye sordu Bunny, anlayışlı bir tavırla.

Vee’nin yanıtı şöyle oldu: “Bizim vücutlarımız asla yalan söylemez. Beyefendiler giysilerimi paramparça ederken vücudumda birazcık yağ görülecek olsa, neler olacağını Tommy Paley’ye sorabilirsiniz! Her yerde karikatürlerim yayınlanır ve hayatımı fıçı içinde bayır aşağı yuvarlanarak kazanmak zorunda kalırım!”

VII

Bu akşam yemeğindeki sohbet de o dönemde Amerika’da yapılan birçok akşam yemeği sohbeti gibi kaygan bir hendeğin kenarında yapılıyordu. Er ya da geç kayıp düşecek ve dışarı çıkamayıp sohbeti hendeğin içinde bitirecektiniz. “Bay Ross,” dedi Annabelle ev sahibi olarak, “hiç şarap içmediğinizi fark ettim. Bizdekilere güvenebilirsiniz, hepsi savaş öncesinden kalmadır.” Böylece hendeğe düşüldü ve Yasak’tan söz edilmeye başlandı.

Kanun iki buçuk yıl önce çıkmıştı ve aylak sınıflar nasıl onur kırıcı bir duruma düşürüldüklerini daha yeni yeni anlıyorlardı. Sorun fiyatların yüksekliği değildi; zaten paralarını nereye harcayacaklarını bilemiyorlardı; sorun çekilen sıkıntı ve satın alınan şeyin içinde ne olduğunu bilmekte zorlanmalarıydı. İnsanlar bu sorundan kaderlerini belli başlı kaçakçıların eline teslim ederek kaçıyor; Bunny bunun dışında en şüpheli, kimseye güvenmemeyi prensip edinmiş insanların, yeraltı dünyasından duydukları çılgınca hikâyeleri anlatmalarının, şu bir kasa İskoç viskisinin daha yeni Meksika’dan kaçırıldığını ya da Kanada’yı ziyaret eden bir dükün

mahzeninden alındığını söylemelerinin inanılmaz ama evrensel bir fenomen olduğunu görmüştü.

Koski'nin, yani sinema dünyasındaki imparatorlardan birinin yaşadığı trajedideki son gelişmelerden söz edildi; kır evindeki mahzeninde paha biçilmez bir içki stoğ u olan adam, mahzeni almış santimlik tuğ la duvarlarla çevirterek, ancak banka kasalarında görebileceğiniz kapılar taktırarak tedbir almış tı; ama hırsızlar ev sahibi evde yokken gelmiş, bekçiyi bağlayıp ağzını tıkamış, mahzenin üzerindeki salonun zeminini delip her şeyi halatlar ve makaralarla yukarı çekmiş, kamyonlara yükleyerek alıp götürmüşlerdi. Koski o günden beridir yetkililere savaş açmış tı; onları hırsızlarla işbirliği yapmakla suçlamış, dışarıdan bir dedektiflik şirketiyle anlaşarak polis örgütünü temelinden sarsacak bir skandalı ortaya çıkarmakla tehdit etmiş ti. Bu sayede şişeleriyle fıçılarının büyük bölümünü geri almış tı; ama heyhat, iş işten geçmiş, içi boşaltılan fıçıların hepsi çoktan sentetik alkolle doldurulmuş tu. Kaçakçılar sonradan müşterilerini ikna etmek için bu olayı kullanır olmuş tu; sattıkları şey halis muhlis Koski içkisiydi! California'da hatta komşu eyaletlerde milyonlarca galon Koski içkisi içiliyordu.

Vee Tracy birdenbire ellerini çırptı. "Hey, dinleyin! Koski'ye şükranlarımızı sunalım. Hem ona hem de diğerlerine. Sinema Duası'nı bilen var mı?"

Bir sessizlik oldu. Bilen yoktu.

"Hepimizin çocuklarımıza öğretip sabahları ve akşamları tekrarlamamız gereken bir duadır. Çok ciddiylim, dalga geçmeyin."

"Dua edelim," dedi Bessie Barrie.

"Uslu çocuklar gibi ellerinizi kavuşturun," diye talimat verdi Vee. "Başlarınızı eğin." Sonra da ciddi bir sesle, yavaş yavaş duayı okumaya başladı:

"Göklerdeki Sinema, Hollywood olan adın kutsal kılınsın. Koski gelsin. Stüdyoda olduğu gibi, yatakta da O'nun istediği olsun."

Herkes nefesini tuttu ve ardından bütün masada bir kahkaha tufanı koptu; açıklamaya gerek yoktu, yüzlerce oyuncunun kaderini belirleyen bu imparatoru hepsi tanıyordu. "Devam et!" diye

bağırdılar; ve kız anahatları ve söyleniş biçimiyle Rabbin Duası'nı anımsatan, kendi gölge dünyalarındaki hükümdarların isimlerine müstehcen imalarla yer veren duayı okumaya devam etti. Gerçekleştirilen bu Kara Ayin sohbetin Yasak hendeğinden çıkmasına yaradı. Bir süre boyunca hükümdarların cinsel alışkanlıklarından söz edildi; kim kiminle yaşıyormuş, ne gibi skandallar çıkmak üzereymiş, bunun sonucunda kim kimi vurmuş ya da zehirlemeye kalkışmış. Hollywood toplantılarında saatler boyu sohbet konusu olabilecek gizemli suç hikâyeleri vardı, hepsi de olumlu ama hiçbirisi birbirine benzemeyen onlarca farklı çözüm duyabilirdiniz.

VIII

Masadan kalkarak aydınlatmanın daha loş olduğu büyük katedrale geçtiler ve burada sunak yerine büyük bir beyazperde olması gayet münasipti. Salonun öteki ucunda bir projeksiyon makinesi vardı ve konuklar dağılıp rahat koltuklara yayılarak eğlencenin bedelini Annabelle'in yeni filminin ilk iki makarasını izleyerek ve montajla ilgili profesyonel görüşlerini belirterek ödemeye hazırlandılar. "Acı Veren Tutkular"ı yakışıklı genç kocası dul bir kadın tarafından ayartılan, kocasını kıskandırmak için bir kaçakçıyla flört etmeye başlayan, rom yüklü bir gemiye bindirilen ve artık gelenekselleşmiş o sahnelerden birinde kadınsı kıyafetleri çekiştirilip hırpalanarak paramparça edilen bir sosyete gülünün sarsıcı hikâyesi olarak hatırlayabilirsiniz. "Tanrım," dedi Vee Tracy alçak sesle Bunny'ye, "Annabelle kim bilir ne zamandır bu sosyete güllerini oynuyor, bunca zamandır on iki yaşından büyük birinin izlemekten keyif alacağı bir hikâye çıkaramadı! Şaka yaptığımı zannedebilirsin ama Perry Duchane'in bir grup çocuğa senaryoyu anlattığını, beğenmedikleri bir şey olursa hemen filminden çıkardığını gayet iyi biliyorum."

Sonra Annabelle'e dönüp, "Belli bir standardın üstünde, hayatım, gişe yapacaktır," dedi. Tekrar Bunny'ye döndü: "Annabelle'in iyi yönlerinden biri de bu, böyle deyince rahatlıyor, sanatsal olmuş

mu diye sormuyor. Ötekiler sorar ve onlara yalan söyleyemediğim için bir sürü can düşmanı edinmiş durumdayım. ‘Sanatı boşver, hayatım; bizim filmlerin döküntülüğü ortada zaten,’ deyiveriyorum.”

Bunny yapılan teknik tartışmalar sayesinde montaj tekniklerini biraz öğrenme fırsatı buldu. Ayrıca Annabelle Ames’in birkaç filminin ne kadar hasılat yaptığını, bazı başarılı filmlerin gerçek hasılatlarını öğrendi. Tommy Paley daha yeni çok güzel ve sanatsal bir film çekme lüksüne sahip olmuş, gazeteler filmin “klasik” olduğunu söylemişti; adam bir grup arkadaşıyla birlikte yüz bin civarında zarar etmiş, bunu da eğitim masrafı olarak görmüş ve “Bundan sonra sanatsal işleri Almanlar yapsın!” demişti.

Yemeğin başlangıcından beridir bembeyaz üniformasını ve muf-lonlu mor terliklerini giymiş oradan oraya uçuşan sessiz bir hayalet vardı; Çinli çocuk elinde pembeli sarılı, morlu yeşilli sıvılarla dolu bardakların olduğu bir tepsi taşıyordu. Sırayla konuklara gidip tepsiyi uzatıyor, onlar da boşalan bardakları koyup dolulardan birini alıyordu ve gece boyunca ne hayalet bir söz etmiş ne de onlar hayalete bir şey söylemişlerdi. Bundan üç yüz yıl kadar önce sinema dünyasının çoktan unuttuğu İngiliz bir şair, insanın beynini çalan bir düşmanı neden ağzına aldığı sorusunu sormuştu; Manastır’da esas korkulan şeyse düşmanın ağza konulmasını unutmaktı sanki; Çinli hayalet bu hatırlama gereksinimini gideriyordu.

İçmeyen birkaç kişi daha vardı; Annabelle ve Vee Tracy de içmeyenlerdendi. Hayaletin Vernon Roscoe’ya gitmeme talimatı aldığı belliydi ve Vernon onun yanına gitmeye kalkıştığında da, “Hayır, Verne!” tarzında sert bir uyarıyla karşılaşıyordu. Ama ötekiler içiyor, diller çözülüyor, gece ilerledikçe herkes birbirine kalbini açmaya başlıyordu. Fred Orpan bile canlanıp bir dili olduğunu kanıtladı! Eski Teksaslı çiftçi koltuğunda doğrulup at gibi uzun suratındaki ağzını açarak vantrilokların çıkardığı türden tiz bir sesle konuşurken, herkesle “kafa bulmayı” alışkanlık edinmiş olan Vernon Roscoe’dan bunun acısını çıkarmaya kararlıydı: “Burada bu yaşlı düzenbazın hayata nasıl atıldığını bilen var mı?”

Görünüşe göre bilen yoktu; Orpan bir soru daha sordu: “Onu yüzerken gören var mı? Eminim hiç görmemişsinizdir! Açık havadaysa, suyun çok soğuk olduğunu, kapalı havuzsa, çok kirli olduğunu falan söyler. Gerçek sebepse tek ayak parmağının olmaması ve bunun bilinmesinden korkmasıdır. İlk kuyusunun sondajını yaparken parası bitmiş ve hapı yutmak üzereymiş; o da gidip kaza sigortası yaptırmış, sonra da tavşan avına çıkıp ayak parmağına ateş etmiş. Sondajı bitirecek nakdi böyle bulmuş! Doğru mu, köftehor, yoksa yalan mı?”

Herkes neşeyle gülerek, cevap vermesi için tantana yaptı; Vernon da herkes kadar güldü. Hikâyenin anlatılmasını umursamamıştı ama cevap da vermiyordu. Onun yerine karşı hücumla geçti: “Esas bu yaşlı hergelenin Kızılderililerin elindeki petrol sahasını nasıl kiraladığını duymanız lazım. Bu hikâyeyi onlarca petrolcü için anlatırlar ama esas Fred yaşamıştır; kendi gözlerimle gördüm. Fred, Shawnee kabilesinin reisi Kayış Ense’ye sekizde bir teklif edince, yaşlı pinpon dedi ki, ‘Sekizde bir olmaz, on altıda bir olacak!’ Fred buna gücünün yetmeyeceğini söyleyip on ikide bir olsun diye yalvardı ama adam, ‘Ya on altıda bir olur ya hiç olmaz,’ diye tutturdu. Yarabbim, böylece sözleşmeyi imzaladılar ve orası Cehennem Ateşi Tepesi oldu! Doğru mu, ihtiyar hergele, yoksa yalan mı?”

Fred Orpan’ın yanıtı şöyle oldu: “Hikâyeyi ihtiyar şefin kendi payıyla neler yaptığını anlatarak bitirebilirdin. Haftanın her günü için farklı renkte arabası var ve günde üç kere sarhoş olmayı ihmal etmiyor.”

“Ah, beni de Cehennem Ateşi’ne götürün!” diye uludu Harvey Manning. “Burada gecede bir kez sarhoş olmama izin var, gündüzleri ona bile izin vermiyorlar!”

IX

Bu katedralde büyük ve modern, içine rulo kâğıt taktığınızda kendi kendine çalan sihirli bir org vardı. Broadway’den en son caz parça-

ları çalar, herkes dans ederken, Vee Tracy, Bunny'nin yanına gelip, "Doktorum gecede tek bir içki içmeme izin veriyor ve ayık bir kavalıye ihtiyacım var," dedi. Bunny bu emrivakiye zevkle boyun eğdi ve zaman güzelce akıp gitmeye başladı. Ev sahibesiyle ve sarışın peri Bessi Barrie'yle de dans etti. Dansların arasında sohbetler edildi, Çinli hayalet oraya buraya süzölmeye devam etti ve insan ruhunun derinlikleri gitgide daha çok gözler önüne serildi.

Düşünceleri değilse bile ayakları yere sağlam basan yakışıklı süper yönetmen Tommy Paley, kendini biraz dağıtmış olsa da iki dirhem bir çekirdek, kıpkırmızı suratıyla Bunny'nin karşısına dikildi. "Baksana, Ross," dedi, "ne diyeceğim."

"Neymiş?"

"Bütün bunların ne anlama geldiğini bilmek istiyorum."

"Neyin, Bay Paley?"

"Hayatın! Burada ne işimiz var ve buradaki işimiz bittiğinde nereye gidiyoruz?"

"Bilseydim," dedi Bunny, "inanın, söyledim."

"Nasıl bilmezsin, üniversiteye gitmiyor musun? Ben hiç eğitim almadım, buraya 'gazeteci çocukluk'tan falan geldim. Sanırdım ki çok kitap okuyup üniversiteye gidenler..."

"Daha o konuya gelmedik," dedi Bunny. "Belki son iki senede işleniyordur."

"Tanrı aşkına, eğer öğretirlerse, hemen bana da söyle. Bir de seks konusunda ne yapmamız gerektiğini öğren, delikanlı. Onunla da olmuyor, onsuz da olmuyor, bu nasıl şey böyle?"

"Kafa karıştırıcı" olduğunu itiraf etti Bunny.

"Şeytan işi!" dedi yönetmen. "Bu işin tümünden nasıl unutulacağını öğretene on yıllık maaş verebilirim."

"Evet," dedi Bunny; "ama unutursanız, filmlerde neyi anlatacaksınız?"

Süper yönetmen, Bunny'ye şaşkın şaşkın şöyle bir baktıktan sonra kahkahayı patlattı. "Aman Tanrım, aynen öyle! Çok iyiydi! Ha, ha, ha!" Herhalde çok iyi bulduğu espriyi başkalarına da anlatmak için Bunny'nin yanından uzaklaştı.

Onun yerini artık ayakta duramadığı için hemen koltuğa serilen Harvey Manning aldı ve derinden yaralanmış bir sesle, “Hakkımda kimlerin neler dediğini bilmek istiyorum!” dedi.

“Ne mi diyorlar?”

“Bilmek istediğim bu. Ne diyorlar?”

“Ne demek istediğini anlamadım, Harvey.”

“Bu işte. Neyi bilmiyorsun? Bana söylemediğin nedir? Yeterince açık sormadım mı? Sarhoş olduğumu düşünüyorsun, değil mi? Diyorum ki, hakkımda kimlerin ne dediğini bilmek istiyorum. İtibarımı korumak zorundayım. Bana neden söylemediğini bilmek istiyorum. Bütün gece sormam gerekse de bunu öğreneceğim.” Kararını uygulamaya koyarak tekrar başladı: “Lütfen söyle dostum, hakkımda neler diyorlar?”

Fakat tam o sırada Çinli hayalet seğirterek yanlarından geçti ve Harvey kalkıp çocuğu yakalamaya yeltendi ama beceremeyip kendinden biraz uzun bir lambaya tutundu. Sokak köşelerinde yapışmaya alışkın olduğu lamba direkleri gibi sabit değildi; Bunny devrilmeye başlayan lambayı tutmak için fırlayınca, Harvey korkuyla, “Dikkat, devireceksin!” diye haykırdı.

Derken garip bir şey oldu. Batılı’ya benzeyen, kibar ve kendi halinde, iyi giyimli ve iriyarı bir adam masada Bunny’nin gözüne çarpmıştı; çalışanların başında olan bu adam ayık kalan çok az kişiden biriydi. Ama anlaşılan manastırın personel şefi New York meyhanelerindeki fedailerin görevini de üstlenmişti. Adam sessizce yaklaşıp kolunu Harvey Manning’e sardı; bunu daha önce de yaşadığı belli olan Manning acı acı feryat etmeye başladı: “Yatmak istemiyorum! Yatmayacağım iştee! Lanet olsun, Anderson, bırak beni! Şimdi uyursam sabah uyanacağım ve akşama kadar içki içmeyip delireceğim!”

Harvey çıldırmış gibi korkunç kaderine karşı savaştı; ama görüşüne göre Bay Anderson’ın ceketinin omuzlarını dolduran şey terzinin taktığı sıradan vatkalar değildi ve ağlayıp sızlanan kurban bir boa yılanı tarafından yakalanmış gibi çaresizdi. Bağıra çağıra “gitmeyeceğim” diyerek Bay Anderson’la birlikte gidiyordu. “Uyanıp

tekrar geleceğim, görürsünüz! Bana bebek gibi davranamazsınız! Bir daha da bu lanet olası yere gelmiyorum! Tam bir rezalet! Ben yetişkin bir erkeğim ve istediğim gibi sarhoş olma hakkına sahibim..." diyen ağlak ses asansörün içinde kayboldu!

"Bay Ross," dedi Vee Tracy, "Hollywood partilerinde iki çeşit çılgılık duyarsınız. Biri yatmak istemiyorum, öteki istiyorum."

X

Bunny pazar günü ortaya çıktığında, bütün manastır onundu. Kahvaltı edip en yakın tren istasyonundan getirilen gazeteleri okudu; sonra yürüyüşe çıktı, kartal kafesindeki "kızılılarla" tanışıklığını ilerletti. Okyanusa doğru yürüyüp tepelerin üzerinden sahile doğru giden, emniyet şeridi ile atlı yolu karışımı bir yol keşfetti. Birkaç kilometre yolu takip ettikten sonra uzun bir kumsala inen yokuşa geldi. Manastır'ın sahibi oraya bir bariyer dikmiş, halka uzak durmalarını söyleyen tabelalar koymuştu; yay kilitli bir kapı, kapının yanında anahtarların asılı durduğu bir pano, geri dönebilmek için anahtar almanızı söyleyen bir yazı vardı. Bunny söyleneni yaparak kumsala doğru yürümeye devam etti.

Çok geçmeden ıssız tepelerden birine kurulmuş bir Ren kalesi gördü; kalenin önünde denize kadar inen bir dizi teras ve bahçe vardı. Patikalar, suyolları, "gelin duvağı" şelaleler, taştan oyulmuş kurbağalar, leylekler, kaplumbağalar, deniz kabuklarıyla süslenmiş fıskiyeleler; hepsi de kupkuruydu çünkü suları kesilmişti. Ren kalesindeki bütün kepenkler kapalı olduğu için, ev sahibinin evde olmadığı anlaşılıyordu ve bütün bahçelerde, orada burada, heykellere sarılmış beyaz çarşaflar gibi görünen koca koca lekeler vardı. Bazıları kaidelerin, bazıları taş duvarların üzerindeydi; hepsinin tam tepesinde de birer lamba vardı.

Öyle garip ve merak uyandırıcı bir şeydi ki Bunny uğraşmayı göze alıp bahçeye tırmandı ve çarşaflardan birini kaldırdıca altından çıkan çırılçıplak, yuvarlak hatlı kadına utanarak baktı; herhal-

de bir Lorelei ya da ona benzer bir Alman kadınıydı çünkü kumaşın şeklinden ve şeklin olduğu yere dokunarak anladığı kadarıyla kadının havada duran elinde bir kadeh, sırtında örgülü mermer saçlarından oluşan uzun bir halat vardı. Hatırlarsınız, o saçları altın tarakla tarar ve bu arada şarkı söyler: “*Das hat eine wundersame gewaltige Melodei.*”^{*} Bunny de kederli haykırışıyla kendine çektiği balıkçı çocuktı. Bunny beş altı çarşafın altına bakıp geriye kalanları saydı ve bahçelerde örgülü saçları bellerine kadar uzanan bu mermer tombul kadın heykellerinden en az otuz iki tane olduğunu anladı. Geceleyin bütün ışıklar açıldığında, manzara müthiş oluyordu herhalde; ama foklardan başka gören kimse yoktu! Evet; Bunny denize baktığında, görünürde tek bir tekne yoktu ama kıyıya yakın kaya öbeklerinin üzerinde oturmuş, bütün heykellerin üzerini açmasını, Amerika’yı mahveden Yasak öncesinin güzel günlerini geri getirmesini bekleyen foklar vardı!

Bunny kumsala dönüp yürümeye devam etti. Artık güneş iyice yükselmiş, deniz çok cazip görünmeye başlamıştı; fokların üstüne oturduğu kayalar çoğalmış, tehlikeli görünmeyen ama insanı baştan çıkaracak kadar büyük yeşil-beyaz dalgalar kayalara çarpıyordu. Bunny kimse var mı diye etrafa bakındıktan sonra soyunup suyun içinde bata çıka yürümeye başladı.

Fokların ilgisi ona yoğunlaştı ve attığı her adımda içlerinden biri kıvrılıp bükülerek deniz kenarına biraz daha yaklaştı. Bazıları sarı, bazıları koyu kahverengi olan büyüklü küçüklü fokların hepsi de fazlasıyla şişkoydu; kendi ağırlıklarınca balık tüketmişlerdi tabii. Bunny yüzerek yanlarına yaklaştıkça, kayaların üzerinden kayarak suya dalıyor ve yerlerini kibarca ona bırakıyorlardı; Bunny kayaların üzerine tırmanınca da birkaç metre ötede sudan çıkan sarı ve kahverengi başlardan, fırça gibi bıyıklardan ve üzerine dikilen uysal gözlerden bir çember oluşuyordu. İnanılmaz derecede insancıldılar ve dillerini bilmeyen, tehlikeli olup olmadığını bilmedikleri bir yabancının etrafında çember olmuş ona bakan çocuklar gibiydiler.

* “Müthiş güzel ve güçlü ezgisiyle.” Heinrich Heine, “Das Loreleylied”, çev. Selahattin Özpalabıyıklar. (e.n.)

California’da deniz hep soğuk, California güneşiyse hep sıcaktır; Bunny bir süre yüzüp kayalara yaklaşıyor, bir grubun daha sessizce suya dalışını izliyordu. Bu üstün varlığa her istediğini veriyor, onun boş bıraktığı yerlerle yetiniyorlardı. Bunny’ye dalgalarıyla çarpan yeşil-beyaz denizin altında tuhaf bitkilerle, deniz şakayıklarıyla, parmaklarınızla ayıramayacağınız kadar sıkı abalonlarla dolu bir bahçe vardı. Süzülerek geçen bulutlar suyun üzerinde çabucak kaybolan gölgeler bırakıyor ve çok ötedeki bir duman çizgisi oradan bir vapurun geçtiğini haber veriyordu.

Dünya öyle güzel, aynı zamanda tuhaf ve enteresan bir yerdi ki! Fok olmak nasıl bir şeydi acaba? Dinlendikleri yerleri ellerinden alan bu kibirli varlık hakkında neler düşünüyorlardı? Sahildeki Ren kalesini görüyorlar mıydı yoksa yalnızca yiyecekleri balıkları mı seçebiliyorlardı ve bir insanı yememeleri gerektiğini nasıl bu kadar iyi bilebiliyorlardı? İçlerinden birinin “kızıl” olup fokgillerin şen şakrak geleneklerine karşı çıkması ne kadar yazık olurdu! Bunny böylece, yirmi bir yaşındayken, ona ilk rastladığımız günlere dönmüş, Guadalupe Geçidi’ni aşarken yer sincaplarının ve örümcek kuşlarının duyguları üstüne kafa yoran çocuk olmuştu. Bu arada Beach City Lisesi’ni bitirmiş, Güney Pasifik Üniversitesi’ni yarılamıştı ama iki yerde de ona istediği şeyleri öğreten olmamıştı!

XI

Genç filozof yeteri kadar yüzdüğüne karar verip kıyıya yaklaşmaya başladı; ama kumsaldaki atının dörtnala ona doğru geldiğini gördü. Başı açık, binici pantolonu giymiş, erkeğe benzeyen bir silüet; ama bugünlerde emin olamadığınız için yüzerek bekledi ve çok geçmeden gelenin Vee Tracy olduğunu gördü. Vee de onu görüp el salladı ve tam karşısına gelip atının dizginlerini çekti. “Günaydın, Bay Ross.”

“Günaydın,” diye seslendi Bunny. “Bu da mı doktorun önerisi?”

“Evet, ayrıca yüzmeme de önerdi.” Bunny’nin ne durumda olduğunu tahmin etmiş gibi, gözlerinin için gülüyordu Vee’nin. “Neden beni de denize davet etmiyorsun?”

“Fokları utandırmak istemedim.” Bunny yavaşça yüzerek yaklaştı ve dalgaların omuzlarına vurduğu bir derinlikte durdu.

“Dünyada sabah oldu,” dedi Vee. “Haydi gel de keyfini çıkaralım.”

“Bakın, Bayan Tracy,” diye açıklamaya girişti Bunny, “ne yazık ki birinin gelmesini beklemiyordum. Şu anda anadan üryanım.”

“Ey insanlık,” diye şakıdı Vee, “yarattığım görkemi daha ne kadar utanca çevireceksiniz?” Ardından açıklamasını yaptı: “Bir zamanlar ‘Kral Süleyman’ diye dini bir oyunda oynamıştım. Üç gerçek devemiz vardı ve ben krala bakıp hizmet eden Şunemli Avişak diye güzel bir kızı oynuyordum. Bana şu şarkıyı söylüyordu: Kalk, aşkım, güzelim, kalk da gel. Çünkü bak, kış geçip gitti, yağmurlar bitti artık; yeryüzünde çiçekler belirdi, kuşların şakıma zamanı geldi, ülkemizde kaplumbağa sesleri duyulmaya başlandı. İncir ağaçları yeşil incirlerini verdi, taze üzümlerle dolan sarmaşıklar etrafa hoş kokular yaydı. Uyan, aşkım, güzelim, uyan da gel. Ah, kayalık uçurumdaki güvercinim...”

Bunny artık o gözlerde dans eden yaramaz cini görebilecek kadar yaklaşmıştı. “Genç kadın,” dedi, “seni önceden ikaz ediyorum. Bir saattir denizdeyim ve artık üşüdüm. Tam çıkmak üzereydim.”

Vee devam etti: “Boynun Davud’un cephanelik olarak yapılmış kulesi gibi, üzerine binlerce kalkan, hepsi de birer yiğide ait.”

Bunny dalgaların ancak beline kadar ulaşabildiği bir yere kadar birkaç adım attı. “Çıkıyorum,” dedi.

“Kimdir bu sudan çıkan böyle? Sevgilimin teni pembe-beyaz, göze çarpıyor on binler arasında. Baş som altından, bukleleri nasıl da güz...”

“Son uyarı!” dedi Bunny. “Bir-iki-üç!” Vee’de pes ettiğine dair bir belirti göremeyince, ansızın denizden çıkıverdi.

“Bacakları som altından ayaklıklar üzerine kurulmuş mermer sütunlar gibi; yüzü Lübnan sedirleri kadar kusursuz.”

Bunny, Vee'nin karşısında dururken, sular ayaklarının dibine damlıyordu.

"Tirsa kadar güzel, Kudüs kadar alımlı, sancak açmış bir ordu kadar ürperticisin, Sevgilim. Çek bakışlarını üzerimden, yenildim sana zaten!"

"Bu İncil'de yazıyorsa, iyi bir şeydir herhalde," dedi Bunny.

"'Kral Süleyman' servetini kaybetti," dedi atlı kadın, "oynadığım tek dini oyun ve ezberden okuyabildiğim tek şiir bu. Ama bir Yunan oyununda oynasam, duruma daha uygun bir şey söyleyebilirdim herhalde çünkü onların yarışlarda çıplak koştuğunu ve bundan utanmadıklarını duymuştum. Bu doğru mu?"

"Kitaplarda öyle yazıyor," dedi Bunny.

"Öyleyse, haydi Yunan olalım! Koşucu olduğunu duymuştum. Antrenman yapıyor musun?"

"Sayılır."

"Sevdiğimin dudağı morarmış, tüyleri diken diken olmuş; o yüzden haydi yarışalım, atım ve sen, bu bir Yunan oyunu olsun."

"Sizin gibi bir hanımı kıramam tabii."

"Hazır! Başla!" diye haykırdı Vee; bunu yaparken de ceketinin iç cebinden küçük bir tabanca çıkarıp havaya ateş ederek Bunny'yi hayrete düşürdü. Demek gerçek bir yarış olacaktı!

Bunny saatte otuz kilometre, belki de daha fazla bir hızla koşmaya başladı ve arkasından eşkin gelen atın kumlarda çıkardığı nal seslerini duydu. Yarışın ne kadar süreceğini bilemediği için, kendini uzun mesafe koşacakmış gibi hazırladı. Üşümesi geçmişti ve Yunanlığın nasıl bir şey olduğunu keşfetmeye istekliydi. Gök mavi, bulutlar beyaz, deniz yeşil, parıldayan kumlar soğuktu; kızın dediği gibi, cidden de dünyada sabah olmuştu!

Tekerlek izlerinin kumsala kadar ulaştığı bir yere geldiler ve orada balıkçı tekneleri vardı; üç adam sahile vuran dalgaları yeni aşmıştı. Üçü de küreklerine dayanıp bu müthiş manzaraya, kumsalda atlı bir kadınla yarışan çırılçıplak delikanlıya bakmaya başladı. Bronzlaşmış İtalyan ve Portekiz yüzlerinde geniş sırıtışlar, bem-

beyaz dişler belirmişti. Manastır'ı biliyorlardı ve aylak zenginlerin en son çılgınlığıydı bu!

Derken otobanın kumsala yaklaştığı yere geldiler. İleride çadırlar, güneşten korumak için üzerlerine brandalar örtülmüş arabalar vardı. Plajda da insanlar vardı ve Bunny bunların basit yabancı değil aileleriyle birlikte kavurucu sıcaklardan kaçmak için pazar gününü kumsalda geçiren Amerikalılar olduğunu biliyordu. Bunların ne aylak zenginlerin çılgınlıklarına karşı hoşgörüsü ne de eski Yunan geleneklerinden haberi vardı; hepsi de kiliseye giden, zina yapan insanları katranla tüye bulayıp ray üstünde gezdirerek cezalandıran, Ku Klux Klan'ı kuranların cinsinden bağnaz insanlardı. Ama Vee, Bunny'ye meydan okumuş, Bunny de hodri meydan demişti. Vee'de bu kadar pagan olup sonuçlarına katlanacak cesaret var mıydı bakalım!

Bunny koşmaya devam etti. Çadırlar gitgide yaklaşıırken, onu görüp hemen saklanan kadınları gördü; kaçıp saklanmayan, başlarını çevirmeyen, tehditkâr yüz ifadeleriyle gözlerinden ateşler saçan adamları gördü. Ne yapacaklardı? Edebe aykırı davranan bu davetsiz misafiri yakalayıp zorla battaniyeye sararak polise mi teslim edeceklerdi? Bunny'nin hızla çalışan beyni hemen sonuca atladı: "Angel City Akşam Uluyuşu"nda bir manşet:

FİLM YILDIZIYLA ÇIRILÇIPLAK YARIŞAN PETROLCÜ KIZIL

Birdenbire arkasından gelen sesi duydu: "Pes! Ben dönüyorum!" Hemen çark etti; at da çark etti ve geldiklerinden daha büyük bir hızla uzaklaşıırken, dünyanın sabahında ikisi de kahkahalarla sarsılıyordu!

XII

Yunanlar pantolon ya da gömlek giymedikleri için, bu giysilerin içine girme işlemi de romantik ya da estetik yorumlar yapılmasını ge-

rektirmiyordu. Bu yüzden Bunny giyinirken, Vee Tracy de kumsalda atıyla gezindi; Bunny tekrar yanına gittiğinde, artık Yunan değil, saygınlığını geri kazanmış Amerikalı genç bir hanımdı ve yaptığı çılgınca yaramazlıktan söz etmek yakışık almayacaktı.

Vee dizgini atın başının üzerinde tutuyor, Bunny yanlarında yürüyordu. “Şu korkunç şeyi fark ettin mi?” dedi Vee, kefen giydirilmiş otuz iki Lorelei’in oradan geçerlerken. İhtiyar Hank Thatcher’ın hayallerinden biriydi bu. “California’lı üzüm kralı ‘Mutlu Hank’i duymuş muydun?”

“Burası onun mu?” dedi Bunny hayretle.

“Orjiden orjiye koşardı ve beş altı haremi vardı; karısı onu cezalandırmak için boşanmayı reddetti, öldükten sonra da herkesin gözü önünde cezalandırmak için hayalinin üstünü örttü.”

“Foklar dışında kimse görmüyor sanki.”

“Ah, bütün gazeteler yazdı; Thatcher’larla ilgili tek bir haberi atlamazlar. Arada bir buraya muhabir yollarlar. Bir seferinde çok komik bir haber yaptılar; muhabir içine zincir örme zırh giydi ve köpekler adama boş yere saldırıp durdu!”

“Üzerlerine köpek mi salıyor?”

“Bu yüzden kimse gidip heykellere bakmaya cesaret edemiyor.”

“Tanrım!” dedi Bunny. “Ben beş altı tanesine bakmıştım.”

“Şanslıymışsın. Tabancayı bu yüzden getirdim; bazen kumsala da gelirler ve komşular da onlara savaş açar.”

“Neden çit yaptırmıyor ki?”

“Belediyeye ihtilafta. Kumsalın sahibi olduğunu iddia ediyor ve zaman zaman etrafını çevirtiyor ama belediye geceleyin adam gönderip hepsini yıktırıyor. On yıldır çekişip duruyorlar. Ayrıca eyalet yönetimi de araziden yol geçirmek istiyor; o zaman sahile giden yol epey kısılacak; ama kadın onlarla savaşmak için bir servet harcadı; eski zaman prensesleri gibi dört tarafı çevrili bir kalede yaşıyor; bütün kepenkleri kapalı ve elinde tabancayla odadan oda ya süzülüp hırsızlarla casusları yakalamaya çalışıyor. Harve’a sor, tanışıyorlar.”

“Kadın deli mi?”

“Kocasıyla yaşadıklarına karşı bir tepki; adam hovardaydı, o da paragöz oldu. Kocasıyla ilgili bir hikâye anlatırlar; adamlarına nakit para verirmiş ve içlerinde biner dolarlık altın olan küçük çuvallarla dolu bir at arabasıyla topraklarını gezermiş. Bir seferinde çuvallardan birini düşürmüştü ama umurunda olmamış; adamlarından biri çuvalı bulup getirince, ihtiyar Hank küçümseyerek adama bakmış ve elini cebine sokup yarım dolar çıkarmış. ‘Al,’ demiş, ‘burada halat parası var; gidip bir halat al ve kendini asıver!’”

“Şimdi de kadın paraya sahip çıkıyor!”

“Aynen öyle. Bütün faturaları iadeli taahhütlü postayla gönderip fişleri saklıyor ve postaneden alındı makbuzu istiyor, makbuz gelince ikisini birlikte dosyalıyor ve ödenmiş senet geldiğinde onu da dosyalayıp dizinliyor. Muhasebecinin yapmasına izin vermiyor çünkü bu gibi işleri kimsenin doğru düzgün yapacağına güvenemezsin. Saatler boyu iş belgelerini inceleyip başkalarının dikkatsizliklerini ve beceriksizliklerini yakalıyor. Avukatlar tutuyor, sonra onları kontrol etmeleri için başka avukatlar tutuyor ve avukatların onu nasıl kazıkladığını öğrenmeleri için dedektiflik şirketleriyle anlaşıyor. Belediye yetkililerinin ona taktığına ve hepsinin sahtekâr olduğuna inanıyor; bu konuda haklı olabilir. Sıska ve yabani bir tip, evde oradan oraya gidip toz almaktan ve işleri doğru dürüst yapmadıkları için hizmetkârların başının etini yemekten iskelete dönmüş durumda.”

Kumsalda birlikte yürümeye başladılar. “Şu tepenin ardında,” dedi Vee, “ihtiyar Hank’in kız kardeşi yaşar; toprakların bir bölümünü ona bıraktı ve iki kadın sınır çizgisi ve su hakları yüzünden hâlâ kavgalı. Tessie Thatcher yaşlı fingirdeğin teki; adamları işe alıp sevgilisi yapıyor, hepsine açık saçık mektuplar yazıyor, adamlar şantaj yapmaya kalkışınca da cehennemin dibine gitmelerini söylüyor, adamlar maaşları ödenmediği için dava açıp mektupları gazetelere satıyor, hepsi de yayınlanıyor; ama Tessie’nin umurunda değil, itibarını hiçbir şeyin sarsamayacağını biliyor,

bunun için fazla zengin; üstelik eski ayyaşlardan olduğu için dertlerini nasıl unutacağını iyi biliyor.”

“Tanrım!” dedi Bunny. “Para insana neler yaptırıyor!”

“Bilhassa kadınlara,” dedi Vee. “Onların sinirleri o kadar dayanıklı değil. Tanıştığım yaşlı kadınlara bakıp hangisi olmak isteyeceğimi düşünüyorum. Sonra, ‘Tanrım!’ deyip arabaya atlayarak sorunlarımdan ve bana sorunlarını anlatmak isteyen insanlardan kaçmak için yüz kilometre uzağa gidiyorum!”

“Hâkim seni bu yüzden mi bir hafta hapse mahkûm etmişti?” diyerek güldü Bunny.

“Hayır,” dedi Vee, “o reklam içindi, halkla ilişkilercinin müthiş fikriydi.”

YILDIZ

I

Bunny Paradise'a döndüğünde, Vee Tracy'nin başka insanların sorunlarından kaçma formülünü uygulamak istiyorsa, işçi okuluyla ilgilenerek büyük bir hata yapmış olduğunu anladı! Bay Irving'i görmeye gitti ve genç öğretmenin boğazına kadar işçi hareketinin gitgide artan sorunlarıyla çekişmelerine batmış olduğunu gördü. Yaz boyunca liderlerle ve sempatizanlarla görüşmeler yapmış, herkesi bir araya getirip bir program belirlemeye çalışmıştı. Üç öğretmen ve çoğu gece derslerine giren elli öğrenciyle okulu açmayı başarmıştı; ama her şey sallantıdaydı; sorunlar bitmek bilmiyordu.

İşçi hareketinde akıllı karışık olmayan bir avuç ilerici kadın ve erkek vardı; onların dışında beyinsizlikten işlemeyen dev bir bürokrasi; bir de yarım somundansa hiç ekmek olmamasını tercih eden aşırı görüşlü radikallerden küçük bir azınlık. Muhafazakâr liderler bu "kızılların" yer alacağı bir okulla ilgilenmiyordu; öte yandan, "kızılar" bu işin dışında tutulacak olursa, birçok gerçek liberal, eskilerinden farkı olmayan yeni bir okulun ne işe yarayacağını soracaktı.

Emekçi hareketin işçilerin daha az çalışıp daha çok para almasını sağlamaya yönelik gelenekleri vardı; eski yetkililer bu bakış açısına takılıp kalmıştı. Sendika yetkilileri genelde sendika içindeki siyasi mekanizma sayesinde mesai yapmaktan kurtulmuş işçilerdi. Bu adamlar için yeni olan her şey masa başı işlerini kaybetme ve ağır işlere geri dönme riski taşıyordu. İşverenlerle görüşüp ikram ettikleri puroları içmeye alışkınlardı ve kazandığından fazlasını harcayanların oranı yüksekti. Angel City'deki sendikaların işadamlarının verdiği reklamlarla ayakta duran haftalık bir gazeteleri var-

dı; rüşvetin makyajlı halinden başka neydi ki bu? Bu türden bir editöre mücadeleyle ilgili bir haber götürdüğünüzde, hemen o ürkünç “Bolşevizm” sözcüğünü tekrarlayıp çöpe atardı.

Hareketin ulusal boyutu için de aynı şey geçerliydi. Amerikan İşçi Sendikaları Federasyonu’nun Washington’da radikallerle savaşmak amacıyla kurulmuş bir bürosu vardı ve bu büro işleyiş açısından herhangi bir milliyetçi cemiyetten çok da farklı değildi; orada yaptıkları şey Rusya’yla ilgili bütün dünyadan toplanan olumsuz haberleri Amerikan işçi basınına dağıtmaktı. Madalyonun öteki yüzünü anlatmakta ısrar edecek kadar cüretkâr olan emekçiler tabii ki bu mekanizmanın şiddetli nefretini üzerlerine çekiyor ve kurda kuşa yem ediliyordu. Kapitalist basında komünistlerin sıvacılar sendikasını ya da düğme fabrikalarında çalışan işçilerin sendikasını ele geçirdiğine ve büyük jürinin komplocuların yuvasına karşı eyleme geçme hazırlıkları yaptığına dair korkulu bir haber yer alıyordu. Sıradan bir işçi lideri, istediği kadar dürüst ve samimi olsun, tepesinde böyle bir sopa sallandığında üç buçuk atıyordu.

II

Bir de Harry Seager ve onun sorunları vardı. Seagar Ticaret Okulu, daktiloyla “Bütün insanlar hür ve eşit yaratılmıştır” ve “Ya hürriyet ya ölüm!” yazmakta ustalaşmış genç kadınlarla erkeklerden oluşan bir sınıfı mezun etmişti. Şimdiyse bu gençler Angel City’deki işyerlerine gidip geliyor ve daktiloda bu türden şeyler yazan insanlara kimsenin iş vermek istemediğini görüyordu! Kısacası, bu gençlere Seagar Ticaret Okulu’nun Bolşevik bir kurum olduğu, şehirdeki işadamlarının buradan mezun olanları işe almama konusunda uyarıldığı söyleniyordu. Angel City’de boykot yasadışıydı ve boykot uygulamaya çalışan herkes kolundan tutulduğu gibi hapse atılırdı. Ama Harry Seager’ın İşadamları ve Üreticiler Birliği’nin kampanyasına yaptığı katkılar sayesinde göreve gelen bölge savcısından birliğin başındakilere dava açmasını istemesi de hayalperestlik olurdu!

Bunny Paradise'a gidince, orada da büyük acılar yaşandığını gördü. Maaşlarda yeni bir artış isteneceğini bilen petrol işverenleri buna hazırlık olarak "baş belalarını", yani sendikalarda aktif olan adamları ekarte ediyorlardı. Ross Holding de ilk kez diğerleriyle aynı siyaseti güdüyordu. Rascum'ların evindeki toplantılara gelen adamlardan biri olan Ben Riley'ye, artık ona ihtiyaç olmadığı söylenmişti. Ustabaşı adam fazlası olduğunu söylemişti ama bu resmen yalandı çünkü o günden sonra işe beş altı adam almıştı. Hayır, bunun nedeni Ben'in sosyalist olması, Paradise'taki toplantılarda konuşmalar yapması, petrol sanayisindeki feci israfı, bir sonraki büyük savaşa neden olacak dünya çapındaki rekabeti anlatan sosyalist gazetelerin dağıtımını yapmasıydı.

Durumu Bunny'ye Ruth anlattı; gayet ciddi bir tavırla, tatlı bakışlarında büyük bir endişeyle. "Çok kötü oldu, Bunny, Ben'in gidecek yeri yok. Buradaysa karısı ve iki küçük kızıyla yaşadığı bir evi vardı."

Bunny de endişeliydi, Baba ona böyle şeyler olmayacağına söz vermişti!

"Sen bir şey yapamaz mısın?" dedi Ruth yalvarır gibi.

"Bilemiyorum ki, Ben pompacıydı ve o işe operasyon bölümü bakıyor, Baba yalnızca geliştirmeden sorumlu. Operasyonun başındaki adamın işine karışmak istemeyecektir."

"Öyleyse, Ben'e geliştirme bölümünde iş versin."

"Söylerim, Ruth, ama ne diyeceğini biliyorum. Başka bölümlerden atılan adamlara iş verdiği takdirde motivasyon düşüklüğü yaşanır. Organizasyon içinde morali yüksek tutmaktan söz edip durduğunu biliyorsun."

"Evet, Bunny, ama o zaman Ben'in ve öteki adamların moralleri ne olacak?" Ruth nazik ve yumuşak insanlarda zaman zaman ortaya çıkan o güçle bastırıyordu. Soyut sorunları, "sınıf mücadelesi" ile ilgili teorileri anlamayan bir kızdı; ama konu insani bir şey, çekilen acılar olunca kendini kaptırıyor ve Paul kadar kararlı olabiliyordu. Konuşup tartışmak için eve gelen adamların hepsi onun dostuydu ve adaletsizlikle karşılaştıklarında, mutlaka bir şey yapılması gerekirdi!

Bunny bir kez daha, değil durdurmaya, yatıştırmaya bile gúcünün yetmediği bir kavgaya seyirci kalarak acı çekmek zorundaydı! Ben Riley bir çiftlikte iş bulmayı başarmıştı; günde on iki saat çalışmak zorunda olsa da, geceleri araziye gelip sosyalist dergilerini dağıtmaya devam ediyordu; artık içinde arkadaşlarının da paylaştığı daha ateşli ve büyük bir öfke vardı tabii.

Tom Axton da yeniden sahaya ve örgütleme işine dönmüştü; Bunny onunla ve Paul'le uzun uzun tartıştı. İşçi okulunda olduğu gibi, petrol işçileri sendikasında da “kıızılar” konusunda ne yapılacağı sorunu vardı. İşçiler büyük kitleler halinde bir araya geldiklerinde, içlerinde mutlaka sosyalistler, komünistler ve Dünya Sanayi İşçileri Birliği'ne üye olanlar oluyordu; iş icraata geldiğinde, hepsi de “sıkıcılıktan” ölüyordu. Paul de Axton'ın görüşünü onaylıyor, petrol sanayisi için tek yapılması gerekenin sendikayı kurtarmak olduğunu söylüyordu; bütün işçiler buna yoğunlaşmalı ve nedeni ne olursa olsun bölünmelerden kaçınmalıydı. Sosyalistler ve komünistler bunu kabul ediyor, yardım edeceklerini söylüyorlardı; fakat mücadele ilerledikçe, patronlar polisi ve mahkemeleri de işin içine katacak, petrol işçileri de bütün işçiler gibi siyasetin dışında kalamadıklarını, kapitalist devlete diz çöktürmek zorunda olduklarını göreceklerdi. Sosyalistlerle komünistler buraya kadar mutabıktı; ama sonra devlete hangi yöntemle diz çöktürüleceği sorusu ortaya çıkıyordu ve iki grup birdenbire Menzies ailesine dönüşüyordu!

Kendilerine “Dünya Sanayi İşçileri Birliği” diyenler, geleneksel sendikalardaki yozlaşmaya ve vizyon eksikliğine isyan eden ayrı bir gruptu ve bir gün bütün işçileri kapsayacak olan, “One Big Union” adında rakip bir örgüt kurmuşlardı. Sıradan işçi liderleri onlardan nefret ediyor, gazeteler hepsini kanun kaçağı birer serseri gibi gösteriyordu. Bunny'nin tanıştığı genç adamlar ilk Hristiyan şehitler gibi tek bir ideale sıkı sıkıya sarılmış tiplerdi. Bu insanlar “kriminal sendikacılık yasası” sayesinde, California'da vahşî hayvanlar gibi avlanıyordu; işçi kamplarına ya da sanayi tesislerine giren herkes polis ya da “şirket fedaisi” tarafından durdurulabiliyordu ve yalnızca kırmızı bir kart sahibi olmak bile eyalet hapisanesinde on dört

yıl yatma nedeniydi. Buna rağmen Paradise'taydılar; tepelerde bir "cangılları" ya da kampları olan beş altı kişi işçileri yaptıkları toplantılara çekiyordu ve geceleri kamp ateşlerinin parıltısı görülüyor, "küçük kırmızı şarkı kitaplarından" seçerek söyledikleri şarkıların belli belirsiz yankısı duyuluyordu. Bunny için romantik ve gizemli bir şeydi bu; Baba'yla Bay Roscoe için ve Ross Holding'in yöneticileri içinse, bu "cangıl" Bengal bölgesindeydi, gece rüzgârlarının taşıdığı sesler de insan yiyen kaplanların cıgıllarıydı!

III

Bunny artık bütün bu sorunlardan Manastır'a giderek çabucak kaçabiliyordu. Orada hiç kimsenin sorunu yoktu; varsa bile sizi sorunlarıyla boğmuyordu! "Burayı kendi kulübün gibi düşün," demişti Annabelle; "istediğin zaman gel ve istediğin kadar kal. Atlarımız binilmek, kitaplar okunmak için ve bütün okyanus ayaklarının altında; bir tek girdaplara dikkat et!" Bunny de bu güzel oyun parkına koşarak gidiyordu; bazen Vee Tracy de orada oluyordu ve değilse bile birkaç saat sonra gizemli bir şekilde geliveriyordu.

Bunny'den birkaç yaş büyüktü; yaşam tecrübesi olarak yüz yaş büyük olduğu söylenebilirdi. Buna rağmen iyi bir oyun arkadaşıydı. Vücudunu ve ruhunu genç tutmak Vee'nin işiydi; hayatını bu şekilde kazanıyor ve bunun için yaşıyordu. Antrenman yapan bir atlet, maç öncesindeki bir boksör gibi, her şeyine dikkat etmek zorundaydı. Bir roman yazarının, "devamlılık asistanının" ya da çektiği melodramın gidişatından memnun olmayan bir yönetmenin aklına nasıl bir saçmalık geleceğini kim bilebilirdi? Kendini vahşi bir atın üstüne, döner testereye doğru giden bir kütüğe bağlanmış halde bulabilir, bir deniz motorunun arkasına halatla bağlanıp çekilebilir, bir kilisenin kulesine tırmanabilirdi. Geçmiş çağlarda, barbar ve medeni toplumlarda, garip garip nedenler yüzünden, kadınların dünya nimetlerinden el ayak çekerek zor hayatlar yaşamaları gerektiği düşünülmüştü; ama işler bu boyuta da varmamıştı herhal-

de; hiçbir kadın milyonların gözü önünde dehşete düşmüş bir baki-re gibi davranarak kendini şehvet düşkünü tecavüzcülerin elinden kurtarmak zorunda kalmamıştı!

Her şeye rağmen oradaydı, başkalarının sorunlarından kaçan genç bir idealiste arkadaşlık ediyordu işte. Annabelle'in kullanılmayan atlarından ikisini alıp eyersiz binerek tepeleri aşılıyor, kumsala gidiyor, atları dörtnala dalgaların içine sürüp orada yüzdürerek fokların aklını karıştırıyorlardı; ya da atları serbest bırakıp koşarak yarışıyor, taklalar ve perendeler atıyorlardı; Vee hızla dönen bembeyaz bacaklarla kollardan ve uçuşan siyah saçlardan bir girdap halinde suya kadar giderken, kahkahaları dalgaların sesini bastırıyordu. Sonra oturup güneşin tadını çıkarırlarken, Vee Hollywood'la ilgili hikâyeler anlatıyordu; bu hikâyelerin şiddeti de dalgalarınkinden daha güçlüydü. Hollywood'da her şey olabilirdi ve zaten olmuştu, Vee bunları yaşayan bütün insanları tanıyordu.

Bunny eve döndüğünde, o tek parça minicik mayonun içindeki gepegenç, kaslı ama zarif, enerjik, çevik vücudu aklından çıkaramıyordu. Vee'nin ondan hoşlandığı ortadaydı ve Bunny de geceleri uykudan uyanıp ondan hoşlandığını fark ediyordu. Ders çalışmak zorunda olduğu zamanlarda onu düşünüyordu ve bütün düşünceler dönüp dolaşıp tek bir soruya çıkıyordu: "Neden olmasın?" Sorunun Baba'da, Bay Roscoe'da ve Annabelle Ames'le arkadaşlarında bulduğu yankı da onu, "Neden Olmasın?" diye yanıtlar gibiydi. Buna farklı yanıt verecek tek kişi Henrietta Ashleigh'ydi ama, heyhat, Henrietta artık anılardan bile silinmiş sayılırdı. Bunny artık ne mavi göle gidiyor ne de altın yaldızlı küçük siyah kitaplardaki duaları okuyordu.

Bunny'nin Vee Tracy'yi stüdyodan ya da evinden aradığı her seferinde, kız onunla buluşup eğlenmeye hazırdı. Sinema dünyasındakilerin yemek yediği lokantalardan birine, oradan aynı insanların çektiği filmlerin oynatıldığı bir sinemaya gidiyorlar, Vee ona bu insanların özel hayatlarını anlatıyordu; canlandırmaları için yazılanlardan daha da garip hikâyelerdi bunlar. Çok geçmeden gözlerinin önünde neler olduğunu fark eden sinema dünyasında

dedikodu kazanı kaynamaya başladı. Vee Tracy kendine milyoner bir petrol prensi bulmuştu; ah, çocuk para içinde yüzüyordu! Ayrıca çok romantikti, Bolşevik olduğu söyleniyordu! Bunny'nin rastlamaya başladığı kaçamak bakışlar ve ses tonları yakasını bırakmayan o soruyu tekrar tekrar yanıtlar gibiydi: "Neden olmasın?"

IV

Kumsalda oturup hafifçe kumlara gömülmüş, mavi sulara bakarken, Vee hayatıyla ilgili bir şey anlattı. "Ben süttten çıkmış ak kaşık değilim, Bunny; aklında öyle bir fikir varsa, hemen unut. Bu işe ilk girdiğimde, kendi yolumu çizmek zorundaydım ve bütün kızlar gibi ben de bunun bedelini ödedim. Bir sürü yalan duyacaksın ama sakın inanma, dünyada kadın yapımcı diye bir şey yok ve erkeklerin hiçbiri aziz değil."

Bunny biraz düşündü. "İyi bir oyuncu bulmak onlara yetmiyor mu?"

"Gündüz iyi bir oyuncu, gece iyi bir metres olabilir; adam ikisine de sahip olabiliyorsa, neden olmasın?"

"Bence bu korkunç bir şey," dedi Bunny.

"Nasıl olduğunu söyleyeyim: Bu işte öyle bir rekabet var ki öne geçmek istiyorsan, başka hiçbir şeyin önemi yok, hiçbir şey gerçek değil. Stüdyoların kapılarında dolandım durdum, daha on beş yaşındaydım, aç kaldım ama pes etmedim ve sonunda şeytanın ta kendisiyle yatarak içeri girmeyi başardım."

Bunny doğrulup boşluğa bakmaya başlayan Vee'nin yüzünde sert bir ifade olduğunu gördü.

"Unutulmaması gereken bir şey daha var," diye devam etti Vee, "bir kız tonla parası olan, onu kocaman bir arabayla gezdirebilen, güzel yemekler ısmarlayan, bir sürü güzel kıyafet ve başını sokacağı bir ev alan bir erkeğe rastladığında, ona kolayca kapılabilir, onun müthiş biri olduğunu düşünmesi çok kolaydır. Hiçbir şeyden anlamayan ahlak bekçileri için burun kıvrırmak kolay; ama gerçek şu ki,

bir yığın parayla gelip beni gerçekten film işine sokmayı teklif eden ilk adam benim için tanrı gibi bir şeydi ve ona istediği her şeyi vermeye hazırdım. Aslında mankafanın teki olduğunu, ancak onunla birkaç yıl yaşadıktan sonra anlayabildim.”

Bir sessizlik oldu. “Herhalde,” dedi Vee, “bunu neden anlattığımı merak ediyorsundur. Artık güvendeyim, bankada biraz param var ve bir hanımefendi gibi yaşayabilirim; etrafta kasıla kasıla gezinip çirkin geçmişini unutabilirim. Sana masum bir bakire olduğumu söylesem, bunları nereden bilecektin? Ama kendi kendime söz vermiştim; ‘Tanrı şahidim olsun, bir gün yeteri kadar param olursa, bir daha asla yalan söylemeyeceğim,’ demiştim.”

Bunny’nin cevabı şöyle oldu: “Aynı şeyi söyleyen bir adam tanıyorum. Beni çok etkilemişti. Ona benzeyen biriyle hiç tanışmamıştım.”

“Eh, insan biraz asileşiyor. Sinema dünyasında feci bir şöhretim vardır, duymuş muydun?”

“Pek değil,” dedi Bunny.

Vee sert bir bakış attı. “Sana neler anlattılar? Robbie Warden’ı duymuşsundur herhalde?”

“Pek sayılmaz,” diyerek gülümsedi Bunny. “Ona âşık olduğunu ve ondan beridir bir çeşit yasta olduğunu duydum.”

“Kendimi erkekler yüzünden iki kez gülünç duruma düşürdüm; Robbie sondu ve inan bana, öyle de kalacak. Yaptığım en iyi filme para yatıran, onunla evlenmem için yalvaran ilah kadar yakışıklı bir adamdı ve onunla ciddi evlenecektim; ama bu arada beni iki üç kadınla aldatıyordu ve kadınlardan biri onu vurarak benim pembe hayallerimi sona erdirdi. Hayır, yasta değilim, onca beladan kurtulduğum için bayram ediyorum. Ama aşka karşı inançsızsam, biraz sivri dilliysem de, nedeni budur.”

Vee çıplak bacaklarının üstündeki kum tepesini yıkıp ayağa kalktı. “İşte yağlanmaktan böyle korunuyorum,” diyerek ellerini kumun ıslak ve sert olduğu bir yere dayadı, ince uzun ve beyaz bacaklarını dimdik yukarı kaldırıp amuda kalktı ve ters dönen yüzüyle Bunny’ye gülümsedi; o pozisyonda elleriyle yavaş adımlar atarak suya kadar gidip taklayı tamamladı ve ayakları yere basar basmaz dalgaların içine daldı. “Gelsene! Su çok güzel!”

Bunny bu konuşmayı düşünürken, her zamanki gibi mütevazı bir ders aldı. Vee başarıya ulaşmak için savaşmak zorunda kalmıştı; Bunny ise hayatında hiçbir şey için savaşmamıştı. Sinemada kariyer yapmak istese, Baba bütün stüdyo kapılarının sonuna kadar açılmasını sağlardı. Yapmak isteyeceği herhangi bir kariyer için de durum aynıydı. Hal böyleyken, başkalarını nasıl yargılayabilirdi ki?

Vee Tracy'yi dinlerken, Eunice Hoyt'un anısı da alçakgönüllülüğünü korumasını sağlamıştı. Hayır, insanlar cinsellikte neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bilmiyorlardı; biliyorlarsa bile, en azından, bunu dile getirmiyorlardı. Kendinden başka birçok başka erkek olduğunu düşünmek hoş değildi ama bir yandan da bu durum ilişkilerin daha yolunda gitmesini sağlıyordu. Vee'nin hemen evlenmek gibi bir beklentisi olamazdı, sinema dünyasındaki insanlar arasında da evlilikler oluyordu ama görünüşe göre mutlu olacaklarına kanaat getirinceye kadar evlenmiyorlardı. Ayrıca Vee'nin, rüyalarına girdiğini öğrenmekten şoke olmayacağını bilmek Bunny'yi rahatlatıyordu.

Manastır'dalardı ve dans ederek dışarı çıkıp kemer altı mı, platform mu, teras mı, manastır dışındaki o yerlere ne deniyorsa işte, onlardan birine gitmişlerdi. Aydınlatan bir ay vardı; Bunny ile Eunice'in, Bunny ile Nina Goodrich'in üzerinde parlayan o aynı aydı. İçeride orgun müziği, dışarıda çiçek kokuları vardı ve Bunny kendi kendine, "Ne yapacağım ben şimdi?" diye düşünüyordu. Böyle devam edemezdi, orası kesindi; öyle bir hale gelmişti ki bütün vücudu titriyordu. Dili tutulmuş gibiydi. Şimdiye kadar hep kızlar ona teklifte bulunmuş, gülünç duruma düşmüştü. Nesi vardı böyle?

Adeta kekeleyerek, "Dans edelim," diye önermişti. Vee ayağa kalkınca o da kalkmıştı; dans ederek bu kemer altına, platforma, terasa çıkmışlardı ve şimdi de dans ederek içeri girecekler, resmen her şey başladığı yere dönmüş olacaktı. Hayır, böyle olmazdı! Aniden umutsuzluğa kapıldı; erkeklerin dans ederken yaptığı şekilde sarılmak yerine, kollarını Vee'nin dans etmesini engelleyecek şekilde kıza sardı. Okuduğu kaliteli üniversiteyi bitirmesine bir yıl kalmış, modada başı

eken birine hiç yakışmayan, kaba bir tavırdı bu. Bunun farkında olan Bunny panik içindeydi. Vee anlamayacaktı; öfkelenecek ve onu başından atacaktı!

Ama hayır, öfkelenmedi, bir şekilde anlayabildi. ataldan önce parmakların olduğunu söyleyen o eski deyişteki gibi, sözcüklerden önce de sarılmak vardı. Bunny, Vee'nin de ona sıkıca sarıldığını fark etti; bir kızı amuda kaldırıp dalgalara kadar götürebilen, bir çift becerikli kolla! Her şey yolundaydı! "Ah, Vee!" diye fısıldadı. "Demek sen de benden hoşlanıyorsun!" Vee'nin dudağı dudağıyla buluştu ve ay ışığında kenetlenip öylece dururlarken, orgdan gelen müzik sesi iyice yükseldi.

"Vee, öyle korkuyordum ki!" Vee güldü. "Aptal şey!" Ama ansızın başını geri çekti.

"Bunny, seninle konuşmak istiyorum. Söylemem gereken bir şey var. İzin ver de oturayım lütfen; hayır, şuradaki sandalyeye! Sakin sakin konuşmak istiyorum."

Vee'nin sesinde korku vardı ve Bunny denileni yaptı. "Sorun nedir, Vee?"

"Mantıklı davranmamızı ve kontrolümüzü yitirmememizi istiyorum. Tanıdığım hiç kimse mutluluğu aşta bulabilmiş değıl ve bir daha âşık olmayacağıma dair Tanrı'ya yemin etmiştim."

"O zaman yeni bir Tanrı bulman lazım!" Bunny konuşma becerisini geri kazanmıştı.

"Mutlu olacağımıza söz verelim! Mutsuz olduğumuz anda olay çıkarmadan ayrılalım! Mantığımızı yitirmeyelim, kıskançlıktan çıldırıp birbirimize işkence etmeyelim."

"Benim için çok fazlasın," dedi Bunny. "Benim seni kıskandırmayacağım kesin!"

"Ne yapacağını bilemezsin! Hiç kimse bilemez! Şeytan işi bir şeydir bu; ah, neler gördüğümü tahmin bile edemezsin, Bunny! Sen daha bebek sayılırsın."

"Sen bana güzelce bakıp büyütürsün, Vee!"

"Ne yapacağımı nasıl bilebilirsin ki? Benden nasıl bu kadar emin olabilirsin? Kim olduğumu, neler yapabileceğimi bilmeden beni is-

tiyorsun! Sana milyonlarca yalan söylemiş olabilirim, nereden biliyorsun? Benden sonraki kadın milyon birinci yalanı söylese, onu da anlayamazsın."

"Anlarım, Vee, sen söylersin!"

Bunny, Vee'nin karşısında diz çöküp onu rahatlatmak amacıyla elini eline aldı; ama Vee elini itti. "Hayır, yapmanı istediğim bu değil. Söylediklerimi düşünmeni istiyorum. Soğukkanlılıkla karar vermeliyiz."

"Zaten kanımı donduruyorsun," diyerek güldü Bunny, "Hollywood vampırları hakkında anlattıklarınla!"

"Bunny, bir erkek ve bir kadın birbirlerine doğruyu söylemelidir, her zaman. Ne kadar çok acı verirse versin, birbirlerine bu kadar güvenmek zorundalar. Öyle değil mi?"

"Tabii ki öyle."

"Birbirlerinden ayrılmak isterlerse, sorun değil; ama yalan dolanla birbirlerini ellerinde tutmaya çalışmamalılar. Buna söz ver misin?"

"Veririm."

"Bilmeni istediğim bir şey daha var: Paramı istemiyorum."

"Hiç param yok ki, Vee; hepsi Baba'nın. Acı gerçek bu."

"Neyse ne, istemiyorum. Benim kendi param var, kendime bakabilirim. Benim de işim var, senin de; birbirimizi rahat bırakır, yalnızca mutlu olacağımız zamanlarda görüşürüz."

"Bunu yapmak erkekler için çok kolay, Vee!"

"Bir oyun oynayacağız, kuralları da bunlar olacak ve kuralı bozan mızıkçılık etmiş olur."

Bunny hiç mızıkçılık yapmadığına, bu kez de yapmayacağına garanti verebilirdi. Bunny, Vee'nin korkularını aştı, yeniden sarmaş dolaş oldular ve bir zaman boyunca hiç yetmeyecekmiş gibi gelen o büyüleyici öpüşmelerden birine daldılar. Çok geçmeden, "Şimdi biri gelecek, Bunny," diye fısıldadı Vee. "Ben içeri girip biraz dans edeyim, sonra bir bahane bulup yukarı çıkarım, sen de benim oda ya gelersin."

VI

Ay ışığının altında bir gören mi olmuştu? Yoksa Vee sırlarını Annabelle'e çıtlatmış mıydı? Ya da sebep sadece genç çiftin gözlerinde parıldayan mutluluk muydu? Artık her neydiyse, ertesi gün gerçeğin anlaşıldığı aşikârdı ve Manastır'da bir bayram havası vardı. İkisinin üzerine pirinç serpecek, eski ayakkabılar atacak, arabalarının arkasına beyaz kurdeleler bağlayacak kadar ileri giden olmadı; ama dostça tebessümler, oyuncu ruhun sürmesine yetecek kadar hınzırca yapılan şakalar vardı. Annabelle mest olmuştu tabii; başından beri bunu planlamış, Verne'den adını duyduğu günden itibaren petrol prensini arkadaşına yakıştırmıştı. Bir de Verne vardı; eh, Verne böyle bir konuda espriler yapmaya başladığında, neler olup bittiğinden kimsenin şüphesi kalmayacağını tahmin edersiniz!

Tuhaftı ama, Bunny eve gittiğinde, bu portakal çiçekleri ve beyaz kurdeleler havasının gizemli bir şekilde Baba'ya da geçmiş olduğunu gördü. Acaba Verne, o ihtiyar hergele, hiç üşenmeyip Baba'ya telefonla haber mi vermişti? Baba memnuniyet içinde etrafa ışıklar saçarken, Bunny onun aklındaki her şeyi okuyabiliyordu. Vee Tracy ile Baba da tanışmış ve kızıdan hoşlanmıştı. Bir film yıldızı; Tanrım, insanın koltuklarını kabartacak bir şeydi bu! Genç bir petrol prensi için doğru seçimdi; tam aristokratlara göreymiş! Bunny'nin aklı artık şu Bolşevizm saçmalığından başka bir şeye de çalışacaktı!

Baba hemen damlayıp ağzından laf almaya çalıştı, yetişkin bir gergedandan bekleyebileceğiniz kadar büyük bir incelikle! Bu gi-dişinde Vee Tracy de Manastır'da mıydı? Zimba gibiydi kız! Verne haftada dört bin kadar kazandığını söylüyordu, hem basın danışmanının uydurması da değildi. Bütün erkek yıldızlardan daha zeki bir kızdı; parasını tutumlu kullanıyordu, bütün Hollywood'da arsaları vardı. Verne'e Ross Holding konusunda fikrini sormuş, Verne elinde ne kadar varsa yatırmasını söyleyince de, vay anasını, elli bin dolarlık çek getirip açılış fiyatından blok hisse almış, hisse fiyatları üç katına çıkınca da, Verne'e gidip onu altı tecavüzden kurtardığını

söylemişti! İhtiyar gergedan sözüne devam edip Vee'nin ne demek istediğini açıkladı, kız altı filmde oynamaktan kurtulmuştu!

Bir de Charlie Norman'ın kaçakçısı Annabelle Ames'in kız kardeşine âşık olduğu için haberi hemen duyan Bertie vardı. Vee'yi çok merak eden Bertie, Bunny'ye hemen kızı öğle yemeğine getirmesini emretti. Vee bunu duyunca huzursuzlandı, ablaların erkekleri sevgililerine karşı doldurdıklarını söyledi. Ama Bunny gülerek Bertie'nin onu ancak kendine karşı doldurabileceği cevabını verdi. Böylece buluştular ve her şey güzel gitti; Vee mütevazı, hoş gitmek için çabalayan sevgili, Bertie'ye aşırı kibar büyük hanım rolündeydi. Zaten konumları gereği de böyle olmak zorundaydı çünkü Vee yalnızca bir oyuncuydu ama Bertie gerçekten "sosyete" mensup, yapıp ettikleri gazetelerin, sinema dünyasındakilerin ancak hayal edebileceği sayfalarında yer alan biriydi. Bertie yemekten sonra kardeşine Vee'nin iyi kız olduğunu, belki ona biraz mantıklı davranmayı öğretebileceğini söyledi; bir abladan geldiğinde, samimiyetin sınırlarını zorlayan sözlerdi bunlar.

Böylece her şey yolunda gitti ve birlikte olmaya başladılar. Bunny'nin uykuları artık rüyalar yüzünden bölünmüyordu; rüya gerçek olmuştu, ona aitti. Manastır'a gittiklerinde bitişik odalara yerleştiriliyorlardı; Bunny, Vee'nin evine gittiğindeyse evi çekip çeviren ketum hanım sessizce ortadan kayboluyordu. Sinema dünyasındakilere gelince, artık bir şey konuşmuyorlardı; söylenecek her şeyi söylemişlerdi zaten.

Bunny, Vee'ye telefon ediyordu ve günlerden cumartesi ya da bir tatil günüyse randevulaşıyorlardı; ama hafta içiyse Vee, "Olmaz, Bunny, evde kalıp çalışman lazım," diyordu.

Bunny de, "Öf, saçmalama, Vee," diye cevap veriyordu, "bütün sınıftan bir hafta öndeyim zaten."

"Ama Bunny, derslerini ihmal etmene izin verirsem, baban hemen boğazıma çöker!"

"Babam sana benden daha çok âşık! Sinema zodyağındaki en parlak yıldız olduğunu düşünüyor."

"Fazla abartmamalıyız, Bunny! Vicdanın seni rahatsız etmeye başlar, sonra da beni suçlarsın."

“Lanet olsun, Vee, Annabelle’le Roscoe olsak, bana bu kadar otoriter davranmazdın.”

“Ah, o nasıl söz öyle; petrol prensimi Annabelle’in kendi kralını tuttuğu kadar uzun süre elimde tutabilirsem, kendimi şanslı adederim!”

VII

Gregor Nikolaieff’in Alaska seyahatinden dönüşü, genç bir idealistin vicdanını daha çok sızlatan ayrıntılarla doluydu. Gregor aynı Paul’ün Sibirya’dan döndüğünde olduğu gibi bir deri bir kemik kalmış, gözleri çukura kaçmıştı. Zavallı masum ecnebi genç; denizcilerin “Pasifik’in cehennem filosu” dediği gemilerden birine binmiş ve kendini bir tarafı dağlarla, bir tarafı okyanusla kaplı ıssız bir koyda kapana kısılmış halde bulmuş, yerleri dalgalarla sürekli sırlıklam olan yatakhanelerde, haşarât istilasına uğramış ranzalarda uyumuş, eyalet hapishanelerindeki mahkûmların bile beğenmeyeceği şeylerle beslenmişti. Oradan, sizi almayı reddeden gemiler dışında bir kaçış yoktu! Bunny Pasifik’te Vee’yle ve foklarla fink atarken, Gregor’ın aynı okyanusta boğulup gitmesine ramak kalmıştı.

Rachel Menzies de eve dönmüş, yine sorunlarla karşılaşmıştı; konfeksiyon işçileri grevdeydi! Hiç beklenmedik ve kendiliğinden gelişen bir olaydı bu; ufak ufak baskılarla artık tahammül sınırları aşıl原因 yüzlerce işçi gün ortasında iş bırakmıştı; olay bütün Angel City’ye, “sendika karşıtlarının” cennetine yayılmıştı. İşçiler akın akın sendikalara üye oluyordu ve büyük bir kitle eyleminin eli kulağındaydı. Ama Baba Menzies, grevciler içindeki aydınlardan biri, o güçlü ve öngörülü adam... Baba Menzies evde oturuyor, Yahudi karısı çılgına dönmüş halde paltosunun kuyruğuna yapışıp greve katıldığı takdirde polisin onu yakalayıp gemiyle Polonya’ya yollayacağını, orada vurulacağını ve bir daha asla ailesini göremeyeceğini söyleyerek ağlayıp dövünüyordu!

Rachel bu grev yüzünden artık okula gelemeyecekti. Hayatında para sıkıntısı çekmemiş, gününü gün eden şık beyefendi Bunny bunun nedenini anlayamayınca, Rachel'ın ailesinin onu okutmak için fedakârlıklarda bulunduğunu ve şimdi bütün planlarının altüst olduğunu ona en basit haliyle anlatmak zorunda kaldılar. Bunny de bunun üstüne Baba'dan yardım istemeyi düşündü tabii; insan zor durumlarda arkadaşlarına yardım edemeyecekse, zengin bir babasının olmasının ne anlamı vardı ki? Ama Rachel şimdiye kadar başlarının çaresine baktıklarını, böyle bir şeyi asla kabul edemeyeceğini söyleyerek teklifi reddetti; üniversiteyi bir dönem uzatmak zorundaydı.

"Ama o zaman benimle aynı sınıfta olmayacaksın!" dedi Bunny; birden Güney Pasifik kültürüne karşı bir panzehre ne kadar ihtiyaç duyduğunu fark etmişti!

"Çok düşüncelisiniz, Bay Ross," dedi Rachel ciddi bir tavırla. "Ama belki yerel sosyalistlerin toplantılarına gelirsiniz."

"Ama gerçekten, parayı bulmam hiç sorun olmaz; ayrıca hibe olarak almak zorunda değilsin, istediğin zaman geri ödeyebilirsin. Üniversite diploman olunca para kazanmak daha kolay değil mi?"

Rachel bunu kabul etti, amacı sosyal hizmet görevlisi olmaktı, bu üniversiteye gelme nedeni de okulda seçtiği kariyere başlamasını sağlayacak özel dersler olmasıydı. Bunny, Baba'nın parasını kabul edebileceğini, acele etmesine gerek olmadığını, iş bulunca ayda on yirmi dolar vererek geri ödeyebileceğini söyleyerek yalvardı. Ama Rachel inatçıydı, "sınıf bilincinden" gelen sert bir damarı vardı.

Bunny kendini öyle kaptırmıştı ki Rachel'a bir şey söylemeden arabasına atlayıp Menzies ailesinin evine gitti. Adresi defterine yazmıştı ve Rachel'ın ya da ailesinin ne koşullarda yaşadıklarını görmesinden utanabilecekleri aklına bile gelmedi; görünürde en ufak bir yeşilliğin olmadığı bir arsanın en arkasındaki üç katlı, ufacık bir evde dip dibe yaşıyorlardı. Baba Menzies parasını emlağa ve bahçe bitkilerine yatırmak yerine sosyalizme yatırım yaptığı için kiralık bir evdi burası. Bunny onu mobilyalar ve kitaplarla, dikiş malzemeleriyle, yediği balık ekmeğin artıklarıyla, grev bülteni için hazırladığı bir yazının müsveddeleriyle, panik içinde orada oraya koşturup insanı

ürkütecek denli havalı misafirinin görmesini istemediği şeyleri kaldıran şişman ve yaşlı bir Yahudi kadınla dopdolu bir salonda buldu.

Bunların hiçbiri yaşlı adamı rahatsız etmiyordu; karışıklığa alışkındı ve bütün dikkatini greve vermişti. Bunny'ye grevden söz edip konfeksiyon işçilerinin şikâyetlerini sert bir dille anlatan yazısını okudu. Ardından Bunny, Rachel'in eğitimi konusunu açıp Chaim Menzies'in kızını kariyerinden vazgeçmemeye ikna etmesi gerektiğini söyledi. Bayan Menzies oturup koyu renkli koca gözlerini ona dikmiş anlamaya çalışıyordu; derken ansızın Yidce konuşmaya başlayarak öyle cümleler sıraladı ki Bunny'nin tek kelimesini bile anlamaması bir şanstı. Çünkü Anne Menzies bu yakışıklı delikanlıya zerre güvenmiyor, evlerine gelme nedenini olabilecek en kötü şekilde yorumluyordu; Bunny kızlarını baştan çıkararak günaha sokmaya çalışıyordu ve belki de bunu çoktan yapmıştı; kızı kafasının içinde ateist ve sosyalist fikirlerle, bir sürü Hristiyanın yönettiği o okula giderken, kim bilir nasıl bir hayat yaşıyordu!

Baba Menzies sert bir tavırla diline hâkim olmasını söyledi ki Musevi kanunlarına göre kocasına itaat etmesi gerekirdi; ama görünüşe göre Anne Menzies kendi dininin kurallarını Hristiyanlar kadar ciddiye almıyordu. Kadının şiddetli Yidce sağanağı altında, Chaim, Bunny'ye kibarlığı için teşekkür ederek Rachel'ı asıl endişelendiren şeyin ailenin grev sırasında yaşayacağı sıkıntılar olduğunu söyledi. Bunny aileye yardım ederse, Rachel'in kendine yardım etmesi kolaylaşır. Böylece el sıkıştılar ve Bunny eve gidip Baba'ya üç Yahudi konfeksiyon işçisinin sorumluluğunu üstlenmiş olduğunu bildirdi!

VIII

Bunny Güney Pasifik'e dönmüştü. Seçebileceği en kolay yol buydu; hoş, saygın ve sınırları yormayan, temiz bir meşgale. İnsan yakışıklı ve zenginse, öğretmenleri etkilemeyi biliyorsa, burada neredeyse hiç çalışmadan işini yürütebiliyor, Bolşevik propagandayı dinle-

mek ve grevi izlemek için bol bol zaman bulabiliyordu; ayrıca bir film yıldızıyla şehirde fink atabiliyor, arabayla dolaşıp yemeklere ve danslara gidebiliyor, Hollywood'daki seçkin partilerde ona kaval-yelik yapabiliyordu.

Hatta yeni filmini çekerken stüdyoda onu ziyaret edecek zamanı da bulabilirdi; ama Vee buna izin vermiyordu. Bunny'ye öyle âşıktı ki o izlerken işine konsantre olamıyordu. Dahası, işinin de, bütün filmlerin de berbat şeyler olduğunu söylüyordu; göreceği şey Bunny'nin hoşuna gitmezdi. Bu yalnızca Vee'nin mesleği-ydi, ne dersenir-se onu yapmak zorundaydı; gerçek hayatla bir ilgisi yoktu ve Bunny ciddi ve eğitimli biri olarak işini en iyi ihtimalle çocuksu bulacaktı. Bunny'nin ciddiyetini seviyordu, çok tatlıydı falan, Vee'ye dünyayla ilgili bir şeyler öğretebilen birkaç erkekten biriydi; böyle olmaya devam etmeli ve Vee'nin filmleriyle ilgilenmemeliydi.

Durum Bunny'ye biraz tuhaf geliyordu, Vee biraz fazla karşı çıkıyordu. Çok geçmeden nedenini anladı; gazete sayfalarını kaplayan, sinema dünyasıyla ilgili dedikodular sayesinde. Vee Tracy Rusya'yla ilgili bir filmde oynuyordu! Eski rejimden, devrimin rüzgârıyla savrulup Bolşeviklerin eline düşmüş güzel bir prensesi canlandırıyor, Amerikan gizli servisinden yakışıklı bir delikanlının yardımıyla o meşhur "kaçışlarından" birini gerçekleştiriyordu! Vee altı aydır bu filmdeki rolü için çalışıyordu; tam çekimlerin ortasında-yken kendine "salon Bolşeviği" bir sevgili bulmuştu ve şimdi de sevgilisinin yaptığı şeyi öğrenmesinden korkuyordu!

Zavallı Bunny, iki ata aynı anda binebilmek için öyle içten ve fedakârca bir çaba içine girmişti ki! Atlarsa birbirinden gitgide uzaklaşıyor, Bunny ortadan ikiye ayrılacak gibi oluyordu! Bir yanda konfeksiyon işçilerinin Amerika'nın bir numaralı "sendika karşıtı" şehrinde huzuru bozan grevi vardı. Bir dizi karışıklığın doruk noktası bu olmuştu; önce tramvaycılar, ardından marangozlar iş bırakmıştı; kızıkların "kaleyi içten fethetme" prensiplerinin müthiş bir başarı elde etmekte olduğu ve bu şeyin kesin olarak sona erdirilmesi gerektiği ortadaydı. Valilik grevdeki işyerlerinin önünde gösteri yapılmasını yasaklayan bir talimat yayınlayarak bu işyerlerinin

önünde surat asılmasını bile yasakladı. Konfeksiyon işçileri dünyanın en güleç insanları olmadığından bu yasa çokça ihlal edildi ve gazeteler çok geçmeden polisin kahramanca bastırdığı ayaklanmaların haberleriyle doldu. Bunny'nin üniversitedeki müfredatının bir bölümünü de Rachel Menzies'in ona ve "kızıl gruba" sokakta çiftler çiftler yürümekten başka bir şey yapmayan kızların polis tarafından nasıl yakalandığını, kollarının kıvrılıp nasıl yerinden çıkarıldığını anlattığı dersler oluşturunuyordu.

Derken bir sabah Rachel derse gelmedi; ertesi gün Bunny'ye grev hattında duran Jacob Menzies'in coplanarak bayılmasına ramak kaldığını haber veren bir mesaj geldi. Jacob öğrencilerin pantolonlarını ütöleyerek okul parasını çıkaran o soluk yüzlü, kambur, "sağ kanattan" olan kardeşti; Bunny başkalarının sorunlarından kaçma kuralının güvenliğinden o kadar kopmuştu ki Menzies'lerin evine gidip Jacob Menzies'i yatakta, çarşaflar kadar beyaz, başına sarılmış bir Hindu türbanıyla görerek kendine işkence etmeyi görev addetti. Yanaklarından yaşlar süzülen Anne Menzies, Bunny'nin anlayabildiği tek bir Yidce sözcüğü tekrarlayıp durarak ağıt yakıyordu: "Oy! Oy! Oy!" Paltosunun kuyruğunu karısının ellerinden çekerek kurtarıp grev merkezine, görevinin başına gitmiş olan Baba Menzies ortalıkta yoktu.

Bunny ertesi gün öğleden sonra dersten çıkmış yürürken bir gazete bayisinde "Akşam Haykırışı"nın o tanıdık yeşil rengini gördü ve göz alıcı manşet –amaçlandığı gibi– dikkatini çekti:

KIZIL MERKEZİNE POLİS BASKINI

Bunny böylece –aynen amaçlandığı gibi– bir gazete aldı ve sabahleyin emniyet amirliğinden bir grup polisin konfeksiyon işçilerinin sendikasını basarak şehir sanayisindeki kargaşanın Moskova'daki kızıl devrimciler tarafından finanse edilip yönetildiğini kanıtlaması beklenen bir kamyon dolusu belgeye el koyduğunu söyleyen haberi okudu. Sendika yetkilileri tutuklanmıştı ve tevkif edilenlerden biri de "sosyalist ajitatör" olduğunu gizlemeyen Chaim Menzies'ti.

IX

Bunny'nin başına bir iş daha açılmıştı. Nereden başlayacağını bilemiyor, Paradise yolunda olduğu için Baba'ya da danışamıyordu. Baba'nın avukatı Bay Dolliver'ı ziyaret etti; tatlı dilli, zeki bir adam olan Bay Dolliver'ın kızılılara zerre sempatisi yoktu ama her avukat gibi o da zengin müşterilerin karşısına çıkaracağı tuhaf sorunlara karşı hazırlıklıydı. Emniyet amirliğini arayıp sosyalist ajitatör olduğunu gizlemeyen kişinin ertesi gün mahkemeye çıkacağını öğrendi; kefalet o zaman belirlenecekti ve Bunny isterse bu bedeli nakit olarak ya da iki katını karşılayacak emlak halinde ödeyebilirdi. Bunny mahkûmu görmek istediğini söyleyince, Bay Dolliver polis şefini tanıdığını, görüştürebileceğini söyledi.

Bir not yazdı ve Bunny zamanında elli bin nüfuslu bir şehre hizmet etmesi için dikilmiş, şimdiyse bir milyonluk şehre hizmet eden o eski, köhne binaya gitti. Polis şefi sivil kıyafetli, epey sivil viski kokan iri kıyım bir adamdı; Bunny'den oturmasını rica edip iki dedektif çağırarak Bunny'nin Chaim Menzies hakkında bildiklerini, Bunny'nin ve Chaim'in fikirlerini öğrenebilmek için pek de saklamadığı bir çabaya girişti. Bu çirkin dünyada hızla büyümekte olan Bunny sözcüklerini dikkatle seçerek sosyalist hareketin sağ ve sol kanadı arasındaki ayrımı anlattı. Onu tongaya düşürüp ağzından laf alamayacağını gören, bir milyonerin oğlu olduğu için içeri atamayacağını bilen polis şefi de vazgeçip dedektiflerden birine Bunny'yi mahkûmun yanına götürmesini söyledi.

Bunny böylece şehir hapishanesini şöyle bir görebildi. Çatlaklarla dolu eski bina bir dizi komisyon tarafından yaşamı tehdit eden bir yer olmakla suçlanmıştı; buna rağmen vergi oranları düşük olduğu sürece bir şehrin itibarını zerre önemsemeyen emlak spekülâtorlerinin açgözlülüğünü temsil eden bir anıt gibi dimdik ayaktaydı. Küfle kaplı eski bina leş gibi kokuyordu ve dikkatli baktığınızda duvarları istila etmiş böcekleri görebiliyordunuz. Mahkûmların içine tıklandığı "koğuşlar" otuz kırk adamın sığabildiği, güneş görmeyen, yapay ışıklandırmaları bir şey okumak için yeterli olmayan

elik parmaklıklı birer kafesti. Adına her nedense “Melek Şehri” denen bu şehir sanki kurbanlarını her çeşit kötü alışkanlığın kucağına atmak için elinden geleni yapıyor, okumaları, spor yapmaları, boş zamanlarını değerlendirmeleri için hiçbir fırsat sunmuyor ama her yerden iskambiller, zarlar, sigaralar fışkırıyordu; rüşvet verecek parası olan mahkûmlar için hapishaneye viski ve kokain de soku-luyordu.

Baba Menzies koğuşlardan birinde oturuyordu; başka yer ol-madığı için yere oturmuştu. Koğuştaki herkesi etrafına toplamış, konfeksiyon işçilerinin mücadelesini, emekçilerin bütün dünyada örgütlenip kapitalist sistemi alt etmeleri gerektiğini anlatırken, ha-linden gayet memnun görünüyordu. Yaşlı adam onu görür görmez ayağı fırlayıp Bunny’nin eline yapıştı; Bunny de çabucak, “Bay Menzies, yanımdaki beyin polis dedektifi olduğunu size söylemem gerek,” dedi.

Baba Menzies sırtıttı. “Olabilir, benim saklayacak bir şeyim yok. Zaten yirmi yıldır sosyalist parti üyesiyim. Halkın oyuna saygım var; kendileri üretmedike, aksine bir kanıt bulamazlar. Buradaki ocuklara sosyalizmin ne olduğunu anlatıyordum ve isterse, beye-fendiye de anlatabilirim. Benim yaptığım şey konfeksiyon işçileri-nin daha iyi koşullarda yaşamaları için çaba göstermek; buradan çıktığım anda da bunu yapmaya devam edeceğim.” Konu burada kapanmıştı!

Bunny o akşam babasını arayıp durumu anlattı. En yüklü çekleri bile babası adına imzalamaya alışkın olan Bunny, sahip olduğu bu hakkı istismar etmemeye hep özen göstermişti; ama şimdi on beş bin dolarlık bir ek imzalamayı teklif ediyordu çünkü ihtiyarı grev kırılınca kadar içeride tutma umuduyla kefaleti büyük ihtimal-le yüksek tutacaklardı. Bunny bunun en ufak bir riski olmadığını, Menzies’in fazlasıyla gururlu bir adam olduğunu ve asla kaçmaya-cağını söyledi.

Baba telefonda yüzünü buruşturdu; ama ne yapabilirdi ki? Sev-gili oğlu haksızlık karşısında öfkeden kudurmuş, her şeyi bildiğini, bu ihtiyar konfeksiyon işçisinin Sovyet devleti tarafından Amerikan

kurumlarını yok etmek üzere Angel City'ye yerleştirilen bir gizli ajan olma ihtimalinin sıfır olduğunu söylüyordu. Bunny'nin böyle bir şeyden nasıl bu kadar emin olabildiğini bilemese de, oğlunu hiç bu kadar heyecanlı görmediği için tamam dedi ama Bunny'nin yine gazetelere düşmesini istemediğinden, Bay Dolliver'ın parayı başka biriyle yollamasını talep etti.

X

Konu Baba'nın buyurduğu şekilde halledildi; avukatın adamı mahkemeye gidip geri geldi ve Chaim Menzies hariç bütün mahkûmların mahkemeye çıktığını rapor etti. Onun davasını Federal yetkililer devralmıştı çünkü Rus Polonyası'nda doğduğu anlaşılmıştı ve vatandaşlıktan çıkarılıp sınırışı edilmesi olasılığı vardı. Chaim şehir hapishanesi kadar izbe ve pis, adı çıkmış bir yer olan eyalet hapishanesine transfer edilmişti. Artık yapılacak bir şey yoktu çünkü mahkemeler bu sınırışı davalarına müdahale etmiyor, bu davaları ülke yönetimiyle ilgili konulara dahil ediyordu. Demokrat başsavcı kızılara karşı yürüttüğü kampanyaya rağmen başkanlığa aday gösterilmemişti ama kurduğu mekanizma masumlara da, suçlulara da eziyet çektirmeye devam ediyordu.

Bunny'nin başına büyük iş açılmıştı. Rachel kendi evlerinde bembeyaz bir suratla salonu arşınıyor, Anne Menzies ağıtlar yakarak üstünü başını yırtıyordu. Zavallı Chaim'e bir haber yollamak bile imkânsızdı; hücre hapsine alınmıştı; çoktan doğuya giden bir trene bindirilmiş bile olabilirdi. O zaman zaten hiç şans kalmamış demektir; Danzig'e giden bir vapura atılacak, orada Polonya'daki "beyaz teröre" teslim edilecekti.

Bunny bir şeyler yapılması gerektiğinde ısrar edince, Bay Dolliver –Baba'nın parasıyla– kendisinden daha pahalı avukatlar buldu ve adamlar habeas corpus, tedbir kararı gibi sihirli formülleri dillendirerek birçok belge hazırlayıp bir o mahkemeyi, bir ötekini denedi ama bir sonuç elde edilemedi. Bu arada, Baba da ne yapaca-

ğını şaşırان oğlunun talimatlarına uyarak bütün hız limitlerini aşır Paradise'tan döndü; eve ulaştığında, Bunny ile Yahudi kız arkadaşır sundurmada onu bekliyordu. Onu çalışma odasına sürükleyip sosyalist hareketteki sağ ve sol kanatlar arasındaki farka dair uzun bir nutuğa giriştiler ve bu arada yazı işleri müdürünün yaptığı işleri detaylı olarak anlattılar. Rachel dayanamayır gözyaşlarına boğularak divana çöktü; yüreğiri bir kadının ağlamasına en fazla Bunny kadar dayanabilen Baba da gidip omzunu sıvazlayarak, "Tamam, tamam, küçük kız, üzölme sen! New York'a adam göndermem gerekse bile onu mutlaka kurtaracağım!" dedi.

Baba evden çıkır arabasına binerek hızla uzaklaştı. Öğle yemeğiri vaktiydi; aynı gün öğleden sonra üçü biraz geçe, Menzies'lerin kiralık evinin önünde bir taksi durdu ve içinden kirli ve tıraşsız olsa da, sakın bir tavırla gülümseyerek konfeksiyon işçileri için mücadele etmeye hazır halde Chaim indi. Nasıl olduğunu anlamamıştı; eyalet hapishanesinin yetkilileri onu serbest bırakırken hiçbir açıklama yapmamış, Chaim de bir şey sormamıştı. Olanları ne o ne de kızır öğrenebilecekti çünkü Baba'nın Bunny'ye anlattıkları çok gizli, petrolcüler arasında kalması gereken bilgilerdi.

"Ne mi yaptım? Eski dostlarımızdan birini, Ben Skutt'ı aradım."

"Ben Skutt mı!" Eski kira avcılarır yıllardır Bunny'nin aklına gelmemişti.

"Evet, Ben savunma işinde epey bir yükseldi, işi de o halletti."

"Ne dedin ona?"

"Ne diyeceğim, bir binlik tosladım."

"Ne yaptın?"

"Kaçakçı argosu. Beş yüz dolar verip, 'Ben, gidip şu yaşlı Yahudiyi içeri tıkan adamı bul ve onu hemen serbest bırakmasını söyle, sonra bana gel, beş yüz daha vereyim,' dedim!"

"Vay canına!" dedi Bunny.

Baba koca purosundan birkaç nefes aldı. "Petrolcülerin neden siyasete el atması gerektiğini artık anlamışsındır!" dedi.

Siyasi eğitimini tamamlamanın yanında, bu olayın Bunny için başka bir önemi daha vardı; hayatının kontrolünün Vee Tracy'nin eline geçmesine neden oldu. Büyük Ross hemen o akşam telefonla film yıldızını aradı ve, "Bana bak, Vee, görevini ihmal ediyorsun!" dedi.

"Ne demek istiyorsunuz, Bay Ross?"

"Adım Baba," dedi telefondaki ses, "ve oğlumla benim istediğim kadar ilgilenmediğini kastediyorum. Şu Bolşevikler yüzünden başına yine ne işler açıldı ve bunun tek nedeni onunla yeteri kadar görüşmemen."

"Ama Bay -Baba- ders çalışması için zaman kalsın diyordum; öyle istersiniz sanmıştım."

"Aman, dersleri boşver, hepsi saçmalık, bir işine yaramayacaklar ve zaten çalışmıyor; sosyalistlerin toplantılarına gidip duracağına senin yanında olması daha iyi."

"Ah, Baba!" Vee'nin boğazı gıcıklanmış gibiydi. "Ben de zaten en çok bunu isterim! O çocuk için deliriyorum!"

"İyi, o zaman onu kanatlarının altına al ve orada tut; onu şu kızların elinden kurtarabilirsen, mirasımda seni de hatırlarım."

Bunny bu olaydan sonra sevgilisiyle gece gündüz her saat görüşebildi. Vee bunun nedenini asla açıklamadı, hiç yalan söylememe kararı bu gibi konularda geçerli değildi! Bunny'nin, karşı konulmaz çekiciliği yüzünden böyle olduğunu düşünmesine ve erkeklik gururunun okşanmasına izin verdi. Arada bir karşı çıkar gibi yapıyordu. "Ah, Bunny, Baba çok zamanını aldığımı düşünecek, bana vamp diyecek şimdi!" Bunny de, "Aptal şey, senin yanında olmazsam, sosyalistlerin toplantılarından birine gideceğimi gayet iyi biliyor," diye cevap veriyordu.

Öyle mutlu, öyle mutluydular ki! Hevesli, her bir sinir ucu titreşen, taptaze ve gencecik ruhların ve vücutların o esrikliği! Aşkları bütün benliklerini ele geçirmişti; seslerinde, jestlerinde, hatta giysilerinde, sürdükleri arabalarda, yaşadıkları evlerde, her şeyde sihirli bir dokunuş vardı. İkisi de havalarda uçuyor, santralci kızlar ileti-

şimlerini sağlamak için fazla mesai yapıyordu. Bunny zamane argosunda “tek kollu şoför” denilen şeye dönüşmüştü; ayrıca öğretmenleri tatlı dille ikna edip dersleri asmada uzmanlaşmıştı. Vicdanı rahattı çünkü Baba’nın “tosladığı” binlikle sosyalist harekete karşı sorumluluğunu yerine getirmişti, değil mi? Üstelik grev bitmişti ve konfeksiyon işçileri birkaç taviz koparmayı başarmışlardı; liderleri serbest bırakılmış, sözü verilen “Moskova ifşaatlarını” gazetelerle birlikte herkes de unutmuştu.

Vee, Bunny’nin çalıştığı stüdyoya gelmesine hâlâ izin vermiyordu. Sonraki filmde belki, ama bu sefer olmazdı; Bunny ve Bolşevikleri bu filmde hoşlanmazdı ve Bunny filmi izlemeyi olabildiğince geciktirmeliydi. Ama zamanının geri kalanı tamamen Bunny’ye aitti, her bir değerli ânı! Evi çekip çeviren kadına arada bir beş dolar veriliyor, kadın hiçbir şeyi duymuyor, görmüyor ve bilmiyordu. Vee’nin dört tarafı pencere, sarmaşıkların pencerelerine çelenk ördüğü odası üst kattaki tek odaydı; içerisi bembeyaz, harika bir kameriye gibiydi. Burada birbirlerine aittiler; Vee’nin gözleri sevinç gözyaşlarıyla doluyordu. “Ah, Bunny, ah, Bunny! Buna bir daha izin vermeyeceğime yemin etmiştim; ama yine çok fena âşık oldum işte! Beni terk edersen, ölürüm, Bunny!” Bunny de genç kadının korkularını öpücüklerle boğuyordu; başka bir eski deyişi, ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz sözünü doğrulayan bir durumdu!

Gökyüzünde mutlulukları gölgeleyecek bulutlar yoktu; bir erkek eli büyüklüğündeki, tek bir küçük buluttan başka! Bunny o bulutu görmüyordu bile; genç kadınsa bir an için görüyor, sonra başını çeviriyordu. Ah, güller sonsuza kadar solmayacak gibiydi!

XII

Kaderin elleri sinema saatini döndürerek Vee’ye hayatının en parlak anlarından birini daha yaşattı. Büyük film bitmişti ve şehirdeki bütün reklam panolarında yine Vee vardı: “Schmolsky-Superba Sunar. Başrolde Viola Tracy. On İki Kısım Tekmili birden. Rus Devrimi’nde

Geçen Milyon Dolarlık Romantik Dram. ‘Şeytanın Avukatı’” Vee reklam panolarını süsleyen afişte her zaman olduğu gibi yırtık pırtık iç çamaşırları içinde müthiş yakışıklı ve genç bir Amerikan casusunun kollarına sığınmış, ajan tabancasını ürkünç görünen yabancı erkek yüzlerindeki bir yığın kara bıyığa doğrultmuştu.

Filmin tanıtımı gazetelerde de yapılıyor, kitabın yazarlarıyla, yönetmen yardımcısı ve yönetmenle, altıyazı yazarıyla, sanat yönetmenleriyle, kostümcülerle, müzisyenlerle ilgili sütun sütun yazı yayınlanıyordu; ama en çok kadın yıldızın adı geçiyordu. Halkla ilişkileri yürüten adamın gazetecilere Bayan Tracy’nin en yakın dostu olan büyüleyici genç petrol prensinin adını çıtlatmaması mümkün müydü? Bunny’ye, belki bir de Baba’ya göre mümkündü ama bunun mümkün olduğunu düşünen başka hiç kimse yoktu. Gazeteciler genç prensi kuşatma altına aldı, tatlı ve duyarlı hanımlar parıltısıyla göz kamaştıran bir film yıldızının en ama en yakın dostu olmanın nasıl bir his olduğuna dair ağzından laf almaya çalıştı. Bir gün nişanlı oldukları ve evlenecekleri haberi yayılıyor, ertesi gün haber unutuluyordu; ikisi ağzını açmasa bile, gazeteciler aslında ne demek istediklerini gayet iyi biliyordu. Bunny fotoğraf çekirtmeyi reddedince, sokakta şipşak bir fotoğrafını çekiveriyor, Bunny başını çevirdiği için fotoğrafa sevimli bir başlık yazıyorlardı: “Çekingen Petrol Prensi!”

“Şeytanın Avukatı”nın dünya prömiyeri Gloobry’nin Milyon Dolarlık Melanezyalı Sineması’nda yapılacaktı; bu dünya prömiyerlerinin Güney California’daki en mühim sosyal olaylar olduğunu herhalde bilirsiniz. Projektörler bulutların üzerinde dolaşırken gökyüzünde bombalar patlıyordu; kızıl alevler sokakları Hades’e çevirirken, Kleig lambaları Melanezyalıların çıplak omuzlarında taşıdıkları kemerli girişte güneşi doğuruyordu. Sokaklar hıncahınç dolarken, şehir hırsızların işgaline uğruyordu çünkü film yıldızları on bin dolarlık parlak limuzinleriyle belirlenen rotadan geçer, kaldırımını aşp o kemerli girişten milyon dolarlık kapılara doğru ilerlerken, polislerin onlara yol açması gerekiyordu. Projektörler üzerlerinde parlıyor, on on beş kamera dönüp duruyor, flaşlar pat-

lıyor, kendinden geçmiş bir kalabalık dalgalar halinde savrularak uğulduyordu.

İnsanlık tarihinde böyle bir görkem yaşanmamıştı; fani gözler böyle şatafatlı bir kraliyet töreni görmemişti! Bu kraliçelerin giydiği kakım ve samur kürkleri için Kuzey Kutbu'nun buzlarında kim bilir kaç avcı kaybolmuştu; tropik denizlerin derinliklerinden o incileri çıkarmak için kim bilir kaç dalgıç köpekbalığı tarafından parçalanmış, parıltılı mücevherleri için kaç madenci toprak altında can vermişti; kozmetik ürünleri ve boyaları için kimyagerler kendilerini havaya uçurmuş, ipeksi ayak bileklerinin üzerinde parıldayan karmaşık desenleri işlemek için kim bilir kaç nakışçı kadın kör olmuştu. Bütün bunlar kısacık bir zafer yürüyüşü içindi; başların böyle dik, bakışların böyle soylu olmaması ne mümkündü? Kalabalığın vahşice oradan oraya savrulmasına, kadınların bayılmasına, ambulansların gelip gitmesine şaşmalı mıydı?

Sinemanın içinde, milyon dolarlık Melanezyalılarından birinin başının üstünde, yukarıda dev bir meğafon vardı; arabalarından inen soylular dev bir ses tarafından takdim ediliyordu. "Bay Abraham Schmolsky kapıya doğru geliyor. Bay Schmolsky'nin yanında eşi Bayan Schmolsky var. Bayan Schmolsky'nin üzerindeki çinçila biyeli mavi saten tuvalet Voisin imzalı ve Bayan Schmolsky için Paris'ten yeni getirilmiş. Bayan Schmolsky'nin başında o meşhur tacı var. Bay ve Bayan Schmolsky şu anda sinemaya giriyorlar. Bay ve Bayan Schmolsky durarak Bay ve Bayan Gloobry çiftiyle sohbete başladı."

Bu böyle devam ediyor, heyecan bitmiyordu; ta ki en sonunda, tam o kutsal saatte, yani sekiz buçukta, gecenin en parlak, en muhteşem heyecanı yaşanıncaya kadar.

"Bayan Viola Tracy arabasından iniyor. Bayan Tracy'nin yanında dostu, California-Paradise'taki Ross Junior petrol sahasının kâşifi ve veliahtı, Bay J. Arnold Ross var. Bayan Tracy ve Bay Ross kapıya doğru yürüyor. Bayan Tracy'nin üzerinde kakım kürklerinden dikilmiş harika bir pelerin var; beyaz saten terlikleri inci işlemeli. İnci kolyesi ve incili tacı Büyük J. Arnold Ross'un hediyesi. Bayan Tracy ve Bay Ross lobide Bay ve Bayan Schmolsky, Bay ve Bayan Gloobry

ile el sıkışıyorlar.” Bayan Tracy ve Bay Ross koltuklarına oturuncaya kadar böyle devam etti ve artık tarih yazılmaya başlanabilirdi.

XIII

Bunny Rusya’da geçen filmi izledi. Sevgilisi bir grandükün güzel geliniydi; kendi üzerinde provası yapılan hoş tavırlar, öpücükler, aşkın esrikliği, bu kez askeri üniformasında bol bol yıldız ve nişan bulunan görkemli, sivri bıyıklı bir şahsın üzerinde müsrifçe uygulanıyordu. Bu şahıs mağrur fakat yüce gönüllü bir adam, eşi hayırseverliğin bedenlenmiş haliydi; ah, hayırseverliğini gösterebileceği öyle harika ve tatlı köylüler vardı ki! Ne şeker reveranslar yapıyor, ne güzel danslar ediyor, toplanıp tezahürat yaparak grandükün arabasının arkasından ne hoş çiçekler atıyorlardı! Muhteşem, adeta cennet gibi bir dünyaydı; insan böyle bir hayatın gerçekten yaşana-bileceğinden şüpheyeye düşüyordu.

Bu dünyada bir tek fenalık vardı, o da kimilerinin darmadağınık saçlarıyla koca gözlükleri, kimilerinin vahşi siyah bıyıkları ve çizmelerinin içinde bıçakları olan, biçimsiz suratlarında yozlaşmış ifadelerle dolaşan bir grup kötü adamın kurduğu gizli gruptu. Bu adamlar buluşup masum ve tatlı köylülerin aklını çelmek amacıyla anarşist manifestolar yazıyorlardı; asil ruhlu grandükleri havaya uçurmak için bombalar yapıyorlardı. İzbe meyhanelerde içiyor, kadınları kollarından tutup çekerek uluorta tartaklıyorlardı. Bu yaratıkların yapmayacağı kötülük yoktu ve liderleri, o fare suratlı ve goril kollu adam, filmin adının neden “Şeytanın Avukatı” olduğuna dair, en yavaş çalışan beyinlerde bile en ufak bir şüphe bırakmıyordu.

Derken Amerikan gizli servisinde çalışan o bebek yüzlü, sinekkaydı traş olmuş, keskin silahşör ortaya çıkıyordu. Adamın işi Amerikan konsolosluğunun mesajlarını Amerikan filosuna iletmek, sonra da konsolosluğun hazinesini Bolşeviklerden kurtarmaktı. Rusya’da neler olduğunu –bu yozlaşmış kötü adamların ayaklanıp hükümeti nasıl devirdiğini, mağrur fakat yüce gönüllü grandüklere

nasıl acımasızca işkence yaptığını– sizler de biliyorsunuz. Şeytanın Avukatı’nın gözü özellikle grandüşesin üzerindeydi tabii; önce kadını kalede kovalıyor, kapıları kırıp yıkıyor, gizli servisin genç kahramanı onunla birlikte odadan odaya koşuyordu. Bir kurşun yarası yüzünden adamın yüzü kanlar içinde kalsa da, düşesi bir pencereden kaçırıp atına atarak Rusya’nın o tanıdık okalıptüs ağaçlarıyla kaplı tepeleriyle vadilerini dörttnala aşıyordu.

Çok geçmeden St. Petersburg’da tuzağa düşürülüyorlar, Şeytanın Avukatı pis ellerini düşese değdirmeye cüret ederek afişlerde vaat edildiği gibi iç çamaşırlarını parçalıyordu. Ama bizim kahraman yine otomatik silahıyla ortaya çıkıp kötü adamları köşeye sıkıştırıyor, Vee de bu arada çaktırmadan kötü adamlara kendi bombalarından birini atmaya hazırlanan –bundan daha ilahi bir adalet olabilir mi?– başka bir gizli ajana kaş göz ediyordu. Vee’yle kurtarıcısı bu kez arabayla kaçıp meşhur Rus şehrinin sokaklarından geçiyor, St. Petersburg banliyölerinin meşhur dağlarını aşarak okalıptüs ağaçlarının arasında bir hız motorunun saklı olduğu Neva Nehri’ne geliyordu. Yine çılgın bir kovalamacanın ardından acılı çift bir kez daha yakalanıyor ve Şeytanın Avukatı Vee’nin iç çamaşırlarını biraz daha parçalıyordu.

Ama –hiç üzölmeyin– en kritik anda Amerikan Donanması, savaş sırasında Neva Nehri’nde tuttuğumuz o şanlı filonun tamamıyla ortaya çıkıveriyordu. Bayrak rüzgârla dalgalanırken, bando milli marşı çaldı ve milyon dolarlık izleyiciden çılgınca bir alkış koptu. Bir savaş gemisinden çıkan motor hızla yaklaştımaya başlarken, Şeytanın Avukatı kendi bombalarından birini ağzında tutarak nehre atladı ve Viola Tracy ile yakışıklı casus Bunny’ye çok tanıdık gelen, milyon dolarlık izleyicinin pek aşına olmadığı bir tavırla sımsıkı sarılarak öylece kaldı.

Bunny bütün bu macera boyunca oturup kadın kahramanın elini tutma ayrıcalığını yaşamıştı. Vee bir ara ona doğru eğilip, “Çok mu kötü?” diye sorunca, “Belli bir standardın üstünde. Gişe yapacaktır,” diye cevap verdi. Vee’nin Annabelle Ames’e karşı uygula-

dığı taktikti bu; Bunny elinin sertçe sıkıldığını hissetti. Hem zekice davranmış hem de kibarlığı elden bırakmamıştı!

XIV

Perde karardı, tezahürat kesildi, ışıklar yandı ve sinema dünyası Vee Tracy'nin, yapımcı Bay Schmolsky'nin, yönetmen Tommy Paley'nin, filme yaptıkları hizmetler vefakârca listelenmiş olan diğer insanların etrafına toplandı. El sıkışmalar ve hoşbeş; bu arada uzaktan hayranlıkla bu şöhretlere bakan kalabalıklar; bir "dünya prömiyerinin" ardından sinemayı boşaltmak zordu. Lobideki ve kemerli girişteki kalabalığı hâlâ polis zaptediyordu; en sevdikleri yıldızları görebilmek için üç saattir bekleyen birçok insan vardı.

Vee'yle sevgilisi bir onunla, bir berikiyle selamlaşarak en sona kalınca çifti görmeyen kalmadı. Bunny'nin gördüğü birçok tanıdık sima arasında hiç beklemediği biri de vardı: Rachel Menzies! O, Rachel'ı, Rachel da onu görmüştü; kıza da oradaki herhangi biri gibi davranmak, genç idealist için derhal gurur meselesine dönüştü. Eski püskü, yıpranmış paltosu ve rengi atmış, modası geçmiş şapkasıyla acınası halde olan, sınıf bilincine sahip yoksul işçi kızı Rachel; yanında böyle göz kamaştırıcı insanlar varken onu küçümsediğini düşünmemeliydi! Hemen kızın yanına gitti. "Nasılsınız, Bayan Menzies? Sinemaya düşkün olduğunuzu bilmiyordum."

"Değilim," diye yanıtladı Rachel. "Sadece Rus devrimini ne hale düşürdüklerini görmek istedim."

"Pek bize göre bir film değildi," dedi Bunny; Rachel da sert bir sesle, "Evet, değildi," dedi.

Bunny onunla tartışmayı istedi ama ne yeri ne de zamanıydı. "Sizi oradan çıkarayım mı?" diye sordu; ve bir yol bulmaya çalışır gibi kalabalığa doğru baktı.

Tam o sırada Vee geldi! Etrafından onca müthiş insan varken, üzerine övgüler yağdırılırken bile onun için önemli olan tek şey vardı, Bunny; Bunny'den ayrı kalmak istemiyordu! Genç idealistin

gururu bu durumu daha da büyük bir mesele haline getirdi tabii. İşçi sınıfından gelen pasaklı arkadaşını kürklerle incilere bürünmüş bu görkemli hanımla hiç tereddüt etmeden tanıştırabilmeliydi! “Bayan Viola Tracy ile tanışmanızı isterim,” dedi. “Vee, bu da Bayan Rachel Menzies, üniversiteden sınıf arkadaşım.”

Kıza samimi davranmak, Vee için de gurur meselesiydi. “Ah, nasılsınız, Bayan Menzies?” Vee elini uzattı. Rachel elini uzatmayıp hiç kıpırdamadan durarak, “Nasılsınız, Bayan Tracy?” diye yanıt verdi. Onu tanıyan Bunny’ye sorarsanız, tuhaf ve duygusuz bir ses tonuyla konuşmuştu; ama onu hiç tanımayan Vee tabii ki normal sesini de bilmiyordu ve tokalaşmaması, o gece Hollywood’un en önemli insanıyla tanışmaktan duyduğu çekingenliğe yorulabilirdi. Vee, “Peki filmi nasıl buldunuz?” diye sorarken hâlâ içtendi.

Bunny “Şeytanın Avukatı”nın bütün bombalarından daha tehlikeli olan soruyu duydu! Dehşete düşmüş zihninde söyleyecek bir şeyler arandı –“Bayan Menzies de benim gibi sosyalisttir” falan–, havayı yumuşatacak herhangi bir şey; ama daha ağzını açmaya fırsat bulamadan Rachel buz gibi bir sesle cevabı yapıştırdı: “Beyazperdede izlediğim en zararlı şeydi bence.”

Bunu çekingenliğe ya da başka bir şeye yormak mümkün değildi. Viola Tracy bu inanılmaz yaratığa bakakalmıştı. “Ah, öyle mi, küçük hanım!”

“Evet, bu filme katkıda bulunanların vicdanı bir gün milyonlarca gencin kanıyla kararacak.”

Bunny, “Dinle beni, Vee...” diyecek oldu.

Ama Vee elini kaldırarak onu susturdu. “Bir saniye! Ne söylemeye çalıştığını anlamak istiyorum!”

“Bu film bizi Ruslarla savaşa sokmak için yapılan propaganda-nın bir parçası ve böyle bir işi kabul eden bir kadın kendi cinsinin yüz karasıdır diyorum.”

Vee’nin gözlerinden ateş, yüzünden öfke fışkırdı. “Sürtük!” diye haykırarak elini uzattı ve Rachel’in suratına çat diye tokat attı.

Bunny bir an felç olmuş gibi kalakaldı; Rachel’in yüzünün kızardığını, gözlerinin yaşardığını gördü; sonra hemen aralarına ge-

çerek bir tokat daha atmasın diye Vee'nin elini tuttu. "Hayır, Vee, yapma!" İki rakibenin arasına set örme işlemini iri kıyım bir polis tamamladı ve Rachel kalabalığın içinde kayboldu; insanlar sürekli öne geçmek istediği için, zaten kolayca yapabileceği bir şeydi bu. Bunny'nin o karmaşada fark ettiği korkunç bir şey oldu; genç bir adam omuzlarından dürterek, "Ne var? Ne oldu? Neler oldu, Bayan Tracy? Sorun nedir, memur bey?" gibi ısrarcı sorular soruyordu. Bunny, Vee'nin kulağına, "Gazeteci! Çabuk!" diye fısıldadı. Vee'yi kolundan tuttu ve kalabalığı yararak gözden kayboldular.

XV

Bunny direksiyonda, arabayla giderlerken, Vee, "Kimdi o kadın?" diye fısıldadı.

"Ailesinde Yahudi konfeksiyon işçileri var. Babası tutuklanmıştı; anlattım ya."

"Ah! Şu kız!"

"Evet. Kızın sınıf bilincine dokundun, anlamışsındır."

Vee dişlerini sıktı. "Ah, bu ne cüret!"

"Ama Vee! Ne düşündüğünü sen sordun, unutma!"

"Ah, küstah şey! Terbiyesiz!"

"Ama hayatım, sen aklına geleni söyleyen birisin. Aynı hakkı ona da veremiyor musun?"

"Bunny! Onu mu koruyacaksın!" Bunny cevap veremeden, Vee öfkeli bir sesle haykırmaya başladı: "Nefret ediyorum bu insanlardan, nefret! Aşağılık, pis, kıskanç şeyler; insanların kazanmak için köle gibi çalıştığı şeylere el koymaktan başka şey düşünmezler."

Uzun bir sessizlik oldu. Bunny sürmeye devam etti; Vee tekrar konuşmaya karar verdiğinde, amacı, "Nereye gidiyorsun?" diye sormaktı.

"Schmolsky'nin verdiği daveti unutma."

"Hayır, davete falan gidemem, boğulurum. Beni eve götür; derhal."

Bunny söyleneni yaptı, Vee eve girer girmez koşarak odasına gitti. Peşinden giden Bunny kürk pelerini yerde, Vee'yi üstündeki paha biçilmez işlemeli ipek tuvalete rağmen yatağın üzerinde bir yığın halinde buldu. Vee hıçkırarak sarsılırken, Bunny, "İlişkimiz mahvoldu!" sözünü zar zor duyabildi.

Vee ansızın doğrulup gözyaşlarından bir şey göremediği halde kollarını uzattı. "Ah, Bunny, Bunny, aşkımızın ölmesine izin vermemelidir! Biz başkaları gibi kavga edip durmayalım! O insanlar umurunda bile değil, Bunny, bana ne isterlerse söylesinler, bir daha umurunda bile olmaz! O kızıdan özür dilerim, isterse üstümde tepinsin, sen ne dersen yaparım! Ama lütfen, lütfen aşkımız böyle bitmesin!"

Bunny, Vee'yi ilk kez bu kadar savunmasız görüyordu; bu durum korumacı erkekleri her zaman fazlasıyla etkiler tabii. Bunny de Vee'nin gözyaşlarına, üzerindeki pahalı smokinin lekelenmesine falan aldırmadan onu kollarına aldı. Aşkları alevlendi, sorunlar bu alevlerin içinde eriyip gitti ve onları hiç ama hiçbir şeyin ayıramayacağına yemin ettiler.

Çok sonra, sarmaş dolaş yatarlarken, Vee, "Bunny, o kız sana âşık!" diye fısıldadı.

"Ah, saçmalama, Vee!"

"Neden öyle diyorsun?"

"Şimdiye kadar bir kez olsun böyle bir şey hissettirmedi."

"Sen hissetmemiş olabilir misin?"

"Ama hayatım..."

"Tabii ki sana âşık! Sana âşık olmamak mümkün mü, Bunny?"

Tartışmanın anlamı yoktu. Bütün hemcinslerinin kendi erkeklerine âşık olduğuna inanmak, kadınların tuhaflıklarından biriydi, anlaşılan. Vee'ye Henrietta Ashleigh'yi anlattığında, Henrietta'nın ona çok âşık olduğunu ama mensup olduğu sınıf yüzünden Bunny'nin peşinden koşmayı kendine yediremediğini düşünmüştü. Ruth'u anlattığında da, bu zavallı köylü kızın ona vurgun olduğunu düşünmüştü. Yakışıklı petrol işçilerinin ilgisine Paul'e düşkün olduğu için değil, bu yüzden karşılık vermiyordu. Kız kardeşler ağabeylerine bu kadar da düşkün olmazlardı; hayır, saçmalıktı bu! Bunny,

Bertie'nin de aynı şeyi söylediğini hatırlıyordu; garipti ama, Eunice Hoyt da söylemişti; Bunny'nin onu bırakıp Paradise'a gitmesinden nefret etmesinin bir nedeni de buydu. Bunny kadınlara birbirleri hakkında bir şey anlatmamanın en iyisi olduğuna karar vermişti; ayrıca onları tanıştırmaktan olabildiğince kaçınmak gerekiyordu!

Sabah oldu, gazeteler yatak odasının kapısına bırakıldı. İpek pijamalarıyla yatakta oturup bir çırpıda okudular –hayır, dünya prömiyerinin ve kadınların giydiği tuvaletlerin detaylı anlatımlarını değil– onların sırası sonradan gelecekti. Gözleri ilk olarak manşete takıldı:

FİLM YILDIZI, RAKİBESİNİ TOKATLADI

Olmuştu işte! Hikâyenin aslını öğrenemeyen gazeteci, akla gelebilecek ilk romantik varsayımla kendi hikâyesini uydurmuştu. Sinema dünyasında bir aşk üçgeni daha! Dünyaca meşhur yıldızın en parlak anında –hakkında birçok enteresan söylenti dolaşan– genç petrol prensinin kolunda ortaya çıkışıyla ilgili gayet matrak bir haber yazmıştı. Film yıldızı kavalyesinin ondan ayrılıp başka bir kadının yanına gittiğini görünce kıskançlık krizi geçirmiş ve gidip kadının yüzüne okkalı bir tokat atmıştı. Kavgaya eden kadınların arasına giren, Angel City emniyet amirliğinden Memur Tony Reber'la röportaj yapılmıştı. Film yıldızının, rakibesi için kullandığı fena sözü tekrarlamaya, polis memurunun terbiyesi müsaade etmiyordu. “Ama şu kadarını söyleyeyim,” diye açıklama yapmıştı bütün dünyaya, “o hanımefendinin yumruk atmayı iyi bildiği kesin. Ben birine o kadar sert vuracak olsam, mutlaka işten atılırdım.”

XVI

Bunny öteki rakibeye aynı gün kampüste rastladığında, kızın yüzü solgun, koyu renk gözleri üzgündü. “Bay Ross,” dedi çabucak, “söylediklerim yüzünden çok utandığımı bilmenizi istiyordum.”

“Utanmanıza gerek yok,” diye yanıt verdi Bunny. “Doğruydı.”

“Biliyorum ama bunu sizin bir arkadaşınıza, üstelik benim için yaptıklarınızdan sonra, söylemeye hakkım yoktu. Ama o film sinirlerimi öyle altüst etmişti ki.”

“Anlıyorum,” dedi Bunny. “Bayan Tracy de yaptığı şey için çok üzgün olduğunu letmemi istedi.”

“Biliyorum, sizin için üzülmüştür. Ama umurumda değil; biz Yahudiler ve işçiler çok tokat yedik ve sınıf mücadelesi bitinceye kadar da yemeye devam edeceğiz. Ama kendisi verdiği zararı asla telafi edemez: O film milyonlarca insanı zehirleyecek. Böyle bir şeyin özürlü olmaz.”

Bunca olayın arasında Bunny’nin zihninde gerilere düşmüş bir bakış açısydı bu. “O filmi savunacak değilim,” diye yanıtladı, “ama Bayan Tracy’ye biraz daha anlayışlı yaklaşabiliriz bence. O Rusya’yı sizin ve benim kadar iyi tanımıyor.”

“Eski Rusya’daki korkunç acımasızlıklardan habersiz mi diyorsunuz, çarlığın terörle eşdeğer bir sözcük olduğundan?”

“İyi ama...”

“Suçlu gibi gösterdiği adamların çoğunun inançları yüzünden çarın zindanlarına atıldıklarını bilmiyor mu?”

“Bilmiyor olabilir, Bayan Menzies. Amerikan gazeteleriyle dergilerinden başka bir şey okumayanların ne kadar cahil olabileceğini göz ardı etmeyin.”

“Benim Bolşevik olmadığımı biliyorsunuz, Bay Ross; ama Rusya’lı işçileri dünyanın tepkisine karşı korumak zorundayız. O film beyaz terörün bir parçası ve filmi çeken insanlar ne yaptıklarını gayet iyi biliyorlardı, kardeşimin kafasını copladıklarında ve babamı sınırışı etmeye kalkıştıklarında olduğu gibi.”

“Evet,” dedi Bunny, “ama anlamamız gereken bir şey var, senaryoyu oyuncular yazmıyor ve oynayacakları roller hakkında onlara danışılmıyor.”

“Ah, Bay Ross, ah!” Rachel’in yüzünde acıyan bir tebessüm belirdi. “Tabii ki öyle diyecek ve siz insanların iyi olduğuna inanmaya öyle hazırsınız ki! Her neyse, benimle bir daha konuşmamanız riski

olmasına rağmen size kendi fikrimi söyleyeyim. Böyle bir filmde oynayan kadın fahişedir ve bu iş için çok para aldığı gerçeği yalnızca daha adi bir fahişe olması anlamına gelir.”

“Ama Bayan Menzies!”

“Biliyorum, acımasızca geliyor. Ama film bir cinayet makinesi ve o kadın bunu bal gibi biliyor. Ona para, mücevherler, kürkler, ipek iç çamaşırları veriyorlar; bütün reklam panolarına ve gazetelere resimlerini koyuyorlar; çünkü bir fiyatı var; her zaman olduğu gibi. Özel hayatı hakkında hiçbir şey bilmiyorum, Bay Ross, ama bahse girerim, araştırdığınız takdirde kendini, hem vücudunu hem de ruhunu, tepeden tırnağa ve şu anda üzerinde durduğu kaideye kadar kim bilir kaç kez sattığını görürsünüz!”

Bunny bunun üstüne aklındaki planı, birbirlerini daha iyi tanımaları için Rachel Menzies’le Vee Tracy’yi tanıştırmayı ertelemenin daha iyi olacağına karar verdi!

XV. BÖLÜM

SEYAHAT

I

O yaz ve sonbahar boyunca, Baba'yla Bay Roscoe'nun omuzlarında ağır bir yük vardı; Amerikalıların düşünce tarzının dönüştürülmesine katkıda bulunuyorlardı. Başkanlık seçimi yakındı, adayı belirleyecek kadar ileri gitmiş olan petrolcüler oy verenleri adamın büyük ve yüce gönüllü bir devlet adamı olduğuna inandırarak bu işi tamamlamalıydılar. Aynı zamanda masrafların bir bölümünü de karşılamak zorundalardı ki Bunny'nin Paradise ve Manastır'daki sohbetlerden öğrendiği kadarıyla bu elli milyon dolar demekti. Yani kayıt altına alınacak paradan kat kat fazlaydı çünkü para yerel ve gayriresmi kanallar aracılığıyla iletiliyordu. Büyük ve dokunulmaz baskı grupları, şirketler, bankalar; devletten bir şeyler alabilecek, en azından politikacılar sayesinde devleti sağlayabilecek olan herkes; buna "kazı yolmak" deniyordu. Büyük ödülü ellerinde tutan petrolcüler, il, eyalet ya da ülke çapında olsun, bütün kampanya komiteleri için tabii ki parlak bir hedefti. Jake Coffey ve devlet mekanizmasının büyükbaşları Baba'yla Bay Roscoe'yu ziyaret ediyor, durumun vehametine dair tüyler ürpertici hikâyeler anlatıyordu.

Amerikalıları sekiz yıldır başta olan Demokratların müsrif ve yozlaşmış, cahil ve ahmak olduğuna inandırmak gerekiyordu; o iş kolaydı. Ama aynı zamanda Senatör Harding'in başında olacağı bir yönetimin daha iyi olacağına ikna etmek de gerekiyordu; bu o kadar kolay değildi. Kampanya komitelerinin başkanı bunu olabildiğince zor bir iş gibi göstermek istiyordu çünkü ellerinden ne kadar çok para geçerse, o kadar çok para kalırdı. Kampanyanın sonuna yaklaşılrken, Bunny babasının ağız dolusu küfrettiğini duymanın

tatminini yaşıadı; Baba keşke oğlunun tavsiyesine uysaydı da, ülkesinin kaderini General Wood için milyonlar yatıran sabun imalatçısının ellerine bıraksaydı!

İriyarı, haşmetli, ciddi yüzlü bir adam olan Ohio’lu senatör gazetelerin “sundurma kampanyası” dediğı bir kampanya yürütüyordu. Yani trenle seyahat edip insanlarla tanışmak için hiç uğraşmıyor, onun yerine Duluth’lu Saman ve Yem Toptancıları’nın, Osawotomie’lı Cenaze Levazımatçıları’nın oluşturduğu heyetleri kabul ediyordu. Adamlar bahçedeki kamp sandalyelerine oturuyorlar, devlet adamı da karşılarına çıkıp Vernon Roscoe’nun seçtiğı bir sekreter tarafından yazılmış, telgraf yoluyla dağıtılıp aynı anda elli milyon gazeteye manşet olabilmesi için bir gün önceden bütün basın ajanslarına gönderilmiş etkileyici söylevini okuyordu. Dev bir propaganda mekanizması vardı ve mekanizmayı işleten adam epey uykusuz kalmak zorundaydı. Ancak heybetli aday uykusuz falan kalmıyor, her zaman dinç, dingin ve vurdumduymaz görünüyordu, çünkü onu besleyen ve parasını veren güçlü işadamları sayesinde hiçbir şeyi düşünmek zorunda kalmıyordu, kariyeri boyunca bu böyle olmuştu.

Bunny artık Olimpos Dağı’nda yaşıyor, zavallı ölümlülerin yapıp ettiklerini öteki tanrılarla birlikte yukarıdan izliyordu. Baba’yla Bay Roscoe onun yanında rahat rahat konuşuyorlardı; sonunda sağduyusunun kazanacağına, bakış açılarını anlayacağına güvenleri tamdı. Ülke yönetimi parası olan, kafası çalışan, deneyimli adamların elinde olmalıydı; kitleler bu gücü kendi istekleriyle verecek kadar mantıklı davranmadığından, kitleler halinde oyuna getirilmeleri gerekiyordu. “Sloganlar” yaratılmalı ve milyonlarca, evet, hatta milyarlarca kez tekrar edilerek zihinlerine işlenmeliydi. Bu bir sanattı ve işin uzmanlarına parayı bastırıp ne lazımsa yaptırıyordunuz; fakat, aman Tanrım, fiyatlar yüzünden ecel terleri döküyorsunuz!

Muazzam kampanya sona erdi ve 16.140.585 Amerikalının başarıyla oyuna getirildiğı ortaya çıktı. Senatör Harding Demokrat adaydan yedi milyon fazla oy almış, Amerikan tarihindeki en yüksek oy çokluğuna ulaşmıştı. Kalabalıklar sokaklarda bağırıştır-

ken, zenginler de pahalı lokantalarla kulüplerde kutlama yaptı ve herkes sarhoş olup eğlendi. Evet, Vernon Roscoe bile sarhoş oldu çünkü Annabelle ona engel olamayacak kadar sarhoştı; Vee Tracy doktoruna verdiği sözü bozdu, Baba aldığı karara boşverdi, hatta Bunny bile kendi idealizminden şüpheye düşecek kadar çok içti! İnsan sosyal bir hayvandır ve tanıdığınız herkesin yaptığı bir şeyi sizin de yapmamanız çok zordur!

II

Noel gelmişti ve Paradise tepelerindeki bildircınlar onları çağırıyordu. Arazide çok bildircın yoktu ama bir petrol prensiyle soylu babasının rahatça avlanabileceği birçok komşu arazi vardı. İskeleler gözden kaybolunca, rafinerinin kokusu geride kalınca, yine o güzelim doğanın içinde, berrak gökyüzünün ve altın rengi günbatımlarının altındaydınız; kaçak içkilerin zehrini içinizden, utanç verici anıları zihninizden atabiliyordunuz. Bu kâyalık tepelerde taban teper, o sihirli havayı ciğerlerinize çekerken, insanoğlunun bir gün mutlu olmayı öğrenebileceğini düşünmemek imkânsızdı!

Bu ziyaret Paradise'ın California haritasında yer almasını sağlayacak tarihi bir olaya denk geldi. Tanrı'nın elçisi Eli Watkins Angel City'de tapınağını yaptıracak arsanın ödemelerini tamamlamıştı ve bu olayı çocukluğunun geçtiği yerlere gelerek kutlayacak, Üçüncü Vahiy'in insanlığa bildirildiği o derme çatma kilisede kendi buluşu olan, "İncil Maratonu" dediği yepyeni ve ilginç bir performans gerçekleştirecekti. Anlatmak gerekirse, Eli gazetelerde maraton yarışlarıyla ilgili bir şeyler okumuş, sözcüğün anlamını bilmediği halde romantik bir tınısı olduğunu düşünmüştü ve tuhaf sözcüklere karşı bir düşkünlüğü vardı. Paradise'ın İlk Havariler Kilisesi'nin müritleri bu "İncil Maratonu"nda Tanrı'nın Kutsal Sözleri'nin başından sonuna kadar hiç durmadan okunacağını duyurmuştu; kitabı herkes sırayla okuyacak, kilisede gece gündüz küçük bir grup bulunacak, kapının hemen önünde petrol "pompalayan" kuyulara rağmen bu kutsal görev kişiden kişiye geçerek tamamlanacaktı.

Sihirli bir dokunuştı bu. İnananları heyecanlandırıp akın akın şehre gelmelerini sağlamakla kalmamış, olayı haber yapmak için derhal muhabirlerini yollayan gazetelerin de ilgisini çekmişti. Yine birçok mucize gerçekleşti, koltuk değnekleri duvarlara asıldı; bunca heyecanın içinde Tanrı lütfederek merhametinin işareti sayılabilecek yeni bir bilgi gönderdi; Eli kilisenin önündeki kalabalığa vaaz verirken, okumanın tamamlanması halinde Her Şeye Kadir Olan'ın paranın geri kalanının da teklif edilmesini sağlayacağını, tapınağın bir sene içinde tamamlanacağını, Tanrı'ya aracılık ederek herkese bildirdi. Bunun üstüne tabii ki "maratonu" hiçbir şey durduramadı ve bu çığır açan gösteri dört gün, beş saat, on yedi dakika, kırk iki buçuk saniyede bitirildi; Hamdolsun, Haleluya!

Bunny başları açık, yüzlerini havaya kaldırmış binlerce kişinin, üzerlerinde projektör ışıkları dolaşırken avaz avaz bağırışını izledi; Eli'in artık parası vardı ve özel efektler için de epey masraf yapıyordu. "Bandosı" elektrik ışıklarının enstrümanları aydınlatığı bir platformun üzerinde duruyordu; peygamber halkı galeyana getirip elini sallıyor, müzisyenler eski bir ilahi patlatıyor, kalabalık güçlü bir koro halinde eşlik edip salınıyor, ayaklar yere vuruluyor, ruhlar ışıkla yıkanırken gözlerden yaşlar süzülüyordu.

Kalabalığın içinde birçok petrol işçisinin eşleri de vardı ve bu kadınlar yalvarıp yakarıp dualar ederek kocalarını da gelmeye razı etmişlerdi. Paradise gibi ıssız bir yerde erkekler için fazla eğlence yoktur; en fazla üçüncü sınıf bir film izleyebilirler; oysa burada parlak ışıklar, gümüş rengi trompetler, ulvi heyecanlar vardı ve hepsi de bedavaydı; hem belki bu sayede cennete bile girebilirdiniz! Adamlardan çoğunun kendini "kaptırmasına" şaşmamalı; Paul ve küçük asiler grubu böyle kritik bir dönemde, yakında sendikayı kurtarmak için çalışmak zorunda kalacaklarken, Eli'ı oraya parayla getirenlerin işverenler olduğunu söylüyordu. Bunny bu fikri abartılı bulabilirdi; ama sonra Baba'nın Eli'a verdiği beş yüz doları hatırladı! Bir de Vernon Roscoe'nun Manastır'da söylediği bir sözü: "Ben petrolümü çıkardığım sürece istedikleri saçmalığa inanabilirler." Annabelle korku ve hayretle, "Hişt, Verne! O nasıl söz öyle!"

demmişti. Annabelle yüce güçlerin kıskanç, kaprisli ve acımasız olduklarını biliyordu.

Dünya Sanayi İşçileri Birliği de üyelerinin ruhlarında biraz kırırtı yaratmak için müziğin gücünü kullanıyordu. Ama Eli'nin gümüş trompetlerinin güçlü patlamalarına, müritlerinin şükür dualarına kıyasla, "cangıllarda" söylenen şarkılar cidden çok cılızdı. Petrol işverenlerinin onların desteklemediği kesindi! İri saçmalarla doldurulmuş çifteler taşıyan onlarca şerif yardımcısıyla birlikte şeriflerini oraya gönderip isyancıların kamp yerlerini bastırmış, on bir kişiyi kamyonu yükletip eyalet hapishanesine tıktırmışlardı. Şimdi oradaldı ve Bunny, Paul'ün arkadaşlarından biri olan Eddie Piatt'ın kefaleti öğrenmek için San Elido'ya gidişinin, yasadışı örgüt üyeliği şüphesiyle içeri tıklılışının trajik hikâyesini dinlemek zorundaydı. Öyle bir şey yoktu ama adam bunu nasıl kanıtlayacaktı ki?

Hikâyeyi Bunny'ye anlatan Ruth, Baba'nın kefalet parasını yatırıp yatırmayacağını sordu. Eddie siyah saçlı, fazla sessiz, kararlı yüz ifadesi hiç kaybolmayan genç bir adamdı; Bunny hatırlıyor muydu? Evet, hatırlıyordu. Eddie de en az Yahudi bir konfeksiyon işçisi kadar güvenilir, o korkunç yerde verilen yemeklerin içi kurt kaynıyordu ve çocukların üstlerine örtecek bir battaniyeleri bile yoktu. Hepsini trenle San Quentin'e göndermeyi planlıyorlardı ve Paul oradan yeni çıkan "siyasilerden" birini tanıyordu; ah, adam korkunç şeyler anlatmıştı; Ruth adamların çuval bezi fabrikasında çalıştırdıklarını, ciğerlerine dolan kahverengi şey yüzünden çok geçmeden öksürmeye başladıklarını, bunun ölüm cezasından farksız olduğunu anlatırken gözleri yaşardı. Artık çalışamayacak hale geldiklerinde, dövülüp "deliğe" atılıyorlardı; tanıdığın ve sevdiğin insanların böyle bir muameleye maruz kaldığını bilmek korkunçtu!

Bunny San Elido'nun şerifini, aynı zamanda bölge savcısını tanıyordu; Baba'nın da adamlardan söz ettiğini duymuştu ve onlara emir verebileceğini biliyordu. Ama Baba petrol şirketlerini koruma çabalarına müdahale eder miydi bakalım. Ross Holding'deki bütün müdürlerin, yöneticilerin, amirlerin isteklerine karşı çıkar mıydı? Hayır, kesinlikle yapmazdı bunu! Bunny'nin tek yapabileceği,

mahkûmlara yiyecek bir şeyler alması için Ruth'a birkaç yüz dolar vermektir. Sonra da üniversiteye, derslerine döndü; ama içinde bir "delik" vardı ve boş yere karşı koysa, dirense de, vicdanı onu sürükleyerek oraya atıyor, ürkünç bir metalik sesle çelik kapıyı üstüne kapıyordu. Evet, Bunny sarmaşıkların pencerelerine çelenk ördüğü o kar beyazı odadayken, sevdiğinin arzulu bedenini kollarında tutarken bile, o zaman bile o kapı metalik bir sesle kapanıyor, kendini "sınıf mücadelesinin mahkûmlarıyla" birlikte eyalet hapisanesinin hücrelerinden birinde buluyordu!

III

Savaş esnasında petrol sanayisinde barışı sağlayan düzenlemelere göre, işçilerin şikâyetlerini devletin "petrol kurulu" dinleyecek ve neyin adil olduğuna karar verecekti. Ama artık savaşın hatırası solmaya başlamıştı ve petrol işverenlerinde bu "dış" kontrole karşı bir direnç vardı. Kendi işini istediği gibi yürütmek her Amerikalının temel haklarından biri değil miydi? Savaş esnasında maaşların yüksek olduğu, "deflasyon" yapılması gerektiği ortada değil miydi? Ara sıra "petrol kurulunun" talimatlarına karşı çıkan petrolcüler oluyordu; uzun tartışmalar yaşıyor, mahkemeye gidiliyor, bu arada işçiler ayaklanıyor, tehdit ediyor ve krizin yakın olduğu anlaşıyordu.

Eski günlerde J. Arnold Ross da küçüklerden biriydi ve Bunny'nin elinden bir tek olacakları beklemek gelmişti. Ama artık Olimpos Dağı'nda yaşıyor ve kaderlerin çizilme sürecine tanık olabiliyordu. Petrol İşverenleri Sendikası, Vernon Roscoe'nun da üyesi olduğu icra komitesi aracılığıyla, Federal Petrol Kurulu'nu aradan çıkarma, sendikaları yok sayma kararı alarak sanayi için yeni bir maaş tarifi yayınladı. Bir kopyası da Baba'da olan bu tarifiedeki maaşlar mevcut maaşların yüzde on kadar altındaydı.

Şiddetli bir mücadele olacaktı ve Bunny öyle kaygılandı ki babasına bir şey demeden Bay Roscoe'yla görüşmeyi talep etti. Bu bir iş görüşmesi olacağı, koşullar ofiste görüşmeyi gerektirdiği için, Bunny sekreteri arayıp randevu aldı.

Büyük adam yaygın batıl inanca göre kâğıtlardan olabildiğince arındırılmış, sade, maun bir masada oturuyordu. Bir sanayi önderinin üniversiteli bir çocukla yapabileceği tek şey çocuğa sırtarak bakmak ve metres dedikodusu yapmaktı herhalde. Ama sonra Bunny ciddileşerek, “Bay Roscoe,” dedi, “sizinle burada görüşmek istememin nedeni maaş tarifesiyile ilgili konuşmak.” Petrol devinin yüzündeki tebessüm bir anda silinirken, sanki gıdısı bile kayboldu; Roscoe’yu babacan ve matrak bir tip olarak düşünmüşseniz, Bunny ve Amerikan sistemine karşı olan bütün asilerle birlikte, fikrinizi değiştirme zamanı gelmiş demektir.

Bunny işçilerin ne durumda olduğunu, büyük sorun çıkacağını anlatmaya girişti; ama Bay Roscoe onu susturdu. “Nefesini hiç boşa harcama da beni dinle, Jim Junior. İşçilerin neler dediğini de, o Bolşeviklerin onlara neler öğrettiğini de gayet iyi biliyorum. Önüme haftada bir gizli rapor geliyor. Arkadaşın Tom Axton’ı, senin şu Paul Watkins’i, Eddie Piatt’ı, Bud Stoner’ı, Jick Duggan’ı biliyorum; sana kendi bildiklerinin yanında çok şaşıracakların şeyler de anlatabilirim.”

Roscoe’nun istediği olmuş, Bunny afallamıştı. “Jim Junior,” diye devam etti Bay Roscoe, “sen zeki çocuksun, bir gün mutlaka gerçeği göreceksin ve ben sana bu konuda yardımcı olmak istiyorum; seni de, saygıdeğer ve dürüst bir adam olan babanı da bu acıdan kurtarabilirim. Bu dünyaya senden otuz kırk yıl önce geldim ve senin bilmediğin, bir gün öğreneceğin çok şey öğrendim. Baban ve petrol sanayisini yönlendiren bizler buraya bu işin nasıl yapılacağını bildiğimiz için geldik ve bu laf salatası değil, gerçeğin ta kendisi. Ama şimdi bazıları kıcımıza tekmeyi basmak istiyor, bunun için petrol işçilerine konuşmalar yapıp onları ayaklandırmanın yeterli olacağını düşünüyor; inan bana, ufaklık, bunu yapabilmek için çok daha fazlası gerekir!”

“Evet, Bay Roscoe, ama konu bu değil ki...”

“Kusura bakma ama konu bu. Lafı dolandırmayalım; o Bolşeviklerin toplantılarında konuşulan her şeyi bildiğimden emin olabilirsin. Sanayiye benim ve babanın elinden almak istiyorlar mı, istemiyorlar mı?”

“Evet, ama bu sıranın en son geleceği şeylerden biri...”

“Aynen öyle ve bildiğim kadarıyla, en son gerçekleşecek şeyi engellemenin zamanı şimdidir. Ayrıca sana söyleyeyim, bazı orospu çocukları beni soymaya hazırlanırken benim verdiğim maaşla yaşamaya devam edeceklerini zannediyorlarsa, fena halde yanılıyorlar; kendilerini San Quentin’deki çuval kumaşı fabrikasında çalışırken bulduklarında, kefaletleri benim paramla ödenmeyecek!”

Nokta atışını yapan Vernon Roscoe, Bunny’nin gözlerinin içine bakıyordu. “Jim Junior,” dedi, “o adamların sana karşı kullandığı bütün idealist lafları biliyorum. Hepsi çok şeker, çok tatlı, insanlığın iyiliğini gözetten laflar; ama bunu enayi avlamak için yaptıklarını çok iyi biliyorlar ve arkandan nasıl güldüklerini duyabilsen, seni nasıl kullandıklarını gayet iyi anlardın. Sana tavsiyem, savaş başlamadan önce ait olduğun tarafa geçmendir.”

“Savaş mı olacak, Bay Roscoe?”

“Orası Bolşevik arkadaşlarına kalmış. Biz istediğimiz şeye sahibiz, elimizden almak isteyen onlar.”

“Bay Roscoe, savaş sırasında petrol işçilerine ihtiyacımız vardı ve onlara bazı sözler verdik...”

“Kusura bakma ufaklık, ama biz söz falan vermedik! Sözleri bizim yerimize at suratlı mızımız bir öğretim görevlisi verdi ve artık o budaladan sonsuza kadar kurtulmuş bulunuyoruz! Bir işadamını başkan yaptık ve bu ülke işadamlarının istediği gibi yönetilecek. Ayrıca şunu da söyleyeyim, artık işçi liderlerine para yedirmekten sıkıldım, bu işi halletmenin daha ucuz yolları da var.”

Bunny afallamıştı. “Bu cidden doğru mu, Bay Roscoe? Sendika yetkililerini satın mı aldınız?”

Verne kendini masanın üzerinde on on beş santim ileri çekerek koca parmağını Bunny’ye doğrulttu. “Ufaklık,” dedi, “şunu sakın unutma: Ben istediğim yetkiliyi, istediğim politikacıyı, bir avuç budalanın seçimle göreve getireceği herkesi satın alabilirim. Ne düşündüğünü biliyorum; adam eski sığır çobanı, ideal mideal hak getire, tonla parası olduğu için her istediğini yapabileceğini sanıyor, diyorsun. Ama mesele bu değil, evlat; ben o parayı kafam çalıştığı

için kazandım ve benim aklım o parayı kullanmaya da yeter. Para kullanılıncaya kadar güç değildir ve gücü satın alabilmemin nedeni insanların o gücü kullanacak zekâyâ sahip olduğumu bilmesi; yoksa satmazlardı. Anlıyor musun?”

“İyi ama o güçle ne yapacaksınız, Bay Roscoe?”

“Petrolü bulup çıkaracağım, rafine edeceğim ve parasını verebilene satacağım. Dünyanın petrole ihtiyacı olduğu sürece işim bu; bir gün petrol ihtiyacı ortadan kalkarsa, o zaman başka iş yaparım. Birileri bu işten pay istiyorsa, benim yaptığım gibi yapacak, kışını kaldırıp çalışacak, terleyecek ve oyunu kuralına göre oynayacak.”

“Fakat Bay Roscoe, bütün işçilerin işine yarayacak bir öğüt değil ki bu. Herkes petrol işletmecisi olamaz ki.”

“Evet, çocuk, inan bana, olamazlar; bir tek beyni olanlar yapabilir. Geriye kalanlar çalışmak zorunda; benim için çalışırlarsa, ne kadar endişe çekmek ve planlar yapmak zorunda kalsam da, benden iyi maaş alırlar ve her cumartesi ellerine para geçer. Ama adamın teki gelip bana laf salatası yapar, işçilerimle arama girip sakal atmadığım takdirde adamları yatıştırmayacağını söylerse, o zaman ben de, ‘Haydi çuval bezi fabrikasına!’ derim.”

IV

Bunny’nin bu görüşmeden aldığı şey Vernon Roscoe’nun son söylemi oldu. “Babanın hasta bir adam olduğunu görmüyor musun, evlat? Onunla geçirebileceğin çok az zaman var ve bir gün ansızın ona neler yaptığını anlayacaksın ama iş işten geçmiş olacak. O adamın hayatta tek düşündüğü seni rahat ettirmek, buna gerek yoktu diyebilirsin ama fark etmez, hayatını buna adanmış. Ama şimdi, şimdi sen o hayatın içine tükürüyorsun! Evet, öyle yapıyorsun; artık bununla yüzleşme zamanı geldi. Adamın yaptığı hiçbir şey iyi değil, hepsi alengirli ve pis işler, bir tek o kazandığı ama kendileri asla kazanamayacakları için ondan nefret eden bir avuç işe yaramazın idealleri ve bazı şeylere hakları var. İhtiyarın bunu hissetmediğini, bu yüz-

den kalbinin paralanmadığını zannediyorsan, benden duymuş ol ve çok geç olmadan gözlerini aç artık. Babanın parasını aşağılayacaksan, Tanrı aşkına, bunu o öldükten ve para senin olduktan sonra yap.”

Bu yüzden ofisten çıkarken, Bunny’nin aklında petrol işçilerinin sorunları yoktu. Baba’nın sağlığı cidden o kadar kötü müydü? Bu kadar çok çalışmayı bırakmasını sağlamanın bir yolu yok muydu? Sürekli ortalıkta olması ve Ross Holding nerede yeni bir kuyu açsa oraya gitmesi, Lobos Nehri, Paradise ve Beach City arasında mekik dokuması cidden bu kadar gerekli miydi? Hem bu emek mücadelesinde tansiyon iyice yükselip doruğa ulaştığında Baba’ya ne olacaktı?

Sendika liderleri ilkbahar başlarında bir konferans yaptı ve petrol kuruluna devletin yetkisinin işverenler tarafından tanınmamasının tahammül sınırlarını aştığını bildirdi; kurul yetkisini kullanmadığı takdirde işçiler kendi işlerini kendileri halledecekti. Kurul bir şey yapmadı, sendika yetkililerinin işverenlerin komitesine gönderdiği resmi mektuplar da cevapsız kaldı. Grev kaçınılmazdı; ne kadar geciktirilirse, işçiler için o kadar kötü olacaktı.

Derken tuhaf bir şey oldu. Vee Tracy, Bunny’ye geldi; yeni filmini tamamlamıştı: Bu kez propaganda yoktu, hayır, Schmolsky’ye direktif vermişti ve bir daha Rusya’yla, grevlerle ya da petrol prensinin duyarlıklarını incitebilecek herhangi bir şeyle ilgili filmlerde rol almayacaktı. Bu kez reklam panolarında Viola Tracy’nin “Üniversiteli Soyguncuları Anlatan, ‘Gel Beri Gözler’ İsimli Sekiz Kısım Tekmili Birden Komedi Filmi” tanıtılıyordu. Vee kampüsün göz bebeği, futbol yıldızlarının kalplerini on birer, on birer kıran muhteşem bir kızken, kendini birdenbire büyük maç üstüne bir milyon dolar oynayan ve göz bebeği maskotlarını kaçırarak takımı zor duruma düşürmeye çalışan bir grup müşterek bahisçinin planını altüst ederken buluyordu. Müşterek bahisçilerle ve kız kaçıranlarla pek ilgilenmeyen Bunny için filmin çekim aşamasına tanık olmak, üniversite deneyimi sayesinde filme biraz katkıda bulunmak yeterli olmuştu.

“Gel Beri Gözler”in New York’taki “dünya prömiyerine” başrol oyuncusu da katılacaktı. “Bunny,” dedi Vee, “sen de gelsene, biraz eğleniriz.”

Bunny doğuyu hiç görmediği için cazip bir teklifti bu. İki hafta Paskalya tatili vardı ve kaçıracağı dersleri sonradan telafi edebilirdi. Vee'ye düşüneceğini söyledi; o gün daha sonra –Manastır' dayken– konuyu Annabelle de açtı: “Neden Vee'yle beraber gidip Baba'yı da yanına almıyorsun? Tam da böyle bir değişikliğe ihtiyacı var.”

Bunny onun masum yüzüne bakarken, yüzüne bir sırıtiş yayıldı. “Nedir bu, Annabelle; Verne'le ikiniz bizi grevden uzaklaştırmaya mı çalışıyorsunuz?”

“Arkadaşların seni cidden seviyorlarsa, mutlu olmanı isterler.” Bunny kaçmanın korkaklık olacağını söyleyince de, şaşırtıcı bir cevap verdi: “Akşam yemekte süt kuzusu rosto yiyeceğiz ama mezbahayı görmen gerektiğini hiç düşünmedin.”

“Annabelle,” diye yanıtladı Bunny, “sen hem sosyolog hem de filozofsun.” Annabelle de üniversiteye gidenlerin yalnızca herkesin bilebileceği şeylerin karmaşık isimlerini öğrendiklerini söyledi.

Anlaşılan plan daha da dallanıp budaklanacaktı; çünkü Bunny eve gittiğinde, “Verne sana ne yapmamı istediğinden söz etti mi?” diyen Baba'yla karşılaştı.

“Hayır, Baba, neymiş?”

“New York'taki bir konferansa katılmamız gerekiyor ve Verne bana birkaç günlüğüne kaçabilir miyim diye sordu. Sen de biraz tatil yapsan, acaba derslerin aksar mı diye düşünüyordum.”

Bunny kendi içinde bir savaş verdi. Kalarak ne elde edecekti? İlk grevde işçileri evlerinde tutmayı başarmıştı ama bu kez onu da başaramazdı çünkü ipler Verne'ün elindeydi ve Verne en ufak bir taviz bile vermezdi. Annabelle'in süt kuzusu benzetmesi petrol işçileri sendikasının durumuna cuk oturuyordu. Hayvanların kesilmesi işi haftalar, aylar alabilirdi ama mutlaka yapılacaktı; Bunny'nin tek yapabileceğiye zavallı babasına azap çektirmekti.

Derken Bertie de komploya dahil oldu. Bertie de gitmesini istiyordu. Kendisi muhteşem Woodbridge Riley'lere misafir olacak, oradan Thelma Norman'ın yatına geçecekti ve kardeşinin greve dahil olmasını, bir kez daha gazetelere düşmesini istemiyordu! Bir ke-

recik olsun Baba'yı düşünse, ona biraz tatil yaptırrsa, olmaz mıydı? Bunny de tartışmaktan yorulup gitmeyi kabul etti.

V

Teklif edilen seyahat tuhaf bir sorunu da beraberinde getiriyordu. "Hacıların gurur duyduğu ülkede" insan metresiyle nasıl yolculuk ederdi? Bunny evlilik belgeleri olmadığı için otellerden atılan insanlarla ilgili hikâyeler duyduğunu belli belirsiz hatırlıyordu. Vee'yle gizlice mi buluşacaklardı? Tecrübesi sayesinde cevabı bileceğini düşünerek soruyu Vee'ye sordu; Vee cidden de biliyordu. Trende kompartıman kiraliyordun ve kimse bir şey sormuyordu. Otellere gelince, en havalı olanlara gidip kim olduğunu söylüyordun ve bir kapıyla birleşen bitişik süitlere yerleşmene ses etmiyorlardı. Verne'le Annabelle örneğini verdi Vee; onlar canları istediği zaman Angel City'nin en kaliteli otellerinde hiç gizlenmeden kalıyorlardı ve ne yönetimden ne de gazetelerden tek ses çıkıyordu. Kaç kez Bayan Roscoe'yla aynı otelde kalmışlar ama onunla ilgili haberler sosyete sayfasında, Annabelle'inkiler ise sinema sayfasında yer aldığı için çakışma olmamıştı.

Aslında hacıların gurur duyduğu ülke artık yoktu; onun yerini milyonerlerin görkemli ülkesi almıştı. Bir film yıldızı doğuya gideceğinde, yanında âşığı olsun olmasın, yola hep gündüz çıkıyor ve halkla ilişkilercisi uçuş zamanıyla yerinin bütün gazetelerde yer almasını sağlıyordu. Bağırış çağırış binlerce insan, onları zapteden polisler, şipşak fotoğraf makineleri, trendeki herkes kimin kim olduğunu anlayabilsin diye kucaklar dolusu çiçek oluyordu. Bütün istasyonlarda izdiham yaşanıyor, insanlar sevdikleri yıldızın gözüne bir an olsun çarpabilmek için çılglık çılgılığa bağırıyordu; yıldızla aynı kompartımanda seyahat eden bir petrol prensi varsa, bu skandal değil romantizm oluyordu.

New York'a geldiklerinde, Schmolsky-Superba'daki usta tanıtım mekanizmasının el çabukluğuyla marifet yaratıverdiği bir kalabalık daha vardı. Otelde bekleyen insanlar, yine kucaklar dolusu

çiçek, röportaj isteyen gazeteciler vardı. Otelin bedavadan reklamı yapılırken, işgüzar bir resepsiyonist ya da otel dedektifi iki süiti birleştiren kapının kapalı tutulup tutulmadığını mı dert edecekti? Üstelik çiftin yanında J. Arnold Ross gibi mühim ve görkemli bir şahsiyet varken ve Baba bu ilişkiyi onayladığını ışıklar saçarak dünyaya ilan ediyorken? Baba'nın yüzü ülkedeki bütün otellerde onlarca evlilik belgesi yerine geçerdi!

İhtiyarın keyfi seyahat boyunca yerindeydi; bu tatil akşamdan kalmalığını yaşamadığı, temsili bir içki alemi gibiydi. Bütün faturaları bizzat ödemekte ısrarcıydı; sekreteri de yanında olduğu için her şey büyü yapılmış gibi halloluveriyordu –tren yolculukları, sütler, taksiler, çiçekler, şekerlemeler, tiyatro biletleri–, en ufak bir imanızda istediğiniz her şey gerçekleşiveriyordu. Ölümlülerin saadetine eklenebilecek daha ne olabilir ki? Tek sıkıntıları Vee'nin arada bir doğru düzgün bir yemek istemesiydi; bir de “kilosunu korumak” için spor salonundaki randevusuna gitmek yerine sabahı yatakta geçirmek istemesi. “Gel Beri Gözler”in “dünya prömiyerine” katıldılar. Belki de Amerika'da üniversiteye gitmemiş ve bizim eğlenceli deyimlerimizi anlamayan birisiniz; bu yüzden karma eğitim yapılan okullardaki kız öğrencilerin doğuştan gelen ya da tecrübeyle edindikleri, yaklaşmak istedikleri erkeklere bunu kolayca anlatabilmelerini sağlayan bir beceriye bu ismin verilmiş olduğunu açıklamama izin verin. Gördüğünüz gibi bu, film için harika bir isimdi ve canından bezmiş olan milyonları Vee'yle Bunny'nin bulunduğu o görkemli, paranın su gibi aktığı dünyaya taşıyan harika bir filmi. Otomobil fabrikasında gün boyu 847 numaralı cıvatayı takan işçi ya da bebek bezleri yıkayıp ucuzcu dükkânlardan uyduruk şeyler alan bir ev hanımı; bu insanlar film sayesinde Baba'yla aynı konuma geliyor, akşamdan kalmalığını yaşamadıkları temsili bir içki âlemi yaşıyorlardı!

New York'taki tablo da Angel City'dekiyle aynıydı; büyük kalabalıklar, coşkulu bir tezahürat. Vee'yle Bunny ipek pijamaları içinde yatakta otururken, siyahlara bürünmüş robotlar sessizce ve otomatik hareketlerle gümüş tepsilerdeki kahvaltılarını sundu; Vee'yle Bunny nasıl bir zafer elde ettiklerini, prömiyere kimlerin geldiğini,

kimin ne giydiğini okudu. Sonra sayfa çevrildi ve Bunny Angel City'den gelen haberi gördü; on bin işçi iş bırakıp greve gitmişti ve sanayinin eli kolu bağlanmıştı. Petrol işverenleri bundan böyle petrol kurulunu tanımadıklarını bildirmiş ve yeni ücret takvimini kabul etmeyenle çalışmayacaklarını söylemişti. Gazeteler işçilerin içinde bir süredir aşırı görüşlü ajitatörler olduğundan, olay çıkmasından korkulduğunu eklemişti.

VI

Bunny tatildaydı ve eğlenmek zorundaydı; eğlenmeyi beceremezse, öteki ikisinin eğlencesi de bozulacaktı. Yüzünde bir tebessümle onlarla birlikte tiyatrolara gitmeli, sonradan Baba'yı taksiyle otele göndermeli, Vee'yle beraber sinema dünyasından insanların katıldığı bir davete gidip yapımlarla ve kârlarla ilgili dedikodu yapmalı, Vee'yle ikisi içki içmeyi reddeder etmez Yasak'la ve kaçakçılarla ilgili bir saatlik sohbete hazırlıklı olmalıydı. İçkiyi bırakmışlar mıydı? Yoksa ne içtiklerini bilmedikleri için mi korkuyorlardı? Bu özel bir içkiydi, orijinal Koski ya da onun New York'taki karşılığıydı.

Ertesi sabah çift birlikte spor salonuna gidip akrobatik numaralar yapıyor, gün geçtikçe daha usta birer jimnastikçiye dönüşüyordu; Vee'ye sorarsanız, bir gün Baba parasız kalırsa ya da projektorler yüzünden kendi gözleri bozulursa ve oyunculuğu bırakmak zorunda kalırsa, büyük sinemalarda film arası gösteriler yapıp haftada birkaç yüz dolar kazanabilirlerdi. Öğle yemeğinden sonra matine falan oluyor, belki bir gazeteci veya yazar arıyordu ya da Vee alışverişe çıkıyordu ve sevgili Bunny'sinin yanında olmaması mümkün değildi çünkü Bunny çok zevkliydı ve onun beğenmediği bir şeyi giymenin ne anlamı vardı ki? Bunny kendi konumundaki başka zengin ve genç erkeklerle de konuşmuş, bu gibi sözlerin faturaları erkeğe ödetmek için girizgâh olduğunu öğrenmişti. Ama Vee "zengin koca avcısı" falan değildi; kendi davet ediyorsa, faturayı kendi öderdi.

Onun istediği tavşancık Bunny'siydi. Bunny'ye tapıyor, her an onunla olmak ve onu bütün dünyaya, gazetelere göstermek istiyordu. O kadar uzun zamandır beraberlerdi ki Bunny artık onu iyice tanımış, bu beraberliğin avantajlarıyla birlikte dezavantajlarını da görmeye başlamıştı. Vee'nin bu kadar şehvetli olması onu rahatsız etmiyordu çünkü Bunny de gençti ve en az onun kadar ateşliydi. Bunny'nin Eunice Hoyt'tan öğrendiği numaralar Vee'nin başka erkeklerden öğrendikleriyle birleşince zevkten uçuyorlardı, aralarında karşı konulması imkânsız bir çekim vardı.

Fakat kafa yapıları pek iyi eşleşmiş sayılmazdı. Vee, Bunny'nin her sözüne kulak veriyor ama sözü aniden başka yerlere çekerek ciddi şeylere ne kadar önem verdiğini komik bir şekilde ele veriyordu. Vee'nin kendine ait, hızlı, heyecan dolu, gösterişli bir hayatı vardı. Sinema dünyasıyla ve orada olup bitenlerle dalga geçiyor olabilirdi ama o dünyaya aitti ve alkışlar, gördüğü ilgi, onun için nefes almak kadar gerekli şeylerdi. Sürekli sahnede ydi, sürekli rol yapıyordu; bütün dünyanın profesyonel sevgilisi, her zaman taptaze, genç, güzel, hayat dolu olmalıydı. Düşüncelere dalmak şüphe çeken, tehlikeli düşmanların gizlice zihnine sızdığını gösteren bir belirtiydi. "Nen var, tavşancığım? Yine o korkunç grevi düşünüyorsun, değil mi?"

Oturup kitap okumak bütün dünyanın sevgilisi için anlaşılmaz bir şeydi. Gazete olabilirdi, dergi de olabilirdi tabii; onlardan her yerde bol bol vardı ve bir tanesini elinize alıp göz gezdirebilirdiniz ama yeni bir elbiseye bakmaya ya da biraz dedikodu dinlemeye de her daim hazırdınız. Fakat okumaya dalmak ve yalnız kalmayı istemek; yani, bu pek de kibar bir davranış değildi. Bütün bir öğleden sonrayı ya da geceyi okuyarak geçirmek gibi bir şeyiyse Vee hayatında duymamıştı. Bunu dile getirmiyordu ama Bunny onun kitapları ucuz bulduğunu anlayabiliyordu; herkes bir kitap alıp köşesine çekilebilirdi ama tiyatro yönetimi tarafından sunulan bir locaya sahip olmak, neredeyse oyun kadar önemli bir şahsiyet olarak orada oturmak herkesin harcı değildi.

Dan Irving'in işçi okulunda ders veren gençlerden biri New York'taydı ve Bunny onunla buluştu, emek hareketine dair dünya çapındaki gelişmelerden söz ettiler. Bunny delikanlıyla tekrar buluşup onunla toplantılara gitmek isterdi, bu büyük şehirde insanı heyecanlandıran çok şey vardı, radikal hareketinki de dahil hemen her şeyin merkezi buradaydı. Fakat durumu öğrenen Vee hemen Bunny'yi kurtarmaya soyundu; sanki afyon kullanmak ya da absent içmek istemiş gibi! Randevularına sürekli Bunny'yi de dahil edip vakti üzerinde hak talep ediyor, kaygılı bir "Bizim uçarı çocuk bu gece hangi dala konacak?" tavrıyla sorular sorup duruyordu. Bunny bunu âşık olduğu adamın ruhunu kurtarmak için ve şüphesiz Baba'nın doğrudan talimatıyla yaptığını biliyordu tabii, ama yine de bunalıyordu.

Şehirde Vee'nin karşı olmadığı bir tanıdığı daha vardı: Annesi. Bunny'nin annesi bir süre önce yeniden evlenmişti, yazdığına göre kocası zengindi ve harika bir evi vardı. Bunny onu görmeye gittiğinde, dış görünümü yüzünden yaşadığı şaşkınlığı belli etmemek için aşırı çaba gösterdi. Doğru düzgün bir yemek yeme isteğine karşı koyamayan kadınların başına neler geleceğinin korkunç bir örneğine dönüşmüştü annesi! Anneciği şiştikçe şişerek bir terayağ topu gibi yuvarlacık olmuştu ve vücudu öyle sıcak bir günde kendini zor bir arada tutabilecek kadar gevşemişti. "Olgun ve dolgun," denir genelde; doktorlar buna, "safra kesesi sorunlarını" ekler ama bundan ne Bunny'nin ne de annesinin haberi vardı. Annesi oğlunun şerefine kraliçeler gibi giyinmişti ve bir fino köpeği vardı; Vee görse, köpeği vücuduna uygun seçtiğini söylerdi. Annenin kocası kuyumcuydu ve görünüşe göre kasa yerine karısını kullanıyordu. Bunny'ye zorla elmas bir yüzük veren annesi grevi duyunca, grevcilerin yardım fonu için satılmak üzere bir yüzük daha verdi. Petrolcülerin ne kadar zalim olduklarını gayet iyi bildiğini söyledi!

VII

Baba doğuya gelmesine sebep olan işle de ilgileniyordu. Bu konudan pek söz etmemesi alışıldık bir durum olmadığı için, Bunny nahos bir durum olduğunu tahmin ediyordu. Çok geçmeden Baba'nın ağzından laf almayı başardı; iş Donanma'nın petrol rezervleriyle ilgiliydi. Başkan Harding törenle göreve gelmiş, planlandığı gibi Barney Brockway'i adalet bakanı, Vernon Roscoe'nun adamını da içişleri bakanı yapmıştı. Adı Senatör Crisby olan bu adam Meksika'daki bir hükümeti devirip yerine yenisini getirmekle meşgul oldukları dönemde Roscoe'yla O'Reilly'ye yardım etmiş olan eski bir maşaydı; o günlerde Amerikan müdahalesi tehdidini Meksikalıların başında kılıç gibi tutmuşlar ve Texas'tan senatör olan bu Crisby savaş çığırtkanlığı yapmış, savaşı çıkarmasına ramak kalmıştı. Baba'nın dediğine göre, adam kadınlardan uzak duramayıp sürekli yakalanıyor, bu yüzden gelen bütün yeni işlerin üzerine atlıyordu.

Şimdi de resmen petrolcülere bedavadan bir dizi değerli petrol sahası kazandıracaktı; ama paraya ihtiyacı vardı, daha çok paraya ihtiyacı olan çok fazla adam da vardı. Siyasetçilerle uğraşmanın zorluğu buradaydı; işadamları gibi "sabit" değillerdi; onları seçimden önce satın alıyor, seçimden sonra tekrar satın almak zorunda kalıyordunuz. Baba'nın oraya gelmesinin nedeni Verne'ün ülkenin en iyi avukatı dediği birine danışmak ve devlet yetkililerini yasal yoldan satın alabilmek amacıyla küçük bir şirket kurmaktı. Tabii ki Baba bu kadar kaba bir dille anlatmadı ama Bunny ısrarla sonuçta yapılanın bu olduğunu söyleyerek bunu nasıl yapabildiklerini sordu. Baba iyi bir avukatın her şeyi yapabileceği cevabını verdi. Şirket Kanada'da kurulacağı için Amerikan kanunlarına uymak zorunda değildi ve şirkete itimat edenler sonunda petrol sahalarına kavuşacaklardı. Sorun, toprakların değerini kimsenin tam olarak bilmemesi ve Pete O'Reilly ile Fred Orpan'ın Baba'yla Verne'e daha çok para harcatmaya çalışmalarıydı. Verne'ün tepesi atmış ve canları cehenneme demiş, Baba'dan acele etmeyip biraz New York'ta kalmasını, adamlara blöf yapmasını istemişti. Bunny bu dönem hiç

okula gitmese, belki özel öğretmenle birlikte çalışıp sonbaharda sınavlara girse, olmaz mıydı acaba?

Bunny okulun umurunda olmadığını ama bu konuyu çok önemsedini söyledi; Baba Kanada’da şirket kurma işiyle kendi başına çorap örüyor olmasındı? Baba da ısrarla öyle bir şey olmayacağını, ülkenin en iyi avukatını tuttuğunu söyledi. Bunun üstüne Bunny, “Verne’ün seni oyuna getirmeye çalışmadığından emin misin?” diye sordu. Baba buna çok şaşıtı, Bunny nasıl böyle düşünebilirdi, Verne, Baba’nın iş dünyasında edindiği en iyi dosttu, mert ve dürüst bir adamdı. “Olabilir, Baba, ama petrol işinde mert ve dürüst kalabilmek çok zor. Verne kendi rüşvetini neden kendisi vermiyor? New York’a neden o gelmedi?”

“Ama evlat, Verne grevle ilgileniyor; şu anda oradan ayrılamayacağını sen de biliyorsun. O yükü omuzlarımdan aldığı için minnettar olman gerekir.” Baba buna naif bir yorum ekleyerek, petrolcüler onu “fazla yumuşak” bulduğu için, işçilerle karşı karşıya gelmesinin istenmediğini söyledi. Bunny bu sözü daha önce de duymuştu.

Sonuçta Vee’yle Baba’nın baş başa verdikleri anlaşıldı. Vee de tatil yapmak istiyordu; Kanada’ya gidip Baba’nın işini bitirmesini bekler, sonra bir kamp yeri bulur ve spor salonunda ter dökmek-tense Bunny ile birlikte ormanda yürüyüş yapar, güzel göllerde yüzerlerdi. Böylece Baba bir sürü titri olan Rektör Alonzo T. Cowper’a telgraf çekip oğlunun bazı acil işler yüzünden doğuda kalmak zorunda olduğunu bildirerek Bunny’nin sınavlara sonbaharda girmesinin ayarlanıp ayarlanamayacağını sordu. Dr. Cowper cevaben yolladığı telgrafta üniversite yönetiminin böyle bir izni vermekten memnuniyet duyacağını bildirdi.

Derken, tam da bütün her şeyin halledildiği günün sabahında, Bunny’ye bir telgraf geldi ve açtığında Ruth Watkins’ten geldiğini gördü. Gözleri sözcüklerin üzerinde uçuşarak, ne demek istendiğini anlamaya çalıştı; Paul, Eddie Piatt, Bud Stoner, Jick Duggan ve gruptan dört kişi daha “kriminal sendikacılık” şüphesiyle tutuklanıp San Elido hapishanesine atılmıştı ve Paul için on bin dolar, ötekiler için yedi bin beş yüz dolar kefalet isteniyordu. “Bir şey yap-

madıklarını herkes biliyor,” yazıyordu telgrafta. “Sadece grev sırasında kilit altında olmaları için bahane. Hapishane korkunç bir yer ve Paul’ün sağlığı o kadar iyi değil eski dostluğumuza dayanarak sana yalvarırım kefalet parasını bul bizim çocuklar için harcanan para boşa gitmez bunu sen de biliyorsun.”

VIII

Bunny’nin aklına ilk başta çılgınca bir şüphe düştü: Baba’nın bu tutuklamadan, en azından böyle bir şey olabileceğinden haberi vardı ve bu yüzden Bunny’yi California’dan uzaklaştırmak istemişti. Ama sonra Bolşevizmi Rascum’ların evindeki “yuvasında vurmakta” kararlı olan Vernon Roscoe’nun hem Baba’yı hem de Bunny’yi uzaklaştırmak ve uzakta tutmak için plan yaptığına inanmanın yeterli olacağına karar verdi. Neyse neydi, planı işe yaramayacak, Bunny arkadaşına böyle hunharca davranılmasına izin vermeyecekti!

Baba dışarıdaydı ve Bunny telgrafı Vee’ye gösterip konuyu onunla konuştu. Vee ne yapmak istediğini sorunca, Baba’nın hiç olmazsa Paul’ün kefaletini ödemek zorunda olduğunu söyledi.

“Ama bunu yapamayacağını biliyorsun, Bunny; grev konusunda Verne’ü çiğneyip geçemez.”

“Yapmak zorunda, Vee! Paul gibi bir adamı o iğrenç delikte bırakırsam, kendime asla saygı duyamam.”

“Peki ya Baba kabul etmezse, Bunny?”

“O zaman geri dönmek zorunda kalırım, yapacak bir şey yok.”

“Oraya gidip ne yapacaksın ki?”

“Sağduyusu ve nakit parası olan birini buluncaya kadar bu işin peşini bırakmam.”

“İkisini aynı kişide bulmak kolay değil, hayatım; denedim de, oradan biliyorum. Ayrıca tatilimizi mahvetmenin yanında, Baba’yı da fazlasıyla mutsuz etmiş olacaksın. Muhteşem bir yer buldum; Schmolsky Ontario’da bir kamp satın almış ama öyle meşgul ki daha kendisi bile gitmemiş. Orada çok iyi zaman geçiririz diye düşünmüştüm, Bunny.”

Vee böyle diyerek Bunny'ye sarıldı ama Paul'ü hapiste hayal etmek yüreğini öyle bir burkmuştu ki Bunny, Vee'nin orada olduğundan bile habersizdi. Bunny sorunlardan kaçacak, orada burada avarelik edip "tatildeymiş" gibi yapacaktı, ha! Sosyal sorunları anladığını zanneden, bir ideal, en azından neyin doğru ve adil olduğuna dair fikir sahibi biri olarak! Kendini Vee'nin kollarından koparıp odayı arşınlamaya, dönek olduğu için bir kendine, bir San Elido'yu yöneten ve hapislananın temizliğine, mahkûmların beslenmesine gitmesi gereken paraları yiyen pis sahtekârlara verip veriştirmeye başladı. Bunny acı içinde yumruklarını sıkıp dururken, Vee şaşkın şaşkın onu izledi; yumuşacık, sıcacık ve tatlı bir şey olduğunu düşündüğü tavşancığının bu yönünü ilk kez görüyordu!

"Hayatım, beni dinle," diyerek Bunny'nin sözünü kesti birden. "Biraz durup benimle sakın sakın konuşur musun? Bu konular hakkında fazla bir bilgim yok, biliyorsun."

"Efendim?"

"Paul'ün yasaları çiğnemediğini nereden biliyorsun?"

"Çünkü onu tanıyorum. Bütün fikirlerini biliyorum. Bu konuları onunla A'dan Z'ye konuştuk; grevle ilgili her şeyi, grevin nasıl yönetileceğini, işçilerin tek vücut olabilmesinin önemini, bunun yanında her şeyin önemsiz olduğunu. Yaptığı şey buydu ve Verne onu bu yüzden hapse attırdı."

"Verne'ün yaptığından emin misin?"

"Tabii ki, icra komitesindekilerle birlikte o yaptı. San Elido'daki yetkililer petrolcülerin elinde maşa. Verne gelmeden önce orayı babam yönetiyordu; para yedirdiğini kendi gözlerimle gördüm, hem de kaç kez."

"Paul'ün şiddet olayları planladığına dair ellerinde kanıt yoktur diyorsun, öyle mi?"

"Ne kanıtları olduğunu bilemiyorum. Verne bana grup içinde casusları olduğunu söylemişti ve o casusların ne işler çevirdiğini bilemem, Verne'ün de bildiğini zannetmiyorum. En kahredici şeylerden biri de bu. Bir başkası da... şu suçlamayı görüyor musun? 'Kriminal sendikacılık şüphesi!' Kriminal sendikacılıktan hüküme-

ti devirmeyi ya da sosyal sistemi cebren değiştirmeyi planladığını kastediyorlar; ama seni bu yüzden tutuklamıyorlar; bundan ‘şüphelendikleri’ için tutukluyorlar! Başka bir deyişle, cahil bir aynasızın ya da rüşvetçi bir yetkilinin tehlikeli bulduğu bir fikri savunduğun için seni hapse tıkıyorlar ve orada kalıyorsun; mahkemeler kalabalık, davan görölmeden ya da başka bir şansın olmadan seni bir yıl boyunca içeride tutabilirler.”

“Ah, bunu yapamazlar, Bunny!”

“Bal gibi yapıyorlar. Tanıdıklarına yaptılar. Kefaleti mahsus yüksek tuttular ki işçiler o parayı bir araya getiremesin. Bunu Paul Watkins’e, en iyi erkek arkadaşına, tanıdığım en dürüst adama yapabileceklerini sanıyorlar; evet, Tanrı da biliyor ya, o adam Sibirya’ya gidip ülke için savaştı ve döndüğünde hastaydı; savaştan önce yanaklarından kan damlardı, hiçbir şeye tamah etmeyen, basit ve dürüst bir köylüydü. Ülkeye yaptığı hizmetin karşılığı bu oldu işte; Tanrım, ben böyle bir ülke için asla savaşmam!”

Gözlerinde biriken yaşı silmek zorunda kalan Bunny tekrar volta atmaya başlayıp bir sandalyeye çarparak durdu. Vee ona sarılıp, “Dinle hayatım, parası olan birilerini tanıyorum ve belki sana yardım edebilirim,” diye fısıldadı. “Bu işi birkaç saatliğine bana bırak ve Baba’ya hiçbir şey söyleme; onu durduk yere üzmenin âlemi var mı? İş halledebilirsem, baban Verne’e hiçbir şeyden haberi olmadığını söyleyebilir ve herkes için daha iyi olur.”

Verne gitti ve birkaç saat sonra geri geldi. Bunny, Ruth’a telgraf çekip babasının da, kendisinin de bir şey yapamadığını ama bir arkadaşının konuyla ilgilendiğini, paranın American Bonding Company’ye yatırılacağını ve Paul’ün kefaletinin bankanın Angel City şubesinden çekilebileceğini söyleyecekti. Bunny, “Bunu nasıl becerdin?” diye sorunca, “Ne kadar az şey bilersen, o kadar iyi,” diye cevap verdi. “Angel City’de emlak sahibi olan tanıdığım birileri var, onların buradan gelen düzenli aylıkları, bir de onların mutlu ve huzurlu olması için işverenler.” Bunny bunun pahalıya mal olacağını, borcunu ödemesi gerektiğini söyleyince Vee de, “Evet, pahalıya patladı ama borcunu aşkınla ve şefkatinle ödeyeceksin,

üstelik ödemeye hemen başlayabilirsin,” dedi. Kendini Bunny’nin kollarına attı; Bunny onu öpücüklere boğarken kalplerinde patlayan bir orkestra müziği vardı sanki. İnsanın içinde koca bir orkestra olması fazlasıyla huzursuz edici bir histir!

IX

Paul çıkınca, Bunny’nin rahatlaması gerekiyordu. Tabii ki içeride yedi kişi daha vardı ve Bunny onları da tanıyordu; ama hepsini çıkarmak elli iki bin beş yüz dolara mal olacaktı ve idealizmini bu kadar mantıksız aşırı uçlara taşımanın âlemi yoktu. Böylece Vee’nin Baba’yla ikisini Kızılderilice uzun bir adı olan “kampa” götürmesine izin verdi ve orada yüzüp kanoya bindiler, balık tutup ormanda yürüyüş yaptılar, suya giren geyiklerin resimlerini çektiler; rehberleri Kızılderiliydi ve her şey çok romantikti; aynı zamanda odalarında sıcak ve soğuk su akıyor, istediklerinde kaloriferler yakılıyordu; Broadway ve Kırk İkinci Cadde’de bulabilecekleri bütün konfor burada da mevcuttu.

Öyle bir şey mümkünse, burada birbirlerine doydukları söylenebiler; dikkatlerini dağıtacak herhangi bir şey, sosyal sorumluluklar, şöyle bir uğrayan konuklar, giyinip kuşanmalar yoktu; bütün gün ve bütün gece beraber diler. Bunny, fiziksel şeyler yaptıkları sürece gayet mutlu olduklarını fark etti: Kanoyla bir yerlere gitmek, yeni yeni balıkçılık teknikleri, fotoğraf makinesini alıp ava çıkmak, kamp yapmayı, Kızılderililer gibi ateş yakmayı öğrenmek; herhangi bir şey olabiliyordu bu. Ama sürekli oyun oynamak zorundalardı yoksa aralarında bir uçurum açılıyordu. Bunny kitap okumak istediğinde, Vee ne yapacaktı?

Nehrin öteki ucundan günde bir kez gelen küçük bir vapur gerekli şeyleri ve postaları bırakıyordu. Angel City’den gelen gazetelerle birlikte haftada bir, Bunny’nin akılsızlık edip abone olduğu grev bülteni de geliyordu. Sorundan beş bin kilometre uzağa kaçıp bir posta çuvalıyla bunların gelmesini beklemenin ne anlamı vardı

ki? Gayet iyi bildiği şeyleri okumanın? Mitingler, yardım çalışmaları, toplanan paralar, muhafızlarla yaşanan çatışmalar, tutuklamalar, hapisteki işçilerin çektikleri, grev gözcülerine yapılan saldırılar, şerifin ve diğer yetkililerin arsızlığı, gazetelerin yalancılığı; aynen Bunny'nin Paradise'ta gördüğü gibiydi. İcra komitesindeki Paul, Tom Axton'ın sağ kolu olmuştu ve onun konuşmalarından alıntılar yapıyor, San Elido hapishanesinde yaşadıkları anlatılıyordu; Bunny o küçük gazeteyi okumayı bitirdiğinde öyle sarsılmıştı ki bütün gün düzelemedi. Bunun nedenini keşfeden Vee de tabii ki onu gazeteyi okumamaya ikna etme çalışmalarına başladı. Grevcilerin liderini kurtararak üstüne düşeni zaten yapmamış mıydı? Borcunu bütün yaz boyunca sevgili Vee-Vee'sine aşk ve şefkatle geri ödeyeceğine söz vermemiş miydi?

Bunny yalnız kalabildiği anlarda kendi içinde bir savaş veriyordu. Bunu Baba için yaptığını söyleyip duruyordu kendine; metresinin gönlünü hoş etmekten daha saygın bir bahaneydi bu! Peki babasının ondan bu kadarını beklemeye hakkı var mıydı? Hayatta tek bir insanın bütün insanlığın yerine geçmeye hakkı olabilir miydi? Gençlerin görevi kendilerini yaşlılar için feda etmekse, dünyada nasıl ilerleme kaydedilebilirdi? Zaman geçtikçe, petrol sahalarındaki çatışma gerginleştikçe ve işçilerin çektiği eziyet daha da belirginleştikçe, Bunny kaçışının korkaklık olduğuna kesin karar verdi.

Bakış açısını Vee'ye anlatmaya çalışsa da, taş bir duvara tosladı. Vee için konu akıl ve mantıkla değil içgüdülerle ilgiliydi. Onun inandığı şey kendi parasıydı; bu uğurda aç kalmış, hem bedenini hem de ruhunu satmıştı ve o parayı elinde tutmaya kararlıydı. Bunny'nin "radikal hareket" dediği şeyin anlamı, Vee için birilerinin parasını elinden almak istemesiydi. Bunny onda tuhaf, sert bir damar olduğunu fark etmişti; parasını ipeklere, kürklere ve mücevherlere, otomobillere ve partilere müsrifçe harcıyordu; ama bunların hepsi iş içindi, reklam faturasına dahildi. Öte yandan, kimsenin görmediği, halk önünde olmadığı zamanlarda para harcamaktan nefret ediyordu; Bunny onun iç çamaşırlarının ve Bunny'nin ruhu-

nu baştan çıkarmasına yarayan o incecik giysilerinin ütü parası için çamaşırcı kadınla münakaşa ettiğini duymuştu.

Hayır, bütün dünyanın sevgilisinden bir “radikal” çıkaramazdı; bunu kabullenmek zorundaydı. Bunny’ye âşık olduğu için, saçma-sapan konuştuğu zamanlarda bile bir tek sesini duymak için onu dinlerdi; ona katılıyormuş gibi görünmek için cılız bir çaba harcardı ama sürekli Bunny kızılcık çıkarmış da, iyileşmesini beklermiş gibi bir hali vardı; ayyaşmış da, içkiyi bırakması için onu ikna etmeye çalışır gibiydi. Sırf Bunny’yi mutlu etmek için Rachel’dan özür dilemiş, Paul’ü hapisten çıkarmıştı ama gerçekte ikisinden de nefret ediyordu. Ruth’tan daha çok nefret ediyordu; soğuk ve sonsuz bir nefretti bu; numaracı haspa, petrol prensinin gönlünü kazanmak için köylü saf bakire ayağına yatıyordu! Vee’ye sorarsanız, hiçbir dişi saf değildi ve bakire olanların sayısı da çok azdı.

Ruth da canlarını sıkmaktan hiç vazgeçmiyordu. En mutlu zamanlarından birinde, Bunny’ye bir telgraf daha yolladı; abisi, bu kez mahkemeye hakaretten, yine hapse atılmıştı. Bunny en yakın telgrafhaneye kadar kürek çekip avukat Bay Dolliver’dan durumu araştırıp rapor etmesini istemeyi kendine görev bildi. Yapılacak bir şey olmadığı cevabını aldı; Paul’le arkadaşları bir şeyleri yapmalarını yasaklayan bir karara karşı gelmişlerdi ve ne kefalet ne temyiz, ne habeas corpus ne karşı dava açma hakkı vardı; Paul üç aylık cezasını çekmek zorundaydı.

Bunny kararı çıkaran hâkimlere esip gürlerken, Vee konuşmaya korktu çünkü birilerinin grevcileri kontrol altında tutması gerektiği onun için çok açıktı. Bu olay tatillerine gölge düşürdü tabii; Bunny kara kara hapse tıkılmış arkadaşını düşündü durdu. Ruth’a bütün mahkûmlar için beş yüz dolar gönderdi; bir süre sonra mahkûmların parayı reddettiğini, Ruth’un da grev için kurulan yardım fonuna verdiğini bildiren bir mektup aldı. Çocukların aç kaldığını görmek korkunç bir şeydi; güçlü adamların bu gücü çocukları aç bırakmak için kullandıklarını görmek de korkunçtu! Ruth bu kadar “saftı” işte; lafın ucunun Baba’ya dokunacağını bile hesap edemiyordu!

Bunny'nin sonbahardaki sınavlara girmek zorunda olması sorun teşkil ediyordu çünkü o çalışırken Vee ne yapacaktı? Ama zamanla çözüm ortaya çıktı; Baba Harvard Üniversitesi'ne telgraf çekince, üniversitenin gönderdiği genç öğretmen her şeye çözüm oldu. Bu öğretmen açık mavi harika gözleri, hafifçe kıvrılan altın rengi bir bıyığı olan, bütün vücudu bebekler gibi altın rengi tüylerle kaplı uzun boylu bir adamdı; altın gözlük takıyor, usulca konuşuyordu ve, aman Tanrım, nasıl da kültürlüydü; bir hafta içerisinde size her şeyi öğretebilecek olan o dâhilerdendi.

Philadelphialı eski bir aileden geldiği, entelektüel snobizmin en burnu havada merkezinde eğitim gördüğü için, eski bir katır arabası sürücüsüyle oğluna, gizli formüllü ilaçlar satan birinin at arabasında büyütülmüş ve hayatında başladığı tek bir kitabı bile bitirmemiş bir aktrise tepeden bakmasını beklerdiniz. Ama Ontario'daki bu kampta karşılaştığı durum, Bay Appleton Laurence adındaki bu gencin bilakis çok etkilenmesine sebep oldu; genç bir öğretmenin Harvard'a başladığından beridir karşılaşabileceği en romantik ve heyecan verici durumdu bu. Gizli formüllü ilaçlar satan adamın kızına gelince, delikanlı ondan da gözlerini alamıyor, Vee yakınlarda olduğunda özel dersler kasırgaya tutulmuş gibi oluyordu.

Vee de o ışıltılı kara gözlerini hemen devreye sokmuştu tabii; Tommy Paley'den öğrendiği bütün numaraları yeni kurbanının üzerinde deniyor, duruma seyirci kalan Bunny onu nesnel bir gözle değerlendirebiliyordu. Vee, Bunny'nin o sabahki ödevleri verilinceye kadar bekliyor, sonra öğretmenle ormanda yürüyüşe çıkıyor, Bunny oturup çalışırken aklının yarısı kitaplarda, yarısı o sırada olup bitenlerde, birçok âşığı olmuş birinden ne kadar sadakat bekleyebileceğinde oluyordu.

Vee çok geçmeden şüphelerini giderdi. "Tavşancık," dedi, "Appie'yi kafana takıp dertlenmeyeceksin, değil mi?" Özel derslere vuran kasırga arada mesafe falan bırakmamış, Bay Appleton

Laurence'a "Applesauce"* denmediği zamanlarda, "Appie" denilmeye başlanmıştı.

"Sen dert etmemi söylemediğin sürece etmem," diye cevap verdi Bunny.

"Harikasin! Benim oyuncu olduğumu ve aşka dair her şeyi bilmem gerektiğini anlamak zorundasın; alıştırma yapmazsam nasıl öğreneceğim?"

"Tabii, haklısın, hayatım..."

"Hollywood'da yanına verdikleri adamlar öyle hödük olabiliyor ki insanın asabı bozuluyor, kendini cansız bir mankenin kollarındaymış gibi hissediyorsun. Bu yüzden onlara nasıl davranacaklarını benim söylemem, gerçek bir beyefendinin nasıl davrandığını bilmem gerekiyor; yani kültürlü ve züppe erkeklerin. Ah, Bunny, öyle tatlı bir şey ki, önümde diz çöküyor, gözleri yaşıyor ve bütün şairleri ezbere biliyor; böyle şey görmedim; eski Shakespeare oyuncularını gibi. Kendimi geliştirmek ve kültürümü artırmak adına bulunmaz bir nimet."

"Evet, sevgilim, ama ona biraz haksızlık olmuyor mu?"

"Ah, saçmalama, bir şey olmaz, bunu da yazacağı sonelerde kullanır; zaten yazıyor ve belki bir gün ünlü olur da, benim de reklamımı yapar! Onu kafana takma, Bunny, bana güven; benim için dünyada tavşancığımdan başka kimse yok; gerisi fasa fiso." Sonra Bunny'ye sarıldı. "Kıskanmanın ne demek olduğunu çok iyi bilirim, sevgilim; sana asla böyle bir mutsuzluğu yaşatmam. Çok rahatsız olursan, Applesauce'a yol verebilirsin, umurumda bile olmaz."

Bunny güldü. "Yapamam, öğretmene ihtiyacım var."

İçten içe şüpheleniyor olabilir diye Vee bu konuyu Baba'yla da konuştu. Baba diz çökmeleri ve göz yaşarmalarını duyunca, kıkır kıkır güldü. Bunny genç öğretmenin beynindekileri, Vee kalbindekileri emecek, adamı portakal gibi sıkıp evine göndereceklerdi. Baba için parasının karşılığını almak önemliydi. Hatırlarsanız, Paradise'ta da yılda altı bin verip sırtından milyonlar kazandığı dâhi bir kimyager vardı!

* (İng.) Elma sosu. (e.n.)

XI

Vee'yi sıkılma ihtimalinden kurtaran bir gelişme daha oldu. Schmolsky sonbaharda başlayacağı filmin senaryosunu gönderdi. Bütün dünyanın sevgilisinin okumayı bildiği ansızın ortaya çıktı! Vee bir saat boyunca oturarak senaryoyu yalayıp yuttuktan sonra prova yapmaya hazır halde ayağa fırladı; Ontario topraklarını vuran, gelmiş geçmiş bütün kasırgalar bu seferkinin yanında hiç kalırdı. "Paçuli Prensesi" geliyor, çekilin yoldan!

Senaryo sinemaya uyarlanan popüler bir müzikal komediye aitti. "Paçuli" Balkanlar'daki küçük krallıklardan biriydi ama daha çok Strauss valsleri dönemindeki Viyana'ya benziyordu. Demiryolu inşa etmek üzere ülkeye gelen Amerikalı genç bir mühendisin suikastçi olduğu zannediliyor, delikanlı çok geçmeden kendini güzel prensesi devrimcilerin elinden kurtarıırken buluyordu; bunlar Bolşevik değil soylu ve asi askerlerdi ki Bunny'nin duyguları incinmesin. Tabii ki kahraman prensesi kapıyor, onunla yalnızca aşk için evleniyor ve krallığı kurtarıyordu; demiryolunu finanse eden bankaların sayesinde.

Böylece Vee sürekli prenses gibi davranmaya başladı. Onu çalışırken izlemek müthiş bir şeydi; Bunny birdenbire, başarısının yalnızca para ve seksle ilgili olmadığını anladı. Rolün üzerine panter gibi atlıyor ve çalışmaya başladığında dünya duruyordu; dünya ancak kendine ayna olarak kullanmak istediği ölçüde var olabiliyordu. "Baba, şimdi sen kral ol; şuraya doğru yürü. Hayır, hayır, Tanrı aşkına, krallar öyle hızlı yürümez! Ayrıca ayaklarına kapanıp hayatımı bağışlaman için yalvarmam gerekiyor, 'Ah, Haşmetmeap, merhamet edin,' falan felan, falan felan!"

Sinema oyunculuğunun tuhaflıklarından biri, bir şeyler söylediğiniz sürece ne dediğinizin önemli olmayışıydı; Vee "falan felan" diyerek ağlayabiliyor, Bunny ile Appleton'a aşk dolu bir sesle şakıyabiliyor, başında cellat dikilirken "falan felan" diye ölümcül bir dehşet içinde bağırabiliyordu. Sahneyi çalıştığı kişi işini tam beceremezse, yine aşk dolu bir sesle şakıyarak talimatlar verip onu azar-

layabiliyordu: “Tut şunu, gerizekâlı, sana hayranım, aşkım” ya da “Çek ellerini üstümden, pis canavar; bırakmasana, şapşal, sıkı tut! Şimdi daha iyi, cinayet işlerken kibar davranman gerekmez.”

Bunny çalkantılı duyguların provasını yapmak, bağırp çağırarak saçını başını yolmak istese, sesini yalnızca şempanzelerin duyabileceği bir ormana giderdi. Ama Vee başkalarının varlığına karşı tamamen kayıtsızdı. Stüdyoda öğrenilen bir şeydi bu; çünkü orada kameramanlarla dekor taşıyıcıları, figüranlar, bir sonraki set için çalışan marangozlar, katı kurallara rağmen içeri sızmayı başarmış misafirler oluyordu; bütün bunların ortasında işini yapmak zorundaydın. Celladın baltasını kaldırdığı ve Vee’nin çığlıklar attığı ilk seferinde, Kızılderili rehberler telaş içinde koşarak geldi; ama Vee gülmek için bile ara vermeden sahneye devam etti ve adamlar ağızları beş karış açık öylece bakakaldı. Vee iki aşığıyla birlikte denizden çıkıyor, aniden bir kraliyet töreninin provasını yapmak istiyordu; el kadar mayosunun içinde, çıplak ayaklarının altında çam iğnelerinden bir halı varken bile tam bir prenesti.

Bay Appleton Laurence hayatında hiç prenses tanımamıştı ama çok tarih ve şiir okuduğu için bu konuda otoriteydi ve Vee’nin yürüyüşünü, hareketlerini, tavrını, Amerikalı genç bir mühendisin romantik yaklaşımlarına karşı verdiği tepkileri eleştirmek zorundaydı. “Bana âşık olanın kendin olduğunu hayal et, Appie,” diyordu Vee; böylece genç öğretmenin hisleri sanat mertebesine yükseliyor ve Bunny’nin, Baba’nın, sekreterin ve Kızılderililerin karşısında bütün duygularını dile getirebiliyordu! “Bu konuda Bunny’den çok daha iyisin,” diyordu Vee. “Sanırım artık beni kanıksadı, karı koca gibi olduk.”

Zaman keyifle akıp geçti. Vee sonunda kendini Appie’nin aklındaki prenses kavramına tamamen adapte etti; artık soru sorması, durup düşünmesi gerekmiyor, her şeyi kendiliğinden yapabiliyordu; sonradan ölünceye kadar, Hollywood sosyetesinin bulunduğu yerlere girerken ve çıkarken, üzerinde Harvard’lı öğretmenin Paçuli Prensesi’nden izler taşıyacaktı. Artık sabırsızlanmaya başlamıştı ve setleri görmek, Tom Paley’nin “Kamera!” dediğini duy-

mak istiyordu. Bunny'nin beyni de olası sınav sorularının cevaplarıyla dolmuş, kendini öğretmenlere boşaltmayı bekliyordu. Baba Toronto'ya kadar gidip Kanada'daki şirket için gerekli son belgeleri de imzalamıştı; Verne'den hemen her gün telgraf alıyordu; yaklaşık dört aydır direnen grevciler artık derslerini almış, Federal Petrol Kurulu bir mektup yazarak ferdi olarak işe dönmelerini tavsiye etmiş, sendikalılara karşı ayrımcılık yapılmayacağı sözünü vermişti.

Derken bir gün vapur Annabelle'in Bunny'ye gönderdiği telgrafı getirdi: "Akşama süt kuzu rosto var eve gel." Bunny bunun ne demek olduğunu ötekilere de anlattı, grev bitmişti; böylece kampta kalanlar toparlandı; Bay Appleton Laurence, kalbinde keder, valizinde ölümsüz sonelerden bir demetle sevgili Harvard'ına döndü; Vee Tracy, Baba, Bunny ve sekreter de Batı'ya giden bir Canadian-Pacific treninin kompartımanlarında lükse ve sefaya daldı.

VURGUN

I

Bunny sınavlardan geçti ve Güney Pasifik Üniversitesi'nin kıdemli son sınıf öğrencilerinden biri oldu. Sonra arkadaşlarını buldu ve omuzlarına büyük bir yük bindi. Resmen herkesin sorunları vardı! Rachel ve Jacob Menzies bütün yaz meyve topladıktan sonra geri döndüklerinde iki kardeşlerinin, yani "sol kanattan" olanların hapse atıldığını öğrenmişlerdi! Polis komünistlerin mitinglerinden birini basıp bütün konuşmacıları, organizatörleri, kitap ve dergi satanları, yakasında kırmızı rozet olan herkesi tutuklamıştı. Komünistlerin merkezini basmıştı; gazetelerin dediğine göre şehri bütün Moskova ajanlarından temizlemeye kararlıydılar. Tutuklananları tasnif edip birkaçını para cezasına çarptırdıktan sonra geriye kalanları her duruma uyan o evrensel "yasadışı örgüte üye olma şüphesi" suçundan içeride tutmuşlardı.

Rachel budalaların kendilerinin arandığını söylüyordu; yine de insanların inançları yüzünden tutuklanması kabul edilemezdi; insanın kendi kanından, canından birilerinin o korkunç kafeslere tıkıldığını düşünmek azap vericiydi. Bunny kefaleti sordu, kişi başına iki bin dolardı. Bunny babasıyla yaşadığı sorunları ve kendi parası olmadığını anlatmaya girişti; Rachel da bunu anlayabildiğini, tabii ki bütün radikal hareketin kefaletini ödeyemeyeceğini söyledi. Buna rağmen Bunny'nin içi tamamen rahatlamış değildi.

Bir de ticaret okulu yüzünden meteliğe kurşun atan Harry Seager vardı. Boykot yüzünden zarara giren Harry elinde kalan enkazı satmayı düşünüyordu. Ceviz bahçesi alacaktı; cevizleri boykot etmek kolay olmayacak, "kızıl" olanlar "beyazlardan" ayırt edilemeyecekti!

Ondan sonra işçi okulu bir o kadar kötü durumda olan Dan Irving'i gördü. Üst üste gelen tutuklamalar muhafazakâr sendika başkanlarının ödünü koparmıştı. Okul hâlâ açıktı ama zarardaydı ve yöneticisi aylardır maaş almamıştı. Bunny iki yüz dolarlık çek yazıp asla cevaplayamayacağı o soruyu düşünerek oradan ayrıldı; Baba'nın parasını düşmanlarının çıkarı için yağmalamaya daha ne kadar devam edebilirdi?

Dan Irving'den Paul'ün hapisten çıktığını ve Ruth'la birlikte Angel City'de olduğunu öğrenmişti. Dan petrol işçilerini üçkâğıda getirdiklerini söylemişti; işverenler petrol kurulunu son bir kez kullanarak adamların teslim olmasını sağlamıştı. Petrol kuruluna sendikalılara ayrımcılık yapılmayacağı sözünü vermişlerdi ama tutmak üzere verdikleri bir söz değildi bu. Grev kırıncıların hepsini ellerinde tutmuş ve grevcilerden sadece ihtiyaçlarını karşılayacak sayıda adamı işe almışlardı. Şimdi sendikada aktif olanların hepsi iş dileniyordu ve petrol sanayisi "sendika karşıtlarının" köle pazarına dönmüştü.

II

Bunny, Paul'le Ruth'u görmek için derhal Dan'in verdiği adrese gitti. Şehrin Meksikalılarla Çinlilere terk edilmiş bölgesindeki kasvetli, fena bir pansiyondu burası. Yaşlı bir kadın onu ikinci kata gönderip hangi kapıyı çalacağını söyledi ama kapıyı açan olmadı. Bunny bir süre sonra tekrar denedi ve Ruth'un yeni geldiğini gördü. Havalandırmazsız bir girintide tek bir ocağıyla lavabosu, ayrıca önüne perde gerilmiş tek bir girintisi daha olan küçücük bir odaya sığışmışlardı ve Paul'ün portatif yatağı ortadaydı. Bunny'nin böyle bir yerde yaşadıklarını görmesi Ruth'u utandırdı ama Paul iş buluncaya kadar geçici bir süre orada kalacaklarını söyledi; zaten şimdi de iş aramaya çıkmıştı. Kendisi bir mağazada çalışıyordu ve durumları düzelir düzelmez hemşirelik eğitimi alacaktı. Solgun ve bitkin görüldüğü halde cesurca gülümsüyordu; Paul hapiste olmadığı sürece hiçbir şey umurunda değildi.

Her şeyi öğrenmek isteyen Bunny, Ruth'u soru yağmuruna tuttu. Paul tutuklanacak ne yapmıştı ki? Ruth ilk seferinde şerifin Rascum'ların evine baskın yaptığını söyledi; yanlarındaki kaba saba, iğrenç adamlar her şeyi altüst edip Paul'ün kitaplarıyla defterlerine el koymuştu; hâlâ da geri vermemişlerdi. Eve gelen bütün işçilere de aynı şeyi yapmışlardı; hepsinin "kızıl" olduğunu kanıtlayacaklardı ama ellerinde ne gibi bir kanıt olduğu ya da olduğunu iddia ettikleri konusunda şerifin ve bölge savcısının ağzını bıçak açmıyordu. Grup içinde pek çok casusları olduğu anlaşılmıştı –birinin casus olduğu zaten biliniyordu, öteki ikisi ortadan kaybolmuştu ama tanık olarak ortaya çıkacaklarına şüphe yoktu–, adamların ne diyeceğini kim bilebilirdi? Öteki çocuklar hâlâ o karanlık ve pis hücrelerde kilit altındaydı, bütün gün öylece oturuyorlardı. Mahkeme için gelecek şubata gün verilmişti ve o zamana kadar içeride kalacaklardı anlaşılan. Paul de Bunny'nin yolladığı on bin dolar sayesinde çıkabilmişti; Ruth bunun için ne kadar teşekkür etse azdı.

Bunny buna gerek olmadığını söyledi, esas ikinci tutuklamayı anlatsındı. Ruth, Yargıç Delano'nun Excelsior Pete'in işlerine, üretim ve pazarlama sürecine müdahale edilmesini yasaklayan bir karar çıkardığını söyledi. Yani onların işçilerini greve kıskırtmak yasaktı; ama Paul tabii ki dayanamamış ve yargıç da onu hapse atmıştı; olay bundan ibaretti. Yargıçlar bunu sürekli yapmaya başlamışlardı, sendikacıların elleri kolları bağlıydı. Paul için de korkunç bir deneyim olmuştu, durumu pek iyi değildi ve tabii ki çok öfkeliydi. Paradise'ın çok değiştiğini, oraya asla dönmeyeceğini söylüyordu. Ruth'un yüzünde cılız bir tebessüm belirdi: "Birlikte diktiğimiz o güzelim ağaçların hepsini kestiler, Bunny. Tanklara yer açmak için."

Bunny çek defterini çıkarıp arkadaşlarına yardım ederek vicdanını biraz olsun susturmaya teşebbüs etti. Ama Ruth, Paul'ün buna izin vermeyeceğinden emin olduğunu söyleyerek yardımı reddetti. Kendi başlarının çaresine bakarlardı. Paul iyi bir marangozdu ve er ya da geç hapse girmiş olmasına aldırmayan birinin yanında iş bulacaktı. Bunny ısrar etti ama Ruth kararlıydı; çeki alacak olsa bile, Paul nasılsa geri yollardı.

Bunny, Paul'ün gelmesini beklemek istemedi; bir bahane bulup sıvıştı. Yeni spor arabası kapının önünde dururken, New York'ta Vee'nin seçip aldırıldığı son moda giysilerin içinde öylece oturup Paul'ün yarı hasta, boşuna iş aramaktan yorulmuş halde, zihninde adaletsizliğe ve ihanete dair karanlık anılarla içeri girmesini bekleyecek cesareti yoktu. Bunny bir şeyler uydurabilirdi tabii. Paul yazı bütün dünyanın sevgilisiyle fink atarak geçirdiğini bilmiyordu, Bunny'nin Baba yüzünden gittiğine inanabilirdi. Ama Bunny'nin Paradise'taki işçilerin sırtından kazanılan para sayesinde lüks içinde yaşadığı gerçeğini hiçbir şey değiştiremezdi; daha çok para gelmesi adına işçilerin daha çok sömürülebilmesi için Paul'ün üç ay hapis yattığı, ötekilerin daha bir yıl yatacağı gerçeğini hiçbir şey değiştiremezdi. Gerçek bu olduğu sürece, Bunny'nin tek yapabileceği, Paul'den kaçmaktı!

III.

Para! Para! Para! Baba'yla Verne para içinde yüzüyordu. Petrol fiyatları hiç bu kadar yüksek olmamış, Paradise'ta hiç bu kadar çok petrol çıkmamıştı. Milyonların üzerine milyonlar yağıyordu ve bunu on milyonlara çıkarmayı planlıyorlardı. Görkemli, karşı konulmaz bir oyundu bu; herkes oynuyordu; peki Bunny'nin neden ilgisini çekmiyordu? O neden soyunma odalarında ve tribünlerin arkasında sessizce dolanıp bu oyunu oynayanlara ve kullanılan yöntemlere dair rezil gerçekleri ortaya çıkarıp duruyordu?

Anlaşılan Bunny'nin kaderiydi bu. Ne zaman babası ve babasının arkadaşları gibi olmak için zavallı bir çabaya girişse, yeni bir gelişme onu bir kez daha yere seriyordu! Bir üniversiteye, gayet ciddi ve saygın bir kuruma giderek kendini geliştirmek, bir beyefendiye dönüştürmek istemişti; genç ve hevesli beynini en muhafazakâr, en güvenilir yetkililere teslim etmişti; iyi, dürüst ve mutlu biri olmasını sağlamayı, ona bilgelik, saygınlık ve şeref kazandırmayı, onlardan daha iyi kim bilebilirdi! Metodist bir pazar okulu olarak hizmet

vermeye başlamış, hâlâ öteki konulardan çok yüce İsa'nın diniyle ilgili derslerin verildiği bu seçkin kurumda bütün öğrencilere öğretilen şeylerdi bunlar! Ah, tabii ya!

Üniversite petrol kralı Pete O'Reilly'nin bağışları sayesinde büyümüştü; Pete O'Reilly'nin oğlu oradan mezundu ve bu ikisi, "Yaşlı Pete" ve "Genç Pete" kampüsün tanrılarıydı. Diploma törenlerine geldiklerinde, bütün okul önlerinde secde eder, üniversitenin halkla ilişkilerinden gazetelere gönderilen bütün haberlerde mutlaka baba-oğul Reilly'lerin adları da yer alırdı. Oğul mezunlar derneğinin en aktif üyesi ve tanrısıydı; bütün ziyafetlerde onun şerefine kadeh kaldırılır, tezahürat yapılır, çocuk göklere çıkarılırdı; o bütün spor takımlarının koruyucu azizi, bütün sporcuların bonkör dostuydu. Amerikan üniversitelerini biliyorsanız, genç zihinlerin şekillenmesindeki en mühim unsurun bu olduğunu bilirsiniz; kendileri için yaptıkları, bütün enerjilerini verdikleri şeydir bu.

İlk bakışta sorun yoktu. Güney Pasifik'in sahil boyunca yankılanan zaferlere imza atan müthiş takımlara sahip muhteşem bir üniversite olduğunu biliyordunuz. Mezun olduğunuz okulun bir stad-yumu vardı ve spora verdiği önem sayesinde bol bol alkış alıyor, bedavadan reklamını yapıyordu. Siz de bununla gurur duyuyor, bu sayede bütün öğrencilerle bütünleşiyordunuz; buna "üniversite ruhu" deniyordu. Bunny de koşucu olarak bu alkışlardan payını almıştı; canı gönülden oynayabileceği bir "oyun" bulmuştu.

Ama artık son sınıftaydı ve petrol işinde, grevlerde, seçim kampanyalarında olduğu gibi, gerçeği açıkça görebiliyordu. Gördüğü neydi peki? Güney Pasifik'in futbolda, koşuda ve diğer spor dallarında sahip olduğu başarının çalıntı, "Genç Pete" O'Reilly'nin hırsız olduğu! Petrol kralının oğlu her yıl elli bin dolarlık fon oluşturarak üniversitedeki spor faaliyetlerini bir sahtekârlığa dönüştürüyordu! Bu fon mezunlardan ve öğrencilerden oluşan gizli bir komite tarafından yönetiliyor, pazara gidip satın aldıkları sporcuları sahtecilik yoluyla okula yazdırmak ve Güney Pasifik'e zaferler kazandırmak için kullanılıyordu. İngilizceyi bile doğru düzgün konuşamayan güçlü kuvvetli kamyon şoförleri, oduncular, çiftlik işçileri, liman iş-

çileri bütün “engelleri” yerle bir edip hedefe ulaşıyordu! Üniversiteyi kuran dindar Metodistler de buna göz yumuyor, hatta bu güçlü kuvvetli delikanlıların gülünç sınavlardan geçmesini sağlıyorlardı; gelecek vaat eden bir oyun kurucunun sınavlarda başarısız olmasına izin verdiklerinde, kendilerine başka bir üniversite bulmak zorunda kalacaklarını bütün öğretmenler biliyordu. “Genç Pete” futbol takımının koçuna en iyi öğretmenin üç katı maaş vererek öğretmenler hakkında ne düşündüğünü açıkça belli ediyordu.

Kazanmak için para alan bu kiralık sporcular tabii ki kurallara aldırış etmiyordu; hepsi sert oynayıp sürekli faul yapıyor, rakip takımlar da bunun acısını çıkarıyor, suçlamalar ve karşı suçlamaların, rüşvetçilik ve kabadayılığın gırla gittiği rezil bir ortam yaratılıyordu; bu “oyunda” ceza davalarına konu olacak her şey vardı. Bu gizli profesyonellik yeraltı dünyasını, içki kaçakçılarıyla müşterek bahisçileri ve fahişeleri de mıknatıs gibi kendine çekiyordu. Tek hedef kazanmak, ödül iki yüz bin dolarlık gişe hasılatıydı; iş bu ödülün paylaşılmasına geldiğinde, eyalet yönetimlerinde döndüğü kadar çok yolsuzluk dönüyordu; öğrenciler şunun bunun faturalarını ödetmeye çalışıyor, kolay işler arıyor, öğrenciler ve mezunlar birlikte bir mekanizma kurarak birbirlerini ve yandaşlarını kayırıyorlardı. Bir petrol kralının kültürü toptan, kanun hükmünde kararnameyle imal etmeye karar vermesi, işte böyle bir sonuca yol açıyordu!

IV

Bunny sekiz “siyasi mahkûmu” savunması için sendika tarafından tutulan genç avukatı görmeye gitti. Sendika artık resmen yok olmuştu ve genç avukat parasını nereden alacağını bilmiyordu. Bunny onunla görüşmek istediğinde, epey rahatlamıştı; bu genç petrol prensi arkadaşlarının savunulması için kesenin ağzını açardı herhalde. Yoksa nabız yoklamak için karşı tarafı temsilen mi gönderilmişti?

Genç Harrington sözünü sakınmadan konuştu. Eyaletin bu sekiz adama yaptığı şeyin kanunda yeri yoktu ve başarılı oldukları takdirde Amerikan hukuku ölmüş demektir. Her mahkûmun neyle suçlandığını, hangi eylemleri gerçekleştirdiğinin iddia edildiğini bilmeye hakkı vardı. Ama bu “kriminal sendikacılık şüphesi” davalarının hepsinde, eyalet yalnızca üstü kapalı olarak kanuna karşı gelindiğini iddia ediyordu, o kadar. Böyle bir durumda nasıl savunma hazırlanabilirdi? Bir adamın yaptığı, söylediği, yazdığı ya da yayınladığı iddia edilen şeylerin zamanını ve yerini bilmeden, hangi şahitleri çağıracaktınız? Gözleriniz, eliniz kolunuz bağlı, ağzınız tıkalı halde mahkemeye çıkarılıyordunuz. Fakat iş dünyası mahkemelerin gözünü öyle bir korkutmuştu ki hiçbir yargıç bölge savcısından suçlamaların detaylı bir açıklamasını talep edemiyordu!

Avukatın yanından ayrılan Bunny, çaresizlik içinde Vernon Roscoe'ya pis bir oyun oynadı: Annabelle Ames'le konuştu. Annabelle iyi kalpli ve tatlı bir kadındı; bakalım onun kalbine hitap ederek ihtiyar petrol devinin zırhını delebilecek miydi! Annabelle'e o çocukları, nasıl insanlar olduklarını, neye inandıklarını, hapiste neler çektiklerini anlattı. Annabelle onu dinlerken gözleri yaşlarla doldu, bunun korkunç bir acımasızlık olduğunu söyledi. O ne yapabilirdi? Bunny de artık grevin bittiğini, süt kuzusunun kesilip yendiğini, Verne'ün de bu işin peşini bırakması gerektiğini söyledi. Elinden bir şey gelmeyeceğini, konunun mahkemeye intikal ettiğini söyleyerek kendini kurtaramazdı; yalan söylüyordu çünkü bölge savcısı davaları düşürme yetkisine sahipti ve tabii ki Verne'ün sözünden çıkmazdı.

Anlaşılan, Bunny ihtiyar petrol devinin zırhını epey bir delmişti! Eve berbat durumda dönen Baba'dan duyduğuna göre Verne, Baba'nın üzerine atlamış, ateş püskürmüştü, Bunny'nin evdeki huzurunu bozmak için sinsice planlar yaptığını söylemişti! Yarabbim, Baba oğlunu zaptedemiyorsa, bu işi Verne yapardı, bunu böyle bilsinlerdi. Bunny, Verne'ün bunu nasıl yapacağını merak etti; poposunu mu kırbaçlayacaktı? Yoksa onu da mı hapistekilerin yanına yollayacaktı?

Bunny kararını vermişti ve asla geri adım atmadı; Annabelle'le konuşmaya hakkı vardı, o yetişkin bir kadındı ve Verne onu hiçbir şekilde durduramazdı. İşi bitmemiştir ve daha çok konuşacaktı; babasını üzmemi hiçbir istemiyordu ama kararını vermişti ve bu dava bir gün görülecek olursa, Bunny Ross sekiz sanığın şahidi olarak kürsüye çıkacak, yalnızca nasıl insanlar olduklarını anlatmakla kalmayacak, gerçeğe bizzat şahitlik etmiş biri olarak konuşacaktı; Rascum'ların evinde kim bilir kaç gece oturmuş, grevle ilgili sorunları, bu sorunlara karşı nasıl bir tavır takınacaklarını tartışırken bu adamları dinlemişti ve ancak işçi dayanışması sayesinde zafere ulaşabilecekleri, şiddet eylemlerinin işverenlerin işçileri içine çekmeye çalıştığı bir tuzak olduğu konusunda hemfikir olduklarına yemin edebilirdi. Bu çocukların savunulması için para bulmanın başka bir yolu yoksa, Bunny, Baba'nın ona hediye ettiği arabayı satacaktı: "Verne okula yürüyerek gitmemi de yasaklatmaya kalkışmaz herhalde!"

Canı kadar sevdiği oğlunun böyle konuşmasına yüreği dayanmayan zavallı Baba yumuşamaya başladı ve aslında Verne'le uzlaşma ihtimalini de konuştuklarını söyledi. Bu adamlar eyaletten ayrılmayı, en azından petrol işinden uzak durmayı kabul ederler miydi acaba? Aman Tanrım, Bunny'ye sorarsanız, Verne Roscoe böyle bir teklifle ortaya çıkıyorsa, kendine başka bir haberci çocuk bulsundu! Paul'ün cevabının ne olacağını gayet iyi biliyordu; Paul'ün petrol işçilerini örgütlemeye hakkı vardı ve bu işten ölünceye kadar vazgeçmeyecekti. Bunny sekiz adamın da hep bir ağızdan haykırarak böyle bir teklifi kabul etmektense hapiste çürümeye razı olduklarını söyleyeceklerinden emindi!

Bunları mağrur bir tavırla söyledikten sonra, sancılı bir süreç içinde yavaş yavaş görmüş geçirmiş bir adama dönüşen Bunny, zaten bu sekiz kişinin Verne'ün başına bela olamayacağını söyleyerek sözüne devam etti. Verne'ün tıkr tıkr işleyen kara liste sistemi sayesinde zaten petrol sahalarında iş bulmaları imkânsızdı; girişcekleri bütün örgütlenme çabaları başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkûmdu. Öte yandan, Verne bu adamları yaka paça hapse göndermekte ısrar ettiği takdirde uzun bir mahkeme süreci yaşanaca-

ğını, petrol işverenlerinin canını sıkabilecek birçok haber çıkacağını unutmamalıydı. Bunun için sahte kanıtlar hazırlamak zorundaydı; Bunny bunu ortaya çıkarmak ve halkın gerçekleri öğrenmesini sağlamak için elinden geleni ardına koymazdı. Sanıkların avukatı Bay Vernon Roscoe'yu mahkemeye çağırıp Paradise'taki işçilerin arasına yerleştirilen casuslar hakkında neler bildiğini sorarsa, ne olacaktı?

“Oğlum!” diye haykırdı Baba. “Böyle çirkin bir oyun oynamazsın!”

Bunny'nin cevabı şöyle oldu: “Tabii ki yapmam. Avukatın yapabileceğini söyledim. Onun yerinde olsan, sen yapmaz mıydın?”

Baba da gayet sikkın bir tavırla bu işi olurluna bırakmasını, Verne'le tekrar konuşacağını söyledi.

V

Bu görüşmelerinde sonuçlardan biri de Baba'nın Vee Tracy'den destek araması oldu: Vee, Bunny'yi bu lanet olası kızılardan uzak tutmak için daha çok çaba harcayamaz mıydı? Çocuk başka şey düşünmez olmuştu! Vee deneyeceğini söyledi, söylediğini de yaptı ve bu durum aşklarının üstünde biraz daha baskı yarattı. Çünkü Bunny artık ne istediğini anlamaya başlamıştı ve önüne engel konmasından hoşlanmıyordu.

Vee “Paçuli Prensesi” için çok çalışıyordu. Saçmasapan bir hikâye olduğunu o da biliyor ve kabul ediyordu, buna rağmen bütün varlığını o hikâyeyi canlandırmaya ve gerçek kılmaya adanmıştı. Nedenini sorsanız, işinin bu olduğunu söylerdi; yani haftada dört bin kazanıyordu ve film “iyi iş” yaptığı takdirde bunu haftada beş bine çıkarabilirdi. Peki haftada beş bin kazanıp ne yapacaktı? Haftada daha çok kazanmasını sağlayacak alkışı ve beğeniye satın mı alacaktı? Pis bir kısır döngüydü bu; Baba'nın petrol kuyularından bir farkı yoktu. Komünistlerin ormanlarda söylediği böyle bir şarkı

vardı: “İşe gidip para kazanır işe gidecek gücü kazanmak için yemek alırız ve işe gidip para kazanır işe gidecek gücü kazanmak için yemek alırız...” Nefesiniz tükeninceye kadar bu böyle devam ederdi.

Vee filminden ve çalışırken ortaya çıkan gündelik sorunlardan, farklı farklı insanlardan, onların kıskançlıklarıyla kendini beğenmişliklerinden, aşklarından ve nefretlerinden söz etmek istiyordu. Bunny de onu sevdiği için ilgilenmiş gibi görünüyordu çünkü ilgilenmezse, Vee çok kırılırdı. Hollywood partileri için de aynı şey geçerliydi; ilk başta yepyeni ve heyecan vericiyken, artık hepsi birbirine benzemeye başlamıştı. Herkes yeni bir film çekiyor ama bunların hepsi eski filmlere benziyordu. Özgün bir şey yapılmıyor, herkes modayı takip ediyordu; halk sosyeteyle ilgili filmler istiyordu, savaş filmi izleyen yoktu; derken bir gün halk savaş filmleri istemeye başlıyor, sonra tarihi filmlere merak salıyor, oradan korsan filmlerine geçip yine sosyeteyle ilgili filmlere dönüyordu. Vee’nin arkadaşları kaçakçılarını değiştiriyor ama sonuçta hep aynı içkileri içiyordu. Sevgililerini de değiştiriyorlardı; adamın teki kadının tekiyle yatıyor, sonra hemen başka bir kadına geçiyordu; ama değiştikçe, her şey aynılaşıyordu.

Bunny ile Vee ilk günkü kadar âşıktı. Daha doğrusu ilk günkü kadar âşık olduklarını söylüyorlardı ama bu arada değişimin sinsi kimyası sürekli işbaşındaydı. Erkekler ve kadınlar birer vücuttan ibaret değildir ve yalnızca bedensel hazlarla doyuma ulaşamazlar. Erkeklerle kadınların zihinleri de vardır ve fikirleri uyumlu olmalıdır. Birbirlerinin düşüncelerinden sıkılmışken, eskisi kadar âşık olabilmeleri mümkün mü? Erkekler ve kadınların birer karakteri de vardır ve karakterler eylemlere yol açar; farklı eylemlere yol açtıklarında ne olur peki? Adam kitap okumak, kadın dansa gitmek istediğinde?

Vee, “Appie” ile gönül eğlendirme konusunda temkinli, Bunny’yi kıskandırmamak için fazlasıyla dikkatli davranmıştı; ardından Bunny dikkatli davranma sırasının kendisinde olduğunu görerek rahatsız olmuştu! Vee’nin iki kadın düşmanı vardı; ama Bunny onları yakınında tutmakta ısrarcıydı. Üniversitedeki şu sos-

yalist kız; onu okulda görecekti tabii ama üstüne bir de randevulaşıp sosyalist mitinglere gitmek zorunda mıydı yani? Bunny'nin, elleri nasırlı, sıradan bir Yahudiye âşık olmadığına tabii ki inanıyordu; ama sosyalist toplantılardan birinin olduğu gece, Vee de bir "dünya prömiyerine" gitmek isterse, ne olacaktı?

Bir de şu Ruth Watkins vardı! Bunny, eğitimsiz, cahil bir köylü kızına âşık olacak değildi tabii; ama fark etmezdi ki, kız ona kancayı takmıştı ve Vee bir kadının aklına koyduğu şeyi mutlaka elde edeceğini bilecek kadar çok erkek tanımıştı. Bunny o pansiyona gidip duruyor, Paul'le birlikte babasını endişelendirecek, Verne'le ve Annabelle'le arasında sorun yaratacak planlar yapıyordu; yakında Bunny'yi Manastır'da istemeyeceklerdi ve orası Vee'nin özel kulübü gibi bir yerdi, en önemli insanlarla orada tanışıyordu. Yalnızca sosyal yaşam değil, bir oyuncunun kariyerinde en önemli şey iş bağlantılarıydı. Sinema dünyasında yükselebilmek iyi bağlantılara bağlıydı ve Vee için Verne ve Annabelle'le olan dostluğunu yitirmek hiç iyi olmazdı. Bunu Bunny'ye incelikle anlatmayı denedi ama Bunny umursamayınca, dırdırcılık boyutunda bir ısrara başladı. Bu durum Bunny'ye, Vee'nin sevgili Appie'sine cilveli bir sesle, "Artık karı koca gibi olduk!" demesini hatırlatıyordu.

VI

Baba'yla Verne alınacak yeni petrol sahaları yüzünden Pete O'Reilly ile uzun uzun pazarlık yapmak zorundaydı ve Baba hafta sonu için bu meşhur adamın yazlık evine davetliydi. Bunny de davetliydi ve Baba gelmesi gerektiğini söylüyordu; onu çok etkileyen bu "müthiş" dünyadaki bir şeyin günün birinde müşkülpesent oğlunu da etkileyeceği umudunu hiç yitirmiyordu. "Ayrıca," diye ekledi sırtarak, "O'Reilly'lerin evlilik çağında bir kızları var."

Bunny okuldaki spor karşılaşmaları nedeniyle "Genç Pete"i zaten tanıyordu. Bunny de okulda dikkat çeken biriydi çünkü o da bir petrol kralının oğluydu; aynen babalarının şu anda yaptığı gibi, bir gün

“Genç Pete”le Bunny de Birleşik Devletler hükümetini yönetecekti. “Genç Pete” bütün ülkede örnekleri görülen, gayet renksiz bir işadımıydı; ama babası görülmeye değer bir tipti; bir kazma, battaniye, jambon ve fasulye dolu bir heybe, su dolu bir tulum yüklü katırıyla çöller aşmış ihtiyar bir İrlandalı. Bu orta yaşlarına kadar böyle sürmüştü; Angel City’ye gelip bulduğu petrol sahası için broşür bastırmak istediğinde, matbaanın on üç doları olduğuna bile inanmadığını keyifle anlatırdı! Şimdiyse kaç milyonu olduğunu hesaplayabilen yoktu; buna rağmen eski bir ayakkabı kadar rahat, ceketsiz oturmak isteyen ama oturmasına izin verilmeyen sevimli bir ihtiyardı.

Ailenin patronu bir ustabaşının kızıyken Güney California sosyetesindeki yüksek konumuna ulaşmış olan Bayan Pete’ti. Tombul ve kararlı bir kadındı; bir mağazaya girdiğinde tezgâhtarlarla muhatap olmaz, derhal mağaza şefine gidip, “Ben Bayan Peter O’Reilly, hemen benimle ilgilenilmesini istiyorum,” derdi. Görevlinin paçaları tutuşur, derhal ellerindeki işi bıraktırdığı üç tezgâhtar hanımefendinin emrine verirdi.

Mimarları çağırıp bir parkın içine o saray yavrusunu, etrafına da o yüksek bronz çitleri, bronz kapıları yaptıran Bayan Peter’dı; ev sahibinin adını kapılara yazdıran oydu. Avrupalı düşmüş bir hükümdarın yatı için pazarlığa oturan, sonra yatın içini olduğu gibi yıktırıp İrlanda kökenli Amerikalı bir petrolcünün zevkine uygun olarak tekrar yaptıran da oydu; teknenin içi ceviz ve mavi satenle kaplanmıştı, sahibinin adını herkes görebiliyordu. Yine ceviz ve mavi satenle kaplı, sahibinin adı üzerindeki pirinç bir levhaya yazılmış özel bir araba vardı. Arabanın içi tuhafiyeci dükkânı gibiydi.

Bayan Peter “sosyetik” tavrını bu kez Baba’yla Bunny’nin üzerinde deniyordu; elini iyice havaya kaldırarak el sıkışıyor, havaların erken soğuduğundan ve dağlara kar yağdığından söz ediyordu. Ardından Patricia’yı takdim etti ve Patricia’ya yönetmenin öğrettiği, Bunny’nin “Kamera!” dememek için kendini zor tutmasına neden olan numaraları yapışını izledi. Bayan Patricia O’Reilly annesi gibi uzun boylu, erken semirmeye meyilli, bu yüzden kalbine hasar veren zayıflama hapları alan, bu sayede solgun ve asil görünen bir

kızdı. Bütün hareketleri ve tavırları öyle iyi öğrenmişti ki koca bir oyuncak Fransız bebeği kadar ilginçti ve annesi ışıklar saçarak genç çifti izliyordu; iki büyük hanedanlığın birleşmesi olasılığı, Katolik kilisesinde düğün, elli bin davetli, bütün gazetelerin ilk sayfalarında yayınlanacak fotoğraflar. Bunny kendi hayalinde daha da ileri gitti: Vee Tracy fısıltı gazetelerine röportaj verirken soğuk ve mağrur bir tavır takınacak ama gizli gizli ağlayacak, ağlarken aynada yüzünü görecektir ve “Boşver!” diye düşünecekti.

Evdeki diğer konuklar arasında bir sürü titri olan Dr. Alonzo Cowper da vardı ve hiç kimse etrafına ondan daha sıcak bir enerji yayamazdı. Adam Bunny’nin sınavlardan geçmiş olmasına çok sevindi, babasına iyi hizmet verebilmiş olduğu için keyiflendi, oğlunun gelişiminden memnun olan Baba adına yine mutluluk duydu. Yalnız kaldıklarında, şaka yollu Bunny’nin kızcılık hastalığına değindi ve hastalığın hâlâ geçmemiş olması onu oldukça üzdü; fırsattan istifade delikanlıyı sorguya çekti; kızıkların Angel City’de tehlikeli bir gelişme kaydettikleri doğru muydu? Dr. Cowper bu şok edici doktrinlerden söz etmek isterken, müstehcen bir kitabı okumak isteyen küçük bir çocuk gibiydi!

Bunny, Yaşlı Pete’le Baba’nın görüşmesine çağırılmadı ama Baba eve dönerken yolda Bunny’ye neler olduğunu anlattı. Çok zor bir dönemden geçiyorlardı; hükümet satın almak düşündükleri kadar kolay bir iş değildi. En büyükten en küçüğe kadar herkes “avanta” peşindeydi; Tanrı aşkına, konuyla ilgili bir mektup getiren ayakçılar bile on dolar bahşış bekliyordu! Bunny fırsattan istifade bir kez daha rica etti; neden bu işten çekilmiyorlardı, zaten yeteri kadar paraları vardı! Ama Baba işlerin fazla dallanıp budaklandığını, kendisine yaklaşık altı yüz bin dolara patladığını söyledi; üstelik nakit paraydı, canından can alınmıştı. Hayır, sonuna kadar gideceklerdi ve petrol sahalarını alınca her şey yoluna girecekti.

Ortada iki sorun vardı. Donanma’nın petrol rezervi Deniz Kuvvetleri Bakanlığı’nın kontrolündeydi ve kontrolü onlardan alıp Bakan Crisby’ye vermekle uğraşmak zorunda kalmışlardı. Kanun hükmünde kararname yeterli miydi yoksa Kongre kararı mı ge-

rekiyordu, onu anlamaya çalışmışlardı. Yetkililer işi geciktirdikçe geciktirmişti ve tabii ki bunu kasten yapmışlardı; o iş için, bu iş için para isteyip durmuşlardı. Yaşlı Pete oğlunu mutemet olarak Washington'a göndermişti. Öteki sorun küçük bir şirketin, Baba'yla Verne'ün göz koyduğu Sunnyside petrol sahasına girip eski bir sözleşmeye dayanarak sondaja başlamış olmasıydı. Şirketi ekarte etmeleri gerekiyordu ama bunu sessizce, gazeteleri olayı duyur-mamaya ikna ederek yapmak zorundaydılar. Verne, Baba'nın gi-dip araziye bakmasını istiyordu ve belki Bunny ile birlikte kısa bir tatil yapabilirlerdi. Sunnyside dünyanın bir numaralı petrol sahası olacaktı; Paradise'ı kat kat geçecekti ve bu iş güzelce halledildikten sonra Baba uzun bir tatil yapacaktı.

VII

Bunny'ye bir telefon geldi; eyaletin yüz almış kilometre kuzeyindeki bir şehri arayıp şehirlerarası bir görüşme yapması gerekiyordu. Nu-marayı aradığında, hastanedeki bir hemşire Bertie'nin mesajını ilettil; Bertie oraya gelmesini istiyordu. Tehlikede değildi ve aileyi telaş-landırmaya gerek yoktu; bundan kimseye söz etmesini istemiyordu. Tabii ki Bunny hemen arabaya atlayıp tam gaz oraya gitti. Ablası Norman'larda kalıyordu ve hastane onların evine epey uzaktı.

Hastaneye girdiğinde, görevliler Bertie'nin apandis ameliyatı geçirdiğini, durumunun iyi olduğunu söyledi. Onu odaya götür-düklerinde, yatakta yatan Bertie gözüne solgun, tuhaf göründü çünkü ablasını hiç makyajsız görmemişti. Dantelli beyaz geceliği, içine gömüldüğü yumuşacık beyaz yastıklar, her şey tertemizdi; ra-hibeye benziyordu ve Bunny'yi gördüğüne o kadar çok sevinmesi gülünçtü. "Vay canına, Bertie! Nasıl oldu bu?"

"Aniden oluverdi işte. Feci bir şeydi ama şimdi iyiyim. Herkes bana çok iyi davrandı." Odada bir hemşire vardı ve Bertie kadın dışarı çıkıp kapıyı kapayınca kadar bekledi. Sonra yorgun göz-lerini kardeşine dikerek şunları söyledi: "Apandis diyoruz çünkü

böyle demek âdettenmiş ve sen de Baba'yla Emma Yenge'ye öyle söyleyeceksin. Ama gerçeği bilsen, iyi olur; hamile kalmıştım."

"Aman Tanrım!" Bunny dehşet içinde ablasına bakakaldı.

"Abartmana gerek yok; sen de süttten çıkmış ak kaşık değilsin, Bunny."

"Babası kimdi?"

"Lütfen, melodramlaştırma. Bu herkesin başına gelebilecek bir şey, sen de biliyorsun."

"Evet... ama kimdi Bertie?"

"Önce şunu anlamanı istiyorum: Onun bir suçu yoktu. Ben bile-rek yaptım."

Bunny ne düşünmesi gerektiğini bilemiyordu. "Şunu bir anlat-sana artık, Bertie."

"Ama kendine hâkim olmanı istiyorum. Ben kendi kendimin patronuyum ve bunu bile isteye yaptım. Artık milyon dolar verse-ler onunla evlenmem; bütün milyonlarını verse, yine de evlenmem çünkü o sarı bir çıyan ve ondan hiç hoşlanmıyorum."

"Charlie Norman mı yani!"

Bertie başını salladı, Bunny'nin yumruklarını sıkıldığını görünce de, "Kahramanlık yapmana gerek yok," dedi. "Gelinin istemediği bir evlilik aile zoruyla olamaz."

"Anlat haydi, Bertie."

"İşte, bir süre boyunca birbirimize deliler gibi aşıktık ve benimle evleneceğini zannediyordum. Ama sonra öteki kadınlardan vazge-çemediğini görüp düşündüm ve hamile kalırsam evleneceğine ka-rar verip denedim."

"Vay anasını, Bertie!"

"Öyle suratını ekşitme. Binlerce kadının yaptığı bir şey; kadınsı numaralarımızdan biri bu. Ama Charlie sarı çıyanın teki çıktı. Ha-mile olduğumu söyleyince, öyle iğrenç davrandı ki cehennemin di-bine gitmesini söyledim. İşi halledecek bir doktor buldum, Baba'ya bin dolarlık bir fatura gidecek, hepsi bu."

"Bertie," diye fısıldadı Bunny, "ne demeye böyle işlere kalkışı-yorsun ki?"

“Merak etme, bir daha yapmayacağım. Herkes gibi benim de deneyimleyerek öğrenmem gerekti.”

“İyi ama neden denedin ki? Zengin bir adamı tuzağa düşürerek onunla evlenmeye çalışmışsın! Babam sana yeteri kadar para vermiyor mu?”

“Böyle demek senin için kolay, Bunny; köşene çekilip eski bir kitabı okumak sana yetiyor. Ama ben senin gibi değilim, bir hayatım olsun istiyorum. İstediğim şey babamdan harçlık almak değil. Bir kariyerim, bana ait bir şeyler olsun istiyorum. Lütfen bana vaaz vermeye kalkışma çünkü bir kedi yavrusu kadar savunmasızım ve şu anda buna tahammül edemem. Ben de her kadının istediğini istedim; kendime ait bir ev, bahçeli küçük bir ev değil, insanları davet edip ev sahibesi olarak yeteneklerimi gösterebileceğim bir yer olsun istedim. Her neyse, başaramadım ve birinin birkaç dakikacık da olsa bana anlayış göstermesini istiyorum; eğer becerebilirsen.”

Bertie’nin gözleri yaşlanmış gibi görüldüğü için Bunny çabucak, “Pekâlâ, koca kız,” dedi. “Ama haliyle sarsıldım.”

“Gerek yok. Doktor bütün ülkede yılda milyonlarca kez yapıldığını söylüyor. Biraz oyalanmak için hesap yaptım; otuz saniyede bire geliyor. Hayat çok karmaşık. Başka şeyden söz edelim!”

Birbirlerine açılma zamanıydı ve Bertie, Vee’yle Bunny’nin arasının nasıl olduğunu merak ediyordu; evlenecekler miydi? Bunny, Vee’nin onu isteyip istemediğini bilmediğini söyledi. Bertie güldü; Vee tabii ki istiyordu, kartlarını zekice oynuyordu. Ama Bunny, Vee’nin ona sık sık öfkелendiğini ve öfkelenmesinin nedenlerini anlatınca, Bertie’ye konuşacak bir konu çıkmış oldu. Hâlâ aynı Bertie’ydi; birkaç dakikalığına zayıf düşüp Bunny’den anlayış beklemiş olabilirdi ama paraya ve paranın alabileceklerine inancı hâlâ tamdı. Vee konusuna da bu bakış açısından yaklaştı; Bunny’nin bir oyuncuyla değil bir hanımefendiyle evlenmesi daha saygın ve uzun vadede daha güvenli olurdu; ama çok da fark etmezdi, Vee akıllı kızdı, ondan beterleri de vardı. Aptalca Bolşevik inançları yüzünden mutluluklarını mahvetmek büyük bir hata olurdu!

Sonra Baba'nın işlerini, Washington'daki işin nasıl gittiğini sordu; o petrol sahalarını ciddi alabilecekler miydi? Baba'nın Washington'daki yönetimde ciddi bir nüfuza sahip olduğu doğru muydu? Bunny doğru olduğunu söyledi; Bertie de baklayı ağzından çıkardı. "Çok düşündüm; burada böyle yatarken düşünecek çok zamanım oldu. Sanırım Eldon Burdick'e dönmeye karar verdim. Beceriksizin teki olsa da, sürekli elinin altında ve şu anda bu, benim için büyük bir erdem."

"Durumu ona da anlatacak mısınız?" diye sordu Bunny merakla.

"Hayır, neden anlatacakmışım? Bence o da birçok hata yapmıştır ama yaptıklarını herkese ilan etmiyor. Charlie'yle birlikte yaşadığını biliyor ama galiba bana hâlâ âşık. Aklımdaki şey, ona bir unvan kazandırabileceğim; Baba'yla Verne'ün ağırlıklarını koyarak ona diplomatik bir görev verdirmelerini sağlarım. Paris'te yaşamamanın hoşuma gideceğini zannediyorum, orada bütün mühim insanlarla tanışabiliyorsun, gayet medeni bir yer. Eldon Avrupa'yı kontrol altına almamız gerektiğini söylüyor ve o böyle bir iş için biçilmiş kaftan bence. Ne dersin?"

"Yani, istediğin buysa, mutlaka olur. Ama benim gibi bir kayınbiraderi olması, Eldon'ı oldukça zorlayacaktır."

"Ah, sen de rahat duracaksın," dedi Bertie hiç tınmadan. "Bu çocuksu inattan artık vazgeçmen lazım."

VIII

Sunnyside'daki arazide sondaja başlayan küçük şirket Deniz Kuvvetleri tarafından oradan çıkarıldı. Bu iş için bir grup denizci gönderildi ve bu görülmemiş olayın dikkatleri üzerine çekmesi Baba'yla Verne'ü kaygılandırdı. Verne'ün orada gazetecileri ikna edecek bir adamı vardı; "Genç Pete" de Washington'daki işleri hallediyordu. Gazete haberlerinden, Deniz Kuvvetleri'nin kendi petrol rezervlerinin çevresindeki topraklarda sondaj yapan şirketlerin,

Donanma'nın petrolünü çekmesinden büyük bir endişe duyduğunu anlıyordunuz; bu büyük bir felaket olurdu ve yetkililer bunun ancak petrol sahasının kontrolünün İçişleri Bakanlığı'na devredilerek engellenebileceği görüşündeydi; bakanlık sahayı kiralarken devletin çıkarlarını gözetirdi.

Bunny babasına bu propagandanın amacını sormadı; zaten biliyordu ve merak içinde beklemekle yetindi; bu kadar ayan beyan bir şeyi insanlara yutturmak mümkün müydü? Devletin elinde tuttuğu rezervleri almak için kullandığı gücü sınır arazileri dahi almak için de kullanabileceğini görmemek mümkün müydü? Ya da bütün petrolcülerin yapacağı gibi kendi arazisine tespit kuyuları açabileceğini? Ama hayır, bu yönetim Deniz Kuvvetleri'ni değil Baba'yla Verne'ün çıkarını düşünüyordu. Petrolcüler Cumhuriyetçilerin kongresini satın alırken, aynı zamanda parti mekanizmasını da satın almışlardı ve bu mekanizmaya Washington'dan gönderilen "afyonu" uysalca kabul ederek hükümet tarafından Donanma'nın petrolünü korumak için alınan acil tedbirleri savunan basın da dahildi.

Derken garip bir şey oldu. Dan İrving, Bunny'yi arayıp öğle yemeği için randevu aldı. İlk söylediği şey, "Vallahi, iş okulu topu attı, gümledik!" oldu. Şu anki işçi liderleri başta olduğu sürece böyle bir işi ayakta tutmaya çalışmanın boşa zaman harcamak olduğunu söyleyerek söze devam etti; adamlar genç işçilerin eğitilmesini falan istemiyordu; sistemin onları kontrol altında tutmasını zorlaştıran bir şeydi bu. Geçen hafta birileri okulu basmış ve borçlar hariç her şeyi alıp götürmüştü; Dan de borçları birikimleriyle ödeyip işi bırakmaya karar vermişti.

"Ne yapacaksın peki?" diye sordu Bunny. Dan Chicago'da bir grup radikalın yönettiği küçük bir basın ajansına haberler gönderdiğini ve Washington'dan ilgi çeken birçok bilgi edindiğini anlattı. Orada içeriden bilgi verebilecek birkaç arkadaşı vardı ve sonuçta Dan'e başkente gidip bu basın ajansının muhabiri olması için haftada on beş dolar teklif edilmişti. "Bu parayla geçinebilirim ve yapabileceğim en iyi iş bu."

Bunny heyecanlanmıştı. "Çok iyi, Dan! İfşa edilmesi gereken bir sürü pislik var!"

“Biliyorum; seninle de bu yüzden görüşmek istedim. Gözüme kestirdiğim konulardan biri de Donanma’nın petrol rezervleri. Durum bana çok şüpheli görünüyor. Tahminimde yanılmıyorsam, işin arkasında Vernon Roscoe ve Pete O’Reilly var ve o adamlar neye dokunsa çamura bular.”

“Bence de,” dedi Bunny, sesinin cılız çıkmamasına gayret ederek.

“Washington’da Crisby’nin bu sayede bakan olduğu konuşuluyor. Anlaşma Harding’in adaylığından önce yapılmış. General Wood adaylığın bu koşulla kendisine de teklif edildiğini ve teklifi reddettiğini söylüyor.”

“Vay canına!” dedi Bunny.

“Tabii henüz hiçbir şeyden emin değilim ama konuyu kurcalayacağım. Sonra Roscoe’nun babanın ortaklarından biri olduğunu hatırladım ve altından bir şey çıkarsa, çok garip bir durum olacağını fark ettim –yani, ne demek istediğimi biliyorsun, Bunny– babanın benim için yaptıklarından sonra; bir de okula o kadar para yatırdınız...”

“Evet, anlıyorum,” dedi Bunny. “Bunu hiç dert etme, Dan. Sen işini yap, bizi hiç tanımamışsın gibi.”

“Çok iyisin. Ama ne diyeceğim; ileride bir yanlış anlaşma olmasından korkuyorum ve bir şeyi netleştirmem lazım; bu konuda senden en ufak bir ipucu almış değilim. Ben öyle hatırlıyorum, yanımda bundan hiç söz etmedin. Doğru mu?”

“Kesinlikle doğru, Dan.”

“Bana babanın işlerinden hiç söz etmedin; grev dışında; Roscoe ve O’Reilly’den de hiç söz etmedin.”

“Doğru diyorsun, Dan. Bu konuda hiç şüphe yok.”

“Olacaktır, Bunny, emin ol; Washington’da bombayı patlatırsam, Roscoe’yla O’Reilly’yi senin ağzından laf almadığıma hiçbir şey ikna edemez. Korkarım babanı da edemez. Ama kalleşlik yapmadığım konusunda, senin kararlı olduğundan emin olmalıyım.”

Bunny olurunu verdi; Paradise’taki “çiftlik evinin” dumanlı salonunda bütün gece poker oynayan eski kurtların hiçbiri aldırmaçlık rolünü bu kadar iyi oynayamazdı. Hatta Bunny yemeğini bile bitirdi ve okulun borçlarının bir bölümünü karşılayacak bir çek yazıp ar-

kadaşına içten bir veda ederek yeni işinde başarılar diledi. Ancak arabasına bindiğinde, olduğu gibi, yani gayet mutsuz görünebildi!

Bu sohbetten babasına bahsetmenin görevi olduğuna karar verdi. Dan Irving'in işini etkilemez, ayrıca Baba'yı bu pislikten uzak tutmaya da yarayabilirdi bu. Ama büyük Ross o akşam eve geldiğinde, Bunny'nin ağzını açmasına fırsat vermedi. "Petrol sahasını aldık, evlat!"

"Deme, Baba!"

"Kesin onaylandı ve Verne bugün Washington'a gitti. İmzalar gelecek hafta atılacak ve ikimiz birlikte tatile çıkıp biraz eğleneceğiz."

IX

İşçi partisindeki yoldaşları parayı zar zor toparlamış, Joe ve Ikey Menzies birkaç ay önce hapisten çıkmıştı. Birçok parti üyesiyle çıkacakları mahkeme günü gelmişti. Devlet bu örgütün kılıfına uydurulmuş komünist bir parti olduğunu kanıtlamaya kararlıydı; parti buzdağının "yasal" kısmıydı ama esas yönetim parayı ve emirleri Moskova'dan alan bir "yeraltı" grubunun elindeydi. Bu grup Rusya modelinde olduğu gibi, "kapitalist devleti" kaba güçle yıkarak "proleteryanın diktatörlüğünü" kurmayı amaçlıyordu. Öte yandan, suçlanan adamlar da işçi sınıfı için meşru bir parti kurduklarını ve şiddete karşı yaklaşımlarının sadece savunma amaçlı olduğunu iddia ediyordu. Kapitalistlerin ellerindeki gücü asla barış yoluyla teslim etmeyeceğine inanıyorlardı; devleti yıkacak olanlar esasen kapitalistlerdi ve işçiler kendilerini savunmak zorundaydı.

Mahkûmların topluca yargılanması güncel sorunlar üzerine gayet eğitici olan üç haftalık bir sürece yayıldı; daha doğrusu, gazeteler iki tarafın görüşlerine de yer verse, eğitici olabilecek bir süreçti. İşçilerin görüşlerini bir tek mahkeme salonundakiler duyabildi; Bunny de okuldan fırsat buldukça onları dinlemeye gitti. Savcı birdenbire "sürpriz" bir tanık ortaya çıkardığında da oradaydı ve bu tanık Bunny'ye çifte sürpriz yaşattı; çünkü çocukluk arkadaşı Ben

Skutt'tı! Ben bıyık bırakmış ve herhalde Moskova aksaniyle konuşabilmek için dersler almış, güya petrol işçisi olarak çalışırken işçi partisine ve çok geçmeden yönetim kadrosuna girmişti. Şimdiye kadar duyduğu korkunç şeylerle, partinin petrol işçilerini kışkırtarak ayaklandırıp kuyuları yıktırma çabalarıyla ilgili anlatacak acıklı hikâyeleri vardı. Öte yandan, Ikey Menzies'in Bunny'ye anlattığına göre, komünistler bütün bu teklifleri bizzat Ben Skutt'ın yaptığına yemin etmeye hazırdı; adam grevin en kritik zamanında bütün enerjisini insanları durumu kurtaracak tek çözümün bir grup gerçek savaşçı bulup birkaç araziye yakmak olduğuna ikna etmek için harcamıştı.

Bunny eve gidip babasıyla konuştu. "Baba, Ben Skutt'la yolları ayırmanın nedeni neydi?"

"Ne olacak, karşı taraftan komisyon aldığını öğrendim. Başka pisliklere de bulaşmıştı."

"Ne gibi?"

Baba güldü. "Biliyorsun, Paradise'taki insanlar sondaj yapmak için birbiriyle yarışıyordu; kuyuyu ilk kim açarsa bütün petrolü o çekiyordu. Ben, iyi bir anlaşma yapmak üzere olan bir grup insan buluyormuş; içlerinden biri Ben'e kendi arsası için devir temlik senedi veriyormuş. Ben senedi kaydettiriyormuş ve emlak şirketi sözleşme için geldiğinde, tabii ki o arsa sorun çıkarıyormuş. Araziyi kiralayacak olan adam panik içinde Ben'e gelip hesap soruyormuş. Ben de gayet sarsılmış bir tavırla o arsayı bir adama güvenip satın aldığını söylüyormuş. Peki adam nerede? Adam ortadan kayboluyormuş ve kimse onu bulamıyormuş. Böylece Ben sözleşmenin önünü tıkıyor ve sondaja başlanamıyormuş. Arsa sahipleri öfkeden kudurup küfürler savuruyormuş; elleri kolları bağlanmış oluyor, o tek arsa yüzünden hiçbir şey yapamıyorlarmış. İş mahkemede halletmek en az altı ay sürecektir ve bu arada sözleşme şansı da ellerinde kaçmış olacak; bu yüzden arsa sahipleri aralarında toplanıp Ben'e beş bin dolar para veriyormuş; yani adama ne kadar verdiğini söylediyse, o kadarını veriyorlarmış işte."

“Bu numarayı çok kereler denemiş olmalı,” dedi Bunny; Baba da böyle bir şeyin yapıla yapıla sonunda mutlaka duyulacağını, arsa sahiplerinden birinin Ben’in kafasına silahı dayayıp işi öyle halledeceğini söyledi. Ama Ben’in başına her zaman gelen şey gelmiş, kadının teki onu ele geçirip kaz gibi yolmuş ve bu yüzden milliyetçilerin casusluğunu yapmaya başlamış.

Bunny babasının bu kaypak ve alçak herife bir şey borçlu olmadığını, Bunny’nin adı işe karışmadığı sürece foyasının ortaya çıkarılmasını umursamayacağını biliyordu. Ben’in emlak alım satım işlemlerini eyalet kayıtlarından bularak yaptıklarını ortaya çıkarmak kolaydı; tuzağa düşürdüğü insanları kaydettirdiği devir temlik senetlerinden bulmak ve tanıklık yapmalarını sağlamak gayet mümkündü. Bunny ertesi gün okulda Rachel’ı bulup hikâyeyi ona da anlattı ve kayıtları inceletmesi için yüz dolar verdi. Rachel parayı Joe ya da Ikey’ye verdi ve iki gün sonra kadınlı erkekli beş altı öfkeli yurttaş Ben’in karşısına dikilip jürinin işçi partisinde yapılan gizli planlara dair verdiği ifadeye duyduğu inancı epey sarstı! Jüri iki parti yöneticisi dışında herkesi suçsuz buldu; adamlar altışar yıla mahkûm edildi ama Menzies’ler aklandı ve partide gazetelerin kızıl devrimci çılgınlığı şeklinde tanımladığı bir kutlama yapıldı.

X

Bunny’nin verdiği haber, Dan Irving’in başkentte Vernon Roscoe’nun peşinde olması Baba’nın fazla canını sıkmadı. Petrol sahasıyla ilgili dedikodular çıkması normaldi; yenilgiyi kabul edemeyip sorun çıkaranlar her zaman olur ama sonunda bunun yalnızca siyaset olduğunu herkes anlardı. Hem Baba’nın hem de Verne’ün şimdiye kadar yaptıkları en büyük vurgundu bu; orada sondaj yapıp petrol çıkaracaklardı ve başka hiçbir şeyin önemi yoktu. Bu işte kalın bir zırha bürünmen gerekiyordu; Bunny’nin o zırha bürünmemesi çok yazıktı. Ayrıca “profesör” gibi hoş bir delikanlının Verne’ün tuvaletinin etrafını koklamaktan daha iyi bir iş bulamaması da üzücüydü.

Amerika'nın en büyük petrol sahasındaki tesislerin inşası için yeni bir şirket kurulmuştu ve Baba şirketin hem hissedarı hem de başkan yardımcısı olarak tesislerin kurulması işini yönetecek, yılda yüz bin daha kazanacaktı. Ama Bunny'ye söz vermişti, detaylarla kendini yormayacaktı; birkaç yetenekli gence işi öğretmişti ve tek yapması gereken onları yönetmektir. Harika bir iş üstlenmişti ve doktorların uyarılarına rağmen kendini tamamen bu işe adanmış, her zamankinden daha da çok çalışıyordu.

Verne'den telgraf geldi; imzalar atılmıştı. Bunny kendine bir haftalık okul tatili ayarladı; kıdemli bir son sınıf öğrencisine, hele de babası petrol kimyası kürsüsü için bağış yapabilecek birine bu türden imtiyazlar kolayca tanınıyordu. Eyaletin uzak bir köşesindeki, otlaklarla kaplı, çok az yerleşim yeri ve kötü yolları olan Sunnyside'a kadar uzun bir yolculuk yaptılar. Basit bir otelde kaldılar ve zaman zaman atla dolaşarak yeni arazileri keşfe çıktılar. Baba'nın jeologları, mühendisleri ve topografları da oradaydı; sondaj bölgelerinin, yolların, boru hatlarının, terminallerin nerede olacağını kararlaştırdılar; evet, hatta kurulacak kasabadaki yolların nereden geçeceğini, sinemanın ve marketin nerede olacağını belirlediler! Gerekli rüşvetler verilmişti ve asfalt yol yapımına gelecek hafta başlanıyordu. İşler tıkırındaydı!

Bunny'nin bütün bunlara ilgi duyması gerekiyordu; bütün sadık evlatlar gibi, "vurgunla" gurur duyması gerekiyordu. Onun yerine, eski katır arabası sürücüsünün kaba deyimiyle, burada da "tuvaletin etrafını kokluyordu". Bunny'nin her daim babasının yaptığı işin yanlış tarafında olmasını sağlayan kader bu basit otelde de peşini bırakmadı ve Bunny'yi teni altmış yıldır kavurucu sıcağa ve rüzgârlara maruz kalmaktan kayışa dönmüş, ufacık suratlı, insanın yüreğini sızlatan ihtiyar bir çiftçiyle karşılaştırdı. Adamın tedirgin ve ıslak mavi gözleri, kolunun altında çalınır korkusuyla odasında bırakmadığı koca bir dosyası vardı. Baba'dan toprağını kiralamasını rica etti ama küçük işlerle uğraşacak zamanı olmayan Baba tabii ki bunu adama açıkça söyledi ve konu kapandı. Fakat yaşlı adam Bunny'nin petrol devlerindeki o kalın zırhtan yoksun olduğunu keşfedip delikanlıyı odasına gitmeye ikna ederek orada

Bunny'ye elindeki belgeleri gösterdi. Etkileyici kırmızı mühürleri ve mavi kurdeleleriyle, İçişleri'nden tasdikli bir dosya vardı elinde; adam buna rağmen belgelerin eksik olduğunu söyledi; "Orta Batı Pete"nin onu kendi topraklarından attığını gösteren, devlete ait dosyadaki en gerekli belgeler çalınmıştı. "Bunu petrol işindeki en büyük sahtekârlardan Vernon Roscoe yaptırdı."

Carberry adındaki ihtiyar arazi yasasını kullanarak yakınlardaki bir arazinin imtiyaz haklarını almıştı; derken petrol bulunmuş, Orta Batı Pete gelip onu kendi toprağından atmış, adamın yaptığı iki bin iki yüz dolarlık harcama için bir dolar bile vermemişti. Buna hakkı vardı; yaşlı adamda kanunun bir kopyası vardı ve bu kanuna göre "maden bulunan topraklar" arazi yasasına dahil değildi; eyaletin o tarafında bu tuzağı düşen binlerce kişi vardı. Ama Carberry'nin elinde de imtiyaz hakkı vardı ve bu yüzden talebi geçerliydi, fakat birileri devlet kayıtlarında değişiklik yapmıştı ve adam yıllardır tazminatını almak için uğraşıyordu. Yersiz bir güvenle kendi milletvekiline mektup yazıp Washington'da kendisini temsil edecek bir avukat bulmasını istemiş, milletvekilinin tavsiye ettiği avukata defalarca para yollamış ama bir sonuç elde edememişti; bunun üstüne Washington'a gitmiş ve bu sözde avukatın milletvekilinin yanında çalışan, toprak hakkı taleplerinden yağmaladığı parayı büyük ihtimalle patronuyla bölüşen bir memur olduğunu görmüştü!

Çok, çok üzücü bir hikâyeydi bu; en kötü tarafıysa bunun münferit bir olay değil bütün bir sistem olduğunu görebilmenizdi. Zengin ve güçlü olanların yoksul ve güçsüz olanları sömürmesinin farklı bir yöntemi! Carberry'nin elinde Washington'dan almayı becerdiği, California'daki arazi davalarına dair bir kongre araştırması raporu vardı. Bunny bütün geceyi rapora göz gezdirerek geçirdi; organize dolandırıcılık ve hırsızlığın kanıtı olan, ufacık harflerle yazılmış, yaklaşık bin sayfalık bir belgeydi. Mesela demiryollarının petrol haklarına el koyması! Devlet demiryollarının geçiş hakkına sahip olduğu yerlerdeki bütün toprakları onlara hibe ediyordu ve bunun tek istisnası "maden bulunan topraklardı". Demiryolları maden bulunabilecek yerlerden vazgeçip yollarını başka yerden geçirmek

zorundaydı. Kanuna göre petrol de “maden” sınıfına giriyordu; demiryolları bu kanuna uyuyor muydu peki? Bir tek Güney Pasifik’in elinde bir milyar değerinde petrol sahası vardı; ama devletin bu toprakları geri alması için girişilen her çaba kurnaz avukatlar, satılmış politikacı ve yargıçlar tarafından engelleniyordu. Arabayla eve dönerlerken, Bunny babasına durumu anlatmaya çalıştı; ama Baba ne yapabilirdi ki? “Orta Batı Pete” tarafından yerinden yurdundan edilen Carberry için ne yapabilirdi? Baba, Verne’ün tuvaletinin etrafını koklayacak adam değildi; bundan emin olabilirdiniz!

İFŞA

I

Paradise'ın tepelerindeki bildircinlar sonbahar ve kış boyunca boş yere ötüp durmuştu. Bunny oraya gitmek istemiyordu. Ama Baba'nın ilgilenmesi gereken birkaç iş çıkmış, şoförü de boş zamanlarında içki kaçakçılığı yapmaktan hapse girmişti. Baba'nın sağlığı ara ara kötüleşiyor, canı hiç araba kullanmak istemiyordu; günlerden cuma olduğu için, oğlu şoförlüğünü yapmayı teklif etti.

Ross Junior arazisinde Bunny'nin isminden başka hiçbir şeyi kalmamıştı. Çiftlik evinde kâhya olarak tuhaf bir kadın çalışıyordu ve Rascum'ların evi yıkılmış, begonvil sarmaşığın yerine bir iskele dikilmişti. Paul'le birlikte toplantılara katılan bütün adamlar gitmişti ve artık zihin açıcı tartışmalar yapılmıyordu. Bunny'nin tanımadığı yüzlerce adam yeni bir atmosfer yaratmıştı. Bunlar bütün paralarını kaçakçılara, bilardo salonlarına, gizli gizli kumar oynanıp içki içilen yerlere yatıran tiplerdi. Gerçek petrol işçileri bu yeni tipleri "portakal toplayıcı" diyerek aşağılıyor ve adamların yaptıkları işi bilmemesi yüzünden sorunlar bitmiyordu; kaygan iskelelerden kayıp düştükleri, ağır boruların altında kaldıkları için şirket hastaneyi büyütmek zorunda kalmıştı. Ama onları çalıştırmak yine de vasıflı işçilere sendikanın istediği maaşları vermekten daha ucuza geliyordu tabii!

Bunny'nin başına çok üzücü bir olay geldi; kitap okurken, eyalet hapishanesindeki Jick Duggan'ın eşi onunla görüşmek istedi. Israrla onu görmek isteyen kadın ağlayıp sızlandıktan sonra kocası ve öteki adamlarla ilgili acıklı hikâyeler anlattı. Bunny'ye oraya gidip kendi gözleriyle görmesi için yalvardı ve Bunny bu ısrarlara dayanamayacak kadar acizdi; bunun yaşlı babasına yardım etmek ve bütün

dünyanın sevgilisiyle hayatın tadını çıkarabilmek için kalın bir zırha bürünmeye çalışan genç bir petrol prensi için ne kadar tedbirsizce bir davranış olduğunu tahmin edersiniz. Bunny hata yaptığını biliyordu ve o yağmurlu cumartesi günü babasına nereye gittiğini söylememesi suçluluk duygusundandı.

Hapishaneye girerken sorun çıkmadı, orayı yöneten adam her şeye alışkındı ve bunun genç bir idealist üzerinde nasıl bir etki yaratacağını öngöremedi. Eski zindan kendi soydaşlarını delirtme konusunda dâhi olan bir mimar tarafından tasarlanmıştı. Koğuşlarda anahtarlı kapılar yerine döner silindirler vardı ve bir mahkûmu içeri sokmak ya da dışarı çıkarmak istediğinizde, silindiri bir dizi parmaklıktaki bir açıklık başka bir dizi parmaklıktaki açıklığa denk gelene kadar döndürüyordunuz. Bu dönme bir el vinci sayesinde gerçekleşiyor, bu arada paslı demirlerden korkunç sürtünme sesleri ve gıcırtilar çıkıyordu. Üst üste üç koğuş vardı ve hangisinin kapısı açılırsa açılsın herkes yaygarayı basıyordu. Hapishanenin kırk yıllık tarihi boyunca gece gündüz her saat bu sesleri duymak zorunda kalan onlarca adam çıldırmıştı.

Tanıdığınız ve sevdiğiniz birini vahşi bir hayvan gibi parmaklıkların arkasına kapatılmış halde gördüğünüz oldu mu hiç? Bunny midesine yumruk yemişe döndü, kendini güçsüz hissederek bayılabak gibi oldu. İki dışında hepsi kendi yaşlarında yedi erkek, bir grup sevgi dolu, insancıl geyik gibi burunlarını parmaklıklara sürtüyor, şeker ya da ekmek verilmesini bekliyordu sanki. Onu karşılamak için kopardıkları içler acısı yaygara, yüzlerindeki o minnet dolu ışık; yalnızca tek bir ziyaret, zengin bir delikanlının hayatından ayırdığı birkaç dakika için!

Hepsi de çiftliklerde, açık havada büyümüş, hayatları boyunca güneşin ve yağmurun altında çalışmış, kaslanıp bronzlaşmış güçlü kuvvetli adamlardı; ama şimdi bembeyaz ya da sapsarı olmuşlardı, kirli ve tıraşsızdılar; avurtları çökmüş, gözleri çukura kaçmıştı. Jick Duggan karısının da söylediği gibi öksürüp duruyordu ve içlerinde sağlıklı görünen bir kişi bile yoktu. Bunny bu adamların alçakça bir şey yaptığını, bunun kefareti ödediklerini söyleyebilse, bunun

bile ne işe yarayacağını sorgulamasına rağmen içi biraz rahatlayabilirdi; ama onlar büyük işadamları arasındaki sendika karşıtlarına meydan okuyarak yoldaşları için adil bir dünya hayal etmeye ve bunu anlatmaya cüret ettikleri için oradaydılar!

Bunny onlara kitap yollamıştı; cahil hapisane çalışanlarına radikal görünmeyen, doğrudan yayınevinden gönderildikleri için içlerine gizlenmiş testere ya da uyuşturucu gibi şeyler var mı diye dikkatle incelemek zorunda kalmadıkları kitaplar. Şimdi ona kitapların ne kadar işlerine yaradığını söylüyor, daha çok kitap yollamasını istiyorlardı. Bunny ne zaman mahkemeye çıkacaklarını biliyor muydu? Paul'ü görmüş müydü, o neler düşünüyordu? Sendikaya ne olmuştu; sendika diye bir şey kalmış mıydı? “Radikal” gazetele rin hiçbirini okumalarına izin verilmediği için, kendi dünyalarındaki haberleri altı yedi ay geriden takip ediyorlardı.

II.

Bunny taptaze bir umutsuzluğun itici gücüyle güneşe çıktı. Babası oldukça hastaydı ama öyle de olsa, bu sorumluluğu üstlenip acı çekmeye tahammül etmek zorundaydı! Konuyu tartıştıkları son seferinde, Baba ona beklemesini, Verne'ün “duruma bir bakacağını” söylemişti. Ama Bunny artık bekleyemezdi; ya Baba, Verne'ü harekete geçirirdi ya da Bunny bu işi kendisi hallederdi.

Baba'yı arabayla Angel City'ye götürdükten sonra radikallerin bir “savunma komitesi” kurduğunu, yaklaşan mahkeme için para toplamak üzere bir protesto mitingi düzenlediklerini öğrendi. Kefalet hakkını kaybetme riskine rağmen baş konuşmacı Paul olacaktı. Bunny bu haberi öğrenir öğrenmez, babasına ultimatomu verdi; miting gelecek haftaydı ve Verne bu süre zarfında harekete geçmediği takdirde Bunny de konuşmacılardan biri olacak ve dava hakkında istediği her şeyi söyleyecekti.

Baba tabii ki karşı çıktı. Ama oğlu bu kez “yumuşak” davranmayarak onu şaşırttı. Bunny'nin umutsuzluğu daha da ileri gitmesine

neden oldu. “Senin paranı harcıyorken benim buna hakkım olmadığını düşünüyor olabilirsin, belki de okulu bırakıp kendime bir iş bulmalıyım.”

“Oğlum, ben hiç öyle bir şey dedim mi!”

“Söylemedin ama Verne’le ikinizi sıkıntıya sokuyorum ve diyeceksen şimdi demen daha kolay olur.”

“Oğlum, böyle bir şey söylemek istemiyorum. Ama benim durumumu da düşünmen gerekir bence.”

“Ben her şeyi düşündüm, Baba; düşünmekten imanım gevredi. Tek bir kişiye duyduğum sevginin adalet duygumun yerine geçmesine izin veremem. O adamları hapiste tutarak suç işliyoruz ve Verne’ün onları serbest bıraktırması gerektiğini söylüyorum; eğer yapmazsa, dünyayı ona dar ederim.”

Verne doğudan Angel City’ye dönüyordu; Bunny onun bölge savcısını arayıp isteğini iletmesini istiyordu; gerekli görürse, yargıcı da arayabilirdi; bunun ilk arayışı olmayacağına bahse girerdi. Yapmayacak olursa, mitingde konuşmacı olarak Bunny’nin adı da anons edilecekti. Bunun üstüne Baba, Harry Seager’ın konuştuğu o korkunç toplantıyı hatırladı; canından çok sevdiği oğlunun herkesin önünde o azılı kalabalığı ele geçirdiğini, öfkeli yüzlerle havaya kalkmış ellerden ve meşin ciğerlerden oluşan o denize hükmettiğini hayal etti!

Bunny, Annabelle tehdidini de yineledi! “Verne’e selamlarımla birlikte kız arkadaşını ikna edip o mitinge götüreceğimi de iletebilirsin. Annabelle’e onu altın kafeste tutmaya çalıştığını söylerim, o zaman bakalım yanında duracak mı; o siyasi mahkûmların asıl hikâyesini öğrendiği takdirde Verne ne zaman pes etmesi gerektiğini anlamış olmayı dileyecek!” Baba sırtmamak için kendini zor tutuyordu. Zavallı ihtiyar, gizliden gizliye oğlunun bu yürekliliğiyle gurur duyuyordu!

Baba, Annabelle tehdidini mi kullandı yoksa başka bir şey mi söyledi, orası muallaktı; ama Vernon Roscoe iki gün sonra özel arabasıyla Washington’dan döndüğünde, İçişleri Bakanlığı’nın koca koca kırmızı mühürlerini taşıyan değerli belgeleri kendi elleriyle

getirdi; San Elido bölge savcısı, Yüksek Mahkeme Yargıcı Patten'ın karşısına geçip sekiz kriminal sendikacılık şüphesi davasına da takipsizlik kararı kaydını girdi. Böylece Vee Tracy on bin dolarını geri aldı, serbest bırakılan yedi petrol işçisinin güneşten gözleri kamaştı ve Bunny kendi yuvasını pisletmekle ünlü –artık adı her neyse– o aptal kuş rolünü oynayacağı oyunun prömiyerini ertelemiş oldu.

III

Haberi gazetelerden önce öğrenen Bunny hemen Paul'le Ruth'a koştu. Paul marangoz olarak işe başlamıştı ve bir arka sokakta küçük bir ev kiralamışlardı. Ruth büyük hastanelerden birinde hemşirelik eğitimi almaya başlamış, Paul birkaç kitap almış, Paradise'ın bir bölümü Angel City'nin işçi mahallelerinden birine taşınmıştı. Bunny haberi verdiğinde, Ruth'un yüzü mutluluktan öyle bir parladı ki! Paul'ün sesindeyse gurur ve acının o tuhaf bir karışımı vardı: "Bu kadar uğraşıp didinmiş olman çok güzel, evlat, takdir ediyorum; ama korkarım, özgürlüğümle ne yapacağımı duyunca, yeterince minnet duymadığımı düşüneceksin."

"Neymiş Paul?"

"İşçi partisine katılmaya karar verdim."

"Öf, Paul!" Bunny'nin yüzünde üzüntü vardı. "Neden ki?"

"Çünkü taktiklerine inanıyorum. Sibirya'ya gittiğimden beridir hep inandım. Greve zarar vermek istemediğim için bekledim; tutuklandıktan sonra yapsam, ötekileri tehlikeye atmış olacaktım. Ama artık kendimden başka kimseye zarar veremem ve bildiğim her şeyi anlatmak istiyorum."

"Ama Paul! Yine tutuklanırsın!"

"Olabilir. Ama bu kez komünist olarak tutuklanacağım ve o şekilde yargılanacağım."

"Zaten hüküm giymiş birçok komünist var!"

"Rağbet görmeyen bir dava ancak bu şekilde büyüyebilir; başka yolu yok. Şu anda kimsenin tanımadığı bir emekçiyim, düşün-

düklerim ve söylediklerim kimseye ulaşmıyor; ama komünist olarak yargılanırsam, insanların fikirlerimizi konuşup düşünmelerini sağlayabilirim.”

Bunny, Ruth’a kaçamak bir bakış attı; kızın gözlerini abisine kenetlemiş, parmaklarını korkuyla birbirine geçirmiş hali içler acısıydı. Paul savaşa giderken de böyle olmuştu. Paul’ün savaşa gittiğini görmek Ruth’un kaderiydi!

“Yapabileceğin daha iyi bir şey olmadığına emin misin, Paul?”

“Eskiden birçok büyük iş başaracağımı düşünürdüm. Ama son birkaç yıl bana kapitalist dünyada emekçilerin pek bir önemi olmadığını, haddimizi bilmemiz gerektiğini öğretti. Birçoğumuz hapse giriyor, bir o kadarımız daha ölecek. Yapabileceğimiz en iyi şey kölelerin uyanmasına yardımcı olmak.”

Bir sessizlik oldu. “Bunun barışçıl yollarla başarılamayacağından emin misin, Paul?”

“Buna karşı taraf karar verecek, evlat. Grev sırasında barışçıl davranışlar mı sence? Orada olmalıydın!”

“Demokrasi umudunu yitirdin mi peki?”

“Asla! Esas amaç demokrasi, uğruna çaba harcamaya değecek tek şey o. Ama biz büyük şirketlerin boyunduruğundan kurtulmadan, demokrasi var olamaz. Bu savaş, demokrasi yoluyla kazanılamaz. Eli’in tapınağına giden budalalara bir bak; onların Vernon Roscoe’yu alt etmek için kollarını kıpırdatacaklarını mı sanıyorsun!”

Bunny gülümsemeden edemedi. “Verne de aynen böyle diyor.”

“Eh, gerçekçi bir adam ve ona karşı büyük saygım var. Bir şey yapmak istediğinde, bir yolunu bulup yapıyor. Hükümetin de ona ayak bağı olmasına izin vermiyor, değil mi? Hayır, rüşvet verip, istemediği hükümeti deviriyor. Bu arada, Dan Irving’in Washington’dan yazdığı haberi gördün mü, evlat?”

“Gazete evde ama daha bakmadım.”

“İlgini çekecektir. Dan, Roscoe’yla O’Reilly’nin, Donanma’nın petrol rezervlerini ele geçirmek koşuluyla Harding’in adaylığını satın almak için başsavcıyla anlaşma yaptıklarını, Washington’daki bütün gazetecilerin bildiğini söylüyor. Sağdan, soldan, hükümet yet-

kililerini, gazetecileri satın almışlar. Araştırma yapılması için yaygara koparılıyor ama çete buna izin vermez tabii.”

Sessizlik oldu. Arkadaşının yüzünde huzursuz bir ifade gören Paul, “Sakin bir şey söyleme, evlat,” diye ekledi, “başkalarına anlatamayacağım hiçbir şeyi, ben de bilmek istemiyorum. Ama bunun kapitalist bir hükümet olduğunu ve demokrasiyle alakaları olmadığını ikimiz de biliyoruz.”

Bunny buna da cevap vermedi; “Senin deyişinle, Verne’ü düşünüyorum,” dedi Paul, “çünkü onunla daha yeni çatışma yaşadık ve Verne benim için sistemi temsil ediyor. Elindeki gücü ondan almak istiyorum; peki bunu nasıl yapacağım? Bunun yasal yollarla nasıl yapılabileceğini düşünün düşünün kukumav kuşuna döndüm. Mahkemeler onun elinde, o ne derse yasal oluyor; seni teknik ayrıntılardan bir örümcek ağına sarıyorlar. Kitlelere ulaşmak için bütün imkanlar onun elinde; insanlara onun duyulmasını istemediği hiçbir şeyi söyleyemiyorsun. Sinema onun elinde – metresi film oyuncusuymuş diyorlar, belki biliyorsundur. Sen üniversiteye gittin; o konuyla da O’Reilly’nin ilgilendiğini duydum. Oy çoğunluğuna asla ulaşamayız; çünkü Verne seçimlere hile karıştırıyor; birilerini seçtirmeyi başarsak bile daha göreve gelmeden hepsini satın alır. Oy sandıklarından vazgeçeceğini düşündükçe, bu fikir bana daha da çılgınca geliyor.”

“O zaman geriye ne umut kalıyor ki, Paul?”

“İşçilere ulaşacağım! Verne’e o gücü, o serveti kazandıranlar petrol işçileri ve yerleri belli, onlara ulaşabilirim. Hepsinin tek bir işi, tek bir ortak çıkarı var; Verne’ün ellerinden aldığı refahı istiyorlar. Bunun belli belirsiz farkındalar tabii; onun gazetelerini okuyor, onun filmlerini izliyorlar. Onlara ne yapmaları gerektiğini biz öğreteceğiz; petrol kuyularını ele geçirdiklerinde, bakalım Verne nasıl geri alacak?”

“Sürüyle adam gönderip alır, Paul!”

“Adam falan gönderemeyecek çünkü demiryolları da bizde olacak. Telgrafçılar da bizden olacak ve onunkiler yerine bizim mesajlarımızı iletecekler. Bütün kilit sanayilerde adamlarımız olacak; on-

ları örgütleyecek, ne yapmaları gerektiğini biz söyleyeceğiz; bütün güç sendikalarda olacak.”

Bunny kendini bir kez daha arkadaşının Sibirya’dan yanında getirdiği bu hayali düşünürken buldu. Paul öteden beri Bunny’yi etkileyen, kız kardeşini çileden çıkaran o buyurgan tavrıyla söze devam etti. “Sana korkunç geliyor çünkü bu savaş demek ve sen savaşmak istemiyorsun, savaşmak zorunda da değilsin. Bu iş mi-zacı çelikleşmiş adamların işi; ezilip dövülmüş, hapse atılıp orada açlık çekmiş adamların işi. Verne kendi devrimini bu şekilde, bizi hapse atıp orada çürümeye bırakarak yapıyor. Orada yatarken içi-miz, zihnimiz kararıyor. Bolşeviklerin hepsi zindanlarda eğitildi; şimdi yüce efendiler aynı eğitimi Amerika’da da veriyor. Yalnızca kışkırtıldığımız, kalbimiz taşlaştığı için değil; damgalanmış oluyo-ruz ve işçiler tarafından tanınıyoruz; kendileri için kıllarını kıpır-datmaya cesaret edemeyen zavallı köleler güvenebilecekleri, onları Vernon Roscoe’ya satmayacak adamlar da olduğunu görüyor! Ben Paradise’a dönüyorum, evlat; işçilere komünizmi öğreteceğim ve Verne beni tekrar hapse attırırsa, Moskova’nın programı San Elido mahkemelerinin kayıtlarına geçmiş olacak!”

IV

Gazeteler Bay J. Arnold Ross’un tek kızı Bayan Alberta Ross’la şehrin en eski ailelerinden birinin oğlu ve California Savunma Birliği’nin yeni başkanı Bay Eldon Burdick’in nişanını yılın en mü-him olayı olarak duyurdu. Birkaç gün sonra da Bay Burdick’in Pa-ris’teki Amerikan konsolosluğuna müsteşar olarak atandığı haberi geldi; böylece düğün eyalet çapında bir olaya dönüştü: Bir kilisede hiç bu kadar çok çiçek görülmemiştir, Bunny sağdıç olarak gayet şık-tı, Baba sirk sunucuları kadar yakışıklıydı, çiftin çöpçatanlığını yap-tığından emin olan Emma Yenge zihninde gelinin annesi rolünü üstlenmişti ve yüzünde duruma uygun belirsiz, yarı sevinçli, yarı gözü yaşlı bir ifade vardı. “Gelinin yengesi Bayan Emma Ross’un

üzerinde pastel renkli boncuklarla işlenmiş pembe saten bir elbise, elinde pembe zambaklar vardı,” diye yazan gazeteler Burdick ailesinin önemini, Ross’ların milyonlarını öne çıkarıyor, gelinin babasının bir zamanlar katır arabaları sürdüğünden ya da California-Queen Center’da mağaza işlettiğinden hiç söz etmiyordu.

Heyecan geçtikten, gelinle damat görev yerlerine doğru yola çıktıktan sonra komik bir şey oldu; çöpçatan olarak kazandığı başarıyla iyice yükselmiş olan Emma Yenge bu kez ustalığını Bunny’nin üzerinde denemeye karar verdi! “Paçuli Prensesi”nin bir çeşit aile buluşmasına dönüşen dünya prömiyerindeydiler. Bu görkemli sanat eserinin ön çalışmalarına Baba’yla Bunny de katılmamış mıydı? Baba kral olmamış mıydı? Tabii ki olmuştu ve bunu Emma Yenge’ye onlarca kez anlatmıştı; bu yüzden Emma Yenge’yi koluna takıp muhteşem kutlamanın yıldızıyla tavşancığının hemen arkasından yürümesinden daha doğal ne olabilirdi? Emma Yenge’nin Vee Tracy ile tanışıp ona ilk görüşte âşık olmasından ve duygularını sevgili yeğenine de açmasından daha doğal ne olabilirdi?

Kısacası, Bunny kadının dillere destan kurnazlığıyla onu Vee Tracy’nin beyazperdede gerçek bir prenses gibi göründüğüne, hem görünüm hem tavır olarak doğuştan asil biri olduğuna inandırmaya çalıştığının farkına vardı. Kadının dillere destan sezgisel güçleri arasında, yaşadığı elli yıl boyunca California eyaletinin dışına çıkmamış, hayatında tek bir soylu görmemiş olduğu halde soyluların nasıl görüneceğini ve ne şekilde davranacağını söyleyebilmesi de vardı.

Bunny, Vee’nin fena kız olmadığını kabul etti; evet, iyi görünüyordu. Bencil bir erkeğin dillere destan tepkisizliğini sergileyerek, yengesinin imalarıyla coşup ona aşk hayatını anlatmadı. Aslında resmen şoke olmuştu çünkü kadının böyle uygunsuz şeylerle ilgilenmeyecek kadar yaşlı olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden Emma Yenge lafı dolandırmadan söylemek zorunda kaldı: “Neden onunla evlenmiyorsun, Bunny?”

“Ama Emma Yenge, beni isteyip istemediğini bile bilmiyorum ki.”

“Hiç sordun mu?”

“Birkaç kez ima ettim.”

“İyi o zaman, ima etmeyi bırak da açıkça sor. O harika bir kız ve artık ciddi bir ilişkiyi düşünecek yaşa geldin; mükemmel bir çift olacağınızı düşünüyorum ve eminim, baban da buna çok sevinecektir; zaten sen teklif etmezsen kendisi edecek bence.” Yaptığı bu hınzırlık, genç nesle yaşlıların daha ölmediğini göstermek Emma Yenge’yi oldukça eğlendirmişti!

Bunny söz dinlemeyi severdi, eve gidince düşündü ve Vee’yle konuşmaya karar verir gibi oldu. Ama heyhat, bir sonraki buluşmalarında yine mutlu olmalarını engelleyen o sürtüşmelerden biri yaşandı. Vee, Annabelle Ames’in yanından yeni gelmişti ve Bunny’ye Annabelle’in çok üzgün olduğunu çünkü sefil bir gazetecinin Washington’dan haberler yapıp Verne’ü Birleşik Devletler başkanlığını satın almakla suçladığını, Sunnyside petrol sahası olayını yüzyılın en büyük soygunu olarak adlandırdığını, Verne’ün rüşvetçilikten yargılanmasını talep ettiğini anlattı. Annabelle’in düşünceli bir arkadaşı bu haberi gazeteden kesip bütün cümlelerin altını kırmızı kalemle çizmiş ve zarfın üstüne “Özel” yazıp Annabelle’in evine postalamıştı. Çok çirkin bir haberdi ve yazarın adı Vee’ye hiç yabancı gelmemişti; Daniel Webster Irving, nereden duymuştu bu Daniel Webster Irving’i? Bunny tabii ki o anda söylemek zorunda kaldı; çünkü Vee nasılsa öğrenecek ve onu gerçeği saklamakla suçlayacaktı: Dan Irving üniversitedeki eski öğretmeni ve kapanan işçi okulunun yöneticisiydi.

Bunun üstüne Vee iyice celallendi. Bu adam sezdirmeden Bunny’nin ağzından laf almıştı işte! Bunny kendinden emin bir sesle bu konudan ne Dan’e ne de diğer radikal arkadaşlarına söz ettiğini söyleyince Vee, “Aman Tanrım! Aman Tanrım! Sen herkese güvenen, zavallı, masum bir çocuksun!” diye haykırdı. Bu kızıkların işte bu kadar kurnaz ve tehlikeli olduklarını, Bunny’ye hiç sezdirmeden onu petrol kuyusu gibi kullanıp kökünü kuruttuklarını söyleyerek devam etti! Vee’ye sorarsanız, şimdi en önemli şey Annabelle’le Verne’ün bu sefil gazeteciyi tanıdığını, resmen adama yardım etmiş olduğunu öğrenmemeleriydi. Öğrenecek olurlarsa, alçakça bir ihanete uğradıklarını düşünürler ve arkadaşlıkları kesinlikle biterdi;

en azından Bunny'nin yanlarında tutamayacakları kadar şaşkoloz olduğuna karar verirlerdi. Vee senaryolarındaki karakterler gibi sadık, romantik ve melodramatik olmak istiyordu. Artık iyice sıkılan Bunny, bu konudan babasına çoktan bahsettiğini, Baba'nın da ta o zamandan Verne'e bahsetmiş olması gerektiğini söyledi.

Böylece genç petrol prensi "doğuştan asil" prensese evlenme teklif edememiş oldu. Hayır, onun yerine sersefil ve mutsuz halde çıkıp evine gitti; çünkü ondan uzaktayken Vee için yanıp tutuşuyor ama her görüşmelerinde şiddetli duygusal patlamalar yaşanıp gözyaşları içinde barışılıyordu. Radikal hareketten vazgeçmedikçe, Bunny'nin başı beladan kurtulmayacaktı; entelektüel açıdan başka hiçbir şeyin ilgisini çekmediğiye bir gerçektir. Paul'ü görmek, onunla tartışmak, işçi partisine karşı onlarca yeni itiraz sıralamak istiyordu! Rachel'ı Paul ve Ruth'la tanıştırmak, Rachel sol kanadın çıldırdığı fikrini öne sürdüğünde art arda sıralanacak ateşli argümanları dinlemek istiyordu! Rachel'ın daha yeni yazman olarak çalışmaya başladığı Genç Sosyalistler Birliği'nin toplantılarına katılmak istiyordu; gerçek eğitim, başka öğrencilerin futbola ve kardeşlik cemiyetlerindeki ayak oyunlarına verdiği önemi fikirlere vererek gerçekten beyinlerini kullanmak isteyen gençler oradaydı!

V

O an için Bunny'nin tanıdığı bütün insanlar içinde yalnızca biri müthiş bir başarıya ve muazzam bir mutluluğa ulaşmış görünüyordu, o da Üçüncü Vahiy'in müjdecisi Eli Watkins'ti. Çünkü Tanrı İncil Maratonu'na katılanlara verdiği sözü harfiyen yerine getirmişti; Angel City'nin mali işlerini yürüten Mark Eisenberg adında büyük bir bankerin, Eli'nin siyasete etkisini göz önüne alarak yeni tapınak için gereken paranın büyük bölümünü vermesini sağlamıştı. Artık bina tamamlanmış ve dünyanın bu tarafında hiç görülmemiş bir ihtişam içinde açılmıştı.

Güney California nüfusunun çoğunu güneşin altında ve çiçekler arasında ölmek için orta batıdan gelen emekli çiftçiler oluşturuyordu. Tabii ki mutlu ve güneşle çiçeklerin öteki tarafta da olduğu güvencesiyle ölmek istiyorlardı; yani Angel City aslında daha da garip kültlerin ve öğretilerin merkeziydi; gözünüzle görmeden nasıl bir yer olduğunu asla tahmin edemezsiniz. Pazar gazetelerinde reklamı yapılan performanslara şöyle bir göz gezdirdiğinizde, yaratılışınıza bağlı olarak kahkahalara ya da gözyaşlarına boğulurdunuz. En az üç kişinin İsa, Buda, Zerdüşt, Gerçek, Işık, Sevgi, Yeni Düşünce, Spiritüalizm ya da Psişik Bilimler adına bir araya geldiği her yerde yeni bir aydınlanmanın başlangıcı, iç âlemlerdeki mutluluğa ulaşmanın, ruhunu kurtarmanın gizemci ve ezoterik yöntemleri vardı.

Eli onu bu ruhani liderlerden üstün kılan avantajlara sahipti. İlk başta, sürüleri güden gerçek bir çobandı ve bu meslekle ilişkilendirilmiş tarih kadar eski gelenekler vardı. Aynı zamanda bu sembolik olarak da işe yarıyordu; Eli geçmişte keçilere yaptığı şeyi şimdi Angel City'nin insan keçilerine yapıyor, onları ağılında toplayıp vahşi kurt şeytandan uzak tutuyordu. Sahnedeiken elinde çoban değneği taşımayı âdet edinmişti ve üstünde beyaz cübbesi, sarı saçlarındaki yıldız parıldarken, aynen tepelerde yaptığı gibi sürüleri çağırıyor, paraların konduğu tabağı uzatıyor, keçiler kendi tüylerini kendileri kırkırıyordu.

Eli'nin dramatik bir yeteneği vardı ve bu yeteneği ilkel tablolar, ayinler yaratmak için bol bol kullanıp kıt akıllı müritlerini kendinden geçiriyordu. Şeytanın onu nasıl baştan çıkardığını anlatırken, hain melek toynakları, boynuzları ve kuyruğuyla sahneye çıkıyor, üzerine kırmızı spot tutuluyordu; Eli haçı havaya kaldırıncaya, şeytan düşüp alnını yere çarpıyor, gümüş rengi trompetler ötüyor, müritler avaz avaz Tanrı'ya yakarıyordu. Ya da "Küçük çocukları bırakın, bana gelsinler," emri üstüne, Eli çoban değneğini kaldırır kaldırmaz, hepsi de beyaz cübbe giymiş yüzlerce çocuk hemen sahneyi dolduruyor, tazecik sesleriyle "Haleluya!" diye bağıriyordu. İnsanların dirseklerini dayayıp yas tuttukları bank, vaftizlerin yapıldığı mermer havuz her zaman vardı tabii. Bir ruhunuz olduğunu, bu

ruhun hem sizin için hem de İsa için en önemli şey olduğunu ve Eli'nin yardımıyla kurtarıldığını unutmamanıza asla izin verilmiyordu. Süreli bir şeyler yapmanız isteniyordu; Tanrı için ayağa kalkıyor, kurtuluş için el çırpıyor, tapınağa ilk gelişinizse sağ elinizi havaya kaldırıyordunuz.

Fakat Eli'nin öteki peygamberler karşısındaki en büyük avantajı Paradise tepelerinde güçlendirdiği meşinden yapılmış ciğerleriydi. Bu kadar uzun süre dayanabilen, bu kadar sarsıcı bir ses olamazdı. Pazarları tüm gün gürül gürül haykırıyordu; sabah, öğleden sonra, akşam; cumartesileri hariç her gün ayinler yapılıyor, sabahları ve öğleden sonraları toplu dualar, İncil okulları, toplu ilahiler, şifa seansları, vaftiz törenleri, toplu düğünler, Kuzu'nun Gelini ayinleri oluyordu; yarım milyon dolarlık tapınağın sayısız odasında ve toplantı salonunda neler olup bittiğini takip edemiyordunuz.

Bilim sayesinde muhteşem bir buluş yapılmıştı; artık insan sesi milyonlarca katı yükseltilebiliyor, tüm dünyaya yayılabiliyordu. Amerika'da radyo çılgınlığı yaşanıyor, herkes kendine bir radyo almaya koşuyordu. Bu büyük buluşun Angel City'de ilk kez halk yararına kullanılışı, en zenginlerin eğlenmesi için yapılan üç milyon dolarlık yeni bir otelin açılışına denk geldi ve gazeteler radyoda yayınlanan açılış töreninin detaylarıyla doldu; fakat açılış bir felaketle sonuçlandı çünkü oradaki herkes sarhoş oldu ve otelin yöneticisi mikrofona geçip Iowa'daki çiftçi eşlerinin hayatlarında hayal dahi edemeyeceği şeyleri tarif eden bir dizi müstehcen söz sıraladı. Bu yeni buluşun takdis edilip günahlarından arındırılması gerektiği böylece anlaşılmış oldu ve Eli en büyük, en güçlü radyo istasyonlarından birini kurdu. Tanrı'nın lütfu sayesinde, sözleri on milyon kilometre karelik bir alana yayılabiliyordu ve bu ölçekte bir dinleyiciye ulaşabilmek tabii ki çok mühimdi, hamdolsun!

Eli'nin vaazları böylece Güney California temel unsurlarından biri haline geldi. Ne kadar uğraşsanız da ondan kaçamıyordunuz. Doktor, Baba'ya daha çok egzersiz yapması gerektiğini söylemiş, o da akşam yemeklerinden önce yarım saat yürüyüş yapmaya başlamıştı; bu yürüyüşler sırasında Eli'nin bütün vaazlarını dinlediğini,

tek bir sözünü bile kaçırmadığını söylüyordu! Sıcak ilkbahar günlerinde herkesin penceresi, kapısı ardına kadar açıktı ve tek yapmanız gereken yoksul denebilecek insanların yaşadığı bir mahalle seçmekti; nüfusun yüzde doksanı böyleydi zaten. O tanıdık sesin böğürdüğünü duyuyor, daha duyuş mesafesinden çıkamadan başka bir radyonun sesini duymaya başlıyor, bu şekilde sokak sokak, mahalle mahalle dolaşabiliyordunuz! Bu evlerde ellerine aile İncil'lerini almış, gözlerinde huşu dolu yaşlarla oturan yaşlı çiftler vardı; belki de bebeğinin bezlerini yıkayan ya da akşam yemeği için kocasına puding yapan bir ev kadını; bu işleri yaparken ruhu aziz peygamberin hitabet gücüyle kanatlanıyor ve ışığa doğru uçmaya başlıyordu! Dışarıda yürüyüş yapan Baba da içinde büyük bir coşku hissediyordu –çünkü unutmayalım, Üçüncü Vahiy'i başlatan oydu–, ihtiyar Abel Watkins'i kızını dövmekten vazgeçirmeye çalıştığı o gece, bu dinin temelini o atmıştı!

VI

Dan Irving, Bunny'ye bir mektup yazıp yeni işini anlattı. Bugünlerde Washington'da radikal bir gazeteci olmak kolay işti; normal gazetecilerin elinde kullanmalarına izin verilmeyen yığınla malzeme vardı. "Sert adamların" çoğu gördükleri şeyler yüzünden kuduruyor, Dan'le tanıştıklarında, öfkelerini ona kusuyorlardı. Tek sorun, çalıştığı emekçi basın ajansının fazla nüfuzu olmaması, ellerindeki haberlerle en fazla yirmi otuz radikal gazetenin ilgilenmesiydi.

Başkan Harding sempatizanlarından bir orduyu, kendi şehrindeki siyasi fedailerini beraberinde getirmişti; gazetecilerin "Ohio çetesi" dediği bu adamlar gördükleri her şeyi yağmalıyordu. Barney Brockway yardakçılarından birini gizli servisin başına geçirmişti; bu adam "iş bitiriciydi" ve istediğiniz şeyin fiyatını size o söylüyordu. Wilson yönetimi düşman uyruklu olanların el konulmuş mülkleri sayesinde semirmişti, Harding yönetimiye mülkleri sahiplerine geri vererek semiriyordu! Normal komisyon yüzde

beşti; on milyon dolarlık bir mülkü geri almak istiyorsanız, yarım milyonu özgürlük tahvili olarak “iş bitiriciye” teslim ediyordunuz. Kaçakçılık imtiyazları da milyon dolarlara satılıyor, anlaşmalar resmen Capitol’in lobilerinde yapılıyordu. Dan savaş gazilerine yardım için tahsis edilen fonlardan şimdiye kadar üç yüz milyonun üstünde para çalındığına dair içeriden bilgi almıştı; o büronun başındaki adam da “Ohio Çetesi”ndendi. En inanılmaz olanıysa, kaç skandal ortaya çıkarırsan çıkar, ülkedeki tek bir büyük gazete ya da derginin kılını kıpırdatmamasıydı!

Bunny mektubu babasına götürdü ve her zaman olduğu gibi, mektup Baba’ya, Bunny’ye ifade ettiği şeyin tam tersini ifade etti. Evet, siyaset kokuşmuştu, iş konularında hükümete güvenmenin nasıl bir aptallık olduğu buradan da belliydi işte. Ekonomiyi siyasetçilerin elinden alıp işi yolsuzluk yapmadan halledecek işadamlarına teslim etmek lazımdı. O petrol rezervini daha ilk başta Baba’yla Verne’e verseler, rüşvet falan olmazdı; çok açık değil miydi? Baba’yla Verne kokuşmuş bir kamu düzenine son veren iki vatanseverdi!

Baba buna cidden inanıyor muydu? Bunny’nin anlayabilmesi zordu. Baba’nın halka söylediği yalanlar vardı; belki oğluna, hatta kendine söylediği bambaşka yalanlar da vardı. Onu sımsıkı tutup bütün bu yalanlardan arındırırsanız, kendini çıplak görmeye dayanamayacaktı.

Yenilgiyi hazmedemeyen, Kongre’deki düşmanları onu bu ahlaki örtüden yoksun bırakmaya çalışmakla meşguldü. Washington’da LaFollette adında yaşlı bir senatör vardı; adam kırk yıldır hazımsızdı ve hiçbir şekilde iyileşemiyordu. Şimdi de petrol rezervi konusunu ifşa ediyor, araştırma yapılmasını talep ediyordu. Harding’in kurduğu mekanizma adamın önünü kesse de, konuşmalar yapmasını engelleyemiyordu; aralıksız sekiz saat boyunca konuşuyor, bu sırada balkonlar dolup taşıyor, sonra da yaptığı konuşmaları devlet damgasıyla her yere postalıyordu. Baba homurdanıp söyleniyordu; sonra birdenbire canından çok sevdiği öz oğlunun bu baş belalarıyla aynı tarafta olduğunu fark ediveriyordu! Bunny babasının yalanlarını anlayışla karşılayacağı yerde eleştiriyor, onu utandırıyor!

Derken feci bir şey oldu. Hayata barmen olarak atılmış, gümüş dolarları tavana fırlatıp yapışırca patronun, düşerse kendisinin olacağını söylediği günleri anlatmaktan hoşlanan şu cevval tipli yaşlı korsanlardan biri batıdaki şehirlerden birinde gazete çıkarıyordu. Adam gümüş dolar numarasıyla zengin olmuş, kendine bir gazete almıştı ve şimdi de petrol rezervi skandalının üstüne gidiyordu. Sunnyside'daki arazinin bir bölümü üzerinde eskiden beri hak idda eden adamlardan biri onu bulmuştu ve gazete sahibi adamlara parayı yarı yarıya kırışmak için anlaşma yapıp Verne'e bir milyon dolar vermesi gerektiğini bildirmişti. Verne adama cehennem olmasını söyleyince, gazete de tarihteki bu en büyük yolsuzluğu ilk sayfadan haber yapmaya başlamıştı. Üstelik kimsenin okumadığı sosyalist gazetelerden değil, ülkenin en çok okunan gazetelerinden biriydi ve haberin yer aldığı gazeteler bütün Kongre üyelerine, diğer bütün gazetelere de gönderiliyordu; Tanrım, korkunç bir şeydi! Baba, Verne ve diğerleri acil toplantılar yapıyor, ıstırap çekiyordu; sonunda pes edip bir milyonu yaşlı korsanın eline vermek zorunda kaldılar; büyük gazetenin halkın çıkarına duyduğu ilgi de bir anda kayboldu!

Bunny küçükken Kaptan Mayne Reid'in hikâyelerini okumuştur ve oradan aklında kalan bir sahne vardı; bir balık kartalı balık yakalıyor, hızlı bir kartal pike yapıp avını gagasından kapıyordu. Petrol işinde de durum aynıydı, petrol işi insan kartallar ve insan balık kartallarıyla dolu bir dünyaydı.

VII

Bunny artık Manastır'a gitme konusunda kendini rahat hissetmiyordu. Ama Vee gitmekten vazgeçmesine izin vermiyor, onu ikna etmeye çalışıyor, yalvarıp yakarıyordu; Annabelle o kadar nazik ve iyiydi ki çirkin siyasi çekişmelerin dostluklarını bitirmesine izin verdiği takdirde çok üzülürdü! Bunny de Verne'ün öfkeden kudurduğundan emin olduğunu söylüyordu; Vee, Verne'ün birine sırf

misafiri olduğu için kibar ve düşünceli davrandığını düşünebiliyor muydu acaba?

Sosyeteye girmiş ve içki içmeyi reddeden biriyseniz, herkesin Yasak'tan söz etmeye başlamasına neden oluyordunuz. Aynı şekilde, Washington'daki "muhalif" senatörleri kınamıyorsanız da bombacılar sempati duymakla suçlanıyordunuz. Kongre'deki bir avuç "kızıl" zenginlerin en çok işine gelen yasa tasarılarına müdahale ediyor, bu yüzden bütün sofralarda, tabii Vernon Roscoe'nun masasında da vatan hainliğiyle suçlanıyordu. Büyük Schmolsky, zaten neyin peşinde olduklarını anlamadığını söylüyordu. Verne de, "Jim Junior'a sor," diye yanıtlıyordu, "onlarla pek sıkı fıkı." Annabelle haykırarak araya girmek zorunda kalıyordu: "Siyaset yok! Bunny'ciğimle uğraşmanıza izin veremem!"

Sonra, gecenin ilerleyen saatlerinde, Harvey Manning sarhoş olup Bunny'nin dizine oturdu ve her zamanki gibi sevgi dolu bir tavırla parmağını Bunny'ye doğru sallayarak, "Onlara benden bahse-decek misin?" diye sordu. Bunny, "Kimlere, Harve?" diye sorunca, "Şu fitneci arkadaşlarına," dedi. "Beni ihbar etmelerine asla müsaade edemem. Bizim ihtiyar içki içtiğimi öğrenirse, beni mirasından men eder." Bunny bu sayede düşmanla yakınlığının Manastır'daki sohbet konularından biri olduğunu anladı!

Angel City'de bir dizi şiddet olayı başgöstermişti. Amerikan Lejyonu* üyeleri "kızıl devrimci çılgınlığı" yüzünden zıvanadan çıkarak Dünya Sanayi İşçileri Birliği'nin merkezini basıp üyelerini merdivenlerden aşağı yuvarladıktan sonra daktilolarla yazı masalarını da peşlerinden atmışlardı. Mahkemeler kanunu uygulayıp düzeni sağlamıyorsa, kendi işlerini kendileri yapacaklardı. Kırmızı ciltli kitaplar satan kitapçıları basmış, kitapları sokağa yığıp yakmışlardı. Radikal dergiler satan gazete bayilerini dövmüşlerdi. Ayrıca halkın dinlediği konuşmacılarla da uğraşıyorlardı; sevmedikleri biri olduğunda bunu salon sahibine bildiriyorlardı ve adamcağız da hemen sözleşmeyi iptal ediyordu.

* *American Legion*, savaş gazilerinin kurduğu milliyetçi bir örgüt. (ç.n.)

Verne'ün petrol işindeki Oklahomalı ortaklarından biri olan John Groby de masadaydı ve John çingiraklı yılanlarla ancak bu şekilde baş edilebileceğini söyledi. Groby yılanlardan birinin kendisiyle aynı masada oturduğundan habersiz olabilirdi; bu yüzden Bunny hiç üstüne alınmayıp sessizce adamı dinledi. "Bizim orada işler bu şekilde halledilir, Lejyon'u üstlerine salıp kafalarını kırdırırız ve adamlar peşimizi bırakır. Siz burada fazla kibar davranıyorsunuz, Verne."

Annabelle, Bunny'yi saldırılardan koruyabilmek için kendi yanına oturtmuştu. Şimdi de ona "Anne Yüreği" isimli yeni filmini anlatıyordu. Çok tatlı, eski moda bir hikâyesi vardı filmin! Bunny acıklı bulabilirdi ama bütün kadınlar bayılacaktı ve Annabelle'in rolü de öncekilerden çok farklıydı. Vee'nin yeni filmi "Altın Sedir" in senaryosu da çok zekice yazılmıştı. Film adı çok çarpıcıydı, Bunny de öyle düşünmüyor muydu? Bunny ise, Annabelle'in tatlı mırıltısının üzerinde sürekli John Groby'nin Lejyon'u öven gür sesini duyuyordu. Adama gazilerin sakatlanan arkadaşları için ayrılan fonları hortumlayan "Ohio çetesine" ne diyeceklerini sormamak için kendini zor tutuyordu.

Biri savaştan dönen askerlerle ilgili başka bir olaydan, filmlere uygulanan sansürden söz etti. Angel City'deki sinemalardan biri "Dr. Caligari'nin Muayenehanesi" diye bir Alman filminin gösterimine başlamıştı ve bu Hun istilasası Lejyon'daki adamları öyle kızdırmıştı ki üniformalarını giyip binayı abluka altına alarak içeri girmek isteyenlere saldırmışlardı. Tommy Paley bir kahkaha attı; bu savaş gazilerinin cesareti film yapımcıları birliğinin katkılarıyla ve beş dolarlık banknotlarla katbekat artıveriyordu! Yapımcılar çıtayı fazla yükselten yabancı filmlerin ülkede gösterilmesini istemiyordu!

Bir de Schmolksy. İroniyi anlayamayacak kadar şişko olan adam yönetmenlerin gayet haklı olduğunu söyledi. Rutanya mı, Rumeli mi, Romanya mı, her neresiyse, oradan gelmiş bir Yahudi olan Schmolsky, kendi yapımlarımızın izlenmesini önleyecek yabancı filmleri istemediğimizi söyledi. Bunny bir saat kadar sonra adamın Hollywood filmlerinin Alman pazarını silip süpürdüğün-

den söz ettiğini duydu, pazarı ele geçirmemiz en fazla üç yıl alırdı. “Vae victis!”* dedi Bunny; Schmolsky de şaşkın şaşkın ona bakıp, “Ha?” dedi.

VIII

Bunny böyle bir hafta sonunun ardından Angel City’ye dönüyor ve Rachel’la birlikte Genç Sosyalistler Birliği’nin bir toplantısına katılıyordu. İşçi sınıfından kızlı erkekli yirmi beş otuz kişilik bir grup haftada bir gözlerden uzak bir salonda buluşup gazeteleri okuyor, siyasi ve ekonomik sorunları, işçi hareketini ve sosyalist partiyi tartışıyorlardı. Bu örgütle birlikte büyüyen Rachel üniversitede okuduğu ve “Yoldaş Ross”u toplantılara getirdiği için örgüt içinde prestij de kazanmıştı. “Sınıf bilinci” en yüksek gençler bile işçilerin yanında duran, siyasi mahkûmların kefaletle serbest kalmalarına yardımcı olan olağandışı bir milyoneri görmekten heyecan duyuyorlardı.

Eskilerde olduğu gibi bu genç sosyalistlerde de sağa karşı sol durumu vardı; tartışma konusu taktiklerdi ve heyecan hep doruktaydı. Komünistlerin de Genç İşçiler Birliği diye bir örgütü vardı ve iki rakip örgüt sürekli çekişme halindeydi; bazen resmi tartışmalar düzenleniyor, gençler hop oturup hop kalkıyor, bu ihtilafı evlerinde ve işyerlerinde de haftalarca sürdürüyorlardı. Moskova’ya karşı Amsterdam, Üçüncü Enternasyonal’e karşı İkinci, “kızılılara” karşı ılımlı sosyalistler, yani “pembeler” vardı. Bunny aynı çekişmeyi kendi içinde de yaşıyordu. Paul Watkins onu bir tarafa, Rachel Menzies öteki tarafa çekiyordu; Bunny’nin sorunuysa en son kiminle konuşmuşsa onun görüşünü benimsemesiydi. Karşısındaki kişinin bakış açısını görmeye o kadar meyilliydi ki onun dışında her şeyi unutuveriyordu! Neden kendine ait fikirleri olamıyordu ki?

Kapitalizmden sosyalizme geçişin barışçıl yollarla, adım adım gidilerek gerçekleştirilmesi, teoride mümkündü. Adımlar atılabilir-

* (Lat.) Altta kalanın canı çıksın. (ç.n.)

di. Ama ilk adımı atmaya yeltendiğinizde, kapitalistlerin gelişmeye ve sosyalizme karşı olduğu, tek bir adım atmanıza bile izin vermediği gerçeğiyle karşı karşıya kalıyordunuz. Şimdiye kadar işçileri her dönemde alt etmeyi başardıkları da bir gerçektir; savaşın acılığı içinde atılan adımları devlete geri attırmayı da becermişlerdi. Paul'ün ileri sürdüğü gibi, kapitalistlerin işçilere barışçıl davranma şansını asla vermeyecekleri de bir gerçektir; her seferinde şiddete başvuruyorlar, işlerine geldiğinde kanunları da, anayasayı da bir kenara itiyorlardı.

Bunny'ye sorarsanız, sosyalistlerin durumu içler acısıydı. Cha-im Menzies gibi bir adam mesela; adam geleceğe uzanan bir vizyona, yaşlı bir emekçinin sabrına sahipti; yıllarca çalışıp didinmişti, daha da çok didinecekti ve bir örgüt kurmanın zorluklarından asla kaçmıyordu. Ama örgüt kurmasına hiçbir zaman izin verilmiyor, efendiler kurduğu şeyi bir gecede yıkıveriyordu; casuslar yolluyor, yetkililere rüşvet verip nifak tohumları ekiyorlardı; grev zamanlarında polisleriyle tetikçileri ofisleri basıp liderleri hapse atıyor, işçileri bir kez daha köleliğe mahkûm ediyordu. Şöyle de garip bir durum vardı: Efendiler o kadar kördü ki aslında komünistlerin ekmeğine yağ sürdüklerinin farkında bile değillerdi! Verne'le onun petrol işindeki ortakları ve sendika karşıtı diğer işadamları emekçilere şöyle diyordu: "Hayır, sosyalistlere kulak asmayın, hepsi de örümcek kafalı. Bizim kim olduğumuzu, neyi nasıl yapacağımızı ancak komünistlerden öğrenebilirsiniz!"

Bunny'nin emin olduğu bir şey vardı: İşçiler kullanacakları taktikleri duygularına ve iç çekişmelere kapılmadan belirlemek zorundaydılar. Ama artık bunun mümkün olduğundan bile şüphe etmeye başlamıştı. İki taraf arasındaki çekişme sorunun doğasından kaynaklanıyordu. Barışçıl bir geçiş istiyorsanız, yol haritanız bir yöne doğru, buna inanmıyorsanız, başka bir yöne doğru gidiyordu. Oy verenleri büyük kitleler halinde ikna edebileceğinizi düşünüyorsanız, temkinli ve diplomatik davranmak, şiddete başvurdukları için oy verenlere itici gelecek olan aşırı uçtakilerden uzak durmak zorundaydınız. Bu yüzden örgütünüzü komünistlerden

arındırmaya çalışırdınız ve onlar tabii ki sizden nefret eder, sizi uzlaşmacı ve “sınıf işbirlikçisi” olmakla suçlar, emekçileri boyun-
duruk altında tutabilmek için adam kiralayan patronlardan para
aldığınızı söylerdi.

Sonra da sosyalistler aynı rüşvetçilik suçlamasıyla karşı atağa
geçerdi. Chaim Menzies sürekli bazı komünistlerin gizli ajan oldu-
ğunu, hareketi bölmek ve polis baskınlarına bahane yaratmak için
patronlardan para aldığını söyleyip duruyordu. Baba’nın ortakla-
rıyla konuşmalarından duyduğu kadarıyla, bu büyük işadamlarının
emekçi hareketi dağıtmak için geniş istihbarat servisleri kurdukla-
rını Bunny de biliyordu. Bu gizli servisler iki şekilde çalışıyordu; iş-
çileri satan palazlanmış sendika liderlerini satın alıp grevlerin dur-
durulmasını ya da çok erken başlayıp başarısız olmasını sağlıyorlar
ya da kızıkların arasına ajan sokuyor, örgütleri bölünmeye, liderleri
suç işlemeye sevk ediyorlardı. İnanılmaz gelebilirdi ama büyük va-
tansever Barney Brockway’in yönetimindeki, devletin kendi gizli
servisi de boğazına kadar bu işe gömülmüş durumdaydı. Bir grup
komünistin davasına bakan bir federal yargıç bile, görünüşe göre
komünist partinin başında Birleşik Devletler hükümetinin olduğu
yorumunu yapmıştı.

IX

Bunny öteden beri arkadaşlarının birbirleriyle arkadaş olduğuna
dair tatlı hayaller kurmuştu. Bu yüzden Rachel’ı Paul’le Ruth’un
evine götürdü; o hepsini çok seviyordu, onlar da aynı duygula-
rı paylaşırlardı herhalde. Ama heyhat, gerçek hiç de öyle görün-
müyordu! İki taraf da mesafeli davranıyor, siyaset konuşmaktan
Manastır’a misafirliğe gitmiş gibi özenle kaçınıyordu! Oysa Bunny
kendi içindeki çelişkileri çözmek için siyaset konuşmalarını istiyor,
işçi sınıfından oldukları için bunu yapabileceklerini düşünüyordu;
sonuçta kendisi yalnızca dışarıdan biriydi. Belki de biri diğerini
ikna ederdi, ama kimin kimi ikna etmesini istediğini bilemiyordu!

Bunny, Paul'e hayatının nasıl gittiğini sorunca, Paul'ün marangozluk işinden ayrıldığını öğrendi; işçi partisi bütün zamanını örgütlenmeye ayırması için ona küçük bir maaş veriyordu. Paul genç "sol kanatçılarla", yani Joe ve Ikey Menzies'le zaten tanışıyordu; Bunny onların mahkeme sırasında Rachel'la birlikte Ben Skutt'ın maskesinin düşürülmesine nasıl yardım ettiklerini anlattı. Sosyalistlerle komünistlerin düşmanın işini kolaylaştırmak yerine birlikte çalışmalarını ne kadar çok istediğini söyledi!

Söz buradan açılınca, Rachel da Yoldaş Watkins'in fikirlerini öğrenmenin ilgisini çektiğini söyledi. (Sosyalistler Bolşeviklere kibar davranmak istediklerinde, aile içi kavga patlamadan önce sıkça kullanılan bu eski tabiri kullanırlardı! Bütün silahlar ve iletişim araçları işveren sınıfın elindeyken, Amerika'da toplu bir isyan nasıl başarılı olabilecekti? Şimdi ellerinde zehirli gaz da vardı ve binlerce işçiyi tek seferde yok edebiliyorlardı. Böyle bir kalkışma ancak geri tepirdi, işçilerin fabrikaları ele geçirdiği ve işletemedikleri için geri vermek zorunda kaldığı İtalya'da olduğu gibi.

Yoldaş Watkins de İtalya'da kömür olmadığını, bu yüzden ülkenin Britanya ve Amerika'ya bağımlı olduğunu, bu ülkelerin elindeki gücü İtalyan işçilerini köşeye kıştırmak için kullandığını söyledi. İtalya'daki faşist direnç Amerikan bankacıları sayesinde bu kadar güçlü olabilmişti; Mussolini ve çetesi Amerika'dan kredi geleceğinden emin olmadan parmağını bile oynatamamıştı. Macaristan ve Bavyera'da da aynı rolü üstlenmiştik; Amerikan altını bütün dünyada kapitalizmi destekliyordu. Sibiry'a'da buna bizzat şahit olan Paul, o sakın kararlılığıyla, bunu kendi gözleriyle görmeyen hiç kimsenin anlayamayacağını söyledi. Paul, Yoldaş Menzies'i bu şekilde düşündüğü için suçlayamazdı; barış ortamında büyüyen birinin böyle düşünmesi normaldi ama Paul savaşa gitmiş, sınıf mücadelesini bizzat yaşamıştı.

"Evet, Yoldaş Watkins," dedi Rachel, "ama deneyip başaramadığınız takdirde her şey eskisinden de kötü olacak."

"Denemezsek," dedi Paul, "asla başaramayız; başarısız olsak bile işçilerin sınıf bilinci bilenecek ve sona biraz daha yaklaşmış ola-

çağız. Devrim hedefini kitlelerin gözü önünde tutmalı, kandırılıp taviz vermelerine müsaade etmemeliyiz. Sosyalist hareketi bu noktada eleştiriyorum; işçi sınıfında atıl kalmış, doğru yaklaşımla ortaya çıkarılabilecek düşünsel ve moral bir güç olduğunun farkında değiller.”

“Ah,” dedi Rachel, “zaten sorun da bu ya; doğru yaklaşım hangisi? Ben şiddettense barışçıl yaklaşım taraftarıyım. Bu bana daha ahlaklı geliyor.”

Paul buna, bir kaplana barış için ricada bulunmanın bazılarına daha ahlaklı gelebileceğini ama kendisine boş bir çaba gibi geldiğini söyleyerek cevap verdi. Burada belirleyici unsur kapitalist sınıfın son dokuz yıldır yapmış olduklarıydı. Otuz milyon insanın hayatını mahvetmiş, üç milyar dolarlık serveti, emekçi bir neslin yarattığı her şeyi çöpe atmışlardı. Bu yüzden Paul onlarla ahlakı tartışacak değildi; hepsi de manyak birer katildi ve yapılması gereken şey gücü zorla ellerinden almaktı. Bu konuda işe yarayacak her şey ahlaklıydı çünkü kapitalizmden daha büyük bir ahlaksızlık olamazdı.

Rachel’la Bunny evden ayrıldıklarında, Rachel, Paul’ün olağanüstü ve kapitalist sınıf için kesinlikle çok tehlikeli bir adam olduğunu söyledi. Savaş nevrozu yaşayanlardan biriydi ve savaşı çıkarmış olanlar onunla çok uğraşacaklardı. Ardından Bunny, Ruth’u sorunca, Rachel onun da iyi ama biraz silik bir kız olduğunu söyledi; Bunny öyle düşünmüyor muydu? Bunny, Ruth’un çok derin, yoğun duyguları olan ama duygularını nadiren gösteren biri olduğunu anlatmaya çalıştı. Rachel da kızın artık biraz kendini düşünmesi gerektiğini, Bolşevizm sevdası peşindeki Paul’e bağlı kaldığı sürece çok acı çekeceğini söyledi. Bunny belki de Rachel’ın Ruth’un eğitiminde yardımcı olabileceğini söyleyince, Rachel gülümseyerek Yoldaş Ross’un çok iyimser olduğunu söyledi; Paul bir sosyalistin evine girip kız kardeşinin ilgisini ondan çalmasına asla izin vermezdi. Bunny ne yaparsa yapsın, kadın arkadaşları birbirinden hoşlanmıyordu!

Bunny sonradan Paul’ü gördü ve onun Rachel hakkında düşündüklerini öğrendi. Hoş, iyi niyetli ve zeki bir kızdı fakat proleter duruşunu uzun süre koruyamazdı. Amerika’daki sosyal devrim kapitalist sınıf için yardım çalışmaları yürüten üniversite öğrencisi genç

hanımlar tarafından yapılmayacaktı! Paul'e sorarsanız, Rachel'ın Genç Sosyalistler Birliği'nde yaptığı şey boşa çabalamaktı çünkü bu sosyalist örgütler bütün enerjilerini komünizmle savaşmak için harcıyordu. Kapitalistler böyle bir iş yaptığı için Rachel'a seve seve para verirdi!

Ama durumun böyle de olmadığını Bunny sonradan öğrendi; kapitalistler dar görüşlü, vizyonsuz insanlardı! Bunny birkaç gün sonra Rachel'ın ciddi bir ikilemle karşı karşıya olduğunu öğrendi. Dört yıllık üniversiteyi sosyal hizmet görevlisi olarak kariyer yapabilmek için okumuştı; derken görüşlerine önem verdiği kadın arkadaşlarından biri onu uyarmak için Genç Sosyalistler Birliği'nde yer alarak bu fırsatı çöpe attığını söylemişti. Üstelik işçi sınıfından gelen Yahudi bir kız için kariyer yapmak, dezavantajları arasına sosyalizmi eklemekten de zaten yeterince zordu. Rachel en azından bir iş bulup yerini sağlamlaştırmaya kadar beklemeliydi.

Yani yine bir sorun çıkmıştı! Peki Rachel ne yapacaktı? Tabii ki sevgili genç sosyalistlerini terk etmeyecekti. Bekle demek kolaydı ama sosyal uzlaşma böyle küçük tavizlerle başlardı; elini verdin mi, kolunu kurtaramazdın. Hayır, Genç Sosyalistler polis baskınlarına uğrasa, gazetelerde gençliğin ahlakını bozmak için düzenlenmiş bir tezgâh olarak afişe edilse de, Rachel vazgeçmeyecekti! Arkadaşı haklı çıkarsa, burjuvazi yaptığı yardımların aracısı olarak ona iş vermezse, emekçi hareketin içinde bir iş bulurdu nasılsa. Bunny oradan Vee Tracy ile sözleştikleri bir akşam yemeğine gitti; yüzü düşmüş, vicdanı rahatsızdı ve ikisini de gizleyebilecek kadar zeki değildi!

X

Mezuniyet yaklaşıyordu ve bütün kıdemli son sınıflar gelecekteki kariyerlerini seçme sorumluluğuyla karşı karşıyaydı. Baba, Bunny'ye kararını verip vermediğini sorunca, Bunny verdiğini söyledi. "Ama sana söylemeye dilim varmıyor çünkü üzüleceksin, Baba."

“Neymiş, evlat?” Yaşlı adamın yuvarlak ama çizgilerle dolu yüzünde kaygılı bir ifade vardı.

“Bir seneliğine evden ayrılmak ve adımı değiştirip büyük sanayilerden birinde işçi olarak çalışmak istiyorum.”

“Aman Tanrım!” Ardından gelen sessizlikte, Baba gözlerini oğlunun sıkkın gözlerine dikti. “Neden ki?”

“Emekçileri anlamak istiyorum ve tek yolu bu.”

“Bilmek istediklerini onlara soramaz mısın?”

“Olmaz, Baba; çünkü kendileri de bilmiyor; yalnızca belli belirsiz farkındalar. Bu ancak yaşayarak öğrenilebilecek bir şey.”

“Yapma, evlat; ben sana anlatırım. Eskiden ben de işçiydim. Pislik, börtü böcek, hastalık... tek isteğim seni bunlardan kurtarmak, hayatını kolaylaştırmaktı!”

“Biliyorum, Baba, ama bu yanlış bir şey, zannettiğin gibi olmuyor. Genç birinin önüne her istediği hazır geldiğinde yumuşuyor, yeterince güçlenemiyor. Neler yaptığının farkındayım ve bunun için minnettarım ama bir süreliğine farklı bir şey denemek zorundayım.”

“Petrol işinde yönetici olarak da yeterince zorlanabileceğini düşünmüyor musun?”

“Gerçekten yönetebilsem, bu da mümkün, Baba. Ama bunu yapamayacağımı sen de biliyorsun. O iş sana ait; bana devretsen bile Verne’le petrolcüler sendikası istediğimi yapmama izin vermeyecek. Hayır, Baba; petrol işinde kökten yanlış olan bir şeyler var ve bu oyunu asla diğerlerinin istediği gibi oynayamam. Gidip kendi başıma bir şeyler yapmalıyım.”

“Yalnız mı olacaksın yani?”

“Aynı şeyi isteyen biri daha var, birlikte gideceğiz. Gregor Nikolaieff.”

“Şu Rus çocuk! Yanına Amerikalı birini bulamadın mı?”

“Her nedense, hiçbir Amerikalı böyle bir şeyle ilgilenmiyor, Baba.”

Uzun bir sessizlik oldu. “Gerçekten kararlı mısın?”

“Evet, Baba; bu işi mutlaka yapacağım.”

“Büyük sanayilerin çoğunda çalışmak epey zor, evlat, sen de biliyorsun; işçiler fena yaralanıyor, ölenler oluyor.”

“Evet, zaten sorun da bu.”

“Biricik oğlu için umutlanan bir babanın böyle bir şeyi kabul lenmesi çok zor. Biliyorsun, ben hep seni düşündüm; bu kadar çok çalışmamın esas nedeni sensin.”

“Biliyorum, Baba; bunun bana acı vermediğini zannetme; ama elimde değil.”

Yine bir sessizlik. “Vee’yi hiç düşündün mü?”

“Evet.”

“Ona söyledin mi?”

“Hayır, sana söylemeyi geciktirdiğim gibi, onu da geciktirip dur dum. Kabul etmeyeceğini biliyorum. Ondan ayrılmam gerekecek.”

“İnsan kendi mutluluğunu böyle çöpe atmadan önce uzun uzun düşünmeli, evlat.”

“Düşündüm, zaten en iyi yaptığım şey bu. Ama hayatımı Vee’nin sinema kariyerinin peşine takılarak yaşayamam. O kadar lüks beni boğar. Benim kendi inançlarım var ve onların peşinden gitmek zorundayım. İşçilere yardımcı olmak istiyorum ve bunun için önce onları tanımam gerek.”

“Bana sorarsan, onlardan biri gibi konuşuyorsun, evlat; yani kı zıllardan biri gibi.”

“Belki de öyledir, Baba; ama inan bana, kızılar hiç öyle düşün müyor!”

Yine bir sessizlik oldu. Baba’nın sözcükleri tükeniyordu. “Haya tımda böyle şey duymadım!”

“Aslında oldukça eski bir fikir; en az iki bin dört yüz yıllık.” Böylece Bunny Batı dünyasında Buda olarak bilinen genç prens Sidarta’nın hayatını anlatmaya başladı; Buda’nın bütün malla rından ve hazinelerinden vazgeçip eline bir dilenci kâsesi alarak, yaşam hakkında sarayda bulamayacağı bir gerçeği bulma umu duyla nasıl yollara düştüğünü anlattı. “Kralın prene verdiği saray Hindistan’ın bütün lüksleriyle dolup taşıyordu; çünkü kral oğlunu mutlu görmek için her şeyi yapardı. Bütün üzücü manzaralar, bü tün acılar, sefalet ve yoksulluk diye bir şeyin var olduğu Sidarta’dan gizlenmişti ve genç prens dünyada kötülüğün var olduğundan bile

habersizdi. Ama zincirlenmiş bir fil nasıl vahşi doğayı ve ormanları özlerse, prens de dünyayı görmek için can atmaya başladı ve kral babasından izin istedi. Sudhodana üzeri değerli taşlarla kaplı bir arabaya dört heybetli at koşulmasını, oğlunun geçeceği yolların süslenmesini emretti.” Ardından Bunny, Sudhodana’nın yüzündeki şaşkın ifadeyi görerek gülmeye başladı. “Hangisini tercih ederdin, Baba; Budist olmamı mı yoksa Bolşevik olmamı mı?”

Açıkçası, Baba hangisini seçeceğine karar veremiyordu!

XI

Bu yüzyılda bilgiye –bilinçaltına– açılan yepyeni bir evren vardı ve hakkında birçok tuhaf şey anlatılıyordu. Bilinçaltı kararlı çabalar göstererek kendi istediğini yaptırmaya alışkındı; engellendiği zamanlardaysa vücudu hasta edecek kadar ileri gidebiliyordu. Kıskanç bir eşin gerçekten feci bir sinir çöküntüsü yaşayarak kocasının dikkatini üzerinde tutması gayet mümkündü; bu tuhaf fenomenlerin listesi böylece uzayıp gidiyordu. Fakat Freudyen teoriler Metodist teolojiyle uyumsuz olduğundan, henüz Güney Pasifik’e nüfuz edememişlerdi. Bu yüzden mezuniyetin hemen ardından, tam Gregor Nikolaieff’le yola çıkacakken, Baba’nın şiddetli bir gribe yakalanması Bunny’yi hiç şüphelendirmedi. Bunny tabii ki yolculuk tarihini ertelemek zorunda kaldı ve aradığı bütün zorlukları zaten evde buldu. Bazen günler boyu Baba’nın ertesi güne çıkacağından emin olamıyorlardı; Bunny de Vernon Roscoe’nun o görüşmelerinde söz ettiği vicdan azabını çekiyordu. Ayrıca ürkütücü bir gerçeğe, bir gün Baba’nın milyonlarca dolarlık servetinin başına geçmek zorunda kalabileceği gerçeğiyle de yüzleşmek zorunda kaldı!

Yaşı adamın durumu düzeldi; ama çok güçsüz, acınacak haldeydi ve doktor kalbinin kötü olduğunu, sürekli başında durmak ve şok yaşamasını engellemek zorunda olduklarını söylemişti. Baba’nın en derinlerinde bir yerden dışarı sevinçli kıkırtılar sızı-

yor olmalıydı çünkü Bunny'nin bu durumda gitmesi imkânsızdı. Babası çocuk gibi oğlunun ellerine yapışırken, Bunny de yanında oturup genç prens Sidarta'nın acıklı ve dokunaklı hikâyesini okumak zorundaydı. Baba bu planından Vee'ye de mi söz etmişti yoksa iki bilinçaltı zihin arasında telepatik bir bağlantı mı vardı, bilinmez. Ama Vee de sürekli eve geliyor, her konuda öyle nazik ve anlayışlı davranıyordu ki; Bunny'nin içindeki vahşi fil milyonlarca ipek iplikle bağlanmıştı.

Derken Baba biraz gezinebilmeye, sundurmaya çıkıp güneşlenmeye, Baba'nın o kurnaz bilinçüstü çalışmaya başladı ve hemen bir plan yaptı. "Oğlum, senin şu işi düşünüyordum da; kendi fikirlerini ifade etmeye hakkın olduğunu biliyorum. Birazcık uzlaştık, ben de sana yardım etsem, olmaz mı?"

"Nasıl, Baba?"

"İstediğin şekilde kullanabileceğin, benden almışsın gibi hissetmeyeceğin bir miktar paran olabilir. Kanunlara aykırı bir şey yapmana yardımcı olmayı asla uygun bulmam tabii; ama şiddetle alakası olmayan eğitim işleri falan olabilir ve senin de bu çeşit bir propaganda için kullanabileceğin bin dolarlık bir aylığın olabilir; işe yarar mı?"

Ayda bin dolar! Vay canına! Bunny kendi sınıfının standartlarını, ayda bin doların bir takımlık polo midillisinin ya da küçük bir yarış teknesinin masraflarını bile karşılamayacağını unuttu; radikallerin standartlarına göre, ayda bin doların bir işçi okulunu ya da haftalık bir gazeteyi ayakta tutabileceğini düşündü! Bunny'nin evde kalması gerektiği söylenmemişti ama bu teklifin bir rüşvet olduğunun farkındaydı, fonu kendisi yönetmek zorundaydı! Buna rağmen dayanamadı ve hemen Rachel'ı aradı; tam Rachel'a göre bir iş vardı!

Onu öğle yemeğine davet etti, yolda giderken aklında planlar uçuşup duruyordu. Rachel "Genç Sosyalistler" in sekreteri olarak kalacak ve sosyal hizmet görevlisi kadar maaş alacaktı. Genç Sosyalistler daha büyük bir salon kiralayacak, Angel City'deki lise-lileri ve üniversitelileri eğitmek amacıyla haftalık bir gazete ya-

yınlayacaktı. Bunny artık Dr. Cowper’a verdiği, Güney Pasifik’te propaganda yapmama sözünü tutmak zorunda değildi. Hem de öyle bir yapacaktı ki! Hem o üniversitenin hem de diğerlerinin öğrencilerine yeni fikirleri, emek hareketini, sosyalizmi öğretecekti; komünizmi pek öğrenemeyeceklerdi tabii, çünkü Baba şiddete yatkın olduğunu düşünebilir, bunu kanunlara aykırı bulabilirdi!

KAÇIŞ

I

1923 yazı Bunny için güzel bir yazdı. Küçük bir gazetenin editörlerinden biri olarak düşüncelerinizi ifade edebilmek, gazetenizi elinizden alacak bir Dekan Squirge ya da ofisinizi basacak polislerle vatanseverler olmadan her hafta gazeteyi basıp dağıtabilmek! Tanıdığınız herkese postalamak ve gazeteyi okudukları, önyargılarından arındıkları fikriyle, kendinizle gurur duymak! Bunny “Genç Öğrenci”nin posta listesine bütün eski sınıf arkadaşlarını eklemişti ve “Genç Sosyalistler” sonbaharda gazeteyi kampüslerde de satmaya başlayacak, belki o zaman sorunlar da çıkacak ve bedavadan reklam yapmış olacaktı!

Baba yavaş yavaş iyileşiyordu. Gazeteyi her hafta okuması, seven birinin sansürü gibiydi. Ama buna gerek yoktu çünkü muhafazakâr bir sosyalist parti üyesi olan Rachel, sol kanattakilere hiç yer açmıyordu. Bu aşırı görüştekiler Bunny’yi bulup iki tarafın görüşlerine de yer verilmesi gerektiğine ikna etmeye çalıştıklarında, Rachel o zaman neden kendi gazetelerini çıkarmadıklarını soruyordu. Yani Bunny her zamanki gibi birinin yönetimi altındaydı; üstelik bir kadının! Neredeyse evlenmek kadar kötü bir şeydi bu!

Vee’nin eskisi kadar çok tartışma çıkarmaması da onu rahatlatmıştı. Gidip ağır sanayi işçisi olarak hayatını riske atmak gibi çılgınca bir teklifle ortaya çıkması Vee’yi öyle afallatmıştı ki sonunda uzlaşıp Bunny’nin vaktinin yarısına razı olmuş, geriye kalan zamanını seve seve Rachel’a ve “Genç Öğrenci”ye vermişti. Vee de lüks içinde yaşayan bir Amerikan güzelinin sahte bir Balkan prensinin tuzağına düşmesini anlatan yeni filmi “Altın Sedir” için çok çalışıyordu.

Prens rolü için gerçek bir Romanya prensi bulmuşlardı; gayet cana yakın ve asil tavırlı adam, Bunny'nin sosyalist Yahudisiyle meşgul olduğu zamanlarda kendini seve seve Vee'ye adıyordu.

Kendini cennette bulan Bertie'den de hoş mektuplar alıyorlardı. Birçok mühim şeyin olduğu görkemli bir dünyadaydı Bertie! Prens bilmem kimle öğle yemeğine, bilmem ne düşesiyle akşam yemeğine çıkıyordu. Neden Baba'yla Bunny de ziyaretlerine gelmiyordu. Bunny orada muhteşem bir evlilik yapabilirdi. Baba buna, *Parii'*ye gidip *parle vu Fransecilik* oynama fikrine kıs kıs gülüyordu!

Şantajcılar da işbaşındaydı tabii; ama Baba hasta olduktan sonra bütün sorunlu işleri Verne'e bırakmıştı. Kongre'nin tatile girmesiyle bir soluk almışlardı; kızıl senatörler kendi eyaletlerinde petrol rezervinden söz edip durabilirdi ama gazeteler artık onların sözlerine yer vermek zorunda değildi. Bu türden şeyler Kongre'de söylendiğinde, en ciddi gazetelerin bile yer vermeyi gerekli bulması tuhaf bir batıl inanç gibiydi. Bu gibi şeyler siyaseti işadamlarının gözünde itibarsızlaştırıyordu.

Sunnyside'da sondaj devam ediyordu. Petrol veren beş on kuyu, arazinin bekleneni vereceğine dair kanıt oluşturunuyordu. Baba bazen şoförüyle ofisine gidiyor ama genç ve parlak yöneticiler onu daha çok evde ziyaret ediyor, çalışma odasında oturup vereceği talimatları bekliyorlardı. Bütün enerjilerini toprağın altındaki petrolü çıkarmaya adanmış, düzgün, becerikli delikanlılar! Tek bir hayal yüzünden işkence çekmeyen, hiçbir müziğin etkisine kapılmayan, bir erkeğin hayat amacının yeraltındaki petrolü çıkarmak olduğuna dair en ufak bir şüphesi, tereddüdü, kararsızlığı olmayan adamlar! Soğukkanlılıklarını koruyup kendi bölümlerini idare ediyor, prestijlerini ve maaşlarını sürekli artırıyorlardı; içlerinden biri evden ayrıldığında, babayla oğlu dile getirilmeyen bir hüznün sarıyordu. Neden Bunny de genç Simoons, Heimann ya da Bolling gibi olamıyordu ki?

II

Doktor, Baba'nın günde iki saatten fazla iş düşünmemesi gerektiğini söylemişti; bu yüzden Bunny onu kandırıp yürüyüşlere çıkarıyor, yavaş yavaş yürürken bazen bir sokakta Eli'in vaazlarından birini duyuyorlar ve Baba her seferinde dikkat kesilip kıs kıs gülüyordu. Üçüncü Vahiy'in ihtişamıyla diğer kiliselere toz attırması ona kötücül bir keyif veriyordu; kitlelerin budala olduğu kanıtlanınca, petrol rezervlerini ellerinden almak da makul bir işe dönüşüyordu tabii! Baba şehirdeki rakip din adamı şovmenlerden birinin çıkardığı, Eli'ı birçok şeyle itham eden ve yaptığı sahtekârlıkları ifşa eden küçük bir gazeteye abone olmuştu.

Normal kiliseler halkla terbiyesizce aralarına giren bu yeni Vahiy'i kıskanıyordu. Eli sonradan görme bir şarlatandı ve rakibi olan din adamı Tom Pooper onun sözde şifacılığının da düzmece olduğunu, sahneye çıkıp sakatlıklarının nasıl iyileştiğini, kanserlerinin nasıl geçtiğini anlatmaları için insanlara para verdiğini söylüyordu. Ayrıca Eli'in müritleri yerlerde yuvarlanıp abuk sabuk konuşma geleneğinden vazgeçmeye istekli olmadığı için, Eli Tapınak'ta bu ritüellerin gerçekleştirilebileceği bir dizi ses geçirmez salon yaptırmak zorunda kalmıştı. Adlarını "Eğlenti Salonu" koymuştu çünkü oralarda "İsa'yla eğleniyordunuz"; en civcivli zamanlarda erkekli kadınlı yüz kadar müridin buralarda yerlerde yuvarlandığını, birbirlerine pençe attığını, üstünü başını yırttığını görebiliyordunuz; bir kadının başı aniden arkaya savruluyor ya da vücudu başı kesilmiş horozlar gibi yerden neredeyse bir metre yukarı sıçrayıp duruyordu. Bu çılgınlık üst üste serilmiş bir insan yığını tepinip kıvrılırken, midenizi bulandıracak ter kokuları eşliğinde sona eriyordu.

Peder Pooper gazetesinde bunları yazıyor ve gazeteci çocukları Tapınak'ın önüne yolluyordu; gazeteci çocuklar saldırıya uğrayıp dayak yiyor, polis saldırganları ya hiç tutuklamıyor ya da tutuklayıp hemen serbest bırakıyordu. Angel City'deki siyasetçiler bu şişirilmiş peygamberin gücünden korkuyor muydu acaba? Tom Pooper koca puntolu büyük harflerle bu soruyu sorduğunda, Baba

kıkır kıkır gülüyordu, eve dönüp karısını bir ayıyla boğuşurken gören, tüfeğini çite dayayıp oturarak, “Göreyim seni, kadın! Haydi bakalım, ayı!” diye seslenen şu Batılı öncü gibiydi!

Bir suçlama daha vardı; peygamberin güzel genç kızlarla birlikte olmaktan hoşlandığı söyleniyordu. Bu çok acımasızca bir imaydı çünkü Eli zinanın kötülüğüne en az İlk Vahiy’in Yahudi peygamberleri kadar çok vurgu yapan biriydi. Baba kıs kıs gülererek var sayımlarda bulunuyordu; ta ki Bunny ile birlikte uzun bir araba yolculuğu yaptıkları, pek kimsenin uğramadığı bir plajda durup Bunny’nin yüzebileceği bir yer aradıkları o güne kadar. Deniz kenarında ucuz bir otel vardı ve otelin kapısından kim çıksa beğenirsiniz: Yanında güzelliği tartışma götürmeyecek genç bir kadınla birlikte, Eli Watkins’in ta kendisi! Genç kadın çabucak yürüyüp geçerken, Eli, Baba’yla Bunny’ye şöyle bir selam verip lafı uzatmadan uzaklaştı. Baba bir süre öylece durup genç çiftin arkasından bakarak, “Vay Canına!” dedi.

Sonra dönüp otele girdi ve resepsiyondaki adama öylesine bir şey sorar gibi, “Tanıdık birine rastladım ama adını hatırlayamadım,” dedi. “Az önce çıkan adam var ya.”

“Santa Ynez’den, Bay T.C. Brown.”

“Burada mı kalıyor acaba?”

“Az önce çıkış yaptı.”

Baba otelin kayıt defterine şöyle bir bakınca, “T.C. Brown ve eşi, Santa Ynez” yazısını kendi gözleriyle gördü. Üstelik Baba’nın evde sakladığı birçok iş mektubunda da gördüğü, Eli’nın o kargacık burgacık elyazısıyla yazılmıştı! Baba kahkahayı basmamak için kendini zor tuttu. Vay canına, Tom Poober’a bu kayıt defterinde neler yazdığına dair haber uçurtacak olsa, Üçüncü Vahiy’in ipini uçurtma ipi gibi kesebilirdi!

III

Başkan Harding öldü, Washington dedikodularını Bunny'ye Dan Irving yazdı. Yaşlı adam petrolcülerin parasını almaya gönülsüz olduğu için işlerini Barney Brockway ve "iş bitiricisi" halletmişti; Wall Street'teki bir aracı şirkette hesap açmışlardı, işadamlarının devlet adamlarının hayatını kolaylaştırmasını sağlayan yöntemlerden biri de buydu. Adamlar arada bir başkana onun için "kazan-dıkları" bir tomar özgürlük tahvili götürüyordu. Şimdi de başkanın dul eşi kiralık bir kasada yüz binlerce dolarlık özgürlük tahvili bulmuş, paranın başka bir kadın için saklandığına inanıp öyle bir öfkelenmişti ki bunu bütün arkadaşlarına anlatıyor, Washington'daki dedikoduculara bayram ettiriyordu.

Bir de yeni başkan vardı: Şöhreti Boston polisinin grevini bastır-dığı efsanesine dayanan ufak tefek bir adamdı ama gerçekte beledi-ye başkanı gözünü morarttıktan sonra otel odasında saklanmaktan başka bir şey yapmamıştı. Hayattaki en büyük hayali, kendi söyle-diğine göre, bir mağaza yönetmektir; düşünce tarzı böyleydi. Adam ne diyeceğini bilemediği için, gazeteler ondan "güçlü ve sessiz adam" diye söz ediyordu.

Rachel dedikoduları onaylamadığı için, Bunny çoğunu gazetede kullanmadı. Ama üniversitedeki sporcuların profesyonelliği konu-sunda içeriden bazı bilgileri yayınladılar ve gazete kampüslerde satılmaya başlandığında sporcular Genç Sosyalistler'in merkezini bastı. Ama basanlar bile gazeteyi okumuştur ve Bunny hayatının en güzel günlerini yaşıyordu.

Aralık ayında yeni Kongre toplanınca, işlerin tehlikeli bir boyu-ta ulaştığı anlaşıldı; Senato'da güç dengesini koruyan "muhalifle-rin" ilk hamlesi Demokratlarla birleşerek petrol rezervi konusunda araştırma yapılmasını sağlamak oldu. Bu haber Baba'yla Verne'ün üstüne yıldırım gibi düştü; Washington'daki casusları böyle bir felaketin olacağını sezememişti ve Verne arabaya atlayıp hemen Washington'a giderek son dakikada el değiştirecek biraz nakdin işe yarayıp yaramayacağına bakmak zorunda kaldı. Pek işe yarama-

mış olsa gerek ki, komite tanıkları kürsüye çıkarıp “şişte çevirmeye” devam etti; gazetecilerin kullandığı bu ürkünç terim bir aşçılık becerisinden çok molozunu bütün gazetelerin baş sayfalarında görebildiğiniz bir patlamayı tarif ediyordu.

Olay artık bastırılamayacak düzeyde bir sansasyona dönüşmüştü. Siyaset gibi değil, vurdulu kırdılı bir gerilim filmi gibiydi. Bakan Crisby petrol parasını özgürlük tahvilleri halinde çelik kasaya kilitlemeyi bile akıl edememişti; gidip aptal gibi Texas’taki çiftliğinin taksitlerini kapatmış ve herkesin gözü önünde bir sürü şey satın almıştı; hatta çiftliği yöneten adama Vernon Roscoe’dan altmış sekiz bin dolar aldığını söylemişti, adam da gidip işçilerden birine anlatmıştı. Derken senatörler paçaları tutuşan çiftlik yöneticisini kürsüye çıkardı ve adam orada her şeyin bir yanlış anlaşmadan ibaret olduğunu anlattı; işçiye “altmış sekiz bin dolar” değil “altı yedi inek” demişti. Tabii ki kolayca yanlış anlaşılacak bir şeydi bu!

Ardından Bakan Crisby’nin günlerden bir gün bankasına öylesine bir yüz bin dolar yatırdığı ortaya çıktı; onu nereden bulmuştu? Washington’daki büyük bir gazetenin sahibi ortaya çıkıp bu ufak meblağı arkadaşı olan bakana öylesine borç verdiğini söyledi. Ardından bu büyük gazeteci kışı orada geçirmek üzere Florida’ya gidip hasta oldu ve adama bir daha ulaşamadı. Ama sapkın komitenin üyelerinden biri Florida’ya gidip büyük gazeteciye tanık kürsüsüne çıkardı ve elli gazete muhabirinin önünde köşeye sıkıştırıp hikâyenin arkadaşlık adına anlattığı bir masal olduğunu itiraf ettirdi.

Peki nereden gelmişti bu yüz bin? Skandal çığırtkanları işbaşındaydı tabii; Dan Irving gibi adamlar şehir dedikodularını komiteye yetiştirip durmakla meşguldü. Komite bu sayede “Genç Pete” O’Reilly’yi yakasından tuttuğu gibi “şişe geçirip” yüz bin dolarlık bu cüzi miktarı siyah bir çantanın içinde Bakan Crisby’ye taşıdığını itiraf ettirdi; yine filmlere yaraşır sahneler! Ardından “Yaşlı Pete” in yakasına yapıştılar, o da borç olduğunu söyledi; bir mesaj almıştı ama mesajın nerede olduğunu hatırlayamıyordu. Sonunda mesajdan kesildiğini söylediği bir imza ortaya çıktı ama kâğıdın nerede olduğunu bilmiyordu; mesajlar konusunda çok titizdi ve bu mesajı karısına ver-

diğini, onun da bir tek imzayı saklayıp kâğıdın geri kalanını kaybet-
tiğini zannediyordu. Washington ve Angel City sosyetelerinin önde
gelenleriyle ilgili skandal niteliğinde detaylar! Kendi saygısızlıkları
karşısında titreseler de, bütün gazetelerin yer verdiği ayrıntılar.

IV

Baba her gün Verne'den, tabii ki kendi adına değil, güvenilir genç
yöneticinin eşi Bayan Bolling adına gönderilmiş uzun telgraflar alı-
yordu; telgrafları gönderen "A. H. Dory" adında biriydi; Baba'nın
favori sözlerinden "*All hunkydory*"ye* yapılan bir göndermeydi bu.
Bir doktorun hastasının sinirlerini yatıştırmak için seçeceği türden
telgraflar değildi bunlar; hayır, hastayı sürekli ve şiddetli bir endişe
haline sevk ediyorlardı; Baba genç idealistin uyarılarına kulak as-
mış, bu pislikten uzak durmuş olmayı kim bilir kaç kez dilemişti!
Ama Bunny artık bundan söz edemezdi tabii; tek yapabildiği ha-
berleri okuyup beklemek, yıldırımın ne zaman üstlerine düşeceğini
merak etmektir.

Annabelle'in yeni filmi "Anne Yüreği" bitmişti ve film için faz-
lasıyla görkemli bir prömiyer düzenlenecek, Bunny prömiyerde
Vee'ye, Baba da Emma Yenge'ye eşlik edecek, hiç olmazsa bir ge-
celiğine işler tıklarında gidecekti. Bunny gazetenin prova baskısını
okuyup eve döndüğünde, yengesinin giriş holünde oturmuş onu
beklediğini, kadıncağızın heyecandan ellerinin titrediğini, dişleri-
nin takırdadığını gördü. "Ah, Bunny! Korkunç bir şey oldu! Babanı
tutuklayacaklarmış!"

"Tutuklamak mı?"

"Peşinde adamlar var, evin önünde de bekliyorlar! Onlara gö-
rünmeden gitmen gerekiyor, yoksa takip ederler. Ah, çok korkuyo-
rum... Lütfen, lütfen, dikkatli ol! Babanı yakalamasınlar!"

Bunny'nin tamamını anlattırmayı başardığı hikâye cidden de
yengesinin dilini dolaştırmaya yetecek kadar melodramatikti. Gü-

* (İng.) İşler tıklarında. (y.h.n.)

venilir genç yönetici Bolling birkaç dakika önce eve gelip Baba'nın Bunny'ye gönderdiği çok acil bir mesajı iletmek istemişti, Bunny delikanlının yazıp bıraktığı mesajı okudu: Arabasıyla evden ayrılmalı ve kimsenin takip etmediğinden kesinlikle emin olmalıydı, Baba'yı bulmak için peşine düşen adamlar olacaktı. O adamları atlatır atlatmaz, plakasında tabii ki kendi adı yazan arabadan kurtulacaktı; tanınmadığı bir araba galerisine gidip sahte isimle üstü kapalı bir araba satın alacaktı; araba yeni olmamalıydı çünkü aşırı hız yapmak zorunda kalabilirlerdi. Bunny yine de takip edilmediğinden emin olmalı ve oradan banliyö kasabası San Pasqual'a gitmeliydi; Baba oradaki belli bir köşeden ona katılacaktı. Bay Bolling, Emma Yenge'ye nakit beş bin dolar vermiş ve dışarıdaki adamların kendi peşine düşmesini umarak çekip gitmişti.

Bunny zavallı yaşlı kadını avutmak için bir şeyler söyledi. Baba'yı hapse atmak isteyen yoktu, yalnızca onu da yaşlı ve genç "Pete"lere yaptıkları gibi tanık kürsüsüne çıkarmak istiyorlardı. Sonra üzerinde adının baş harfleri yazmayan eski bir valize giyecek bir şeyler atıp hemen arabaya koştu. Tabii ki sokağın hemen karşısında bir araba vardı ve Bunny motoru çalıştırır çalıştırmaz, öteki arabanın motoru da çalıştı. Bunny üst üste birkaç viraj aldı ama araba hâlâ peşindeydi. Aklına şehir merkezinde o anda, akşamları beşle altı arasında, trafiğin tam bir keşmekeş içinde olacağı geldi. Trafiği ışıklar kontrol eder, kalabalık kavşaklarda iki üç memur dururdu ve oraya buraya dalıp peşindeki arabayla arasına birkaç araba sokabilir, er ya da geç tam zil çalarken geçip gider ve peşindeki araba da durup beklemek zorunda kalırdı.

Bunny düşündüğü şeyi yapıp arabayı atlattı; sonra kendi arabasını halka açık bir garaja bıraktı ve "Alex H. Jones" adıyla iki kişilik kapalı bir araba satın aldı. Satış makbuzu bir süreliğine ruhsat yerine geçecekti ve Bunny yüz dolarlık banknotların on sekizini sayıp orada bırakarak aldığı arabayla tekrar yola koyuldu. Yarım saat sonra San Pasqual kasabasına ulaşmış, belirlenen köşeden geçiyordu. Aynı yerden ikinci kez geçerken, Baba bir otelden çıktı, Bunny yavaşladı ve gazladılar! Baba'nın ilk yaptığı, "Peşinde kimse

var mı?" diye sormak oldu; Bunny de, "Sanmıyorum ama şimdi an-larız," diye cevap verdi. Üst üste birçok virajı dönerlerken, Baba'nın gözleri dikiz aynasındaydı. Baba sonunda, "İşler tıkırında," deyince, Bunny, "Nereye gidiyoruz?" diye sordu. "Kanada'ya," diye cevap verdi Baba; her şeye hazırlıklı olan Bunny de San Pasqual'ın kuzey çıkışına giden bulvara girdi.

Bu arada Baba haberleri verdi. İlk olarak, Verne Avrupa'ya kaç-mıştı; yani gemisi bugün kalkıyordu ve yakalanmadığını umuyor-lardı. "A.H. Dory" Bayan Bolling'e çektiği telgrafta Bay Paradise'ın -Baba'nın kod adı buydu- derhal Vancouver'daki arkadaşlarıyla buluşması ve hemen yola çıkması gerektiğini, yoksa randevuya çok geç kalacağını söylemişti. Baba'nın başka bir şey bilmesine gerek yoktu; Senato araştırmasını yapanların Kanada'daki şirketten haber-dar olduğunu ve şirket kurucularının hepsini mahkemeye çağırma-yı planladıklarını o da dün öğrenmiş ama bu acı haberi Bunny'den saklamıştı. Celp kâğıtları mutlaka o gün hazırlanmış ve derhal iletil-meleri talimatıyla Angel City'ye telgraf olarak çekilmiş olsa gerekti. Baba'yla genç Bolling ofisten yangın çıkışını kullanarak kaçmıştı; gördüğünüz gibi, filmlere yaraşır sahneler devam ediyor! Şimdiyse işte oradaydılar; Alex H. Jones ve Paul K. Jones gece vakti yağmurun dövdüğü bir otobanda ilerliyor, federal güvenlikten birileri bekliyor olabilir diye bir otelde durmaya cesaret edemiyorlardı; her şeyi gö-ren Sam Amca öfkeli gözlerle bir pencereden gözetliyor olabilir diye büyük şehirlerden geçmeye bile korkuyorlardı!

V

Vancouver'a girdiklerinde şiddetli bir kar fırtınası vardı; rahatsız edici sahte isimlerinden derhal kurtulup en iyi otele giriş yaptılar. Gazeteciler hemen koşup geldi tabii; Baba her zamanki ağırbaşlı-lığıyla Senato araştırmasından kaçtıkları söylentisinin saçmalık olduğunu, Britanya Kolumbiyası'na yalnızca Amerikalı işadamları olarak yatırım olanaklarına bakmak üzere geldiklerini söyledi.

Washington'daki skandal ucuz ve budalaca bir politikadan başka bir şey değildi, kira sözleşmeleri tümüyle devletin faydası gözetilerek yapılmıştı ve Kanada'daki şirkete gelince, o da Kanada'ya büyük fayda sağlayacak bir şirketti. "Bay Ross ve oğlu Kanada'da petrol aramayı planlıyor mu?" diye sordu muhabirlerden biri hevesle, Baba henüz bu konuda söyleyecek bir şeyi olmadığını belirtti.

İşte gelmişlerdi: Onlara yabancı olan ve ilgilerini çekmeyen soğuk bir şehirde, fiziki açıdan rahat ama ruhsal olarak hiç de öyle değillerdi. Fakat Baba uzun süre sürgünde kalacak gibiydi; yeni Kongre yılın yarısında işbaşında olacak, baş belaları sonbahardaki seçimlerde koz olarak kullanmak için petrol skandalını kesinlikle unutturmayacaktı. Baba ofisine telgraflar çekiyor, gemideki Verne'e telsiz mesajları gönderiyordu; çok geçmeden, Verne de Baba'nın kendisiyle hemen Londra'da buluşmasını söyleyen bir mesaj gönderdi.

Baba gitmek zorundaydı, peki ya Bunny? Bunny'nin Amerika'da bir sevgilisi, bir gazetesi vardı ve belki de Angel City'ye dönmeliydi. Ama Bunny babasına saçmalamamasını, kış vakti tek başına bir kıtayı ve okyanusu aşmasına asla izin veremeyeceğini söyledi. Oğlu da onunla gidecekti ve Verne'le her şeyi konuştuktan sonra Paris'e geçebilir, biraz Bertie'yle zaman geçirip o havalı diplomat arkadaşlarıyla tanışabilirlerdi. Sonra da gerekirse, Bunny tek başına geri dönerdi; duruma göre hareket ederlerdi.

Bu kararın yaşlı adama verdiği sevinç içler acısıydı. Artık Bunny'den başka düşünecek kimsesi kalmamıştı. İçten içe kendini oğlunun karşısında küçük düşmüş hissediyor olmalıydı ama vicdansız siyasi düşmanları tarafından ipe çekilmek istenen saygın bir işadamı gibi davranmaya devam etmek zorundaydı. Konuyu Bunny ile pek konuşmuyor, başkalarıyla saatler boyu konuşurken ise çenesi hiç durmuyordu; kendiyle ilgili konularda aniden bu kadar konuşkan olması güçsüzlüğünün en acıklı göstergesiydi.

Bunny, Vee'ye yazdığı uzun mektuplarda olanları anlatıyor, aşk yeminleri ediyordu; Rachel'a da yazıp gazeteyi ona teslim etmiş, ayda bin doların ona ödenmesini sağlamıştı. Baba da becerikli genç yöneticilerine uzun mektuplar yazıyordu; adamların bu kadar

becerikli olması şu anda en çok şükrettiği şeydi! Onlar da Baba ve Verne'le telgraflar yoluyla iletişim kuruyordu; Verne'ün Washington'daki adamları araştırmayla ilgili gizli bilgileri iletiyordu. Bunny, Dan Irving'in haftalık gazetesinin ve okuduğu çeşitli radikal gazetelerin de eline geçmesini sağlamıştı; böylece baba oğul ihtilaflı konumlarını Avrupa'da da koruyabilecekti!

Kanada'nın karlı düzlüklerini trenle dört günde aştılar. Dışarıda acı bir soğuk vardı ama içerisi sıcacık ve rahattı; trenin en arkasında Amerikalı ve Kanadalı otuz kırk işadaminin kullandığı seyirlik bir vagon vardı. Adamlar birkaç saat içinde büyük J. Arnold Ross'un da aralarında olduğunu öğrendiler ve Baba ilgi odağı olmanın keyfini çıkarmaya, konuştuğu herkese dertlerini anlatmaya başladı. Bu adamlardaki sınıf bilincini, o bir anlık otomatik tepkiyi gözlemlemek, Bunny için ilginç bir tecrübeydi; hepsi Baba'dan yanaydı, skandalı siyaseti kötü niyetlerine alet edenlerin yarattığından, sözleşmelerin halkın yararını gözettiğinden hepsi emindi. Zeki işadamlarının yarattığı tasarruflar her zaman için elde ettikleri kârın katbekat üzerindeydi.

Montreal'da onları saray yavrusu bir gemi ve alıntı petrolün birkaç yüz fıçısı için hizmet etmeye hazır, farklı türlerde yüzlerce maaşlı köle bekliyordu. Bindikleri gemi St. Lawrence Nehri'nden aşağı indi; Bunny Quebec'te durduklarında gelen gazetelerde federal ajanların İşçi Partisi'nin gizli bir toplantısını basıp bütün delegeleri tutukladığını okudu. Kanada gazeteleri bu çarpıcı olayı bütün ayrıntılarıyla vermişti, onlarda da aynı sorun vardı! Haberlerde tuzağa düşürülen suçluların isimleri de verilmişti ve içlerinden biri Paul Watkins'ti!

VI

Dünyadaki bütün petrolün parası bile kışın İngiltere'ye yapılan bir yolculuğun soğuk ve fırtınalı olmasını önleyemezdi. Denize dayanıklı olmadığı ortaya çıkan Baba, Vernon Roscoe'nun oteline girdi-

ğinde harap haldeydi. Ama Verne onu neşelendirdi; evet, Baba sırtına atılan ilk şaplaqla, Verne'ün sesi otel lobisinde gürler gürlemez gerçekten canlanmaya başladı. "Yarabbim, şu yaşlı hovardaya bak hele! Kızılar süngüsünü mü düşürmüş bunun!"

Verne'ün süngüsü falan düşmemişti; dünyanın tepesinde oturuyordu! Şu araştırma... Peh! Köylüleri eğlendiren bir sirk gösterisiydi sadece. Fırtına dinecek ve birkaç ay sonra hatırlayan kalmayacaktı; Verne, Tammany Hall'un* benzeri sorunlar yaşamış bir liderinden alıntı yaptı: "Bura dokuz günlük bir şehir. Dokuz gün işkenceye dayanırsın, sonra bir şeyciğin kalmaz." Yarabbim, hayır –burada Verne iş ortağının sırtına bir şaplaqla daha attı– Sunnyside'daki petrolü çıkarıyorlardı ve para başkasına değil onların banka hesabına gidiyordu; o parayı harcayacak ve hayatlarını yaşayacaklardı. Dahası, o lanet olası kızıl senatörleri oyuna getireceklerdi; Baba birkaç gün beklesindi bakalım, İngiltere'de bile gazetelerin baş sayfalarına nasıl haberler çıktığını görecekti!

Jim Junior da sırt şaplaqlarından nasibini aldı. Bolşevik çocuk babasını da alıp Londra'daki görülmeye değer yerleri gezmeliydi; tarih dersinde hepsini öğrenmemiş miydi; beş yüz yıl önce kelle uçurdukları, kim bilir daha ne eğlenceler düzenledikleri o yerlerin? Baba iyice dinlendikten sonra Verne ona öyle teklifler gösterecekti ki gözleri yerinden fırlayacaktı. Verne hiç vakit kaybetmemişti; kaybetmezdi! Romanya'da Alman işgali sırasında yanan büyük bir petrol sahası yeniden açılacaktı ve Verne bu projeye beş milyon yatırmıştı; bu Sunnyside'ı bile geçecek bir anlaşmaydı, Verne yüzde elli biri ve tam kontrolü ele geçirmişti, her şeyi Amerika'dan getirecek, bu çingenelere –ya da her neyseler işte– petrol işinin nasıl yapıldığını gösterecekti. Şimdi de İran'daki durum yüzünden İngiliz petrolcülerle çekişiyor, Dışişleri Bakanlığı'yla birlikte yaşlı John Bull'u uzun ve tatlı bir rüyadan uyandırıyordu.

* 1850'li yıllardan itibaren etkin olmaya başlayan, dönemin muhafazakâr partisi Demokratların New York Teşkilatı bünyesinde kurulmuş, yolsuzluklarla özdeşleşmiş siyasi topluluk. (y.h.n.)

Bunny tuhaf bir durumla yüz yüzeydi. Vernon Roscoe Senato'nun araştırma komitesinden kaçan biriydi ama aynı zamanda Birleşik Devletler'in petrol konusundaki dış politikasını o yönlendiriyor, yurtdışındaki büyükelçiler ve ülkedeki Dışişleri Bakanlığı Verne'ün ofis elemanları gibi davranıyordu. Başka petrolcüler de vardı tabii; Excelsior Pete, Victor ve Büyük Beşli'nin diğer üyelerinin de yurtdışında yüzlerce ajanı vardı; ama Verne öyle aktifti, Washington'da öyle söz sahibiydi ki ötekiler onun peşinden gider olmuştu. Başkan Harding ölmüş olabilirdi ama ruhu hâlâ yaşıyordu ve o ruhu parasını bastırıp Verne'le arkadaşları satın almıştı.

Amerikalı petrol devi Britanyalıların arasına güneybatı düzlüklerindeki uzun boynuzlu boğalarınki kadar büyük bir zarafet ve incelikle girmişti. Sosyetik zırvalıklarla kaybedecek zamanı yoktu, Oklahomalı eski bir sığır çobanıydı ve Büyük Britanya'nın önde gelen petrolcülerine verdiği adla "Tozluklu, Monokllü İhtiyarlar" ondan hoşlanmazlarsa, Yarabbim, vay hallerineydi! Bunny bir grup rakibin aynı sofraya oturduğu bir ziyafete katıldığında, Verne'ün Manastır'daki yemek masasında bile bu kadar gürültücü, argo konuşan bir adam olmadığını fark etti. Genç adam bunun bir taktik olduğundan şüphelendi; Verne Vahşi Batılı havalarıyla bu yabancıları korkutuyordu ve pazarlıklar için olması gereken buydu! Bu adamlar birkaç yıl önce bizim Donanma'mıza fena halde ihtiyaç duymuş ve ihtiyaçları bedavadan giderilmişti ama artık öyle bir şey olmayacaktı ve bunu onlara Verne söyleyecekti. Bir dahaki sefere savaş gemileri hakkındaki kararı petrolcüler verecekti; aynı şey dolarlar için de geçerliydi.

Savaştan beridir Amerikan diplomasisinde yeni bir eğilim vardı. Bankerlerin yaptığı yatırımlar Dışişleri Bakanlığı'nın kontrolüne girmişti ve bankacılara nereye gideceklerini, nerelerden uzak duracaklarını bakanlık söylüyordu. Bankerler buna boyun eğmek zorundaydı çünkü paralarını kurtarmak için Donanma'ya ne zaman ihtiyaç duyacaklarını asla bilemezlerdi. Uygulamadaysa bu Vernon Roscoe gibi dışli birkaç işadaminin yabancı işadamlarına gidip, "Bu işe beni de sokun, şu işten bana pay verin yoksa Wall Street'ten gelecek bir sonraki kredinin yerine avcunuzu yalarsınız," diyebileceği

anlamına geliyordu. “Kaynak yapmak” dedikleri yöntemi bütün sığır çobanları bilirdi; Amerika’daki küçük adamların öğrendiği şeyi –Amerika’nın gerçek yöneticilerinin kimler olduğunu– kaynak yapılan birkaç İngiliz de öğrenmişti!

VII

Beş yüz yıl önce kelle uçurulan yerleri görmek tabii ki Baba’nın hiç ilgisini çekmiyordu; Bunny denedi ama onun da pek ilgisini çekmedi. Bunny’nin istediği, kelleleri şu anda tehlikede olanlarla tanışmaktı. İngiltere’de muhafazakâr liderlerin desteklediği gelişmiş bir işçi eğitimi sistemine sahip müthiş bir emek hareketi vardı; bir avuç genç asi de net bir devrim hedefinden yoksun olduğu için harekete savaş açmıştı. “Genç Öğrenci” “Plepler” denen grupla bağlantıda olduğu için, Bunny bu asileri görmeye gitti ve çok geçmeden boğazına kadar Britanya’daki işçi mücadelesine battı; Albert Hall’da harika bir toplantıya katıldı, Parlamento’daki emekçi milletvekilleriyle ve daha birçok ilginç insanla tanıştı.

Birkaç gazete, Amerikalıların deyiimiyle “radikalizm” yanlısı olan genç petrol prensiyle röportaj yaptı. Bunun üstüne Bertie’den sitemkâr bir mektup geldi. Bertie ne zamandır Paris’e gelip en mühim insanlarla tanışmaları için yalvarıyordu; Bunny ise kalkmış evden on bin kilometre uzakta yine ortalığı kokutuyordu! Tanrı aşkına, biraz durup yakınlarına neler yaptığını düşünebilir miydi acaba? Eldon terfi almak üzereydi, kayınbiraderiyse her şeyi mahvetmekle meşguldü! Mektuptan Bertie’nin kötü konuşmamak için azami çaba harcadığı, kendini kontrol ederek kardeşine Avrupa’yla Amerika arasındaki farkı izah etmeye çalıştığı anlaşıyordu. Buradaki insanlar kızıl tehlikesini fazlasıyla ciddiye alıyordu ve Bunny bu yüzden dışlanacaktı. Ailesinden birilerinin Moskova’daki zorba katillere sempati duyduğu bilinirken, Eldon’ın üstleri devlet politikasıyla ilgili hassas konularda ona nasıl güvenecekti?

Bunny cevap olarak duruma çok üzöldüğünü ama Bertie'yle kocasının onu akrabalıktan reddedip görüşmeyi kesebileceklerini çünkü ziyaret ettiğı ölkelerdeki sosyalistlerle ve işçi hareketinden olanlarla görüşmekten vazgeçmeye niyetli olmadığını yazdı. Eteğindeki taşları döktükten sonra da, oturup "Genç Öğrenci" için gördüğü bütün kızıl şeyleri, tanıştığı bütün kızılıarı anlatan bir yazı yazdı.

Küçük gazete İngiltere'ye de geliyor, Bunny sayfanın en üst sol köşesinden en alt sağ köşesine kadar her şeyi okuyor ve beğeniyordu. Evet, Rachel Menzies gerçek bir editör olacaktı; Bunny alçakgönüllölükle Rachel'in kendisinden çok daha iyi olduğuna karar vermişti. Rachel "Öğrenci ve Adalet" isimli bir dizi başlatmış, burada genç neslin sorunlarını tartışıyordu. Her şeyi net olarak görebiliyordu, ağırbaşlı ve ikna edici bir tavrı vardı; kolayca öfkelenebilen genç kızılar gibi değildi! Baba bile etkilenmişti; evet, Rachel zeki kızdı; bakınca anlamıyordun ama bu Yahudiler hep zeki olurdu zaten.

Dan Irving'in haftalık yazısı ve petrol skandalından diğeri haberlerle birlikte işçi basın ajansının bütün haberleri de geliyordu. Araştırmanın çökeceğini öngörürken Verne'ün ne demek istediğini, Bunny çok geçmeden anladı. Adalet Bakanlığı'nın bütün gücü muhalif senatörlere karşı dönmüştü. Köşeye sıkışan Barney Brockway kendi hayatını ve "Ohio çetesini" kurtarmak için savaşıyordu. Gizli servis ajanları araştırmayı yapan senatörlerin ofislerini basıp belgeleri talan etmişti; skandala yol açıp adamları rahatsız edecek konuları kurcalıyor, adamları tuzağı düşürecek kadınlar yolluyor, kendi eyaletlerinde düzmece olaylar kurguluyorlardı; komünistlerin ve Dünya Sanayi İşçileri Birliği'nin üzerinde denenmiş olan bütün numaralar şimdi petrol yolsuzluğunu ortaya çıkaranlara karşı kullanılıyordu. Çok geçmeden senatörlerden birine dava açıldı; sonra da aynı Verne'ün öngördüğü gibi, büyük gazetelerin aklı başına geldi ve baş sayfalarda petrolcülerin işlediğı suçlar yerine kızılarinki yer almaya başladı.

Sürgünde bir sürü "petrol devi" vardı; Fred Orpan, John Groby ve Kanada'daki şirketi kurup Washington'da iki milyon dolarlık rüşvet dağıtmış olan herkes. Baba'yla Bunny onlarla birlikte öğle yemeğine çıkıyor, aralarında gizli telgraflaşmalar oluyordu ve bu

adamların tepkilerini izlemek çok ilginçti. Hepsi işi şakaya vuruyor, “selam ihtiyar kodes kuşu!” diyerek selamlaşıyordu; ama içleri içlerini kemiriyordu tabii. Başka gelişmelerin yanında, yeni başkan da sonbahardaki seçimler öncesinde onları gemiden atmaya hazırlanıyordu. Temkinli Cal’in üzerinde petrol lekesi yoktu, kesinlikle olamazdı! Petrolcüler adamla dalga geçiyordu, petrol rezervleri için sözleşmeler yapılırken bu ufak tefek adam da kabinedeydi ve hepsiyle can ciğer kuzu sarmasıydı. Verne’ün grubundan birinin ilk kez ortaya çıkarılması Senato’daki komitenin bu masum tazenin de en az öteki politikacılar kadar petrole batmış olduğunu gösteren bir telgraf dosyasını eşelemesi sayesinde gerçekleşmişti; Temkinli Cal telgraflar gönderip skandalı önlemeye, birilerini kurtarmaya çalışmıştı. Şimdi de kalkmış ajanlarını kabineden atmaya hazırlanıyor ve aralarında alay konusu oluyordu! Verne ülkesinin başkanından sık sık “küçük kurbağa” diye söz eder olmuştu!

VIII

Baba umdukları kadar çabuk toparlanamadı. Londra’nın soğuk ve nemli karanlığının ona iyi gelmediği anlaşılnca, Bunny babasını Paris’e götürdü. Bertie insafa gelip onları istasyonda karşıladı; kocası bile diplomatik kariyerini riske attı ve birkaç saat için her şey güllük gülistanlıktı. Derken abla kardeş tartışmaya başladı; Bertie kardeşinin hiç olmazsa Fransa’daki sosyalist hareketi es geçmesini isteyince Bunny, Rachel’a bir yazı göndereceğine söz verdiğini söyledi. Orada da bağlantıda oldukları bir “gençlik” gazetesi vardı ve hemen o hafta Bunny’nin de katılacağı bir toplantı düzenleniyordu. Bertie bu işin buraya kadar olduğunu, Bunny’nin asla prens bilmem kim ya da bilmem ne düşesiyle tanışamayacağını söyledi; Bunny öyle aptaldı ki neler kaçırdığından haberi bile yoktu.

Paris de rutubetli ve soğuktu; Baba öksürüp duruyor, otel lobi-sinde otururken öyle kimsesiz ve perişan görünüyordu ki insanın içi cız ediyordu. Bunny’nin onu arabayla gezdirmesine ses etmiyor,

kamu binalarına bakıyordu; evet, çok güzel, harika bir şehirdi; insanlar uzun zamandır böyle bir şeyi yaratmak için çalışmıştı; bizim Amerika'da bu kadar iyi bir şey yaratacak kadar zamanımız olmamıştı. Ama aslında bunu pek önemsemediğini de görebiliyordunuz; ne dediği anlaşılmayan bu tuhaf insanlardan hoşlanmamıştı; erkekler papağana benziyordu, kadınlar ahlaksızdı, insanlar durmadan size teneke para yutturmaya çalışıyordu, yemeklerde öyle alengirli soslar vardı ki ne yediğinizi anlamıyordunuz, Baba Amerikalıların ne demeye buraya bayıldığını çözemiyordu.

Baba'yı ilkbahara kadar Rivyera'ya götürmeye karar verildi. Orada Akdeniz'e bakan bir villaya yerleştiler ve California'nın soluk bir kopyası olan bu yerde sonunda güneşi gördüler. Bertie ziyaretlerine geldikten sonra Emma Yenge de evi çekip çevirmek üzere yanlarına geldi ve villa birazcık yuvaya benzedi. Emma Yenge'yle Bertie'nin arası çok iyiydi çünkü yaşlı kadın her zaman en doğru şeylere hayran kalıyordu; ah, ne harika ve güzel, ne kadar da şık ve zarif yerlerdi, en görkemli binalar, en gerçekçi tablolar, son moda elbiseler hep buradaydı! Emma Yenge prens bilmem kim ve bilmem ne düşesiyle tanışabilecek ve Eldon'ın diplomatik kariyerine leke sürmeyecek biriydi!

Bunny kendine özel öğretmen tutup Güney Pasifik'te öğrendiği Fransızca'yı çabucak unuttu. Tuttuğu öğretmen tabii ki sosyalist, eski püskü şeyler giyen, yıllardır doğru düzgün yemek yememiş gibi görünen tuhaf bir tipti; şair olduğu söyleniyordu. Eve başka sosyalistler, birkaç komünist, anarşist, sendikalist ve bunların birkaçı birden olan tipler de uğramaya başladı; kravatlarını gevşek bağlayan ya da hiç kravat takmayan, saçları gözlerine girip duran, Baba'yla Emma Yenge'ye evi soymak amacıyla incelemeye gelmiş tipler gibi görünen insanlar. Burada, zenginlerin kumar oynayıp sefa sürdüğü bu altın sahilde bile radikal toplantılar yapılıyordu; sürekli açlık sınırında yaşayan bu zavallılıklar lüks içinde yüzen Amerikalı genç milyonerin vicdanını sızlatıyordu. Borç verdiği öğrenildikten sonra borç isteyenler çoğaldı ve bunların çoğu sahtekârdı; ama Amerikalı genç bir milyoner bunu nereden bilecekti ki?

Baba'nın özel sekreteri Amerika'dan gelirken Emma Yenge'ye refakat etmiş, yanında raporlar ve yazışmalarla dolu iki büyük valiz getirmişti. Baba böylece bir süreliğine meşgul ve mutlu bir adam oldu, raporları inceleyip uzun talimatlar yazdı, şifreli telgraflar yolladı ve gelen bazı cevapların net olmayışına hayıflandı. Evet, on bin kilometre uzaktaki bir petrol işini yönetmek zordu. Sunnyside'ın kuzey bölümüne test kuyuları açılıyor ve insan karotları incelemek için orada olmak istiyordu. Kahrolasıcılar, jeolog raporlarının tam metnini göndermeyi bile akıl edememişlerdi.

Baba'nın durumu Verne'le birlikte yeni büyük anlaşmaların peşinden koşacak kadar iyi değildi; önce dinlenmesi lazımdı. Ama dinlenmek de işe yaramıyordu çünkü kendisi ve sekreteri için sürekli iş yaratıyordu. Arabayla aynı sahil boyunca gidip gelmek usandırıcıydı; çay partilerinde oturup son moda giyinen aylaklarla laflamak da; Baba California'lı zenginler gibi kaba saba ve sağlıklı bile olmayan bu insanlardan inanılmaz derecede nefret ediyordu; hayır, bunlar kokuşmuş, kötü kalpli, korkunç yaratıklardı. Eski katır arabacısı dünyaca meşhur o altın yaldızlı, saray yavrusu kumarhaneye bir kez bakıp dışarı çıkmış ve –hak tüh!– merdivene tükürmüştü. Hatta Bunny'nin, bu türden insanların nesilden nesle aktarılan imtiyazlar yoluyla ortaya çıktığı savına bile inanmaya hazırdı; California'da da işler bu haliyle devam ederse, Baba'nın torunları bunlara ahlaki çöküntü konusunda ders verebilirdi. Zaten Rivyera'daki bazı Amerikalılar bunu başlatmıştı bile; sefahat ve gösterişte zengin Amerikalılar başı çekiyordu.

Ama neyse ne diyordu Baba, yine de ne varsa Amerikalılarda vardı! Öyle boş boş gezerken kendine Des Moines'lu mağaza sahibi emekli bir arkadaş buldu ve iki kafadar saatlerce gezinti yerinde oturup işlerinden, dertlerinden söz etmeye başladı. Çok geçmeden gruba Güney Dakotalı bir bankacı ve petrol zengini bir çiftçi de katıldı. Hanımlar o saçmasapan Avrupa turlarına çıkmaya meraklıydı ve babaların tek yaptığı kendi başlarına oturup homurdanarak faturaları ödemektir. Ama artık dört kişiydiler ve birbirlerine cesaret veriyor, bir direğe at nalları fırlatıyorlardı; üstelik, oh be, o kadar çok para kazanıp aile hayatlarını mahvetme hatasını hiç yapmamışlar gibi, ceketsiz!

IX

Havalar ısınınca Paris'e döndüler. Baba artık şehri sevmeye başlamış, bulvarlarda yürüyor, oturup içeceğinizi yudumladığınız o sokak kafelerine gidiyordu; her yerde İngilizce bilen, belki de Tanrı'nın ülkesine gitmiş ve bu konuda sohbet edebilen bir garson vardı. Paris'te çok Amerikalı vardı; Baba Amerikalıların postalarını getiren nakliye şirketini öğrendi hatta orada Angel City'den insanlara rastladı! Amerika'da okuduğu gazete haftada iki kez geliyor ve onu uzun süre oyalıyordu.

Arkadaşları da geliyordu; mesela "Anne Yüreği"nin Londra prömiyerine katılmak ve Verne'le birlikte Romanya'ya, ardından İstanbul'a gitmek üzere Annabelle Ames geldi. Görünüşe göre, Verne Musul'daki petrolü İngilizlerin elinden kapmak için Türk hükümetini destekliyordu. Garip bir durumdu; ona bu imtiyaz haklarını elde ettirmeyi Excelsior Pete, yani Verne'ün ülkedeki en azılı rakibi teklif etmişti. Evet, Birleşik Devletler hükümetinin önde gelen kabine üyelerini satın alınca, cidden de bir şeyler başarıyordunuz! Excelsior Pete'in tavrı petrol skandallarına ve yeni başkanın tutumuna ne kadar önem verdiklerini gösteriyordu.

Bir iş kadını olan Annabelle'in bu konulardan anlaması Baba'yı rahatlatıyordu. Annabelle o sevecen, tatlı tavrıyla Bunny'yi sıkıştırıyordu; kendisi için işte yeni standartlar belirlemesi normaldi ama babasını bu standartlara göre yargılaması ne kadar adildi acaba? Büyük işadamlarından hiçbirinin bu standartlara aldırış etmediği ortadaydı. Üstelik dünyadaki petrolden tabii ki Amerika da payına düşeni alacaktı; ama hükümetin gücünü onlara karşı kullanmadıkça, yabancı ülkelerdeki açgözlü rakiplerin bunu kendiliğinden vermeye hiç niyetleri yoktu.

Annabelle'de çok haber vardı. Dedikodu değil tabii, kötü şeylerden asla söz etmezdi; ama anlatmadan edemediği bir hikâye o kadar komikti ki Baba'nın kıkır kıkır gülüp durmasına neden oldu. O'Reilly ailesi birdenbire mütevazı olmaya karar vermişti; hayatta nasıl bir mesafe kat ettiklerini ilan eden o bronz ve pirinç plakala-

rın hepsini kaldırtmışlardı! Ön kapılarda, yatları “Fatih”te, ceviz ve mavi saten döşemeli özel arabalarında tek bir plaka kalmamıştı! Bir petrol devinin karısı olmak artık muhteşem bir şey değildi; fanatiğin biri her an üstünüze bomba atabilirdi!

Kongre yaz tatiline girmişti ve Verne ülkeye dönecekti. Ama Baba’nın biraz daha kalmasını istiyordu çünkü Kanada’daki şirket yapılan işler içinde en hassas olanıydı; şirket o iki milyonluk rüşveti dağıtmaktan başka bir şey yapmamıştı. Bu konuya dikkat çekmek her zamankinden daha önemliydi çünkü hükümet Donanma rezervlerinin geri alınması için davalar açıyordu. Kârlar mahkemelerinde takılıp kalacaktı; onca para, Yarabbim, korkunç bir şeydi bu!

Baba kalıyordu tabii; Bunny de onunla birlikte kalacaktı. Büyük Schmolsky’nin sanayiye ele geçirme sürecinde bir adım daha atarak Almanya’daki büyük film yıldızlarının çoğunu kendine bağladıktan sonra Paris’e gelmesi işleri daha da kolaylaştırdı. Annabelle rica etti, Schmolsky de hiç karşı koymadan, yaşlı Jim’e yapılanların utanç verici olduğunu, oğlunun ona destek olmasını takdir ettiğini söyledi; Yahudilerin aile bağları güçlüdür; sonuçta Schmolsky “Altın Sedir” için Avrupa’da birçok prömiyer düzenleyecek, Vee de tavşancıyla birlikte uzun bir tatil yapabilecekti. Olur da Schmolsky konuyu unuttur diye, Annabelle ona hemen oracıkta bir telgraf dikte ettirdi; böylece Bunny nüfuzlu dostlara sahip olmanın nasıl bir şey olduğunu bizzat deneyimledi! Schmolsky onlarınki kadar kendi iyiliğini de düşünüyordu tabii; çünkü bütün dünyanın sevdiği oyuncular bu gibi turnelere çıktıklarında, halkla ilişkilerden biri bir büyük başkentten diğerine onlardan önce gidiyor, toplanan kalabalıkların ve kopan gürültünün haberleri Birleşik Devletler’e telgrafla iletiliyor ve bütün baş sayfalarda yer alıyordu.

Bunny’nin vicdanı rahattı çünkü ülkede ona ihtiyaç duyan kimse yoktu. Dergi iyi gidiyordu. Basılan elli iki sayının yarısından çoğunun editörlüğünü Rachel yapmıştı; güneşin doğacağı gibi, güvenilebileceğiniz bir işti ve onlarınki dünyanın en ilginç dergisiydi!

Ayrıca Paul’ün durumunun da bir aciliyeti kalmamıştı. Komünistlerin toplantısında tutuklanan on dokuz adamdan biri suçlu bu-

lunmuş ve temyize gitmişti; öteki davalar bu davanın sonucu belli olana kadar ertelenmiş, bu arada Paul ve diğerleri kefaletle serbest bırakılmıştı. Bunny'ye haberleri Ruth yazıyordu; yirmi yıl hapis cezası olasılığı korkunç bir şeydi ama buna da alışmışlardı. Ruth iyiydi ve hemşirelik yapıyordu. Paul uzun bir seyahate çıkmıştı; nereye gittiğini söylemesine izin yoktu.

Ama kapitalist basın her şeyi söylemekte özgürdü. Fransız gazetelerinde zaman zaman Rusya'yla ilgili, tabii ki olabildiğince nefret dolu bir dille yazılmış haberler yer alıyordu. Bunny, Ruth'un mektubunu okuduktan hemen sonra, gazeteler Amerika'daki komünistler arasında taktik konusunda anlaşmazlık çıktığını, iki grubun konuyu Üçüncü Enternasyonal'in liderlerine taşıdığını bildirdi. Amerika'daki partinin beş altı lideri şu an Moskova'daydı ve içlerinden biri ülkede yasadışı bir toplantıya katılmaktan yargılanan Paul Watkins'ti.

X

Sürgündeyken üst üste gelen ilginç olaylarla oyalandılar. İlk olarak Emma Yenge âşık oldu, evet, vay canına, bu gibi konularda kadınların da erkeklerin de başına neler geleceği cidden hiç bilinmiyordu! Adam boş zamanlarını oyma taştan takılar toplayarak değerlendiren Nebraskalı saygın bir nalburdu. Belki Emma Yenge ona takılardan birini hatırlatmıştı; her neyse, aylar boyu kur yaptıktan sonra ansızın teklifte bulunuverdi ve aile arasında sakın bir törenle evlenip balayına –Nebraska'ya!– gittiler.

Böylece Baba oldukça yalnız kaldı; ama kendine bundan da tuhaf, milyonlarca yıl düşünseniz aklınıza gelmeyecek bir macera bulmakta gecikmedi. HAYALETLER! Bunny bir akşam sosyalistlerle komünistlerin Paris'te âdetleri olduğu üzere şiddetli bir savaşa tutuştuğu toplantılardan birine gitmişti; döndüğünde, Baba'nın odasında olmadığını gördü. Yaşlı adam olanları ertesi sabah anlattı; çekinerek ve epey bir utanarak. Bunny spiritüalizm hakkında ne düşünüyordu? Bunny bir şey düşünmediğini, hiçbir şey bilmedi-

ğini söyledi, bunun üstüne Baba inanılmaz bir deneyim yaşadığını açıkladı, dün gece Babaanne'yle uzun uzun sohbet etmişti!

“Vay canına!” dedi Bunny; Baba da şaşırmasının normal olduğunu ama bunu gerçekten yaşadığını söyledi. Babaanne oğluna bütün çocukluğunu anlatmış, yaşadığı çiftliği tarif etmiş, yaptığı resimleri, Almanların bira içtiği tabloyu ne yaptığını, fıskiye evin ve içinde bir kadınla erkeğin oturduğu iki atlı arabanın olduğu tablonun hâlâ durup durmadığını sormuştu. Ona “Küçük Jim” demişti ve her şey o kadar gerçektir ki Baba'nın gözleri yaşla dolmuştu.

Bunny bunun nerede olduğunu merak edince, Baba otelde yaşayan Bayan Olivier adında bir hanım olduğunu söyledi; kadın bir Fransızla evlenmişti ama Bostonluydu ve kocası birkaç yıl önce ölmüştü. Baba'yla muhabbetleri ilerleyince, Bayan Olivier spiritüalist olduğunu, ünlü medyumlardan birinin oteldeki odalarından birinde seanslar yaptığını söylemiş, Baba'yı da davet etmiş ve her şey böyle başlamıştı. Orada inanılmaz şeyler olmuş, borular havada uçmuş, içlerinden sesler çıkmış, ışıklar yanıp sönmüştü; derken hayaletler belirmiş, en sonunda bu yaşlı kadın hayalet “Küçük Jim”i sormuş ve derhal Baba'nın nefesini kesen şeyleri sıralamaya başlamıştı. Bir medyum bütün bunları nasıl bilebilirdi ki?

Sonuçta Baba'yı oyalayacak bir şey çıkmıştı! Sonraki seansa da, ondan sonrakine de gitti tabii; Spiritüalistlerin bütün terimlerini çabucak öğrenip bu işi bir dinmiş gibi ciddiye almaya başladı. Nedenini görebiliyordunuz; sağlığı yerinde ve meşgul olduğu sürece bir dini olmadan idare etmiş ama yaşlanıp yorulunca, üstüne bir de hastalanınca dayanak ister olmuştu. Bu yüzden utanıyor, oğlunun onunla alay etmesinden korkuyordu. Ama sonuçta Bunny ruhun ölümden sonra da yaşamaya devam etmemesi için bir neden bulabiliyor muydu? Bunny bulamadığı için, Baba da onu gelecek seansa davet etti. Bunun sosyalizmden daha önemli bir şey olduğu ortadaydı. Sonsuza kadar yaşadığımız doğruysa, o zaman geçici rahatsızlıklara katlanmak daha kolay, para gibi konuları tartışmak gereksizdi. Ve bunu J. Arnold Ross söylüyordu!

Karşısındakini her zaman memnun etmeye çalışan Bunny seanslardan birine gidip bu tuhaf fenomene bizzat şahit oldu. Bu türden şeylerin el çabukluğuyla yapılabileceğini biliyordu ve öyle olup olmadığını anlaması mümkün değildi; coşkulu duygular içinde olan inançlılar bunu test etmesine mahal vermiyordu. Tek seans yetti ve Bunny sosyalistlere döndü. Ama bu onu mutlu ediyorsa, Baba spiri-tüalist olmaya devam edebilirdi!

Durumu öğrendiğinde her zamanki öfke nöbetlerinden birini geçiren Bertie'ye hiç öyle düşünmüyordu. Bunny babalarının böyle insanların eline düşmesine izin vererek ne yaptığını zannediyordu böyle? Dünyadaki en fena sahtekârlıktı bu! Bayan Olivier denen şu kadının ne planladığı gayet açıktı; Baba'yla evlenmek istiyordu! Bertie'yle Bunny hayatları boyunca babalarının bir servet yapmasına yardımcı olmuşlardı; şimdiyse düzenbaz bir maceraperest ortaya çıkıp parayı kapmak istiyordu ve Bunny'nin akli neler döndüğünü anlayabilecek kadar bile çalışmıyordu! Bunny ablasını hiç bu kadar öfkeli görmemişti; zavallı ihtiyarın mutluluğu bulmasına yardım edebilecekse, dul kadının da servetten payını alabileceğini söylediğinde, Bertie ona üst üste yedi kez budala dedi.

XI

Derken tartışılacak başka bir tuhaf olay oldu; bunu tahmin edebilmek daha da zordu! Paris'teki Amerikan gazeteleri Angel City'den bir haber yayınlayarak sözde peygamber Eli Watkins'in boğulduğuna inanıldığını duyurdu. Eli yüzmek için plaja giderken giysilerini otel odasında bırakmıştı ve o günden beri kayıptı; cesedi aranıyordu. Bir süreliğine herkes bunu konuştu; Baba başını iki yana sallayarak, vay canına, çok garip bir olay, deyip durdu; Tanrısı kim bilir kaç kişiyi kurtarmıştı ama kendi peygamberini kurtaramıyordu demek! Eli'nin kişisel mülkü olan o koca Tapınak ne olacaktı?

Sonra New York gazeteleri geldi; ardından olayla ilgili haberlere her gün bütün baş sayfalarını ayıran Angel City gazeteleri. Eli'nin ce-

sedi bulunamıyordu. Tapınak'takiler dalgıç tuttu; geceleri projektörlerle deniz taranıyor, binlerce mümin kumsallarda devriye geziyor, oralarda ayinler düzenliyor, gözyaşı dökerek yeşil mayolu sevgili liderlerini onlara bağışlaması için Tanrı'ya yakarıyordu. Bu böyle bir iki hafta boyunca sürdü; kafa karıştırıcı bir durumdu çünkü bir ceset en fazla dokuz gün boyunca denizin altında kalabilirdi ve boğulan birinin cesedinin sahile vurmadığı hiç görülmemişti.

Derken daha da inanılmaz bir şey oldu ve söylentiler gazetelerde de yer aldı – açıkça yazmaya korksalar da ima ediyor, ima edenlerin söylediklerinden alıntı yapıyorlardı: Eli boğulmamış olabilirdi; orada, burada görüldüğünü söyleyenler vardı; yanındaysa her seferinde, söylentilere göre Tapınak'taki kutsal cübbelerin bakıcısı olan genç bir kadın vardı. Baba bu söylentiye ilk okuduğunda, tabii ki aklına o gün Bunny ile birlikte deniz kenarındaki otelde gördükleri şey geldi ve tepesi attı. "Tanrım, bu herif bir işler çeviriyor! O kadınla birlikte âlem yapıyor işte!"

Korkunç bir şeydi bu! Baba saatlerce bundan söz etti, keçileri kaçırmaya ramak kalmıştı! Ortada gülünecek bir şey yoktu çünkü Eli'in cesedi aranırken iki kişi hayatını kaybetmişti; dalgıçlardan biri zatürreden gitmiş, Tapınak'tan biri de cesedi gördüğünü zannederek fazla açılmış ve boğulmuştu. Bu sırrı çözecek anahtarsa Baba'nın elindeydi! Rahip Poober'a telgraf çekip gerçeği söylemesi gerekir miydi acaba?

İlginç olaylar bununla da bitmedi; Tapınak'takiler Eli'ı yeşil mayosuyla kaçırıp sakladıklarını söyleyen ve yarım milyon dolar fidye isteyen birilerinden mektuplar almaya başladı. Neydi bu böyle? Angel City'deki hiç kimse emin olamıyordu. Peygamber cidden kaçırılmış mıydı? Yoksa gazetelerin kutsal cübbelerin eski bakıcısına verdikleri isimle, Bayan X'le birlikte eyalette fink mi atıyordu? Bu skandalın en komik yönlerinden biri de –zenginler arasında yaygın olduğu üzere– arabalarıyla aşk kaçamakları yapan genç çiftlerin utanç verici durumlara düşmeye başlamasıydı; gazeteciler ve polis yetkilileri bütün eyalette Eli'yla Bayan X'i ararken, evlilik belgesi olmadan genç bir kadınla otel odası tutmak isteyecek uzun boylu ve sarışın erkeklerin vay halineydi!

İşin aslı nihayet anlaşıldığında, gerçek öyle şaşırtıcıydı ki gazetelerden önce gelen bir telgraf Baba'yı yorucu bir bekleyiştten kurtarıverdi. Eli'nin kayboluşundan otuz beş gün sonra, Angel City'nin yüzlerce kilometre uzağındaki bir limanda kürek çeken birkaç balıkçı kıyıya doğru yüzerken gördükleri bir adamı teknelerine aldılar; sıkı durun, yeşil mayolu, uzun boylu ve sarışın bir adamdı bu; kısacası, peygamberin ta kendisiydi! Eli'nin anlattığı hikâyeye şöyleydi: Boğulacağını anlayınca Tanrı'ya dua etmiş, Tanrı da duasını duyup onu suyun üzerinde tutmaları için üç melek yollamıştı. Bu meleklerden birinin adı Steve, dişi melek olanı Rosie, Meksikalı erkek bir melek olan üçüncü meleğin adıysa Felipe'ydi. Bu melekler sırayla Eli'nin yeşil mayosunun omuz askılarından tutmuştu; Eli bayılacak gibi olduğunda, içlerinden biri uçup giderek ona yiyecek bir şeyler getirmişti. Eli uyurken bile onu güzelce suyun üstünde tutmuşlardı ve Eli otuz beş günü bu şekilde, bir uyuyup bir yüzerek geçirmişti. Ateşten kanatlarıyla gelen şeytan iyi melekleri püskürtüp Eli'nin ellerini arkadan bağlamıştı ve Eli'nin boğulmasına ramak kalmıştı. Fakat Eli yine Tanrı'ya yakarmış, melekler onu paslı bir teneke kutunun yanına çekmiş ve Eli bağlarını meleklerin tuttuğu kutunun keskin kenarlarına sürterek kesip yeniden serbest kalmıştı.

Peygamber bu macera öncesinde olduğu gibi sapasağlam geri dönmüştü; kıyıya çıkıp üzerine bir şeyler giymiş ve gazeteciler koşturarak yanına gelmişti; bu şüpheli zamanlarda fazla bir mucize olmuyordu ve bu seferki şüphe götürmez bir mucizeydi çünkü. İnsanlar akın akın peygambere gidip ilahiler söyleyerek yoluna çiçekler serdi ve Angel City'ye döndüğünde görülmemiş bir heyecan yaşandı; tren istasyonunda o ana kadar en büyük film yıldızları için bile toplanmamış elli bin kişilik bir kalabalık vardı. Tapınak'a girdiğinde, müritleri diz çökerek sevinç gözyaşları döktü çünkü Tanrı dualarına cevap vermiş ve peygamberlerini onlara bağışlamıştı; ucsuz bucaksız salon günde altı kez dolup taşarken dışarıdaki park hiç boşalmıyor, Eli'nin gür böğürtüsü beş altı hoparlörden yayınlanıyor, kadınlarla erkekler bu sesi duyduklarında yere kapanıp "Halleluya!" diye bağırıyordu.

Şüphe duyanlar, ruhlarını şeytana sattıkları için Eli'nin hikâyesine inanmayıp güzel bir kızın kullandığı mavi otomobilden ve kızın yanındaki koca gözlükler takıp kendini tanınmayacak hale getirmiş adamdan ısrarla söz edenler de vardı tabii. Otellerdeki kayıt defterlerine atılan imzalardan, elyazısı uzmanlarından ve buna benzer yakışsız şeylerden söz edip duruyorlardı; fakat bütün bunlar dinler tarihinde görülmemiş bir izdiham yaratarak gece gündüz Tapınak'ta Tanrı'ya haykıranların umurunda değildi. Eli en ikna edici ayrıntılarla donattığı hikâyesini tekrar tekrar anlatıyordu; melek kanatlarının hışırtısını, arada bir yüzüne nasıl su sıçrattıklarını bile hatırlıyordu; meleklerin ona söylediği her bir sözcük aklındaydı. Peygamber diyordu ki: Her şeye kadir olan Tanrı Yunus peygamberi balinanın karnında, Şadrak, Meşak ve Abed-Nego'yu kızgın fırının içinde yaşatmışsa, Eli Watkins'i neden boğulmaktan kurtaramasındı? Kimsenin buna verecek bir cevabı yoktu.

Derken konuyu kökten çözen, Üçüncü Vahiy'in görkemindeki lekeyi tamamen silen bir şey oldu. Eli tesadüfen yeşil mayosunun içine baktı ve orada ne buldu dersiniz? Bembeyaz bir tüy! Bunun nede-nini hemen anladı tabii; Tanrı merhamet etmiş ve hikâyesinin kanıtı olarak tüyü oraya bırakmıştı! Bu mucize açıklandığında, müminlerin haykırıışları tavanı sarstı; melek tüyü derhal cam bir muhafazaya alınarak Eli'nin vaaz verdiği yerin arkasına yerleştirildi ve Tanrı'nın lütfu o kadar büyüktü ki bütün hastalıklarınızın iyileşmesi, bütün günahlarınızın affedilmesi için bu kutsal tüye bir kez bakmanız bile yetiyordu; evet, hatta en ölümcül günah olan zinanın bile!

CEZA

I

Paris'teki reklam panoları evrensel bir coşkuyla patlıyordu: "Schmolsky-Superba Présente L'Etolie Américaine Viola Tracy, dans La Couche d'Or, Cinéma-Mélodrame de la Société en Huit Reels." Gazete sayfaları "Premiere Production sur le Continente d'Europe" ile ilgili haberlerle kaplıydı; Schmolsky iş konusunda tarz sahibiydi. "L'Etolie" de bizzat ta California'dan geliyordu; Bunny onu karşılamak için arabayla Havre'a gitti ve, ah, ne kadar da mutluydular, bütün anlaşmazlıklar unutulmuştu, ikinci balayı gibiydi. Bunny onu arabayla Paris'e götürdü; yani neredeyse Paris'e kadar götürdü ama Vee şehir dışından bir trene binip girişini gazetelerde duyurulan programa uygun olarak yapmak zorundaydı. Bağırıp çağıran binlerce kişi, fotoğraf makineleri, aralarında coşkulu haberleri New York ve Angel City'ye telgrafla bildirmekle görevlendirilmiş olanlar da bulunan gazeteciler.

Dünya küçülüyordu ve bunu sağlayan şey "Cinéma-Mélodrame de la Société"ydi, daha doğrusu dünya Amerikanlaşıyordu. Kala-balığın daha çok gürültü yapması ve idollerini kucaklamaya çalışırken resmen idolün hayatını tehlikeye atması dışında, Paris'teki prömiyerle Hollywood'daki prömiyerler arasında bir fark yoktu. Bu heyecanın çifte nedeni vardı çünkü başrolde oynayan adam sıradan bir film oyuncusu değil, Güney California'da tatil yaparken, Schmolsky'nin baştan çıkarmasıyla bir gecelik yıldız olmayı kabul eden Romanyalı gerçek bir prensti. Şimdiyse Romanya'ya dönmeden önce bizzat Paris'teydi; Bunny prensin trende ve gemide Vee'yle birlikte seyahat ettiğini öğrendi. Fazla yakışıklı olmasa

da ilgiye alışkın olan, uzun ince bir adamdı; kibardı ama çabucak sıkılıyor, yüzüne ciddileşmeye isteksiz olduğunu gösteren muzip bir tebessüm oturtuyordu; tabii Bunny'nin katil ve kâfir kızılılara sempati duyduğunu ifade eden sözlerine kadar! Ondan sonra Bunny'nin ablasıyla muhabbet etmeyi daha münasip buldu.

Paris prömiyerinin ardından, Baba krallara layık bir gezinti arabası aldı. Bunny direksiyonda, Vee yanında, Baba sekreteri ve acil durumlar için bir şoförle birlikte arkada, Berlin'e gittiler. New York'a yaptıkları yolculuk kadar görkemli bir seyahatti; kusursuz yollar, güzel manzaralar, şapkaları ellerinde hayran hayran onlara bakan mütevazı köylüler, durdukları her yerde hizmetlerine koşan uşaklar. Bütün Avrupa'nın bize borcu var ve borçlarını bu şekilde ödüyorlar işte.

Sonra Berlin; "Erste Aufführung in Deutschland, Schmolsky-Superba Ankündigt" vs. Kalabalıklar, fotoğraf makineleri, gazeteciler; bütün bünya aynıydı. Burası daha altı yıl önce düşman ülkeydi; üniformalarını giyip tiyatronun önüne dikilen eski askerler, Amerikan filmlerinin standardı fazla yükselterek yerli yapımlara ilgiyi azaltmasını engellemeye çalışıyor muydu peki? Hayır; Bunny, Schmolsky'ye "Vae Victis!" dediği, adamın "Hı?" diye cevap verdiği günü hatırlayarak gülümsüyordu.

Oradan Viyana'ya geçtiler. Burası artık yoksul bir şehirdi ve yapılan reklamın karşılığını verecek durumda değildi; ama yine de isminde bir sihir vardı ve gazetelerin ilgisini çekiyordu. Bu yüzden Viyana'da da o kadar gürültü koparmayan, daha samimi bir prömiyer yapıldı. Vee'yle âşığı artık biraz sıkılmışlardı, Vee hayattan alabileceği keyfi sonuna kadar almıştı. Bir yıldız Avrupa turnesine çıkmış ve sıkılmışsa, eskilerden olmuş, dünyadan bıkip usanmış demektir ve sonraki hayatında günler hep birbirinin aynı olacaktır.

Bitmeyen çocukluk lütfuna sahip olan Baba'ydı. O öncekileri hiç görmemiş gibi bütün prömiyerlerden keyif alıyordu ve –reklamcılık dâhisi olan– majesteleri kraliçenin de Prens Marescu şerefine ilk gösterime katılacağı Bükreş'e gitmeyi dört gözle bekliyordu. Fakat daha çok ilgisini çeken bir şey yüzünden Viyana'da kaldı; hayalet-

ler peşini bırakmamıştı! Arkadaşı Bayan Olivier harika bir medyuma götürmesi için Baba'ya bir mektup vermişti ve birlikte gittikleri seansta medyum Vee'ye onu at arabasında büyüten gizli formüllü ilaç satıcısıyla ilgili her şeyi anlattı; adamın kalabalığa hitap ederken kullandığı cümlelerle. Aman Tanrım, bu düzmece bir şeyse bile, kesinlikle çok zekice kurgulanmıştı!

II

Bu ikinci balayının üzerine düşen tek bir gölge vardı ve Bunny onu bir sır gibi içinde saklıyordu. Hem Berlin'de hem de Viyana'da "gençlik" gazeteleri vardı ve Bunny kendini asi editörleri öğle yemeğine davet edip Rachel'a yayınlanmak üzere mektuplar göndermek zorunda hissediyordu. Viyana'da İngilizce çıkan, siyasi mahkûmların savunulmasına adanmış bir gazete vardı; komünist bir gazeteydi ama o kadar iyi kamufle olmuştu ki Bunny gerçeği anlamadı ve zaten anlasa bile yine de editörleriyle tanışmak isterdi. İki tarafı da anlamaya çalışmak gibi zavallı bir çabayı hâlâ sürdürüyordu; sosyalistlerle komünistlerin birbirlerine çok kereler açıkça savaş ilan etmiş olduğu Orta Avrupa'da bile.

Bunny şehrin işçi sınıfına ait bölgesindeki bu gözden ırak ofiste ürkünç bir tecrübe yaşadı. Bir zamanlar genç bir adamken, neredeyse yeşilimsi sarı tenle kaplı bir iskelete dönüşmüş olan bir yaratık burada Bunny'ye teşhir edildi. Yaratığın tek gözüyle tek kulağı vardı ve dili dışarı çekilip kesildiği için konuşamıyordu; ön dişlerinin çoğu çekilmişti ve yanaklarında sigara bastırılarak açılmış deliklerden kalma çukurlar vardı. Aynı şekilde bütün tırnakları da çekilmişti ve ellerinde benek benek yanık izleri vardı; ofisteki adamlar yaratığın gömleğini çıkarıp Bunny'ye derisinin rastgele vurulan kırbaç darbeleriyle mürekkepli kalemle yapılan çizimlerdeki çapraz taramalar gibi nasıl yırtılıp parçalandığını gösterdi.

Adam Romanya'daki hapisanelerin birinden kaçmış bir mahkûmdu ve yara izleri yoldaşlarına ihanet edip onları Beyaz

Terör'e teslim etmeyi reddettiği için aldığı cezadan kalmaydı. Ofiste fotoğraflar, mektuplar, yeminli ifadeler vardı; bu tür şeyler Romanya'da binlerce kadına ve erkeğe yapılıyordu. Hükümet bulduğu her şeyi çalan, ülkenin doğal kaynaklarını satan, yönetici sınıftan bir grup katilin elindeydi; Romanya'daki en büyük petrol sahalarından biri daha yeni Amerikalı bir gruba satılmıştı; Yoldaş Ross duymuş muydu acaba? Yoldaş Ross duyduğunu söyledi. Grupta babasının da olduğunu söylemedi!

Beyaz Terör'ün bu kurbanı o kutsal kendi kaderini tayin hakkı prensibine dayanarak Rusya'dan alınmış bir bölge olan Besarabya'dandı. Orada Rus köylüler yaşıyordu ve bu insanların doğal özgürlük mücadelesi sadece başkaldıranların değil başkaldıranlara sempati duyduğunu söyleyenlerin bile katledilmesi, ölesiye işkence görmesiyle bastırılıyordu. Bunlar münferit olaylar da değildi, Rus sınırı boyunca, Baltık'tan Karadeniz'e kadar bin altı yüz kilometre boyunca yaygın olan bir durumdu. Rus köylülerin yaşadığı bütün bu bölgeler ve ülkeler kızıllardan alınıp beyazlara verilmişti. Sonuçta şöyle bir durum vardı: sınırın doğu tarafında topraklar ve devlet köylülere aitti, oradakiler özgürdü, işçilerin başta olduğu bir uygarlık kuruyorlardı; öteki taraftaysa emekleri sömürülen, şöyle bir mırıldanmaya cesaret ettiklerinde bile ya dövülen ya da vurulan, derebeylerine ait serfler vardı. Bir taraftaki köylülerin öteki tarafa geçmesini engellemek imkânsızdı; iki uygarlık arasındaki tezat o kadar belirgindi ki bunu küçük çocuklar bile anlayabilirdi. Yani sınıf mücadelesi çirkin bir iç savaşa dönmüş hiç durmadan devam ediyor, dış dünyada duyulmasına hiçbir şekilde izin verilmiyordu.

Bu derebeyi aristokrasisi kendi başına bir yıl bile ayakta duramazdı. Ama arkalarında dünya sermayesi vardı; katliamları yapacak silahları ya da silahları alacak parayı Amerikalı büyük işadamlarından alıyorlardı. Evet, verdikleri borçların faizini alabilmek ve gelip ülkeyi –demiryollarını, madenleri, petrol sahalarını, hatta büyük kaleleri ve gayrimenkulleri– satın alabilmek için Beyaz Terör'ü ayakta tutanlar Amerikalılardı. Yoldaş Ross Amerika'dakilere paralarının ne kadar kanlı olduğunu anlatamaz mıydı acaba?

Bunny oradan vicdanını sızlatan bu soruyla ayrıldı. Anlatır mıydı yoksa anlatmaz mıydı? Bütün dünyanın sevgilisi olan sevgilisine anlatarak başlayabilir miydi? O kadar hayran olduğu Prens Marescu'nun, yönetici sınıftan en kanlı katilin oğlu olduğunu Vee'ye söyleyebilir miydi?

Bunny sevgilisiyle birlikte İsviçre'nin karlarla kaplı muhteşem dağları arasındaki dönemeçli geçitlerden geçerken, mutlu olma görevini layıkıyla yerine getiremiyordu. Uzun uzun dalıyor, Vee nesi olduğunu sorunca da kaçamak cevaplar veriyordu. Ama Vee sonunda onu köşeye kıştırdı; âşık olan birçok kadın gibi, gözünden bir şey kaçmıyordu. "Görüştüğün şu kızılırla ilgili bir şey mi?" "Evet, sevgilim," dedi Bunny, "ama bundan söz etmeyelim; bizimle bir ilgisi yok." Vee'nin cevabı tehditkârdı: "Bizimle çok ilgisi var!"

III

Paris'e döndüklerinde, Verne'den uzun mektuplar geldi; hükümet petrol rezervinin geri verilmesi için dava açmıştı, Sunnyside arazisi yediemine teslim edilmiş ve bütün çalışmalar durdurulmuştu. Ama endişelenecek bir şey yoktu; kurdukları örgüt yabancı ülkelerde çalışmaya devam edecekti ve paraya gelince, Paradise'tan kazandıkları bütün sülalelerine yetecek kadar çoktu.

Garipti ama bu durum Baba'yı pek endişelendirmemişti. Bayan Olivier ötekilerden daha da harika, yeni bir medyum keşfetmişti ve dişleri feci görünen, bu sara hastası Polonyalı köylü kadın evrensel bilincin derinliklerinden Baba'nın, tenteli bir at arabasıyla bütün ülkeyi dolaşmış ve Mohave çölünde kaybolmuş olan dedesini bulup çıkarmıştı; bir de eski öncülerden olan dedenin bu yolculuk sırasında öldürdüğü Kızılderili reisin ruhu vardı. İki savaşçının kızılırla beyazlar arasındaki ilk savaşa dair anlattıklarını dinlemek müthiş bir şeydi!

Bertie küplere binmişti tabii; ama bunu Baba'ya söylemeye cesareti yoktu çünkü patron hâlâ Baba'ydı ve ona "haddini bildireceğini"

biliyordu. Hırsını Bunny'den çıkarıyor, Baba'yı bu fettan kadının elinden kurtarabilecekken kurtarmadığı için Bunny'ye esip gürlüyordu. Bunny de elinde olmadan gülüyordu çünkü Bayan Olivier Hollywoodlu yönetmenlerin fettan kadın tiplemesine kesinlikle uymuyordu; sevecen ve tatlı bir sesle konuşan, çok şeker ve duyarlı, tombulca ve yaşlı bir hanımdı; acımasız ve haşın Kızılderili reisiyle şakıyarak konuşması çok komikti: "Hoşgeldin, Yağmurda Koşan Kızıl Kurt; bu gece bize iyi davranacak mısın? Sesini tekrar duymak bizi çok memnun etti! Kaptan Ross'un küçük torunu burada ve o mutlu âlemde Kızılderililerin yüzlerinin beyaz olup olmadığını merak ediyor."

Bunny, Vee'ye Paris'i gezdiriyordu; kapitalist emperyalizmin ahlaki yozlaşmasını tüm dünyaya sergileyen bir şehirdi burası. Bu kültür merkezinin tiyatrolarında, vücutları gökkuşağının bütün renklerine boyanmış çırlıçıplak kadınlar sahneye çıkabiliyordu; kimileri bu işlemin vücutlarına verdiği zarar yüzünden zehirlenerek ölse de, bu da demokrasi için verilen savaşın bir parçasıydı. Bunny oradayken, metro yöneticileri müstehcen bir reklama karşı çıktı ve şehirdeki sanatçılar buna çok bozuldu; üzerlerindeki giysileri sefahat âlemlerinde çıkarıp atmış yüzlerce kadın ve erkek, sansüre karşı olduklarını göstermek için, şafak vakti bütün metro vagonlarını çırlıçıplak işgal etti. Güzellikler yaratan, gelecekte haberler veren bu insanlar yılda bir Quatres Arts Ball denen bir karnaval düzenliyordu ve Vee de şehri ziyaret eden bir sanatçı olarak bu meşhur şenliğe davetliydi; orada, eğlenceler doruk noktasındayken, muazzam bir salonda gezinebiliyor ve duvarların önüne kurulmuş küçük sahnelerde soysuzlaşmanın yaratabildiği her çeşit anormalliğin ve ahlaksızlığın sergilendiğini görebiliyordunuz.

Bunny bu türden eğlencelerden arta kalan zamanında "Genç Öğrenci" için Romanya'daki Beyaz Terör'e karşı etkileyici bir başkaldırı yazısı hazırlıyordu. Neredeyse bitmiş olan bu yazının müsveddesini otel odasındaki çalışma masasının üstünde bırakıp döndüğünde kâğıtlar yoktu ve otel personeline sorular sorarak yaptığı araştırmadan da bir sonuç çıkmadı. İki gün sonra Bertie gelip yine sinir krizi geçirdi; o kâğıtlarda neler yazdığını ve bunun onları nasıl utanç verici

bir duruma soktuğunu gayet iyi biliyordu! “Demek Eldon peşime casus taktı!” diye bağırırken, Bunny de sinir krizinin eşiğindeydi; ama Bertie saçmalamamasını, Eldon’ın bu işle ilgisi olmadığını, Fransız gizli servisinin işi olduğunu söyledi. Bunny Fransız hükümetinin Bolşevik propagandanın izini sürmeyeceğini mi zannediyordu? Kendi ülkelerini Avrupa’da karışıklık yaratmak için merkez olarak kullanmasına izin vereceklerini mi sanıyordu?

Bunny de Viyana’da öğrendiklerini yazıp Amerika’ya göndermesini engelleyeceklerini zannedecek kadar aptal olup olmadıklarını merak ediyordu. O yazıyı tekrar yazacak ve bütün casuslara rağmen Amerika’ya ulaştırmanın bir yolunu mutlaka bulacaktı. Bunun üstüne Bertie artık kendini bırakıp ağlamaya başladı; o kadar ülke varken, Bunny gidip Romanya’yı mı bulmuştu! Bertie, Eldon’ın yükselebilmesi için o kadar uğraşüyor, Verne’ün Washington’daki, Prens Marescu’nun Bükreş’teki nüfuzunu kullanabilmek için çalışıp didiniyordu; sonra da Bunny gelip yine her şeye kendi pisliğini bulaştırıyordu!

Dahası da vardı! Bunny, Marescu’nun Vee’ye ilgi duyduğunu göremeyecek kadar kör ve aptal mıydı? Vee’yi ona mı kaptırmak istiyordu? Prens Romanya’yı Rusya’ya karşı silahlandıran Fransız hükümetinden bu konuyu mutlaka duyacaktı. Paris’e dönüp Bunny’yi düelloya davet ederse ne olacaktı? Çok bilmiş delikanlı buna, “Tenis raketleriyle dövüşürüz!” diye cevap verdi.

IV

Derken doruk noktası yaşandı. Bunny zarfının üzerine Fransız damgası basılmış ama gördüğü tanıdık elyazısıyla kalbini güm güm attıran bir mektup aldı. Zarfı yırtarak açıp mektubu okudu: “Selam, evlat, birkaç günlüğüne Paris’teyim. Buluşmak ister misin? Kadim dostun Paul Watkins.”

Bunny artık yirmi dört yaşındaydı ama sanki on bir yıl önce-sine dönmüş, Bayan Groarty’nin arka bahçesinde babasını bırakıp

koşarak, “Paul’ Paul! Neredesin? Lütfen gitme!” diye bağırان o çocuk olmuştı. Vee’yle çıkacaklardı ama o işi halletmeyi becerdi; ablası onu prens bilmem kimle ve bilmem ne düşesiyle tanışabildiğiniz çaylardan birine davet edecekti. Sonra da hemen arkadaşının kaldığı gözlerden uzak otele gitti.

Paul süzülmüştü, Moskova’ya kilo almak için gidilmez. Fakat ciddi yüzü fanatik bir ışıkla parlıyordu; kardeşi Eli’nın Tanrı’nın inayeti dediğı şeyle! Baba olsa, ikisinin de aynı, ikisinin de deli olduğunu söylerdi; ama Eli’nın tanrısıyla dalga geçen, Paul’ünkine –en azından onun yanındayken titreyecek kadar– inanan Bunny’ye hiç de öyle gelmiyordu. Paul bir kez daha işçilerin yönettiğı bir ülkeye gitmişti; üstelik bu kez maaşlı bir köle, asker üniforması giymiş bir grev kırıcı olarak değil, geleceğın sahibi özgür bir adam olarak. Yani Bunny bu izbe otel odasında bir havarinin karşısında oturuyordu; o ciddi, kararlı yüz ifadesi ve çalışıp didinerek biçimlenmiş vücuduyla, Paul militan işçi sınıfının bedenlenmiş haliydi!

Anlattığı mucizeler de gerçektir. İlk başta tinsel bir mucizeydi; yüz milyon insan kendi bağımsızlıklarını, efendilerle sömürgenlerin, kraların, rahiplerin, kapitalistlerin, bütün asalak sürüsünün çöküşünü talep ediyordu. Aynı zamanda bu tensel bir mucizeydi çünkü bu yüz milyon insan yeryüzünün altında birini kontrol altına almış, yeni bir uygarlık, gelecek için bir model inşa ediyordu. Yoksullardı tabii; işe harabeye dönmüş bir ülkeyle başlamışlardı. Ama asırlar boyu çektikleri işkencenin yanında birkaç yıl çekilecek biraz açlık neydi ki?

Paul Moskova’da gördüklerini anlattı. İlk başta, gençlik hareketi vardı; bütün bir yeni nesle keskin görüşlü ve özgür olmayı, doğanın gerçekleriyle yüzleşmeyi, sınıf atlamaya çalışarak asalakların ekmeğine yağ sürmek yerine işçi sınıfına hizmet etmeyi öğretiyorlardı! Bu genç komünistleri sınıflarda, spor sahalarında, sokaklarda –yürüyüş yaparken, şarkılar söylerken, konuşmaları dinlerken– görebiliyordunuz; Paul bile birazcık Rusçasıyla on binlere hitap etmiş ve hayatının en anlamlı deneyimlerini yaşamıştı. Hayatının geri kalanında yapmak istediğı tek şey vardı, o da Amerika’daki genç işçilere Rusya’daki genç işçileri anlatmak. İşe Bunny’ye anlatarak başladı!

Katıldığı konsey toplantılarını, dünyadaki bütün partilerin geleceklerinin belirlendiği uluslararası toplantıları anlattı. Bunny'nin buna itirazı vardı tabii. Paul Amerika'daki bir siyasi partinin izleyeceği yolun yabancı bir ülkede belirlenebileceğine ciddi inanıyor muydu? Paul gülümseyerek bunun çok zor bir iş olduğunu söyledi, Rus liderler Amerika'nın ne kadar uzun bir geçmişe sahip olduğunu anlayamıyorlardı. Ama başka ne yapılabilirdi ki? Dünya düzenini ya isterdin ya da istemezdin. Bütün ülkelerdeki partileri kendi hallerine bıraktığın takdirde dosdoğru savaştan önceki, kendine sosyalist diyen insanların sosyalizm adına gücü elinde tuttuğu yere dönerdin ama bu insanlar gerçekte milliyetçiydi, başka ülkelerin sömürgeciğine karşı açacakları savaşlarda kendi ülkelerindeki sömürgeci desteklemeye hazırdılar.

İnsanlığı tehdit eden şey buydu; bunu sona erdirmenin tek yolu Üçüncü Enternasyonal'in yaptığını yapmak, bir dünya devleti kurup yönetimi ona bırakmaktı. İşçilerin dünya devleti Moskova'daydı çünkü başka bir yerde olsa temsilcileri ya hapse atılır ya da Cenevre'de olduğu gibi suikaste kurban giderdi. Ama Üçüncü Enternasyonal ilk olarak Berlin'de, sonra Paris ve Londra'da, en son New York'ta senato kuracaktı. Dünya işçileri bu senatolara temsilcilerini yollayacak, buralardan çıkacak kararlarla bütün savaşlar son bulacaktı; Bunny bundan emin olabilirdi! Paul böyleydi işte: Bunny ise onun yanındayken her zaman olduğu gibi büyük bir coşkuya kapılmıştı.

V

Bunny'nin öğrenmek istediği çok şey vardı. Paul'ü sokak kafelerinden birinde akşam yemeğine götürdü ve gecenin çoğunu Fransızlar gibi orada geçirip sohbet ettiler. Paul okulları anlattı; eğitimle ilgili Amerika'da yapılan ama ancak Rusya'da uygulanabilen bütün o keşifleri. Gazete, dergi ve kitapları; modern, ilerici yazarların tercüme edilip iki kıtanın da yarısına yayılan eserlerini. Ve sanayiye;

sermayesiz, dışarıdan yardım almadan, yoktan modern bir dünya yaratmak için canla başla çalışan insanları. Sovyet sisteminde petrol sanayisinin nasıl olduğunu anlattı; işçi sendikalarının tanındığı ve söz sahibi olduğu bir devlet tröstü. İşçiler gazete ve dergiler çıkarıyor, kulüpler ve tiyatro grupları kuruyor, sömürü yerine sanayiye dayalı yepyeni bir kültür oluşuyordu.

Sonrada Bunny tabii ki Ruth'u, Paul'ün tutuklanışını ve davasını, şimdi ne yapacağını merak etti. Paul Amerika'ya dönecek ve büyük ihtimalle California'da işçileri örgütleyecekti çünkü en iyi bildiği yer orasıydı. Zaten Paradise'ta işçilerle gizli toplantılar yapmıştı; sonunda yakalanmış ve sahaya girmesi yasaklanmıştı; doğduğu ve neredeyse bütün hayatını geçirdiği yere! Ama önemli değildi, partinin "çekirdek kadrosu" vardı, öyle deniyordu; basılı yayınlar dağıtılıyor ve okunuyordu.

Bunny de Viyana'da öğrendiklerini ve Romanya'yla ilgili yazısının çalındığını anlattı; Paul Avrupa başkentlerinde sümük-lüböcekten çok casus olduğunu söyledi. Büyük ihtimalle oradaki masalardan birinde de bir ajan oturmuş konuştuklarını duymaya çalışıyordu. Paul'ün valizleri birkaç günde bir talan ediliyordu. Salak hükümetler işçi hareketini bastırmaya çalışıyordu; aynı zamanda savaş malzemelerini yığıyor, Bolşevizmi güneşin doğması kadar kaçınılmaz kılacak olan bir sonraki savaşa hazırlanıyorlardı.

"Bir savaş daha olacak mı sence, Paul?"

Paul güldü. "O mühim kayınbiraderine sor! Daha iyi bilir."

"Söyemez ki. Zaten konuşmuyoruz."

Paul silahlanmanın otomatik olarak savaşları yarattığını söyledi; silahları üreten kapitalistler daha çok üretebilmek için tabii ki savaş çıkmasını isteyecekti. Bunny bir savaş daha çıktığını düşünmenin bile korkunç olduğunu söyleyince, Paul, "Öyleyse düşünmezsün ve işadamlarının savaş çıkarmaları daha da kolaylaşmış olur," diye yanıtladı.

Bir süre düşünceli göründükten sonra devam etti: "Avrupa'ya geldiğimden beridir ilk tanıştığımız o geceyi hatırlar oldum. Sen de hatırlıyor musun, evlat?"

Bunny hatırladığını söyleyince, Paul konuşmayı sürdürdü: “Ben halamın salonunda değildim ve arsalarını kiralamak için gelen o insanları görmedim; ama dışarıdan dinlerken çıkan kavgayı duydum; şimdi Avrupa’da gezerken, dünya diplomasisi bu işte, diyorum kendi kendime. Petrol yüzünden çıkan bir kavga! Bütün ülkeler birbirinden nefret ediyor, müttefik olup dayanışma içine girenler sürekli değişiyor; ama birbirlerini bir gecede satıveriyorlar ve söylenmedik yalan, işlenmedik suç kalmıyor. Birbirlerine nasıl bağırdıklarını hatırlıyor musun?”

Bunny gayet iyi hatırlıyordu! Bayan Snypp; kadının adını bilmiyordu ama öfkeden tuğla gibi kızarmış yüzü gözünün önündeydi. “Tekrar söylüyorum, bana o kâğıdı asla imzalattıramazsın; katiyen olmaz!” Sonra da Bay Hank, o at suratlı adam, “Tekrar söylüyorum; kanun imzalayacaksın diyorsa imzalayacaksın,” diye bağırmıştı. Ama Avrupa diplomasisinde kanun falan yoktu! Paul’ün halası Bayan Groarty, Bay Hank’e ateş saçan gözlerle bakıp boğazına sarılır gibi yumruklarını sıkıyordu. “Daha demin küçük arsaların hakları için tepinen sen değil miydin! Hani eşitlikten yanaydın; seni yılan seni!”

Paul devam etti: “O insanların gözünü öyle bir hırs bürümüştü ki ötekileri yenmenin hazzını yaşamak için kendi şanslarını çöpe atmaya hazırdılar. Attılar da, sen söylemiştin sanırım; babanla yapacakları sözleşmeyi çöpe attılar. O petrol sahasındaki herkes aynı şeyi yaptı. Haberin var mı bilmem, Kuyu Tepesi’yle ilgili devlet istatistikleri var; sondaj için petrolün getirdiğinden daha çok para harcanmış!”

“Evet, biliyorum tabii,” dedi Bunny. “Orada platformları resmen birbirine değen iskeleler gördüm.”

“Herkes petrol çıkarmak için birbiriyle yarışıyor ve kazandığından fazlasını harcıyor; kapitalizm de böyle değil mi? Ardından savaş! Kopan gürültüyü duyup nasıl pencereye koştuğumuzu hatırlıyor musun? Adamın teki ötekinin burnuna yumruk atıyor, salondaki herkes dört dönüp kavgayı ayırmaya çalışıyor ya da kavgaya karışıyordu!”

“Bir tanesi, ‘Pis yalancı, sarı çıyan!’ demişti. Biri de, ‘Al bakalım, korkak tavuk!’ diyordu.”

“İşte bu küçük bir petrol savaşıydı! Bir iki yıl sonra da büyük savaş çıktı ve eğer bu savaşla ilgili anlamadığın bir şey varsa, tek yapman gereken halamın evinde olanları düşünmek. Ayrıca unutma, orada petrol işçilerini sömürebilme, işçilerin yaratacağı serveti bölüşebilme fırsatı için kavga ediyorlardı; hıristan gözleri karardığı için Kuyu Tepesi’nde çalışan işçilerin yüzde yetmişi öldü ya da yaralandı; bu da devlet istatistiklerinden! Bunun tam olarak dünya savaşı olduğunu göremiyor musun? Savaşa işçiler gidiyor, tahvilleri bankerler alıyor!”

VI

Konuşacak o kadar çok şey vardı ki! Bunny, Paul’ün hakkındaki hiçbir söylentiye duymadığı Eli’nin hikâyesini anlattı. Paul bunun anlaşılır bir şey olduğunu çünkü Eli’nin öteden beri kadınlara düşkün olduğunu söyledi. Kardeşinin vaaz ettiği şeylerden nefret etmesinin bir nedeni de buydu. “Kadınlara düşkün olması beni ilgilendirmez,” dedi Paul, “ama o benim kadınlarla birlikte olma hakkımı elimden alıyor. Saçmasapan bir nefsin terbiye etme idealini savunuyor, sonra da gidip gizlice canının istediğini yapıyor.”

Bu tam da Bunny’nin beklediği fırsattı. Hemen üstüne atladı. “Paul, sana söylemek istediğim bir şey var. Son üç yıldır bir film oyuncusuyla birlikte yaşıyorum.”

“Biliyorum,” dedi Paul, “Ruth söylemişti.”

“Ruth mu?”

“Evet, gazetede bir şeyler okumuş.” Sonra, arkadaşının aklını okuyarak ekledi: “Ruth dünyanın nasıl bir yer olduğunu, kendi istediği gibi bir yer olamayacağını çoktan öğrendi. Mutlu musunuz?”

“İlk başlarda öyleydik; çoğu zaman, hâlâ da öyleyiz. Sorun radikal hareketten nefret etmesi. Pek anladığı da söylenemez tabii.”

Paul’ün cevabı şöyle oldu: “Kimileri radikal hareketten onu anlamadıkları için, kimileri de anladıkları için nefret eder.” Bunny’ye

bunu sindirmesi için biraz zaman tanıdıktan sonra devam etti: “Ya fikirlerini değiştirecek ya da kızıdan ayrılacaksın. Emin olduğum şeylerden biri de bu; ilişki fikirlerin uyumu üzerine kurulmadığı sürece aşkta mutluluğu bulamazsın. Aksi takdirde sürekli tartışsın, en azından sıkılırsın.”

“Senin hiç ilişkin oldu mu, Paul?”

“Angel City’de çok çekici bulduğum bir kız vardı ve istesem onunla evlenebilirdim sanırım. Ama bu birkaç yıl önce, Bolşevizm-den vazgeçemeyeceğimi anladığım döneme rastladı ve bu konuda beni desteklemeyeceğini biliyordum; o yüzden, ne anlamı vardı ki? Birçok karmaşık duyguyla uğraşmak zorunda kalıyor ve çalışmak için gereken zamanı boşa harcıyorsun.”

“Bu gibi konularda ne düşündüğünü hep merak etmişimdir. İlk tanıştığımızda, Eli’in vaazlarında söylediği şeylere inanıyordun.”

Paul güldü. “Komünist bir örgütçü olduktan sonra Hristiyan batıl inançlarımı koruyamazdım. Hayır, evlat; inandığım şey şu: Sevdığın, işinde seni destekleyecek, sadık kalmak isteyeceğin bir kadın bul; o zaman ona âşık olabilirsin, rahiplerin iznine ihtiyacın yok. Bir gün ben de bir kadın yoldaşa rastlarım herhalde; bu konuyu tabii ki çok düşünüyorum; benim kalbim de taştan değil. Ama önce bekleyip davanın nasıl sonuçlanacağını görmem lazım. Leavenworth ya da Atlanta’da yirmi yıl geçireceksem, hiçbir kızın işine yaramam!”

VII

Paul ertesi akşam komünistlerin bir toplantısında konuşma yapacaktı ve tabii ki Bunny de o toplantıya gitmek zorundaydı. Peki Vee’yi ne yapacaktı? Paul’ün Rusya hakkında söyleyecekleri onun umurunda değildi; o konudaki her şeyi arkadaşı Prens Marescu’dan öğrenmişti zaten. Bunny’nin aklına Baba ve seanslar geldi, zekice bir yönlendirmeyeyle yaşlı adamın Vee’yi arayıp o akşam yapılacak çok ilginç bir seanstan söz etmesini sağladı. Vee gitmeye söz verince, Bunny serbest kaldığını zannetti.

Ama ögle yemeğine doğru Bertie telefon etti. "Demek senin Paul Paris'te, ha?"

Bunny afalladı; bunu sır olarak sakladığını sanıyordu. Sonra güldü. "Demek senin gizli servis işbaşında, ha?"

"Bilmek istersin diye düşündüm," dedi ablası, "Senin Paul bu gece konuşma yapmayacak. Tutuklandı."

"Kim söyledi bunu?"

"Elçiliğe bildirdiler. Sınırdışı edilecek, hatta şu anda yolda."

"Tanrım, Bertie, emin misin?"

"Elbette eminim. Fransa'da Bolşevik konuşmalar yapmasına izin vereceklerini mi sanmıştın?"

"Yani sınırdışı edileceğine emin misin?" Bunny kızıkların nasıl bir muameleye maruz kaldığına dair çok şey öğrenmişti; bütün Avrupa'da Amerikan polisinin tatlı geleneği benimsenmiş, vücutta iz bırakmadığı için mahkûmlar hortumla dövülüyordu. Böylece telefonda bir kavga koptu: Bunny panik içinde Eldon'a bu bilgiyi veren yetkilinin kim olduğunu sorup durdu; Bertie'ye Bunny'nin pisliğini Paris'e de bulaştırıp belki kendini de sınırdışı ettirerek kayınbiraderini bütün Avrupa'ya karşı küçük düşürmemesi gerektiği konusunda ısrarcıydı.

Bunny sonunda telefonu kapatıp komünist gazetenin ofisini aradı. Yoldaş Puul Votkan'ın tutuklandığını duymuşlar mıydı; duymuşlarsa neden duyurmuyorlardı? Hayır, bu konuda hiçbir şey bilmiyorlardı, öğrenmeye çalışacaklardı. Bunny taksiye atlayıp hemen Prefet de Police'in ofisine gitti ve orada polis yetkililerinin iyi giyimli genç erkeklere gösterdiği nezaketten yoksun bir tavırla karşılandı. Puul Votkan denen Amerikalıyla ilgili verecek bir bilgi yoktu ama Zay Arnoll R-r-rosss adındaki Amerikalıyla ilgili bilgi edinmeyi ve Fransız devletinin konukseverliğini daha ne kadar istismar edip kamu düzenini bozanlara para vermeyi daha ne kadar sürdüreceğini öğrenmeyi çok istiyorlardı.

Bu arada Bertie de o çaresizlikle Vee Tracy'ye yalvarıyor, Bunny'yi bu korkunç işlerden kurtarmak için yine bir şeyler yapmasını rica ediyordu. Vee bir şey yapacağını ama bunun son olaca-

ğını söyledi. Ahizeyi kapatıp hizmetçisine valizlerini hazırlamasını emretti ve Bunny polis merkezinden döndüğünde, posta kutusunda bir mektup buldu:

“Sevgili Bunny: Bu gece seninle birlikte operaya gitmektense neden ruh çağırma seansına postalandığımı henüz öğrenmiş buluyorum! Artık kızıl arkadaşlarınla benim aramda bir seçim yapmanın zamanı geldi ve sen bu kararı verinceye kadar başka bir otele taşınıyorum. Lütfen kararını bana mektupla bildir. Benimle görüşmeye çalışma çünkü bu konu çözüme kavuşuncaya kadar seninle görüşmeyeceğim. Adımın tehlikeli suçlularla birlikte anılmasının utancına artık katlanamayacağım; beni dostlarınla ilişkini kesecek kadar çok sevdiğini söylemediğin sürece seninle görüşmemeye kararlıyım. Düşünmen için sana biraz zaman tanıyorum ama çok fazla bekleyemem. Sevgiler, Vee.”

Gerçeği söylemek gerekirse, Bunny’nin zamana ihtiyacı yoktu. Mektubu okurken bile içinden bir ses bunun olacağını bildiğini söylüyordu. O ilk acılı şoku atlattıktan sonra oturup o da bir mektup yazdı:

“Sevgili Vee: Birlikte çok mutlu zamanlarımız oldu. Fakat ben uzun zamandır acı çekiyorum çünkü bu ilişkinin bitmesi gerektiğini biliyorum. Sana fikirlerimi savunarak zamanını boşa harcamayacağım; bazı inançlarım var ve sen kendi inançlarından nasıl vazgeçmiyorsan, ben de onlardan vazgeçemem. Hayatta sana mutluluk getirebilecek her şeyi yaşamayı, bana karşı öfke beslememeni diliyorum çünkü bu değiştirebileceğim bir şey değil. Ne zaman yardıma ihtiyac duyarsan, emrinde olacağım. Sana olan hislerim asla değişmeyecek, Tavşancık.”

VIII

Bunny acısını beslemeden edemiyordu ama acilen Fransız komünistleri arayıp yasal süreci başlatarak Paul’e neler olduğunu öğrenecek bir avukatın ücretini ödemeyi teklif etmesi de gerekiyordu.

Ama aslında bu nafile bir çabaydı çünkü ertesi sabah haber bütün gazetelerdeydi: Amerikalı meşhur bir Bolşevik ajitatör, yetkililer eşliğinde Havre’a götürülmüş ve o sabah denize açılacak bir gemiye bindirilmişti. Komünist gazetede ki haberde alaycı bir yorum vardı; Bolşevik ajitatör Amerikan hükümetinin ülkeye almayı reddede-meyeceği biriydi çünkü yirmi bin dolar kefaletle serbest kalmasına rağmen mahkemesi hâlâ sürüyordu! Fransız yetkililere hiç güven-meyen Bunny tedbirli davranarak Paul’ün bindiği gemiye telsiz mesajı gönderip gelecek cevabın ücretini de önceden ödedi; birkaç saat sonra cevap geldi: “Paradise’a gidiyorum.” Paul şifreli bir me-saj göndermişti.

Üç gün sonra da âşık olduğu kadından bir mesaj geldi; bu sefer-ki şifreli değildi, tüm dünyaya ilan edilmişti. Paris ve –Madagaskar, Paraguay, Novaya Zemlya, Tibet ve Yeni Gine’ninkiler dahil olmak üzere– bütün başkentlerde çıkan gazeteler, Amerikalı film oyun-cusu Viola Tracy ile Romanya Prensi Marescu’nun nişanlandığını duyurdu; nikah töreni Bükreş’teki büyük katedralde yapılacak ve törene Kraliçe Mary de katılacaktı. Schmolsky-Superba’nın gayet verimli çalışan reklam bölümü zamanında ne kampanyalara imza atmıştı ama hiçbir kaderin durduk yere, havadan, beleşe bahşettiği bu tanıtım kadar etkili olmamıştı.

Böylece Bunny’nin hayatında bir devir kapanmış oldu. Oteldeki süitinden Vee’nin süitine açılan kapı kilitlenmiş, önüne bir mobil-ya konmuştu. Fakat Bunny’nin zihnindeki hatıraların önünü hiçbir mobilya kapatamazdı! O ince uzun, bembeyaz bedeni ve Vee’nin Bunny’ye yaşattığı hazların anısını hiçbir şey silemezdi. Beyaz Terör’ün kurbanları vücutlarında nasıl yaralar taşıyorsa, onun da kalbinde öyle bir yara vardı; üstelik aynı dava yüzünden!

Şehirde yerli ve Amerikalı, boy boy ve çeşit çeşit bir sürü kadın, genç bir petrol prensinin ilgisini çekmek isteyecek en havalı ve sos-yetiklerinden birçok genç kız vardı. Bunny’nin yaşadığı aşkı ve aşk acısını biliyorlardı; cingöz anneler kızlarına tarih kadar eski, kadın-ların dünyasında koketliğin doğuşundan beridir bilinen bir formülü öğütlüyordu: “Kaleden dönmüşken kaçırma!” Bunny yalvar yakar

aylara ve danslara davet ediliyor ama daha çok sosyalist toplantılara gidiyordu; kızları dndğ zamanlarda, hayallerinde Angel City belirliyordu. Ruth Watkins ne kadar iyi ve sessiz, buna rağmen cesur biriydi; Bolşevik olduğu için abisine sırt evirmiyordu! Rachel Menzies'se fazlasıyla istikrarlı, Bunny'ye takvim kadar düzenli bir şekilde dört sayfalık bir gazete gönderme ve bilmek istediği her Şeyi her zaman söyleme konusundaki kararlılığında fazlasıyla katıydı! Kazancı ve masrafları ayda bir kendi elleriyle madde madde daktiloda yazıp gönderdiği raporların hepsi eksiksizdi; artan paranın hepsi örnek baskılara gidiyor, Bunny ne kasa aığıyla ne de kasa fazlasıyla uğraşmak zorunda kalıyordu!

IX

Eylül oldu ve Baba duraksamasına, söze başladıktan sonra kıpkırmızı kesilmesine neden olan bir açıklamayla çıkageldi. "Biliyorsun, evlat, Alyse'le çok iyi dost olduk ve biz... yani aynı fikirler ilgimizi çekiyor ve birbirimize yardımcı olabileceğimizi düşünüyoruz."

"Evet, Baba, tabii ki yle."

"Yani, diyeceğim şu ki; durumu biliyorsun; ne zamandır sana yüklenip duruyorum ama artık zgr olacaksın çünkü Alyse'e evlenme teklif ettim, o da kabul etti."

"Ne diyeyim ki, Baba, bunu uzun zamandır bekliyordum. Birlikte mutlu olacağınızdan eminim."

Baba oldukça rahatlamış görünüyordu; Bunny'nin de Bertie gibi olay çıkaracağından mı korkmuştu acaba? abucak ekledi: "Sana söylemek istediğim bir Şey var; Alyse'le bu konuyu konuştuk ve hemfikiriz; seni seviyor, yanımdan olmanı falan takdir ediyor ve benimle param için evlenmediğini bilmeni istiyor."

"Tabii ki, Baba; zaten öyle düşünmüyorum."

"Yani işte, Bertie'yi ve bu konudaki fikrini biliyorsun. Bertie tam bir paragöz; annesinden almış sanırım. Her neyse, ona bundan söz etmeyeceğim, onu ilgilendirmez; sessizce evleniriz, Bertie gazete-

lerden öğrenir. Ama yapacağım bir şey var; Alyse o parayı kazanmama hiçbir katkısı olmadığını, gelip büyük bir pay alarak çocuklarımın ondan nefret etmesini istemediğini söylüyor.”

“Ah, ben etmem, Baba!”

“Vasiyetimi yazıp ona bir milyon bırakmam konusunda anlaştık; gerisi Bertie’yle ikinizin olacak ve bu kadarı Alyse’e yetecek; spiritüalizm çalışmalarına devam etmesi için yeterli bir miktar. Biliyorsun, yapmak istediği bu...”

“Evet, tabii ki, Baba. Ben de propagandistim!”

“Biliyorum, oğlum; düşündüm de, kendi fikirlerini ifade etme hakkın var. O küçük gazeteyi onaylamasam da, dürüst olduğunu, senin fikirlerini ifade ettiğini görebiliyorum; bu yüzden sana da bir milyon dolarlık Ross hissesi devredeceğim; o parayı istediğin şekilde kullanabilirsin. Umarım Paul gibi Bolşevik olup kendini hapse attırmayı matah bir şey zannetmezsin.”

“Bir milyon dolarım varken beni hapiste tutmaları epey zor olur, Baba.”

Yaşlı adam sırttı; medyumlarla ruhlar içindeki şeytanı henüz tamamen kovabilmiş değildi. Sözüne bir zamanlar zannettiği kadar çok paraları olmayacağını söyleyerek devam etti. Devlet tarafından açılan davalar o serveti epey bir küçültecekti; şüphesiz politikacılar davaları Baba’yla Verne’ün kaybedeceği şekilde yönlendireceklerdi. Yurtdışındaki yeni anlaşmalardan da epey para kazanmaları mümkündü ama kesin değildi; Baba’nın hoşlanacağı türden bir iş değildi, o işleri Verne’e bırakmıştı.

“Bayan... Alyse’le ikiniz ne yapacaksınız, Baba?”

“İstediğimiz şey bir çeşit... tabiri caizse, spiritüel balayına çıkmak. Viyana’daki bir medyumı görmeye gideceğiz; bir de Frankfurt’ta varmış. Senin ne yapmak istediğine de bağlı. Belki California’ya dönersin.”

“Herhalde dönerim, Baba; bir süreliğine; bana ihtiyacın olmadığına eminsen.”

Baba, Alyse’le başlarının çaresine bakabileceklerini söyledi; sekreteri çat pat Fransızca konuşmayı öğrenmişti ve Almanya’ya git-

tiklerinde de bir rehber ya da tercüman tutabilirlerdi. Oradaki iklimin ona iyi geleceğini umuyordu; artık eskisi kadar güçlü değildi. O grip bütün gücünü tüketmişti sanki.

Ön hazırlıklar yapıldıktan sonra Bunny, babası, babasının sekreteri ve Bayan Alyse Huntington Forsythe Olivier'nin en özel giysilerini giyip Paris yakınındaki küçük kasabalardan birinde belediye başkanının karşısına çıktıkları nikah töreninin ardından Bunny üvey annesini iki yanağından öptü; belediye başkanı da aynını yaptıktan sonra Bunny'yi ve Baba'yı da iki yanağından öptü. Sonra Baba oğlunu bir köşeye çekip eline bir zarf verdi. Zarfın içinde Verne'e Ross Holding'in B sınıfı hisselerinden üç bin iki yüzünü ona devretmesi için yazdığı bir talimat vardı; borsadaki değerleri bir milyonun biraz üzerindeydi. Baba bunların cirolanabilir senetler olduğunu söyledi; satmak isteyebilirler diye çoktan imzalayıp Verne'e bırakmıştı. "Şimdi, evlat," dedi yaşlı adam, "aklını kullan; tonla paran olacak, sakın boşa harcama. Ne istediğinden emin oluncaya kadar acele etme ve paranın kokusunu alır almaz başına üşüşecek üçkâğıtçıların seni soyup soğana çevirmesine izin verme!"

Baba hiç değişmeyecekti! Kucaklaşıp sımsıkı sarıldılar; herkesin, hatta sekreterle belediye başkanının ve bir nikah için bu kadar bahşış verildiğini görmemiş olan memurların bile gözleri doldu; ne müthiş insanlardı, *ces Americains*! Bunny, Baba'ya, Baba da Bunny'ye bütün haberleri yazmasını söyledi; Bunny, o zamana kadar Baba Amerika'ya gelemese, gelecek yaz kendisinin Fransa'ya geleceğini söyleyince, Baba, Verne'ün o zamana kadar her şeyi halledeceğinden emin olduğunu söyledi. Ardından Bunny tekrar üvey annesini öpüp babasına sarıldıktan sonra sekreterle el sıkıştı; devlet memurları ve bir grup sokak çocuğu kaldırımında durmuş muhteşem pahalı arabayı ve muhteşem zengin Amerikalıları izlerken, tatlı ayrılık hüznünün onları baştan çıkarmasına izin verdiler. Bunny sonraki yıllarda bu anları hoşnutlukla hatırlayacaktı; yaşlı adam hiç olmazsa o seferinde mutlu olmuştu! Konuşmalar, mesajlar, çiçekler, ilgilenilmesi gereken bagajlar, sokuşturulması gereken etekler; derken sallanan eller ve tezahürat eşliğinde sokakta uzaklaşmaya başladılar; Frankfurt-am-Main'daki bir ruh çağırma seansına doğru!

Bunny trenle Paris'e döndü ve eve döneceğini bildiren iki mektup yazdı; biri Ruth Watkins'e, biri Rachel Menzies'e; birini ötekinden ayırmadı! Sonra bir gazete satın aldı ve kısa bir haber okudu: "California'da Büyük Petrol Yangını." Ross Holding'in California, Paradise'taki petrol tanklarından birine yıldırım düşmüştü ve rüzgâr çok şiddetli olduğundan tank çiftliğinin kurtarılabilceği zannedilmiyor, büyük ihtimalle bütün sahanın yok olacağı düşünülüyordu.

Bunny otele döndüğünde, Angel City'den telgraf vardı. Hasarın ne kadar olacağını kestirebilmek zordu ama her şey sigortalı olduğu için endişeye gerek yoktu, "A.H. Dory". Verne biraz eğlenmek istediğinde hâlâ aynı adı kullanıyordu. Bunny mesajı babasına iletip beklemesini isteyip istemediğini sordu; ama Baba gerek olmadığını, söyleyeceği her şeyi mektup ya da telgrafla söyleyebileceğini, Bunny'nin orada olup ona rapor vermesinden memnuniyet duyacağını söyledi. "Sevgilerim ve en iyi dileklerimle," diye bitirmişti mesajını; medyumlar aracılığıyla söyleyecekleri dışında, Baba'nın oğluna söylediği son sözler bunlar oldu!

X

Bunny'nin denize açıldığı gemi, Paris'te kaldığı otele benzeyen, içi saray gibi maun kaplamalarla, ipek perdeler ve minderlerle döşenmiş yüzen otellerden biriydi; şık ve sosyetik insanlar, parıltılı mücevherler ve pahalı tuvaletler; yemek salonunda geçen mütevazı bir gecede hanım başına beş bin dolar rahat rahat harcanıyordu. Çok geçmeden dedikodu kazanı kaynamaya başladı: "Babası California'lı bir petrolcüymüş, oradaki bütün sahalar onunmuş diyorlar ama gazete haberlerine göre içlerinden birinde yangın çıkmış. Skandala adı karışan Ross var ya, hatırlar mısın, neredeyse bir yıldır yurtdışında saklanıyor ama oğlu ülkeye dönebilir tabii. Viola Tracy'nin âşıklarından biri olduğu söyleniyor ama kadın bunu postalayıp Romanya prenslerinden biriyle evlenmiş. Kaleden dönmüşken kaçırma, hayatım!"

Bu yüzden herkes Bunny'ye çok hoş davranıyordu; sabahın herhangi bir saatine kadar dans edebileceği bir sürü çekici genç kız vardı; ya da tercihe göre, güvertede gezintiye çıkıp karanlığın içinde birlikte kaybolabileceği. Hanımlar bütün gün Bunny'nin etrafında fır dönüyor, baştan çıkarıcı ve cilveli bakışlar atıyorlardı; Bunny'nin ilgisini çeken her şey hatta okuduğu kitap bile ilgilerini çekiyordu; okumak yerine kitaptan söz etmeyi yeğlediği takdirde. Sosyalizme ilgi duyduklarını, bu konuda pek bir şey bilmedikleri halde öğrenmeye istekli olduklarını söyleyenler vardı. İkinci sabah, genç sosyalistin onu bu asortik ve havalı insanlardan tamamen koparan o telgrafı aldığı ana kadar:

“Baban çok hasta iki taraflı zatürre en iyi doktorların elinde gelişmeleri bildireceğim en derin üzüntü ve sevgilerimle Alyse.”

O zaman Bunny güvertede tek başına yürüdü ve Vernon Roscoe'nun yaşayacağını öngördüğü pişmanlık dolu acıyı bire bir yaşadı. Ah, keşke o iyi kalpli ihtiyara daha iyi, daha sabırlı davranmış olsaydı! Şimdiyse kader onu babasından günde dokuz yüz ya da bin kilometre daha uzaklaştırıyordu; ve babasını her an elinden alıp tarifsiz bir uzaklığa çekebilirdi. Babası bunu hissetmişti zaten; Bunny babasının söylediklerini bir kez daha hatırlayarak onun ölümle çoktan yüzleşmiş, oğluna kendince son bir öğüt vermiş olduğunu anladı.

İlk başta bir tek pişmanlık vardı. Derken yavaş yavaş o iç çelişki belirdi; Bunny'nin kendi içinde sürekli gidip gelmesine neden olan ihtilaf ortaya çıktı. Baba'nın işlerini yürütürken yaptığı şeyin olduğu gibi sürüp gitmesi mümkün müydü? Hükümetlerin satın alınması temeline dayalı bir uygarlık var olmaya ne kadar devam edebilirdi? Mümkün değil, dedi Bunny kendi kendine; ama sonra... babasını bundan vazgeçirmek için daha çok çabalaması, daha şefkatli davranması gerektiğini düşündü! Peki bunu hangi aşamada yapacaktı? Bunny kendini bildi bileli babası hükümetleri satın alıyordu. Seçim öncesi ya da sonrası, bütün petrolcüler, bütün büyük işadamları yapıyordu bunu. Peki bir çocuk hayatın hangi aşamasında babasına, gittiğin yol yol değil, bırak bu işi ben yapayım, demeliydi?

Bunny'nin aklına, Vee Tracy konusunda olduğu gibi bunlarla ilgili de yeni bir fikir gelmedi. Bir tek acı ve yalnızlığın hüznü vardı! Her şey devam ediyordu; durmuyordu; nereye kadar peki? Bu gibi anlarda, insanın başını döndüren bir gizemdi bu; dik bir uçurumun kenarında durup boşluğa bakıyordunuz! Uzun zamandır varlığının parçası, o kadar gerçek bir şey olan babasının bir anda yok olması, artık var olmaması inanılmaz bir şeydi! Bunny ilk kez merak etti: Alyse ruhlar hakkında yanılmıyor olabilir miydi acaba?

Akşam bir mesaj daha geldi. "Durumu aynı tekrar yazarım üzüntü ve sevgilerimle." Mesajlardaki son sözcükler hep aynıydı; Baba'nın durumu ertesi gün de aynıydı ve kötü haber bir gün daha ertelenmişti; sonraki gün durumu kötüye gidiyordu; sonra, ertesi sabah, Alyse şöyle bir telgraf çekti: "Babanın ruhu öteki dünyaya göçtü ama hep yanında olacak son anında senden söz etti ve Angel City'de iyi bir medyum bulup ona ulaşırsan sevgisi ve şefkatiyle her zaman sana rehberlik edeceğini söyledi." Ardından Bertie'den bir mesaj geldi: "Son anında babamın yanımdaydım ve beni affetti sen de edecek misin." Bunny bunu okuyunca hemen odasına gidip yatarak çocuklar gibi ağladı. Telgrafında tabii ki affedeceğini, onları bu dünyaya getirenin de hepsini affetmesini dilediğini söyledi!

ADANMIŞLIK

I

Bunny gürültülü New York'ta tek başınaydı; yalnızca birkaçını tanıdığı altı yedi milyon insan. Gazeteciler gelmişti tabii; kaderin petrol devlerinden birini Senato'daki araştırmacıların elinden çekip alması, haberi insani bir boyuta taşıyordu. Ülkedeki çekişmeli seçim kampanyaları bitmek üzereydi ve petrol skandalıyla ilgili en ufak haber bile önemliydi. Bunny'ye gelen baş sağlığı telgrafları da vardı; Verne'le Annabelle'den, Paul'le Ruth'tan, Rachel'la babasından ve kardeşlerinden; hatta Prenses Marescu bile telgraf çekmiş, eski günlerdeki samimiyetiyle telgrafı "Vee-Vee" diye imzalamıştı.

Bunny Washington aktarmalı tren biletini aldı ve yolda giderken çocukluk hayali olan büyük petrol sahasında gün gün neler olduğunu eski gazetelerden okudu: Toprağın üzerinde alev alev dalgalanan, parıltılarıyla geceyi gündüze, dumandan fırtına bulutlarıyla gündüzü geceye çeviren uçsuz bucaksız okyanuslar; alev alev yanarak vadilere doğru hızla akan petrol nehirleri ve alevleri bir tepeden diğerine savuran şiddetli rüzgâr. Çok sayıda büyük petrol tankı ve rafinerinin tamamı gitmiş, üç yüz kadar kule alev alıp o kızgın fırının içinde yok olmuştu. California tarihindeki en feci petrol yangınıydı ve sekiz on milyonluk zarar vardı.

Washington'da Bunny'nin içini dökebileceği biri vardı: Dan Irving! Birlikte uzun bir yürüyüş yaptılar ve eski öğretmeni kolunu Bunny'nin omzuna atarak böyle zor bir durumda elinden gelen her şeyi yaptığını söyledi. Dan babasının kötü bir adam olmadığını söylüyorsa, Bunny buna inanmalıydı; Dan bu konuyu araştırmayı kendine iş edinmişti ve Bunny'nin görüşünü destekleyebilirdi:

Amerika'daki tüm büyük işadamlarının hükümetleri satın alıyor, hepsi de bunun böyle olması gerektiğini düşünüyordu. Bu gerçek ilk başlarda onu sarsmıştı ama zamanla bunun sisteme dair bir şey olduğunu görebilmişti; hükümetler satın alınmasa, Amerika'daki iş dünyası varlığını sürdüremezdi. Bu gerçeği iş dünyasının petrol skandalına toplu olarak verdiği tepkide, suçluları değil suçu ortaya çıkaranların ellerini kollarını bağlamaktaki, onları yok etmekteki, suçlu duruma düşürüp hapse atmaktaki kararlılıklarında açık seçik görebiliyorduk.

Böylece politika konuşmaya başladılar ki Bunny'nin aklını meşgul edip yeniden görevinin başına dönebilmesi için en gerekli şey buydu. Dan seçim kampanyası sırasında elinden geleni yapmış ama yetersizlik hissi yüzünden kendini çok kötü hissetmişti. Kapitalist reklam mekanizması bütünüyle yeni bir iş için, "Temkinli Cal"i Amerikalıların gözünde ilahlaştırmak için işletilmişti; o ufak tefek zavallı adam, mağaza yöneticisi olmak isteyen beşinci sınıf taşra politikacısı şimdi büyük, güçlü, sessiz bir devlet adamı, sıradan insanların kahramanı olmuştu! İşadamları ondan tek ama tek bir şey bekliyordu, o da gelir vergilerini düşürmesiydi; onun dışında sıfır değeri vardı. Gazetecilerin hepsi yaptıkları işten iğreniyorlardı ama çaresizdiler çünkü çalıştıkları gazetelerin kabul ettiği haberler tekti. Zavallı Dan'se emekçi basın ajansı, en fazla yüz bin baskı anlamına gelen otuz kırk bilinmeyen gazeteyle çoğu zaman ofis kirasını bile ödeyemiyordu.

"Ben de sizinle bu konuyu konuşmak istiyordum," dedi Bunny. "Fransa'dan ayrılmadan önce, babam bana bir milyon değerinde Ross Holding hissesi verdi. Yangından sonraki değerlerini bilemiyorum ama Verne her şeyin sigortalı olduğunu söylüyor. Her şeyi enine boyuna düşününceye kadar ana paraya dokunmayacağım ama işinize yararsa, aylık gelirin bin dolarının sizin işe yatıracacağım."

"İşime yararsa mı? Tanrım, Bunny, bu hayal dahi edemeyeceğimiz bir meblağ! Ben de önemli yerlere bedava gazete yollayabilmek için ayda yüz dolar artırmaya çalışıyordum."

“Parayı size tek bir şartla devredeceğim,” dedi Bunny, “siz de ayda iki yüz dolar maaş alacaksınız. Radikal hareketi finanse edeceğim diye borca girmenize hiç gerek yok.”

Dan güldü. “Gerek yok ama bazıları da bunu yapmazsa radikal hareket diye bir şey olmaz. Gökyüzümde beliren ilk tombul melek sensin.”

“Yine de,” dedi Bunny, “ne kadar tombul olacağım anlaşılana kadar beklemek zorundayız. Dostum Vernon Roscoe’nun bana kilo aldırmamak için elinden geleni yapacağını zannediyorum. Elime geçen bütün paranın başına bela açmak için kullanılacağını çok iyi biliyor.”

“Tanrım!” dedi Dan. “Roscoe’nun yurtdışındaki imtiyaz hakları ve Dışişleri Bakanlığı’nın ona para kazandırmak için neler yaptığına dair haberlerimizi gördün mü? Senato’nun araştırmasını sağlayabilirsek, bu haber Sunnyside’ı da geçecek!”

II

Chicago’da yine Bunny için mesajlar vardı. Sekreterine telgraf çekip Baba’nın belgeleri içinde bir vasiyet olup olmadığına bakmasını istemişti. Sekreter cevap olarak böyle bir belgenin bulunamadığını, ne dul eşin ne de Baba’nın kızının böyle bir belgeden haberdar olduğunu yazdı. Cenazeden sonra Paris’e gidiyorlardı ve orada bir şey bulurlarsa, telgrafla bildirecekti.

Oradan Angel City’ye geçti ve telgraflaşmalar devam etti; sekreter Bay Ross’un Paris’teki belgeleri arasında da vasiyetin bulunamadığını bildirdi; Bertie de bir telgraf çekti: “Bence o rezil kadın Baba’nın vasiyetini yok etti. Elinde Baba’nın ya da onun elyazısıyla yazılmış bir şey var mı?” Ölüm döşeginin başında yaşanan pişmanlıkların fazla uzun sürmediği Bunny’nin gözünden kaçmadı; en azından başka birinin ölüm döşegi başında yaşananların! Bunny’nin elinde Baba’nın Ross hisseleri için yazdığı talimattan başka bir şey yoktu ve bu da Bertie’nin içini rahatlatacak bir şey değildi. Bunny,

Alyse'in Paris'teki otele telgraf çekti, babasının evlilik için anlaşma yaptıklarını, Alyse'in mirastan yalnızca bir milyon dolar almakla yetineceğini söylediğini hatırlatarak bu anlaşmayı doğrulamasını istedi. Paris'teki bir Amerikan avukatlık şirketinden, müşterileri Bayan Alyse Huntington Forsythe Olivier Ross adına gelen cevapta, hanımefendinin telgrafta söz ettiği anlaşmadan haberdar olmadığı, bu yüzden mirasa dair tüm haklarını talep edeceği yazılıydı. Bunny telgrafı okurken acı acı güldü. Spiritüalizm ve sosyalizmin çatışması!

Ayrıca kapitalizm ve sosyalizm arasında da bir çatışma vardı! Bunny babasının ortağını, dobra dobra konuşabilecekleri ofisinde ziyaret etti; öyle de yaptılar. Verne'ün ilk sözü yumruk etkisi yarattı; Bunny'nin babası Ross Holding'in B sınıfı hisselerine sahip olduğunu zannederek yanılmıştı ve Verne'e yazdığı talimatın geçerliliği yoktu. Cirolanabilir hisselerin hepsi bir süre önce Baba'nın talimatıyla satılmıştı; spiritüalizme ilgi duymaya başladığından beridir kendi işlerini pek takip etmiyordu herhalde. İşler kötüydü. İlk başta, Baba'nın gözde şirketi Ross İşletme resmen iflas etmişti. Verne yangın sigortasını yapan şirketlerden, yangının kasten çıkarıldığına dair kanıtları olduğu için zararı tazmin etmeyeceklerine dair daha o gün bir bildirim almıştı; bunu açıkça söylemeseler de, şirketin elinde ihtiyaç fazlası petrol olduğu ve pazarda fiyatlar düştüğü için, yangını Verne'ün ya da ajanlarının çıkardığını ima etmişlerdi.

"Tanrım!" dedi Bunny. "Nedir bu, blöf mü?"

"Hayır," dedi Verne, "bu şehirde Büyük Beşli'nin banka işlerini yürüten Mark Eisenberg'ün bağımsızlardan birini daha alt edebilmek için çevirdiği bir dolap. Bizi kim bilir kaç yıl boyunca mahkemelerde süründürecekler. Ross İşletme'nin elinde yanan sahadaki tesisleri yeniden kuracak kadar nakit olmayacak ve bir de hissedarlara para vermek zorunda kalınırsa, babanın mirası kendi payına düşeni ödemeye bile yetmeyecek. Lobos Nehri'ndeki kuyular kurudu, Kuyu Tepesi'ndekiler suyla dolmak üzere. Babarın benim yurtdışındaki imtiyaz haklarımda da payı var tabii ama onların da uzun süre bir getirisi olmayacak; yani görünüşe göre, onları da satmak zorunda kalacaksın."

“Bütün bu işlerle kim uğraşacak?”

“İşte Jim’in vasiyetinin bir kopyası; eve götürüp istediğin kadar inceleyebilirsin. Vasiler sen, ben ve Fred Orpan; mirası Bertie’yle bölüşüyorsun. Ama yaptığı evlilik bunu değiştirdi tabii; başka bir vasiyet yazmadıysa, eşi mirasın yarısını alır, Bertie’yle sen de öteki yarısını bölüşürsünüz. Vasiliğini üstleneceğime dair babana söz vermiştim, o yüzden bu işlerle ilgilenmek bana düşüyor. Şunu hemen söyleyeyim: Paradise’taki saha senin adını taşıyor ve orayı alıp kendin işletmek istersen, sana mani olmam. Sana kalacak başka şeyleri satıp benim hisselerimi pazar fiyatından satın alabilir ve işi kendin yönetebilirsin. Petrolcü olmak istiyor musun?”

“Hayır,” dedi Bunny hemen. “İstemiyorum.”

“İyi, öyleyse, ben babanın hisselerini satın alırım; çünkü şirket iflas etti ve bütün kontrol bende olmadığı sürece bu işle uğraşamam. İkimiz birlikte çalışamayız, Jim Junior; senin çok yüksek ideallerin var.” Verne güldü; ama her zamanki neşesinden yoksun bir gülüştü bu. “Babana söz vermiş olmasam, Ross Holding’i sana şutlamayı ve şirket senin elinde iflas ettiğinde neler yapacağını görmeyi çok isterdim. Mahkemelerin işadamlarının kontrolünde olması gerektiği konusunda babana katılmıyordun. Haydi bakalım, yardımsever ve namuslu bir vatandaş olup mahkemelerin Ross Holding için yasadışı hiçbir etki, rüşvet olmadan –siyasetçileri işin içine katmadan, tehditlerde ya da uygunsuz vaatlerde bulunmadan– bir yediemin atmasına izin ver de, o sekiz on milyondan geriye ne kalacak, birkaç yıl sonra sigorta şirketlerinden ne kadar para alınabilecek, görelim!”

III

Bunny’nin bu çirkin sorunlardan kaçıp sığınabileceği bir yer vardı: Küçük gazetesi. Şehre bir pazar günü gelmiş, Rachel onu yüzleri parıldayan birkaç Genç Sosyalistler Birliği üyesiyle birlikte istasyonda karşılamıştı. Bunny film yıldızıymış gibi, trenden iner inmez bir tezahürat kopmuştu! Herkesle el sıkışılmıştı, Rachel’la ikisi bir-

birlerini gördüklerine o kadar sevinmişlerdi ki birkaç kez el sıkışmışlardı. Gençler Bunny'nin babasının ölümü ve büyük ihtimalle petrol sahasındaki yangın yüzünden de üzgün olacağını biliyorlardı; bu yüzden hemen etrafını sarıp bütün haberleri vermişler, Rachel "Genç Öğrenci"nin yeni sayısının prova baskılarıyla ve geçen hafta çıkan sayıyla birlikte eline geçmemiş olabilecek birkaç sayıyı da Bunny'ye vermişti.

O küçük ofis Bunny'nin eviydi; artık başka bir evi yoktu çünkü babasının kiraladığı ev Emma Yenge Avrupa'ya gelmeden önce devren kiraya verilmiş, eşyalar depoya konmuştu. Ofis tek odaydı ama içinde biriken dosyalar ve kayıtlar sayesinde gayet etkileyici görünüyordu; abone listesindeki kişi sayısı altı bini geçmişti ve o hafta sekiz bin basacaklardı. Ama Rachel'ın hâlâ tek bir yardımcısı vardı; gazetelerin paketlenmesi ve adreslerin yazılması işini, cumartesi ve pazarları da dahil olmak üzere, Genç Sosyalistler her gece kendileri yapıyordu. Baskınlar ve tutuklanmalar kesilmişti; başkanlık seçimlerinde LaFollette'i destekleyen sosyalistler bu sayede bir süreliğine de olsa rahat bırakılma hakkını elde etmişti.

Bir de Ruth vardı. Bunny onu son gördüğü küçük evde ziyaret etti. Paul daha eve dönmemişti; bir parti konferansı için Chicago'ya uğramıştı ve kuzeybatıdan eve doğru yaklaşarak her gece konuşmalar yapıyordu. Tutuklanmaları sayesinde kazandığı şöhret her yerde iyi karşılanmasını sağlıyordu. Fransa'dan sınırdışı edilişinin haberi ülkedeki bütün gazetelerde yer almıştı; Ruth da Bunny'ye polisle ve casuslarla yaşadığı başka maceraları anlattığı mektupları gösterdi. Ruth abisine her gün bir kartpostal atacağına söz verdimişti; kart almadığı günlerde hemen polisin onu zindana attığını, işkenceyle sorguladığını hayal etmeye başlayıp kaygılanıyordu.

Ruth konuşurken, Bunny onun yüzünü inceledi. Sesi neşeliydi; artık gerçek bir hemşire olmuş iyi para kazanıyor ve Paul'ün ihtiyacı olabilir diye birazını biriktiriyordu. Ama solgundu, yüz ifadesi gergindi. Sehpanın üstünde komünist dergilerle gazeteler vardı ve Bunny onları görür görmez durumu anladı. Hepsini Paul göndermişti; Ruth da geceler boyu evde tek başına otururken hep-

sini okumuş, abisinden haber var mı diye bakmıştı; böylece siyasi mahkûmlara uygulanan işkencelerden, yaralanmalardan, ölümlerden haberdar olmuş ve kendini Paul'ün savaşa gittiği günlerdeki gibi hissetmişti.

Ruth'un soyut düşünebilen biri olduğu söylenemezdi; onu parti taktiklerinden, siyasi gelişmelerden falan söz ederken göremezdiniz. İçgüdüleriyle hareket ediyordu ve sınıf bilinci onu daha ateşli, daha tutkulu bir insan yapıyordu. İki grev yaşamış ve bizzat şahit olduğu şeyler ona ekonomiye dair bilmesi gereken her şeyi öğretmişti. Büyük sanayilerdeki işçilerin kendi hayatları için savaşılan maaşlı köleler olduklarını biliyordu. Bu savaş kapitalist savaşlar gibi değildi; bu savaşın olması gerekiyordu çünkü baştakiler bunu zorunlu kılıyordu. Ama Paul'ün yaptığı şeye bu kadar inanırken bile kaygı dolu bir gerilim içinde yaşamamak elinde değildi Ruth'un.

Ayrıca –tuhaf ve şaşırtıcı bir şeydi ama– Ruth, Rachel'a ve Genç Sosyalistler'e çok kızgındı! Anlattığına göre, sosyalistler bütün ülkede Rusya'dan gelen ve kendi partisinden olanların hapse atılmasını Sovyet hükümetine saldırmak için bahane eden sözümona sosyal devrimci bir konuşmacı için toplantılar düzenlemişti. Lenin'e suikast düzenlemeye teşebbüs edenler de, Rusya'da iç savaş çıkarmak için kapitalist ülkelerden para alanlar da sosyal devrimcilerdi. Bunny'nin gazetesi onlara nasıl destek verirdi?

Bunny konuyu Rachel'a ve Genç Sosyalistler'e açtığında, adamın şiddet yanlılarına karşı çıkan bir sosyalist olduğunu söylediler; komünistler toplantıya gelip adamı yuhalayarak susturmaya çalışmış, kavga çıkmasına ramak kalmıştı. Böylece zavallı Bunny hareket içindeki, onu Paris, Berlin ve Viyana'da da çok üzmüş olan savaşla bir kez daha yüzleşerek kahroldu! Paul'ün Rusya'yla ilgili anlattıkları onu derinden etkilemişti ama Rachel'ın durduğu yerden bir milim bile kıpırdamadığını gördü. Rachel Rusların kendi kaderlerini belirleme haklarını, Amerika'da seslerini duyurabilme haklarını sonuna kadar savunurdu; üstelik onlar Rachel'ın haklarını savunmadıkları halde. Ama Üçüncü Enternasyonal'le hiçbir ilişkisi olamaz, diktatörlerden söz ederek zaman harcayamazdı;

“Genç Öğrenci” tarafından posta hizmetlerinin yetkililerine ya da başsavcıya baskın yapılmasına neden olacak malzeme verilmemesi için terör estiren kendi diktatörlüğü olmadığı sürece! Hayır, onlar sosyal sorun için demokratik çözümden yana olacaktı; Bunny de, her zamanki gibi, bir kadının boyunduruğu altında kalacaktı!

Kadın doğası tuhaf bir şeydi, Çok tatlı ve duyarlı görünüyorlardı; ama lastiğin ya da suyun genleşme kabiliyeti onlarda da vardı sanki, soğukta birdenbire özlerine dönebiliyorlardı! Ta en başından beri; her şeyi kendi istediği gibi yapmaktan başka bir şey düşünmeyen Eunice Hoyt, mesela! Hatta küçük Rosie Taintor; Bunny onunla evlenmiş olsa, doğru perdelerin nasıl olması ve ne sıklıkta yıkanması gerektiğine dair sabit ve dini bir inancı olduğunu görecekti herhalde! Bir de mutluluktan vazgeçen Vee Tracy vardı; Bunny onun Romanya prenslerinden biriyle mutlu olamayacağını biliyordu! Savaş konusunda net bir tutumu olan Ruth ve Babaanne! Bir katır arabacısının kızı olarak doğmasına rağmen jet sosyeteye girme konusundaki azmini hiç yitirmeyen Bertie! Şimdi de Rachel Menzies ve Bunny durumu gayet net görebiliyordu; bir annenin çocuğuna duyduğu tutkuyla benimsediği gazeteden vazgeçmek Rachel’ı mahvederdi; ama Bunny komünistlerin “kaleyi içten fethetme” sürecine kurban giderse, hiç düşünmeden çekip giderdi.

IV

Kardeşinden bir hafta sonra Angel City’ye gelen Bertie, Bunny’ye kadın doğasının değişmezliğini bir kez daha kanıtladı. Bertie mirastan payını almaya gelmişti ve bir firavun tazısının sabit fikirliliğiyle avının peşine düştü. Bertie’nin tanıdığı bir avukat –kendi türünden bir avukat, onun gibi bir firavun tazısı– vardı ve daha geldiği gün adamla görüştü; Bunny de avukatın ofisine gitmek zorunda kaldı, Bertie ve bir stenograf yardımıyla beyninin en derin kıvrımları bile deşilerek içindekiler kayda geçirildi: Baba, Bayan Alyse Huntington Forsythe Olivier’yle yaptıkları anlaşma konusunda tam olarak

ne demişti –Baba bu konuda ne Bertie’ye ne de, heyhat, başka birine bir şey söylememişti; o vasiyeti mutlaka yazmış olmalıydı ama rezil kadın kâğıdı yok etmişti işte– Bertie adı kadar emindi bundan.

Ardından Bunny’nin Baba’nın işleriyle ilgili hatırlayabildiği her şey: Baba parasıyla belgelerini nerede saklıyordu, hisse senedi ve tahvillerini nerelere gizlemiş olabilirdi, Bunny’nin tahmin edebildiği kadarıyla ne kadar harcamıştı ve kimlere güveniyordu. Sonra Vernon Roscoe’nun ağzından çıkan her söz, Baba’nın Verne’le yazışmalarını içeren bütün dosyalar, güvendiği genç yöneticiler: Bolling, Heimann, Simmons ve diğerleri, bankacılar, Bertie’nin Paris’ten yanında getirdiği özel sekreter; ciddi bir yığın detay. Bunny bütün seanslara katılmak ve diğerleri gibi firavun tazısı olmak zorundaydı. Bunun “tombul” bir meleğin yardımına deliler gibi ihtiyaç duyan harekete karşı görevi olduğunu söyleyip duruyordu kendine!

Bertie daha ilk başta acı bir gerçeği kabullenmek zorunda kalmıştı. Avukatı Bayan Alyse Ross’u mirasın yarısından yoksun bırakmanın hiçbir yolu olmadığını söylemişti. Bunny’nin ifadesi kanunen hiçbir şey ifade etmiyordu; bu yüzden yeni bir vasiyet bulunamadığı takdirde kaçınılmaz olanı kabullenip dul eşle birlik olmalı ve Vernon Roscoe’dan koparabilecekleri kadarını koparmalıydılar. Bayan Ross’un Paris’teki avukatları Angel City’deki temsilcileri olarak çok pahalı avukatların isimlerini vermişlerdi ve Bertie gururu bir kenara bırakıp bu adamların görüşlerinden faydalanmalıydı.

En pahalı avukatlara ihtiyaç duyacak kadar çok sorun vardı. Muhasebeciler J. Arnold Ross’un defterlerini ve ortağının hesap raporlarını incelemek üzere kolları sıvadı ve birkaç gün sonra o karmaşanın içinde şaşırtıcı ve muazzam bir gerçek belirdi: Baba’nın Verne ve diğerleriyle birlikte yeni girişimler için koyduğu paranın, bankası aracılığıyla idare ettiği bütün nakdin dışında hiç iz bırakmadan ortadan kaybolmuş olan on milyon dolarlık hisse ve tahvil vardı. Verne, Baba’nın bu senetleri alıp bilinmedik amaçlar için kullandığını bildirdi; Bertie de bunun saçmalık olduğunu, Vernon Roscoe’nun tarihteki en büyük hırsız olduğunu. Baba’nın kasasını

açabildiği için, içindekileri alıp kendi malı gibi kullanmıştı. Bertie kardeşine dönüp esas suçlunun Bunny olduğunu öne sürdü; Verne, Bunny'nin kendi parasını toplumun huzurunu bozmak için kullanacağını gayet iyi biliyordu, tabii ki onu engellemek isteyecekti.

Bunny de bunun mantıklı bir yorum olduğunu inkâr edemedi. Verne'ün kendi kendine Bunny'nin sosyal bir tehlike, Bertie'nin müsrif, dul eşin yarımakıllı bir zavallı olduğunu ama kendisinin o senetleri uygun amaçlar için –yerin altından daha çok petrol çıkarmak için– kullanacak becerikli bir işadamı olduğunu söylerken hayal etmek zor değildi. Verne, Baba'nın öldüğünü duyar duymaz, veraset vergisi için adamlar gelmeden önce, senetleri kimseye sezdirmeden Baba'nın kasasından alıp kendi kasasına koymuş olabildi! Bunu hırsızlık olarak değil, yapılması gereken sağduyulu bir davranış olarak görürdü; aynı petrol rezervlerini işletecek kadar zeki olmayan devletin elinden o rezervleri aldığı gibi.

Bertie babasının ortağına dava açıp onu kürsüye çıkararak her şeyi anlattırmak istiyordu; Bunny avukatların da yardımıyla ona karşı çıkmak ve öfkesine karşı durmak zorunda kaldı. Verne şimdiye kadar hiçbir şeyi yazıya dökmemeye özen göstermişti; kürsüye çıktığında, mutlaka onları çaresiz bırakacak bir hikâye anlatacaktı. Senetleri ona Baba'nın verdiğini söylerse, aksini nasıl kanıtlayacaklardı? Baba'nın senetleri ortağından habersiz alıp borsada kaybettiğini söyleyebilirdi; bunun doğru olmadığını nasıl kanıtlayacaklardı? Baba'nın senetlerinin Verne'ün borsacıları aracılığıyla satıldığını ortaya çıkarsalar bile ellerine bir şey geçmezdi çünkü Verne parayı Baba'ya verdiğini ya da Baba'nın yatırım yapması için onu yetkilendirdiğini ve paranın borsada battığını söyleyebilirdi; daha yüzlerce masal uydurabilirdi! “O zaman o alçağın verdiğiyle yetinmek zorundayız!” diye haykırdı Bertie, avukatlar da durumun aynen böyle olduğunu onayladı. Kendileri de yüzde alacağından, sözlerinde samimiydiler!

Derken Bertie'yle kardeşi arasındaki gerilimi tırmandıran bir olay oldu. Bunny eşyalarının konduğu depoya gittiğinde, babasının ara sıra başvurduğu bir atlasın içinde tanesi beş bin dolar de-

ğerinde beş özgürlük tahvili buldu. Baba'nın el altında tuttuğu bir paraydı bu; belki de yakalandığı takdirde yetkililere rüşvet olarak vermek için; her neyse, para oradaydı ve Bunny bu tahvilleri Baba'nın Paris'te ona vermek istediğı bir milyon dolara sayabilirdi. Ama gururlu genç adam mirası yağmalamaya çalışanların arasında olamayacağına karar verdi; mal varlığına eklenmesi için, tahvilleri teslim edecekti.

Fakat bunu Bertie'ye söylemesi büyük bir hataydı; Tanrım, resmen olay çıktı! Aptal şey, yirmi beş bin doları resmen Alyse'le avukatlarına hediye etmişti! Bunu kendine saklayıp sessizce ablasıyla bölüşeceği yerde! O yirmi beş bin dolar Bertie için Verne'ün iç ettiği milyonlardan daha da önemli bir şey haline geldi; o yirmi beş bin dolar ikisinin olabilirdi ama Bunny tutup o açgözlü akbabalara hediye etmişti! Hem de nakde bu kadar ihtiyaçları varken ve Baba'nın bankacılarından birine gidip mirası teminat göstererek borç istemek zorundalarken.

Bertie esip gürlerken, Bunny tahvilleri bankaya götürüp teslim ederek konuyu kapadı; Bertie bu yüzden onu asla affetmedi, ne zaman yalnız kalsalar Bunny'nin aptallığından dem vurup durdu. Bunca nefret ve öfkeyle kendini hasta ediyordu; geceyarılarına kadar oturup hesap kitap yapıyor, sonra da heyecandan uyuyamıyordu. Sosyetedeki genç kadınların çoğı gibi, cildinin tazeliğı ve kırışıklıklardan yoksun olması onun için de çok önemliydi; ama şimdi bu önemli artısından vazgeçiyor, soluk benizli ve sıskacık bir şeye dönüşüyordu. Sonraki yıllarda estetik cerrahlara gidip dudak kenarlarını kaldırtacak, yüzüne kimyasallar uygulatıp tenini tazeletecekti, sırf bir gün sahip olacağına güvendiğı on on beş milyon yerine bir iki milyoncu alabileceğı, bu yüzden yaşadığı hayal kırıklığının getirdiğı öfkeyi kontrol edemediğı için.

Rachel, Bunny'nin yurtdışından dönüşüyle ilgili bir yazı yazmış, alacağı mirası hareket yararına kullanmayı planladığını aktarmıştı. Bu sözler zeki ve genç bir gazeteci kadının dikkatini çekmiş ve o da esprili bir haber yapmıştı:

MİLYONER KIZIL TOPLUMU KURTARACAK

Görünüşe bakılırsa, toplumu kurtarmaya niyetli çok fazla insan vardı ve hepsi de Bunny ile görüşmek istiyor, otelinin lobisinde onu bekliyorlardı. Biri kanserin tedavisini bulmuş, biri gerçekten çalışan bir devridaim makinesi yapmıştı; biri bacakları için boğa kurbağası, bir başkası kürkü için kokarca yetiştirmek istiyordu. Gelecek savaşı engellemek, koloni kurmak isteyenler vardı; sosyalizmi getirmek için fikirler geliştirenler, kitaplarını bastırmak isteyen büyük şairler ve filozoflar, Tanrı'nın mesajlar iletmesi için seçtiği bir adam vardı. Tanrı'nın mesajını gönderdiği bu bir doksan beşlik, iriyarı adam Bunny'nin tepesinde dikilip huşu dolu bir sesle fısıldayarak Tanrı'nın sözlerinin yazılıp bir kasaya kilitlendiğini, şimdiye kadar onlara insan gözü değmediğini ve asla değmeyeceğini söyledi. Aynı şekilde haksız yere tımarhaneye kapatıldıkları için Bunny'nin yanına gelediklerini, Bunny onları çıkaracak olursa Tanrı'nın sözlerini onun aracılığıyla bütün dünyaya duyuracaklarını söyleyen birçok kişi daha vardı.

Bir "kaçık" daha vardı: Artık Junior olmayan J. Arnold Ross. Bunny'nin aklında ne zamandır düşünüp durduğu bir plan vardı, artık arkadaşlarını etrafına toplayıp görüşlerini almanın zamanı gelmişti. Uzun zamandır hareketin içinde olan ve yapılan birçok hatayı bilen yaşlı Chaim Menzies; Chaim her zamanki gibi bir giyim mağazasında çalışıyor ve boş zamanlarında mitingler düzenliyordu. Sonra, soluk yüzlü öğrenci Jacob Menzies; Jacob bir yıl öğretmenlik yapmış, sosyalist olduğu öğrenilince de sigortacılığa başlamıştı. Ceviz yetiştiren ve boykotlardan uzak duran Harry Sea-

ger vardı. Sendika karşıtı bir şehirde babasının sendikalı tesisatçılık işine yardım eden ve kazandığı parayı ayda bir çıkan dört sayfalık gazetesinde Tanrı'yla dalga geçmek için harcayan Peter Nagle vardı. Gregor Nikolaieff sosyalizme karşı görevini bir yıl boyunca odunculuk yaparak yerine getirdikten sonra bir hastanede röntgen uzmanı yardımcısı olmuştu. Washington'dan gelen Dan Irving'in seyahat masraflarını Bunny karşılamıştı; bu altı kişi özel bir yemek salonunda Bunny ve Rachel'la birlikte akşam yemeği yiyerek bir milyon dolarla toplumun nasıl kurtarılabilceğini tartıştı.

Bunny kendisine yakışan bir alçakgönüllülükle fikrini olabilecek en iyi fikir olarak öne sürmediğini, yalnızca kendisi için en iyi fikir olduğunu açıkladı. Parayı verip işi başkalarının üstüne yıkarak bir köşeye çekilmeyecekti; Baba'dan öğrendiği bir şey varsa, o da paranın tek başına bir işe yaramayacağı, bir şeyi başarmanın formülünün para artı yönetim olduğuydu. Ayrıca Bunny kendisi de bir şeyler yapmak istiyordu; dışarıdan bakıp yalnızca konuşmaktan bıkmıştı artık. Uzun zaman boyunca büyük bir gazete çıkarmayı düşünmüştü ama gazetecilik hakkında bir şey bilmediği için becerebileceğini zannetmiyordu. Bildiği konu gençlikti; üniversiteye gitmişti ve üniversitenin nasıl bir yer olması gerektiğini ama olmadığını biliyordu.

“Rachel, Jacob ve Genç Sosyalistler'le birlikte, şu anda yaptığımız şey, gençlerin zihinlerini açmaya çalışmak; sorun şu ki, onlara yalnızca haftada birkaç saat ulaşabiliyoruz ve hayatlarında en önemli olan şeyler –okul, iş, sinema, vesaire– bizim düşmanlarımız. Bu yüzden bir grup öğrenciyi bütün hayatları, yani günün yirmi dört saati boyunca bir arada tutmak istiyorum; amacı davaya hizmet olan sosyalist bir disiplin, bir özel hayat inşa etmemiz mümkün mü, onu görmek istiyordum. Başkalarını bilmem ama Rachel bu konuda bana katılacaktır: Bence hareketin başarılı olamamasının nedenlerinden biri de gereken yeni ahlaki standartları belirleyememiş olmamız. Kendi üyelerimizden çoğunun bile kişisel zaafı var; kadınlar kendilerini ipek çoraplar giyip burjuva gibi görünmek zorunda hissediyor ve erkeklerin kötü alışkanlıklarını edinmeyi özgürlük zannediyor. Hareket sosyalistler için ciddi bir şey ifade

ediyorsa, tütüne, içkiye ve taklit ürünlere para harcamaktan vazgeçmek zorundalar.”

“Ben yokum!” dedi, ucuz purosunu çoktan yakmış olan yaşlı Chaim Menzies.

Sonuçta, Bunny’nin istediği şey şehre uzak bir arazide bir işçi okulu kurmaktı; fakat bir milyonunu çelikle betona harcamak yerine işe çadırlarla başlamak, binaların hepsini öğrencilerle öğretmenlerin işgücü sayesinde inşa etmek istiyordu. Okuldaki herkes günde dört saat bileğinin gücüyle çalışacak, dört saat ders yapacaktı; herkes üniforma giyecek, moda uyulmayacaktı. Bunny üniversitelerle liseleri dolaşmayı, küçük gruplarla konuşmayı, belki futbol takımlarından ve kardeşlik cemiyetlerinden de birkaç kişinin kanına girip kendilerini bu işe adamalarını sağlamayı düşünüyordu. İşçi sendikaları da gelecek vaat eden gençleri seçip okula gönderebilecekti. Bu iş hızla büyüyecek ve fazla bir maliyeti olmayacaktı çünkü inşaat malzemeleri dışında her şeyi kendileri üretebileceklerdi, bir çiftlikleri olacak ve ev işi dersleri de verilecekti, kısacası gerekli bütün bilgiler verilecek ve okula gelmek isteyen bütün öğrenciler günde dört saat gerçek hayatta işlerine yarayacak bilgileri edinmelerini sağlayan derslere girecekti.

VI

Ne düşünüyorlardı? Her zamanki gibi ilk konuşan Chaim Menzies oldu. Belki de tütünden söz edilmesi duygularını incitmişti; ama ona bir koloniden söz ediliyormuş gibi geldiğini söyledi; adına okul deyince gerçek değişmiyordu ve koloni kurmak hareket için en kötü tuzaklardan biriydi. “İnsanlar toplumdan uzaklaşıp apayrı bir hayat yaşıyor, öteki işçilerden farklılaşıyor ve rahat dursalar da, durmasalar da –ki durmayacaklardır!– dış dünyadaki sınıf mücadelesi dışında her şeyi düşünüyorlar.”

“Çok doğru,” dedi Bunny. “Ama biz dünyadan çok da uzak olmayacağız ve verilecek eğitimin amacı koloni değil dışarıdaki hareket ve harekete destek sağlayabilmek olacak.”

“Harekete ancak sürekli hareketin içinde olanlar fayda sağlayabilir. Bir ay bile ayrı kalsalar, artık bir işe yaramazlar; hayat kolaylaşınca yozlaşma başlıyor ve artık işçi olmuyorlar.”

“Ama bu iş o kadar da kolay olmayacak, Yoldaş Chaim...”

“Duydunuz mu! Üniversiteli gençleri bir araya getirip işçilere kolay görünmeyen bir hayat yaşatacakmış!”

“Kabul etmen gerekir, Bunny,” diyerek araya girdi Harry Seager. “Bütün çocukların William Morris kostümleri giydiği cici ve havalı bir yer olacak. Bir süreliğine kaytarmadan çalışacaklar ama asla verimli olamayacaklar ve o binaları dikmeyi, yiyecek bir şeyler yetiştirmeyi ciddi istiyorsan, bunu güçlü kuvvetli, gerçek işçilere yaptırmak zorunda kalacaksın. Bundan eminim çünkü şu anda ceviz toplatıyoruz!”

“Ben cici ve havalı bir yer istemiyorum,” dedi Bunny. “İnsanların sınıf mücadelesi için antrenman yaptığı bir spor salonu istiyorum; disiplini başka türlü sağlayamazsak, her öğrencinin en az otuz gün hapis yatması kuralına ne dersin?”

“Vay canına!” diye haykırdı Peter Nagle. “İşte bu!”

“Ne yapacaklar, hız sınırını mı aşacaklar?” diye sordu Chaim alaycı bir sesle.

“Angel City’ye gidip grev gözcülüğü yapacak. Ya da sokak köşelerinde sosyalist mitingler düzenleyip kendini tutuklatacak. Sınıf mücadelesi veren birinin nasıl tutuklanacağını sana öğretmem gerekmiyor, Yoldaş Chaim.”

“Evet ama okul kurallarını bilmediği için altı ay ceza verecek bir hâkime de çatabilir.”

“O riski almamız gerek; önemli olan, sınıf mücadelesi yüzünden en az otuz gün hapis yatmadıkları sürece son sınıfa gelmiş öğrencilerin fazla itibar görmeyecek olması.”

“Ya öğretmenler?” diye sordu Gregor Nikolaieff.

“Öğretmenler için üç ya da beş yılda bir hapse girme zorunluluğa olacak.”

“Peki okulun kurucusu? Kurucu ne sıklıkta girecek?” Peter kahkahayı patlattı; ama Dan Irving kurucunun parası bitinceye kadar beklemek zorunda kalacağını söyledi.

Tartışma böyle devam etti. Gençlerin öz disiplin fikrine ilgi duyabilmesi mümkün müydü? Çıtayı çok alçak tutup pek bir şey başaramama ya da çok yüksek tutup öğrenci bulamama riski var mıydı? Genç idealist Bunny çok yüksek tutmaktan yanaydı; Harry Seager insanların tütünsüz yaşamaktansa ucunda ölüm olan bir şeye gönüllü olmayı tercih edeceklerini söyledi. Ayrıca komünistler konusunda ne yapacaklardı? Harry artık siyasetçi değil toplumsal devrimciydi ve yalnızca eylem gününü bekliyordu. Sosyalist parti üyeleri ne derse desin, Bolşevik öğrencileri okuldan uzak tutamazlardı ve tutabilseler bile fikirlerin yayılmasını önleyemezlerdi.

Bunny buna özgür düşünce idealini ortaya koyarak cevap verdi. Öğrenciler neden kendi kendilerini eğitip kendi kararlarını vermesindi? Öğretmenler kendilerinden istenen bilgileri verirdi: Öğrenciler de istedikleri gibi irdelerdi; bütün dersler açık oturum şeklinde geçer, araştırmaktan ve özgürlükten başka hiçbir şeye karşı sadakat beklenmezdi. Bir dizi doktrini savunup diğerlerini dışarıda bırakan tutucu bir kurumun hiçbir işe yaramayacağı konusunda herkes hemfikirdi. Ayrıca doktrinlerin adamakıllı anlaşılabilmesi ancak onlara gönül vermiş olanların açıklamalarıyla mümkündü. Onları köşeye sıkıştıracak olansa, Bunny'nin kendisiydi: "Chaim, Harry'nin kendi fikirlerini senin sınıfında anlatmasına izin verir miydin? Harry, sen Chaim'e konuşma fırsatı verir miydin?" Bunny kendi işinin ne olacağını görebiliyordu: Savaş halindeki fraksiyonların birbirlerine bulaşmamasını sağlayan bir arabulucu olacaktı!

Şüpheli Chaim, bunun üstüne, "Merak ediyorum da, seks konusunu ne yapacaksın?" dedi.

Bunny bu konunun onu da endişelendirdiğini itiraf etti. "O konuda burjuva değerlerine boyun eğmek zorundayız, korkarım."

"Aman Tanrım!" diye haykırdı Peter Nagle. "Yaşasın burjuvazi!"

Soluk yüzlü öğrenci Jacob Menzies o günlerde Tennessee'deki eski Ruskin kolonisiyle ilgili bir kitap okuyordu. O koloniyi dağıtan şeyin seks sorunu olduğunu söyledi; ardından babası lafa karıştı: "Seks kapitalist sistemde var olan bütün kolonileri dağıtacak bir sorun! Bir adamı hayatı boyunca tek bir kadınla yaşatabilmenin tek

bir yolu vardır: İkisini bir eve kapatır ve çıkmalarına izin vermezsin. Başka çiftlerle bir araya gelmelerine izin verecek olursan, adam doğru kadının dışında başka kadınları da istediğini anında keşfeder.”

“O zaman da,” dedi Dan Irving, “burjuva ahlakına göre, derhal boşanırlar.”

“Aynen öyle!” dedi Chaim. “Ama sosyalist bir kolonide bunu yapamazsın çünkü o zaman orası serbest aşk kolonisine dönüşür ve gazetelerin baş sayfasına çıkarsın, Amerikan Lejyonu da gelip bir güzel suratını dağıtır!”

VII

Tartışmanın sonunda bunun başarılı bir girişim olup olmayacağından kimse emin değildi ama Bunny denemeye kararlıysa, gençlerin hepsi kolları sıvayıp yardım etmeye hazırdı. Bunny Angel City’ye yüz kilometre kadar uzaklıkta, toprakları verimli ve sulak bir arazi bakmaya başladığını söyledi; eline nakit geçer geçmez arazinin ilk ödemesini yapacaktı ve bu arada detaylar üzerinde çalışacaklardı. Okul kendi ayakları üstünde durmaya başlayıncaya kadar üç yıl boyunca zamanını buraya adayacak, gerekli disiplin ve ahlakı sağlayabildiklerini görürlerse okulu kendi kendini yöneten bir kurum haline getirecek ve gerekli yerlere harcanacak parayı tedarik etmekle yetinecekti. Öğretmenlere, örgütçülere, işletmecilere ihtiyaçları olacaktı; yani herkes için iş vardı.

Bunny bu arada avukatlarla yapılan toplantılara da katılmak ve mirastan kurtarabileceği kadarını kurtarmak zorundaydı. Yani Bertie’yle uzun kavgalar ediliyordu çünkü hırlaşıp duruyorlardı ve durum gün geçtikçe kötüye gidiyordu. Verne, Ross İşletme’nin kendi masraflarını karşılayacak kaynağa sahip olması gerektiğini söylüyordu; hisseleri değerlendirip mirası nakde çevirmesini mi yoksa sigorta şirketlerine açılan onca davaya rağmen Ross İşletme’nin tek varlığı olan Ross Junior arazisinin kira sözleşmesini satın almasını mı isterlerdi? Verne istediği her şeyi yapabilirdi çün-

kü şirketin yönetimi onun ve güvenilir genç yöneticilerin elindeydi. Paradise İşletme adında yeni bir şirket kurmayı öneriyordu; bu şirketin yönetimi başka güvenilir genç yöneticilerin elinde olacaktı ve hâlâ yirmi yıl geçerliliği olan, toplam altı yüz bin karşılığında kim bilir kaç milyon dolar getirecek sözleşmeyi bu sayede kendine satabilecekti!

Pekâlâ, dedi Verne, o zaman mal varlığı nakde çevrilsindi. Bertie bu meydan okuma karşısında Paris'teki kocasıyla uzun uzun telgraflaştı ve zengin arkadaşlarına başvurdu; böylece altı yüz bin doları olan insanların o parayı harcamadan önce her şeyi araştırdıkları, pastadan en büyük dilimi kapmaya çalıştıkları gibi utanç verici bir gerçeğe yüzleşmek zorunda kaldı. Bertie kaygı içinde uğraşıp didindi; onu en çok delirten şeyse bu işi kendisi için değil bütün mirasçılar için yapması, onca çaba ve mücadeleden yetersiz Bunny ile rezil Alyse'in de faydalanacak olmasıydı. Bir teklif aldı, ardından rezil Alyse'in avukatları başka bir teklifte bulundu ve Bertie onlara Verne'den daha adi birer hırsız olduklarını söyledi.

Derken Ross Holding'in paraya ihtiyacı oldu ve Verne senetleri nakde çevirmek zorunda olduğunu söyledi; yani mirası duvara yapıştıracak ve soyup soğana çevirecekti. Çok geçmeden bir teklif yaptı; Romanya'da Baba'nın bir milyon iki yüz elli bin dolar nakit yatırdığı riskli bir iş vardı. Verne oradaki hisseyi aynı fiyattan satın almayı teklif etti ve gerekli belgeler hazırlandı; mirasçılarının hepsi satışı onaylamak zorundaydı ve herkes onayladı; sonra da mahkemenin teklifi onaylaması gerekti. Yani iş uzadıkça uzadı ve bu arada gelir masrafları karşılamadığı için Ross Holding hisselerini satmak zorunda kalacakları bir noktaya geldiler. Romanya'daki işten gelecek para hisseleri kurtaracaktı ama mahkeme avukatları da şaşırtarak anlaşmaya verdikleri onayı tanımadı. Teknik sorunlar vardı; mahkeme Bayan Alyse Ross'un avukatlarının yetkisini sorgulayıp kendisinin Fransa'da tasdik edilmiş imzasını talep etti. Kısacası, satış zamanında gerçekleştirilemedi ve Vernon Roscoe, Ross Holding'in hisselerini ucuza kapatıverdi.

Ah, Bertie nasıl da kudurup küfürler savurdu; bir katır arabacısının kızı olduğu nasıl da belliydi! Verne denen o pis domuz onlara oyun oynamıştı! Baba'nın senetlerini çaldığı yetmemiş, üstüne bir de böyle bir dolandırıcılık yapmış, satılmış yargıçlarına onayı geciktirtip ballı bir lokma daha kapmıştı! Bertie silahı alıp ofisine giderek Verne'ün leşini yere sereceğine dair tehditler savurdu; ama onun yerine tanıdıkları en güçlü adamı ölümcül düşmanlarına dönüştürecek kadar salak olan kardeşine patladı.

Böylece acı bir ders almış oldular. Kendilerini Verne'ün kısılcından kurtaracak ve onun kontrolündeki her şeyi elden çıkaracaklardı. Baba Musul'daki büyük petrol sahasının geliştirilmesi için Anglo-California diye bir şirket kurmuştu; Alyse'in avukatları bu şirketin hisseleri için teklifte bulundu ama para taksitle ödenecekti ve Bertie bu teklifi, avukatlar da Verne'ün nakit teklifini kabul etmiyor ve Verne yine bir hokus pokus yapacak –Anglo-California İşletme diye bir şirket kurup Musul'daki araziye ona kiralayarak bütün kârı cebe indirecek– diye Bertie'nin içi içini yiyordu!

Kavga gürültü sürerken, Bunny, Alyse'den mektup aldı. Alyse parayla ilgili bu korkunç sorunların aralarına giremeyeceğinden, aralarındaki kutsal bağı, sevgili Jim'in anısını kirletemeyeceğinden emindi. Alyse Paris'e döner dönmez hemen en güvendiği medyuma danışmış, Jim üçüncü seansta “manifest olmuş” ve Alyse o andan itibaren babasının söylediği her sözü bir stenografa yazdırmıştı; mektupla birlikte mahkeme dosyası kadar kalın, kadınsı bir zarafetle mavi kurdelelerle bağlanmış kabarık bir dosya yollamıştı. Bunny'nin de bir medyuma danışmayı ihmal etmediğini, Jim'in eski memleketinde söylediklerini ona da iletceğini umuyordu.

Bunny dosyayı okurken tuhaf bir heyecan duydu. Mutlu sahillerle, tarifsiz bir saadette, melek kanatları ve arp melodileriyle, sevdiklerime onlarla birlikte ama artık daha bilge olduğumu söyle, sevgili Bunny onu anladığımdan ve affettiğimden emin olsun gibi abuk sabuk ve acıklı laflarla dolu sayfalar vardı; yaşlı ve duygusal bir hanımın ya da sahtekâr bir medyumun bilincinden veya

bilinçaltından çıkabilecek her şey mevcuttu. Ama sonra genç adam nefesini kesen bir şey okudu: “Sevgili oğlum Bunny’nin konuşmasının gerçekten babası olduğunu bilmesini istiyorum. Bizim adıma bütün arazileri satın alan, ön dişlerinden ikisi altın olan adamı hatırlayacaktır; Bunny o adamın mezarını mutlaka soyacaklarını söylemişti.” Dünyadaki bütün büyü sanatları adına, Paris’teki bir medyum Bunny’nin babasına yaptığı, California, Paradise’taki arazilerin opsiyonlarını onların adına satın alan emlak komisyoncusu Bay Hardacre’la ilgili bu şakayı nasıl bilebiliyordu?

Vay canına, cidden düşünmeye değer bir şeydi! Baba’nın sonsuza kadar kaybolmayıp yalnızca başka bir yere gitmiş olması, onlarla iletişim kurmaya devam etmesi cidden mümkün müydü? Bunny bu konuyu düşünmek için yürüyüşe çıkacak ve Angel City sokakları boyunca Eli Watkins’in radyolardan gürleyen sesini duyacaktı. Eli’nın Tapınak’ı meleklerin boğulmaktan kurtardığı, Tanrı’nın kanıt olarak bir melek tüyü verdiği peygamberi görmek isteyen on binlerce insanla dolup taşıyordu; bütün California Eli’nın sesinden o tarih kadar eski vaadi dinliyordu: “İşte size bir sır açıklıyorum; hiçbirimiz ölmeyeceğiz, son boru çalındığında, hepimiz bir anda, göz açıp kapayıncaya kadar değiştirileceğiz; boru çalacak, ölümler çürümez olarak dirilecek ve değişmiş olacağız.”

BALAYI

I

Bunny işçi okulu için yer bakıyordu. Petrollü arazi aramaktan çok daha keyifli bir işti bu; dikkatinizi manzaraya, ormanlarla dağlara ve sizin için cidden önem taşıyan başka şeylere verebiliyordunuz; ayrıca fazla bir risk alıyor sayılmazdınız çünkü ne kadar su olduğunu önceden öğrenebiliyor, toprağın kimyasal analizini yaptırabiliyordunuz. Kırlarda uzun yürüyüşler yapmak gerekiyordu; patronlardan biri de Rachel olacağından, onun da Bunny ile birlikte gitmesi mantıklıydı. Günün yirmi dört saati, konuşmak için bol bol zamanları oldu; bir grup genç radikalın, her yaştan genç kız ve erkeğin sorumluluğunu alacakları için konuşacak çok şey vardı.

Birkaç yere baktıktan sonra şehre daha uzak tek bir yer kalınca Bunny, "Oraya da gidersek, eve geç kalırız," dedi. Rachel da, "Geç kalırsak, otele gidip işi yarın sabah bitiririz," diye cevap verdi. "Dedikodu yaparlar," dedi Bunny. Rachel da dedikodulardan korkmadığını söyledi.

Son araziye gittiler. Umut Tepesi diye bir köyün yakınındaki küçük bir vadide, sürülmüş toprakları beş altı tepe yamacı boyunca devam eden bir yerdi. Kasım başıydı ve yağmurlar yağmış, yeni ekinler filizlenmiş, yüzükoyun yatan devlerin kasları gibi görünen kıvrımlı yüzeyler oluşmuştu; açık yeşil renkli yumuşacık kadifeden tenleri olan devlerdi bunlar. Meyve bahçeleri, artezyen suyu ve bir pompalama tesisi, bir de çiftlik evi vardı; insanlar herhalde şehre gitmişti ve araziyle ilgilenenler rahatça gezip dolaşarak her şeye bakabiliyor, keşfe çıkabiliyordu; havalimanlarındaki ambarlara benzeyen, devrimci kızılına boyalı harika bir ambar vardı! "Ah, Bunny,

burası toplanma yerimiz işte, şimdiden hazır! Bir tek zeminini döşetsek yeter, açılış gecesi burada dans ederiz!” Rachel dans etmeyi düşünüyordu, ha?

Bayırlardan birine tırmandılar ve kara meşelerin, soluk gri çınarların olduğu, yeni filizlenmiş çimlerle kaplı bir düzlüğe çıktılar. Vadi batıya açılıyordu ve altın rengi gökyüzünde güneş daha yeni batmıştı; bildircinların son ötüşleri duyulurken, kendini yalnız hisseden Bunny’nin kalbinde derin bir sızı vardı; çünkü bildircin Baba’yı, Paradise’taki o güzel tepeleri, boş yere hayal ettiği mutluluğu hatırlatıyordu.

Bu kez hayal eden Rachel’dı. “Ah, Bunny, harika bir yer! Tam istediğimiz gibi! Umut Tepesi Koleji; bundan daha iyi bir isim bulamazdık!”

Bunny güldü. “İsim tescil ettirmek istemiyoruz. Topraktan numune almaya geldik.”

“Kaç dönüm demiştin?”

“Yetmiş; ekilebilir alan elliden biraz fazla. Bir süreliğine bize fazla bile gelebilecek büyüklükte.”

“Üstelik yalnızca altı bin sekiz yüz! Gayet ucuz!” Bunny’nin arabasıyla bütün eyalette hız yapmaya, milyonerlerin oyun parklarını, emlak komisyoncularının cennetlerini teftiş etmeye başladığından beridir Rachel de büyük ölçekli düşünmeyi öğrenmişti.

“Topraktan ve sudan emin olabilirsek,” dedi Bunny, “fiyatı fena değil.”

“Hava kararmasa, yetiştirdikleri şeylerin durumuna bakabilirsin.”

“Olabilir. Sabah tekrar gelip çiftçiyle konuşuruz. Eğer kiracıysa, bize gerçekleri söyler.” Bunny çocukluğunu boş yere açıkgöz babasıyla arazi satın alarak geçirmemişti!

II

Alacakaranlık vadiyi tül gibi örterken yolun karşısındaki tepeler mor birer gölgeydi. “Planımızla ilgili beni endişelendiren tek bir şey var şimdi: Korkarım skandal çıkacak.”

“Ne demek bu?”

“İkimiz sürekli birlikteyiz; bir de tutup bütün gece ortadan kayboluyoruz.”

“Öf, Bunny, saçmalıyorsun!”

“Hayır, ciddi endişeliyim. Peter Nagle’a burjuva ahlakına boyun eğmemiz gerektiğini söyledim ama daha baştan yanlış yapıyoruz. Emma Yenge burjuva ahlakını temsil eden biridir ve ne o ne de senin annen bunu onaylar. Bence evlenmeliyiz.”

“Ah, Bunny!” Rachel gözlerinin içine bakıyordu ama o karanlıkta Bunny’nin gözlerindeki parıltıyı görebilmek zordu. “Dalga mı geçiyorsun?”

“Rachel,” dedi Bunny, “kurumumuzun adına leke sürülmemesi için bu fedakârlığı yapar mısın?”

Bir adım yaklaştı ve Rachel kekeleyerek, “Bunny, bu konuda... ciddi olamazsın!” dedi.

“Ciddiyim, başka çıkar yol göremiyorum.”

“Bunny, olmaz!”

“Neden o?”

“Çünkü... Yahudi bir kızla evlenemezsin!”

“Tanrım!”

“Beni yanlış anlama, ırkım la gurur duyuyorum. Ama tüm arkadaşların hata ettiğini düşünecek.”

“Arkadaşlarım mı, Rachel? Radikal hareketin dışında kaç arkadaşım var ki? Ayrıca Yahudiler olmasa, radikal hareket şimdi nerededir?”

“Ama Bunny, ya ablan?”

“Ablam arkadaşım değil. Kocasını seçerken de bana sormadı.”

Rachel gergin bir tavırla parmaklarını birbirine geçirip sıkarak öylece durdu. “Bunny, sen ciddi de... öylesine söylemiyorsun, değil mi?”

“Öylesine söyleyiverdim işte. Ağzımdan çıkıverdi. Ama bu ne zamandır söylemek istediğim bir şeydi.”

“Sonradan pişman olmaz mısın?”

Bunny güldü. “Vereceğin cevaba bağlı.”

“Dalga geçmeyi kes lütfen, beni korkutuyorsun. Hata yapmana izin veremem. Bu konu fazlasıyla ciddi!”

“Neden öyle algılıyorsun?”

“Elimde değil; sen kadınların hislerini anlayamazsın. İyilik olsun diye durduk yere böyle bir şey yapmanı istemem; o zaman kendini tuzağa düşmüş gibi hisseder ve mutsuz olamazsın. Bir işçi kızıyla evlenmemen gerekir.”

“Tanrım, Rachel, benim babam katır arabacısıydı.”

“Evet ama sen Anglosaksonsun; bir zamanlar ataların kendileriyle gurur duyuyordu. Senin ölene kadar güzel görünecek ve kabul salonlarına yakışacak, uzun boylu, beyaz bir kadınla evlenmen gerekir. Yahudi kadınları iki üç çocuk doğurup şişmanlar, o zaman beni beğenmezsin.”

Bunny kahkahayı bastı. “O uzun boylu, beyaz Anglosakson kadınların düğünlerine katılmışlığım var; rahipler ciddi ciddi der ki: ‘Bu iki insan kutsal evlilik bağıyla birbirlerine bağlanmak için burada bulunuyor. Kanunen birlikte olamamaları için bir neden bilen varsa, ya şimdi konuşsun ya da sonsuza kadar sessiz kalsın.’”

“Bunny,” dedi Rachel yakarır gibi, “ben burada gerçeklerle yüzleşmeye çalışıyorum!”

“Peki, hayatım, ciddileşmek istiyorsan: Şimdiye kadar nedense hiç beyaz tenli bir kadına âşık olmadım. Birlikte olmayı seçtiğim iki kadın da senin gibi esmerdi. Doğanın melezleşmemiz için bize oynadığı bir oyun olabilir bu. Vee Tracy’yi biliyorsun sanırım.”

“Evet.”

“Vee çok güzel bir kadın ve hep güzel kalacak; mesleği gereği. Ama gördüğün gibi, bana bir faydası olmadı, Romanya prenslerinden biri için beni terk etti.”

“Neden, Bunny?”

“Radikal hareketten vazgeçmeyeceğim için.”

“Ah, o kadından öyle nefret ediyordum ki!”

Rachel’ın normalde sakın çıkan sesinde acıklı bir tını duyunca, Bunny meraklandı. “Nefret mi ediyordun?”

“Onu boğabilirdim!”

“Sana vurduğu için mi?”

“Hayır! Seni hareketten koparmaya çalıştığını biliyordum ve bunu başaracağından emindim. Bende olmayan her şey vardı onda.”

Bunny düşüncelere dalmıştı; Tanrım, ne tuhaftı! Vee bunu anlamıştı; ama o anlamamıştı! Ah, bu kadınlar! Kibarca konuşarak, “Hayır,” dedi, “onda her şey yoktu.”

“Bende olan şey nedir, Bunny? Senin için neden önemliyim?”

“Söyleyeyim; artık sürekli tartışmaktan çok yoruldu. Nasıl olduğunu bilemezsin; kendi adıma düşünmeye başladığımdan beridir bütün hayatım beni seven ya da yönlendirmeye hakkı olduğunu zanneden insanlarla cebelleşerek geçti. Seninle birlikte olduğumu düşündüğümde nasıl bir huzur hissettiğimi anlatamam; yumuşacık güzel minderlere kurulmak gibi bir şey bu. Çekindim, çünkü Vee Tracy olayıyla tabii ki gurur duymuyorum ve ikinci el bir erkeği isteyip istemeyeceğini bilmiyordum; aslında üçüncü el demeliydim çünkü lisedeyken de bir kız vardı. Şişmanlayacak olmanı dengelemesi için sana kendi kusurlarımı da anlatıyorum!”

“Bunny, öteki kadınlar umurumda değil; peşinde her zaman kadınlar olacak tabii. Ama Bayan Tracy ile birlikte olman beni üzüyordu çünkü onun bencil bir kadın olduğunu biliyordum ve bunu çok geç anlayıp yıkılmandan korkuyordum. En azından kendime böyle olduğunu söylüyordum; ama sanırım gerçekte kıskançlıktan çatlıyordum.”

“Neden ki, Rachel? Beni seviyor musun yani?”

“Hangi kadın seni sevmez ki? Esas sen beni seviyor musun?”

“Seviyorum; evet, gerçekten!”

“Ama Bunny...” derken Rachel’ın sesi hafifçe titriyordu. “Hiç göstermiyorsun!”

Bunny o an bunca zamanı boşa harcadığını anladı! Bir adım daha atıp ona sarılsa, Rachel başını omzuna yaslayıp kalbi burulurcasına hıçkırarak ağlayacaktı demek. “Ah, Bunny, Bunny! İnanayım mı?”

Bunny de inandırmak için, Rachel'ı öpmeye başladı. Rachel öyle ağırbaşlı ve muhafazakâr bir küçük hanımdı, ofiste öyle iyi bir yöneticiydi ki Bunny şimdiye kadar ona hep saygı ve korkuyla karışık bir hayranlık duymuştu; oysa şimdi âşık olduğu diğer kadınlardan hiçbir farkı olmadığını görüyordu Rachel'ın; kendini teslim edebileceğinden, bunun bir hata olmayacağından ya da çılgınca bir hayal görmediğinden emin olur olmaz... yarı gülerек, yarı ağlayarak, şaşkın bir mutluluk içinde, kendini Bunny'nin kollarına atıvermişti işte. Bunny onu öperken, o güzel hislerin arasında Rachel'ın şimdiye kadar ne kadar cesur ve sadık biri olduğunu, ne kadar dürüst davrandığını düşündü; evet, böyle bir kızı mutlu etmeye değerdі! Öteki hislerin arasına aşkı da katmak en ufak bir güvensizlik yaratmıyordu! Rachel da en az Eunice ve Vee kadar tutkuluydu; tavrında en ufak bir çekimserlik ya da tereddüt yoktu! “Ah, Bunny, seni öyle çok, öyle çok seviyorum ki!” Rachel karanlıkta bunları fısıldarken, öpücükleri sözcüklerinden çok daha fazla şey anlatıyordu.

“Sevgili Rachel!” dedi Bunny, mutlu bir kahkaha atarak. “Hislerin böyleyse, gidip hemen bir rahip ya da sulh hâkimi bulalım.”

“Budala Bunny!” diye yanıtladı Rachel. “Bilmem gereken tek şey, beni sevdiğin ve seni sevmekte serbest olduğumdu. Rahiplerle sulh hâkimleri umurumda bile değil!”

Bunun üstüne Bunny ona daha da sıkı sarıldı ve dudakları uzun bir öpücükle birleşti. Rachel başka şüphelerini dile getirecek olursa, Bunny onu susturacak, onu ikna etmenin bir yolunu mutlaka bulacaktı! Hem aşklarını itiraf etmek için bu gizemli koruluktan, gelecekte emek harcayacakları bu topraklardan daha iyi bir yer olabilir miydi? Evet, toprağı o kadar zengin olmasa bile artık bu çiftliği satın almalıydılar! Burası perili bir yer olacaktı; sonraki yıllarda, gençler bu korulukta oyunlar oynayıp törenler yaparken, Rachel'la Bunny gizli bir ürpertiyle onları izleyecekti. Gizemci ayinler de böyle eski meşe koruluklarında yapılmamış, antlar içilmemiş, kutsal güçler çağrılmamış mıydı!

III

Ertesi sabah sulh hâkimini buldular; sonra çiftliğin teftişini bitirip Angel City'ye dönerek ilk ödemenin yapılmasını sağladılar. Ardından evlendiklerini bütün arkadaşlarına açıklamanın heyecanını yaşadılar; tabii yalnızca okulun iyiliği, burjuva basının skandal tellallığı yapmaması için evlenmişlerdi!

Bunny haberi vermek için Ruth'a gitti; tuhaftı ama bu durum onu utandırıyordu. Ruth'un son on senedir ona âşık olduğu fikrini Bunny'nin aklına Bertie'yle Vee sokmuştu; şimdi Rachel da bundan emindi ve bu kadınlar birbirleri hakkında hiç yanılmıyordu! Ayrıca Bunny'nin Rachel'a anlatmadığı bir gerçek vardı; Bunny Paris'ten dönerken Rachel'a mı yoksa Ruth'a mı evlenme teklif etmesi gerektiği konusunda, kendi içinde çelişkiye düşmüştü! Ruth'a karşı derin bir sevgisi vardı; Ruth'un etrafa yaydığı o sessiz ve dingin hisse benzer bir sevgiydi bu. Tek sorun Paul'dü. Ruth abisine çelik zincirlerle bağlıydı; yani komünist hareket hayatında hep olacaktı ve Bunny bir süre bu sorunla boğuşmak zorunda kalmıştı.

Er ya da geç kararınızı vermek ve taraflardan birini seçmek zorundaydınız. Kapitalizmi oy sandığında mı yoksa "doğrudan eyleme geçerek" mi alt edecektiniz? Bunny artık bunu net olarak görebiliyordu; son karar kapitalist sınıfa ait olacaktı. Onlar bir sonraki savaşa hazırlanıyordu; yani savaşa giren ülkelerde, savaşın başında değilse bile sonunda Bolşevizm olacaktı. Sosyalistler bu savaşı önlemeye çalışacaktı; başaramazlarsa, bu iş Paul'ün yöntemiyle, Üçüncü Enternasyonal'le bitecekti. Ama Bunny mizacı yüzünden, şimdilik sosyalizme eğilimliydi. Şiddet yanlısı olamazdı! Şiddet söz konusu olaksa bile, bunu karşı taraf başlatacaktı!

Evlilik haberi Ruth'a ne hissettirmiş olursa olsun, dışa vurduğu duygu yalnızca sevinçti. Bunu beklediğini söyledi; Rachel, Bunny ile aynı görüşleri paylaşan iyi bir kızdı ve önemli olan da buydu. Sonra Paul'ün yarın eve döneceğini ve bir toplantıda konuşma yapacağını söyledi; destekçileri diplomatik güçlerini kullanarak Labor

Temple'ı* ayarlamıştı ve Paul orada Rusya'da gördüklerini işçilere anlatma fırsatı bulacaktı. Rachel'la Bunny de gelip onu dinlemeliydi; Bunny geleceklerini söyledi.

Uzun seçim kampanyası, seçim gününden önceki pazar sonlanıyordu. İşçiler oylarını isteyenlerden türlü çeşit vaat duymuştu; ama bu hepsinden farklı, seçimlerden çok daha önemli bir konuydu. Komünist hareketin liderleri ne kadar saldırgan olursa olsun, sıradan işçilerin dünyanın öteki tarafında gerçekleşen bu mucizenin bulaşıcılığından etkilenmemesi mümkün değildi; işçilerin başta olduğu, kendi kanunlarını yapıp kendi kültürlerini yarattıkları dev bir imparatorluk. Paul oradan yeni dönmüştü; güçlü sözleriyle orada olan şeyleri gözünüzün önüne getirebiliyordu: Kızıl ordu, kızıl okullar, kızıl gazeteler, beyaz terör ve kapitalistlerin on beş bin kilometrelik cephedeki direnci.

Ah, ertesi gün kapitalist basın öyle bir köpürdü ki! Toplantıda söylenenlere hiç değinmeden doğrudan her şeye karşı çıkıyor ve baş yazılarından itibaren esip gürlüyorlardı. LaFollette'i destekleyen "kızılar" zaten yeterince halt karıştırmıştı ama bu son yaptıkları kabul edilemez bir rezaletti; Fransa'dan sınırdışı edilen, herkesin tanıdığı bir Sovyet ajanının Angel City'de toplantı düzenlemesine ve sendikalı işçileri ayaklanıp ihtilal yapmaya kışkırtmasına izin vermişlerdi! Polisimiz ne işe yarıyordu? Vatansever cemiyetlerimiz, Amerikan Lejyonu'muz, asayiş sağlayacak diğer güçler neredeydi?

Bunny ertesi sabah Ruth'u aradı; Paul'ü görmek ve ona kurmayı planladığı okuldan söz etmek istiyordu. Ruth abisinin dok işçilerinin mitinginde konuşma yapmak için limana gittiğini söyledi. Bu adamlar Bunny yurtdışındayken büyük bir grev yapmış, kapitalist devlete karşı direnebilecekleri kadar direnmişlerdi. Altı yüz işçi yürüyüş yapıp marşlar söylemek suçuyla sokaklarda tutuklanmış ve çanlarına otu tıkamak için havalandırmasız koğuşlara atılmışlardı. On beş yirmi sendika lideri "kriminal sendikacılık" suçundan on yirmi yıl arası cezalar alarak eyalet hapisanesine yollanmıştı;

* Emekçi Tapınağı. (ç.n.)

dışarıda kalan işçiler de haliyle komünist doktrini dinlemeye, işçilerin kapitalist devleti yıkması gerektiğine inanmaya hazırды. O gece Dünya Sanayi İşçileri Birliği'nin limandaki salonunda bir eğlence düzenleniyordu; müzikler çalınacak, içkiler içilecekti ve Paul de bunun liderlerle tanışmak için iyi bir fırsat olacağını düşünmüştü. Bunny de Ruth'a Rachel'la beraber Beach City'ye gideceklerini, Paul'e rastlarsa, onu da yanlarında getireceklerini söyledi.

IV

Bunny ablasının sıkboğaz etmelerini artık kanıksamıştı, Vernon Roscoe'nun Kuyu Tepesi'yle raporlarına bir göz atarak miras işlerine o da bir el atsa olmaz mıydı? Verne oradaki kuyuların yarısından çoğunun kuruduğunu iddia ediyor, Bertie de onları soymak için yine bir numara çevirdiğinden kuşkulanıyordu. Bertie kurumuş bir petrol kuyusunu tavuk kümesinden ayıramazdı; ama Bunny bu işlerden anlıyordu ve bu yüzden oraya gidip biraz hafiyelik yapsa, orada çalışanların sahayla ve geleceğiyle ilgili görüşlerini alsa olmaz mıydı yani? Bunny, Rachel'ı da yanına alıp oraya gitti; Rachel artık her yere yeni kocasıyla birlikte gidiyordu tabii. Ofisin başına en eski Genç Sosyalistler'den birini getirmişlerdi ve Rachel artık sıradan işlerle ilgilenmiyor, yalnızca yöneticilik ve editörlük yapıyordu. Bunny yine tek kollu şoför olmuş, direksiyonu bir tek sol eliyle tutuyordu ve hız yaptığı zamanlarda Rachel çok kızıyor, böyle bir mutluluk yaşadığı için zaten tanrıların onu kışkandığını söylüyordu.

Rachel'ın bir petrol sahasını yakından görmüşlüğü yoktu. Bunny onu "keşif kuyusuna" götürdü ve Bay Culver'ın petrolü başıyla durdurmaya çalışarak kulak zarlarını nasıl patlattığını anlattı. Çamurun sürekli akıtılmasına bizzat yardımcı olduğu, Baba'nın açtığı ilk kuyuyu gösterdi. Baba büyük servetini yapmaya bu kuyuyla başlamıştı; onunla birlikte belki on beş yirmi kişi daha zengin olmuştu ve bunun karşılığında, "birimler" alarak kaybettikleri para yüzünden, Beach City'deki binlerce kişinin evi ipotek altına alın-

mişti. Kuyu Tepesi'nden en çok bu şekilde, petrol yerine kâğıtlar satarak para kazanılmıştı. Paul'ün de dediği gibi, toprağın altından çıkan paradan daha çoğu toprağa gömülmüştü. Burada akıllıca çıkarıldığı takdirde otuz yıl boyunca herkese yetecek kadar büyük bir petrol hazinesi vardı; ama şimdi bütün sahayı kuyular kaplamıştı ve bunların yüzlercesinden o kadar çok petrol çıkıyordu ki çıkarmak için yapılan masrafa değmiyordu. Petrolün altında biri kurtarılmış, altında beşi boşa gitmişti!

Ekonomi derslerinde göklere çıkarılan kutsal "rekabet" böyle bir şeydi işte! Başka bir yönü de o korkunç istatistiklerdi; petrol sahasının ilk birkaç yılı boyunca burada binlerce işçi çalışmış, yüz işçiden yetmiş üçü ya ölmüş ya da ağır yaralanmıştı! Kapitalist sanayinin gazetelerce yok sayılan, hiç bitmeyen bir dünya savaşı olduğu su götürmez bir gerçektir.

Bunny, Ross kuyularını inceledi; eskilerden çoğu onu tanıdığı ve gelip selam verdiği için "hafiyelik" yapamadı. Birçok adamla konuştu ve söylenenlerin Verne'ün sözleriyle uyuştuğunu gördü. Derken, akşama doğru, Rachel'la dönmeye hazırlanırken, bir evin önünden geçtiler; kara petrol ve gri toz lekeleriyle kaplı, arka bahçesinde bir su deposu olan köhne ve harap bir evdi; yan arsanın üç metre yakınında bir kuyu iskelesi, öteki yanında başka bir iskelenin motorunu barındıran bir baraka vardı. Bunny durup evin numarasına baktı: Los Robles Bulvarı, 5746 numara. "Burası Bayan Groarty'nin evi. Paul'ün halası, kira sözleşmesi için bu evde toplantı yapılmıştı ve Paul'ün sesini ilk kez şu pencereden duymuştum!"

Rachel'a o gece olanları, olayın kahramanlarını ve neler yaptıklarını anlattı. Paul o olayın küçük bir petrol savaşı, dünya savaşının büyük petrol savaşı olduğunu, aralarında hiçbir fark olmadığını söylüyordu! Konuşurlarken kapı açıldı ve Bunny üzerinde kirli bir sabahlıkla çıkan şişman, kırmızı suratlı kadını görünce, "Bayan Groarty bu işte!" dedi heyecanla. Hemen fırladı: "Merhaba, Bayan Groarty!" Kadıncağz Bunny'yi görmeyeli kaç yıl olmuştu; Bunny ona kim olduğunu söylemek zorunda kaldı: O küçük çocuk büyüyüp evlenmişti, ha? Vay, vay, insanın inanası gelmiyordu, zaman

nasıl da geçiyordu! Bay Ross ölmüştü demek; Bay Groarty üzücü haberi gazetede görmüştü. Bunny'nin artık eskisinden de zengin olduğunu bilen Bayan Groarty heyecanlanarak ve ev çok dağınık olduğu için de epey telaşlanarak onları içeri buyur etti.

Girdiler, çünkü Bunny sonradan birlikte gülebilmek için Rachel'ın o merdiveni görmesini istiyordu; Rachel bir şey anlamayacak ve o merdivenin –tek katlı bir evde– ikinci kata çıktığını zannedecekti! Salon aynıydı; küçülmüş gibi görünmesine ve bütün parıltısını yitirmiş olmasına rağmen hiç değişmemişti. Bunny'nin önünde durduğu, Paul'ün fısıltısını duyduğu pencere oradaydı işte. Aman Tanrım, “Hanımefendinin Rehberi: Pratik Görgü Kitabı” da solmuş, mavi ve altın renginin üzeri minik minik beneklenmiş halde hâlâ orta sehpa da duruyordu! Onun yanında yasal belgelere benzeyen, en az yirmi santim kalınlığında, kurdelelerle bağlanıp mühürlenmiş bir kâğıt tomarı vardı. Bayan Groarty, Bunny'yi kâğıtlara bakış atarken yakaladı; ya da belki yalnızca derdini anlatacak birine ihtiyacı vardı. “Bunlar bizim arsayla ilgili belgeler,” dedi. “Avukattan yeni aldım, adam paramızı alıyor ama hiçbir şey yapmıyor.”

Sonra anlatmaya başladı ve Rachel'ın petrol tarihi dersi bu şekilde devam etti. Groarty'ler ortak mal sahipliği anlaşması yapmış, sonra vazgeçip daha küçük bir grupta anlaşmışlardı; sonra arsalarını Slipper ve Wilkins'e kiralamışlardı ve bu “kira avcıları” sözleşmelerini bir kooperatife satmıştı; kooperatif hortumlanmış ve iflasa sürüklenmişti; derken sözleşmeyi Bayan Groarty'nin dünyadaki en büyük alçak dediği bir adam satın almış, bu adam gidip bir sürü ipotek ve borç yapmıştı ve kuyudan bir dolar bile kazanmamış olmalarına rağmen insanlar şimdi resmen Groarty'lerden para istiyordu; bunca yıldır ne koşullarda yaşıyorlardı, baksalardı ya!

Belgeler bu işlemlerin kayıtlarıydı: Ortak mal sahipliği anlaşmaları, kira sözleşmeleri, temlik senetleri, tahliye kararları, tahliyeyi iptal kararları, ipotekler, “yüzde” satışları, inşaat ipotekleri, vergi makbuzları, anlaşma süresinin bitmek üzere olduğunu bildiren ihbarlar; daktiloyla yazılmış en az altı yüz sayfa ve çoğu hukuk

jargonunda, bir buçuk milyon civarında sözcük: “Aşağıda imzası bulunanlar iş bu vesile ile,” “dolayısıyla bahsi geçen mülk,” “birinci tarafın daha önce belirtilen tarihte sözü geçen işlemleri gerçekleştirmemesi halinde” vesaire. Yalnızca sayfaları çevirmek bile insanın başını döndürüyordu. Üstelik bütün bunlar yüz bin varil olması beklenen ama bin varili bile bulmayan petrolün sahibi olabilmek içindi! Paranın nereye gittiğini görebiliyordunuz; bütün gün ofise kapanıp bu laf kalabalığının suretlerini çıkaran soluk yüzlü daktilolarla suretleri tekrar tekrar kontrol eden, arayıp bulan, kayda geçiren soluk yüzlü memurlara gidiyordu. Angel City’de bu belgelerden resmen milyonlarcasının daktilo edilmesi, tekrar tekrar kontrol edilmesi, aranıp bulunması ve kayda geçirilmesi için binlerce kadın ve erkek köleye iş vererek büyük birer işadamı olan insanlar vardı!

V

Rachel’la Bunny akşam yemeğinden sonra deniz kenarında gezintiye çıktı; Güney California’da arada bir görülen o ılık gecelerden biriydi; denizin üzerinde bir ay ve lambaları ışıldayan uzun bir iskele, âşıkları kendine çeken bir orkestra müziği vardı. İskele girişinde belediyeye ait sade bir salon vardı ve dindar belediye yönetimi burada mutaassıp danslar düzenliyordu. Bunny yeni eşiyle dans etti; ah, balayındayken gayet mutaassıp bir yerde biraz dans etmek ne güzeldi.

Ama dans aralarında, orkestra dinlenirken, bir şey salonu sallıyor, uzaktan gelen bir gök gürültüsüne benzeyen boğuk, kasvetli bir patlamayla pencereler zangırdıyor, ayaklarınız sarsılıyordu. “Bu ne?” dedi Rachel hayretle. “Deprem mi oluyor?”

“Toplar,” diye yanıtladı Bunny.

“Toplar mı?” Bunny filonun talim yaptığını açıklamak zorunda kaldı. Limanda konuşlanmış, isimsiz bir düşmana karşı koyan yirmi kadar savaş gemisi vardı; şu anda gece atış talimi yapıyorlardı. Sahile yakın oturanlar bu sesleri gece gündüz, ara ara duyardı.

Bunun üstüne Rachel dansa devam edemedi. O boğuk patlamayı ne zaman duysa gözünün önüne parçaları havada uçuşan delikanlılar geliyordu. Kapitalistler yeni savaşlarına hazırlanıyordu; sosyalistler böyle bir durumda nasıl dans edebilirdi ki?

Arabayla liman boyunca uzanan bulvara girdiler. Yirmi beş otuz kilometre boyunca kasabalar, köprüler, doklar, raylar, fabrikalar; iç taraflarda işçilerin evleri için ayrılmış “parseller”. Burası dünyanın hızla gelişen en büyük limanlarından biriydi ve işin başında olanlar, parayı elinde tutanlar, “doğrudan eylem” ya da “kriminal sendikacılık” denen korkunç canavarın karşılarında bir set gibi yükseldiğini görüyordu. “Dünya Sanayi İşçileri Birliği”nin üyeleri buradaki merkezlerinde buluşup planlar yapıyordu, baştakilerse onlarla sürekli savaş halindeydi.

Ruth’un verdiği adres işçi sınıfının yaşadığı bölgedeki gözlerden uzak bir sokaktaydı. Pencerelerinde ışık olan büyükçe bir salondan piyano eşliğinde şarkı söyleyen çocukların sesi geliyordu. Bunny kaldırım kenarına park etmiş arabaların arasında boş yer bulup geri geri girdikten sonra tam arabadan iniyordu ki Rachel koluna yapıştı. “Dur!” Sokak bir anda ikişer ikişer gelerek yolu tamamiyle tıkayan bir sürü arabayla doldu; içlerinden ellerinde çeşit çeşit silah, sopalar, küçük baltalar, demir borular taşıyan elli kadar adam fırladı. Adamlar hızla salonun girişine koştur ve çok geçmeden müzik sesi kesildi; içeriden çığlıklar, kırılan camların, ağır darbelerin sesleri geldi.

Bunny, “Baskın var!” diye bağırarak salona koşmaya yeltendi; ama Rachel kollarını sımsıkı ona sararak gitmesine izin vermedi. “Hayır! Hayır! Otur oturduğun yerde! Ne yapabilirsin ki?”

“Tanrım! Bir şeyler yapmamız lazım!”

“Silahın yok, koca çeteyi nasıl durduracaksın? Öldürürler seni! Burada kal!”

İçeride kızılca kıyamet kopuyordu; salon çok kalabalıktı ve herkes avazı çıktığı kadar bağırıyordu herhalde. Bir de üst üste gelen o darbe sesleri; eşyalara mı yoksa insanlara mı vurulduğu anlaşılmıyordu. Bunny kurtulmaya çalışırken kendini kaybetmek üzereydi

ve Rachel çıldırmış gibi onu tutmaya çalışıyordu;, Bunny onun bu kadar güçlü olduğunu bilmezdi. “Hayır, Bunny! Hayır! Tanrı aşkına! Hatırım için! Of, lütfen, lütfen!” Rachel o korkunç dakikalarda bu dehşeti hayatı boyunca yaşayacağını fark etti; bu berbat sınıf savaşında, kocasının görev aşkı uğruna can vermek zorunda kalacağı bir an mutlaka gelecekti. Ama şimdi değil, şimdi değil! Balayılarında değil!

Siz daha neler olduğunu anlayamadan geçip giden bir kasırga gibiydi. Saldırgan grup salona girdiği gibi hızla dışarı çıktı. Esir alıp yanlarında sürükledikleri beş altı kişiyi motorları hâlâ çalışan arabalara attılar; sonra bir gürültüyle basıp gittiler ve sokağa sessizlik çöktü.

Bunny artık inip salona koşabilirdi, Rachel da hemen peşinden girdi. O gece Bayan Groarty’nin bahçesine koşarak, “Paul! Paul!” diye haykırdığında olduğu gibi, aklında tek bir düşünce vardı Bunny’nin. Bu linç eylemi sırasında mutlaka Paul’ü de alıp götürmüşlerdi, Bunny onu nasıl kurtaracaktı?

Kapıda gördüğü ilk şey, alnındaki koca yarıktan her yerine kanlar akan bir adam oldu; adam bir şey göremediği için oraya buraya sendeleyerek, “Orospu çocukları! Orospu çocukları!” diye bağıırıyordu. Yanında eli yarılmış bir adamla, eteğini yırtarak bandaj yapmaya çalışan bir kadın vardı. Yerde yatan küçük bir kız acıyla haykırıyor, adamın biri kızın çoraplarını çıkarırken çoraplarla birlikte etleri de soyuluyordu. “Çocukları kahvenin içine atıldılar!” dedi biri Bunny’nin kulağının dibinde. “Tanrım, çocukları kaynar kahveye atıldılar!”

Her yerde karmaşa, kriz geçiren ya da yere diz çökmüş hıçkırarak ağlayan kadınlar vardı. Zarar görmemiş tek bir eşya yoktu, sandalyeler baltalarla parçalanmıştı, piyanonun bağırsakları deşilmiş, iç organları yere saçılmıştı. Masalar ters çevrilmiş, tabak çanağın üzerinde tepinilmiş, kahvenin kazanına benzer bir şey devrilmiş ve buhar salan kahve oraya buraya saçılmıştı. Ama devirmeden önce üç çocuğu da sırayla o şeyin içine sokmuşlar, anne babaları çılgına dönmüş bir halde çocukları çekmeye çalışmıştı. Bacakları haşlanan çocuklar hayat boyu sakat kalacaktı; biri “şakıyan emekçi kuş” dedikleri on

yaşındaki bir kızdı, kız o tatlı soprano sesiyle duygusal balatlar ve isyan şarkıları söylerken çetenin lideri, “Biz senin sesini kesmeyi biliriz!” diyerek onu sahneden aşağı çekmişti.

Bu baskının nedeni neydi? Gazetelere bakılırsa, filodaki vatan-sever askerlerin öfkesiydi. Savaş gemilerinden birinde gerçekleşen patlamada birçok asker ölmüştü ve gazetelerde komünistlerden birinin buna mutlu mutlu güldüğüne dair bir haber yer almıştı. Kapitalist basının en eski numaralarından biriydi bu. Eski Rusya’da Yahudilerin “kurban törenleri” düzenleyerek Hristiyan bebekleri öldürdükleri masalıyla “Karayüzler” kışkırtılmıştı. Britanya’daki hükümet Sovyet liderlerinin yazdığını söyledikleri sahte mektuplar sayesinde seçimleri kazanmaya çalışıyordu. Amerika’daki sınırdışı etme çılgınlığı birçok resmi belgeyle kutsanıyordu.

Asayiş isteyen gazeteler bunun anlık gelişen bir baskın olduğunu yazdı. Fakat gözden kaçmayan bir gerçek vardı: Komünistlerin o güne kadarki bütün toplantılarında, kanuna aykırı şeyler söylenmesini önlemek amacıyla polis de vardı; ama o gece etrafta polis falan yoktu. Bunny ve diğer “kızılar” emniyet müdürlüğüyle valiliğe akın etse, belli başlı çete liderlerinin isimlerini verse bile, bu kanlı baskını yapanları cezalandırmak için tek bir adım atılmayacaktı!

VI

Bunny, Paul’ü bulacağını zannetmiyordu ama sırtüstü serilmiş orada öylece yatıyordu işte; yanına diz çökmüş insanlar vardı. Sol gözü kanla kaplıydı ve aldığı darbeyeyle patlamış gibi görünüyordu; bilinçsiz halde, hiç kıpırdamadan yatıyordu ve Bunny ismini haykırduğunda da tepki vermedi. Ama yaşıyor, nefes alırken horlamaya benzer bir ses çıkarıyordu.

Doktor! Doktor! Çevrede yaşayan doktorlar vardı ve insanlar onları bulmak için dışarı koştu. Bunny’nin de Beach City’de yaşadığı günlerden tanıdığı bir doktor vardı ve o da hemen fırlayıp bir telefon buldu; şans eseri, doktor evdeydi. Bunny olanları anlatınca,

hemen geleceğini söyledi; kafatası ya da diğer kemikler hasar gör-
düyse, röntgen gerekeceğini söyleyerek röntgen çeken doktorların
isimlerini verdi ve Bunny birkaç yere daha telefon edip bu doktor-
lardan birinin laboratuvarında kalarak ondan haber beklemesini
sağladı. Bir de hastaneden ambulans çağırdı.

Salona döndüğünde Paul'ün durumu aynıydı. Rachel yaralı gö-
zünün üstüne temiz bir mendil, başının altına minder koymuştu.
Öteki kurbanlar dışarı taşınmıştı ve meraklı bir kalabalık toplandığı
için harap durumdaki salonun kapısı kapatılmıştı.

Gelen doktor Paul'ün beyin sarsıntısı geçirdiğini söyledi. Kafa-
tasının dibinde ağır bir darbenin izi vardı; Paul ya gözüne darbe
alıp düşünce başını yere çarpmış ya da başının arkasına aldığı bir
darbeyle yere düşmüştü ve gözüne sonradan vurmuşlar ya da üstü-
ne basmışlardı. Önce röntgen çekirmek zorundaydılar, bu yüzden
Paul'ü bilinçsiz halde röntgen laboratuvarına götürdüler ve doktor
Rachel'la Bunny'ye çekilen röntgenlerde görülen, kafatasının dibin-
den ağız içi boşluğuna kadar uzanan çatlağı gösterdi. Yapılabilecek
bir şey yoktu; böyle bir durumda ameliyat mümkün değildi. Her
şey beynin ne kadar hasar gördüğüne bağlıydı ve onu da zaman
gösterecekti. Hastanın sakin kalması lazımdı.

Şehirde özel bir hastane vardı; Paul çok geçmeden gözünde ban-
daj, başı çatlağın olduğu yerde baskı olmasın diye askıya alınmış
halde oradaki bir yatağa yatırıldı; Bunny ile Rachel da yatağın ya-
nında oturup yaşlı gözlerle ona baktılar. Rachel kadınsı sezgisiyle
kocasının aklını okudu. "Sevgilim, içeri girip kendi kafatasını da
patlattırmadın diye ömür boyu kendini suçlamayacaksın, değil
mi?" Hayır, Bunny bu faciayı önleyemeyeceğini biliyordu; ama ah,
bu neden Bunny'nin hayatında gördüğü en mütiş beyne, Paul'ün
beynine olmak zorundaydı ki? Bunny dehşet dolu, düşünceli göz-
lerini Paul'e dikmiş öylece oturuyordu.

Fakat yerine getirmek zorunda oldukları zor bir görev daha
vardı. "Ruth'a haber vermemiz lazım," diyerek hatırlattı Rachel.
Bunny'yi bu ağır yükten kurtarmak için, bu işi bizzat halletmeyi

önerdi. Kardeşi Jacob'ı aradı, Jacob bir kurul toplantısından yeni eve dönmüştü ama hemen taksi çağırıp Ruth'un evine gitmeli ve onu limana getirmeliydi.

Ruth iki saat sonra merdivenleri koşarak çıkarken, yüzü korkuyu betimleyen bir mask gibiydi. "Nerede? Durumu nasıl?" Odaya girip Paul'ü görünce durdu: "Ah, nesi var?" Durumu anlattıklarında da, "Yaşayacak mı?" diye sordu. Gözlerini abisinin yüzünden bir an ayırmadan yatağa yaklaştı. Elleri ona doğru uzanıyor, dokunmaması gerektiğini düşünerek geri çekiyordu; elleri kendi iradeleriyle hareket eder gibi, yeniden uzanıyordu. Birden dizlerinin bağı çözüldü ve yere çöküp ellerini yüzüne örterek hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Sakinleştirmeye çalıştılar ama Ruth orada olduklarının bile farkında değildi. Acının o korkunç koridorlarına dalmış ilerliyor, ilerliyordu. Onu izlerken, Bunny kendi yanaklarından aşağı da sıcak gözyaşlarının süzüldüğünü hissetti. Vee bir kızın abisine bu kadar yoğun hisler beslemesinin normal olmadığını söylemişti; ama Bunny onu anlıyordu; Ruth Paradise'ın o ıssız tepelerindeki çocukluğuna, Paul'ün tek arkadaşı, kaçıklarla dolu bir aileden ve onu kendisi gibi düşünmesi için dövüp duran bir babadan kaçıp sığınabileceği tek liman olduğu o günlere dönmüştü. Paul'ün müthiş bir adam olduğunu o günlerde anlamış ve bunca yıl boyunca ondan hiç ayrılmamıştı; Paul'ün zihinsel gelişimine bizzat şahit olmuş ve bildiği her şeyi ondan öğrenmişti, şimdiyse o zihin bir barbar tarafından demir bir boruyla darmadağın edilmişti!

VII

Vakit geceyarısını epey geçmişti, Rachel, Bunny'yi oradan uzaklaştırmak istiyordu. Artık Paul ve kız kardeşi için yapabilecekleri bir şey kalmamıştı. Birkaç bina ötede küçük bir otel vardı ve orada oda tutup dinlenebilirlerdi, bir değişiklik olursa hemşire onları haberdar ederdi. Bunny kabul etti, Rachel'a da haksızlık etmemeliydi.

Onun da kendini Paul'e bu kadar adanmış, Paul'ün bütün fikirlerini benimsemiş, şimdiye kadar söylediği her şeyi hatırlıyor olmasında bir gariplik olduğunu biliyordu. Evet, bunu önce Bertie, sonra da Vee söylemişti; şimdi de Rachel söylüyordu!

Bunny uyuyamadı. Otel odasındaki yatakta öylece uzanırken, Rachel'a bunun nedenini anlattı; hayatında farklı, daha iyi bir şeyler ararken Paul'ün ortaya çıkıverdiğini. Ona bir ideali –sağlam ve sert bir şeyi– kendi kendine yetebilmenin, bağımsız düşünüp kararlar vermenin, hayatla yüzleşip onu anlayabilmenin, paranın ve sefahatin peşine düşmemenin önemini gösterdiğini. Bunny bu idealler için yaşamayı becerememişti; hayır, lüks içinde yaşayıp kadın peşinde koşmuştu; ama yine de o idealler, Paul gibi olma isteği içinde yer etmişti.

Sonra hayatındaki bütün krizlerde Paul ortaya çıkmış, Bunny'nin kendini ve yaptıklarını onunla karşılaştırarak değerlendirip ne kadar başarısız olduğunu anlayabilmesini sağlayan bir kerteriz olmuştu. İşçileri, işçilerin de insan olduğunu ona Paul öğretmişti; Bunny'nin gözünde, uyanmakta olan yeni işçi sınıfının simgesi olmuştu Paul. Onun zihni dünyadaki durumu aydınlatan, Bunny'ye bilmesi gerekenleri gösteren bir projektör olmuştu. Şimdiyse o ışık sönmüştü ve Bunny her şeyi kendi cılız fenerinin ışığında görmek zorundaydı!

“Hayatım, iyileşebilir de,” diye fısıldadı Rachel; ama Bunny inleyerek, “Hayır, hayır, ölüyor,” dedi. Paul'ün kafatasının dibindeki çatlağı gösteren röntgen gözlerinin önünde tırtıklı bir şimşek gibi çakıp duruyordu. O ışık, en azından bu dünya için sönmüştü; barbarın teki demir boruyla söndürmüştü.

Rachel kocasına sarılıp onu okşayışlarıyla sakinleştirmeyi dene-di. Başardı da, Bunny onun aşkını reddedemezdi. Çok geçmeden daldı ve biraz uyudu. Ama Rachel uyumadı, ona sarılarak öylece yattı çünkü Bunny uyurken irkilip sığıyor, bacaklarıyla kolları atı-yordu; aynı o koca toplar atıldığında Rachel'a olduğu gibi!

Rüyasında ne yapıyordu acaba? Eli sopalı, baltalı, demir boru-lu barbarlarla mı dövüşüyordu? Yoksa eski günlere gitmiş, Paul'le Ruth'u yukarıdan seyrediyor, ruhunu yaralayan o olayları yeniden

mi yaşıyordu? Baba'nın araziyi ailenin elinden alışını mı izliyordu; petrol işverenlerinin ilk grevi bastırışını mı; devletin Paul'ü yuvasından koparıp Wall Street'teki bankacılar için grev kırıcı olarak çalıştırmasını mı; Vernon Roscoe'nun Paul'ü hapse attırışını mı; kapitalizmin bütün dünyaya yayılmış terörüyle Paul'ü orada oraya savuruşunu, tehdit edişini, ona eziyet edişini, iftira atışını mı; ta ki en sonunda o demir borulu barbarı kiralayana kadar?

VIII

Sabah olunca tekrar hastaneye gittiler. Değişiklik yoktu. Paul hâlâ yatıyor, hırıltılı nefesler alıp veriyordu; Ruth yatağın yanında bir sandalyeye oturmuş, gözlerini abisine, ellerini sımsıkı birbirine kenetlemişti. Yüzü daha beyazdı, o kadar; bir de dudaklarının titremesi hiç durmuyordu. Hemşire biraz uzanıp dinlenmesi için yalvarıyor ama o başını iki yana sallıyordu. Hayır, hasta bakmaya alışıkta zaten; o da hemşireydi. Öteki kadın bütün hemşirelerin her fırsatta uyuduklarını söyledi; ama hayır, lütfen; Ruth orada kalmak istiyordu.

Yine doktor geldi. Yapabileceği bir şey yoktu, bekleyip göreceklardı. Bunny adamı bir köşeye çekip yaşama şansının ne kadar olduğunu sordu. Söylemek imkânsızdı. Paul iyileşirse, bilinci geri gelecekti. Ölecekse de, büyük ihtimalle menenjitten ya da beynindeki bir kan pıhtısı yüzünden ölecekti.

Rachel aileye haber verilmesi gerektiğini söyledi. Bunny de Paradise'taki Abel Watkins'e telgraf çekip bir otomobil bulmasını ve aileyi oraya getirmesini, masrafları kendisinin karşılayacağını söyledi. Eli' a telgraf çekme konusunda çelişkiye düştü ve buna zorunlu olmadığına karar verdi. O işi isterse ihtiyar Bay Watkins yapsındı, Bunny ancak Paul'ün isteyeceği şeyleri yapmakla yükümlüydü. Sonra sabah gazetelerini aldı ve gece olanlarla ilgili sevinçli haberleri okudu: Kızılara gerekli ders verilmişti ve limanda asayiş berkemaldi.

O gün seçimler vardı: Bunny'ye uzun bir kâbus gibi gelen kampanyanın doruk noktası o gün yaşanacaktı. Senatör LaFollette sosyalistlerin desteğiyle biraz sesini duyurmuştu ve en büyük koz petrol rezervi konusuydu; suçu ortaya çıkarıp aleyhlerinde davalar açılanlar, asıl suçlulara karşı. Suçu ortaya çıkaranlar ilk başlarda cidden biraz yol almışlardı; insanlar umursamış gibiydi. Fakat düşman yalnızca saldırıya geçmek için doğru anı beklemişti. Kampanya döneminin son üç haftasında bütün cephaneliğini boşaltmış, sanki eşekarılarından uçsuz bucaksız bir bulut çıkmış, sokağın, yakan ve zehirleyen bir sürü yalan gökyüzünü karartmıştı!

Bunu yaptıran Vernon Roscoe'yla diğer petrolcülerin parasıydı tabii; artı bankerlerle menfaat sahiplerinin ve korunan büyük üreticilerin, hükümeti satın almaktan kazancı, alamamaktan kaybı olacak herkesin parasıydı. Elli milyon dolarlık bir kampanya daha; bütün köy ve mezralarda, şehir ve kasabalardaki bütün seçim bölgelerinde dehşetin dağıtımını sağlayan bir komite vardı. Üretildiği yer Washington ve New York'taki merkez fabrikalardı ve ürün toptan sevk edilerek bütün ülkeye dağıtılıyor, araçlar yoluyla dolaşıma giriyordu; gazeteler ve broşürler, mitingler, geçit törenleri, bandolar, kırmızı ateşler ve meşaleler, radyolar ve beyazperdeler. Kızıl muhrip LaFollette kazanacak olursa, ekonomi çökecek, işçiler işsiz kalacaktı; onun için o güçlü ve sessiz devlet adamına, sıradan insanların "Temkinli Cal" olarak bilinen bilge, asil yürekli dostuna oy vermek gerekiyordu. Şimdiyse, Paul Watkins son nefeslerini alıp verirken, bütün ülkede saniyede yaklaşık bin oyluk bir kar fırtınası esiyordu. Sıradan insanların iradesi oylara yansıyor.

IX

Yaz ortasındaki günler gibi bir gündü ve hastanedeki odanın pencereleri açıktı. Altı metre kadar ötedeki yan bina bir apartmandı ve odanın hemen karşısındaki salonun açık penceresinden, California eyaletindeki iki yüz bin radyodan birinin sesi geliyordu. Evde ya-

şayan kadın da gündelik işlerini “Jesus, Lover of My Soul”* ya da “Flammin’ Mamie, Sure-fire Vamp”** gibi şarkılar eşliğinde yapmaya alışkın iki yüz bin ev hanımından biriydi. Yayınları o civarda dinlenebilen çok sayıda radyo istasyonu vardı ve bunların bazıları yirmi dört saat yayın yapıyor, siz zevkinize uygun olanı seçebiliyordunuz. Bu ev hanımının çok yönlü zevkleri vardı ve Paul’ün başucunda bekleyenler bir Hawaiili Aloha Dörtlüsü’nün nağmelerine, bir İlk Metodist Kilisesi’nin Org Resitali’ne, Piggly Wiggly Kadınlar Orkestrası’na, Doğu’da seçimlere büyük bir katılım olduğunu bildiren Radyo QXJ’ye, ikinci el araba satışlarının reklamını yapan Radyo VZW’ya, herkesi hemen oy vermeye çağıran isimsiz bir konuşmacıya, “Seni seviyorum aşkım, sevmez miyim hi-hi-hiç,” diye şakıyan koloratur soprano Bayan Elvira Smithers’a kulak veriyordu.

İşçi partisinden ve limandaki Dünya Sanayi İşçileri Birliği merkezinden telefonlar geldi. Gazeteciler Bunny’nin baskınla ilgili sözlerini kibarca dinleyip notlar aldı ama gazetelerde hiçbiri yayınlanmadı tabii. Angel City gazetelerinin güttüğü politikayı küçücük çocuklar bile anlayabilirdi; iş ilişkilerine zarar verebilecek hiçbir haberi yayınlamıyorlardı.

Paradise’tan bir telefon geldi; artık Bayan Andy Bugner olan Meelie Watkins arıyordu. Annesiyle babası Sadie’yle birlikte bir ayine gitmişti. Meelie gittikleri kilisenin yerini bilmiyordu ama bulmaya çalışacaktı. Paul nasıldı? Bunny durumu anlatınca da, Eli’ı çağırıp çağırmadıklarını sordu. Ona inanmıyor olabilirlerdi ama sonuçta Eli gerçek bir şifacıydı; şimdiye kadar kim bilir kaç kişiyi iyileştirmişti ve kendi abisini iyileştirmesi de gayet mümkündü! Böylece Bunny, Eli’ın Tapınak’ına telgraf çekip durumu anlattı, iki saat sonra da hastanenin kapısında büyük ve pahalı bir limuzin durdu.

Üçüncü Vahiy’i bildiren peygamber Eli, üzerindeki krem rengi flanel takımla ve uzun vücuduyla göze çarpıyordu. Güç sahibi olduğu bu ihtişamlı günlerde tıpkı papa gibi davranmaya başlamıştı.

* Ruhumun aşkı İsa. (ç.n.)

** Yangın Mamie, Tam bir Vamp. (ç.n.)

Sizinle el sıkışmıyor, o kocaman, pörtlek, berrak mavi gözlerini gözlerinize dikip, “Tanrı’nın lütfu üzerine olsun,” diyordu. Kardeşinin odasına girince öylece durup Paul’e baktı ama bir şey sormadı; kafatası röntgenleri umurunda değildi, Tanrı bilinmesi gereken her şeyi bilirdi zaten. Sonunda, “Kardeşimle yalnız kalmak istiyorum,” dedi. Bu isteğe karşı çıkmak için bir neden olmadığından, Bunny de Rachel ve Ruth’la birlikte odadan çıktı.

Ruth için nerede olduğu fark etmiyordu, dudaklarındaki o yürek burkan titremeyle boşluğa bakmaktan başka bir şey yapmıyordu. Dehşet ve acıyı betimleyen bir tablo gibiydi! Hastanedeki doktor biraz süt içmesi için yalvarırken hemşire bir bardak süt getirdi ve Ruth bardaktan bir yudum aldı ama yutamadı. Gözlerinden yaşlar boşandı. Onunla ne konuşabiliyor ne de başka bir şekilde iletişim kurabiliyordunuz.

Eli tek söz etmeden çekip gitti; sıradan ölümlüler Tanrı’nın işlerini her zaman anlayamazlardı tabii. Paul’ün durumunda görünür bir değişiklik olmadı. Ruth nöbetinin başına döndü, ama bu kez doktor resmen emrederek biraz uyku tozu alıp uzanmak zorunda olduğunu söyledi, Ruth’un kendi hastanesinde bu şekilde intihar etmesine izin veremezdi. Doktorlardan emir almak üzere eğitilmiş olan Ruth’u alıp götürdüler ve nöbeti Bunny ile Rachel devraldı.

X

Gece oldu. Pencerenin karşısındaki evin erkeği işten dönüp akşam yemeğini yemiş, şimdi de ceketini çıkarıp rahat rahat radyonun önündeki derin hasır koltuğuna kurulmuş, ağzında piposuyla boşluktaki radyo dalgalarını keşfe çıkmıştı. Paul’ün başucundaki nöbetçiler böylece yerlerinden hiç kıpırdamadan seçim haberlerini alabildiler. Aradaki saat farkı yüzünden, California kendi sonuçlarından önce doğudaki sonuçları alabiliyordu; ama o salı akşamı doğuda ve batıda durum aynıydı; elli milyon dolarlık kampanya işe yaramıştı ve hangi radyoyu dinlerseniz dinleyin sandığa giden seç-

menlerin güçlü ve sessiz devlet adamına verdikleri oyların, bütün rakiplerinin toplam oy sayısından fazla olduğunu öğreniyordunuz. Büyük gazetelerin ve onların sahibi olan kiliselerle tapınakların en çok istediği şey bu olduğu için, yapılan duyurularda da neşeli bir hava hâkimdi; Massachusetts'te oyların üçte ikisinin en sevilen Massachusetts çocuğuna gittiğini öğrendikten sonra Altı Neşeli Cazcı Çocuk'tan "Bir Demiryolu Kasabasında Seksi Bir Sevgilim Var"ı ya da Chicago Kuyruklu Yıldızı'ndan "Bebeğim ikiye iki geçecek"i dinleyebiliyordunuz! Böyle neşeli bir ortamda ölmek güzel olabilirdi, ama maalesef Paul'ün bir şey duyduğu yoktu.

Üçüncü Vahiy Tapınağı da yayındaydı. Eli'nın müritleri seçimlerle ilgilenmiyordu; nasılsa çok yakında kanatlanıp monarşiyle yönetilen semavi âlemlere uçacaklardı. Programları bir org resitaliyle başladı ve org müziğine ilgi duymayan ev sahibi bu arada Radyo VKZ'e geçerek Kar Beyaz Bebe Sabunları'nın sponsor olduğu bir programda, Angel City'de ilk kez sahne alan Pretty Pet Trio'dan son hitleri "My Little Jazz-baby, Raz-Baby Cooon"u dinlemeyi tercih etti. Derken tekrar Tapınak'a döndü ve Eli'nın California'daki bütün aile reislerinin bayıldığı o böğürtüsü duyuldu. Bunny ile Rachel da Eli'nın ziyaretinde neler olduğunu bu sayede öğrendiler.

"Kardeşlerim, Yüce Tanrı bana varlığının muhteşem bir kanıtını bahşetti. Bu gece dünyaya vermek istediği fevkalade haberleri var! Çocukluğumda can yoldaşım olan, benim gibi Tanrı korkusuyla yetişmiş, Paul adında bir abim var; babamın sürülerini birlikte güttüğümüz o ıssız tepelerde, Her Şeye Kadir Olan'ın sesine onun kulakları da aşındı. İki çoban çocuk yıldızların altında oturup Tanrı'nın lütfuna dair bir işaret bekler, bu dünyadan göçüp gitmişlerin şeytanın elinden kurtarılması için dua ederdik.

Kardeşlerim, bu abim büyüdü ve çocukluğundaki inancından sapıp şeytanla yoldaş olarak Tanrı'nın sözleriyle alay etti. Kalbinde artık kurtarıcımız Yüce İsa'nın aşkı değil Tanrı'nın kendi gerçeğini gösterdiklerine karşı nefret, ihtilaf ve kıskançlık vardı. Derken kardeşlerim, yolunu şaşıran bu abim başkalarına yaşatmaya çalıştığı yıkımı kendisi yaşadı ve bugün kışkırtmaya çalıştığı şeytani tut-

kulara yenik düşmüş vaziyette ölüm döşeginde yatar. Yatağının başına gidip onu bilinçsiz halde yatarken görmek benim için çok acı bir görevdi.

Fakat dostlarım, Tanrı'nın bilgeliğine O'ndan başka kim sahip olabilir? O'nun neyi niçin yaptığını kim anlayabilir ki? Tanrı'nın dileği dualarıma yanıt verip ruhunu kaybetmiş olan abimin gözlerini açmasını, Tanrı'nın benim ağzımdan söylediklerini duyarak günahlarını itiraf etmesini, pişman olup şifa bulmasını ve Kuzu'nun Kanı'yla yıkanmasını sağlamaktı. Şükürler olsun! Haleluya! İsterse kıpkızıl günahlarınız olsun, Tanrı'nın adıyla hepsi bir anda kutsanıp böyle kar beyazına dönüşebiliyor işte! Kardeşlerim, benim adıma sevinebilirsiniz; çünkü ben kayıp koyunumu buldum. Bu sözüme kulak verin: Pişman olup tövbe eden tek bir günahkâr, cennete girdiğinde tövbe etmesi gerekmeyen doksan dokuz kişiden daha büyük bir mutluluk yaşayacak. Haleluya! Haleluya!"

Bütün bu konuşma boyunca büyük bir kalabalığın mırıldanıp kırırdandığını duyabiliyordunuz. Peygamber sözüne ne zaman ara verse haykırmaya başlıyorlardı; konuşma bittiğindeyse bu sözleri sevinçli bir koro halinde kutladılar: "Amin! Amin! Haleluya!" Uykudan uyanan Ruth Watkins hastane odasının kapısında duruyordu. Dehşet dolu gözlerle Bunny'ye bakarak, "Ah, yalana bak!" diye fısıldadı.

Evet, Bunny de bu sözlerin doğru olduğundan şüpheliydi; ama bunu kanıtlayamazdı; hem kanıtlsa bile, ne olacaktı ki? Radyo tek taraflı bir kurumdu; dinleyebiliyor ama cevap veremiyordunuz. Kapitalist sistem için böylesine işe yarar bir şey olmasının nedeni de buydu. Ev sahibi evde oturup tüple beslenen bir bebek gibi ona ne verilirse onu alıyordu. Tarihteki en büyük köle imparatorluğunun üzerine kurulacağı temel buydu işte.

XI

Evin erkeği istasyonu değiştirdi. California sonuçları gelmeye başlamıştı. "Radyo VXZ, Angel City Akşam Uluyuşu, Angel City, Ca-

lifornia.” Spikerin ona ayda bin dolar kazandıran yumuşacık, iç gıcıklayıcı bir sesi vardı; bir de çocukların ona tapmasını sağlayan kıkırdaması; “Peter Amca” diye tanınıyor ve onlara uyku öncesi masallar anlatıyordu ve bu kez de mizah duygusunu sayım sonuçlarına katıyordu. “Rosario, California. Merhaba! Ticaret Odası başkanı Bob Buckman’ın şehri! Bakalım Bob neler başarmış! Rosario, 52 seçim bölgesinin 37’sinden LaFollette’e 117, Davis’e 86, Coolidge’e 549 oy çıkmış. Vay, vay, vay! Bob Buckman VXZ’yi dinliyorsa, Peter Amca’dan ona tebrikler, iyi iş başardın, Bob!”

Derken, yatağın yanında nöbet tutanları şaşırtıverdi: “Paradise, California. Bakalım buna ne diyeceksiniz! Bizim salon Bolşeviği Bunny Ross’un sahibi olduğu Ross Junior petrol sahasının olduğu yer. Bunny kendi deyimiyle siyasi mahkûmları kefaletle serbest bıraktıran çocuk; bizim üniversiteli kızlarla oğlanları pembeye boyayan küçük bir de gazetesi var! Bakalım Bunny’nin küçük şehri ona ne demek istiyor. California, Paradise, 29 seçim bölgesinin 14’ünden LaFollette’e 217, Davis’e 98, Coolidge’e 693 oy çıkmış. Vay canına, Bunny, kaleyi içten fethetmeye daha çok var!”

Evin erkeği başka istasyona geçti. “Radyo QXJ, Angel City Akşam Kükreyişi, Witcheta’lı Cadı Bella Blue’dan banjo solo.” Dımbıdı-dımbıdı-dımbıdı-dım-dım-dım-dım!

Paul’ün dudakları kıkırdamaya başladı. Belli belirsiz bir ses çıkınca, Ruth abisine doğru eğildi. “Bilinci yerine geliyor! Hemen doktor çağırın!” Hastanedeki doktor gelip Paul’ü dinleyerek nabzını ölçtü; sonra başını iki yana salladı. Beyindeki hangi bölgelerin hasar gördüğü bilinmiyordu; konuşmayla ilgili bölgeler hasar görmemiş olabilirdi. Çıkardığı sesler anlamsızdı ve doktor Paul’ün ne dediğini bilmediğini söyledi. Günlerce, hatta bir iki hafta boyunca böyle kalabilirdi.

Ama Ruth onu dinlemeye, anlamlı bir sözcük yakalamak için kulak kabartmaya devam etti. Paul bir şekilde geri dönmüş onunla konuşmaya, bir şey istemeye çalışıyor olabilirdi. “Paul, Paul, bana bir şey mi söylemeye çalışıyorsun?” diye fısıldadı, özlem dolu bir acıyla. Sesler biraz yükselince, Rachel, “Yabancı dilde konuşuyor,”

dedi. Bunny de, "Rusça olmalı," diye cevap verdi; Paul'ün bildiği tek yabancı dil buydu. Bir cesedin ya da balmumundan bir bebeğin konuşması kadar tuhaf bir şeydi bu; sesler Paul'ün boğazının derinliklerinden geliyordu sanki. "*Da zdrávstvooyet Revolútziya!*" diyordu tekrar tekrar; Bunny, "Bu devrim demek olmalı," dedi. Ardından, "*Vsya vlast Soviétam!*" demeye başladı; bu da Sovyetler'le ilgili bir şeydi herhalde!

Bu böyle bir saat kadar devam etti, derken Ruth birden, "Bunny," diye haykırdı, "ne dediğini öğrenmemiz lazım! Ah, mutlaka öğrenmeliyiz; düşünsene, ya yardım istiyorsa!"

Rachel onu ikna etmeye çalıştı; Paul yalnızca sayıklıyordu işte. Ama bu Ruth'un sadece daha da heyecanlanmasını sağladı; Rachel'ın bu işe karışmasını istemiyordu. Rachel kendi erkeğini kurtarmıştı, acı çekmekten ne anlardı ki? "Ben Paul'ün ne dediğini anlamak istiyorum! Rusça bilen birini bulamaz mıyız?" Bunny bunun üstüne Gregor Nikolaieff'i aradı ve hemen arabaya atlayıp oraya gelmesini söyledi.

Bunny odaya döndüğünde Paul'ün sesi iyice yükselmişti ama hâlâ bir tek dudaklarını oynatıyordu. Angel Caz Korosu, "Tatlım, balım, öp boynumu!" diye şarkı söylüyordu. Paul'se tekrar tekrar, "*Nie troodyáshchiysie da nie yest!*" deyip duruyordu.

"Ah, Bunny," dedi Ruth yalvarırcasına. "Dediklerini yazmalıyız! Ya susup hiç konuşmazsa?" Bunny onu anlıyordu; Ruth vahiylerle, özel durumlarda tuhaf dillerde ya da başka tuhaf şekillerde söyleyerek feci şeyler ima eden sözlerle inanacak şekilde yetiştirilmişti. Doktorlar sayıkladığını söylüyor olabilirdi ama bundan nasıl emin olacaktı ki? Bilgelerden saklanan şeyler parmak emen bebeklere gösterilebiliyordu. Böylece Bunny defteriyle dolmakalemini çıkardı ve Paul'ün söylediklerini anlayabildiği kadarıyla yazmaya başladı. "*Hliéba, mira, svobódy!*" Gregor bir saat kadar sonra geldiğinde bunun Bolşeviklerin Rusya'yı ele geçirdiklerinde attıkları, "Ekmek, barış, özgürlük" sloganı olduğunu söyledi: "*Dayesh pozit-siyu!*" da Kızıl Ordu'nun düşmana pes etmesi için attığı savaş çılgınlığıydı. Paul'ün söylediği diğer şeyler de önce Sibirya'da, ardından

Moskova'da duyduğu devrimci sloganlardı. Hayır, Paul kardeşiyle konuşmaya çalışmıyordu; Amerika'daki genç işçilere Rusya'daki genç işçilerin yaptıklarını anlatıyordu!

XII

“Radyo VXZ, Angel City Akşam Uluyuşu, Admiralty Hotel'in büyük yemek salonunda Winitsky'nin orkestrasıyla birlikte naklen yayın yapıyor.” Ardından hemen “Radyo QXJ, Akşam Kükreyişi” seçim sonuçlarını vermeye başladı; artık rakamlar büyümüştü. “Cumhuriyetçilerin New York'taki kampanya merkezinden saat 13:00'te yayınlanan bir bültenle Calvin Coolidge'in Massachusetts'te 400.000 oyla önde olduğu bildirildi; aferin, körfez eyalet! New York'ta 900.000; Empire State'e selamlar; ha, ha, ha! Illinois'deyse... bir saniye, gözlüğümü düşürdüler... bu stüdyoda şiddet hüküm sürüyor. Kendinize gelin kızlar, bu gece bütün dünya QXJ'yi dinliyor, bilmiyor musunuz? Illinois'de 900.000 oyla önde. Yihu! Duyduğunuz sesler kendi eyaletleri için kutlama yapan Chicago Kuyrukluyıldızı'ndan geliyor! Artık onları bir kez daha dinlemenin zamanı da geldi; bize sıkı bir şarkı söyleyin, Teddy; tramvayın gelişini anlatan şu oynak şarkı nasıl? Anladın, değil mi?” Neşeli, gür bir zenci sesi cevap verdi: “Tabbii, anlamaz mıyım? Tabbi kii, haydi bakalım!” Dımbıdı-dım-dım.

Senden önce de biri vardı
Senden sonra da olacak,
Tramvaylarla sevgililer benim için aynı
Nasılsa yenisi gelecek!

Birleşik Devletler halkı altı yedi yıl önce kendi hür iradesiyle, tüketim amaçlı alkollü içki satışını yasaklayan bir kanunu kabul etmişti. Fakat kanun ve düzen savunucuları kendilerini hangi kanunlara uyacaklarına karar verecek kadar ayrıcalıklı görüyorlardı ve alkol yasağı bunlardan biri değildi. Amerika'daki yönetici sınıf-

tan olan herkes siyasi zaferleri sarhoş olarak kutlar. Dört yıl önce Başkan Harding kazandığında kendisi de içip dağıtmış olan Bunny bunu gayet iyi biliyordu; QXJ'deki spikerin arada dili dolandığında anlayışla gülümseyebiliyordu: "Yaaptığın hiç hoşş deyll, Polly, o mikrofonla beni dürtüp durmasana!"

Karşıdaki aile reisi üst tabakadakiler gibi şişesi on dolardan cin, otuz dolardan şampanya içerek kanunu çiğneme ayrıcalığından yoksun bırakılmış bir işçi ya da memur, yani sonuçta mütevazı biriydi. Ancak geceyarısına kadar orada oturup bir istasyondan ötekine geçerek bir dizi içki âlemine dahil olduğunu hayal edebilirdi. "Radyo VXZ, Admiralty Hotel'in büyük yemek salonu." Paris'teki Grand Guignol tiyatrosundan bir şantöz baladını söylerken, müstehcen sözleri anlayanların ya da anlar gibi görünenlerin, gülmekten başka bir şey yapamayacak kadar sarhoş olanların kahkahaları duyuluyordu. Bunny de hayalinde oraya gitmişti çünkü Baba, Vee Tracy ve Annabelle Ames'le birlikte sarhoş oldukları yer orasıydı; Harvey Manning koltuğunda derin bir uykuya dalmış, Tommy Paley masanın üstüne çıkmasını engellemeye çalışan garsonlarla kapışmıştı. O salonda bir ay öncesinden rezerve edilmiş üç yüz masa vardı ve masalarda oturan herkes aynı durumdaydı; üstlerine mataralarla şişeler yığılmış, sigara külleri, yemek lekeleri, çiçekler ve konfetiler saçılmış, bir masadan ötekine fırlatılan ince kâğıt bantlar salonu canlı renklerde bir örümcek ağı gibi kaplamıştı; balonlar oraya buraya uçuşuyordu; müzik, bağırış çağırış ve hep bir ağızdan söylenen şarkılar, yarı çıplak kadınların üzerine serilmiş adamlar, genciyle yaşlısıyla saçlarını bob stil kestirmiş kadınlar, onların anneleri, büyükanneleri.

Salonda seçim sonuçları okunacak, güçlü ve sessiz devlet adamının oy çoğunluğuyla kazandığı görkemli zaferler devam edecekti; bu zaferin gelir vergisinden milyonlarca dolar indirim, Mezopotamya ya da Venezüela'da rüşvetle satın alınacak ve Amerikan savaş gemileri tarafından korunacak imtiyaz hakları demek olduğunu bilen bir petrol devi naralar atarak pistin ortasına çıkacak ve çiftlik işçisiyken yapmayı öğrendiği dansları sergileyecekti; sonra

çıplak teninin üzerinde milyon dolarlık mücevher taşıyan metresinin kucağına düşecek, Berlinli cinsi sapıkların müdavimi olduğu meşhur bardan getirtilen şarkıcı en son caz şarkılarını söylerken, petrol deviyle metresi nakaratlara eşlik edecekti:

Ne mi yaparım?

Çekip giderim, çekip giderim!

XIII

Paul tek elini hareket ettirdi: Ruth yine heyecanla haykırdı, bilinci yerine geliyordu! Ama hemşire bunun bir şey ifade etmediğini söyledi, doktorlar zaten hareket edebileceğini söylemişlerdi. Başını hareket ettirmesine izin vermemeliydiler. Paul'ün ateşini ölçtü ama bir şey söylemedi.

Paul'ün elleri yorganın üzerinde dolaşıp duruyordu; amaçsızca, oradaki buradaki böcekleri ayıklar gibi. Sesi yükseldi; Rusça, hep Rusça şeyler söylüyor, Gregor da söylediklerini İngilizceye çeviriyordu. Kızıl Meydan'da orduların yürüyüşünü izliyor, işçi kitlelerinin attığı sloganları duyuyorlardı; genç işçilerle birlikte spor sahalarındaydılar; Sibirya'dalardı ve Mandel balalaykasını çalıyordu, karıncalar Mandel'in gözlerini yiyordu. "*Da zdrávstvooyet Revolútziya!*" "Yaşasın Devrim!" demekti. "*Vsya vlast Soviétam!*" "Bütün iktidar Sovyetlere!"

Oradan Angel City Vatansever gazetesinin Radyo RWKY aracılığıyla Angel City'deki Emperor Hotel'in balo salonundan yaptığı naklen yayına geçildi. Yoksa palmiye yağı sürülmüş siyah vücutları kızgın alevlerin ışığında parlayan çıplak yerlilerin tamtamlar eşliğinde dans ettiği Kongo'nun tam ortasına mı düşmüşlerdi? Bu yerliler yüzyıllar boyu nehirde kürek çekmiş, motor diye bir şey olabileceği birinin bile aklına gelmemişti; dev göllerin kıyılarında durmuşlardı ve yelkenli diye bir şey olabileceğini düşünememişlerdi. Doğadaki kör doğurganlığın ağırlığı omuzlarına binmiş, akıllarını köreltmişti. Şimdiyse kapitalist uygarlık en hızlı savaş uçaklarının hızıyla yıkı-

ma doğru koşuyor, soysuzlaşmaya duyduğu karşı konulmaz arzu için bir ifade şekli bulmaya çalışıyor, müzik olarak Kongo'nun tam-tam müziğini, egzersiz olarak Kongo'nun göbek danslarını seçiyor, sonuçta ortaya Caz Ülkesi Amerika çıkıyordu.

Hoparlörde sert, tiz, alaycı bir ses:

Rujlar, pudralar ve böyle şeylere,
Gider hep benim param!

Bunny de birdenbire, önce Eunice Hoyt'la, sonra Vee Tracy ile geceler boyu dans ettiği muhteşem "Emperor"ın balo salonuna gitmişti. Bu gece bütün dostları –Verne'le Annabelle, Fred Orpan, Thelma Norman, Bayan Pete O'Reilly, Mark Eisenberg– orada olacak, plütokrasinin krema tabakası şimdiye kadar kazandığı en büyük zaferi kutlayacaktı. Duvarlarda Amerikan bayrakları ve flamalar olacak, kimileri ellerinde küçük bayraklar sallayacaktı... yurtseverlerin büyük kutlaması... Ateşkes'ten beridir böyle şey görülmemişti... bütün oylar Coolidge'e, sen çok yaşa Cal! Salonda nefes almak bile zorlaşmış, dans edenlerin onda dokuzu sendelemeye başlamış olsa gerekti. Tamtamların ritmiyle, saksafonun inleyişiyle, çubukların çat çat sesiyle, zillerin şangırtısı ve susturuculu trompetlerin hır-layışıyla kıvırtıp duran, dudakları kırmızı rujla kaplı, kulaklarında platin küpeler sallanan, çıplak sırtları ve yarı çıplak göğüslerinden mücevherlerle inciler sarkan tombul karılarına ya da zayıf metreslerine sarılmış göbekli para babaları. "Bak nasıl kıvırtıyor!" diye haykırıyordu şarkıcı; koca göbekli para babasının karın ve kalça kasları bir gerilip bir gevşiyor, ayakları omurilik zafiyeti ve kasıntılı felç geçirenlerin uyumsuz hareketleriyle yerde sürükleniyordu.

XIV

Paul kollarını savurmaya başladı: Onu hareketsiz tutmak zorundaydılar ve tutmaya çalıştıklarında karşı koyuyordu. Paradise'teki grev kırıcıların eline düştüğünü mü zannediyordu? San Elido'daki

gardiyanların? Federal gizli servis ajanlarının? Fransız jandarmasının? Eli baltalı, demir borulu haydutların? Paul çılgınca bir öfkeyle karşı koymaya çalışırken, Bunny bir kolundan, Gregor ötekinden, Rachel'la Ruth da ayaklarından tuttu ve hemşire elinde bir deli gömleğiyle koşup geldi. Uğraşa didine, Paul'ü sımsıkı bağladılar. Müthiş bir güçle kurtulmaya çalıştı; yüzü mosmor oldu, boynundaki damarlar çıktı; ama sistem onu ele geçirmişti, kurtulamadı.

Bu arada açık pencereden Admiratly Hotel'in büyük yemek salonundan yayın yapan Radyo VXZ'nin sesi geliyordu; bağırp çağırarak, şarkılar söyleyen, tezahürat yapan, arada bir tabak kırıp masalara yumruklarla vuran yüzlerce insanın sesi birbirine karışıyordu. Adamın biri topluluğa konuşma yapıyordu ama öyle sarhoştur ki konuşmayı bile beceremiyordu; zaten tüm salon adamın ne dediğini anlayamayacak kadar sarhoştur. Bölük pörçük laflar duyuyordunuz: "Görrkemli zaferr... muuteşem ülke... kurruumlarr... Beyaz Sağay'a gelmij en büyük adam... Temkinli Cal... Yaşaşın Coolidge!" tezahürat, çığlıklar, kahkahalar gırla gidiyordu; spiker de sarhoştur: "Baby Belle, dünyanın en seksi bebeği, haydi bize seksi bir şarkı söyle, döktür bakalım. Haydi Bebek, ben arkandayım!"

Evet, spiker sarhoştur, radyo sarhoştur, cihazlar doğru dalga boylarını tutturamıyor, dalgalar sesleri doğru dürüst taşıyamıyor, sesler eğilip bükülüyordu; fiziksel evrenin kanunları sekteye uğramış, Beyaz Saray'daki en büyük adamın zaferinden duyduğu coşkuyla, Tanrı bile tahtının üzerinde sarhoş olmuştu. Bitkinlikten sersemlemiş olan Bunny o sahneyi, trompetlerin parlayan ağızlarını, sallanan bayrakları, göz kırıp duran elektrikli tabelaları, şehvet düşkünlerinin hoplayıp şıçramasını, kıvırtan yerlileri, para babalarıyla metreslerinin çiftleşme taklidi yaparak kıvranıp duruşunu bir ses ve devinim perdesinin ardından görüyordu. Baby Belle mikrofonun önünde sallanıp duruyor, sendelediği zamanlarda şarkısı duyulmaz oluyordu; ama bölük pörçük duyulanlardan Yangın Mamie'nin nasıl bir nemfoman olduğunu anlayabiliyordunuz: Tam bir vamp... kasabadaki en seksi bebek... alev alev... aşkın işkencesi... herkesin başını yakan kız!

“Aman Tanrım! Aman Tanrım!” diye haykırdı Ruth. “Bana bir şey söylemeye çalışıyor!” Bir an için cidden öyle göründü. Paul’ün açılan tek gözü vahşi ve ürkünç görünüyordu; başını kaldırıp boğulur gibi bir ses çıkardı...

“Aşk konusunda... tam bir fırın!” diye kulakları tırmaladı radyodaki ses.

“Paul! Ne diyorsun?” diye feryat etti Ruth.

“Garip değil mi? Kâğıt paralar elinde yanar!”

Paul kendini bırakarak pes etti ve Ruth parmaklarını birbirine geçirip ona dua eder gibi durarak, ruhuyla Paul’ü gittiği o uzak yere kadar takip eder gibi göründü.

“Yangın Mamie, madende çalışırken, dokuz yaşında bir kutu kibrit yemişti!”

“Öldü! Öldü!” Ruth elini Paul’ün kalbine götürüp çığlık atarak ayağa fırladı.

“Yangın Mamie, tam bir vamp,” diye tekrarladı koro, “kasabadaki en seksi bebek!”

Ruth pencereye koşup kendini attı; ama hayır, düşmedi çünkü Bunny çabuk davranıp onu tutmuştu; ötekiler de yardıma koşarken, hemşire elinde bir şırıngayla koşup geldi ve Ruth birkaç dakika sonra odanın bir köşesindeki portatif yatakta yatıyor, en az abisi kadar ölü görünüyordu.

Aile reisi kendi stüdyosundan yayın yapan Angel City Vatansever’in istastonu Radyo RWKY’yi dinlemeye başlamıştı. “New York’tan gelen son habere göre, Cumhuriyetçilerin merkez komitesi Calvin Coolidge’in yaklaşık on sekiz milyon oyla Amerikan tarihindeki en büyük çoğunluğu elde ettiğini öne sürdü. İyi geceler, radyo severler.”

Komünistler Paul'ün ölümü sayesinde biraz propaganda yapabilmek için "kızıl cenaze" düzenlemek istedi. Ama Eli görkemli otoritesiyle duruma müdahale etti; Paul şeytana uyduğu için pişman olup tövbe ederek İsa'ya döndüğüne göre Üçüncü Vahiy'e uygun bir törenle gömülmeliydi.

Böylece üç gün sonra küçük bir tören alayı dolambaçlı yollar-dan Paradise'taki tepelerden birinin zirvesine çıktı. Kalabalık bir grup ve gerekli radyo cihazlarını taşıyan bir kamyon vardı; Eli'in değerli sözleri asla boşlukta kaybolmuyordu artık; gazeteler California'daki iki yüz bin radyo sever ev kadınına olayı haber vermiş ve bunların yüz doksan bini işlerini bırakıp bu romantik cenaze törenini dinlemek için çarşı pazar işlerini ertelemişti. Orada isten-mediklerini bilen Bunny, Rachel ve bir avuç kızıl da bir kenarda duruyordu. Ruth mezarın yakınında, gözyaşı döken ailenin yanın-da, güçlü kuvvetli iki petrol işçisinin –enişterleri Andy Bugner'la Jerry Black'in– ortasıdaydı çünkü birkaç kez kendini kaybetmişti ve neler yapacağını kimse kestiremiyordu. Bembeyaz ve korkunç görünüyordu ama toprağa açılan büyük çukurun ya da çiçeklerle kaplı uzun ve siyah kutunun ne olduğunu bile anlamaz gibi bir hali vardı. Eli sonunda tövbe edip geri dönen oğulla, bulunan kayıp kuzuyla ilgili ateşli vaazını verirken, Ruth öylece durmuş uzaklardaki dorukların ardından geçen beyaz bulutları izliyordu.

Artık sorun çıkarmayacaktı. Tek istediği o tepelerde gezinmek, arada bir artık orada olmayan koyunlara seslenmekti. Bazen Paul'e, bazen de Bunny'ye sesleniyordu ve sonunda istediği gibi dolaşma-sına izin verdiler; ta ki bir gün Joe Gundha'ya seslenmeye başlayın-caya kadar. Yeni iskeleleri diken ve yeniden üretime geçebilmele-ri için yanan kuyuları temizleyen petrol işçileri Ross Junior petrol sahasında yeniydi; bu arada işin başına Vernon Roscoe'nun oğul-larından biri geçmişti ve sahanın adı artık Roscoe Junior'dı. Yeni adamlar keşif kuyusuna düşen işçinin adını hiç duymadıkları için, orada burada dolaşıp ona seslenen mutsuz kızla ilgilenmediler.

Ancak o gece geç bir saatte, Ruth kaybolduktan ve aile onu aramaya başladıktan sonra, biri onu Joe Gundha diye birine seslenirken duyduğundan söz etti. Meelie hemen hatırladı ve sondajının yeniden yapılması gereken keşif kuyusuna bir kanca sarkıtıp Ruth'un elbisesinden bir parçayı yukarı çektiler; sonra üç çatallı kapma keçesini sarkıtıp Ruth'u da çektiler ve Eli tekrar geldi; Ruth'u da Joe Gundha'nın mezarından çok uzak olmayan o yere, Paul'ün mezarının yanına gömdüler.

Bugün etrafı ahşap çitle çevrili, en yakın iskeleden en az otuz metre uzakta olan o mezarları hâlâ görebilirsiniz. Bir gün o sevimsiz iskelelerin hepsi, o ahşap it ve mezarlar kaybolacak. O tepelerde bronzlaşmış çıplak bacaklarına çorap giymeden koşturan başka kızlar olacak ve insanlık Ruth Watkins'le abisini –ve, evet, Baba'yı da– öldüren o kara, zalim iblisi; tüm dünyada kol gezip kadın erkek herkesin belini büken, kazanılmamış bir servetin ve işçileri köleleştirip emeği sömürmenin hayaliyle ülkeleri baştan çıkararak yıkıma sürükleyen o şeytani gücü zincire vurmanın bir yolunu bulduğu takdirde bu kızlar büyüdüklerinde belki de daha mutlu birer kadın olacak.

